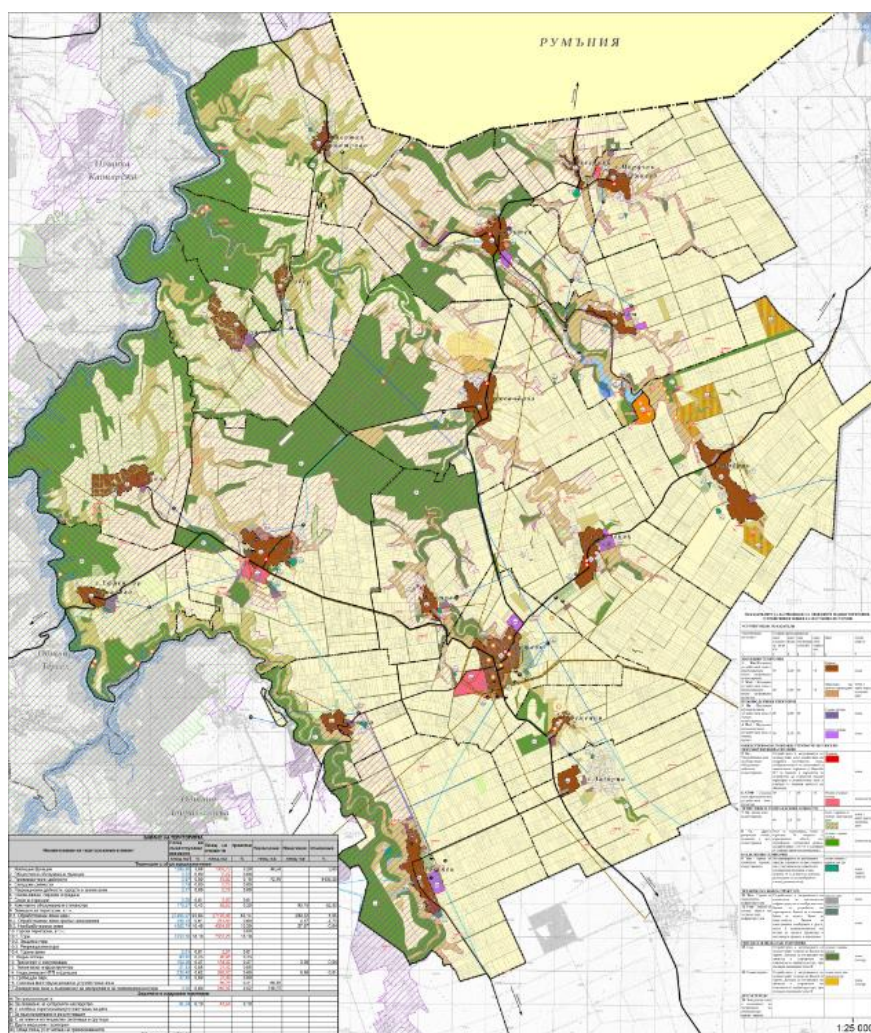

Възложител:
Община Крушари

2020 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ	8
ИНФОРМАЦИЯ ЗА ВЪЗЛОЖИТЕЛЯ НА ПЛАНА (ОРГАН ИЛИ ОПРАВМОЩЕНО ПО ЗАКОН ЗА ТРЕТО ЛИЦЕ).....	9
ДАННИ ЗА ИЗПЪЛНИТЕЛЯ:	9
I. ОПИСАНИЕ НА ОСНОВНИТЕ ЦЕЛИ НА ПЛАНА И ВРЪЗКА С ДРУГИ ПЛАНОВЕ И ПРОГРАМИ	10
1. АНОТАЦИЯ НА ПЛАНА	10
2. ОПИСАНИЕ НА ОСНОВНИТЕ ЦЕЛИ И ЗАДАЧИ НА ОУП НА ОБЩИНА КРУШАРИ.....	11
3. КОНЦЕПЦИЯ ЗА УСТРОЙСТВЕНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА КРУШАРИ	12
4. ОСНОВНИ УСТРОЙСТВЕНИ ЕЛЕМЕНТИ, ЗОНИ И ТЕРИТОРИИ, ОПРЕДЕЛЕНИ С ПРЕДВАРИТЕЛНИЯ ПРОЕКТ ЗА ОУП НА ОБЩИНА КРУШАРИ.....	13
4.1. Правила и нормативи за прилагане на плана	15
4.2. Развитие на системата „Обитаване“	17
4.3. Промислени и селскостопански територии и зони за приложение на труд. Състояние и прогнози, съгласно предварителния проект за ОУПО.....	17
4.4. Система за отдых и рекреация	19
4.5. Комуникационно-транспортна инфраструктура	20
4.6. Инженерна инфраструктура	21
4.6.1. Енергийна система	21
4.6.2. Телекомуникации	22
4.6.3. Водоснабдителна и канализационна инфраструктура	22
5. ВРЪЗКА НА ПЛАНА С ДРУГИ ПЛАНОВЕ И ПРОГРАМИ	23
II. ТЕКУЩО СЪСТОЯНИЕ НА КОМПОНЕНТИТЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ФАКТОРИТЕ, КОИТО ЗАМЪРСЯВАТ ОКОЛНАТА СРЕДА И ТЯХНОТО ЕВЕНТУАЛНО РАЗВИТИЕ БЕЗ ПРИЛАГАНЕ НА ПЛАНА	76
1. АТМОСФЕРЕН ВЪЗДУХ	76
1.1. Характеристика на климатичните и метеорологичните условия	76
1.2. Качество на атмосферния въздух в Община Крушари	78
1.3. Дисперсионно моделиране на емисиите в атмосферния въздух	79
2. ВОДИ	84
2.1. Повърхностни води (хидрографска мрежа)	84
2.2. Подземни води	88
2.3. Опасни хидроложки явления. Риск от наводнения	90
2.4. Зони за защита на водите на територията на Община Крушари	99
2.4.1. Територии, обявени за извличане на вода, предназначена за човешка консумация, съгласно чл.7 на Рамковата директива по водите.....	99
2.4.2. Водни обекти в Община Крушари, съгласно ПУРБ, обявени за зони за отдых, водни спортове и/или за къпане, съгласно чл. 119а, ал.1, т. 2 (Директива 76/160/ЕЕС)	101
2.4.3. Територии в Община Крушари, съгласно ПУРБ, чувствителни към биогенни елементи, включително територии, обявени за уязвими зони съгласно Директива 91/ 676/ ЕЕС и територии, обявени за чувствителни територии съгласно Директива 91/271/ ЕЕС.....	102
2.4.3.1. Уязвими зони.....	102
2.4.3.2. Чувствителни зони	103
2.4.4. Зони за опазване на стопанско значими водни биологични видове съгласно ПУРБ	104
2.4.5. Територии, съгласно ПУРБ обявени за опазване на местообитания или биологични видове, в които поддържането или подобряването на състоянието на водите е важен фактор за тяхното опазване, включително съответните обекти на Натура 2000, обявени съгласно Директива 92/43/ЕЕС за местообитанията и Директива 79/409/ЕЕС за опазване на дивите птици.....	104

2.5.	Имисионно състояние на водните обекти на територията на Община Крушари. Повърхностни води.....	106
2.5.1.	Определяне на екологичното и химично състояние на повърхностните води	110
2.5.1.1.	Екологично състояние	110
2.5.1.2.	Химично състояние.....	111
2.6.	Състояние на водните тела и цели за опазване за повърхностните водни тела категория реки в Община Крушари, съгласно ПУРБ 2016-2021 г.....	112
2.7.	Състояние на повърхностните водни тела, част от които преминават през община Крушари за периода 2016-2017 г., по отделни елементи за качество	116
2.8.	Подземни води.....	117
2.8.1.	Количествена характеристика на ПВТ	120
2.8.2.	Качествена характеристика на водоносните хоризонти и подземните водни тела	120
2.8.3.	Мониторинг на химично състояние на подземните води	121
2.8.4.	Характеристика на подземните водни тела, в обхвата, на които попада Община Крушари, съгласно Приложение 1.3.1.на ПУРБ 2016-2021г.....	122
2.8.5.	Състояние , Цели и Програма за постигането на целите за ПВТ, в обхвата на които попада Община Крушари , съгласно ПУРБ 2016-2021	125
2.8.5.1.	Състояние и Цели за опазване на околната среда съгласно ПУРБ, за подземни водни тела върху които е разположена територията на Община Крушари	125
2.8.5.2.	Програма от мерки за постигане на целите на Плана за управление на водите в Дунавски басейнов район, 2016 – 2021г.....	129
2.9.	Характеристики на водоползването и на водопотреблението (Използване на водните ресурси), съгласно Окончателен генерален план на обособена територия ВИК ЕООД, гр. Добрич	130
2.9.1.	Водоснабдителна инфраструктура.....	137
2.9.2.	Функциониране на водоснабдителната система и недостатъци	141
2.9.3.	Прогнози за водопотребление	143
2.9.3.1.	Загуби на вода (технически и търговски на м ³ и в %).....	144
2.9.3.2.	Прогноза за общо водопотребление(общо водочерпене)	145
2.9.3.3.	Мерки за подобряване на водоснабдяването на територията на община Крушари, съгласно Окончателен Регионален Генерален план за „ВиК” ЕООД – гр. Добрич.....	146
2.10.	Канализация и пречистване на отпадъчните води в община Крушари, съгласно Окончателен генерален план на обособена територия ВиК ЕООД гр. Добрич	148
2.10.1.	Очаквани количества отпадъчни води.....	148
2.10.2.	Развитие на канализационна мрежа.....	149
2.10.3.	Мерки за подобряване на канализацията на територията на община Крушари, предвидени в Окончателен Регионален Генерален план за ОТ „ВиК” ЕООД – гр. Добрич	150
3.	ГЕОЛОЖКА ОСНОВА И ЗЕМНИ НЕДРА	151
3.1.	Геоложки строеж на района	151
3.2.	Тектоника на района	154
3.3.	Сеизмичност	155
3.4.	Свлачища.....	155
3.5.	Минерално разнообразие.....	155
4.	ЗЕМИ И ПОЧВИ.....	155
5.	ЛАНДШАФТ.....	156
6.	ПРИРОДНИ ОБЕКТИ.....	163
6.1.	Защитени територии по смисъла на ЗЗТ	163
6.2.	Защитени зони от националната екологична мрежа Натура 2000	167
7.	БИОЛОГИЧНО РАЗНООБРАЗИЕ	177

7.1.	Растителност /Флора/	177
7.2.	Животински свят	180
8.КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКО НАСЛЕДСТВО		181
9.ФАКТОРИ, КОИТО ЗАМЪРСЯВАТ ИЛИ УВРЕЖДАТ ОКОЛНАТА СРЕДА		196
9.1.	Опасни вещества	196
9.2.	Отпадъци	196
9.2.1.	Генерирани отпадъци на територията на Община Крушари	196
9.2.2.	Система за събиране и извозване на отпадъците.....	198
9.3.	Рискови енергийни източници - шум, вибрации, радиации	198
9.3.1.	Шум	198
9.3.2.	Вибрации	203
9.3.3.	Йонизиращи лъчения	204
9.3.4.	Нейонизиращи лъчения	205
10.ЗДРАВНО-ХИГИЕННИ АСПЕКТИ НА ОКОЛНАТА СРЕДА.....		207
10.1.	Здравно-демографски показатели	207
10.2.	Характеристика на рисковите фактори. Въздействие върху човешкото здраве.....	215
10.2.1.	Рискови фактори, свързани със стила и начина на живот	215
10.2.2.	Рискови фактори, свързани със социално-икономическата среда	216
10.2.3.	Рискови фактори, свързани с околната среда	216
11.ГЕНЕТИЧНО МОДИФИЦИРАНИ ОРГАНИЗМИ		219
12.ЕВЕНТУАЛНО РАЗВИТИЕ НА КОМПОНЕНТИТЕ И ФАКТОРИТЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА БЕЗ ПРИЛАГАНЕ НА ПЛАНА		219
III. ХАРАКТЕРИСТИКА НА ОКОЛНАТА СРЕДА ЗА ТЕРИТОРИИ И ОБЕКТИ, КОИТО МОГАТ ЗНАЧИТЕЛНО ДА БЪДАТ ЗАСЕГНАТИ		222
IV. СЪЩЕСТВУВАЩИ ЕКОЛОГИЧНИ ПРОБЛЕМИ, УСТАНОВЕНИ НА РАЗЛИЧНО НИВО, ИМАЩИ ОТНОШЕНИЕ КЪМ ПЛАНА, ВКЛЮЧИТЕЛНО ОТНАСЯЩИ СЕ ДО РАЙОНИ С ОСОБЕНО ЕКОЛОГИЧНО ЗНАЧЕНИЕ.....		223
V. ЦЕЛИ НА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА НАЦИОНАЛНО РАВНИЩЕ, ИМАЩИ ОТНОШЕНИЕ КЪМ ПЛАНА И НАЧИНА, ПО КОЙТО ТЕЗИ ЦЕЛИ И ВСИЧКИ ЕКОЛОГИЧНИ СЪОБРАЖЕНИЯ СА ВЗЕТИ ПОД ВНИМАНИЕ ПО ВРЕМЕ НА РАЗРАБОТВАНЕТО НА ПЛАНА.....		229
VI. ВЪЗМОЖНИ ЗНАЧИТЕЛНИ ВЪЗДЕЙСТВИЯ ВЪРХУ ОКОЛНАТА СРЕДА И ФАКТОРИТЕ, КОИТО Я УВРЕЖДАТ И ВРЪЗКИТЕ МЕЖДУ ТЯХ.....		234
1.АТМОСФЕРЕН ВЪЗДУХ		234
2.ПОВЪРХНОСТНИ И ПОДЗЕМНИ ВОДИ.....		235
2.1.	Водоснабдяване. Необходими водни количества. Актуализация на данните от демографското развитие на Община Крушари.....	235
2.1.1.	Прогнози за развитие на водоснабдяването	235
2.1.2.	Прогнози за развитие на канализацията	236
2.2.	Източници на замърсяване предвидени в ОУП	236
2.2.1.	Прогноза за развитие на икономиката	236
2.2.2.	Селищна система	237
2.3.	Компоненти на околната среда, върху които променените хидроложки и хидрогеоложки условия и промененото качество на водите ще окажат съществено влияние	238
2.4.	Прогноза и оценка на очакваните изменения в качеството на водите, включително и в качеството на водите в границите на санитарно-охранителните зони, при заустване на отпадъчните води, при пряко и непряко отвеждане в подземните води и др.....	239
3.ГЕОЛОЖКА ОСНОВА И ЗЕМНИ НЕДРА		240
4.МИНЕРАЛНО РАЗНООБРАЗИЕ		241

5.ЗЕМИ И ПОЧВИ.....	241
6.ПРИРОДНИ ОБЕКТИ.....	242
7.БИОЛОГИЧНО РАЗНООБРАЗИЕ	250
7.1. Растителен свят.....	250
7.2. Животински свят	250
8.ЛАНДШАФТ.....	254
9.КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКО НАСЛЕДСТВО	255
10.ФАКТОРИ, КОИТО ЗАМЪРСЯВАТ ИЛИ УВРЕЖДАТ ОКОЛНАТА СРЕДА.....	256
10.1. Опасни вещества	256
10.2. Отпадъци	256
10.3. Рискови енергийни източници – шум, вибрации, радиации.....	256
10.3.1. Въздействия от шума	256
10.3.2. Въздействия от йонизиращи лъчения	257
10.3.3. Въздействия от електромагнитните (нейонизиращи) излъчвания	257
11.ВЪЗДЕЙСТВИЯ ВЪРХУ ЗДРАВНО-ХИГИЕННИТЕ АСПЕКТИ НА ОКОЛНАТА СРЕДА.....	258
12.ОБОБЩЕНИЕ НА ВЪЗДЕЙСТВИЯТА.....	259
VII. МЕРКИ, КОИТО СА ПРЕДВИДЕНИ ЗА ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ, НАМАЛЯВАНЕ И ВЪЗМОЖНО НАЙ-ПЪЛНО ОТСТРАНЯВАНЕ НА НЕБЛАГОПРИЯТНИТЕ ПОСЛЕДСТВИЯ ОТ ОСЪЩЕСТВЯВАНЕТО НА ПЛАНА ВЪРХУ ОКОЛНАТА СРЕДА	260
VIII. МОТИВИ ЗА ИЗБОР НА РАЗГЛЕДАНИТЕ АЛТЕРНАТИВИ И ОПИСАНИЕ НА МЕТОДИТЕ ЗА ИЗВЪРШВАНЕ НА ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА, ВКЛЮЧИТЕЛНО ТРУДНОСТИТЕ ПО СЪБИРАНЕ НА НЕОБХОДИМАТА ЗА ТОВА ИНФОРМАЦИЯ	268
1.АЛТЕРНАТИВНИ ВАРИАНТИ ЗА ПОСТИГАНЕ ЦЕЛИТЕ НА ПЛАНА	268
2.ОПИСАНИЕ НА МЕТОДИТЕ ЗА ИЗВЪРШВАНЕ НА ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА	268
3.ТРУДНОСТИ ПО СЪБИРАНЕ НА НЕОБХОДИМАТА ЗА ТОВА ИНФОРМАЦИЯ	270
IX. ОПИСАНИЕ НА НЕОБХОДИМИТЕ МЕРКИ ВЪВ ВРЪЗКА С НАБЛЮДЕНИЕТО ПО ВРЕМЕ НА ПРИЛАГАНЕТО НА ПЛАНА - СРОКОВЕ, ОТГОВОРНИЦИ, САНКЦИИ	270
X. ИЗПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА В ДОКЛАДА ЗА ЕО.....	273
ЗАКОНИ И НАРЕДБИ	273
КОНВЕНЦИИ И ДИРЕКТИВИ.....	276
СТРАТЕГИИ, ПЛАНОВЕ И ПРОГРАМИ	276
ЛИТЕРАТУРНИ ИЗТОЧНИЦИ	277
ДРУГИ ИЗТОЧНИЦИ	278

Използвани съкращения в Екологичната оценка	
АИС	Автоматична измервателна система
БДУВ ДР	Басейнова дирекция за управление на водите „Дунавски район“
ВГ	Водна група
ВЕЛ	Въздушна електропроводна линия
ВИ	Възобновими източници
ВТ	Водно тяло
ГКМ	Градска канализационна мрежа
ГПСОВ	Градска пречиствателна станция за отпадъчни води
ГРС	Газорегулираща станция/ Газоразпределителна станция
ДКЕВР	Държавна комисия за енергийно и водно регулиране
ЕАОС	Европейска агенция по околна среда
ЕГО	Едрогабаритни отпадъци
ЕО	Екологична оценка
ЖК	Жилищен комплекс
ЗБР	Закон за биологичното разнообразие
ЗВ	Закон за водите
ЗВСГЗГФ	Закон за възстановяване на собствеността върху горите и земите от горския фонд
ЗЕВИ	Закон за енергията от възобновяеми източници
ЗЗ	Защитена зона
ЗЗТ	Закон за защитените територии
ЗМ	Защитена местност
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ЗСПЗЗ	Закон за собствеността и ползването на земеделските земи
ЗТ	Защитена територия
ЗЧАВ	Закон за чистотата на атмосферния въздух
ЗУО	Закон за управление на отпадъците
ЗУТ	Закон за устройство на територията
ИВТ	Изкуствени водни тела
ИЕО	Индивидуални емисионни ограничения
ИКТ	Информационни и комуникационни технологии
ИУГ	Излезли от употреба гуми
ИУЕЕО	Излязло от употреба електронно и електрическо оборудване
ИУЖЛ	Излезли от употреба живачни лампи
ИП	Инвестиционно предложение
КАВ	Качество на атмосферния въздух
КИН	Културно историческо наследство
ККР	Кадастрални карти и кадастрални регистри
ЛПСОВ	Локална пречиствателна станция за отпадни води
МГТ	Междуградски транспорт
МЕК	Максимална еднократна концентрация
МЗ	Министерство на здравеопазването
МОПТ	Масов обществен пътнически транспорт

МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МПС	Моторни превозни средства
Наредба за ЕО	Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми
Наредба за ОС	Наредба за условията и реда за извършване на оценка за съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони
НАТУРА 2000	Европейска екологична мрежа от защитени зони
НБО	Неопасни битови отпадъци
НИОНКЦ	Национален институт за опазване на недвижимите културни ценности
НИНКН	Национален институт за недвижимо културно наследство
НКПР	Национална концепция за пространствено развитие
НПДЕВИ	Национален план за действие за енергията от възобновяеми източници
НПУДО	Национална програма за управление на дейностите по отпадъците
НСМОС	Национална система за мониторинг на околната среда
НОЧЗ	Норми за опазване на човешкото здраве
НСИ	Национален статистически институт
НУБА	Негодни за употреба батерии и акумулатори
ОВМ	Орнитологично важно място
ОГП	Общ градоустройствен план
ОП	Опорен план
ОСР	Отпадъци от строителни работи
ПВТ	Подземно водно тяло
ПОРН	Предварителна оценка на риска от наводнения
ПУП	Подробен устройствен план
ПУРБ	План за управление на речния басейн
РЗИ	Регионална здравна инспекция
РЗПЗН	Райони със значителен потенциален риск от наводнения
РДВ	Рамкова директива за водите
РДНО	Регионално депо за неопасни отпадъци
РИОСВ	Регионалната инспекция по околна среда и води
РПМ	Републиканска пътна мрежа
СГ	Средно годишна/о
СД	Средно дневна/о
СГН	Средно годишна норма
СДН	Средно дневна норма
СМВТ	Силно модифицирани водни тела
СОЗ	Санитарна охранителна зона
СПВ	Стандарт за питейно водоснабдяване
СЧН	Средно часова норма

ВЪВЕДЕНИЕ

Предмет на настоящата Екологична оценка (ЕО) е предварителен проект за „Общ устройствен план (ОУП) на Община Крушари”. Възложител на ОУП е Община Крушари.

Екологичната оценка е неразделна част от Общия устройствен план на Община Крушари и се разработва едновременно с разработването на плана.

В съответствие с нормативната уредба по околна среда, Община Крушари е уведомила писмено РИОСВ-Варна за разработването на плана. В отговор с писмо Изх. № 08-01-3096(12)/28.12.2018 г. (*Приложение № 1*) РИОСВ-Варна уведомява, че ОУП на Община Крушари попада в обхвата на областите /по специално устройствено планиране/, изброени в чл. 85, ал. 1 от ЗООС, както и в обхвата на т. 10.1. на Приложение № 1 на *Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми (Наредба ЕО)* и на основание чл. 2, ал. 1, т. 1 и 2 от същата наредба подлежи на задължителна ЕО, поради това че очертава рамката за бъдещо развитие на инвестиционни предложения по Приложения № 1 и № 2 на ЗООС.

С горното писмо, във връзка с представена документация за преценяване на вероятната степен на отрицателно въздействие върху ЗЗ в рамките на процедура по ЕО, РИОСВ-Варна уведомява, че ОУП попада в обхвата на чл. 2, ал. 1, т. 1 от Наредбата за ОС, и подлежи на процедура по оценка за съвместимост по реда на чл. 31, ал. 4 във връзка с ал. 1 от ЗБР. На територията на Община Крушари попадат частично следните защитени зони от екологичната мрежа Натура 2000:

- 1) част от защитена зона за опазване на дивите птици BG0002048 „Суха река”, обявена със Заповед № РД-853/15.11.2007 г. и допълнена със Заповед № РД-84/28.01.2013 г., и двете на министъра на околната среда и водите;
- 2) част от защитена зона за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна B00000107 „Суха река”, включена в Списък на защитените зони, приет с РМС № 122/02.03.2007 г., която няма заповед за обявяване.

Съгласно разпоредбите на чл. 36, ал. 3 от Наредбата за ОС е извършена преценка за вероятната степен на отрицателно въздействие, при която се установи, че проектът на ОУПО има вероятност да окаже значително отрицателно въздействие върху предмета на опазване в защитените зони и следва да се изготви Оценка на степента на въздействие на ОУП на Община Крушари, която да бъде представена под формата на доклад (ДОСВ), отделно приложение към доклада за ЕО, съгласно чл. 34, ал. 1 от Наредбата за ОС, като компетентният орган дава допълнителни указания за следващите действия.

Във връзка с изпълнение изискванията на чл. 19а от Наредбата за ЕО и писмо изх. № 08-01-3096(12)/28.12.2018 г. на РИОСВ-Варна, изготвеното Задание за определяне обхвата и съдържанието на Доклад за Екологична оценка на „Общ устройствен план на Община Крушари” и разработена схема за провеждане на консултации с обществеността, заинтересуваните органи и трети лица са представени на компетентния орган за консултация.

С писмо изх. № 08-01-3096/А4/ от 13.03.2019 г. (*Приложение № 1*) РИОСВ-Варна:

- съгласува Заданието за определяне на обхвата и съдържанието на Доклада за екологична оценката с препоръка в Доклада за ЕО да бъдат включени предложенията и бележките посочени в същото писмо и преработеното задание да се внесе на етап консултации по изготвения доклад за ЕО/екологичната част към плана съгласно чл. 20 от Наредбата за ЕО;

- връща за преработване схемата за провеждане на консултации с обществеността, заинтересуваните органи и трети лица, които има вероятност да бъдат засегнати от Предварителния проект на ОУП на Община Крушари. Коригираната схема следва да се внесе в РИОСВ на етап консултации по изготвения доклад за ЕО/екологичната част към плана съгласно чл. 20 от Наредбата за ЕО.

Дадените препоръки от компетентният орган по околна среда с писма изх. № 08-01-3096(12)/28.12.2018 г. и 08-01-3096/А4/ от 13.03.2019 г., както и всички становища и предложения, получени в резултат от проведените консултации по обхвата и съдържанието на ЕО от РЗИ-Добрич (изх. № 07-30-1/19.02.2019 г.), БД „Дунавски район“ (изх. № ОБ-7179/3/28.03.2019 г.), Национален институт

за недвижимо културно наследство (изх. № 0800-3486/3/07.03.2019 г.), Главна Дирекция „Гражданска въздухоплавателна администрация“ (Писмо изх. № 08-00-3/19.02.2019 г.), ДП „Национална компания железопътна инфраструктура“ (изх. № ЖИ-7754/27.02.2019 г.), „Булгартрансгаз“ ЕАД (Писмо изх. № БТГ-24-00-400/1/19.02.2019 г.), ЕСО ЕАД (изх. № ЦУ-ЕСО-7162/41/27.02.2019 г.) и Министерство на вътрешните работи (Писмо рег. № 812100-3799, екз. № 1 от 11.03.2019 г.) са отразени и дискутирани в настоящия доклад. Копия от цитираната кореспонденция и пълна справка за проведените консултации е представена в *Приложение № 1*.

Съгласно изискванията на чл. 36, ал. 7 на Наредбата за ОС е изготвен Доклад за оценка степента на въздействие (ДОСВ) на план/програма: „Общ устройствен план на Община Крушари“ с предмета и целите на защитена зона по Директивата за Птиците: 2009/147/ЕИО: BG0002048 „Суша река“ и защитена зона по Директивата за местообитанията 92/43/ЕИО: BG0000107 „Суша река“.

С писма изх. № 08-01-5108/7/ от 23.02.2018 г. и 08-01-5108/A2/ от 23.08.2018 г. (*Приложение № 1*) РИОСВ-Варна дава отрицателни оценки на качеството на ДОСВ. Преработеният в съответствие с горните писма доклад е оценен с положителна оценка от страна на компетентния орган РИОСВ-Варна с писмо изх. № 08-01-5108/18/ от 13.06.2019 г.

Екологичната оценка е разработена от колектив от експерти с ръководител, които отговарят на изискванията, поставени с чл. 83 ал. 1 и ал. 2 от ЗООС. Съгласно тези изисквания, към доклада са приложени:

- списък на авторския колектив, изработил екологичната оценка;
- писмени декларации на експертите, с които декларират, че не са лично заинтересувани от реализацията на плана (*Приложение № 2*).

Обхвата на настоящата екологична оценка е съобразена изцяло с изискванията за съдържание, поставени в чл. 86, ал. 3 от ЗООС, указанията на компетентния орган и резултатите от проведените консултации по изготвеното Задание за обхват и съдържание на Доклад за ЕО с всички приложения с компетентния орган по околна среда, други институции и трети лица. Всички те са отразени и дискутирани в настоящия доклад. Копия от цитираната кореспонденция и пълна справка за проведените консултации е представена в *Приложение № 1*.

Целта на Доклада за ЕО е да отчете екологичните проблеми на най-ранния етап на вземане на решение и да направи този процес на оценяване на екологичните последствия от предложения план по-прозрачен, посредством консултации с държавни ведомства, неправителствени организации и участие на широката общественост. Резултатите, получени при разработването на Доклада за ЕО ще се вземат предвид при изготвяне на Окончателния проект на Общия устройствен план на Община Крушари.

ИНФОРМАЦИЯ ЗА ВЪЗЛОЖИТЕЛЯ НА ПЛАНА (ОРГАН ИЛИ ОПРАВОМОЩЕНО ПО ЗАКОН ЗА ТРЕТО ЛИЦЕ)

Възложител: Община Крушари, с. Крушари, п.к. 9410, ул. „Девети септември“ № 3 "а"

Телефон, факс и e-mail: тел.: +359 5771 20 24, факс: +359 5771 21 36; e-mail: krushari@dobrich.net; www.krushari.bg

Лице за контакти: Илхан Мюстеджеб – Кмет на Община Крушари

ДАННИ ЗА ИЗПЪЛНИТЕЛЯ:

Изпълнител: „Про Консулт Крушари“ ДЗЗД

Седалище и адрес: гр. Варна 9000, ул. „Генерал Колев“ № 27

Лице за контакти: Елена Дякова

I. ОПИСАНИЕ НА ОСНОВНИТЕ ЦЕЛИ НА ПЛАНА И ВРЪЗКА С ДРУГИ ПЛАНОВЕ И ПРОГРАМИ

1. Анотация на плана

Предмет на настоящата Екологична оценка е „Общ устройствен план (ОУП) на Община Крушари”. Екологичната оценка на ОУП е изготвена в съответствие с изискванията на действащото законодателство в страната и се съобразява с обхвата и съдържанието, определени в етапа на проведените консултации по Заданието.

При изготвянето на Екологичната оценка са взети под внимание всички законодателни разпоредби, свързани с устройство на територията и с опазването на околната среда, директиви на Европейския съюз за опазване на биоразнообразието и ландшафтите, подписаните от страната конвенции и документи в тази област и методически указания и публикации на Комисията по околната среда към ЕС за оценка на планове и програми.

Необходимостта от изготвяне на ОУПО Крушари е продиктувана от:

- Изискванията на ЗУТ за устойчива териториално-устройствена основа за реализация на инвестиционните програми и намерения на Общината и инвеститорите, които имат интереси свързани с територията ѝ, както и за цялостното подобряване на жизнената среда с опазване и развитие на природните дадености и ресурси на територията.
- Целите и приоритетите в развитието на Община Крушари, заложи в приетите и действащи стратегически и планови документи отразяват необходимостта от развитие и модернизация на техническата инфраструктура, подобряване на качествата на жизнената и околна среда. Същите следва да бъдат доказани и утвърдени с проучвания, свързани с изработването на нов ОУП на Община Крушари.
- ОУПО ще създаде благоприятни условия за инвестиционно проектиране и строителство в община Крушари;
- ОУПО ще допринесе за по-ефективното планиране на общинската територия, при прилагането на интегриран подход за постигане на устойчиво развитие в перспектива.
- Правилата и нормативите за прилагане на ОУПО ще допринесат за неговото и на общината по-добро управление.

Изработването на ОУП на Община Крушари, е възложено на Обединение „Про Консулт Крушари“ ДЗЗД след проведена открита процедура за възлагане на обществена поръчка № 00613-2017-0002 в Регистъра на обществени поръчки към АОП с Договор за обществена поръчка Договор № ОС-09-2079/14.09.2017 г.

ОУП се изготвя при спазване разпоредбите на:

- ✓ Закона за устройство на територията;
- ✓ Наредба № 7/22.12.2005 г. на МРРБ за правила и нормативи за устройство на отделните видове територии и устройствени зони;
- ✓ Наредба № 8/2001 г. на МРРБ за обема и съдържанието на устройствените схеми и планове;
- ✓ Закона за опазване на околната среда и водите;
- ✓ Закона за биологичното разнообразие;
- ✓ Други нормативни документи, имащи отношение по териториално-устройствените проблеми на ОУП на общината.

При разработването на ОУП на Община Крушари са проучени внимателно, анализирани и систематизирани предложения за териториално-устройствено и социално-икономическо развитие. Отчетени са съществуващите природни и антропогенни дадености и специфични социално-икономически условия.

Проекта за ОУП е разработен в съответствие със стратегическата рамка за регионално развитие на Североизточна България, област Добрич, община Крушари и законовата нормативната уредба в тази сфера като спазва изискванията, дефинирани в Техническото задание на Възложителя..

Етапи на реализацията на „ОУП на Община Крушари”

ОУПО Крушари е разработен в обхвата на цялата територия на общината с обща площ от 417,458 км², в т.ч. всички 19 населени места с техните землища, а именно: с. Крушари, с. Абрит, с. Александрия, с. Бистрец, с. Габер, с. Добрин, с. Ефрейтор Бакалово, с. Загорци, с. Земенци, с. Зимница, с. Капитан Димитрово, с. Коритен, с. Лозенец, с. Огняново, с. Полковник Дяково, с. Поручик Кърджиево, с. Северняк, с. Северци, с. Телериг. Плана се изготвя на два етапа:

- Изготвяне на Предварителен проект (ПП) на ОУП на Община Крушари;
- Изработване на Окончателен проект на ОУП на Община Крушари.

Общият устройствен план се изготвя за прогнозен срок от 15 – 20 години в съответствие с чл. 17, ал. 3 от Наредба № 8/2001 г. на МРРБ за обема и съдържанието на устройствените схеми и планове.

2. Описание на основните цели и задачи на ОУП на Община Крушари

Основна стратегическа цел на Общия устройствен план на община Крушари е да служи като управленски инструмент в планирането и устройствената политика на местната власт, като да създава оптимални пространствени и функционални структури и връзки за развитие, изграждане и комплексно устройство на цялата територия в хармонично единство на урбанизираните територии и на природните дадености, изхождайки от специфичните, регионални и местни условия.

Стратегическата цел на ОУПО Крушари ще се реализира чрез постигането на няколко групи специфични цели:

1. Идентифициране възможностите и ограниченията за развитие, като се изведат потенциалните ползи и ресурси и се предложат адекватни модели за тяхното ползване:

- Създаване на условия за развитие и обновяване на социално икономическия комплекс, така че да се осигури заетост на наличната и на потенциалната работна сила в общината;
- Предлагане на решения за ефективното използване на ресурсите и потенциалите на извън урбанизираната територия за целите на социално – икономическото развитие на общината.

2. Оценяване на регионалните връзки и контакти като се изведат възможните насоки на общи действия със съседни и други общини в постигането на общи цели:

- Анализ на транспортната инфраструктура и на настоящите и прогнозни потребности и предлагане на решение в съответствие с устройствената концепция /акценти – връзките с населените места в област Добрич и съседните области/;
- Извеждане на визия за устройствено развитие на общината на базата на интегриране на местните условия и възможности с тези от регионална значимост.

3. Развитие и трансформация на съществуващи и създаване на нови функции, както в населените места, така и в извън урбанизираните територии в обхвата на общината; предлагане на функционално дефиниране на населените места:

- Преразпределение на функции, което да осигури обживяване на населените места;
- Обединение на населените места в система и интегрирано управление на публичните услуги;
- Органично и функционално обвързване на село Крушари с останалите населени места в екологично, икономическо, художествено и културно отношение;
- Активизиране на малките населени места и формиране на по широк спектър на функции в тях;
- Формиране на „контактни зони” около населените места и зоната на активно влияние на туристическите активности.

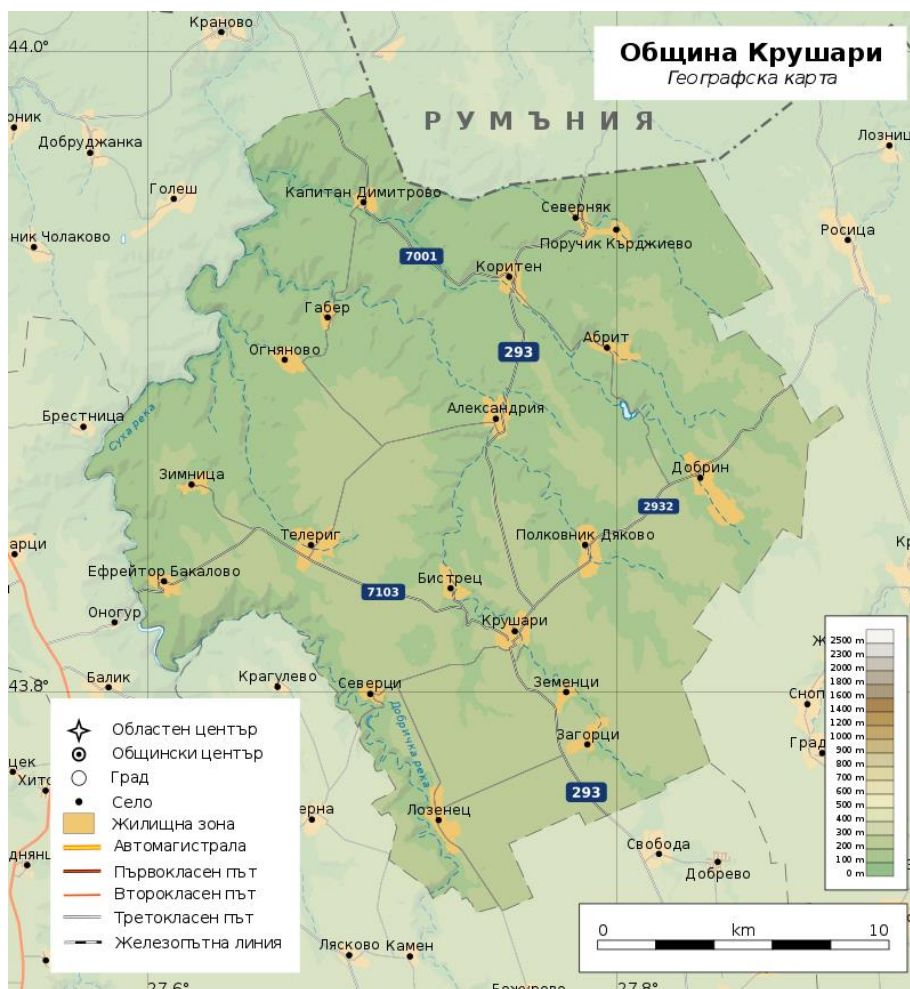
3. Концепция за устройствено развитие на Община Крушари

Общият устройствен план се изготвя за територията на Община Крушари, Област Добрич.

Община Крушари е разположена в Западна България, като се намира в западната част на област Добрич. На юг граничи с община Добрич-селска, на изток с община Генерал Тошево, на югозапад с община Тервел, на северозапад с община Кайнарджа и област Силистра, на север с Румъния.

Общата площ на община Крушари е 417.72 км², което представлява 8,84% от територията на област Добрич (4719,7 км²). Това ѝ отрежда шесто място по този показател в областта. Гъстотата на населението на 1 км² е 8,45.

Цялата територия на община Крушари е формирана от землищата на 19 населени места: с. Крушари - административен център на общината и с. Абрит, с. Александрия, с. Бистрец, с. Габер, с. Добрин, с. Ефрейтор Бакалово, с. Загорци, с. Земенци, с. Зимница, с. Капитан Димитрово, с. Коритен, с. Лозенец, с. Огняново, с. Полковник Дяково, с. Поручик Кърджиево, с. Северняк, с. Северци, с. Телериг.

Фигура 1: Карта на Община Крушари

Община Крушари се характеризира с ниско хълмист релеф, леко наклонен на север и изток, поради което преобладават северните, североизточните, северозападните и източни изложения. Теренът е с надморска височина 50-300 м, като в по-голямата си част е равнинен с надморска височина около 200 м.

Природно - географските характеристики на община Крушари се характеризират с това че тя попада в централната част на Добруджанското плато. Теренът се характеризира с плоски и загладени хълмове, дълбоки и сравнително широки долини с полегати, а на места и стръмни склонове, разсечени от суходолията на реките Суха река и десните ѝ притоци Добричка река и други по-малки и безименни.

Общината попада в умереноконтиненталната климатична област. Известно влияние при формирането на местния климат оказва и близко разположения Черноморски басейн.

Приоритетите на националните, областни и общински стратегии, планове и политики са насочени към стабилизиране и към създаване на по-добри икономически и социални условия за живеене, намаляване на емиграционните и вътрешно общинските миграционни процеси, стимулиране на раждаемостта, разкриване на нови аграрно-индустриални мощности и работни места, повишаване на атрактивността за бизнес инвестиции и механичен прираст.

Бъдещото развитие на община Крушари предполага затвърждаване ролята на общинския център като главен културен, административен и социално-икономически център. Този моноцентричен модел на развитие обаче не отговаря на съвременните изисквания и потребности на жителите, стратегическите виждания на общинската управа за развитие на общината, националните и европейски директиви за развитие на селищата и регионите. Общината трябва да предоставя мултифункционална жизнена среда, в която икономиката да е тясно свързана със социалните, културните и екологичните аспекти. Стратегическите насоки за териториално развитие в общината са свързани с реализирането на специфични цели и задачи в устройството на територията, което има за цел да постигне устойчиво и балансирано социално-икономическото развитие в съответствие с ресурсните възможности. Това налага интегриране на устройственото планиране с регионалните и секторни политики и планове, чрез териториално координиране на секторните политики, стратегии, планове и програми, имащи пряко или косвено отношение към пространственото развитие на общината.

4. Основни устройствени елементи, зони и територии, определени с предварителния проект за ОУП на Община Крушари

Изхождайки от целта и основните задачи на ОУПО Крушари, устройствената концепция и възприетите решения на проекта на ОУПО са обосновани промените в поземлените ресурси за бъдещо развитие на общината.

Общата площ на разглежданата територия е 41721,01 ха.

Устройство на концепция и предложените решения на проекта на ОУПО Крушари разглежда територия от 41721,01 ха. За постигане на целите са необходими промени в поземлените ресурси гарантиращи бъдещо развитие на общината. В проекта на ОУПО Крушари има увеличение при терените за земеделска земя с възможност за застрояване за неземеделски нужди /Сср1/, смесена многофункционална устройствена зона /Смф/, терените за производствени дейности /Пп1/ и терени за жилищни функции /Жм1/. Всички промени на териториалните елементи са за сметка главно на комунално обслужване и стопанство, обработваеми земи-ниви, необработваеми земи, недефиниран НТП и функция, обработваеми земи - трайни насаждения.

Таблица 1: Баланс на територията на прогнозата за социално-икономическо и пространствено развитие на ОУПО Крушари

БАЛАНС НА ТЕРИТОРИЯТА							
Наименование на териториалния елемент	Площ на съществуващи елементи		Площ на проектни елементи		Увеличение	Намаление	Изменение
	площ /ха/	%	площ /ха/	%	площ /ха/	площ /ха/	%
Територии с общо предназначение							
1. Жилищни функции	1286.80	3.08	1333.73	3.20	46.94		3.65
2. Обществено-обслужващи функции	0.22	0.00	0.22	0.00			
3. Производствени дейности	0.87	0.00	73.62	0.18	72.76		8405.29
4. Складови дейности	0.74	0.00	0.74	0.00			
5. Рекреационни дейности, курорти и вилни зони	0.17	0.00	0.17	0.00			
6. Озеленяване, паркове и градини							
7. Спорт и атракции	2.20	0.01	2.20	0.01			
8. Комунално обслужване и стопанство	179.27	0.43	85.52	0.20		93.75	-52.30
9. Земеделски територии, в т.ч.:							
9.1. Обработваеми земи-ниви	27465.97	65.83	27176.45	65.14		289.52	-1.05
9.2. Обработваеми земи-трайни насаждения	258.19	0.61	251.83	0.60		4.37	-1.70
9.3. Необработваеми земи	4362.74	10.46	4334.87	10.39		27.87	-0.64
10. Горски територии, в т.ч.:							
10.1. Гори	7553.30	18.10	7553.29	18.10			
10.2. Защитни гори							
10.3. Рекреационни гори							
10.4. Горски земи	2.61	0.01	2.61	0.01			
11. Водни площи	96.95	0.23	96.95	0.23			
12. Транспорт и комуникации	154.08	0.37	154.02	0.37		0.06	-0.04
13. Техническа инфраструктура	21.42	0.05	21.42	0.05			
14. Недефиниран НТП и функция	258.48	0.62	248.63	0.60		9.86	-3.81
15. Гробищен парк	37.48	0.09	37.48	0.09			
16. Смесена мултифункционална устройствена зона		0.00	86.76	0.21	86.76		
17. Земеделска зона с възможност за застрояване за неземеделски нужди		0.00	218.97	0.52	218.97		
Защитени и нарушени територии							
А) За природозащита	26881.23	64.43	26881.23	64.43			
Б) За опазване на културното наследство	41.54	0.10	41.54	0.10			
В) С особена териториалноустройствена защита							
Г) За възстановяване и рекултивация							
Д) С активни и потенциални свлачища и срутища							
Е) Други нарушени територии							
Ж) Обща площ (с отчитане на припокриването)							
Обща площ:	41721.01		41721.01				

4.1. Правила и нормативи за прилагане на плана

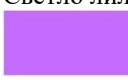
Към предварителния проект, на основание чл. 104, ал. 2 от Закона за устройство на територията са изработени правила и нормативи за прилагане на плана и те са неразделна част от Общия устройствен план на община Крушари.

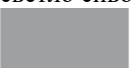
Правилата и нормативите са изработени в съответствие с наредбата по чл. 13, ал. 1 от Закона за устройство на територията и се одобряват едновременно с Общия устройствен план на община Крушари.

Неразделна част от правилата и нормативите за прилагане на Общия Устройствен План са показателите за застрояване на отделните видове територии, устройствени зони и самостоятелни терени.

Таблица 2:

ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА ЗАСТРОЯВАНЕ НА ОТДЕЛНИТЕ ВИДОВЕ ТЕРИТОРИИ, УСТРОЙСТВЕНИ ЗОНИ И САМОСТОЯТЕЛНИ ТЕРЕНИ

УСТРОЙСТВЕНИ ПОКАЗАТЕЛИ						
Устройствена категория	Устройствени параметри					
	макс. плътност на застр. в%	макс. Кинт	мин. озеленена площ в%	макс. кота корниз в м.	Цвят	Площ / контур
1	2	3	4	5	6	7
ЖИЛИЩНИ ТЕРИТОРИИ						
1. Жм-Жилищна устройствена зона с преобладаващо ниско застрояване съществуваща	30	1,20	50	10	Кафяво 	площ
2. Жм1 - Жилищна устройствена зона с преобладаващо ниско застрояване проектна	30	0,80	50	10	Оранжево със светло-кафяво райе 	площ с шрих върху основния цвят
ПРОИЗВОДСТВЕНИ ТЕРИТОРИИ						
3. Пп - Предимно производствена устройствена зона и терени съществуващи	60	2,00	30		Тъмно лилаво 	площ
4. Пп1 - Предимно производствена устройствена зона и терени, проект	50	1,50	50		Светло лилаво 	площ
ОБЩЕСТВЕНО-ОБСЛУЖВАЩИ ТЕРИТОРИИ И СМЕСЕНИ МНОГОФУНКЦИОНАЛНИ ЗОНИ						
5. Оо - Устройствена зона за обществено-обслужващи дейности, съществуваща	Устройството и застрояването се осъществяват след изработване на подробен устройствен план, съобразен целите на застрояване и нормативите отредени в Наредба №7 за правила и				Червено 	площ

	нормативи за устройство на отделните видове територии и устройствени зони и одобрен от главния архитект на общината.					
6. СМФ – Смесена многофункционална устройствена зона, проектна	50	1	50	10	Розово с червен контур 	площ/контур
ТЕРИТОРИИ ЗА РЕКРЕАЦИОННИ ДЕЙНОСТИ						
7. Ов - вилна зона, съществуваща	40	0,8	50	7	Бяло с червено и зелено диагонално райе 	площ с шрих върху основния цвят
8. Са - Други рекреации (спорт, атракции и др.), съществуваща	Зони за озеленяване, спорт и атракции. За спортни и атракционни обекти със специфичен устройствен режим, конкретизиран с ПУП и одобрени от главния архитект на общината.				зелено с червен контур 	площ/контур
ОЗЕЛЕЛНИ ТЕРИТОРИИ						
9. Тгп - Терени за гробищни паркове, съществуващи	По периферията на гробищните паркове, в рамките на регулацията им се предвижда задължителна изолационна зеленина с мин. ширина 10 м., в която се допуска разполагане на колумбарийни стени (урнови стени).				тъмно зелено с червен контур 	площ / червен контур/
ТЕХНИЧЕСКА ИНФРАСТРУКТУРА						
10. Тти - Терени за транспортна инфраструктура	Устройството и застрояването на елементите на техническата инфраструктура се съобразяват със Закона за устройство на територията, Закона за пътищата, Закон за водите, Закон за енергетиката, Закона за електронните съобщения и други, както и поднормативните им актове по тяхното прилагане и настоящите правила и нормативи.				светло сиво 	площ
11. Тевк - Терени за площи обекти на техническата инфраструктура					мишосиво 	площ
ГОРСКИ И ЗЕМЕДЕЛСКИ ТЕРИТОРИИ						
12. Гори	Устройството и застрояването се осъществяват по реда на Закона за горите. Допуска се изграждане на проводи и съоръжения на инженерната инфраструктура, при спазване изискванията на ЗГ.				зелено с червен контур 	площ /контур
13. Горски терени	Устройството и застрояването се осъществяват по реда на Закона за горите. Допуска се изграждане на проводи и съоръжения на инженерната инфраструктура, при спазване изискванията на ЗГ.				тъмно жълт със зелен контур 	площ /контур

ДРУГИ ТЕРЕНИ			
14. Земеделска зона с възможност за застрояване за неземеделски нужди - проект			

4.2. Развитие на системата „Обитаване“

Съгласно направения анализ при изготвянето на проекта за ОУП на Община Крушари, голямата част от населените места са силно обезлюдени. Няма недостиг на жилищен фонд дори в общинския център с. Крушари. Основно населението обитава еднофамилни жилищни сгради, строени през средата на 20 век, които до голяма степен отговарят на съвременните нужди за обитаване.

При съществуващите тенденции на отрицателен прираст на населението в близък бъдещ план не се очаква рязко повишаване на търсенето на жилища. Необитаемият жилищен фонд потвърждава негативните тенденции на обезлюдяване в общината. При евентуален икономически растеж в бъдещ период от 20 години би следвало да се създадат условия за повишаване на стандарта на живот на жителите, което би довело до нужда от реконструкция на част от жилищния фонд, както и нови терени за жилищно строителство. Тези мерки биха задържали населението на територията на общината, предлагайки му възможности за реализация и добър стандарт на живот, довеждайки до нови зони на растеж и прекратяване на негативната тенденции. Прогнозата по отношение на система обитаване предвижда нови терени за жилищно строителство /Жм1/ с площ от приблизително 46,94 ха (фигура 2).

Фигура 2. Пространствено разположение на проектните терени за жилищни зони Жм1 на територията на община Крушари.

4.3. Промислени и селскостопански територии и зони за приложение на труд. Състояние и прогнози, съгласно предварителния проект за ОУПО

Селското стопанство е традиционен за Община Крушари отрасъл. Природните дадености и климатични условия обуславят възможността за развитие на интензивно земеделие и животновъдство.

Площта на обработваемите земи е относително постоянна. Единните плащания на площ, възможността за модернизация на земеделските стопанства по мярка 121 на ПРСР, високите добиви и нарастващите цени на зърното, допринасят за развитие на високопроизводително монокултурно земеделие. Масово се залага на производството на основните зърнено фуражни и технически култури - царевица, пшеница и слънчоглед.

Животновъдният сектор има неразвит потенциал. Бавно се възстановяват стари традиции, основен стимул в този процес са схемите за национални доплащания и субсидиите. Общината разполага с богат фонд мери и пасища от 35,8 хил. дка, които съставляват 8,6% от територията ѝ.

На територията на общината има 51 регистрирани животновъдни ферми, като 23 от тях са първа категория в селата Крушари, Северци, Бакалово, Александрия, Абрит и Лозенец, а 28 са трета категория.

Промишлеността като отрасъл в Община Крушари почти не е застъпена. Единствените представители на промишлеността са шивашка фирма, хлебопекарни и автосервиз. Всички изброени предприятия са с незначителен дял и принос в икономиката на общината. Не малка част от тях са със затихващи функции и намаляващ пазарен дял, а за други тепърва предстои да се доказват в условията на пазарна икономика. През последните години има фалирали предприятия - мандра, неефективно работеща мелница, недовършен проект за построяване на цех за консерви.

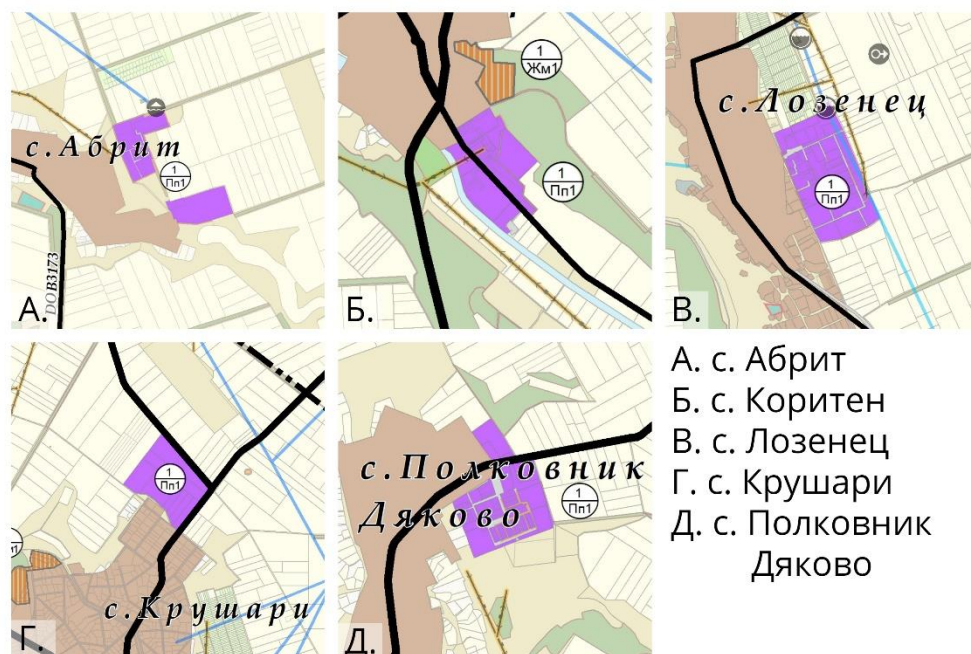
Прогноза за развитие, съгласно ОУП на Община Крушари

Проекта отчита условията, отнасящи се за Североизточния район за планиране на страната и взаимните връзки със съседните общини, определящи общото икономическо състояние на региона. Общата тенденция е за развитие на икономиката в региона, но има и слабости и пречки, оказващи съществено значение за забавяне на някои процеси в развитието. От гледна точка на Националната регионална политика Община Крушари попада към изостаналите селски райони от разновидностите на районите за целенасочено въздействие. Това са райони, в които по-голямата част от трудоспособното население е заето в селското и горското стопанство, характеризират се с ниска степен на развитие на транспортната, техническата и социалната инфраструктура, ниско образователно равнище и квалификация на населението в трудоспособна възраст, ограничени възможности за трудова заетост, високо равнище на безработицата, ниски доходи на населението и обезлюдяване.

Специфичните цели на политиката на регионално развитие по отношение на селските райони са:

- развитие на жизнен селскостопански сектор;
- диверсификация на структурата на икономиката, съобразена с местния потенциал;
- създаване на алтернативни източници на заетост и доходи;
- стабилизиране на демографското и селищното развитие;

Вземайки предвид Общинския план за развитие, а именно стратегическа цел 1 /Повишаване на интереса към община Крушари/ и стратегическа цел 2 /Създаване и развитие на поминък на територията/ с приоритет 3 /Развитие на потенциала на местната икономика/ Общия устройствен план предвижда устройствени зони /Пп1/ с обща площ от приблизително 72,76 ха (фигура 3).

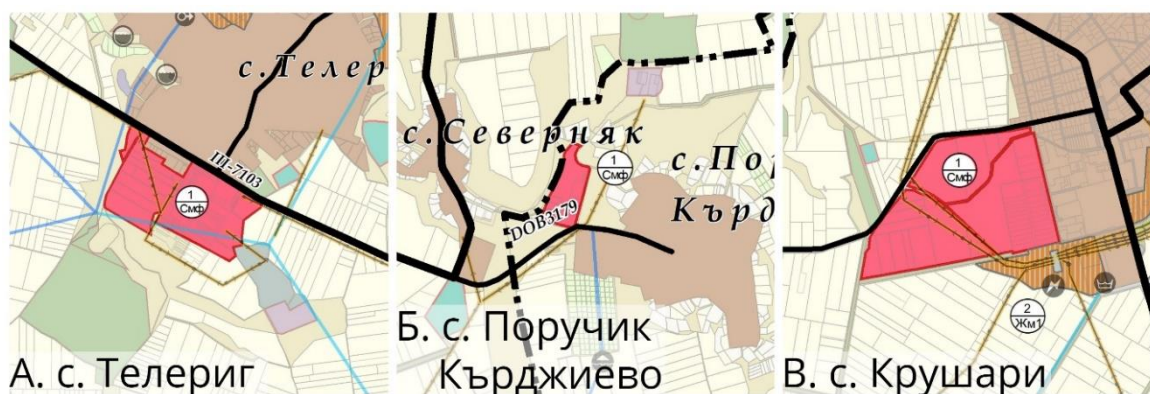

Фигура 3: Пространствено разположение на проектите терени за предимно производствени терени Пп1 на територията на община Крушари.

Прогнозата по отношение на социално-икономическата дейност в общината предвижда терени за обособяване на смесени многофункционални устройствени зони /СМФ/ с обща площ от 86,76 ха

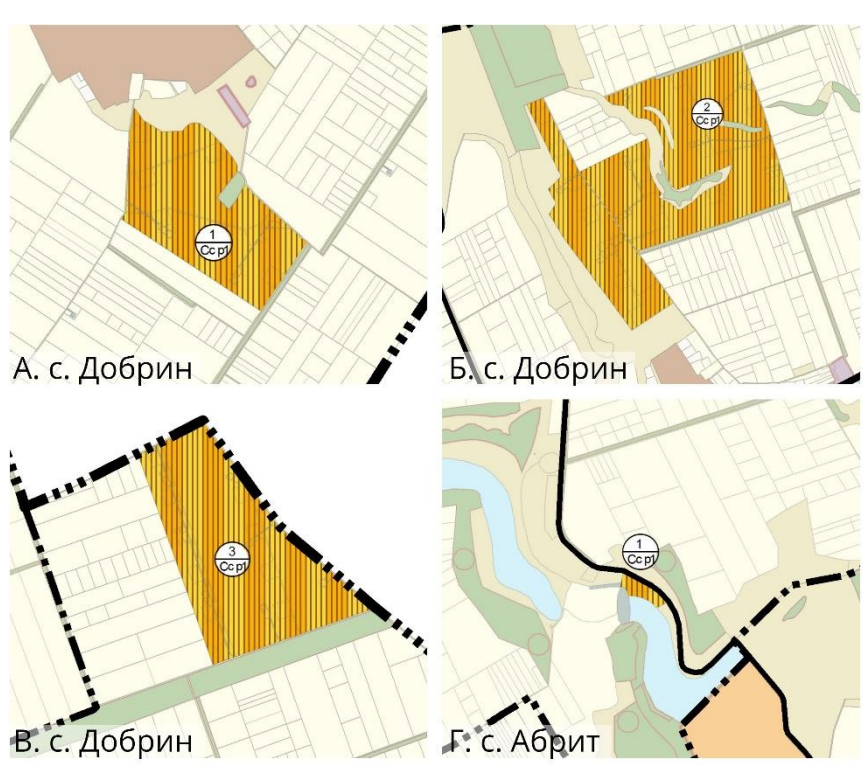

(фигура 4). Залагането на СМФ зони може да стимулира икономиката, защото могат да се разполагат сгради от разнообразен тип, включително за обслужване и складова дейност. Този тип многофункционални зони са особено благоприятни за нормалното функциониране на общинския център, както и второстепенни населени места, където има развитие на селскостопански и други дейности.

Фигура 4: Пространствено разположение на проектите терени за смесените многофункционални зони СМФ на територията на община Крушари

Инвестиционни намерения са проявени по отношение на възобновяемите енергийни източници, предстои да се реализират фотоволтаичен и ветроенергиен парк. За улесняване на тези намерения в проекта са заложени проектни терени Сср1 с обща площ от 218,97 ха в землищата на село Добрин и село Абрит (фигура 5).

Фигура 5: Пространствено разположение на проектите терени земеделска земя с възможност за застрояване за неземеделски нужди Сср1 на територията на община Крушари

4.4. Система за отдих и рекреация

Предвид местоположението на общината, сектор туризъм не се развива качествено и конкурентно. Няма данни за регистрирани места за настаняване и средства за подслон. Туристическият сектор не е развит, като няма и туристическо предлагане на територията на общината. Проекта не предвижда нови терени за рекреационни дейности, курорти и вилни зони.

4.5. Комуникационно-транспортна инфраструктура

Транспортният достъп и вътрешно общинската достъпност в община Крушари се осъществява чрез пътна мрежа с дължина от 152,2 км, от които 90,2 км са републиканска мрежа. Състоянието ѝ е задоволително. В последните 5 години е извършено цялостно асфалтиране на пътя Крушари-Ефрейтор Бакалово-разклона /Добрич-Силистра/, и частично асфалтиране на участъци от четвъртокласната мрежа.

Таблица 3. Списък на републиканските пътища III клас на територията на община Крушари

№ по ред	Път №	Наименование на пътя	Километрично положение		дължина на /км/	Габарит /м/
			от км	до км		
		III клас				
1	293	О.п. Добрич – Паскалево – Крушари – Коритен – граница Румъния	19+2	45+7	26,5	7.0/9.0
2	2932	Крушари – Полковник Дяково – Добрин – (Красен – Росица)	0+0	10+6	10,6	6.0/8.0
3	7001	(О.п. Силистра – о.п. Дулово) Алфатар – Войново – Кайнарджа – Краново – Капитан Димитрово – Коритен	41+6	53+0	11,4	6.0/8.0
4	7103	(Средище – Хитово) – Оногур – Ефрейтор Бакалово – Телериг – Крушари	3+6	21+0	17,4	7.0/9.0
		Всичко III клас			65,9	

Източник: Агенция „Пътна инфраструктура“

Таблица 4. Справка за състоянието на републиканските пътища на територията на ОПУ-Добрич за Община Крушари към 31.12.2018 г.

път №	дължина	добро			задоволително			лошо		
		от км	до км	км	от км	до км	км	от км	до км	км
III – 293	14,10	19,20	20,20	1,00	0,00	0,00	0,00	20,20	33,30	13,10
	12,40	33,30	45,70	12,40						
III-2932	10,60				0,00	8,00	8,00	8,00	10,60	2,60
III-7001	11,40							41,60	53,00	11,40
III-7103	17,40			0,00	3,60	21,00	17,40			
Общо:	65,90			13,40			25,40			27,10

Източник: Агенция „Пътна инфраструктура“

Улиците в общината са 90,64 км, от които 36,26 км са без настилка. Общото им състояние е лошо. В рамките на възможностите на общинския бюджет се планират средства за рехабилитацията им.

Общината се обслужва от автомобилен транспорт. Транспортните линии са недостатъчни - в повечето населени места - дневно преминава един автобус. Отдалечените села имат лоша връзка с общинския и областния административен център.

С изграждането на международния път, свързващ общината с Румъния, се очаква транспортната достъпност да се подобри.

Таблица 5. Информация за километричното положение на началото и край на населените места през, които минават пътищата от РПМ за Община Крушари

Път №	Населено място	начало	край	км
III – 293	с. Земенци	23+241	23+603	0,362
	с. Крушари	25+428	27+567	2,139
	с. Александрия	34+277	35+926	1,649
	с. Коритен	39+695	39+880	0,185
	с. Северняк	43+996	44+400	0,404
III-2932	с. Полк. Дяково	1+986	3+789	1,803

	с. Добрин	7+322	8+510	1,188
III-7001	с. Кап Димитрово	45+474	46+251	0,777
	с. Коритен	51+895	52+972	1,0777
III-7103	с. Бакалово	5+451	6+472	1,021
	с. Телериг	11+381	12+147	0,766
	с. Крушари	19+138	20+984	1,846

На територията на община Крушари няма изградени обекти на железопътната инфраструктура, както и водни площи, които да са подходящи за развитие на воден транспорт.

4.6. Инженерна инфраструктура

4.6.1. Енергийна система

Източник на електроенергия е общата електроенергийна система на страната. На територията на общината работи клон на "Енерго Про - Варна" клон Добрич.

Таблица 6. Електроснабдяване на община Крушари

Подстанции	Електропроводи СН	Трафопостове	Трансформатори, инсталирана мощност	ВЕИ централи (ВФЕЦ) инсталирана мощност
бр.	км	бр.	kVA	kW
1	170	43	7200	5

Източник: Електроразпределение Север АД

Функционира една подстанция 110/20kV с мощност 1x16 MW. На съоръжението е извършен основен ремонт. Подстанцията обслужва цялата община, както и села от съседните общини Тервел и Ген. Тошево. Междуселищната електропреносна мрежа със средно напрежение 20kV е с обща дължина 277,72 км и обслужва деветнадесетте села на общината. Състоянието и е добро. Изградени са 132 трафопоста, осигуряващи мощност от 21880 kVA.

Вътрешно селищната мрежа с ниско напрежение е в лошо състояние. На частичен ремонт и подмяна подлежи мрежата в селата. Хората се оплакват от чести токови удари, което нанася вреди на електроуредите.

Уличното осветление е подменено през 2003 г. с енергоспестяващи лампи 18 и 36 W. Гъстотата на осветителните тела е с достатъчно покритие в съставните села на общината.

На територията на общината няма топлофикация. Жителите се отопляват с твърдо гориво и електроуреди. По-голяма част от населението използва като твърдо гориво дърва и това е продиктувано основно от икономически съображения.

На територията на община Крушари предстои създаването на ВЕИ. Идентифицирани са два подходящи терена за изграждане на фотоволтаични паркове, разположени в селата Добрин и Лозенец, като за същите е открита процедура за промяна предназначението на земята.

Подадени са заявления за изграждане на 15 ветрогенератора, а за други 75 документацията е в процес на съгласуване, промяна предназначението на земята и др. технологични етапи.

Община Крушари участва в процесите за подобряване на енергийната ефективност чрез проект за изграждане на соларно уличното осветление в 9 населени места, инвестиционните проекти в общинския сградния фонд целят същите ефекти.

Всички инвестиционни в близост до електропроводи с високо напрежение трябва да се съгласуват с ЕСО ЕАД;

Управлението на съоръженията и електропроводите се извършва от Център за управление на мрежата – Варна.

Съоръженията и електроразпределителната мрежа се поддържат и експлоатират съгласно нормативните изисквания и правила. Относно сервитутите на електропроводите за ВЕИ 20kV за

неурбанизирани територии е необходимо да бъдат спазени изискванията съгласно Наредба № 16/2004 г. (ДВ, бр. 12/2014 г.). В сервитутната зона на електропровода се забранява всякакво строителство, включително и подземни гаражи, засаждане на дървета, палене на огън, складиране на материали и отпадъци, образуване на паркоместа и всичко останало съгласно изискванията на Наредба № 3 от 09.06.2004 г. за устройство на електрическите уредби и електропроводни линии и Наредба № 16/2004 г. за сервитута на енергийните обекти.

Развитието на електроразпределителна мрежа се извършва от „Електроразпределение Север“ АД съгласно ЗЕ, Наредба № 6 на НППКЕЕПРЕМ от 24.02.2014 г., като бъдат свързани всички нормативни и законови изисквания.

Прогноза за развитието на енергийната система

Към настоящия момент всички населени места в община Крушари са електроснабдени и не е необходимо допълнително изграждане на електропреносна мрежа. При възникване на подобна нужда тяхното проектиране и изпълнение трябва да се съобрази с изискванията на съответните енергийни дружества.

4.6.2. Телекомуникации

Телефонните съобщения в Община Крушари са организирани на базата на аналогови системи, аналогови преносни системи и нискочестотни селищни и междуселищни кабели, като постепенно се въвежда и цифрова техника.

Междуселищните телефонни съобщения в общината, в рамките на областта се обслужват от мрежите за близък междуселищен трафик и тъй като се осъществяват по аналогови линии, връзките са с влошено качество. Междуселищните връзки са с изтекъл ресурс на използване. Преносните системи в община Крушари са най-старите в областта.

Мобилните оператори не покриват изцяло територията на общината. Има села без телефон и мобилно покритие - Поручик Кърджиево, Абрит, части от селата Телериг, Полк. Дяково.

Покритието с обществен интернет освен общинския център също не обхваща всички населени места в двете общини - интернет има в селата Крушари, Полк. Дяково, Телериг, с. Лозенец и Ефр. Бакалово.

4.6.3. Водоснабдителна и канализационна инфраструктура

Водоснабдяването в общината се осъществява от подземни водоизточници чрез четири Помпени станции/ПС/: ПС- Крушари с три сондажа; ПС- Абрит с два сондажа, от които единият не функционира, същото е положението в селата Телериг и Лозенец; така също и сондажни кладенци в с. Полковник Дяково и Капитан Димитрово. Водите са с добро качество с изключение на село Капитан Димитрово, където водата е с лоши питейни качества и там за питейни нужди се използват естествените водоизточници.

Водопреносната мрежа е с обща дължина 293,867 км, като голяма част от нея е положена преди повече от петдесет години.

Дейността се осъществява от "В и К"- Добрич - участък Крушари. Изградените девет сондажа и два кладенеца са в състояние да задоволяват напълно нуждите на общината от вода, но поради амортизирани мрежи и съоръжения, водопроводната система работи крайно неефективно и енергоемко. Често селищата остават за дълго без вода. Загубите са между 80-90%. Ежедневно възникват по няколко аварии по мрежата. Поради нестопанисване преходните водоеми не работят, а това налага помпално водоподаване, което допълнително завишава броя на аварията.

Водата е скъпа. Наложително е пускането в експлоатация на ПС - Крушари, така също и ремонт на Телериг, Абрит и Лозенец с цел същите да бъдат приведени в съответствие с изискванията за санитарно-охранителните зони около водоизточниците и съоръженията за питейно-битово водоснабдяване.

Количественото съотношение между видовете тръби, използвани във ВиК мрежите е следното: АЦ - 291371 м., ПЕВП – 976 м, Стоманени тръби – 1520 м. Проблем при водоснабдяването е експлоатационната възраст на тръбите и съоръженията, което обуславя:

- големи загуби;
- намалена проводимост;
- чести аварии;

В периода 2009-2010 г. са подменени част от тръбите с ПЕВП в селата Коритен и Северняк, съответно 950 м и 600 м.

Необходима е цялостна реконструкция на водоснабдителната мрежа с цел намаляване на загубите, които достигат 80-90%, както и възстановяване на преходните водоеми. Водоподаването с помпи води до високи разходи за електрическа енергия и в комбинация с високите загуби на водни количества води до завишени разходи за поддържане на водоснабдителната мрежа. Необходима е поетапна подмяна на водопроводите захранващи населените места, като първо това трябва да се случи за с. Крушари, а в последствие и за останалите населени места с приоритет за намаляване на загубите.

Канализационната мрежа в община Крушари е частично изградена, с изключение на общинския център. Необходимо е поетапното ѝ изграждане, като първо това трябва да се направи в общинския център, където е съсредоточена по-голямата част от населението, и след това в останалите населени места.

5. Връзка на плана с други планове и програми

Общият устройствен план на община (ОУПО) Крушари е управленски инструмент на местната власт, насочен към създаване на условия за развитие и комплексно устройствено планиране на различните видове територии при отчитане на съществуващите природни и антропогенни дадености и специфични социално-икономически условия.

С ОУПО се детайлизират териториалните насоки на развитие, заложи в пространствените документи от по-високо йерархично ниво. Планът се съобразява с предвижданията на устройствените схеми и планове от по-горна степен и представлява по отношение на тях по-пълна, по-подробна и конкретна разработка.

Във връзка с приемането на Република България като равноправен член на Европейския съюз от 01.01.2007 г. и хармонизиране на нашето законодателство с това на ЕС основни актуални източници, задаващи целите по опазването на околната среда, са Европейските директиви, ръководства и указания, засягащи компонентите на околната среда (въздух, води, почви, отпадъци), които са ползвани и съобразени при изготвянето на екологичната оценка.

При изготвянето на плана са взети предвид следните документи на европейско, национално и регионално ниво, както следва:

На европейско ниво

1) „Европа 2020“: Стратегия за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж

Стратегията предлага три подсилващи се взаимно приоритета:

- ✓ интелигентен растеж: изграждане на икономика, основаваща се на знания и иновации;
- ✓ устойчив растеж: насърчаване на по-екологична и по-конкурентоспособна икономика с по-ефективно използване на ресурсите;
- ✓ приобщаващ растеж: стимулиране на икономика с високи равнища на заетост, която да доведе до социално и териториално сближаване.

За постигане на горните приоритети Комисията предлага следните водещи цели за ЕС

- заетост за 75% от населението на възраст 20 – 64 години;
- инвестиции в научноизследователска и развойна дейност (НРД) в размер на 3 % от БВП на ЕС;

- постигане на целите „20/20/20“ по отношение на климата/енергията (включително намаляване на емисиите с допълнителни 30 %, ако условията са подходящи);
- дял на преждевременно напусналите училище под 10 %; дял на младото поколение със завършено висше образование от най-малко 40 %;
- намаление на броя на застрашените от бедност с 20 млн. души.

Тези цели са взаимосвързани и са от решаващо значение за успеха на стратегията.

Целите отразяват трите приоритета за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж, но не са изчерпателни: за да бъдат затвърдени тези цели е необходим широк набор от действия на национално, европейско и световно равнище. Комисията предлага седем водещи инициативи за стимулиране на напредъка по всяка приоритетна тема:

- „Съюз за иновации“ — има за цел да подобри рамковите условия и достъпа до финансиране за научноизследователска дейност и иновации, за да гарантира превръщането на иновативните идеи в нови продукти и услуги, които създават растеж и работни места;
- „Младеж в движение“ — има за цел да подобри постиженията на образователните системи и да улесни навлизането на млади хора на пазара на труда;
- „Програма в областта на цифровите технологии за Европа“ — има за цел да ускори развитието на високоскоростен достъп до интернет и да извлече ползи от наличието на единен цифров пазар за домакинствата и фирмите;
- „Европа за ефективно използване на ресурсите“ — има за цел да премахне връзката между икономическия растеж и използваните ресурси, да подкрепи преминаването към нисковъглеродна икономика, да увеличи приложението на възобновяеми енергийни източници, да модернизира нашия транспортен сектор и да стимулира енергийната ефективност;
- „Индустриална политика за ерата на глобализацията“ — има за цел да подобри бизнес средата, по-специално за МСП, и да подкрепи развитието на силна и устойчива индустриална основа, позволяваща конкурентоспособност в световен план.
- „Програма за нови умения и работни места“ — има за цел да модернизира пазарите на труда и да направи гражданите по-способни, като развива техните умения през целия им живот с цел да повиши участието в трудовия живот и постигне по-добро съгласуване между предлагането и търсенето на труд, в това число чрез трудова мобилност.
- „Европейска платформа срещу бедността“ — има за цел да гарантира социално и териториално сближаване, така че ползите от растежа и работните места да са споделени в голяма степен и хората, живеещи в условията на бедност и социално изключване, да имат възможност да живеят достоен живот и да представляват активна част от обществото.

Общият устройствен план е съобразен изцяло с приоритетите на стратегията. Целта на проекта е да създаде условия за развитие и обновяване на социално икономическия комплекс, така че да се осигури заетост на наличната и на потенциалната работна сила в общината. Едновременно с това предлага решения за ефективно използване на ресурсите и потенциалите на извън урбанизираната територия за целите на социално – икономическото развитие на общината.

2) Европейска стратегия за биоразнообразието, обхващаща периода до 2020 г.

Стратегията се основава на шест взаимно свързани цели за въздействие върху основните причини на загуба на биоразнообразие и насочени към намаляване на ключовите видове отрицателни дейности върху природата и екосистемните ползи. За всяка от целите е формулиран и набор от насочени във времето дейности, както и други съпътстващи мерки.

Цел 1: Цялостно прилагане на Директивата за птиците и Директивата за местообитанията

Да бъде спряно влошаването на състоянието на всички биологични видове и местообитания, включени в природозащитното законодателство, и да се постигне значително и измеримо подобрене в състоянието им, така че до 2020г., в сравнение с настоящите оценки, броят на оценките, показващи

подобро природозащитно състояние съгласно Директивата за местообитанията, да се увеличи съответно със 100% за местообитанията и с 50% за биологичните видове; и броят на оценките, показващи стабилно или подобро природозащитно състояние съгласно Директивата за птиците, да се увеличи с 50%.

Цел 2: Запазване и възстановяване на екосистемите и на услугите и ползите, които предоставят

До 2020 г. екосистемите и услугите и ползите, които предоставят, следва да се запазят и подобрят чрез създаване на зелена инфраструктура и възстановяване на поне 15% от нарушените екосистеми.

Цел 3: Повишаване на приноса на селското и горското стопанство за съхраняване и подобряване на биоразнообразието

Селско стопанство: До 2020 г. следва да се увеличат максимално земеделските райони, както пасища, така и обработваеми земи и трайни насаждения, в които се прилагат мерки, целящи опазване и подобряване на биоразнообразието в рамките на Общата селскостопанска политика и с цел да се постигне измеримо подобрене на природозащитното състояние на биологичните видове и местообитания, зависещи или повлияни от селскостопанска дейност, в сравнение с 2010 г., а също и на екосистемните ползи, като по този начин се осигури принос за устойчивото развитие.

Горско стопанство: До 2020 г. планове за управление на горите или равностойни на тях инструменти, в съответствие с политиката за устойчиво управление на горите (SFM), следва да бъдат въведени за всички гори, които са публична собственост или за горските масиви над определен размер (който следва да бъде определен от държавите-членки или областите и да бъде обявен в техните програми за развитие на селските райони), които получават финансиране в рамките на политиката за развитие на селските райони на ЕС, за да се постигне измеримо подобрене на природозащитното състояние на биологичните видове и местообитания в сравнение с 2010 г., зависещи или повлияни от горското стопанство, а също и на екосистемните услуги, които горите предоставят.

Цел 4: Осигуряване на устойчиво използване на рибните ресурси

Постигане до 2015 г. на устойчив максимално допустим улов. Постигане на разпределение по възраст и размер, което е характерно за здрави рибни популации чрез управление на рибарските практики, без това да води до значителни неблагоприятни въздействия върху други популации, видове и екосистеми, в подкрепа постигането на добро екологично състояние до 2020 г., както се изисква в Рамковата директива за морска стратегия.

Цел 5: Борба с инвазивните чужди биологични видове

До 2020 г. следва да бъдат установени и подредени приоритетно инвазивните чужди биологични видове и техните пътища за проникване, като приоритетните видове следва да се контролират или унищожават, а пътищата за проникване да се управляват, с цел да се предотврати навлизането и установяването на нови инвазивни чужди биологични видове.

Цел 6: Съдействие за предотвратяване на загубата на биоразнообразие в световен мащаб

До 2020 г. ЕС следва да засили приноса си за предотвратяване загубата на биоразнообразие в световен мащаб.

Към настоящия момент е приета и новата **Стратегия на ЕС за биологичното разнообразие до 2030 г.**

Биологичното разнообразие е от изключително значение за живота. Природата ни предоставя храна, здраве и лекарства, материали, възможности за отдих и благополучие. Една екосистема в добро състояние допринася за пречистването на въздуха и водата, за поддържането на баланса в климата, за превръщането на отпадъците в ресурси, за опрашването и торенето на култури и за много други неща.

Природата дава възможности и на предприятията: половината от световния брутен вътрешен продукт (БВП) — 40 трилиона евро — зависи от природата.

В резултат на неустойчиви човешки дейности губим природата както никога досега. През последните 40 години популациите от диви видове по света са намалели с 60 %. 1 млн. вида са заплашени

от изчезване. Загубата на биологично разнообразие и кризата с климата са взаимозависими. Когато едното се влошава, същото се случва и с другото. Възстановяването на горите, почвите и влажните зони и създаването на зелени пространства в градовете е от решаващо значение за смекчаване на последиците от изменението на климата до 2030 г.

Основните елементи на стратегията за биологичното разнообразие са:

- Създаване на защитени зони за поне 30 % от сухоземната територия на Европа и 30 % от морското пространство на Европа
- Възстановяване на увредените екосистеми на сушата и в морето в цяла Европа чрез:
  - повишаване на биологичното земеделие и богатите на биоразнообразие особености на ландшафта в земеделските земи.
  - спиране и обръщане на тенденцията за намаляване на опрашителите
  - намаляване на използването и вредността на пестицидите с 50 % до 2030 г.
  - възстановяване до свободно течащо състояние на поне 25 000 км от реките в ЕС
  - засаждане на 3 млн. дървета до 2030 г.
- Осигуряване на 20 млрд. евро годишно за биологично разнообразие от различни източници, включително финансиране от ЕС и национално и частно финансиране. Съображенията във връзка с природния капитал и биологичното разнообразие ще бъдат включени в бизнес практиките
- Превръщане на ЕС в световен лидер по отношение на справянето с глобалната криза, свързана с биологичното разнообразие. Комисията ще мобилизира всички инструменти за външна дейност и международни партньорства за постигане на една амбициозна нова глобална рамка за биологичното разнообразие на ООН на конференцията на страните по Конвенцията за биологичното разнообразие през 2021 г.

С проекта за ОУП на Община Крушари се цели минимално натоварване на защитените зони с бъдещи нови инвестиционни намерения и допускане само по изключение и в минимален размер увеличение на урбанизирани територии в границите на защитените зони и то основно в нарушени вече терени.

3) Седма програма за действие в областта на околната среда на ЕС до 2020 г. „Да живеем добре в пределите на нашата планета“

В програмата се изброяват девет приоритетни цели и какво трябва да направи ЕС, за да ги постигне до 2020 г. Те са:

- ✓ Опазване, съхранение и увеличаване на природния капитал на Съюза;
- ✓ Превръщане на Съюза в ефективна от гледна точка на използването на ресурсите, зелена и конкурентоспособна нисковъглеродна икономика;
- ✓ Защита на гражданите на Съюза от свързани с околната среда въздействия и рискове за здравето и благосъстоянието им;
- ✓ Осигуряване на максимални ползи от законодателството на Съюза в областта на околната среда чрез подобряване на неговото прилагане;
- ✓ Подобряване на базата от знания и данни за политиката на Съюза в областта на околната среда;
- ✓ Осигуряване на инвестиции за политиката в областта на околната среда и климата и отчитане на екологичните разходи при всички обществени дейности;
- ✓ По-добро отразяване на проблемите на околната среда в други области на политиките и осигуряване на съгласуваност при разработването на нови политики;
- ✓ Повишаване на устойчивостта на големите градове в Съюза;

- ✓ Повишаване на ефективността на Съюза в справянето с международни предизвикателства, свързани с околната среда и климата.

В програмата се определят три приоритетни области, в които са необходими повече действия за опазване на природата и подобряване на екологичната устойчивост, стимулиране на ефективния от гледна точка на използването на ресурсите нисковъглероден растеж и намаляване на заплахите за човешкото здраве и благосъстояние, свързани със замърсяването, химическите вещества и въздействието от изменението на климата.

Първата област на действие е свързана с „природния капитал“ – от плодородната почва и продуктивната земя и морета до прясната вода и чистия въздух – както и биоразнообразието, което го поддържа. Природният капитал включва жизненоважни услуги, като опрашването на растенията, природната защита от наводнения и регулирането на климата. Съюзът е поел ангажменти за спиране на загубите на биологично разнообразие и постигане на добро състояние на водите и морската среда на Европа. Нещо повече, той е въвел средствата за постигането им чрез правно обвързващи ангажменти, включително Рамковата директива за водите, Директивата за качеството на въздуха и директивите за птиците и за местообитанията, както и финансова и техническа подкрепа. Въпреки това нашата околна среда е подложена на значително въздействие. Загубата на биоразнообразие в ЕС все още продължава и много екосистеми са сериозно влошени, затова са необходими по-големи усилия.

Втората област на действие засяга условията, които ще спомогнат за превръщането на ЕС в ефективна от гледна точка на използването на ресурсите нисковъглеродна икономика. Това изисква:

- изцяло да се приложи законодателният пакет в областта на климата и енергетиката с цел постигане на целите 20-20-20 и споразумение относно следващите стъпки за политиката за климата след 2020 г.;
- значителни подобрения в екологичните характеристики на продуктите през целия им жизнен цикъл;
- намаляване на въздействието на потреблението върху околната среда, включително проблеми като намаляване на изхвърлянето на храни и използване на биомасата по устойчив начин.

Отделя се специално внимание на превръщането на отпадъците в ресурси, с по-голям акцент върху предотвратяването, повторната употреба и рециклирането им, както и постепенното премахване на разточителните и вредни практики, като депонирането им. Водният недостиг все по-често засяга повече части от Европа – не на последно място поради измененията в климата – и необходимостта от по-нататъшни действия за по-ефективното използване на водите се извежда на преден план.

Третата основна област на действие обхваща предизвикателствата пред човешкото здраве и благосъстояние, като замърсяването на въздуха и водата, прекомерния шум и токсичните химически вещества.

ОУП на Община Крушари не влиза в противоречие с изброените цели, като има пряк принос към целите на програмата чрез предвиденото устройствено планиране, което ще предотврати безразборното строителство и ограничаване на негативното влияние на последното върху околната среда и човешкото здраве.

4) Стратегически план за биологично разнообразие 2011-2020 г.

Целта на стратегическия план е „да се предприемат ефективни и спешни мерки, за спиране на загубата на биологично разнообразие, за да се гарантира до 2020 г. устойчивостта на екосистемите, които да продължат да предоставят жизненоважни услуги, осигурявайки по този начин разнообразието на живота на планетата и допринасяйки за благосъстоянието на човечеството и премахването на бедността. За тази цел, да се намали натиска върху биоразнообразието, да се възстановят екосистемите, биологичните ресурси да се използват устойчиво, а ползите, произтичащи от използването на генетичните ресурси да се разпределят по справедлив и равнопоставен начин; да се осигуряват достатъчно финансови средства, да се подобри капацитетът, да се отчитат въпросите и ценностите на биоразнообразието, ефективно да се прилагат подходящите политики, а вземането на решения да се основава на солидни научни изследвания и на превантивен подход“.

Концепцията на Стратегически план за биологичното разнообразие е един свят, в който „Да живеем в хармония с природата“, в който „До 2050 г. да се цени значението на биоразнообразието, да се опазва, възстановява и използва рационално, поддържащо за екосистемните услуги, здрава планета и предоставяйки жизненоважни за всички хора ползи.“

Стратегическият план включва постигането на 20 водещи цели до 2015 или 2020 г. („Целите от Аичи за биоразнообразието“), групирани в пет стратегически цели. Целите и задачите предвиждат както стремеж за постигане в глобален мащаб, така и гъвкава рамка за определяне на национални или регионални цели. Страните се приканват да разработят свои собствени цели в тази рамка, като се вземат предвид националните нужди и приоритети и в същото време се взема предвид и националният принос към постигането на глобалните цели. Не е задължително всички страни да разработват национална цел за всяка една глобална цел. За някои страни глобалният праг, установен с конкретни цели може да е вече постигнат. Други цели може да не са практически приложими в контекста на дадена страна.

Стратегическа цел А – Справяне с основните причини за намаляване на биоразнообразието, чрез интегриране на биоразнообразието в работата на правителството и обществото.

Цел 1: До 2020 г., но не по-късно, хората да са информирани, относно ценностите на биоразнообразието и стъпките, които могат да предприемат за неговото опазване и устойчиво използване.

Цел 2: До 2020 г., но не по-късно, ценностите на биоразнообразието да са интегрирани в стратегии и процеси на планиране за национално и местно развитие и за намаляване на бедността, и да са включени в националната отчетност, когато е необходимо, и системите за докладване.

Цел 3: До 2020 г., но не по-късно, стимулите, включително вредните за биоразнообразието субсидии да са елиминирани, поетапно отменени или изменени, с цел да се минимизира или избегне тяхното негативно въздействие и да бъдат създадени и приложени положителни стимули за опазването и устойчивото използване на биоразнообразието, съгласно и в съответствие с Конвенцията и други съответстващи международни задължения, като се вземат пред вид националните социално-икономически условия.

Цел 4: До 2020 г., но не по-късно, правителствата, бизнесът и всички заинтересувани страни на всички нива, да са предприели стъпки за постигането, или вече да са приложили планове за устойчиво производство и потребление и да са запазили нивата на вредното въздействие от използването на природни ресурси в рамките на безопасните екологични ограничения.

Стратегическа цел В – Да се намали прекият натиск върху биоразнообразието и да се насърчава устойчивото ползване.

Цел 5: До 2020 г., темпото на загубата на естествените местообитания, включително горите, да се намали най-малко наполовина и където е възможно, да бъде сведено до нула, а унищожаването и фрагментацията значително да се намалят.

Цел 6: До 2020 г., запасите от риба, безгръбначни животни и водни растения да се управляват и събират устойчиво, законосъобразно и да се прилагат екосистемни подходи, така че прекомерният риболов да бъде избягван, да се въведат планове и мерки за възстановяване на изчезващите видове, риболовът да няма значителен неблагоприятен ефект върху застрашените видове и уязвимите екосистеми, а въздействието на риболова върху запасите, видовете и екосистемите да е в безопасни екологични граници.

Цел 7: До 2020 г. селскостопанските райони, водните стопанства и горите да се управляват устойчиво, като се гарантира запазването на биоразнообразието.

Цел 8: До 2020 замърсяването, включително от излишни хранителни вещества, да се сведе до ниво, безопасно за функционирането на екосистемите и биоразнообразието.

Цел 9: До 2020 г. да се идентифицират и степенуват по приоритет инвазивните чужди видове и пътищата за проникването им, приоритетните видове да се контролират или унищожават, като се вземат мерки за управление на пътищата им за проникване, с цел предотвратяване на тяхното навлизане и установяване.

Цел 10: До 2015 г. да бъдат сведени до минимум многостранните антропогенни въздействия върху кораловите рифове и други уязвими екосистеми, засегнати от изменението на климата или увеличението на киселинността на океаните, за да се запази тяхната цялост и функциониране.

Стратегическа цел С – Да се подобри състоянието на биоразнообразието, чрез опазване на екосистемите, видовете и генетичното разнообразие.

Цел 11: До 2020 г. да бъдат съхранени поне 17% от сухоземните и вътрешните водни площи, както и 10% от крайбрежните и морски райони, особено тези, с особена важност за биоразнообразието и предоставянето на екосистемни услуги, чрез ефективно и справедливо управление, екологично представителни и добре свързани помежду си системи от защитени територии, и приемане на други ефективни природоохранителни мерки на районен принцип, които да бъдат интегрирани в по-широки ландшафти и морски райони.

Цел 12: До 2020 г. да бъде предотвратено изчезването на познатите застрашени видове, а състоянието на тяхното опазване, особено на тези пред изчезване, да се подобри и поддържа.

Цел 13: До 2020 г. да се запази генетичното разнообразие на култивираните растения, селскостопанските и домашни животни и на техните диви родственици, включително и на ценните от социално-икономическа и културна гледна точка видове, като се разработят и приложат стратегии за свеждане до минимум на генетичната ерозия, и опазване на тяхното генетично разнообразие.

Стратегическа цел D – Да се увеличат ползите от биоразнообразието и екосистемните услуги за всички.

Цел 14: До 2020 г. да бъдат възстановени и опазвани екосистемите, които предоставят жизненоважни услуги, включително такива, свързани с вода, които допринасят за здравето, прехраната и благосъстоянието, като се вземат предвид нуждите на жените, коренните и местни общности, бедните и уязвимите слоеве от населението.

Цел 15: До 2020 г. да бъдат повишени устойчивостта на екосистемите и приносът на биоразнообразието към натрупването на въглеродни запаси, чрез запазване и възстановяване, включително възстановяването на поне 15% от деградиралите екосистеми, допринасяйки по този начин за смекчаване на вредното въздействие от изменението на климата, адаптацията и борбата с опустиняването.

Цел 16: До 2015 г. да влезе в сила Протоколът от Нагоя за Достъп до генетичните ресурси и честното и справедливо разпределяне на ползите от тяхното използване, в съответствие с националните законодателства.

Стратегическа цел E – Подобряване на прилагането чрез обществено планиране, управление на знанията и укрепване на капацитета.

Цел 17: До 2015 г. всяка Страна да разработи, приеме, като политически инструмент и започне прилагането на ефективна, обществена и осъвременена национална стратегия за биоразнообразието и план за действие.

Цел 18: До 2020 г. традиционните знания, нововъведения и практики на коренните и местните общности, отнасящи се до опазването и устойчивото използване на биоразнообразието, както и обичайното използване на биологичните ресурси, да се признават, да са предмет на националното законодателство и съответни международни ангажменти, и напълно да се интегрират и отразят при прилагането на Конвенцията, с пълното и ефективно участие на коренните и местните общности, на всички съответни нива.

Цел 19: До 2020 г. да се подобрят, споделят широко и да се предадат и приложат, познанията, научната база и технологиите, по отношение на биоразнообразието, неговите ценности, функционирането, състоянието и тенденциите, и последиците от неговата загуба.

Цел 20: До 2020 г., но не по-късно, значително да се увеличи спрямо текущите нива мобилизирането на финансови ресурси от всички източници за ефективното прилагане на Стратегическия план за биоразнообразието 2011-2020, в съответствие с одобрения и съгласуван процес

в Стратегията за мобилизиране на ресурсите. Тази цел ще е предмет на промени, в зависимост от оценката на необходимите ресурси, която трябва да бъде направена и докладвана от страните.

Настоящата стратегия е неотменна част от стратегията „Европа 2020“, и по-конкретно на водещата инициатива със заглавие „[Европа за ефективно използване на ресурсите](#)“.

ОУП на Община Крушари има пряк принос към Стратегическа цел В – цели 5, 7, 8 и 9 на Стратегическия план за биологично разнообразие 2011-2020 г., както следва:

- Предвиденото устройствено зонироване с ОУП и наложените забрани в защитените зони ще доведе до запазване на местообитанията на видовете предмет на опазване;
- При изработването на предварителният проект за ОУП и определяне на устройствените зони максимално са запазени селскостопанските земи, водните площи и горите;
- Към Екологичната част на плана е направена обстойна оценка на състоянието на биологичното разнообразие в района. Предвидени са мерки с цел опазване на биоразнообразието и екосистемите;
- С направената екологична оценка и оценка на степента на въздействие върху защитените зони са заложени мерки за недопускане на инвазивни видове и популации в границите на защитените зони в обхвата на общината.

5) Глобална стратегия за опазване на растенията 2020 г.

Стратегията има за цел да допринесе за спиране на продължаващата загуба на растително разнообразие.

Стратегическа цел I: Познаване, документиране и оценка на растителното разнообразие;

Цел 1: Он-лайн списък на флората, с всички известни растителни видове.

Цел 2: Оценка на природозащитния статус на всички известни растителни видове, доколкото е възможно, за направляване на природозащитните действия.

Цел 3: Разработване и споделяне на информация, изследвания и свързаните с тях резултати и методи, необходими за изпълнение на Стратегията;

Стратегическа цел II: Спешно и ефективно опазване на растителното разнообразие;

Цел 4: Най-малко 15% от всеки екологичен регион или тип растителност се опазват, чрез ефективно управление и/или възстановяване.

Цел 5: Най-малко 75% от най-важните за растителното разнообразие области на всеки екологичен регион се опазват чрез ефективно управление, насочено към опазване на растенията и тяхното генетично разнообразие.

Цел 6: Най-малко 75% от производствените земи във всеки сектор се управляват устойчиво, в съответствия с опазването на растителното разнообразие.

Цел 7: Най-малко 75% от известните застрашени растителни видове се опазват *in situ*.

Цел 8: Най-малко 75% от застрашените растителни видове се намират в колекции *ex situ*, за предпочитане в страните, от които произхождат, а поне 20% от тях са налични за програми за възстановяване.

Цел 9: 70% от генетичното разнообразие от културни растения, включително техните диви родственици и други растителни видове, ценни от социално-икономическа гледна точка, се опазва, като свързаното с тях коренно и местно познание се отчита, запазва и поддържа.

Цел 10: Изготвени са ефективни планове за управление за предотвратяване на нови биологични инвазии и за управление на важни места за растителното разнообразие, които са застрашени от инвазии.

Стратегическа цел III: Устойчиво и справедливо ползване на растителното разнообразие;

Цел 11: Няма диви видове растения, застрашени от международната търговия.

Цел 12: Всички продукти, на основата на диворастящи растителни видове, се добиват от източници, които се управляват устойчиво.

Цел 13: Традиционните и местни познания, иновации и практики, свързани с растителните ресурси са запазени или развити по подходящ начин, в подкрепа на традиционното им използване, устойчивия поминък, сигурността на храните на местно ниво и здравеопазването.

Стратегическа цел IV: Образование и осведоменост относно растителното разнообразие, популяризиране на неговата роля за осигуряване на устойчив поминък и на значението му за целия живот на Земята;

Цел 14: Значението на растителното разнообразие и нуждата от неговото опазване е включено в програми за комуникация, образование и повишаване на осведомеността.

Стратегическа цел V: Създаване на капацитет и обществена ангажираност, необходими за изпълнението на Стратегията.

Цел 15: Броят на хората, обучени за работа с подходящи средства, е достатъчен и в съответствие с националните нужди за постигане на целите на настоящата Стратегия.

Цел 16: Институциите, мрежите и партньорствата за опазване на растенията са създадени или укрепени на национално, регионално и международно ниво, за постигане на целите на настоящата Стратегия.

Глобалната стратегия за опазване на растенията разглежда предизвикателствата, поставени от заплахите за растителното разнообразие. Крайната цел на Стратегията е постигането на трите цели на Конвенцията за биологичното разнообразие: опазване, устойчиво ползване на биологичното разнообразие и равномерно разпределение на ползите от генетичните ресурси, поспециално за растителното разнообразие, като се има предвид член 8 на Конвенцията и Протокола от Картахена за биологична безопасност.

Стратегията се отнася за растенията, обитаващи сухоземна, сладководна и морска среда. Освен това, Стратегията се прилага за трите основни нива на биологично разнообразие, признати от Конвенцията, а именно растително генетично разнообразие, растителни видове, съобщества и свързаните с тях местообитания и екосистеми.

Заложените в Стратегията цели са в тясна взаимовръзка със заложените мероприятия и забрани наложени с устройственото планиране на ОУП за опазване на растителното разнообразие.

6) План за опазване на водните ресурси на Европа до 2020 г. /Blueprint/

Планът за опазване на водните ресурси на Европа има за цел да се справи с пречките, които възпрепятстват действията за опазване на водните ресурси на Европа, и се основава на задълбочена оценка на съществуващата политика. Основно внимание в Плана е отделено на водите в Европа. Водата е местен проблем, но също и глобален проблем, тясно свързан с много въпроси като продоволствената сигурност, опустиняването, изменението на климата, въздействието на природните и причинените от човека бедствия и т.н., като всички те имат значителни икономически, социални и свързани със сигурността измерения.

Дългосрочната му цел е да гарантира устойчивостта на всички дейности, които оказват въздействие върху водите, като по този начин осигури наличието на вода с добро качество за целите на устойчивото и справедливо използване на водите.

Времевият хоризонт на водния план е тясно свързан със стратегията на ЕС за 2020 г. и поспециално с Пътната карта за ефективността на ресурсите за 2011 г., чийто план е крайъгълен камък за водата. Въпреки това, анализът, който се основава на плана, обхваща по-дълъг период от време до 2050 г. и се очаква да задвижи водната политика на ЕС в дългосрочен план / http://ec.europa.eu/environment/water/blueprint/index_en.htm/.

Във връзка с горното в проекта на ОУП са заложили цели за подобряване и опазване на водните ресурси.

На национално ниво

7) Национална програма за развитие „България 2020“

Националната програма за развитие „България 2020” (НПР БГ2020) е водещият стратегически и програмен документ, който конкретизира целите на политиките за развитие на страната до 2020 г. Визията, целите и приоритетите на НПР БГ2020 са дефинирани на базата на изготвен за целта социално-икономически анализ, както и на получените становища в рамките на публичните дискусии на всеки един етап от изработването на документа. Формулираните цели на правителствените политики ще осигурят постигането на ускорен икономически растеж и повишаване на жизнения стандарт на българските граждани в средносрочен и дългосрочен план.

НПР БГ2020 е интегриран документ за социално-икономическото развитие на България до 2020 г, показващ връзката между приоритетите на ЕС в контекста на Стратегията „Европа 2020“ и националните приоритети на България. Той обхваща пълния комплекс от действия на държавата в областта на социално-икономическото развитие, като същевременно определя мястото на мерките за постигане на националните цели, чието реализиране е заложено в Националната програма за реформи, Конвергентната програма и всички действащи стратегически и програмни документи. Поради това НПР БГ2020 осигурява и основа за програмния документ по Кохезионната политика на ЕС за периода 2014-2020 г.

НПР БГ2020 е документ за националните решения за растеж. Той е в съответствие с ангажиментите на България на европейско и международно ниво, но възплачва стремежа на държавата за избор на национален Път за напредък. Конкретните макроикономически параметри на развитието, върху които е базирана НПР БГ2020, съответстват на заложените прогнози за икономическото развитие на страната до 2015 г. в Конвергентната програма на Република България (2012-2015 г.). За периода от 2016 до 2020 г. са използвани актуалните дългосрочни прогнози, разработени и предоставени от Министерство на финансите.

Основните допускания за развитието на икономиката са за растеж на БВП от 2.7% средно за година за периода 2010-2020 г. Натрупаният растеж в края на периода се очаква да достигне 34.3%. Безработицата се предвижда да спадне до 8.2% през 2020 г. Инфлацията, измерена чрез *Хармонизиран индекс на потребителските цени*, се очаква да се стабилизира около 2.5% средногодишно до края на периода.

Визията, целите и приоритетите на НПР БГ2020 са дефинирани на базата на извършените социално-икономически и SWOT анализи.

Визия

„Към 2020 г. България е държава с конкурентоспособна икономика, осигуряваща условия за пълноценна социална, творческа и професионална реализация на личността чрез интелигентен, устойчив, приобщаващ и териториално балансиран икономически растеж.“

Основаните цели поставени в програмата са, както следва:

1. Повишаване на жизнения стандарт чрез конкурентоспособно образование и обучение, създаване на условия за качествена заетост и социално включване и гарантиране на достъпно и качествено здравеопазване;
2. Изграждане на инфраструктурни мрежи, осигуряващи оптимални условия за развитие на икономиката и качествена и здравословна околна среда за населението;
3. Повишаване на конкурентоспособността на икономиката чрез осигуряване на благоприятна бизнес среда, насърчаване на инвестициите, прилагане на иновативни решения и повишаване на ресурсната ефективност.

Приоритетите на НПР БГ2020 са формулирани както следва:

Приоритет 1: *Подобряване на достъпа и повишаване на качеството на образованието и обучението и качествените характеристики на работната сила*

Успешното изпълнение на Приоритет 1 ще способства за постигането на Цел 1 и Цел 3 на НПР БГ2020. Натрупаните несъответствия между знанията и уменията на работната сила и потребностите на

пазара на труда, по специално уменията, свързани с новите технологии, са сериозна пречка пред развитието на конкурентоспособността на българската икономика. Създаване на по-тесна връзка между образование, квалификация и нуждите на бизнеса е основен фокус на този приоритет.

Подприоритет 1.1: Осигуряване на достъпно и качествено образование за развитие на личността чрез осъвременяване на системата на образование и осигуряване на нейната адаптивност спрямо нуждите на пазара на труда

Подприоритет 1.2: Подобряване на качествените характеристики на работната сила

Подприоритет 1.3: Повишаване качеството и ефективността на здравните услуги

Приоритет 2: *Намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване*

Реализирането на Приоритета ще допринесе за повишаване на ефикасността и устойчивостта на политиката в областта на социалното включване. Дейностите в Приоритета са насочени към провеждане на реформи и прилагане на иновативни мерки, чрез които да се развият нови подходи и модели за справяне с бедността и социалното изключване и/или да се допълнят провежданите към момента политики в посочените области.

Подприоритет 2.1: Осигуряване на възможности за заетост и за повишаване на доходите от труд

Подприоритет 2.2: Осигуряване на устойчиви, качествени и достъпни междусекторни услуги с цел превенция на социалното изключване

Подприоритет 2.3: Осигуряване на устойчивост и адекватност на социалните плащания

Подприоритет 2.4: Повишаване на адекватността и устойчивостта на пенсионната система с цел подобряване качеството на живот и осигуряване на достойно стареење (хоризонтална политика)

Подприоритет 2.5: Демографско развитие на населението и насърчаване на активното стареење в отговор на съвременните демографски процеси/трансформации (хоризонтална политика)

Подприоритет 2.6: Създаване на условия за осигуряване на равнопоставеността на половете с цел активното им включване и участие във всички сфери на обществения живот (хоризонтална политика)

Подприоритет 2.7: Осигуряване на равни възможности за хората с увреждания с цел насърчаване на тяхното пълноценно социално включване (хоризонтална политика)

Приоритет 3: *Постигане на устойчиво интегрирано регионално развитие и използване на местния потенциал*

Приоритетът е насочен към развитие на потенциал на българските райони, намаляване на междурегионалните различия и превръщането на всички райони в привлекателно място за живеене и бизнес със съхранена природа и уникални културни паметници и традиции. Мерките реализирани по този приоритет ще допринасят за намаляване на икономическите и социални неравенства, за интегрирано развитие на градовете, за подобряване на техническата инфраструктура и за засилване на икономическото, социално и териториално сближаване в страната. Приоритетът е ориентиран към политиката за развитие на районите, постигането на цели за намаляване на икономическите и социалните неравенства, както и към интегрирано развитие на градовете и укрепване на ролята им в селските райони за постигане на вътрешна териториална хомогенност.

Подприоритет 3.1: Активизиране на специфичния потенциал на регионалните и местните икономики чрез подкрепа и повишаване на конкурентоспособността на малкия и средния бизнес

Подприоритет 3.2: Развитие на устойчиви форми на туризъм и на културните и креативни индустрии в регионите

Подприоритет 3.3: Създаване на условия за опазване и подобряване на околната среда в регионите и адаптиране към промените на климата в полза на устойчивия растеж

Подприоритет 3.4: Подобряване на качеството и осигуряване на достъп до образователни, здравни, социални и културни услуги в регионите

Подприоритет 3.5: Развитие капацитета на националните, регионалните и местни власти за стратегическо планиране, и подобряване на регионалното управление

Подприоритет 3.6: Развитие на трансграничното сътрудничество за мобилизиране потенциала на периферните гранични територии

Подприоритет 3.7: Развитие на междурегионално и транснационално сътрудничество за постигане на стратегическите приоритети на макрорегионално ниво

Подприоритет 3.8: Интегрирано устойчиво градско развитие и укрепване функциите на полицентричната мрежа на градовете

Подприоритет 3.9: Подобряване свързаността и интеграцията на българските региони в национален и международен план и свързаността с големите градски центрове в съседните страни

Подприоритет 3.10: Подобряване качеството на живот в селските райони

Приоритет 4: Развитие на земеделието за осигуряване на хранителна сигурност и за производство на продукти с висока добавена стойност при устойчиво управление на природните ресурси

Членството на България в ЕС превърна Общата селскостопанска политика (ОСП) в решаващ фактор за развитието на българското земеделие. Въпреки че през последните пет години положителният ефект за отрасъла от подкрепата с европейски средства и увеличаващия се размер на националните средства е безспорен, най-общо, земеделското производство в страната се характеризира все още със сравнително ниска конкурентоспособност и недостатъчната пазарна ориентация, породени в голяма степен от натрупаните през годините на прехода проблеми в сектора. Успешната реализация на мерките в приоритета ще спомогне за постигането на Цел 3 на НПП БГ2020 „Повишаване на конкурентоспособността на икономиката чрез осигуряване на благоприятна бизнес среда, насърчаване на инвестициите, прилагане на иновативни решения и повишаване на ресурсната ефективност“.

Подприоритет 4.1: Балансирано секторно и структурно развитие на аграрния отрасъл

Подприоритет 4.2: Модернизирание и технологично обновяване на стопанствата и инфраструктурата в отрасъла, развитие и ускорено въвеждане на иновациите в земеделската практика

Подприоритет 4.3: Повишаване на професионалната квалификация и информираността на земеделските производители

Подприоритет 4.4: Превръщане на земеделското производство в привлекателен бизнес, осигуряващ стабилни и справедливи доходи на заетите в него

Подприоритет 4.5: Устойчиво използване и управление на природните ресурси

Подприоритет 4.6: Създаване на конкурентоспособен рибарски сектор, осигуряващ устойчиво управление на рибарството и аквакултурите

Подприоритет 4.7: Постигане на високо ниво защита на човешкото здраве и интересите на потребителите по отношение на храните чрез прилагането на интегриран подход на контрол по цялата хранителна верига

Приоритет 5: Подкрепа за развитие на високопроизводителна индустриална база и модерна иновативна инфраструктура, стимулиране на иновативната активност и научните изследвания

Подприоритет 5.1: Развитие на човешкия ресурс за нуждите на иновативните предприятия

Подприоритет 5.2: Изграждане на научна и иновационна инфраструктура

Подприоритет 5.3: Развитие и усъвършенстване на нормативната база

Подприоритет 5.4: Повишаване на конкурентоспособността на предприятията

Подприоритет 5.5: Засилване на участието на предприятията и научните организации в международни иновационни мрежи

Приоритет 6: Укрепване на институционалната среда за по-висока ефективност на публичните услуги за гражданите и бизнеса

Подприоритет 6.1: Подобряване на институционалната среда

Подприоритет 6.2: Администрация на знанието

Подприоритет 6.3: Администрация, ориентирана към постигане на резултати

Подприоритет 6.4: Администрация, ориентирана към потребителите

Приоритет 7: Изграждане на адекватна енергийна инфраструктура, подкрепа за повишаване на ресурсната ефективност и намаляване на енергийната зависимост

Подприоритет 7.1: Гарантиране на енергийната сигурност на страната

Подприоритет 7.2: Достигане на 16% на енергията от възобновяеми източници в брутното крайно потребление на енергия, установена с директива 2009/28/ЕО за насърчаване използването на енергията от възобновяеми източници

Подприоритет 7.3: Повишаване на енергийната ефективност

Подприоритет 7.4: Създаване на интегриран вътрешен пазар на енергия

Подприоритет 7.5: Повишаване на ефективността на използване на ресурсите

Приоритет 8: Подобряване на транспортната свързаност и достъпа до пазари

Подприоритет 8.1: Изграждане на устойчива железопътна транспортна система, чрез реформиране на сектора

Подприоритет 8.2: Ефективно поддържане, модернизация и развитие на транспортната инфраструктура. Интегриране на българската транспортна система в европейската

Подприоритет 8.3: Постигане на висока степен на безопасност и сигурност на транспорта

Подприоритет 8.4: Ограничаване негативното въздействие на транспорта върху околната среда и здравето на хората

Подприоритет 8.5: Устойчиво развитие на масовия обществен транспорт

Връзката на плана с поставените приоритети и подприоритети са разгледани в т. V от настоящия доклад за екологична оценка на проекта за ОУП.

Към настоящия момент е приета и **Национална програма за развитие „България 2030“**

Националната програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030 е рамков стратегически документ от най-висок порядък в йерархията на националните програмни документи, детерминиращ визията и общите цели на политиките за развитие във всички сектори на държавното управление, включително техните териториални измерения. Документът определя три стратегически цели, за чието изпълнение групира правителствените намерения в пет области (оси) на развитие и издига 13 национални приоритета.

Тази детайлизирана версия на Националната програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030 стъпва върху визията, целите и приоритетите за социално-икономическото развитие на България в периода 2021-2030 г., одобрени с Решение на Министерския съвет № 33 от 20.01.2020 г. В документа подробно се описват областите на въздействие, които ще бъдат обект на целенасочени интервенции до 2030 г., подредени по приоритети и подприоритети и съпътствани от индикатори за резултат, индикативен финансов ресурс, източници на финансиране и съотносими Цели за развитие на ООН. В допълнение е представена предварителна оценка на въздействието върху основни макроикономически индикатори от изпълнението на заложените интервенции, както и механизъм за наблюдение и контрол на изпълнението на стратегическия документ.

Приоритети на Националната програма за развитие „България 2030“

Приоритет 1: Образование и умения

1.1 Включване в образование

Целта на подприоритета е осигуряване на правото на качествено образование за всички и превенция на отпадането от образователната система. Устойчиво ще се прилагат политики за улесняване на достъпа на децата, учениците и студентите до образование, за подкрепа и за повишаване на мотивацията им за учене. Инвестициите в материалната база ще са от съществено значение за превръщането на образователните институции в привлекателна среда и за подобряване на образователните резултати и резултатите от обучението.

1.2 Привлекателност и престиж на учителската професия

Учителите са ключова фигура в образователния процес и инвестирането в тях няма алтернатива. В тази връзка ще се развият политиките, насочени към повишаване на социалния статус на професията и на нейната привлекателност. Ще се усъвършенства обучението в педагогическите специалности и квалификацията на учителите.

1.3 Качество на образованието

Основната цел на подприоритета е повишаване на качеството на образователната система. Базисна политика в предучилищното, училищното и висшето образование ще бъде компетентностният подход, свързан със смяна на отправната точка в обучението от преподаване на знания към овладяване на ключовите компетентности. В тази връзка се обуславя и значимостта на мерките за приложимост на образованието в личностен и професионален план.

1.4 Учене през целия живот

Основополагаща роля за повишаването на уменията и квалификацията на българските граждани (вкл. и на възрастното население) ще имат политиките за УЦЖ. Значимостта им се обуславя както с оглед на социалното включване, така и във връзка с повишаване качеството на работната сила.

1.5 Дигитализация и иновации в образованието

Използването на ИКТ за формирането на дигитални компетентности, за мотивация за учене и за по-високи образователни резултати ще бъде ключова политика. Ще се подкрепя развиването на иновациите във всички етапи и степени на образование. В основата на управлението на образователната система на всички нива ще бъде интегрираният подход.

Приоритет 2: Наука и научна инфраструктура

2.1 Научни изследвания

Целта на подприоритета е развитието на висококачествени и ефективни научни изследвания. Ще бъдат фокусирани инвестициите в приоритетни области и ще се стимулира качеството. Ще бъде повишена свързаността на системата – вътре, както и с бизнеса за привличане на частни инвестиции и за комерсиализиране на научните резултати. Ще бъдат въведени международни критерии за атестация, включително на генерираните ползи за икономиката и обществото.

2.2 Интернационализация и участие в европейското научноизследователско пространство

С оглед трансформиране на българската икономика в икономика, базирана на знанието и интелигентния растеж, ще бъде подкрепена интернационализацията на българските научни организации и висши училища, в т. ч. чрез осигуряване на синергия с Рамковите програми на ЕС за научни изследвания и иновации и като цяло на интеграцията на българската научно-иновационна екосистема в Европейското научноизследователско пространство и сътрудничество и партньорство с чуждестранни организации и институции.

2.3 Научноизследователска инфраструктура

Ще се модернизира и надгради наличната и ще се изгради нова научноизследователска инфраструктура на световно ниво. Ще се осъществи споделено използване на наличния инфраструктурен капацитет, както и постигане на баланс на разпределението в регионален план, като се съблюдают идентифицирани сравнителни предимства и възможности за интелигентна специализация.

2.4 Научноизследователски състав

Ще продължи реформата във висшите училища и научните организации по отношение кариерно развитие и задържане на млади учени и привличане на международно утвърдени висококвалифицирани учени – чрез въвеждането на модерни форми на обучение, надграждане на уменията на научноизследователския състав и развиване на капацитет за трансфер на технологии, интеграция и реинтеграция на български учени, работещи в чужбина.

Приоритет 3: Интелигентна индустрия

3.1 Цифровизация на икономиката и промишлеността

Основната цел на подприоритета е осигуряването на условия за цифрова трансформация на икономиката и промишлеността и догонване на изоставането в цифровизирането ѝ, чрез целенасочена и фокусирана правителствена подкрепа, за създаване на възможности за повишаване дела на българските предприятия в съществуващи и възникващи продуктови ниши, при повишаване на специализацията в продукти и отрасли, характеризиращи се с по-висока технологична и НИРД интензивност, което ще позволи заемането на по-добри и по-престижни позиции в глобалните вериги на стойността.

Политиките в тази област ще се фокусират върху подпомагане на човешкия и физическия капитал на предприятията с цел внедряване на цифровите технологии в бизнес процесите в страната, включително увеличаване на употребата на онлайн маркетинг и търговия, повишаване на нивото на информационна сигурност и подобряване на конкурентоспособността на продукта. В допълнение, ще се предприемат целенасочени мерки за въвеждане и на високотехнологични цифрови решения в частния сектор, свързани с парадигмите на Индустрия 4.0, като изкуствен интелект, облачни технологии и Интернет на нещата.

3.2 Технологична интензивност и иновационна среда

Основната цел на подприоритета е създаването на предпоставки за повишаване на технологичното ниво на българските продукти и износ чрез целенасочена подкрепа за повишаване на специализацията в продукти и отрасли, характеризиращи се с висока технологична и НИРД интензивност. Ще бъдат предприети действия за развитие на иновационната екосистема в страната и насърчаване на технологичната модернизация на предприятията. Акценти на политиката ще бъдат и стартър екосистемата, както и повишаване привлекателността на България като инвестиционна дестинация.

Реализацията на мерките цели развитие на институционална среда, благоприятстваща иновациите и инвестициите, в т.ч. и развитието на сектора на малките и средни предприятия.

Мерките ще са насочени към стимулиране разработването на иновации в предприятията; създаване и развитие на високотехнологична индустриална база; повишаване на специализацията в продукти и услуги, които са с висока технологична интензивност и иновативност, ще се стимулират НИРД и сътрудничеството между бизнеса и науката.

Приоритет 4: Кръгова и нисковъглеродна икономика

4.1 Преход към кръгова икономика

Основната цел на подприоритета е намаляването на ресурсната интензивност на икономиката на страната и увеличаване ефективността на използваните материали.

Ще бъдат предприети действия за повишаване производителността на ресурсите по време на целия им жизнен цикъл и нормата на кръговото (вторично) използване на материалите в икономиката, ще бъде стимулирано удължаването на живота на самия продукт, намаляването на отпадъците и контролирането на необходимостта от добив на нови ресурси.

Мерките ще бъдат насочени към подпомагане на предприятията за въвеждането на безотпадни технологии, редуциране на количествата отпадъци, генерирани в процеса на производство, развитието на индустриална симбиоза. Ще се насърчава внедряване на бизнес модели, които позволяват взаимодействие между продукти и услуги по цялата верига на доставки, както и стратегии за проектиране, повторна употреба и рециклиране, осигуряващи по-продължително използване на

продуктите. Специален фокус ще бъде поставен върху НИРД и иновациите, свързани с кръговата икономика и подкрепа за разработване и въвеждане на зелени бизнес модели.

4.2 Преход към нисковъглеродна икономика

Усилията ще бъдат насочени към устойчиво управление и използване на природните ресурси, позволяващо задоволяване на нуждите на икономиката и обществото, при запазване на екологичната устойчивост. Ще продължат и усилията за намаляване на енергийната интензивност на икономиката чрез изпълнението на мерки, насочени към подобряване на енергийната ефективност в предприятията и домакинствата и насърчаване нарастването на дела на енергията от възобновяеми източници.

Процесът на преминаване към енергетика с ниски нива на вредни емисии изисква повишаване на енергийната ефективност, увеличаване използването на енергия от възобновяеми източници, производство на зелен водород, подобряване на енергийното управление.

Приоритет 5: Чист въздух и биоразнообразие

5.1 Качество на атмосферния въздух

Политиката е насочена, както към осигуряване постигането на нормите за качество на атмосферния въздух, така и към намаляване на емисиите на вредни вещества чрез изпълнение на международните ангажменти и националните цели по отношение на емисиите на замърсители и чрез постигане на нормите за качество на атмосферния въздух в населените места с наднормено замърсяване по показател фини прахови частици (ФПЧ10).

5.2 Екосистеми и биологично разнообразие

Политиката е насочена към преустановяване загубата на биологично разнообразие, посредством интервенции, свързани с:

- Националната екологична мрежа – за осигуряване на ефективно управление на мрежата и защита на природни местообитания и видове с европейско и национално значение и съхранение, укрепване и възстановяване на екосистеми, местообитания и видове, включително птици и генетичен материал;

- Биологичното разнообразие извън Натура 2000 – за осигуряване на свързаност на мрежата Натура 2000 чрез изграждане на „зелена“ и „синя“ инфраструктура за постигане на добро природозащитно състояние на видовете и природни местообитания.

Приоритет 6: Устойчиво селско стопанство

6.1 Структурна и секторна балансираност на селското стопанство

Установяването на по-рационална структура на селското стопанство ще подобри неговата икономическа, социална и екологична устойчивост. Основен фокус на аграрната политика ще бъде ускоряването на процесите на реструктуриране в отрасъла - укрепване на дребните фамилни стопанства, постигане на подходящ баланс между растениевъдството и животновъдството и техните подсектори, навлизането на млади хора в земеделския бизнес. Това ще допринесе за подобряване жизнеспособността на стопанските структури и за осигуряване на продоволствената сигурност.

6.2 Доходи на земеделските производители

Зависимостта на земеделското производство от фактори като неблагоприятни природо-климатични условия, разпространение на болести и неприятели по растения и животни, нестабилност на цените на международните пазари и др. не позволява към него да бъдат приложени изцяло и в чист вид пазарните принципи. Подкрепата на доходите мотивира земеделските стопани да продължат своите селскостопански дейности, подпомага устойчивостта на производствените структури и допринася за нарастване на тяхната пазарна сила и конкурентоспособност.

6.3 Конкурентоспособност на селското стопанство

Основа за нарастване на конкурентоспособността на селското стопанство са повишената ефективност на производството, ускореното навлизане на иновациите, нарастването на производителността, подобряването на маркетинга и пазарната организация на предлагането,

намирането на достъп до нови пазари. Подобрената конкурентоспособност ще допринесе за повишаване на добавената стойност от земеделието, ще създаде по-голяма устойчивост на отрасъла и ще увеличи неговите възможности за отговор на екологичните и социални предизвикателства и ангажименти.

6.4 Роля на аграрния отрасъл за опазване на околната среда

Освен осигуряването на храни, аграрният отрасъл предоставя и редица обществени ползи в сферата на опазване на околната среда. С оглед засилване на този принос, ще се насърчава прилагането в земеделското производство на природоопазващи практики, с принос към опазване на водите, почвите, въздуха и биоразнообразието. Ще се акцентира върху използването на решения за адаптиране на земеделието, горите и селските райони към променящата се среда и такива, допринасящи за смекчаване на ефектите от промените в климата.

6.5 Управление на рибарството и аквакултурите

Рибарството и аквакултурите в България са поставени пред предизвикателството да достигнат европейско ниво на базата на подобрена конкурентоспособност и устойчивост. Те трябва да се основават както и традиционни форми на производство, така и на модерни технологии и иновации. Икономическият обхват на сектора предоставя възможност за създаване на нови ниши, като заетост, по-ефективно използване на местните ресурси и възможности за инвестиции в производството и преработката.

Приоритет 7: Транспортна свързаност

7.1 Железопътен транспорт

Целта на този подприоритет е постигането на по-високо качество и по-широк обхват на железопътните услуги при нарастване на дела на превозените пътници и товари. Ще се предприемат действия за подобряване на свързаността на регионите на страната, както и за постигането на положителен ефект върху качеството на въздуха и безопасността на движение. Ще продължат усилията за по-добро интегриране на националната железопътна мрежа в европейската железопътна система, което ще допринесе за ускоряване на икономическото развитие на страната и транс-граничното сътрудничество.

7.2 Автомобилен транспорт

Усилията за подобряване на качеството на пътната инфраструктура в страната, както и за осигуряване на по-ефективни транспортни услуги, ще бъдат продължени. Стремежът ни ще бъде насочен към ефективното интегриране на националната в европейската транспортна мрежа. Приоритет ще бъде навременното изграждане на Трансевропейската пътна мрежа, включително чрез доизграждането на магистрални пътища по най-важните направления на страната.

7.3 Воден и въздушен транспорт

Усилията са насочени към подобряване на пристанищната и летищната инфраструктура, с оглед постигането на високо качество на предоставяните услуги. Предвижда се засилване на дигитализацията, посредством надграждане на съществуващите и внедряване на нови информационни системи. За вътрешно-водния транспорт е от съществено значение поддържането и подобряването на характеристиките на водния път в общия българо-румънски участък от река Дунав. Ще нарасне ефективността на извършената работа във водния транспорт и ще бъде намален екологичният отпечатък от корабоплаването.

7.4 Комбиниран транспорт

Подпомагането на интермодалния/ комбинирания транспорт ще остане приоритет за транспортната политика, с цел да се повиши атрактивността и да се разгърне потенциалът му. Това ще допринесе за подобряване на екологичните показатели на транспортната система и създаването на алтернатива на автомобилния транспорт вкл. и за периоди на икономически кризи. За обезпечаване на мобилността на пътниците и насърчаването им да ползват по-интензивно услугите на обществен и железопътен транспорт ще продължи изграждането на удобни връзки между видовете транспорт.

Приоритет 8: Цифрова свързаност

8.1 Цифрови мрежи

Целта на подприоритета е изграждане на мрежи с много голям капацитет, което ще осигури платформа за предоставяне на разнообразни цифрови услуги с добавена стойност, като едновременно с това гарантира, че никоя част от страната или група в обществото няма да остане без адекватна цифрова свързаност.

Ще бъдат предприети мерки в посока подпомагане на цифровата свързаност в отдалечените и слаборазвит райони чрез стимулиране на инвестициите от страна на частните интернет оператори за предоставяне на интернет достъп до крайните потребители в тези райони. Действията ще са концентрирани и в развитието на високоскоростния мобилен интернет в страната, в т.ч. своевременното освобождаване на радиочестотен сектор, позволяващ инвестиции за въвеждане на 5G мобилни мрежи в страната.

Ще се гарантира гигабитовата свързаност за транспортни артерии и населени места, което да улесни достъпа и използването на обществени услуги и да подобри взаимодействието и координацията между различните сектори чрез иновативни приложения.

8.2 Цифрова инфраструктура

Целта на тази област е изграждане на ефективна облачна инфраструктура, инструменти за обмен на данни, архитектури и механизми за управление на процъфтяващи екосистеми за споделяне на данни и изкуствен интелект. Инвестициите следва да обхванат действия със значителен ефект върху пространствата от данни, обхващащи архитектури за споделяне на данни (включително стандарти за обмен на данни, най-добри практики, инструменти) и механизми за управление, както и енергийно ефективни и надеждни облачни инфраструктури и свързаните с тях услуги, с оглед улесняване на комбинираните инвестиции.

8.3 Цифрово включване

Целта на този подприоритет е преодоляване на териториалните дисбаланси, свързани с разпространението на широколентовия достъп. По този начин ще се благоприятства и оползотворяването на икономическите и социалните ползи от информационните и комуникационните технологии (ИКТ), свързани с преодоляване на пречките в разстоянието и развитието, особено на изостаналите райони. Ще бъдат положени усилия за подпомагане на цифровата свързаност в отдалечените и слаборазвит райони, както и в центровете на социалния живот. Ще се разшири обхвата на инициативата, предоставяща безплатен публичен интернет достъп.

Приоритет 9: Местно развитие

9.1 Конкурентоспособност и развитие на регионите

Цел на подприоритета е осигуряване на предпоставки за повишаването на конкурентоспособността и устойчивото развитие на регионите на страната, както и насърчаването на местното развитие, стъпвайки на специфичния местен потенциал и чрез адресиране на местните проблеми и предизвикателства. Това ще се постигне чрез интегрирано развитие на ресурсно обвързани и допълващи се икономически сектори с цел увеличаване добавената стойност за регионите и развитието на страната и изпълнението на комбинирани мерки, вкл. от сферата на туризма, подкрепа за културно-историческото наследство, модернизиране и осъвременяване на образователната инфраструктура, развитие на социална инфраструктура и др.

9.2 Качество на живот в селските райони

Чрез изпълнението на този подприоритет се цели социално-икономическо развитие на селските райони, осигуряващо нови работни места, намаляване на бедността, социално включване и по-добро качество на живот, както и опазване на екосистемите и осигуряване на устойчиво управление и използване на природните ресурси.

9.3 Управление на водите и на рисковете от природни бедствия

Основната цел на подприоритета е постигането на интегрирано и устойчиво управление на водите: опазване и подобряване състоянието на водите, постигане и поддържане на добро количествено,

химично и екологично състояние на водните тела на територията на България и добро състояние на околната среда в морските води, както и предотвратяване или намаляване на неблагоприятните последици от вредното въздействие на водите. Същевременно, цел на политиката ще бъде и предотвратяване и намаляване на степента на ерозионно-свличащната опасност, ограничаване и бързо ликвидиране на последствията от тези процеси, защита и опазване на населението, материалните фондове и околната среда от техните въздействия.

Приоритет 10: Институционална рамка

10.1 Добро управление в публичния сектор

Публичният сектор ще се развива чрез основните принципи на доброто управление. Усилията ще бъдат насочени към инструменти за подобряване на съществуващата управленска система, ефективност и устойчивост на решенията. Фокус е поставен върху качеството на управленските решения, мониторинга на изпълнението им и включването на обществото в двете фази.

10.2 Регулаторна политика в полза на икономическото развитие

Качеството на регулаторната рамка е от изключителна важност за повишаването на икономическия растеж, подобряване ефективността на публичния сектор и повишаване на доверието между гражданите, бизнеса и институциите. Коректното регулиране и насърчаването на нови регулаторни подходи ще бъде ключово през следващия период.

10.3 Електронно управление

Електронното управление е основният двигател за цифрова трансформация на публичните институции. Модерните цифрови технологии ще подпомогнат прехода от институционално центриран подход в държавното управление към управление, фокусирано върху нуждите на гражданите и бизнеса. В основата на тази трансформация ще бъдат данните като основен капитал на електронното управление, както и тяхната наличност и защита.

10.4 Развитие на правната среда

За развитието на правната среда ще бъдат усъвършенствани съществуващото законодателство, съществуващите инструменти за участие в процесите по вземане на решения, рамката на свободно изразяване, инструментите за посрещане на гражданските очаквания за отчетност на институциите и на възможностите за гражданско и институционално образование.

10.5 Интегритет в публичния сектор

Ще бъде създадена обща рамка на поведение на служителите в публичния сектор. Ще бъде засилена връзката на нарушенията на доброто професионално поведение с дисциплинарната отговорност. Ще бъде създадена и рамка за защита на лица, подали сигнали за непрофесионално поведение на служители от публичния сектор. Ще бъде направен преглед за законоустановени практики на висока степен на дискреция на административните органи. Ще се подобри подбора на служителите в държавната администрация.

10.6 Съдебна власт

Целта на подприоритета е укрепването на независимостта на съдебната власт, което е сред основните фактори, гарантиращи повишаване на доверието на обществото и бизнеса и спазването на принципа на върховенство на правото. Прозрачността, ефективността, равномерната натовареност на съдилищата, етичната регулация и борбата с корупцията са ключови елементи, изграждащи адекватния правораздавателен процес в едно развиващо се европейски общество.

Приоритет 11: Социално включване

11.1 Насърчаване на заетостта

Подприоритетът има за цел повишаване на икономическата активност и заетостта на населението чрез активиране на икономически неактивни лица, предоставяне на посреднически услуги за намиране на работа, включване на безработни лица, в т.ч. от уязвимите групи (вкл. младежи, които не са в обучение и заетост, продължително безработни лица, безработни лица с увреждания, безработни

над 50 г. и др.), в активни мерки на пазара на труда: обучение, стажуване, чиракуване, заетост, стартиране на самостоятелна стопанска дейност, както и създаване на условия за по-дълъг престой на трудовия пазар на по-възрастните. Предоставяне на посреднически услуги за осигуряване на по-висока и качествена заетост на неактивни и безработни лица. Повишаване на квалификацията и уменията на работната сила за постигане на по-добро съответствие с развитието на пазара на труда и потребностите на работодателите.

11.2 Приобщаване на уязвимите групи

Подприоритетът има за цел да създаде предпоставки за насърчаване на социалното включване на уязвимите групи (хора с увреждания, възрастни хора и деца, лица и семейства в неравностойно положение, бездомни лица и др.), чрез реализирането на мерки в различни сфери на политиката – социално предприемачество, подкрепа на хората с увреждания, социални услуги, предоставяне на материална подкрепа, подобряване на жилищните условия и др. В областта на социалните услуги мерките ще са насочени към повишаване на качеството и разширяване на обхвата на предоставяните социални услуги, въвеждане на интегрирани подходи при предоставянето на социални услуги, както и развитие на интегрирани услуги в съответствие с реформата в областта на социалните услуги.

11.3. Ограничаване на бедността

Подприоритетът има за цел да обхване пасивните мерки за смекчаване и преодоляване на различните последствия от бедността и социалното изключване, включително намаляване на дела на лицата, живеещи в тежки материални лишения; подобряване на жилищните условия; подпомагане на най-нуждаещите се лица и семейства чрез социални трансфери и помощи.

Приоритет 12: Здраве и спорт

12.1 Промоция на здраве и превенция на заболяванията

Подобряването на здравните характеристики на населението е ключово за постигане на растеж, развитие и устойчивост.

Статистическите данни показват, че основната причина за смърт в България са болестите на органите на кръвообращението, новообразуванията, болестите на дихателната, храносмилателната и ендокринната системи. Ето защо е необходимо поставяне на по-голям акцент върху укрепването на мерките за промоция на здраве и превенция на заболяванията. Изпълнението на дейностите ще допринесе за подобряване на качеството на живот, ограничаване на тежестта на хроничните заболявания, ще позволи ранна диагностика на заболявания и по-добро управление на здравословното състояние.

12.2 Здравна мрежа и разходна оптимизация

Оптимизирането на разходите в системата на здравеопазването е ключово за нейното устойчиво функциониране. България, подобно на други страни, и в бъдеще ще продължи да бъде подложена на силен натиск за увеличаване на публичния ресурс за здравеопазване. Това е обусловено от множество здравно-демографски и икономически фактори, като застаряването на населението, нарастването на заболяемостта от хроничните незаразни болести, неблагоприятното въздействие на околната и трудовата среда, развитието на високотехнологични методи за диагностика и лечение и др. Ето защо ще бъдат предприети мерки за ефективно разпределение на финансовите ресурси като се постави акцент върху финансирането на дейностите по ранна диагностика и ефикасно лечение на социално-значими заболявания, рационална лекарствена употреба и реструктуриране на легловия фонд на лечебните заведения с цел развитие на дейностите за продължително лечение и за палиативни грижи.

12.3 Електронно здравеопазване

Целта на политиката на електронното здравеопазване ще бъде провеждане на цифрова трансформация в сектор здравеопазване, базирана на развитието на трите технологични стълба: облачни технологии, развитие на безжичните комуникации мрежи (4G/5G), масовото внедряване на високоскоростни оптични мрежи за пренос на данни. Ще бъдат разработени интегриран електронен портал и приложение за гражданите, предоставящи централизирани услуги за електронно

здравеопазване, включително здравна информационна система, здравен профил, здравно досие и мониторинг на състоянието, телемедицина, лекарствени предписания и административни услуги.

12.4 Спорт

Основните цели в областта на спорта ще бъдат насочени към осигуряване на условия за физическа активност и участие в спортни дейности на всички възрастови и социални групи от населението със специален фокус върху учащите. Усилията по отношение на учащите ще бъдат насочени към осигуряване на оптимални условия за провеждане на учебните часове по физическо възпитание и на спортните дейности чрез целенасочени интервенции за обновяване на физкултурни салони и друга училищна спортна инфраструктура, както и чрез мотивиране за здравословен начин на живот и занимания със спорт.

Приоритет 13: Култура, наследство, туризъм

13.1 Културно многообразие и достъп до култура

Подприоритетът цели изграждането на устойчива среда за създаване на разнообразно културно съдържание на основата на съществуващото културно многообразие и осигуряването на равен достъп до него, както в рамките на регионите и националната държава, така и извън тях. Насърчаването на културните и творческите индустрии, включително и на аудиовизуалния сектор, ще разшири техния потенциал да стимулират творческото партньорство между културния сектор и останалите сектори в обществото в контекста на устойчивото развитие. Създаването на условия за дигитализиране на съществуващо културно съдържание както и на нови дигитални форми със средствата на модерните технологии ще улесни достъпа до нови и разнообразни форми на културно изразяване.

13.2 Културно наследство

Подприоритетът цели интегриран подход в управлението на културното наследство чрез повишаване на инвестициите и професионалната квалификация на специалистите, работещи в областта на опазването и социализацията на културното наследство. Реализацията на целите се гарантира чрез осигуряване на съответствие между финансирането и нуждите на сектора, модернизиране на инфраструктурата и материалната база на националната музейна мрежа, на мрежата от обществени библиотеки и националната читалищна мрежа, въвеждане на иновации, съвременен дизайн за осигуряване достъп на заинтересовани лица и организации до наследство, прилагане на принципите на интегрираната консервация в съвременната среда и повишаване качеството на живот. Създаване на условия за дигитализиране на културно наследство с оглед на неговото опазване, представяне и популяризиране.

13.3 Туризъм и туристически райони

Усилията ще бъдат насочени към: налагането на България на световния туристически пазар като разпознаваема и предпочитана, сигурна и национално идентична дестинация; разнообразяване на туристическия продукт; и намаляване на сезонността в сектора. Ще се насърчава активното включване на зелени и високи технологии в управлението, рекламата, реализицията и отчитането на политиките в сектора.

Ще се приложи унифициран подход при представянето на дестинация България на целевите пазари за постигане на единен и положителен имидж на България в чужбина. Продуктовата реклама, от друга страна ще бъде прецизирана според конкретните интереси и нужди на всеки от целевите пазари. Това ще допринесе за постигане на диверсификация на търсенето и разширяване на дейността извън активните сезони.

Балансираното развитие на туристическите райони в страната, изисква всеки от тях да се развива, налагайки собствено уникално предложение за продажба (или собствена марка), която от една страна му осигурява конкурентно предимство, така че да привлича достатъчно потребители, а от друга го прави елемент от цялостната туристическа оферта на дестинация България. Ще бъдат предприети мерки за развитие и позициониране на всеки район, на база на които ще бъдат разработени и стратегически документи за развитие на районите.

Връзката на плана с поставените приоритети и подприоритети са разгледани в т. V от настоящия доклад за екологична оценка на проекта за ОУП.

8) Национална стратегия за регионално развитие (НСРР) за периода 2012-2022 г.

Националната стратегия за регионално развитие (НСРР) за периода 2012-2022 г. е основният документ, който определя стратегическата рамка на държавната политика за постигане на балансирано и устойчиво развитие на районите на страната и за преодоляване на вътрешнорегионалните и междурегионалните различия/неравенства в контекста на общоевропейската политика за сближаване и постигане на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж.

НСРР определя дългосрочните цели и приоритети на политиката за регионално развитие, която има интегрален характер, дава възможност за координация на секторните политики на територията и съдейства за тяхното синхронизиране.

Формулираната в стратегията за посочения период е 2012-2020 г. визия за развитие е:

„Българските райони – привлекателни за живеене, ефективно използващи своя потенциал за постигане на устойчив растеж, създаване на нови работни места, бизнес и туризъм, със съхранено природно и културно наследство“.

Във визията за развитието на българските райони към перспективния хоризонт 2022 г. е залегнал стремежът за достигане на средното ниво на социално-икономическо развитие в ЕС, реализирайки интелигентен, устойчив, приобщаващ и щадящ природната среда и нейните ресурси растеж. Желаният резултат ще се постига чрез многоаспектни действия, насочени в един общ фокус – *сближаване*. Сближаването предполага намаляване на социалните и икономическите неравенства, и запазване на културното многообразие и идентичността на районите и страните, които се оценяват като техни предимства.

Сближаването има три аспекта – икономическо сближаване, социално сближаване и териториално сближаване. Сближаването има и три нива - европейско, с регионите на ЕС, национално - между българските райони и вътрешнорегионално - между общините в отделните райони.

Дългосрочната политика за регионално развитие цели постигане на динамично устойчиво и балансирано развитие на отделните райони за планиране и намаляване на регионалните различия. Тя се стреми към баланс между различните аспекти на развитието (икономически, социален, екологичен и териториален) и между различните групи, териториални общности и нива. Политиката за регионално развитие трябва да укрепи взаимовръзката между града и околната територия чрез подобряване на комуникациите, създаване на работни места и услуги, развитие на транспортни връзки, за да има полесен достъп до работа, услуги и инвестиции и повишаване на мобилността. Така ще се подпомогне реализацията на икономическия потенциал на засегнатите градски райони, като често полза от това имат и близко разположените територии.

НСРР отчита новите моменти на общеевропейската политика на сближаване на Стратегията „Европа 2020” за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж, чиято основа е икономика, базирана на знания и иновации. Европейската политика на сближаване е основен стълб в процеса на европейска интеграция.

Задачите пред НСРР за периода 2012 г. - 2022 г. са интерпретирани по следния начин:

- Изготвяне на цялостен, комплексен анализ на състоянието на районите – в социален, икономически, екологически и териториално-урбанистичен аспект;
- Формулиране на стратегическите цели и приоритетните направления на регионалното развитие на страната за периода 2012 г. – 2022 г., синхронизирани с приоритетите на стратегиите „Европа 2020”, „Териториален дневен ред на ЕС 2020”, Националната програма за реформи на Република Българи (2012 г.-2020 г.) и Националната програма за развитие „България 2020”;
- Определяне на изисквания за териториална насоченост на секторните политики с регионално въздействие и създаване на териториална основа за тяхната действена координация в районите;

- Създаване на ясна стратегическа рамка за разработване на плановите и програмните документи за регионално развитие на другите териториални нива;
- Съгласуване на политиките за регионално развитие и териториално устройство с оглед постигане на балансирано териториално развитие;
- Приобщаване на всички заинтересовани страни като партньори в изпълнението на политиките, заложиени в НСРР.

Стратегическите цели обхващат основните аспекти на сближаване – икономическо, социално и териториално. Всяка от тези цели визира и трите нива на сближаване: България - ЕС, междурегионално и вътрешнорегионално.

Стратегическа цел 1: *Икономическо сближаване в европейски, национален и вътрешнорегионален план чрез развитие на собствения потенциал на районите и опазване на околната среда.*

Приоритет 1.1. Активизиране на специфичния потенциал на регионалните и местните икономики чрез подкрепа за повишаване конкурентоспособността на малкия и средния бизнес.

Специфична цел 1: Стимулиране на икономическото развитие на районите от ниво 2 чрез подобряване на достъпа до производствените зони и инфраструктурата им.

Специфична цел 2: Подкрепа на традиционни икономически дейности в районите и общините.

Специфична цел 3: Повишаване на конкурентоспособността на районите чрез развитие на нови бизнес модели за МСП, въвеждане на нови технологии и иновации в МСП в изостанали, селски райони и райони за целенасочена подкрепа.

Специфична цел 4: Стимулиране активизирането на бизнеса в изоставащи райони и постигане на дългосрочна устойчивост чрез насърчаването на индивидуалното и колективното предприемачество.

Приоритет 1.2. Развитие на устойчиви форми на туризъм и на културните и творчески индустрии в районите.

Специфична цел 1: Стимулиране на специфични за отделните райони видове туризъм, базирани на природно-ландшафтни и културни ценности и прояви.

Специфична цел 2: Опазване, валоризация, цифровизация, представяне на недвижими, движими и нематериални културни ценности.

Специфична цел 3: Разработване, регионален маркетинг и реклама на регионални туристически продукти, основани на местния потенциал.

Специфична цел 4: Подпомагане на културните и творчески индустрии в районите.

Специфична цел 5: Реализиране на национален туристически маркетинг.

Приоритет 1.3. Развитие на инфраструктурата за опазване на околната среда.

Специфична цел 1: Подобряване качеството и ефективността на водоснабдителните услуги за бизнеса и населението в районите и доближаване до европейските стандарти в тази област.

Специфична цел 2: Устойчиво управление на водните ресурси в регионите чрез изграждане и модернизиране на канализационните системи и пречистване на отпадните води.

Специфична цел 3: Ефективно използване на ресурсите в регионите чрез оптимизиране събирането на отпадъци и внедряване на съвременни технологии за разделно събиране, компостиране на биоразградимите отпадъци, рециклиране и екологично обезвреждане в изпълнение на Пътната карта за ефективно използване на ресурсите в Европа в периода до 2020 г.

Специфична цел 4: Опазване, поддържане и възстановяване на биологичното разнообразие като част от природния потенциал за устойчиво развитие на районите.

Специфична цел 5: Превенция на природни рискове.

Специфична цел 6: Повишаване на качеството на атмосферния въздух на територията на страната, в т.ч. в градските центрове.

Стратегическа цел 2: Социално сближаване и намаляване на регионалните диспропорции в социалната сфера чрез създаване на условия за развитие и реализация на човешкия капитал.

Приоритет 2.1. Подобряване на достъпа до образователни, здравни, социални и културни услуги и развитие на спортната инфраструктура в районите.

Специфична цел 1: Модернизиране на образователната инфраструктура на училищата по изкуства и култура.

Специфична цел 2: Подобряване на държавната и общинска културна инфраструктура.

Специфична цел 3: Осигуряване на достъп до обекти за образователни, здравни, социални и културни услуги в регионите.

Специфична цел 4: Изграждане и реконструкция на спортната инфраструктура за професионален спорт и спорт в свободното време.

Приоритет 2.2. Подкрепа на трудовата географска мобилност в районите.

Специфична цел 1: Стимулиране на мобилността на работната сила за ограничаване на миграционните процеси в районите.

Приоритет 2.3. Развитие на капацитета на националните, регионалните и местните власти за стратегическо планиране и подобряване на управлението на регионалното развитие.

Специфична цел 1: Прилагане на принципите и практиките на стратегическо планиране и програмиране на регионалното развитие.

Специфична цел 2: Разработване на цифрови кадастрални карти.

Специфична цел 3: Осигуряване на устойчиво и хармонично развитие на територията.

Стратегическа цел 3: Териториално сближаване и развитие на трансграничното, междурегионалното и транснационалното сътрудничество.

Приоритет 3.1. Развитие на трансграничното сътрудничество и мобилизиране потенциала на периферните гранични територии.

Специфична цел 1: Активизиране на трансграничните контакти и разширяване на сътрудничеството за постигане на интегрирано икономическо, социално и териториално развитие на съседните гранични райони.

Приоритет 3.2. Развитие на междурегионално и транснационално сътрудничество, включително за постигане на стратегическите приоритети на макрорегионално ниво.

Специфична цел 1: Разширяване на междурегионалното сътрудничество.

Специфична цел 2: Разширяване на транснационалното сътрудничество.

Специфична цел 3: Укрепване на връзките между университетите, изследователските центрове и регионалния бизнес в Дунавския макрорегион.

Стратегическа цел 4: Балансирано териториално развитие чрез укрепване на мрежата от градове-центрове, подобряване свързаността в районите и качеството на средата в населените места.

Приоритет 4.1. Интегрирано устойчиво градско развитие и укрепване на полицентричната мрежа от градове.

Специфична цел 1: Интегрирано обновяване и развитие на градовете и подобряване качеството на градската среда.

Специфична цел 2: Подобряване на благоустройството, транспортната и комуникационната свързаност в агломерационните ареали на големите градове.

Специфична цел 3: Стимулиране ролята на малките градове в селските райони за предоставяне на услуги и създаване на работни места.

Приоритет 4.2. Подобряване на свързаността на районите в национален и международен план, включително с големите градски центрове в съседните страни .

Специфична цел 1: Подобряване на свързаността на районите в международен план - с големите градски центрове в съседните страни.

Специфична цел 2: Подобряване на транспортната свързаност в национален план, чрез развитие на пътната инфраструктура с регионално значение.

Специфична цел 3: Развитие на връзките „град-район” и подобряване на достъпа до културни ценности, логистичните центрове, местата за рекреация и туризъм, производствените и бизнес зоните в районите.

Специфична цел 4: Развитие на широколентова инфраструктура и преодоляване на т.нар. „цифрова изолация” на слабо населените и периферни райони.

Приоритет 4.3. Подобряване качеството на живот в селските райони.

Специфична цел 1: Насърчаване изграждането на местната инфраструктура, обновяването на селата, предлагането на местни основни услуги и опазване на културното и природно наследство.

Специфична цел 2: Насърчаване публично-частното партньорство за реализация на стратегии за местно развитие.

НСРР играе важна роля за постигане на съответствие и взаимно допълване между целите и приоритетите на политиката за регионално развитие и секторните политики и стратегии, които спомагат за балансирано развитие на районите.

Връзката на плана с поставените цели и приоритети са разгледани в т. V от настоящия доклад.

9) Национална концепция за пространствено развитие за периода 2013 - 2025 г.

Националната концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025 г. дава насоките за устройство, управление и опазване на националната територия и акватория и създава предпоставки за пространствено ориентиране и координиране на секторните политики. Заедно с НСРР 2012-2022 г. тя е основен документ в най-новото ни законодателство и дългоочакван инструмент за интегрирано планиране и устойчиво пространствено развитие. Концепцията изтъква важността за успешната териториална интеграция на България в Европейското пространство чрез развитието на транспортни, екологични и културни оси и свързването им с международните такива. Акцентира се върху поддържането на умерено-полицентрична мрежа, предпоставка за по-балансирано териториално развитие и съживяване на селските и периферните райони.

Основна цел на Националната концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025 е „Пространствено координиране на процесите, протичащи в националната територия чрез създаване на пространствено-устройствена основа и регулатор за осъществяване не само на регионалното, но и на отделните социално-икономически секторни планирания на национално ниво в контекста на общоевропейското пространствено развитие, за постигане на комплексно, интегрирано планиране“.

Избраната визия на НКПР е формулирана чрез три кратки послания:

- ✓ Националното пространство на България – отворено към света и интегрирано в Европейското пространство и в европейската мрежа от центрове и оси на развитие, култура, наука и иновации.
- ✓ Съхранените национални ресурси – хората, земята, водите и горите, подземните богатства, природното и културно наследство – гаранция за националната идентичност.
- ✓ Балансираното и устойчиво интегрирано развитие, постигнато чрез рационално организирана икономическа, социална, транспортна, инженерна, културна и туристическа инфраструктура и осигуряващо интелигентен икономически растеж, адаптивност към промените и равнопоставеност.

От избраната визия са изведени и стратегическите цели на НКПР:

Стратегическа Цел 1 “Интегриране в европейското пространство”

Развитие на национални и трансгранични транспортни, енергийни, урбанистични, културни и екологични коридори с оглед постигане на териториална свързаност, сътрудничество и интегриране в региона и в европейското пространство.

Стратегическа Цел 2 “Полицентрично териториално развитие”

Укрепване на умерено полицентрична мрежа от градове-центрове с подобро качество на градската среда, способстващо за постигане на балансирано териториално развитие и намаляване на неравенствата между централните градски и периферните селски райони

Стратегическа Цел 3 “Пространствена свързаност и достъп до услуги”

Развитие на националната техническа и социална инфраструктура за подобряване на пространствената свързаност на районите и урбанистичните центрове и достъпа до образователни, здравни, социални и културни услуги.

Стратегическа Цел 4 “Съхранено природно и културно наследство”

Съхраняване и развитие на националната система от защитени природни и културни ценности за поддържане на биологичното равновесие, пространствената природна и културна идентичност и за интегриране на техните стойности в съвременния живот.

Стратегическа Цел 5 “Стимулирано развитие на специфични територии”

Интегрирано планиране и стимулирано развитие на територии със специфични характеристики (крайбрежни Черноморски, крайбрежни Дунавски, планински гранични и периферни) с оглед съхраняване и ефективно използване на техния природен, икономически, социален и културен потенциал за развитие.

Стратегическа Цел 6 “Конкурентоспособност чрез зони за растеж и иновации”

Повишаване на конкурентоспособността на българската територия чрез държавно подкрепени зони за растеж и иновации в урбанистичните центрове от високите нива на полицентричния модел.

Плана е в пряка връзка с Националната концепция за пространствено развитие. НКПР е стратегически документ, определящ пространствено-устройствената основа за развитие и планиране на елементите на националната територия, с цел постигане на комплексно и интегрирано планиране за осъществяване не само на регионалното, но и на отделните социално-икономически секторни планирания на национално ниво, в контекста на общоевропейското пространствено развитие. Концепцията служи за подпомагане на различните секторни политики в различните йерархични нива, включително и на ниво град. НКПР дава визия за бъдещото пространствено развитие на територията през 2025 г.

10) Национална стратегия за развитие и управление на водния сектор

Дългосрочната стратегическа цел на страната в областта на водния сектор е: *Устойчиво ползване на водните ресурси, осигуряващо в оптимална степен сегашните и бъдещите нужди на населението и икономиката на страната, както и на водните екосистеми.*

Цели и подцели:

Цел 1: Гарантирано осигуряване на вода за населението и бизнеса в условията на промени на климата, водещи до засушаване

1.1. Осигуряване на непрекъснато водоподаване чрез рехабилитация на съществуващите и изграждане на нови язовири и резервоари, рехабилитация на водопроводната мрежа и водоизточниците.

1.2. Намаляване на общите количества използвана вода чрез инвестиции във водностопанската инфраструктура и мерки за подобряване на ефективността при използването на водните ресурси.

Цел 2: Запазване и подобряване на състоянието на повърхностните и подземните води

2.1. Премахване на заустването на необработени отпадъчни води в изкуствени и естествени водоприемници и в Черно море чрез изграждане, реконструкция и модернизация на системи за отвеждане и пречистване на отпадъчни води.

2.2. Укрепване на институционалната система за мониторинг и контрол, която да гарантира доброто състояние на повърхностните и подземните води.

2.3. Превръщане на Плановете за управление на речните басейни в основен планов документ при интегрираното управление на водите.

Цел 3: Подобряване на ефективността при интегрираното управление на водата като стопански ресурс

3.1. Създаване на институционална рамка, която да гарантира прехвърляне на отговорността за вземането на решения във връзка с развитието на водния сектор на национално, регионално и местно равнище от стопанските субекти към публичните власти – държава, общини.

3.2. Средствата от населението и бизнеса, средствата от ЕС и изискваното национално съфинансиране да осигуряват самофинансиране на водния сектор, при спазване на принципа „замърсителят и ползвателят плащат”.

3.3. Повишаване на капацитета на всички участници в управлението на водния сектор.

Цел 4. Намаляване на риска от щети при наводнения

4.1. Идентифициране на рисковите зони.

4.2. Осъществяване на мерките от плановете за защита от наводнения.

Връзката на плана с поставените цели са разгледани в т. V от настоящия доклад.

11) Стратегия за развитие на транспортната система на Република България до 2020 г.

Основните цели са стратегията са:

- ✓ Постигане на икономическа ефективност
- ✓ Развитие на устойчив транспортен сектор
- ✓ Подобряване на регионалното и социално развитие и обвързаност

За постигане на горните цели са определени следните приоритети:

Приоритет 1: *Ефективно поддържане, модернизация и развитие на транспортната инфраструктура*

Мярка 1: Ускоряване на реализацията на инфраструктурните проекти в областта на железопътния, автомобилния, водния, въздушния и комбинирания транспорт

Мярка 2: Привеждане на транспортната инфраструктура с национално значение в добро техническо и експлоатационно състояние

Мярка 3: Развитие и модернизация на транспортната инфраструктура

Мярка 4: Експлоатация и поддържане на транспортната инфраструктура в съответствие с техническите нормативи и стандарти

Мярка 5: Развитие на логистичната инфраструктура

Приоритет 2: *Интегриране на българската транспортна система в европейската*

Мярка 1: Активно участие във формирането на европейската политика в областта на транспорта и укрепване на международното сътрудничество

Мярка 2: Привеждане на транспортната инфраструктура и услуги по направлението на Общоевропейските транспортни коридори към европейските стандарти

Приоритет 3: *Прозрачни и хармонизирани условия за конкуренция на транспортния пазар. Осигуряване на добра бизнес среда*

Мярка 1: По-нататъшна либерализация на транспортния пазар

Мярка 2: Осигуряване на прозрачни и хармонизирани условия за конкуренция между и в различните видове транспорт

Мярка 3: Прилагане на съвременни модели за управление на държавната собственост в транспортния отрасъл

Приоритет 4: *Осигуряване на адекватно финансиране за развитието и функционирането на транспортния сектор. Ефективно усвояване на средствата от европейските фондове*

Мярка 1: Подобряване управлението и реализацията на проекти, финансирани от фондовете на ЕС

Мярка 2: Развитие на транспортната инфраструктура чрез механизмите на публично-частното партньорство

Мярка 3: Набавяне на необходимите статистически данни и анализи за взимане на стратегически и оперативни решения за транспортния сектор

Приоритет 5: *Ограничаване въздействието на транспорта върху околната среда и здравето на хората*

Мярка 1: Ограничаване на вредните емисии и замърсяването от транспортния сектор, както и неблагоприятното влияние върху климата

Мярка 2: Създаване на благоприятна среда и предпоставки за съществен ръст на превозите с интермодален транспорт

Приоритет 6: *Постигане на висока степен на безопасност и сигурност на транспорта*

Мярка 1: Създаване на нова и актуализиране на действащата нормативна база за въвеждане на международните и европейски стандарти за безопасност и сигурност

Мярка 2: Повишаване на административния капацитет по отношение на контрола върху безопасността на транспорта и разследването на транспортни произшествия

Приоритет 7: *Осигуряване на качествен и лесно достъпен транспорт във всички райони на страната*

Мярка 1: Повишаване нивото на достъпност до природните неурбанизирани и периферните слабо урбанизирани територии

Мярка 2: Повишаване качеството на транспортните услуги

Мярка 3: Усъвършенстване на процедурите по договаряне и възлагане на обществени пътнически превози

Мярка 4: Осигуряване на финансови средства за задължителните обществени превозни услуги

Мярка 5: Обновяване и модернизация на транспортния парк, инсталациите и съоръженията

Приоритет 8: *Устойчиво развитие на масовия обществен транспорт*

Мярка 1: Развитие на интегрирани мрежи и услуги за обществен транспорт

Мярка 2: Оптимизиране на обществения пътнически транспорт в крайградските зони на големите селищни агломерации

Мярка 3: Устойчиво финансиране на масовия обществен транспорт

Към настоящия момент е одобрена и **Интегрираната транспортна стратегия в периода до 2030 г.** с Решение № 336/23.06.2017 г. на Министерския съвет. Стратегията очертава основните насоки за развитие на националната транспортна система в периода до 2030 г.

Стратегическите цели на транспортната политика до 2030 г. са:

- Повишаване на ефективността и конкурентоспособността на транспортния сектор
- Подобряване на транспортната свързаност и достъпност (вътрешна и външна)
- Ограничаване на отрицателните ефекти от развитие на транспортния сектор.

Стратегическите приоритети в развитието на транспорта са:

- Ефективно поддържане, модернизация и развитие на транспортната инфраструктура
- Подобряване на управлението на транспортната система
- Развитие на интермодален транспорт
- Подобряване на условията за прилагане на принципите на либерализация на транспортния пазар
- Намалване на потреблението на горива и повишаване на енергийната ефективност на транспорта
- Подобряване на свързаността на българската транспортна система с единното европейско транспортно пространство
- Осигуряване на качествен и достъпен транспорт във всички райони на страната
- Ограничаване на негативното въздействие на транспорта върху околната среда и здравето на хората
- Повишаване на сигурността и безопасността на транспортната система.

В обхвата на стратегическия документ е подготвен и Национален транспортен модел, който е разработен за пътническия и товарния транспорт и е приложен за отделните видове транспорт в рамките на страната, международния и транзитния транспорт.

Настоящият план е в пряка връзка с основните цели и на двете стратегии. Общината има сравнително добре развита транспортна инфраструктура. Една от целите на проекта е анализ на транспортната инфраструктура и на настоящите и прогнозни потребности и предлагане на решение в съответствие с устройствената концепция /акценти – връзките с населените места в област Добрич и съседните области/.

12) Национален план за действие на енергията от възобновяеми източници до 2020 г.

Националният план за действие за енергията от ВИ (НПДЕВИ) е разработен въз основа на изискванията на Директива 2009/28/ЕО съгласно образаца приет с Решение на Европейската комисия от 30 юни 2009 г. Планът се основава на интегрирания подход по отношение обществения и социален живот, развитието на икономическите сектори, при опазване и съхраняване на околна среда и живота и здравето на хората. Целта е да се осигури устойчив преход към ниско въглеродна икономика, основана на съвременни технологии и широко използване на възобновяеми енергийни източници.

Съгласно Директива 2009/28/ЕО, задължителната национална цел на България е през 2020 г. дялът на енергията от ВИ да достигне 16 % дял от крайното брутно потребление на енергия, включително 10 % дял на енергията от ВИ от потребление на енергия в транспорта. През 2005 г. първият от тези показатели за България беше 9,27 %, докато вторият беше нула.

Дългосрочното изпълнение на политиката в областта на възобновяемата енергия се осигурява от националното законодателство в рамка, която отразява и напълно въвежда изискванията, определени от Европейския парламент и Съвета по отношение на производството на енергия от ВИ.

Националната политика за насърчаване на производството на енергия от ВИ има следните цели:

- насърчаване развитието и използването на технологии за производство и потребление на енергия, произведена от ВИ и алтернативни енергийни източници;
- насърчаване развитието и използването на технологии за производство и потребление на биогорива и други възобновяеми горива в транспорта;

- диверсификация на енергийните доставки;
- повишаване капацитета на малките и средните предприятия, производителите на енергия от ВИ и алтернативни енергийни източници и производителите на биогорива и други възобновяеми горива;
- опазване на околната среда;
- създаване на условия за постигане устойчиво развитие на местно и регионално ниво.

Връзката на ОУП с Националния план за действие за енергията от възобновяеми източници до 2020 г., е по линията на ограниченията за използване на местните възобновяеми източници за производство на електроенергия. Тези ограничения се съдържат в Становището № 1-2/2012 г. на МОСВ по Екологична оценка на НПДЕВИ, обхващат целия период на действието му и се отнасят до използването на по-тенциалите на слънчевата и вятърната енергии. Същността на ограниченията е следната:

Специфични мерки, произтичащи от Становището по Екологичната оценка на НПДЕВИ

1. Сметчаващи мерки за преодоляване, намаляване или възможно най-пълно отстраняване на неблагоприятните последствия от осъществяването му върху защитените зони:

1.1. *За водноелектрически централи (ВЕЦ):* С цел недопускане на влошаване на благоприятното природозащитно състояние на природните местообитания и местообитанията на видове растения и животни, пряко зависими от водната среда, и ограничаване на установения и прогнозиран кумулативния ефект върху местообитания и видовете – предмет на опазване в зоните по чл. 6, ал. 1, т. т.1 и 2 от Закона за биологичното разнообразие - за периода на действие на настоящия НПДЕВИ се въвежда забрана за провеждане на нови (за които няма стартирала процедура към датата на издаване на Становището по ЕО) съгласувателни процедури по реда на ЗООС и ЗБР за руслови и деривационни ВЕЦ и МВЕЦ в границите на защитени зони, опазващи водозависимите видове и местообитания: 3260, 6420, 6430, 91E0*, 91F0, 92A0, 92C0, 92D0, видр а (*Lutra lutra*), распер (*Aspius aspius*), черна мряна (*Barbus petenyi*), маришка мряна (*Barbus cyclolepis*), белопера кротушка (*Gobio albipinnatus*), балканска кротушка (*Gobio kessleri*), балканска кротушка (*Gobio uranoscopus*), сабица (*Pelecus cultratus*), щипок (*Cobitis elongata*, *Cobitis elangatoides*), виюн (*Misgurnus fossilis*), балкански щипок (*Sabanejewia balcanica*), високотел бибан (*Gymnocephalus baloni*), ивичест бибан (*G. Schraetser*), малка вретенарка (*Zingel streber*), голяма вретенарка (*Z. Zingel*), главоч (*Cottus gobio*), ручеен рак (*Austropotamobius torrentium*), бисерна мида (*Unio crassus*).

1.2. *За фотоволтаици:* За предотвратяване на значителни отрицателни въздействия (смъртност, бариерен ефект, безпокойство, загуба на местообитания за хранене, прогонване) върху видовете, предмет на опазване в защитените зони от екологичната мрежа Натура 2000, подпомагане постигането на благоприятния им природозащитен статус, подпомагане постигането на целта за спиране загубата на биологично разнообразие, за периода на действие на настоящия НПДЕВИ се въвежда забрана за провеждане на нови (за които няма стартирала процедура към датата на издаване на Становището по ЕО) съгласувателни процедури по реда на ЗООС и ЗБР за фотосоларни/фотоволтаични съоръжения/инсталации в земеделския и горския фонд, в границите на всички защитени зони от мрежата Натура 2000, с изключение на такива за самостоятелно захранване на обекти или в нарушени терени;

1.3. *За вятърни генератори:* За предотвратяване на значителни отрицателни въздействия (смъртност, бариерен ефект, безпокойство, загуба на местообитания за хранене, прогонване) върху видовете, предмет на опазване в защитените зони от екологичната мрежа Натура 2000, подпомагане постигането на благоприятния им природозащитен статус, подпомагане постигането на целта за спиране загубата на биологично разнообразие, осигуряване на безопасни миграционни коридори на мигриращи видове птици (пеликани, щъркели, жерави, грабливи птици и водолубиви птици), за периода на действие на настоящия НПДЕВИ се въвежда забрана за провеждане на нови (за които няма стартирала процедура към датата на издаване на Становището по ЕО) съгласувателни процедури по реда на ЗООС и ЗБР за вятърни

генератори на територията на:

1.3.1.Земеделския и горския фонд в границите на всички защитени зони от мрежата Натура 2000, с изключение на такива за самостоятелно захранване на обекти или в нарушени терени;

1.3.2.Земеделския и горския фонд, извън границите на защитените зони от мрежата Натура 2000:

- в географска област „Добруджа” (включваща всички общини от област Добрич, общини Аксаково, Алфатар, Силистра и Кайнарджа);
- в географска област „Източни Родопи” (включваща общини Крумовград, Момчилград, Ивайловград, Маджарово, Любимец, Кърджали, Стамболово и Кирково);
- в общини Бургас, Поморие, Камено, Айтос, Руен, Созопол и Приморско;
- на отстояние по-малко от 6 км от границите на защитените зони за опазване на дивите птици: BG0002017 „Комплекс Беленски острови”, BG0002091 „Остров Лакът”, BG0002007 „Остров Ибиша”, BG0002010 „Язовир Пясъчник”, BG0002003 „Кресна”, BG0002078 „Славянка”, BG0002020 „Радинчево”, BG0002070 „Рибарници Хаджи Димитрово”, BG0000332 „Карлуковски карст”, BG0002030 „Комплекс Калимок”, BG0002058 „Сините камъни–Гребенец”, BG0002062 „Лудогорие”, BG0000237 „Остров Пожарево”, BG0000270 „Атанасовско езеро”, BG0002027 „Язовир Малко Шарково”, BG0000152 „Поморийско езеро”, BG0002066 „Западна Странджа”, BG0002021 „Сакар”, BG0000191 „Варненско-Белославско езеро”, BG0002045 „Комплекс Камчия”, BG0002054 „Средна гора”, BG0002082 „Батова”, BG0002038 „Провадийско-Роякско плато”, BG0000271 „Мандра-Пода”, BG0002025 „Ломовете”, BG0000240 „Студенец” и BG0002108 „Скрино”;
- на отстояние по-малко от 2 км от границите на защитените зони за опазване на дивите птици: BG0002046 „Ятата”, BG0002015 „Язовир Конуш”, BG0002086 „Оризиджа Цалапица”, BG0002067 „Остров Голя”, BG0000242 „Залив Ченгене скеле”, BG0002009 „Златията”, BG0002023 „Язовир Овчарица”, BG0002028 „Комплекс Страджа”, BG0002008 „Остров до Горни Цибър”, BG0002096 „Обнова”, BG0002094 „Адата – Тунджа”, BG0002095 „Горни Дъбник – Телиш”, BG0002104 „Цибърско блато”, BG0002018 „Остров Вардим”, BG0002024 „Рибарници Мечка”, BG0002110 „Априлци”, BG0002006 „Рибарници Орсоа”, BG0002064 „Гарванско блато”, BG0002065 „Блато Малък Преславец”, BG0002001 „Раяновци”, BG0002088 „Микре”, BG0002099 „Кочериново”, BG0002103 „Злато поле”, BG0002057 „Бесапарски ридове”, BG0002069 „Рибарници Звъничево”, BG0002022 „Язовир Розов кладенец” и BG0002081 „Марица Пловдив”.

2. Въвеждане на стимули за добиване на биогорива от второ и трето поколение.
3. Като част от оценката за наличния и прогнозен потенциал на видовете ресурси за производство на енергия от ВИ на територията на страната (по смисъла на чл. 19, ал.1 от ЗЕВИ), следва да се съдържат и данни за чувствителността на териториите по отношение на биоразнообразието (под „биоразнообразие” се има предвид освен защитените територии и зони, също така и известни територии от значение за биоразнообразието, извън мрежата Натура 2000 и мрежата на ЗТ (гнезда на световно застрашени видове птици, места с тесен фронт на миграция, места с консервационна значимост за прилепите и др.).
4. Националната информационна система за потенциала, производството и потреблението на енергия от ВИ (съгласно чл. 52 от ЗЕВИ) да съдържа и поддържа и данни относно: ☐ известни територии от значение за биоразнообразието, извън мрежата Натура 2000 и мрежата на ЗТ (гнезда на световно застрашени видове птици, места с тесен фронт на миграция, места с консервационна значимост за прилепите и др.); ☐ недвижими и движими културни ценности.
5. Едновременно с популяризиране на мерките за насърчаване производството и потреблението на енергия от ВИ, да се обръща внимание и на рисковете за чувствителните по отношение на биоразнообразието райони.
6. Общинските дългосрочни и краткосрочни програми за насърчаване използването на енергия от ВИ и биогорива да съдържат подробна информация за рисковете по отношение на околната среда в съответните чувствителни територии на съответната община.
7. Създаване на стимули за използване на биоразградими отпадъци вместо дървесина или енергийни

култури.

8. Въвеждане на административни или други стимули за развитие на ВЕИ във вече антропогенизирани територии, вкл. върху нарушени терени.

При прилагането на НПДЕВИ да се изпълняват следните мерки и условия:

1. При проектиране на елементи от енергийната система да бъдат предпочитани слаборискови зони, като терени в близост до индустриални зони, в близост до магистрали и други техногенни ландшафти.
2. Подобряване на координацията и постигане на по-голяма яснота относно инвестициите между електроразпределителните и електропреносните дружества при разширяване и обновяване на електрическата мрежа с цел осигуряване възможността за включване на новоизградените ВЕИ проекти.

13) Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020 г.

Като интегрирана програма за регионално развитие ОП ”Региони в растеж” 2014-2020 г. предвижда да спомогне за постигането на следните тематични цели, чрез реализиране на съответните инвестиционни приоритети, съгласно чл. 5 от Регламент за ЕФРР, както следва:

- **Тематична цел 4** - Подкрепа за преминаването към нисковъглеродна икономика:
  - Инвестиционен приоритет: Предоставяне на подкрепа за енергийната ефективност
- **Тематична цел 5** - Насърчаване на адаптирането към изменението на климата, на предотвратяването и управлението на риска
  - Инвестиционен приоритет: насърчаване на инвестиции, предназначени за справяне със специфични рискове, осигуряване на устойчивост при бедствия и разработване на системи за управление на бедствия.
- **Тематична цел 6** - Опазване на околната среда и насърчаване на ресурсната ефективност:
  - Инвестиционен приоритет: Действия за подобряване на градската околна среда
  - Инвестиционен приоритет: Опазване, популяризиране и развитие на културното наследство
- **Тематична цел 7** - Насърчаване на устойчиво развитие на транспорт:
  - Инвестиционен приоритет: подобряване на мобилността на регионално равнище посредством свързването на второстепенни и третостепенни възли с инфраструктурата на трансевропейската транспортна мрежа (TEN-T);
  - Инвестиционен приоритет: Разработване на екологосъобразни и нисковъглеродни транспортни системи и насърчаване на устойчиво развита градска мобилност
- **Тематична цел 9** - Насърчаване на социалното приобщаване и борба с бедността:
  - Инвестиционен приоритет: Инвестиране в здравна и социална инфраструктура
- **Тематична цел 10** - Инвестиции в образованието, уменията и ученето през целия живот:
  - Инвестиционен приоритет: Инвестиции в образованието, посредством изграждането на образователна инфраструктура
- **Тематична цел 11** - Повишаване на институционалния капацитет и ефективна публична администрация посредством укрепване на институционалния капацитет и на ефективната публична администрация и обществените услуги, свързани с изпълнението на ЕФРР:
  - Инвестиционен приоритет: Повишаване на институционалния капацитет и ефективна публична администрация посредством укрепване на институционалния капацитет и на ефективната публична администрация и обществените услуги, свързани с изпълнението на ЕФРР.

От посочените по-горе цели на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020 г., непосредствено отношение към предвижданията на ОУПО имат Тематични цели 6 и 7.

14) Оперативна програма „Транспорт и транспортна инфраструктура“ 2014-2020 г.

Стратегията на Оперативна програма "Транспорт и транспортна инфраструктура" 2014-2020 е разработена и се основава на поредица от релевантни документи в унисон с приложимите Общностни и национални стратегии и политики. Тя е изготвена на базата на нуждите, дефинирани в анализа на текущото състояние на транспортния сектор, изработен за целите на програмата.

Стратегията на ОПТТИ 2014-2020 предвижда завършване на основни национални и Общоевропейски транспортни направления на територията на страната. Основните инвестиции се насочват по направления с напреднала степен на изпълнение, в основни линии финансирани по ОПТ 2007-2013, целящо в максимална степен приключване на модернизацията им или тяхното доизграждане.

Целите и приоритетите на ОПТТИ визират основно транспортната система на национално ниво и трансевропейските транспортни оси. Транспортната инфраструктура на регионално и местно ниво са обхванати основно от Оперативна програма „Регионално развитие“ и Програмата за развитие на селските райони.

15) Трети национален план за действие по изменение на климата за периода 2013-2020 г.

Политиката на България в областта на изменението на климата се основава на два основни аспекта, свързани от една страна с международните ангажименти, поети от страната с ратифицирането на Рамковата конвенция на ООН за изменението на климата (РКОНИК) и Протокола от Киото, и от друга - с новоприетото европейско законодателство в тази област. Основната стратегическа цел на настоящия Трети национален план за действие по изменение на климата (НПДИК) е да очертае рамката на действие в борбата с изменението на климата за периода 2013 г.-2020 г. и да насочи усилията на страната към действия, водещи до намаляване отрицателното въздействие на климатичните промени и изпълнение на поетите ангажименти.

Третият план за действие по изменение на климата предвижда конкретни мерки за намаляване на емисиите парникови газове във всички сектори, като тези мерки са съобразени с политиката на страната в областта на изменението на климата и съответно с потенциала на националната икономика за редукция на емисиите. Общият ефект от предвидените мерки ще гарантира изпълнение на поетите ангажименти и постигане на правно обвързващите за страната ни европейски цели.

Планът разглежда основните международни и европейски аспекти на политиката за климата и целите, които ЕС трябва да постигне до 2020 г., а именно:

- 20% увеличаване на енергийната ефективност;
- 20% намаляване на емисиите парникови газове спрямо нивата им от 1990 г.;
- 20% дял на енергията от възобновяеми източници в общото потребление на енергия в ЕС до 2020 г., включително 10% дял на биогоривата в транспорта.

„Трите 20“ са обвързани в тясна зависимост едно от друго. Постигането на целта от 20% намаляване на емисиите парникови газове би било невъзможно без напредък по другите две, свързани с насърчаване на възобновяемата енергия и на енергийната ефективност.

В концепцията на Третия план за действие по изменението на климата е залегнало съхраняването, рационалното и отговорно използване на ресурсите като ключова предпоставка не само за подобряването и опазването на околната среда, но и за постигането на устойчив икономически растеж и повишаване конкурентоспособността на българската икономика. Въвеждането на нисковъглеродни, енергийно ефективни и безотпадни технологии, както и оползотворяването и рециклирането на по-голямо количество отпадъци, допринася не само за общото намаляване на емисиите парникови газове, но и за повишаване на производителността и ресурсната ефективност. Създават се възможности за откриването на нови източници на растеж и работни места чрез икономии на разходите, пазарна реализация на иновациите и по-добро управление на ресурсите през целия им жизнен цикъл.

Връзката на плана с поставените стратегически цели и приоритети са разгледани в т. 5 от настоящия доклад за екологична оценка на проекта за ОУП, както и анализ на Третия национален план за изменение на климата.

16) Национална приоритетна рамка за действие /НПРД/ за Натура 2000 в България

Загубата на биологично разнообразие е глобален проблем в световен, европейски и национален мащаб. Европейският съюз води активна политика за справяне с него. Изграждането на европейската екологична мрежа НАТУРА 2000 в страните от ЕС е пряко следствие от тази екологична политика.

Основната цел на НАТУРА 2000 е да осигури условия за защита и оцеляване на най-ценните и застрашени видове и местообитания за Европа. Понастоящем изграждането на НАТУРА 2000 България е в много напреднал стадий и предстоящият програмен период (2014-2020 г.) е решаващ както за пълноценното функциониране на мрежата и нейното ефективно управление, така и за постигането на амбициозната цел на ЕС за биоразнообразието: „Да спре влошаването на състоянието на всички видове и местообитания, включени в законодателството на ЕС за природата и да постигне значително и измеримо подобрене в състоянието им, така че в сравнение с настоящите оценки: броят на оценките, показващи подобро природозащитно състояние съгласно директивата за местообитанията да се увеличи със 100 % за природните местообитания и с 50 % за видовете“ (Стратегическа цел 1 на Стратегията за биологично разнообразие на ЕС до 2020 г.)

Постигането на тази цел изисква последователни и систематични усилия на всички държави-членки и инвестиции в биоразнообразието. По тази причина ЕС отчете необходимостта от планиране, което да гарантира по-добрата интеграция на инвестициите в НАТУРА 2000 в съответните национални политики и инструментите за тяхното финансиране.

В резултат от тази необходимост и съгласно чл. 8 на Директива 92/43/ЕИО на Съвета от 21 май 1992 г. за опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна (т.нар. Директива за местообитанията) ЕС въведе единен стандарт за стратегическо планиране на дейностите по НАТУРА 2000, като задължи държавите-членки да разработят Национална приоритетна рамка за действие по НАТУРА 2000 (НПРД).

Целта на НПРД е да се определят по-добре нуждите от финансиране и приоритетите за защитените зони от НАТУРА 2000 на национално и регионално ниво и с това да се улесни интеграцията им в бъдещите програми за финансиране от различните европейските финансови инструменти. Заложеното в програмите финансиране за зоните по НАТУРА 2000 трябва да бъде в съответствие с мерките от НПРД и източниците на финансиране за тези мерки, посочени в Рамката.

През новия програмен период на ЕС 2014 – 2020 г. България си поставя конкретни стратегически конзервационни приоритети, които да бъдат реализирани на територията на защитените зони от НАТУРА 2000. Към всеки приоритет е дефиниран индикативен обхват, чиято реализация ще осигури постигането на приоритетите.

Приоритет 1: Управленско планиране на защитените зони от мрежата НАТУРА 2000:

1.1. Развитие на механизми за управление на защитените зони от мрежата НАТУРА 2000– проучване на европейския опит и практики (вкл. за изграждане и функциониране на специализирани органи за управление) и развитие на подходи, съобразени с националните условия

1.2. Дефиниране на типовете екосистеми и картирането им на ниво защитени зони – определяне на екосистемни услуги и ползи

1.3. Подобряване качеството на управление на информацията

1.4. Определяне и допълване на мрежата от защитени зони, вкл. провеждане на проучвания и инвентаризации, където е необходимо

1.5. Постигане на интеграция с плановите документи на национално, регионално и местно ниво

1.6. Определяне на целите на опазване за видовете и типовете природни местообитания, предмет на защита във всички защитени зони за местообитанията, изготвяне на заповеди за обявяване на

защитени зони за местообитания и разработване на планове за управление на зоните от мрежата НАТУРА 2000 при използване на екосистемния и регионален подход

1.7. Разработване на национални планове за действие за приоритетни видове, обект на опазване в защитените зони от Натура 2000

1.8. Развитие на единна картографска основа, включваща и територията на 33 от мрежата Натура 2000

1.9. Осъществяване на мониторинг и контрол

Приоритет 2: Устойчиво управление на защитените зони от мрежата НАТУРА 2000:

2.1. Изпълнение на конзервационни дейности, пряко свързани с опазване на видовете и типовете природните местообитания, включително тяхното поддържане и възстановяване при използване на екосистемния и регионален подход.

2.2. Устойчиво управление на земеделските земи, в т.ч. на земите с висока природна стойност при използване на екосистемния и регионален подход

2.3. Устойчиво управление на горите

2.4. Устойчиво управление на водните басейни, в т.ч. р. Дунав и Черно море

2.5. Управление на инвазивните видове – заплаха за видовете и местообитанията в зоните от мрежата НАТУРА 2000 и източник на социално и икономическо въздействие

Приоритет 3: Устойчиво използване на екосистемните услуги за оптимални обществени ползи, както и други фактори за социално-икономическото развитие на регионите:

3.1. Осигуряване и ползване на екосистемни услуги

3.2. Създаване на „зелени“ работни места

3.3. Стимулиране на „зелен бизнес“, напр. екотуризм, солодобив по традиционен начин и т.н.

3.4. Проучване и прилагане на финансиращи схеми, включително на принципа публично-частно партньорство и използване на иновативно финансиране на дейности свързани с опазването, възстановяването и управлението на защитените зони от НАТУРА 2000

3.5. Проучване и управление на риска (от пожари, наводнения и т.н.)

3.6. Изграждане на връзката между инвестициите в НАТУРА 2000

3.7. Адаптации към или смекчаване на климатичните промени, в т.ч. оценка на уязвимостта на екосистемните ползи към климатичните промени

3.8. Изграждане на „зелена“ инфраструктура и екологичната свързаност на зоните от мрежата НАТУРА 2000

Приоритет 4: Изграждане, развитие и поддържане на споделена визия за екологичната мрежа НАТУРА 2000 в България:

4.1. Повишаване на информираността на заинтересованите страни за екологичната мрежа НАТУРА 2000

4.2. Екологично образование и изграждане на капацитет по теми, свързани с НАТУРА 2000, включително за управление на риска

4.3. Повишаване на разбирането за ползите от НАТУРА 2000 в социалноикономическото развитие на регионите

4.4. Обмяна на опит и добри практики чрез изграждане и развитие на партньорства, вкл. през границата

Приоритет 5: Техническа помощ

5.1. Техническа помощ за подпомагане управлението на НППД

5.2. Техническа помощ за изпълнение на дейности, включени в НПРД.

Връзката на плана с поставените приоритети са разгледани в т. V от настоящия доклад.

17) Национална информационна и комуникационна стратегия за мрежата „Натура 2000“, 2014-2023 г. /НИКС/

Част от ангажиментите на България към ЕС се реализират и чрез планирането и последващото изпълнение на Националната информационна и комуникационна стратегия за НАТУРА 2000. Подготовката на стратегията напълно съответства на новата Стратегия за биоразнообразието на ЕС до 2020 г. В нейната Първа основна цел – Пълно прилагане на директивите за птиците и местообитанията – се съдържа специална Подцел №3, която е насочена към повишаване на обществената заинтересованост и изпълнение от страните – членки на ЕС, на национални информационни и комуникационни кампании, предназначени за популяризиране на същността и ползите от мрежата НАТУРА 2000.

НИКС е стратегия, която следва да бъде изпълнявана в национален мащаб през периода 2014–2023 г. Общата цел на документа е да се подкрепи цялостният процес на комуникация на НАТУРА 2000 през следващите десет години. Специфичните цели, които си постави разработването на НИКС, могат да бъдат формулирани по следния начин:

- Да се оценят постигнатият напредък и основните предизвикателства по отношение на комуникацията и информираността за НАТУРА 2000;
- Да се оцени необходимостта от изпълнение на дейностите за комуникация и информиране за мрежата НАТУРА 2000 за следващите 10 години, като се развие стратегическа рамка за тяхното реализиране;
- Да се оценят необходимите ресурси за изпълнението на дейностите, както и сроковете и последователността им, като се разработят механизми за преглед на напредъка и оценката на постигнатите резултати.

Приоритет № 1: *Повишаване на информираността на заинтересованите страни за екологичната мрежа НАТУРА 2000*

Този приоритет обхваща мерки, свързани с първоначалното осведомяване на групи от заинтересованите страни, които се явяват целеви за отделните мерки. Целта е в края на осведомителните интервенции, които са предвидени да бъдат изпълнявани съобразно спецификата на всеки регион, да се уеднакви нивото на първоначална информираност за НАТУРА 2000 в национален мащаб. Това ще позволи последващата реализация на по-задълбочени и специфични комуникационни интервенции, каквито са информационните кампании и организирането на иновативни събития. Периодът на реализация на приоритета е от 2014 до 2023 г.

Приоритет №2: *Екологично образование и изграждане на капацитет по теми, свързани с НАТУРА 2000*

Този приоритет отразява необходимостта от натрупването на по-широко познание и развитието на капацитет както по отношение на ролята и функциите на екологичната мрежа НАТУРА 2000, така и за специфичността на процесите на планиране и програмиране, свързани с нея, и потенциала за тяхното комуникиране. В рамките на този приоритет са включени и мерки, насочени към подрастващите и студентите, предвид факта, че отношението и разбирането за НАТУРА 2000 се изгражда в по-ранна възраст. Не на последно по важност място, този приоритет отчита възможността на образователната система чрез допълнителни инициативи да подкрепи не само процесите на комуникиране на НАТУРА 2000 в краткосрочен план, но и да развие устойчиво екологично отговорно поведение. Периодът на реализация на този приоритет е от 2012 до 2020 г.

Приоритет № 3: *Повишаване на разбирането за ползите от НАТУРА 2000 в социално-икономическото развитие на регионите*

Приоритетът е насочен към концептуализиране на социалните и икономически ползи от екологичната мрежа чрез стимулиране на инициативи, които да позволят прагматичното осъзнаване и

разбиране на НАТУРА 2000 като природен капитал, който следва да бъде разумно и ефективно инвестиран в развитието на общността. Този приоритет е изцяло насочен към повишаване на видимостта на връзката „природа–бизнес“ като генератор на взаимноизгодни икономически екологосъобразни дейности. Периодът на реализация на приоритета е 2014–2020 г.

Приоритет № 4: *Обмяна на опит и добри практики чрез изграждане и развитие на партньорства*

Настоящият приоритет се основава на разбирането, че партньорството е ключов фактор за развитието, управлението и доброто комуникиране на НАТУРА 2000 в България. От гледна точка на целите на НИКС този приоритет е израз на осъзнатата необходимост от активно участие в процеса на постигане на целите на НАТУРА 2000 за 2020 г. и отразява активното комуникационно поведение вследствие на всички акумулирани информационни усилия. В рамките на този приоритет са събрани всички мерки, които биха могли да позволят планирането на обмени в съответствие с общите изисквания за допустимост на дейностите съобразно източника на финансиране. Приоритетът се реализира през периода 2014–2020 г.

Приоритет № 5: *Техническа помощ*

Този приоритет има хоризонтален характер. Той е насочен към създаване на всички необходими условия, механизми и инструменти за ефективна реализация на всички процеси, свързани с НИКС. Неговият обхват от мерки включва широка гама от интервенции, които обезпечават изпълнението на всички описани дотук приоритети. Мерките в рамките на този приоритет могат да бъдат групирани в 3 вида – информационни, функционални и процесуални. Информационните мерки целят създаването на съпътстващи комуникационния процес условия за генериране на монолитна визуална идентификация, развитие на комплекс от съпътстващи комуникации и улесняване на процесите на осведомяване и информиране чрез създаването на набор от единни валидни за цялата стратегия комуникационни продукти. Функционалните мерки са свързани с ясно идентифициране на ролите и отговорностите на всички участници в изпълнението на НИКС, развитие на система от координационни механизми и вътрешни за НИКС комуникации, които да гарантират оптимално ниво на разходване на човешки, времеви, финансови и материални ресурси за целите на НИКС. Процесуалните мерки са свързани със създаването на системи от взаимнообвързани процеси най-вече по отношение на мониторинга, оценката, докладването и актуализацията на НИКС, които да разписват поредица от процедури и да осигурят необходимия инструментариум за надеждно проследяване и отчитане на изпълнението на стратегията.

Приоритетите на НИКС в комбинация от подходи за стратегическо планиране са залегнали при проектирането на ОУП.

18) Национален план за управление на отпадъците 2014-2020 г. /НПУО/

Националният план за управление на отпадъците (НПУО) има ключова роля за постигане на ефективно използване на ресурсите и устойчиво управление на отпадъците, тъй като анализите на съществуващата ситуация показват, че в България съществува значителен потенциал за подобряване на предотвратяването и управлението на отпадъците, по-добро използване на ресурсите, разкриване на нови пазари и създаване на нови работни места, като същевременно бъдат намалени вредните въздействия на отпадъците върху околната среда.

НПУО се основава на следните основни принципи:

- ✓ “Предотвратяване” - образуването на отпадъци трябва да бъде намалено и избегнато, където това е възможно.
- ✓ “Разширена отговорност на производителя” и “замърсителят плаща” – лицата, които образуват или допринасят за образуването на отпадъци или замърсяват околната среда или сегашните притежатели на отпадъците трябва да покрият пълните разходи за третиране на отпадъците и да ги управляват по начин, който гарантира висока степен на защита на околната среда и човешкото здраве.
- ✓ “Превантивност” – потенциалните проблеми с отпадъците трябва да бъдат предвиждани и избягвани на възможно най-ранен етап.

- ✓ “Близост” и “самодостатъчност” – отпадъците трябва да бъдат обезвреждани възможно най-близко до мястото на тяхното образуване, като отпадъците, генерирани в ЕС, трябва да бъдат третираны в рамките на Съюза.
- ✓ „Участие на обществеността“ – съответните заинтересовани страни и органи, както и широката общественост имат възможност да участват в разработването на планове за управление на отпадъците и на програмите за предотвратяване на отпадъците и имат достъп до тях след разработването им

Генералната стратегическа цел на страната в сферата на управление на отпадъците е: „Общество и бизнес, които не депонират отпадъци“

Стратегическите цели, гарантиращи постигането на генералната стратегическа цел са:

Цел 1: Намаляване на вредното въздействие на отпадъците чрез предотвратяване образуването им и насърчаване на повторното им използване

Цел 2: Увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворени отпадъци, чрез създаване на условия за изграждане на мрежа от съоръжения за третиране на цялото количество генерирани отпадъци, което да намали риска за населението и околната среда

Цел 3: Управление на отпадъците, което гарантира чиста и безопасна околна среда

Цел 4: Превръщане на обществеността в ключов фактор при прилагане йерархията на управление на отпадъците

В рамките на НПУО 2014-2020 г са разработени девет програми, които чрез своите дейности водят до постигане на изпълнението както на конкретните програмни цели (стратегически/оперативни цели), така и на четирите стратегически цели на националния план:

- Национална Програма за предотвратяване образуването на отпадъци
- Програма за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци от хартия, метали, пластмаса и стъкло
- Програма за достигане на целите и изискванията за биоразградимите отпадъци в т.ч. за биоотпадъците
- Програма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради
- Програма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на МРО
- Програма за подобряване на йерархията на управление на другите потоци отпадъци и намаляване на риска за околната от депата за битови отпадъци
- Програма за подобряване капацитета на институциите за управление на отпадъците
- Програма за подобряване качеството на информацията, подпомагаща вземането на информирани управленски решения
- Програма за подобряване информираността и участието на населението и бизнеса относно дейностите по управление на отпадъците

В т. IX. Описание на необходимите мерки във връзка с наблюдението по време на прилагането на плана - срокове, отговорници, санкции от настоящия доклад са изписани конкретни мерки, които ще доведат до ефективно използване на ресурсите и устойчиво управление на отпадъците.

19) Национален стратегически план за поетапно намаляване на количествата на биоразградимите отпадъци, предназначени за депониране 2010-2020 г.

В изпълнение на изискванията на Директива 1999/31/ЕС и на българското законодателство, България трябва да намали биоразградимата фракция от битовите отпадъци, които се обезвреждат чрез депониране както следва:

- до 2010 г. количеството на биоразградимите битови отпадъци /БрБО/, предназначени за депониране трябва да бъдат намалени до 75% от общото тегловно количество на биоразградимите битови отпадъци образувани през 1995 г.;
- до 2013 г. количеството на биоразградимите битови отпадъци, предназначени за депониране трябва да бъдат намалени до 50% от общото тегловно количество на биоразградимите битови отпадъци образувани през 1995 г.;
- до 2010 г. количеството на биоразградимите битови отпадъци, предназначени за депониране трябва да бъдат намалени до 35% от общото тегловно количество на биоразградимите битови отпадъци образувани през 1995 г.

Предвидените в Стратегическия план мерки за постигане на целите за намаляване на количеството БрБО, постъпващи за депониране, съгласно Директива 1999/31/ЕС, са:

- събиране и компостиране на “зелени” отпадъци – намаляване на БрБО с около 130 000 т/год.;
- събиране и рециклиране на ХКО – намаляване на БрБО с около 130 000 т/год.;
- домашно компостиране – стабилизиране на сегашните по-ниски нива на генериране на БрБО в селските райони;
- събиране и третиране на биоразградимите отпадъци от домакинствата, ресторантите и пазарите и изграждане на инсталации за аеробно или анаеробно третиране на БрБО с оползотворяване на произведения компост или биогаз - намаляване на БрБО с около 132 000 т/год.;
- изграждане на съоръжения за МБТ или изгаряне - намаляване на БрБО с около 470 000 т/год. създаване на финансови и икономически стимули за намаляване на дела на депонираните отпадъци и увеличаване на оползотворените БрБО;
- повишаване екологичното съзнание на населението и административния капацитет на общините за управление на БрБО.

С реализиране на планираните в Стратегическия план мерки, се очаква биоразградимите отпадъци в България да бъдат намалени с около 830 000 т/год. през 2020 г.

20) Национален стратегически план за управление на отпадъците от строителство и разрушаване на сгради /ОСР/ на територията на Р България за периода 2011-2020 г.

Разработената в Националния стратегически план за управление на ОСР визия може да бъде формулирана по следния начин: „Намаляване на вредното въздействие на отпадъците, образувани в резултат на строителната дейност върху околната среда при осигуряване на високо качество на изгражданата материална среда“.

За осъществяването на тази визия е дефинирана следната главна стратегическа цел: До 2020 г. РБългария да притежава развита система за управление на ОСР, която да осигури не по-малко от 70% икономически целесъобразно рециклиране, с което да се прекрати замърсяването на околната среда и се редуцира до минимум екологичното въздействие на отпадъците, образувани в резултат на строителните дейности в контекста на устойчивото развитие.

Въз основа на формираната визия са разработени следните стратегически цели и приоритети:

СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ

- ✓ Предотвратяване и намаляване на количеството на образуваните ОСР.
- ✓ Въвеждане на практики на селективно разрушаване, както и разделно събиране и съхраняване на ОСР на строителната площадка по начин, осигуряващ в максимална степен тяхното последващо икономически и технически целесъобразно рециклиране и оползотворяване.
- ✓ Създаване на условия за рециклиране и оползотворяване на отпадъците от строителство, разрушаване и достигане на 70% рециклиране до 2020г. на образуваните в страната ОСР, съгласно Новата рамкова директива 2008/98/ЕС за отпадъците.
- ✓ Създаване на условия за разширяване на пазара на рециклираните строителни материали.

- ✓ Увеличаване на инвестициите в сектора и прилагане на принципа “замърсителят плаща” при интегрирано управление на отпадъците.
- ✓ Укрепване на административния капацитет на институциите, отговорни за управлението на ОСР и подобряване на взаимодействието на институциите.
- ✓ Промяна в поведенческите нагласи на всички участници в процесите на изграждане, експлоатация и управление на сградите и съоръженията.

СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТИ

- ✓ Оптимизиране на процеса по закриването на нерегламентираните депа и площадки за отпадъци.
- ✓ Намаляване на необходимостта от изграждането на нови депа за ОСР.
- ✓ Ограничаване негативното въздействие върху околната среда от добив на кариерни материали посредством частичната им замяна с рециклирани материали от ОСР.
- ✓ Създаване на нова специфична нормативна уредба, регулираща управлението на ОСР и употребата на рециклираните строителни материали.
- ✓ Въвеждане на изисквания за ефективно управление на ОСР (селективно разрушаване, временно съхранение, събиране и транспортиране на отпадъците от строителство и разрушаване) които да осигуряват в максимална степен целесъобразното им рециклиране и оползотворяване.
- ✓ Постигане на максимални публични ползи чрез съчетаване на обществен и частен интерес при управлението на ОСР.
- ✓ Осигуряване на гъвкавост на системата за рециклиране на ОСР с оглед минимизиране на транспортните разстояния, свързани както със ОСР, така и с употребата на рециклираните материали.
- ✓ Създаване на условия за широка употреба на рециклираните строителни материали посредством разработване на система от нормативни, информационни и стимулиращи мерки за употребата им в проектите от публичния сектор.
- ✓ Разработване на изисквания към инвестиционните проекти за управление на целия жизнен цикъл на материалите, сградите/съоръженията и за прилагане на безотпадни и нискоотпадни технологии на строителство.
- ✓ Интегриране на рециклируемостта на строителните материали и използването на рециклирани материали в критериите за оценяване на устойчивостта на сградите/съоръженията.

В т. IX. Описание на необходимите мерки във връзка с наблюдението по време на прилагането на плана - срокове, отговорници, санкции от настоящия доклад са изписани конкретни мерки, които ще доведат до ефективно използване на ресурсите и устойчиво управление на отпадъците.

21) Национална стратегия за развитие на горския сектор в Република България за периода 2013 - 2020 г. (НСРГСРБ 2013 – 2020)

НСРГСРБ 2013 – 2020 е интегриран документ за развитие на горския сектор до 2020 г., формулиращ националните приоритети в съответствие с европейската рамка за планиране в сектора. НСРГСРБ 2013 – 2020 г. е съобразена и с националните стратегически документи.

В резултат от прилагането на НСРГСРБ 2013 - 2020 се очаква да се запазят и обогатят екологичните, социалните и икономическите функции на горите. Устойчивото развитие на горския сектор ще стимулира икономическото развитие на страната като цяло, ще допринесе за повишаване качеството на живот и за подобряване състоянието на околната среда.

Определени са три стратегически цели за постигане в средносрочен план:

1. Осигуряване на устойчиво развитие на горския сектор чрез постигане на оптимален баланс между екологичната функция на горите и тяхната способност дългосрочно да предоставят материални ползи и услуги;

2. Засилване на ролята на горите за осигуряване на икономически растеж на страната и по-равномерно (балансирано) териториално социално-икономическо развитие;

3. Увеличаване на приноса на горския сектор в зелената икономика.

Въз основа на формулираните визия, мисия и стратегически цели са определени следните приоритети за развитие на горския сектор до 2020 г.:

1. Поддържане на жизнени, продуктивни и многофункционални горски екосистеми, способстващи за смекчаване на последиците от измененията в климата;

2. Опазване, възстановяване и поддържане на биологичното и ландшафтното разнообразие в горските територии;

3. Повишаване на жизнеността и конкурентоспособността на горския сектор;

4. Използване на потенциала на горския сектор за развитие на зелената икономика.

С предвижданията на проекта се предвижда максимално запазване на горския фонд на територията на Община Крушари.

22) Стратегическият план за развитие на горския сектор 2014 - 2023 г.

Стратегическият план за развитие на горския сектор 2014 - 2023 г. е от особено значение и се очаква да бъде мост между стратегическата визия за сектора и конкретните действия за нейното постигане. Мисията на Стратегическия план за развитие на горския сектор е да определи конкретните действия за изпълнение на стратегическите цели, приоритетите и мерките, заложи в Националната стратегия за развитие на горския сектор в Република България 2013-2020г., осигурявайки условия за постигане на заложената в нея Визия.

Стратегическият план за развитие на горския сектор идентифицира оперативни цели и дейности, групирани в съответствие със заложените в Стратегията стратегически цели, приоритети и мерки. В допълнение Планът включва оценка на нужните ресурси, очакваните резултати, отговорните и ангажирани институции, комуникационна и медийна политика и индикатори и правила за извършване на мониторинг на изпълнението.

Стратегическа цел 1. *Осигуряване на устойчиво развитие на горския сектор чрез постигане на оптимален баланс между екологичната функция на горите и тяхната способност дългосрочно да предоставят материални ползи и услуги.*

Приоритет 1. Поддържане на жизнени, продуктивни и многофункционални горски екосистеми, способстващи за смекчаване на последиците от измененията в климата.

Приоритет 2. Опазване, възстановяване и поддържане на биологичното и ландшафтното разнообразие в горските територии.

Стратегическа цел 2. *Засилване на ролята на горите за осигуряване на икономически растеж на страната и по-равномерно (балансирано) териториално социално-икономическо развитие.*

Приоритет 2. Опазване, възстановяване и поддържане на биологичното и ландшафтното разнообразие в горските територии.

Приоритет 3. Повишаване на жизнеността и конкурентоспособността на горския сектор.

Приоритет 4. Използване на потенциала на горския сектор за развитие на зелената икономика.

Стратегическа цел 3. *Увеличаване на приноса на горския сектор в зелената икономика.*

Приоритет 1. Поддържане на жизнени, продуктивни и многофункционални горски екосистеми, способстващи за смекчаване на последиците от измененията в климата;

Приоритет 2. Опазване, възстановяване и поддържане на биологичното и ландшафтното разнообразие в горските територии;

Приоритет 3. Повишаване на жизнеността и конкурентоспособността на горския сектор;

Приоритет 4. Използване на потенциала на горския сектор за развитие на зелената икономика.

С предвижданията на проекта се предвижда максимално запазване на горския фонд на територията на Община Крушари.

23) Националната стратегия за развитие на ловното стопанство 2012 – 2027 г.

Целта на стратегията е да очертае насоките за развитие на ловното стопанство в условията на пазарна икономика и да отговори на предизвикателствата на новите виждания за устойчиво развитие и опазване на всички възобновими природни ресурси. Нейната мисия е в дългосрочен план да даде основните насоки за устойчивото развитие и ползване на дивечовите запаси, да защити и опази биологичното разнообразие и местообитанията и възстанови изчезнали видове, както и да намали, а в някои случаи и да елиминира влиянието на факторите, които влияят негативно върху дивечовите популации. Очакванията са към 2027 година в България да има устойчиво развитие и ползване на дивечовите ресурси, запазено биологично разнообразие и ценни и редки видове и повишена производителност на местообитанията и на добитите в тях продукти.

Националната стратегията за развитие на ловното стопанство гарантира прилагането на Европейското и международно природозащитно законодателство в Българското законодателство и е естествено продължение на Националната стратегия за опазване на биологичното разнообразие в България и на Стратегията за развитие на горите 2013 - 2020 година. Тя определя целите на ловностопанската дейност у нас, насочени преди всичко в защита на биоразнообразието и генофонда на страната ни и на месните видове дивеч при съвместяване интересите на държавата и на собствениците на земи и гори със стопанисващите дивеча.

Връзката на плана с Националната стратегия за развитие на ловното стопанство 2012 – 2027 г. е по линията на предвиденото с ОУП опазване на горите, биологичното разнообразие и ценни и редки видове.

24) Програма за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци от хартия, метали, пластмаса и стъкло

Целите за рециклиране на битовите отпадъци от хартия, метали, пластмаса и стъкло, които страната си е поставила да постигне поетапно до 2020 г., са както следва:

- до 1 януари 2016 г. - най-малко 25 на сто от общото им тегло
- до 1 януари 2018 г. - най-малко 40 на сто от общото им тегло
- до 1 януари 2020 г. - най-малко 50 на сто от общото им тегло.

Целите се изпълняват от общините в РСУО, в съответствие с решението, взето от Общото събрание на съответната регионална система.

През плановия период не се предвижда промяна в посочените параметри.

Важна предпоставка за постигане на целите са и част от действията, предприети през последните години в това направление, а именно:

- ясно определена отговорност на общините за управление на битовите отпадъци, включително поставените цели за рециклиране;
- определянето на задължителни количествени цели за подготовка за повторна употреба и рециклиране на отпадъчни материали, включващи най-малко хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло;
- въведеното законово изискване към административните, стопанските, образователните, търговските и други подобни обект, които генерират битови отпадъци, да събират разделно отпадъците от хартия и картон, пластмаса, стъкло и метал и да сключват договори за предаването им на оторизирани за такава дейност фирми и организации;
- въвеждането на икономически инструменти, стимулиращи общините да подобрят показателите за рециклиране и оползотворяване на битовите отпадъци, като тези от тях, които изпълнят

посочените цели за рециклиране на битовите отпадъци се освобождават от 50% от дължимите отчисления за депониране;

- друг икономически стимул по отношение на осигуряване от общините на площадки за предаване на разделно събрани отпадъци от гражданите и фирми е освобождаването на общините от допълнително заплащане с 15% завишение на дължимите отчисления за депониране, за общини, които не изпълнят задължението си за осигуряване на посочената инфраструктура;
- нормативно осигурената възможност общините да използват натрупаните суми от заплатените от тях отчисления за депониране за финансиране на инвестиционни и експлоатационни разходи за рециклиране и друго оползотворяване на битовите отпадъци;
- около десет инсталации за отделяне на полезните компоненти от битовите отпадъци вече функционират като резултат от изграждането им посредством публично-частно партньорство между организациите по оползотворяване за отпадъци от опаковки, както и финансово подпомагане чрез ПУДООС, на някои от тях;
- разработени, одобрени за финансиране по ОПОС 2007-2013 г. и в изпълнение са инвестиционни проекти за изграждане на съоръжения за оползотворяване на общински биоотпадъци в още 13 РСУО и за 2 РСУО, финансирани чрез ПУДООС, които ще се въведат в експлоатация през 2014 г. и най-късно през 2015 г.
- над 6 млн. жители на страната са обхванати от системите за разделно събиране на отпадъците от опаковки от хартия и метал, пластмаса и стъкло. Това е важна предпоставка за изпълнение не само на националните цели за рециклиране и оползотворяване на отпадъците от опаковки, но е принос за изпълнение на общинските и националните цели по настоящата програма за рециклиране на поне 50% от битовите отпадъци до 2020 г.
- осъществиха се обучителни програми за общините за запознаването им с нормативната уредба относно изискванията за рециклиране на битовите отпадъци и представяне на добри общински практики и препоръки в тази област.

В Програмата за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци от хартия, метали, пластмаса и стъкло са предвидени мерки, които условно могат да бъдат класифицирани като инвестиционни мерки и „меки“ мерки.

Община Крушари има приета Програма за управление на дейностите по отпадъците 2014-2020 г. и към момента предстои нейната актуализация.

25) Национална програма за предотвратяване на образуването на отпадъци /ННПО/

Общините са отговорни за събирането на отпадъците на тяхната територия, като извършват тази дейност самостоятелно или чрез регионални сдружения. По силата на чл. 52 от ЗУО те са длъжни да изготвят програма за управление на отпадъците, чиято структура, цели и предвиждания отговарят на НПУО, включително на ППО, която по силата на ЗУО е неразделна част от НПУО. В общинските програми и наредби за управление на отпадъците могат да се включат и съвсем конкретни мерки за ПО, като например ограничаване на ползването на прибори за еднократна употреба при обществени мероприятия.

В Програмата за предотвратяване на образуването на отпадъци целите са обобщени в три групи:

Главна цел подпомагана от **оперативни цели**, чието изпълнение от своя страна се постига чрез **пакет от мерки**. Както главната, така и оперативните цели са формулирани ясно, както в РДО, така и в българския ЗУО. Целите са следните:

Стратегическа цел (чл. 29, т. 2 последно изречение на РДО)

Прекъсване на връзката между икономическия растеж и свързаното с това вредно влияние върху човека и околната среда в резултат на образуването на отпадъци.

Стратегическа цел (чл. 29, т. 2 последно изречение на РДО)

Прекъсване на връзката между икономическия растеж и свързаното с това вредно влияние върху човека и околната среда в резултат на образуването на отпадъци.

Оперативни цели (чл. 3, точка 12 РДО, респективно § 1, точка 28 ЗУО)

- Намаляване на количеството на отпадъци
- Намаляване на вредното въздействие на отпадъците
- Намаляване на съдържанието на вредни вещества в материалите и продуктите

Описаните цели на ПО са част от общия комплекс политики в областта на устойчивото развитие, като при реализиране на целите и мерките трябва да се имат предвид и социалните и икономически аспекти.

Мерки за предотвратяване образуването на отпадъци, съгласно Приложение № 4 към чл. 50, ал. 3, т. 2 на ЗУО и Приложение IV към чл. 29 на РДО и приложение в България

Мерки, които могат да засегнат рамковите условия, свързани с образуването на отпадъци:

1. Използване на мерки за планиране или други икономически инструменти за насърчаване на ефикасното използване на ресурсите.

2. Насърчаване на изследователската и развойната дейност в областта на достигането на по-чисти и с по-малко отпадъци продукти и технологии, както и разпространяването и използването на резултатите от тази изследователска и развойна дейност.

3. Разработване на ефективни и целесъобразни показатели за натиска върху околната среда, свързан с образуването на отпадъци, чиято цел е да допринесе за предотвратяване образуването на отпадъци на всички равнища от сравнения на продуктите на общностно равнище и действия на местни органи до национални мерки.

Мерки, които могат да засегнат фазата на проектиране и производство и разпространение:

4. Насърчаване на съобразеното с околната среда проектиране (систематично отчитане на екологичните аспекти при разработването на продуктите с цел подобряване на "екологичното поведение" на продукта през целия му жизнен цикъл).

5. Предоставяне на информация относно техниките за предотвратяване образуването на отпадъци с цел улесняване прилагането на най-добрите налични техники от промишлеността.

6. Организиране обучение на компетентните органи по отношение на включването на изисквания за предотвратяване на образуването на отпадъци в разрешенията по чл. 35, ал. 1.

7. Включване на мерки за предотвратяване образуването на отпадъци в инсталациите, които не попадат в обхвата на приложение № 4 от ЗООС. Където е целесъобразно, тези мерки могат да включват оценки или планове за предотвратяване образуването на отпадъци.

8. Използване на разяснителни кампании или оказване финансова подкрепа на бизнеса за вземане на решение или друг вид подкрепа. Вероятно е тези мерки да са особено ефективни, когато са насочени и пригодени за малките и средните предприятия и се осъществяват чрез установени бизнес мрежи.

9. Използване на доброволни споразумения, експертни групи на потребители/производители или секторни преговори с оглед на това съответните предприятия или промишлени сектори да съставят свои собствени планове или цели за предотвратяване образуването на отпадъци или да внесат корекции в продукти или опаковки, от които се получава голямо количество отпадъци.

10. Насърчаване на надеждни системи за екологично управление, включително EMAS и ISO 14001.

Мерки, които могат да засегнат фазата на потребление и употреба:

11. Използване на икономически инструменти като стимули за "чисти покупки" или въвеждане на задължително заплащане от потребителите за определен продукт или елемент за опаковка, които иначе биха се предоставяли безплатно.

12. Използване на разяснителни кампании и предоставяне на информация, насочена към широката общественост като цяло или към специфични групи от потребители.

13. Насърчаване на надеждни екомаркировки.

14. Споразумения с производителите, като например работа на експертни групи за съответните продукти, каквато е практиката в рамките на интегрираните политики за продуктите, или с търговците на дребно по въпросите за наличие на информация във връзка с предотвратяване образуването на отпадъци и за продукти с по-малко отрицателно въздействие върху околната среда.

15. В контекста на обществените и корпоративните поръчки - включване на критерии за защита на околната среда и предотвратяване образуването на отпадъци, в обявите за търгове и в договорите съгласно Наръчника за екологичните обществени поръчки, публикуван от Комисията на 29 октомври 2004 г.

16. Насърчаване на повторната употреба и/или поправка на подходящи изхвърлени продукти или на техните компоненти чрез използването на образователни, икономически, логистични или други мерки като например създаване или подкрепа на акредитирани центрове и мрежи за поправка и повторна употреба най-вече в гъсто населените райони.

26) Програма за развитие на селските райони на Република България 2014-2020 г.

В съответствие с целите на политиката на ЕС за развитие на селските райони Програмата за развитие на селските райони за периода 2014 – 2020 г. има три цели:

1. Повишаване на конкурентоспособността и балансирано развитие на селското и горското стопанство и преработваща промишленост;

2. Опазване на екосистемите и устойчиво управление, използване на природните ресурси в земеделието, горското стопанство и хранителната промишленост, предотвратяване на климатичните промени и приспособяване към тях.

3. Социално-икономическо развитие на селските райони, осигуряващо нови работни места, намаляване на бедността, социално включване и по-добро качество на живот.

Програмата е структурирана около пет тематични приоритета и шестнадесет приоритетни области на политиката за развитие на селските райони. За постигане на специфичните цели на тематичните приоритети са програмирани интервенции, включващи стимулиране на иновациите и трансфер на знания и информация, като по този начин тя адресира всичките приоритети на политиката за развитие на селските райони на Общността.

1А-1: Повишаване на осведомеността

1А-2: Повишаване на капацитета за предоставяне на съветнически услуги

1Б-1: Подобряване на организацията за трансфер на знания и иновации

1Б-2: Подобряване на капацитета на участниците в организацията за трансфер на знания и иновации

1В-1: Повишаване квалификацията и управленските умения

2А-1: Повишаване на конкурентоспособността на стопанства в секторите мляко, месо, плодове и зеленчуци и етерично-маслени и лекар

2А-2: Повишаване на жизнеспособността и устойчивостта на малките земеделски стопанства

2А-3: Подобряване на достъпа до външни финансови средства

2А-4: Ускоряване на модернизацията и технологичното обновление на земеделските стопанства

2А-5 Ускоряване на процеса на комасация на земята

- 2Б-1 Увеличаване на броя и развитие на стопанствата на млади земеделски стопани с подходяща квалификация
- 2В-1 Подобряване на икономическите резултати на фирмите в горското стопанство, дърводобива и първичната преработка на дървесина
- 3А-1 Подобряване на вертикалното и хоризонталното сътрудничество между земеделските производители, преработватели и търговци
- 3А-2 Ускоряване на иновациите, подобряване на енергийната ефективност и технологичното обновление в хранителната промишленост
- 3А-3: Подобряване условията на отглеждане на животните и повишаване качеството на произвежданите животински продукти
- 3А-4 Съксяване веригите на доставки, насърчаване на местните пазари и подобряване на маркетинга на земеделски продукти
- 3Б-1: Подобряване на управлението на риска в земеделските стопанства
- 4А-1: Съхранение на дела на полуестествените тревни местообитания с висока природна стойност
- 4А-2: Съхранение и възстановяване на ценните местообитания и видове в местата по Натура 2000
- 4А-3: Съхранение на дела на горите с висока консервационна стойност
- 4А-4: Опазване на застрашените от изчезване редки породи животни и традиционни, застрашени от изчезване сортове растения
- 4А-5: Подпомагане на земеделието в райони с природни ограничения
- 4А-6: Въвеждане на системи за превенция на пожарите в горите
- 4Б-1: Предотвратяване и намаляване на замърсяването от селското стопанство
- 4Б-2: Увеличаване на дела на биологичното производство
- 4В-1: Съхранение и увеличаване на почвеното плодородие
- 5А-1: Възстановяване и реконструкция на хидромелиоративната инфраструктура
- 5Б-1: Повишаване на енергийната ефективност
- 5В-1: Изграждане на нови и реконструкция на съществуващи мощности за преработка на отпадъци остатъци и други суровини в био енер
- 5В-2: Увеличаване на площите с бързорастящи храсти и дървесни видове за производство на биоенергия
- 5В-3: Възползване от принципите на биоикономиката за повишаване на ресурсната ефективност и добавената стойност
- 5Г-1: Принос към Третия национален план за действие по изменение на климата за намаляване на емисиите от земеделски източници
- 5Д-1: Увеличаване лесистостта и възстановяване на горския потенциал
- 6А-1: Повишаване на инвестициите в неземеделските сектори на селските райони
- 6А-2: Развитие на предприемачеството в селските райони
- 6Б-1: Подобряване на социалната инфраструктура
- 6Б-2: Подобряване на техническата инфраструктура
- 6Б-3: Подобряване на туристическата инфраструктурата
- 6Б-4: Развитие на местния капацитет за устойчиво развитие
- 6В-1 Осигуряване на достъп до фиксирана широколентова мрежа в селските територии без покритие

При разработване на аналитичната част на ОУП са отчетени тенденциите в развитието на територията на общината, както и предвижданите интервенции в действащите и предстоящите стратегически документи, имащи отношение към планирането и управлението на територията. ОУП съдържа в себе си ясно дефинирани устройствени зони в рамките на територията с конкретни граници, предназначение и устройствени режими, изпълняващи заложеното в плановите документи от по-високо ниво, включително и на Програмата за развитие на селските райони на Република България 2014-2020 г.

27) Национална програма за действие за устойчиво управление на земите и борба с опустиняването на Р България /Актуализация за програмен период 2013-2020 г./

Земните ресурси на България, хармонично допълнени с благоприятно физикогеографско положение, са най-ценното природно богатство, на което може да се гради бъдещето на страната. Планирането и управлението на земеползването са от основна важност за опазване на околната среда.

НПД е инструментът, който ще допринесе за постигането на екологични ползи и ще подпомогне преодоляването на конфликтите в политиката относно управлението на земята и тези между ключовите производствени дейности. Чрез него ще се интегрират усилията на различните институции, обвързани с управлението на земята и ще се подпомогне усъвършенстването на националното законодателство, отнасящо се до управлението на земята. Той е хармонично допълнение и същевременно ще има надграждаща функция в определени аспекти към Националната стратегия по околната среда, Националната стратегия за развитие на водния сектор в Република България, Националната стратегия за развитие на горския сектор в Република България за периода 2013 – 2020 г., Стратегическия план за биологично разнообразие и Националната стратегия за регионално развитие.

НПД за УУЗ създава общата стратегическа рамка и посока на развитие и предлага реализация **на най-неотложните мерки и дейности**, които да дадат основа за интегриране и прилагане на дългосрочна политика в тази област. На НПД не бива да се гледа като на ограничителна стратегическа рамка, която създава практически възможности единствено на стеснен кръг от инициативи. Тази програма дава отправната точка за прилагане на единна политика за устойчивото управление на земите и по този начин предоставя потенциални възможности за всички заинтересовани страни и институции да разгърнат свои собствени инициативи и идеи.

Стратегическа цел: Ограничаване деградацията на земите и борба с опустиняването за запазване и развитие на капацитета на екосистемите, за постигане на чиста, безопасна и привлекателна околна среда, икономическа стабилност и подобро качество на живот.

Стратегически направления

Стратегическо направление I: Усъвършенстване на националното законодателство и политики за УУЗ и борба с опустиняването.

С оглед на осигуряване на добри условия за действие на съществуващата правна рамка и политики за устойчиво управление на земите с тяхното ефективно бъдещо прилагане и цялостно усъвършенстване, трябва да обвържем основните цели на НПД с конкретни програми, които да осигуряват оперативната реализация на поставените стратегически цели.

I.1 Програма „Подобряване и допълване на националната правна рамка за УУЗ и борба с опустиняването”

I.2 Програма „Подобряване и интегриране на политики и стратегии с отношение към УУЗ и борба с опустиняването”

I.3 Програма „Укрепване на институционалния капацитет и изграждане на механизми за координация, комуникация и партньорство”

I.4 Програма „Разработване на национални и местни програми и участие в международните процеси по УУЗ и борба с опустиняването”

Стратегическо направление II: Съхраняване и подобряване на потенциала на земните ресурси и тяхното устойчиво използване

II.1 Програма „Ограничаване на ерозионните процеси“

II.2. Програма „Възстановяване на поливното земеделие и опазване на водните ресурси“

II.3. Програма „Устойчиво използване на земните ресурси в необлагодетелствани райони“

II.4. Програма „Екологосъобразно съхраняване и използване на отпадъчна биомаса от селското и горското стопанство“

II.5. Програма „Устойчиво управление на земеделски земи с висока природна стойност“

II.6. Програма „Прилагане на агролесовъдски системи като модели за устойчиво използване на земите“

II.7. Програма „Нови практики за възстановяване и ефективно използване на земните ресурси в нарушените територии“

Стратегическо направление III: Наука и образование в подкрепа на политиките за устойчиво управление на земите и борба с опустиняването

III.1. Програма „Разработване и включване на учебни програми за устойчиво управление на земните ресурси на всички нива на образователната система“

III.2. Програма „Научно, информационно и приложно осигуряване на мерките за устойчиво управление на земите“.

III.3. Програма „Участие в международни процеси за обмен на знания, ноу-хау и добри практики за устойчиво управление на земите“.

Стратегическо направление IV: Интегриране и прилагане на политики за УУЗ на местно ниво

IV.1. Програма „Преразглеждане и включване на мерки за УУЗ в общинските планове за развитие и програми“

IV.2. Програма „Стопанисване и ползване на земните ресурси общинска собственост в съответствие с принципите на УУЗ“

IV.3. Програма „Засилване ролята на общинските администрации за трансфер на политики, възможности и добри практики за УУЗ“

Стратегическо направление V: Усъвършенстване на информационния обмен и участие на обществеността в процесите на вземане на решения за УУЗ и борба с опустиняването

V.1. Програма „Информационно осигуряване за УУЗ на национално и местно ниво“

V.2. Програма „Изграждане на мрежи на НПО в подкрепа на УУЗ“

V.3. Програма „Разработване и организиране на публични кампании за повишаване на информираността на обществеността във връзка с УУЗ“

V.4. Програма „Укрепване на капацитета на НПО по прилагане на политиките за УУЗ“

V.5. Програма „Насърчаване на публично частни партньорства за прилагане на мерките за УУЗ“.

Проекта за ОУП на Община Крушари е съобразен с Национална програма за действие за устойчиво управление на земите и борба с опустиняването на Р България /Актуализация за програмен период 2013-2020 г./ и по-конкретно със Стратегическо направление II. С устройственото планиране и определените правила за устройство и застрояване се въвеждат ограничения относно промяна предназначението на висококатегорийни земеделски земи.

28) План за управление на речните басейни в Дунавски район за басейново управление за периода 2016-2021 г.

Планът за управление на речните басейни (ПУРБ) в Дунавски район е разработен от Басейнова дирекция Дунавски район (БДДР), съгласно изискването на чл. 155, ал. 1, т. 2 от Закона за водите (ЗВ) и чл. 13 на Рамковата директива за водите (РДВ). Първият ПУРБ в ДРБУ влезе в сила в началото на 2010

г. и обхваща периода до 2015 г. Съгласно изискванията на член 14 от РДВ и чл. 159, ал. 1 от ЗВ, ПУРБ се преразглежда и актуализира на всеки шест години след първоначалното му публикуване.

ПУРБ в ДРБУ за периода 2016-2021 г. не се ограничава само до актуализация на информацията в ПУРБ 2010. С него са актуализирани и основни характеристики на района за басейново управление (по-специално в частта за повърхностни води), приложени са по-обхватни и задълбочени подходи за анализ и оценка, вкл. нова концепция за планиране на мерките.

Чрез Програмата от мерки за постигане на целите за опазване на околната среда в ПУРБ са планирани конкретни действия (мерки), които следва да се предприемат, за да бъдат постигнати поставените екологични цели. Програмата от мерки е основен инструмент за устойчиво управление на водите чрез интегриране на тяхното опазване и ползване в различни области - енергетика, промишленост, селско стопанство, туризъм, транспорт, както и в областта на регионалната политика. Постигането на добро качество на водите осигурява и необходимия стратегически ресурс за питейно водоснабдяване на населението.

Изготвият проект за Общ устройствен план на Община Крушари е съобразен с ПУРБ на БДДР и мерките за постигане на целите за опазване на околната среда.

29) План за управление риска от наводнения в Дунавски район за басейново управление 2016-2021 г. (ПУРН ДРБУ)

ПУРН ДРБУ е приет с Решение № 1104/29.12.2016 г. на Министерски съвет.

Целта на ПУРН е да създаде условия за намаляване неблагоприятното въздействие върху човешкото здраве, околната среда, културното наследство и стопанската дейност на наводненията в Дунавски РБУ, и по-конкретно - в определените райони със значителен потенциален риск от наводнения.

ПУРН за Дунавски РБУ обхваща цялата територия на района за басейново управление. Предвидените мерки са насочени основно към определените и утвърдени от Министъра на околната среда и водите 26 района със значителен потенциален риск от наводнения (РЗПРН), но в плана също така са включени и мерки, които са приложими за целия Район за басейново управление.

В ПУРН е представена информация за всички етапи от процеса на управление на риска от наводнения съгласно изискванията на Директива 2007/60/ЕС, като се акцентира върху определяне на цели и приоритети при управлението на риска от наводнения и върху програмата от мерки за постигане на поставените цели.

ПУРН разглежда всички аспекти на управлението на риска от наводнения, отчитайки характеристиките на конкретния речен басейн и интегрира аспектите на опазване на околната среда, като осигурява високо ниво на опазването и. Включената в плана Програма от мерки е насочена към предотвратяване, защита, повишаване на подготвеността и информираността по отношение на наводненията.

Общата цел на проекта е да допринесе за правилното и навременно прилагане на законодателството на ЕС в областта на околната среда и в частност прилагане на Директива 2007/60/ЕО относно оценката и управлението на риска от наводнения и за устойчиво използване на водите и водните ресурси с оглед намаляване на риска от наводнения и настъпване на неблагоприятни последици за човешкото здраве и околната среда.

Специфичните цели на проекта са:

- Да се изготви предварителна оценка на риска от наводнения
- Да се съставят карти на районите в риск от наводнения и карти на районите под заплаха от наводнения
- Да се разработят планове за управление на риска от наводнения.

Изготвият проект за Общ устройствен план на Община Крушари е съобразен с ПУРН на БДДР и мерките за постигане на целите за опазване на околната среда.

30) Регионалният план за развитие (РПР) на Североизточен район (СИР) за периода 2014 - 2020 г.

Регионалният план за развитие (РПР) на Североизточен район (СИР) за периода 2014 - 2020 г. като един от шестте плана за развитие на ниво 2 е съществен елемент в йерархичната система от документи за стратегическо планиране на регионалното развитие. Той определя средносрочните цели и приоритети за устойчиво интегрирано регионално и местно развитие на територията на района, отчитайки специфичните му характеристики и потенциал за развитие.

РПР на СИР е разработен на интегрирано териториално равнище като фокусна точка, в която се срещат два планови подхода: подходът „отгоре-надолу“, т.е. от националното равнище, с подхода „отдолу-нагоре“ – инициативите за развитие от областите и общините. Важна задача на РПР на СИР е да следва зададената в Националната стратегия за регионално развитие 2012-2022 г. (НСРР) обща стратегическа платформа, като същевременно я пренесе на по-ниските териториални нива.

Съгласно плана **Визията** за развитие на района е *„Североизточният район на България - отворена към Черно море и света българска територия, съхранила богата история и материална култура, плодородна земя, човешки капитал, развита инфраструктура, туристически имидж и насочила своя специфичен потенциал за постигане на общ икономически напредък и подобро качество на живота”*. В така формулираната визия е заложена представата, че ще бъде оползотворен и развит специфичният потенциал на района, заложен най-вече в неговото стратегическо местоположение в Черноморския регион, ще бъде повишена степента на икономическо развитие, ще бъдат подоброени условията за живот, ще бъдат намалени неравенствата между общините.

Съобразявайки се с НСРР, РПР на СИР поставя идеята за икономическо, социално и териториално сближаване на европейско, национално и регионално ниво във фокуса на стратегическите си цели:

Стратегическа цел 1: Повишаване конкурентноспособността на района чрез активиране на специфичния му потенциал, съчетано с опазване на околната среда

Приоритет 1.1. Повишаване на иновационния потенциал и научното и технологичното развитие в района

Приоритет 1.2. Подкрепа за икономика, свързана с морето

Приоритет 1.3. Подобряване конкурентноспособността на селскостопанското производство и активизиране на селските райони

Приоритет 1.4. Разнообразяване на регионалния туристически продукт и активно включване на природното и културно богатство на хинтерланда

Приоритет 1.5. Опазване на околната среда в района и щадящо използване на териториалните ресурси

Стратегическа цел 2: Повишаване на социалния капитал на района чрез подобряване стандарта на живот и качеството на жизнената среда

Приоритет 2.1. Подобряване достъпа до пазара на труда, заетостта и доходите

Приоритет 2.2. Подобряване на качеството и достъпа до здравни, образователни, социални и културни услуги и спортни прояви

Приоритет 2.3. Интегрирано селищно развитие и екологизация на жизнената среда

Стратегическа цел 3: Балансирано териториално развитие и сътрудничество чрез подобряване на свързаността и функционалната интегрираност на система от урбанизационни центрове.

Приоритет 3.1. Подобряване на вътрешно регионалната свързаност и достъпност до обекти за услуги, туризъм, рекреация, култура

Приоритет 3.2. Подкрепа за развитие на йерархизирана система от градове–центрове и малки градове в селските периферии на района

Приоритет 3.3. Стимулиране на вътрешнорегионалното и междурегионалното и трансгранично сътрудничество и партньорство.

Проектът за ОУП на Община Крушари със своите предвиждания е съобразен и има пряк принос за постигане на поставените цели в регионалния план за развитие.

31) Областната стратегия за развитие на област Добрич 2014 - 2020 г.

Областната стратегия за развитие на област Варна 2014 - 2020 г. е стратегически документ, който определя обща стратегическа рамка за развитие на областта в средносрочен план, като формулира цели и приоритети за интегрирано и устойчиво развитие.

Целите и приоритетите на политиката за регионално развитие на област Добрич са фокусирани да отразяват по специфичен начин приоритетите, залегнали в Стратегията „Европа 2020” и националните цели в това направление за постигане на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж, всички те пречупени през призмата на СИР.

Визията отразява желанието за достигане на определено ниво на развитие на област Добрич за конкретния планов период 2014 – 2020 г., използвайки местните природни, социални и икономически потенциали, чрез формулиране на политическа и стратегическа рамка с цел устойчиво усвояване на тези потенциали и валоризация на предимствата на областта

Визията за развитието на областта е: *„Област Добрич, устойчиво развиваща се териториална единица, предлагаща атрактивна инвестиционна среда, в която местната общност ще живее и ще се труди в хармонична природна, социална и бизнес-среда”.*

Главната цел на областната стратегия за развитие на област Варна е „Област Добрич да продължи да се развива на основата на своите сравнителни предимства, динамично развиваща се местна икономика, ефективно усвояваща средствата от националния бюджет и европейските фондове”. На тази основа, Областната стратегия за развитие на област Добрич формулира следните *стратегически цели*:

1. Повишаване на потенциала на човешките ресурси, увеличаване равнището на заетостта, доходите и постигане на социална интеграция на групите в неравностойно положение.

2. Създаване на условия за увеличаване на конкурентноспособността за постигане на динамично развитие на областта при намаляване на различията както вътре в нея, така спрямо и съседните области.

3. Стимулиране на балансираното териториално развитие чрез установяването на адекватни модели на териториално устройство, подобряване на екологичните условия, ефективно използване на механизмите за трансгранично и междурегионално сътрудничество”.

Всяка от Стратегическите цели има своите **ПРИОРИТЕТИ** за действия, насочени към постигането на Специфични цели в различните сфери на развитието на областта.

Приоритет 1. Повишаване на заетостта и доходите чрез подобряване достъпа до пазара на труда.

Приоритет 2. Повишаване конкурентноспособността на регионалната икономика и подкрепа за малкия и средния бизнес.

Приоритет 3. Развитие на устойчиво земеделие и туризъм.

Приоритет 4. Подкрепа за интегрирано развитие на градовете и подобряване качеството на градската среда

Приоритет 5. Подобряване качеството на живот в селските райони.

Специфични цели

Сп.цел. 1. Превенция на отпадането от пазара на труда

Сп. цел 2. Развитие на изследователската дейност и използване на иновации и нови технологии

Сп. цел 3. Подпомагане на развитието на устойчиво и високоефективно земеделие

Сп. цел 4. Насърчаване развитието на устойчив туризъм, базиран на природно и културно наследство.

Сп. цел 5. Интегрирано градско развитие

Сп. цел 6. Подобряване качеството на живот в селските райони.

ОУП на Община Крушари е съобразен с горепосочените цели на Областната стратегия за развитие на Област Добрич. Целта на ОУП е да служи като управленски инструмент в планирането и устройствената политика на местната власт, като създава оптимални пространствени и функционални структури и връзки за развитие, изграждане и комплексно устройство на цялата територия в хармонично единство на урбанизираните територии и на природните дадености, изхождайки от специфичните, регионални и местни условия.

32) Общински план за развитие на Община Крушари 2014-2020 г.

Общинският план за развитие на Община Крушари за периода 2014 г. - 2020 г. като стратегически документ обвързва сравнителните предимства и потенциал за развитие на местно ниво с ясно дефинирана визия, цели и приоритети за постигане на стратегическите цели, обединени от стремежа към устойчиво развитие и по-висок жизнен стандарт на хората в общината.

Визията за развитието на общината е: ***„Хората в Община Крушари опазват девствената природа и богатата история. Тя привлича интереса на местни и чужди туристи и подпомага създаването на поминък. За това допринася и селскостопанският сектор, който продължава да се развива, като съхранява за бъдещите поколения богатството на земята. Местната власт насърчава активността на бизнес сектора и привлича нови инвеститори.”***

Общата цел за периода 2014-2020 г. е Община Крушари да успее да обедини заинтересованите страни за общи действия, които да подпомогнат прилагането на мерки за развитие на ресурсите, за привличане на интереса към тях и създаване на поминък.

С оглед на поставената обща цел Общинският план за развитие на Община Крушари за периода 2014-2020 г. поставя следните стратегически цели:

1. Привличане на интерес към Община Крушари и нейния потенциал.
2. Създаване на поминък за жителите на общината.

Предвид поставените стратегически цели и на база на анализ на силните и слаби страни, възможностите и рисковете пред Община Крушари са определени няколко приоритетни области, където да бъдат насочени усилията на социално-икономическата политика за устойчиво и балансирано развитие.

Приоритет 1: Създаване на местни общества на знанието;

Приоритет 2: Насърчаване развитието на устойчив туризъм, базиран на природно и културно наследство;

Приоритет 3: Развитие на потенциала на местната икономика;

Приоритет 4: Социално приобщаване и намаляване на бедността;

Приоритет 5: Подкрепа на устойчиво развитие;

Приоритет 6: Партньорства за добро управление.

Отчитайки съществуващите в общината тенденции и перспективи, настоящият ОУП на Община Крушари цели създаване на необходимата устройствено-териториална основа за постигането на заложените приоритети.

Изработването на Общия устройствен план на Община Крушари е в пряка връзка с Общинския план за развитие за периода 2014 – 2020 г. и по-точно с:

Приоритет 5. Подкрепа за устойчиво развитие.

СпЦ 2. Балансирана и ефективна селищна мрежа

П 1. Подобряване на съгласуваността между устройствено и стратегическо планиране на територията

- Изготвяне на *Общ устройствен план на Община Крушари за осигуряване на базова инфраструктура.*

33) Общинска програма за опазване на околната среда на Община Крушари 2018 – 2022 г.

Основна цел на Общинската програма за опазване на околната среда е запазване и подобряване състоянието на околната среда, съхраняване на природните дадености на региона и подпомагане развитието на икономиката и туризма в общината.

ВИЗИЯ ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА КРУШАРИ – „Община Крушари – чиста околна среда, здравословен начин на живот и социален просперитет чрез устойчиво икономическо развитие!”

Генерална стратегическа цел на Програма за опазване на околната среда на община Крушари е да се достигне качество на околната среда, което да подпомогне развитието на туризма, без да нарушава природното равновесие; съхраняване на природните дадености на района и подпомагане развитието на икономиката с което да се подобри качеството на живот на населението.

Специфични стратегически цели:

1. Подобряване на инфраструктурата за опазване на околната среда

Приоритет 1 – Реконструкция и изграждане на ВиК мрежата за питейни и отпадъчни води в населените места на общината.

Приоритет 2 – Оптимизиране на системата за управление на отпадъците, чрез въвеждане на система за разделно събиране на отпадъци от хартия, картон, пластмаса, стъкло и метали; недопускане на нерегламентирано изхвърляне на отпадъци.

Приоритет 3 – Благоустрояване и подобряване на средата, с цел подобряване физическата и жизнена среда в общината като предпоставка за осигуряване на устойчива и екологична среда с високо качество на живот и възможности за икономическо и социално развитие.

Приоритет 4 – Обновяване и внедряване на мерки за енергийна ефективност и използване на алтернативни източници на енергия.

2. Опазване и поддържане на биологичното разнообразие и културно-историческото наследство

Приоритет 1 – Опазване чрез разумно и щадящо използване.

Приоритет 2 – Превенция и борба с климатичните промени и природни стихии.

Приоритет 3 – Екологосъобразно използване на природните ресурси за развитие на устойчив туризъм.

3. Участие на обществеността при решаване на проблемите на околната среда

Приоритет 1 – Повишаване на обществената култура и съзнание по проблемите на околната среда.

Приоритет 2 – Интегрирано екологично образование в предучилищните и училищни заведения на територията на общината.

Приоритет 3 – Създаване на условия за включване на населението в инициативи по опазване на околната среда.

34) Програма за управление на отпадъците на територията на Община Крушари 2014-2020 г.

Програмата за управление на отпадъците на община Крушари е изготвена с цел определяне на необходимите мерки за управление на отпадъците в общината, чрез която да се постигне намаляване на въздействията върху околната среда, причинени от образуваните отпадъци, подобряване на ефективността на използване на ресурсите, увеличаване отговорностите на замърсителите и стимулиране на инвестициите в областта на управлението на отпадъците.

Основните цели на Програмата са:

- ✓ Да се подобри ефективността в областта на управление на отпадъците на територията на Община Крушари, посредством икономично и ефективно сметосъбиране и сметоизвозване, избор на подходящ екологосъобразен метод за обезвреждане и оползотворяване на отпадъците, както и намаляване количеството на биоразградимите отпадъци. Основна насока в програмата е и въвеждането на организирана система за разделно събиране на отпадъците;
- ✓ Всички тези дейности да са съобразени и да отговарят на нормативните изисквания на Националното и Европейско екологично законодателство;
- ✓ Защита на общественото здраве и благополучие.

За постигане на горните цели Община Крушари трябва да предприеме действия в следните насоки:

- ✓ Подобряване ефективността и честотата на сметопочистването в общината;
- ✓ Въвеждане на система за разделно събиране на отпадъците и изграждане на център за изкупуването им;
- ✓ Разработване на система за биологично третиране на отпадъците от животински и растителен произход, посредством компостиране и подпомагане на по-нататъшното и развитие от частни фирми и физически лица;
- ✓ Въвеждане на регионален принцип на управление и третиране на твърдите битови отпадъци;
- ✓ Да се вземат мерки за привеждане в съответствие на дейностите свързани с управлението на отпадъците с европейските стандарти;
- ✓ Нормативно регулиране на управлението на твърдите битови отпадъци и осъществяване на ефективен и постоянен контрол;
- ✓ Анагажиране на обществеността чрез повишаване информираността им по проблемите с твърдите битови отпадъци и повишаване на екологичната им култура и навици.

II. ТЕКУЩО СЪСТОЯНИЕ НА КОМПОНЕНТИТЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ФАКТОРИТЕ, КОИТО ЗАМЪРСЯВАТ ОКОЛНАТА СРЕДА И ТЯХНОТО ЕВЕНТУАЛНО РАЗВИТИЕ БЕЗ ПРИЛАГАНЕ НА ПЛАНА

1. Атмосферен въздух

1.1. Характеристика на климатичните и метеорологичните условия

Община Крушари е разположена в Западна България, като се намира в западната част на област Добрич. На юг граничи с община Добрич-селска, на изток с община Генерал Тошево, на югозапад с община Тервел, на северозапад с община Кайнарджа и област Силистра, на север с Румъния.

Географският релеф е хълмист. Надморската височина на общината е 150-220 метра.

Община Крушари попада в умереноконтиненталната климатична област. Основно влияние оказват трансформирания океански въздушни маси, нахлуващи предимно от северозапад и запад, континентални въздушни маси на умерените ширини, нахлуващи предимно от североизток, както и формиращи над самия Балкански полуостров.

Известно влияние при формирането на местния климат оказва и близко разположения Черноморски басейн.

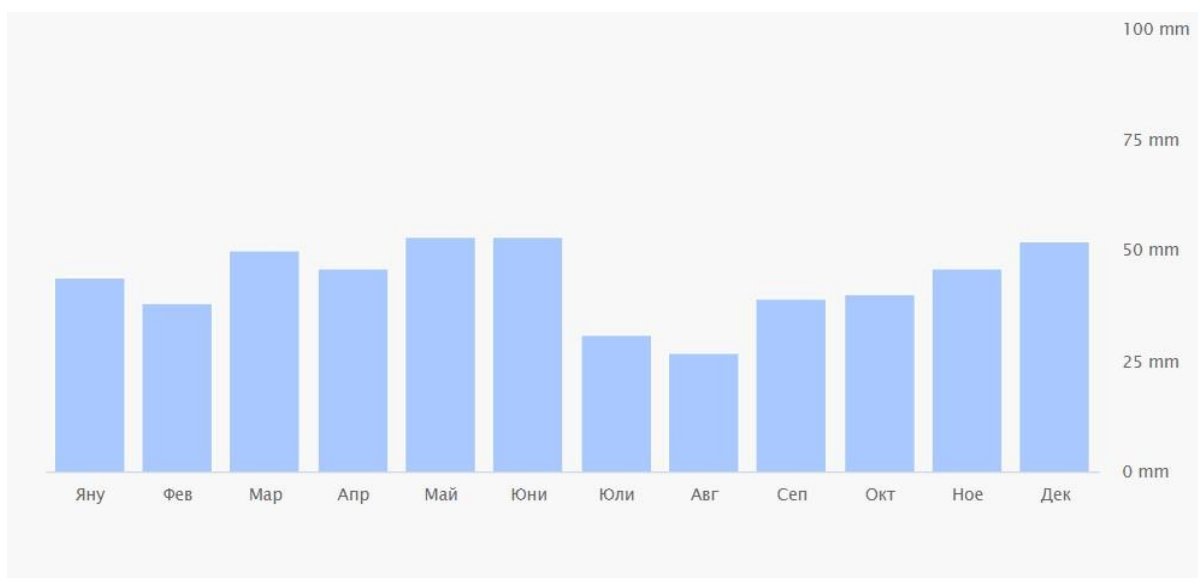
Откритостта на Дунавската равнина на север позволява безпрепятствено нахлуване на студените континентални въздушни маси, поради което зимата е доста студена, пролетните мразове са често явление, лятото е сравнително топло.

Средната годишна температура е около 11 °C, юлският среднодневен максимум е 29 °C, а януарският минимум е -2 °C. На следващата фигура е показано разпределението на среднодневните минимални и максимални температури през цялата година:

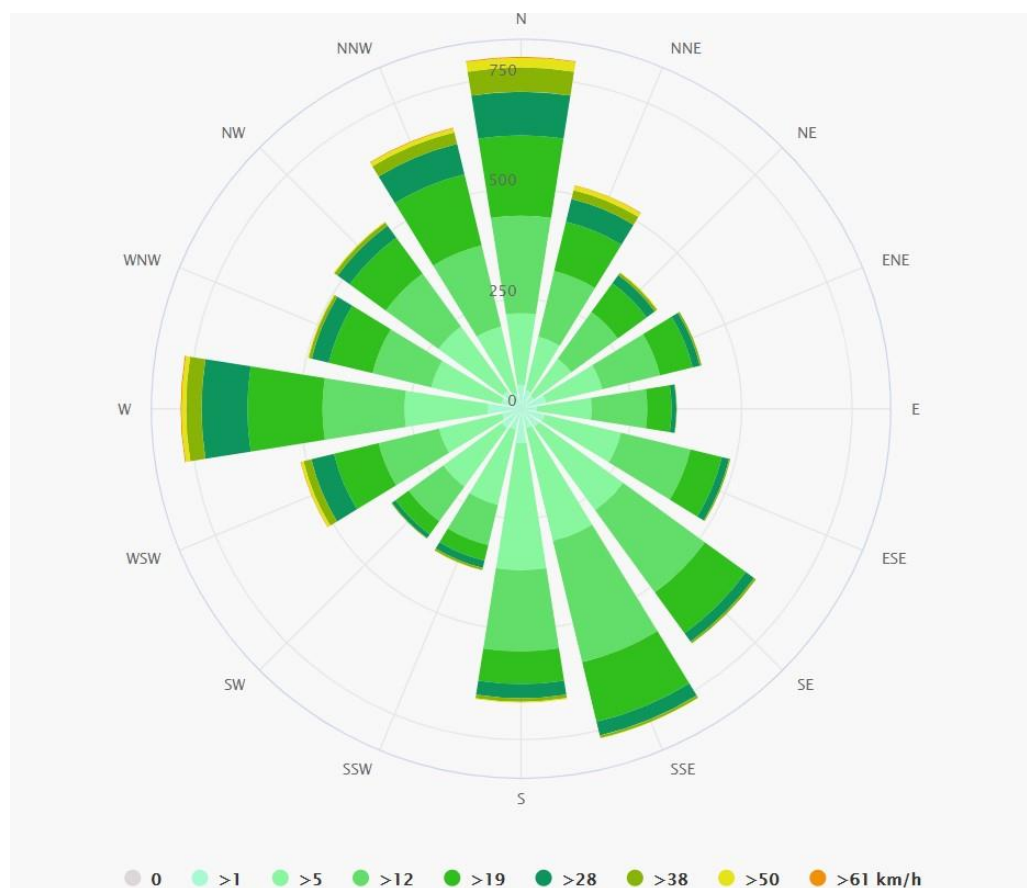
Фигура 6. Разпределение на минималните и максималните среднодневни температури

Годишната сума на валежите се движи между 500 и 550 мм, т.е. районът е един от най-сухите в страната.

Фигура 7. Месечни количества на валежите

Преобладаващите ветрове са в посока юг-югоизток или север-северозапад. На следващата фигура е показано разпределението на скоростта и посоката на вятъра.

Фигура 8. Разпределение на скоростта и посоката на вятъра

Годишната продължителност на слънчевото греење е над 2200 часа. Средният брой на дните със снежна покривка е 83 дни. Снежната покривка е неустойчива, образува се през първото десетдневие на декември и рядко се задържа дълго.

Обща оценка на влиянието на климатичните и метеорологични условия

В групата на факторите, влияещи върху разсейването на емисиите, които са причина за появата на зони с наднормени концентрации на замърсителите на отделни места са:

- някои метеорологични и климатични фактори, като безветрие (скорост на вятъра под 1 м/сек), бризова циркулация, силни ветрове (скорост на вятъра над 2.5 м/сек), температурни инверсии, влажност на въздуха, мъгли и др.;
- специфичният релеф;
- недостатъчна височина на комините на някои жилищни сгради, на по-стари отоплителни инсталации на обществени сгради, формиращи малка зона на разсейване и като следствие – високи максимални приземни концентрации;

При наличие на посочените фактори в определени дни през годината на територията на община Крушари биха могли по-лесно да се задържат замърсителите в атмосферата и това да доведе до превишения на нормите, в частност по отношение на допустимите нива на праховите частици.

1.2. Качество на атмосферния въздух в Община Крушари

Качеството на атмосферния въздух, съответно нивото на концентрациите на замърсяващите вещества в приземния слой на атмосферата в даден район, е в зависимост от редица фактори, оказващи влияние върху тяхното разсейване или задържане, като местоположение, интензивност, честота, продължителност и височина на емисиите, както и от метеорологичните фактори като посока и скорост на вятъра, валежи, условия за температурни инверсии и т.н.

Основните източници на емисии в приземния атмосферен слой в община Крушари могат да бъдат от секторите промишленост, битово отопление и транспорт, като в общината няма големи промишлени предприятия, които да оказват влияние върху качеството на въздуха и основните източници на емисии остават битовото отопление и транспортните средства, които се използват в района.

На територията на община Крушари няма изградена и функционираща автоматична измервателна станция за контрол на качеството на въздуха, като част от НСМОС.

Контрол на качеството на атмосферния въздух се осъществява от компетентния орган при необходимост от мобилна лаборатория на ИАОС.

1.3. Дисперсионно моделиране на емисиите в атмосферния въздух

На базата на оценката на съществуващите източници на замърсяване чрез моделиране с използването на модела на ЕРА за комплексни източници ISC-Aermod в Доклада за екологична оценка е направена прогнозна оценка на качеството на атмосферния въздух в района, във връзка с реализацията на ОУП на община Крушари.

Необходимо е да се отчете, че реализацията на ОУП не е свързана с появата на нови значителни източници на емисии в атмосферния въздух, които да окажат отрицателно въздействие върху качеството на въздуха в община Крушари.

Дисперсионното моделиране е извършено за с. Крушари, като административен център и най-голямо населено място в община Крушари за основния потенциален замърсител на въздуха в района, който представляват праховите частици, определени като $ФПЧ_{10}$.

В дисперсионното моделиране са отчетени основните източници на емисии в атмосферния въздух, които са свързани със секторите- битово отопление, транспорт и промишленост.

Разграничена е сезонност на замърсяването по отношение на използването на твърди горива за битово отопление, използвани за периода Октомври – Март, съответно неизползвани в периода Април – Септември.

Основна роля при извършване на моделирането на замърсяването с $ФПЧ_{10}$ е отредена на метеорологичните данни, въведени електронно за целите на моделирането като сила на вятъра, температура на въздуха, височина на слоя на смесване (за извънградски и градски район), категория на устойчивост на атмосферата и други. Тези параметри отразяват устойчивостта на атмосферата в шест степенна скала (a,b,c,d,e,f) и се изчисляват по корелационни съотношения в зависимост от силата на вятъра и интензивността на слънчевото греене.

Другият основен фактор, който следва да бъде предварително зададен за моделирането и също е въведен електронно е теренната особеност на района, която отчита надморската височина и релефа на зададената територия, а по този начин и надморската височина на последващо зададените източници на емисии.

След въвеждането на горните два основни входящи параметъра се въвеждат последователно и данните за източниците на емисии, които водят до замърсяване на въздуха на изследваната територия.

Принципната последователност на изчисленията е следната:

1) Изчисляват се приземните концентрации на замърсителите, предизвикани от първия източник, по време на работата му през първия час на годината, за всички налични рецептори, като тази процедура се повтаря за всеки следващ източник.

2) Повтарят се същите изчисленията за следващите часове от дадения времеви период, като се получават данни за окончателните приземни концентрации за всеки рецептор и за съответния зададен времеви период (за всеки час от периода).

3) На базата на получените едночасови концентрации се изчисляват най-високи стойности за средночасова, средноденоношна, средномесечна, средногодишна и тн. концентрации.

Крайните резултати от моделирането са представени директно върху картата на гр. Крушари във

вид на концентрации в $\mu\text{g}/\text{m}^3$. За целта предварително е разработена специфична за територията мрежа от рецептори, включваща общо 441 бр. рецептори, която да покрие наличните източници на емисии.

Осредняването на резултатите в моделирането е направено за всеки час, за всяко денонощие и месечно.

Броят на едновременно изследваните източници е неограничен, като източниците са групирани по сектори (транспорт, битово отопление, промишленост) и по териториално разположение. Групирането на източниците по този начин позволява да се определи влиянието на отделните източници (сектори) върху замърсяването на атмосферния въздух.

За всеки източник са изчислени размери, надморска височина, височина на източника и масов дебит на замърсителите. Масовият дебит отразява максималното емитирано количество от съответния източник в g/s .

Дисперсионното моделиране е извършено с цел да се определи влиянието на източниците на емисии от битово отопление, транспорт, промишленост и други върху качеството на атмосферния въздух по отношение на замърсяването с прахови частици, определени като ФПЧ_{10} .

Промисленост

Липсват съществени източници на емисии в атмосферния въздух от промишлеността, които да оказват по-осезаемо въздействие върху качеството на въздуха в община Крушари и в непосредствена близост до нея.

Промислеността като отрасъл в община Крушари почти не е застъпена. Единствените представители на промишлеността са шивашка фирма, хлебопекарни и автосервиз.

Битово отопление

Оценката на емисиите на ФПЧ_{10} от битовото отопление е направена на базата на данни на Националния статистически институт за разхода на горива и други енергоизточници за 100 домакинства. Тъй като не съществува стройна система за отчитане на общинско ниво в страната предложеният подход е единствено възможният.

Поради невъзможността всички комини на домашни печки и камини да се дефинират като самостоятелни точкови източници, за целите на моделирането е прието те да се групират и да се представят като площни източници.

За да се оценят годишните емисии на вредни вещества от битовото отопление на населените места е необходимо да се разполага с точни данни по отношение на годишния разход на горива по видове (дърва, въглища, брикети, нафта, газ и т.н.). С такава точна информация не разполага нито една община в България, тъй като няма изградена единна система за инвентаризация на горивата, ползвани от населението за отопление и други битови нужди. В тази светлина най-достоверна информация може да се получи от официалните бюлетени на Националния статистически институт (НСИ) и Международната енергийна агенция (IEA), които отразяват средногодишното потребление на горива и енергия.

За изчисляването на емисиите от битово отопление се използват балансови методи с използването на емисионни фактори, като е оценено приблизителното разпределение на различните видове битово отопление. Източници на емисионни фактори обикновено са методиките на: МОСВ, Европейската агенция по околна среда (ЕЕА) и Агенцията по околна среда на САЩ (US EPA).

Таблица 7. Разпределение на видовете горива за отопление по домакинства

Вариант	Общо, брой жители	Общо, брой домакинства	Брой домакинства с ТЕЦ	Брой домакинства с газ	Брой домакинства с отопление с електроенергия	Брой домакинства на твърди горива
Вариант I	1 480	672	-	-	168	504

Таблица 8. Подход за изчисляване на емисиите на ФПЧ_{10} от твърди горива

Показател	дърва	въглища	тец	газ	електро	общо
Разпределение	56%	19%	-	-	25%	100%
необходима енергия за отопление на 1 домакинство, квтч за год	10 000	10 000			6 500	
количество топливо т/з/дом	3.5	3				
емисионен ф-р, kg /t	15	7				
емисия кг/г на домакинство	52.5	21				
среднопретеглена емисия, кг/г на домакинство	29.4	4				33.4

Резултатите от горната таблица се основават на следните допускания и данни:

- разпределението на начина отопление е направено на база на данни от НЕК и НСИ;
- Представената приблизителната консумация на 1 домакинство за отопление е изчислена, като е взето предвид, че отоплението на твърдо гориво води до топлинни загуби, които определят ефективност от 54 до 68% <http://www.epa.gov/ttnchie1/ap42/ch01/final/c01s10.pdf>;
- количеството дърва и въглища, съответстващо на показаните консумации е изчислено с използване на данни за приблизителната топлотворна способност на въпросните енергоносители;
- емисионните фактори са взети от документи на Агенцията за ОС на САЩ US EPA:
  - <http://www.epa.gov/ttnchie1/ap42/ch01/final/c01s10.pdf> Emission factors, Residential Wood Stoves;
  - USEPA, <http://www.epa.gov/ttnchie1/ap42/ch01/final/c01s01.pdf> Emission factors, Bituminous And Subbituminous Coal Combustion.
- на предпоследния ред е емисията на ФПЧ₁₀, която би се получила при отоплението на едно семейство - при използване на дърва едно домакинство емитира 52.5 kg/год ФПЧ₁₀, а при въглища 21;
- в последната колона е изчислена среднопретеглената стойност за едно домакинство без централно отопление, като са взети предвид процентното разпределение от и изчислената емисия за различните горива - около 33.4 кг на година.

Съответно годишното количество на емисиите на ФПЧ₁₀ за община Крушари от изгарянето на твърди горива за отопление от всички домакинства е 16.8 т.

Транспорт

Транспортът има дял в замърсяването на въздуха с прах, оловни аерозоли, въглеродни оксиди, въглероден диоксид и в по-малка степен ФПЧ₁₀.

По отношение на запрашаемостта и съдържанието на фини прахови частици във въздуха съществено допринасят износените улични настилки, които увеличават уноса, недостатъчното прилагане на комунални дейности и недостига на средства за развитие на модерно и ефективно комунално стопанство.

Емисиите на ФПЧ₁₀ от транспорт зависят най-вече от типа на превозните средства, които се използват (съотношението леки коли/тежкотоварни и автобуси), вида на използваното гориво (бензин, дизел, газ), интензивността на трафика и състоянието на пътната мрежа. Емисиите се изхвърлят неравномерно, както в рамките на денонощието, така и през дните от седмицата и сезоните, но събирането на точна и надеждна информация е изключително трудно и до момента няма практика да се извършва. По тази причина решаващо влияние имат изчислените максимални емисии за един час за съответната пътна отсечка или улица в рамките на денонощието. Най-високите нива може да се предполага, че са вечер в интервала 16-20 ч., а най-ниските съответно през нощта в интервала 0-6 ч.

Въз основа на редица описани по-долу допускания за входни данни за изчисляване на емисиите, които са направени поради липсата на информация за броя на автомобилите, които преминават по дадена улица за всеки един час от денонощието, за последващото извършване на дисперсионно моделиране на емисиите на ФПЧ_{10} в модела е необходимо да се въведат източниците на емисии на ФПЧ_{10} , представени под формата на линейни източници.

За целите на извършването на дисперсионното моделиране на емисиите са посочени главните пътни отсечки и техните параметри. Като единствени по-натоварени пътни отсечки в община Крушари са определени посочените в долната таблица три междуселищни пътни отсечки. За тези пътни отсечки са определени стойности за извършването на дисперсионно моделиране с консервативно допускане за средно преминаващи превозни средства на час, за които в резултат на изчисленията се получават условно общи годишни емисии на ФПЧ_{10} в размер на 385.6 кг/г, въз основа на следните допускания:

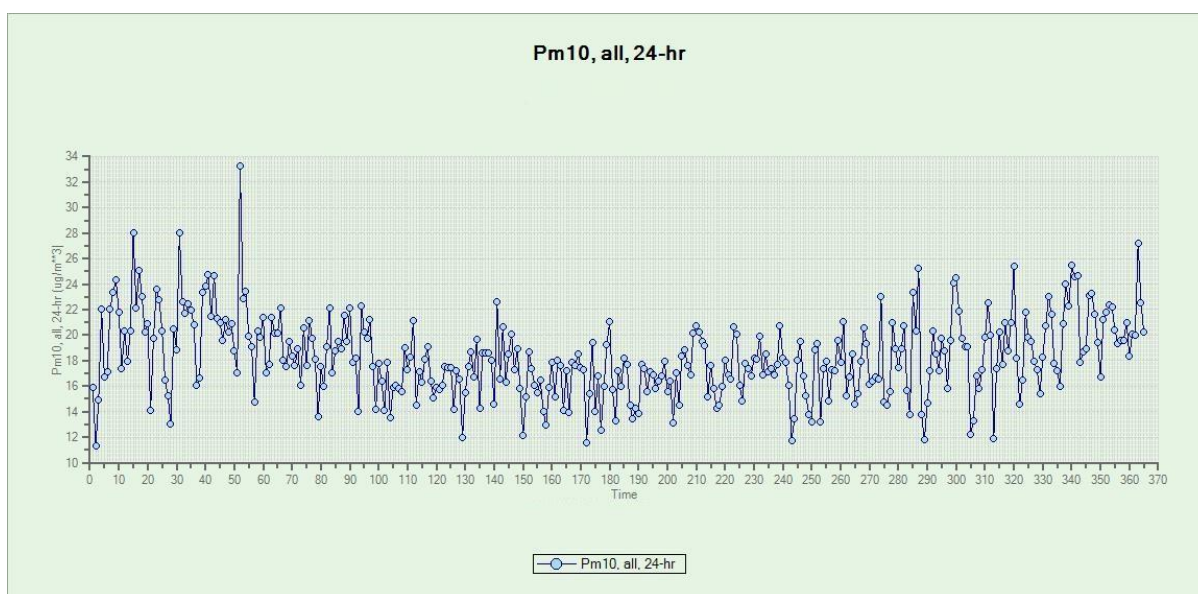
Таблица 9. Годишни емисии от транспортни източници

Път	Широчина на пътно платно, м	Дължина на изследваната отсечка, м	Оценени автомобили средно на час*	Изчислени емисии, кг/г
III-293 Свобода-Крушари	6	2 000	202	192.8
III-7103 Телериг-Крушари	6	2 000	202	192.8

*- оценката е по данни от АПИ за най-близо разположения преброителен пункт в община Добрич, поради липсата на данни от преброяване на разглежданите пътни отсечки

Резултати

На следващата фигура е представено разпределението на средноденоношните концентрации на ФПЧ_{10} за цялата година за представителна точка в с. Крушари, която е отчетена като точката с най-висока средногодишна концентрация.

Фигура 9. Средноденоношни концентрации от всички източници за всеки ден от годината

От фигурата се вижда, че по-високите концентрации на ФПЧ_{10} се формират през зимните месеци, което е свързано с изгарянето на твърди горива за битово отопление от населението, което липсва през летните месеци, като най-високата единична стойност за средноденоношната концентрация е в размер на близо $34 \mu\text{g}/\text{m}^3$. В съответствие с Наредба №12 от 15 юли 2010г., по която са определени следните норми:

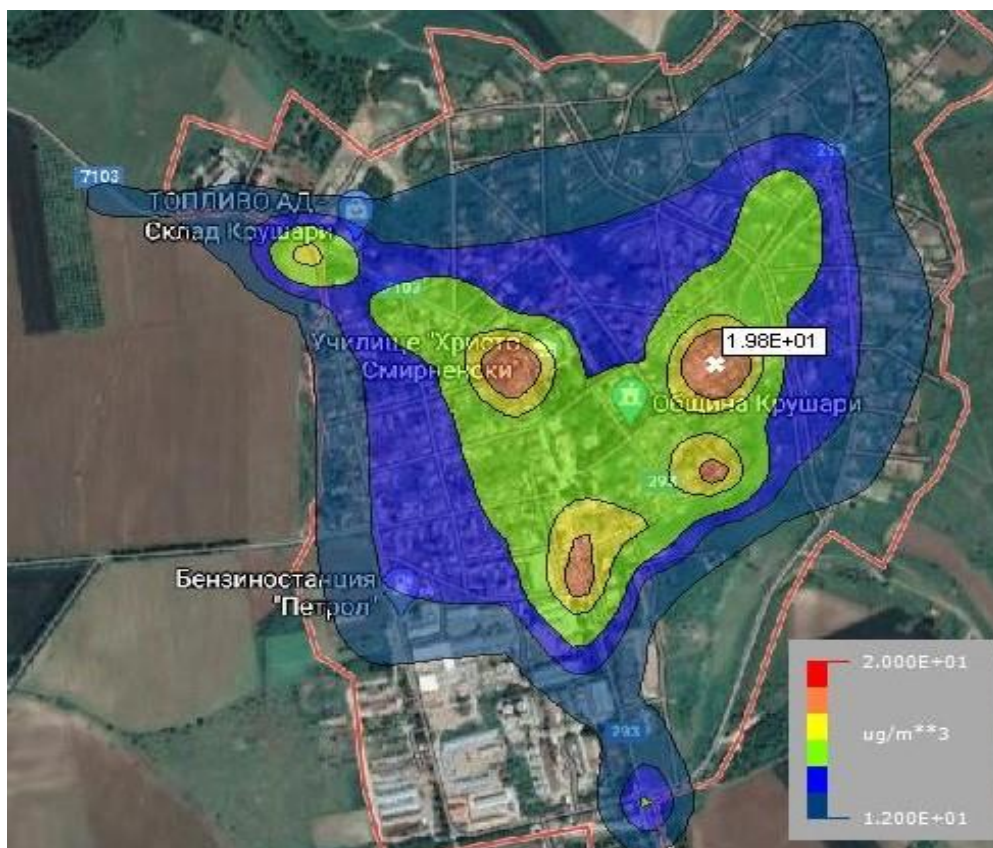

- средноденонощна норма за опазване на човешкото здраве (СДН) – $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (която не трябва да бъде превишавана повече от 35 пъти в рамките на една календарна година);
- средногодишна норма (СГН) за опазване на човешкото здраве – $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

Както се вижда от фигурата всички стойности, включително и през зимните месеци са под нормата за средноденонощна концентрация, като съответно това води и до липсата на превишения на средногодишната норма.

На долната фигура е представено и разпределението на средногодишните концентрации за изследваната територия.

Най-високата отчетена средногодишна концентрация е $19.8 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (отбелязана като $1.98\text{E}+01 \mu\text{g}/\text{m}^3$), което съответства на средногодишната норма от $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

Фигура 10. Разпределение на средногодишните концентрации на ФПЧ₁₀

Като резултат може да се направи заключение, че на територията на община Крушари, в зависимост от метеорологичните условия, използването на твърди горива за битово отопление и натоварването на пътната мрежа с транспортни средства, може да се наблюдава увеличение на концентрациите на ФПЧ₁₀, в сравнение с обичайните такива, но не се превишава средноденонощната норма от $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$, като не се превишава и нормата за средногодишната концентрация от $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$, което показва пълно съответствие на качеството на въздуха в община Крушари с нормативните изисквания и липсата на необходимост от предприемане на специални мерки за подобряване на качеството на атмосферния въздух на този етап, освен спазване на националната политика в областта и препоръките на компетентните институции, които се издават при необходимост.

Оценка на приноса на различните източници при формиране на средната концентрация

Като абсолютни стойности, изразени в масови единици общи емиисии, оцененият принос на различните източници е следният:

- от битово отопление – 16.8 т/г;
- от автотранспорт- 0.4 т/г;

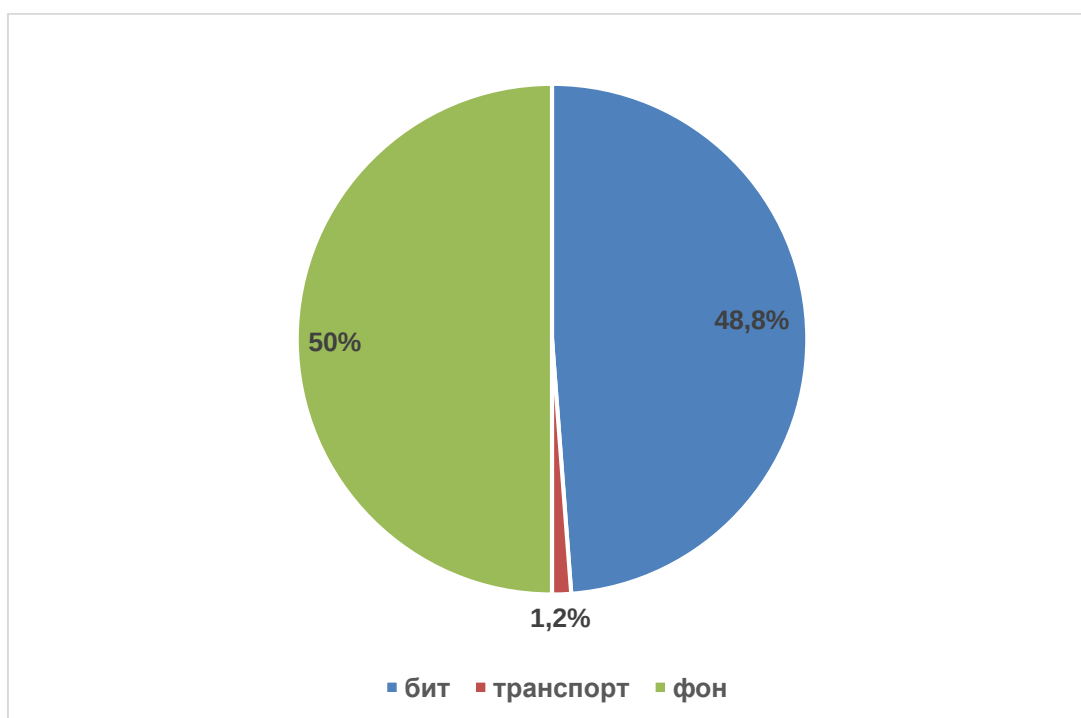
- от промишленост- пренебрежимо малък принос.

Средногодишната концентрация, отчетена от модела от $20 \mu\text{g}/\text{m}^3$, както е определена на горната фигура в съответствие с резултатите от дисперсионното моделиране, се формира приблизително по следния начин:

- от битово отопление – $9.8 \mu\text{g}/\text{m}^3$;
- от автотранспорт- $0.2 \mu\text{g}/\text{m}^3$;
- от регионален фон- $10 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

Съответно в процентно изражение приносът на отделните източници може да бъде изразен, както следва:

- от битово отопление – 30 %;
- от автотранспорт- 20 %;
- от регионален фон- 50 %.

Фигура 11. Принос на различните източници при формиране на средногодишната концентрация

2. Води

Водите във всичките им аспекти: повърхностни, подземни, питейни и отпадъчни са съществен фактор за постигане на балансирана, качествена и устойчива среда за обитаване, труд и отдих на населението.

Изменението в една от тези основни системи предизвиква промени на компонента на околната среда „води” в една или друга посока. С цел предотвратяване или намаляване опасността от здравен, екологичен и социален риск, при изготвянето на Екологичната оценка ще бъде направен анализ на съществуващото състояние на водите - повърхностни, питейни, отпадъчни и подземни, подробно хидрографско и хидроложко описание на водните обекти в общината и ще бъдат препоръчани мерки за избягване на евентуални негативни въздействия върху компонента на околната среда „води”.

2.1. Повърхностни води (хидрографска мрежа)

Територията на община Крушари е част област Добрич и съответно от Североизточния район на Р България. На север граничи с Република Румъния, на изток с община Ген. Тошево, област Добрич, на

запад с община Кайнарджа, област Силистра и община Тервел, област Добрич и на юг с община Добричка.

На територията на общината са разположени 19 населени места с административен център **с. Крушари**.

Община Крушари е разположена в източната част на Дунавската равнина и се характеризира с нискохълмист релеф, леко наклонен на север и изток, поради което преобладават северните, североизточните, северозападните и източни изложения. Теренът е с надморска височина 50-300м, като в по-голямата си част е равнинен с надморска височина около 200 м.

Община Крушари попада в Умерено-континенталната климатична област. Основно влияние оказват трансформирани океански въздушни маси, нахлуващи предимно от северозапад и запад, континентални въздушни маси на умерените ширини, нахлуващи предимно от североизток, както и формирани над самия Балкански полуостров. Известно влияние при формирането на местния климат оказва и близко разположения Черноморски басейн. Откритостта на Дунавската равнина на север позволява безпрепятствено нахлуване на студените континентални въздушни маси, поради което зимата е доста студена, пролетните мразове са често явление, лятото е сравнително топло. Средната годишна температура е около 11°C, юлският максимум е около 36°C, а януарският минимум – минус 25°C. Годишната сума на валежите се движи от 480-550 мм, т.е. районът е един от най-сухите в страната. Средният брой на дните със снежна покривка е 83. Годишната продължителност на слънчевото греене е над 2200 часа.

Водни течения и водни площи

Хидрография

Община Крушари е бедна на повърхностни водни ресурси. Липсват повърхностно течащи води, характерен е непостоянен речен режим. При силни дъждове и при топене на снеговете по суходолията се събират течащи води в деретата, които по-късно пресъхват. При големи дъждове водите прииждат с голяма сила и унищожават всичко по леглата си.

Подпочвените води се намират най-малко на 25 м дълбочина. За питейни нужди експлоатацията им става посредством сондажи на дълбочина 500-1000 м.

На територията на Община Крушари са изградени 2 микроязовира, захранвани от естествени водоизточници, като сумарната водна площ на двата язовира е 325 дка. Единият от тях е на границата с Община Тервел и се захранва от река Добричка. Вторият язовир се намира край с. Абрит в местността „Залдапа“.

Собственост е на Напоителни системи – гр. Варна, стопанисван от двама концесионери. Водата от двата язовира не се използва за изкуствено поливане.

В общината има голям брой естествени водоизточници. В селата Александрия, Северци, Коритен, Телериг, Ефр. Бакалово, Габер, Капитан Димитрово, Абрит, Полковник Дяково действат десетки естествени чешми. За качеството на водата има изготвени лабораторни проби, които показват негодността на водата за пиене, но завишените стойности на откритите нитрати не възпират хората от общината да ги ползват за поливане, пиене и др.

Край язовира в с. Абрит е каптиран извор за трапезна вода. Обектът е в процес на разработка, като инвестиционните намерения на концесионера са в непосредствена близост до извора да бъде изграден цех за бутилиране на трапезна вода и безалкохолни напитки.

Съгласно ПУРБ 2016-2021 на БДДР (писмо изх. №. ЗДОИ 660/28.12.2017 г.), територията на Община Крушари попада в поречие Дунавски Добруджански реки в обхвата на следните водни тела (фигура 12):

Фигура 12: Повърхностни водни тела, в обхвата на които попада община Крушари

- Част от естествено повърхностно водно тяло, категория река, с име Суха река, с код BG1DJ345R1109, поречие Дунавски Добруджански реки, с географско обхват: *р. Суха от вливане на р. Добричка до устие*;
- Малка част от СМБТ, категория река, с име яз. Оногур с код BG1DJ345L1014, поречие Дунавски Добруджански реки, с географско описание: *язовир Оногур на р. Суха. Име на мониторингов пункт – яз. Оногур. Код на пункта за мониторинг на качеството- BG1DJ09991MS1031*; Пункта е от националната програма за мониторинг на повърхностни води, утвърдена от Министъра на ОСВ със заповед №167/31.03.2016 г. Попада на територията на община Крушари.
- Малка част от естествено повърхностно водно тяло, категория река, с име Добричка, с код BG1DJ200R013, поречие Дунавски Добруджански реки, с географско описание: *р. Добричка от извор до вливане в р. Суха. Име на мониторингов пункт – р. Добричка при с. Росеново. Код на пункта за мониторинг- BG1DJ09942MS090*;
- Малка част от естествено повърхностно водно тяло, категория река, с име Пърън дере, с код BG1DJ900R1015, с географско описание: *р. Парън дере. Име на мониторингов пункт – след ПСОВ Ген. Тошево. Код на пункта за мониторинг- BG1DJ900R1015*.

Суха река (до 29 юни 1942 г. *Ишикли*) е река в Североизточна България, област Варна – общини Суворово и Аксаково, област Добрич – общини Добрич и Крушари и област Силистра – община Кайнарджа и Румъния. Влива се като суходолие в ез. Олтина в Румъния. Общата и дължината е 125,8 км, от които в България над 100 км, които я нареждат на 26-то място сред реките на България.

Суха река води началото си под името Изворско дере от извор - чешма (на 333 м н.в.) в западната част на Франгенското плато, на 1 км южно от с. Изгрев, област Варна. Тече в северна посока в широка долина, развита в баремски, аптски и сарматски окарстени варовици. На север от устието на река Карамандере долината ѝ придобива каньоновиден характер със стръмни (на места до 100 м) скалисти брегове. Северно от село Карапелит коритото ѝ окончателно пресъхва и оттам нататък до устието си продължава като суходолие. На 4 км северно от село Краново, община Кайнарджа навлиза в румънска територия и се влива като суходолие в югозападния ъгъл на езерото Олтина, разположено на десния бряг на Дунав, на 7 м н. в.

Площта на водосборният басейн на Суха река е 2403,9 км², което представлява 0,3% от водосборния басейн на Дунав. Основни притоци (→ ляв приток, ← десен приток):

- ← Маринска река
- → Карамандере

➤ ← Добричка река

Речната ѝ мрежа е асиметрична, като левите ѝ притоци са къси със сравнително голям наклон, докато десните са дълги с добре оформени речни долини.

Суха река е с основно дъждовно-снежно подхранване, но е с непостоянен речен отток, като максимумът е през пролетта март-юни, а минимумът – юли-октомври. Средногодишен отток при село Ново Ботево 0,69 м³/сек. През зимата, в продължение на 10 – 20 дни реката замръзва.

Преди 60 – 70 години водното течение на реката е било постоянно и е била зарибена. По-късно изсичането на горите във водосборната ѝ област е довело до почти пълно пресъхване в средното и долното ѝ течение. Сега в коритото на реката има постоянен отток само в горното течение до село Карапелит, докато надолу отток има само в отделни периоди от годината, дължащ се както на снеготопенето, така и на поройни дъждове. През останалото време коритото е сухо и представлява суходолие, на места широко до 500 м, със стръмни скалисти брегове, заето от обработваеми земи, което продължава до устието ѝ. Така например при село Ново Ботево, тамошната хидрометрична станция отчита целогодишен отток, на 35 км надолу по течението ѝ при Карапелит оттокът е само 2 – 3 месеца през пролетта, а при село Ефрейтор Бакалово, отстоящо на още 30 км по-надолу оттокът става епизодичен – само при бурно снеготопене или поройни дъждове.

По горното и средно течение на реката, водите ѝ се използват за напояване, като по самата река са изградени 6 по-големи микроязовира – „Ботево“, „Ведрина“, „Одринци“, „Златия“, „Оногур“ и „Брестница“.

След устието на десния си приток Добричка река Суха река навлиза в дълбок каньон, стръмните и отвесни скалисти брегове на който през средновековието изкуствено са издълбани стотици пещери, в които са се помещавали отшелници-монаси и християнски манастири. Освен това има и множество естествени пещери, където гнездат различни видове птици и се явява едно от орнитологично важните места в България.

В този си участък реката служи за общинска граница между общините Тервел и Крушари, а по-надолу и за областна граница между областите Добрич и Силистра.

Добричка река е река в Североизточна България, област Добрич — община Добричка и община Крушари, десен приток на Суха река от басейна на Дунав. Дължината ѝ е 70 км, която ѝ отрежда 51-во място сред реките на България.

Добричка река води началото си от извор, разположен южно от село Драганово, община Добричка, на 278 м н.в. До град Добрич тече на север, а в чертите на града прави голяма дъга изпъкнала на изток. След Добрич посоката ѝ става северозападна, а долината ѝ каньоновидна, дълбоко всечена в аптските и сарматски варовици на Добруджанското плато. В този си участък, особено след село Божурово, оттокът ѝ става епизодичен, главно през пролетта. През останалото време от годината коритото ѝ представлява суходолие, което се "влива" отдясно в Суха река (от басейна на Дунав), на 87 м н.в., на 2 км южно от село Ефрейтор Бакалово.

Реката е с основно дъждовно-снежно подхранване, но с малък дебит и непостоянен режим.

По течението ѝ са разположени 1 град и 9 села:

- Община Добричка — Драганово, Опанец, Богдан, Добрич, Врачанци, Росеново, Божурово, Камен;
- Община Крушари — Лозенец, Северци.

Поради непостоянния си режим по течението на реката и по някои от нейните притоци са изградени няколко микроязовира, водите на които се използват за напояване.

Границите на водните тела, съгласно публикувания ПУРБ за Дунавски РБУ 2016-2021 г. са представени в *таблица 10*.

Таблица 10: Повърхностни водни тела категория реки в ДРБУ

код водното тяло	име на реката/язовир	име на водното тяло	категория на водното тяло	код на типа	дължина на водното тяло, м	водосбор на площ, км ²	географско описание на водното тяло	История на водното тяло, спрямо ПУРБ 2010-2015
ПОРЕЧИЕ ДУНАВСИ ОБРУДЖАНСКИ РЕКИ								
BG1DJ345R1109	СУХА РЕКА	СУХА РЕКА DJRWB1109	река	R9	29,774	699,124	р. Суха от вливане на р. Добричка до устие	част от BG1DJ345R009
BG1DJ345L1014	яз. Оногур	ОНОГУР DJRWB1014	река	L16	3,008	6,475	язовир Оногур на р. Суха	част от BG1DJ345R009
BG1DJ200R013	ДОБРИЧКА	ДОБРИЧКА DJRWB1013	река	R9	65,829	540,872	р. Добричка от извор до вливане в р. Суха	BG1DJ200R013
BG1DJ900R1015	ПЪРЪН ДЕРЕ	ПЪРЪН ДЕРЕ DJRWB1015	река	R9	11,497	559,997	р. Парън дере	част от граничен район Суха река - Черно море

2.2. Подземни води

Подземни са всички води, които се намират във водонаситената зона на земята и са в пряк контакт със земните пластове. Наредба № 1 от 10.10.2007 г. за проучване, ползване и опазване на подземните води класифицира подземните водни тела:

- според структурата на водоносните хоризонти - като единични, слоести и разнородни;
- според хидравличните условия на горнището на водоносния слой - като напорни, безнапорни, напорно - безнапорни;
- според филтрационните им свойства - еднородни, нееднородни и особено нееднородни.

Подземните води в България имат повсеместно разпространение и играят важна роля, както за формиране на природната среда, така и като важен воден ресурс за задоволяване на потребностите на човека и на икономиката като цяло. Подземните води имат свои собствени басейни, в които се извършват процесите на тяхното количествено натрупване, движение и формиране на хидрохимичните им свойства.

Факторите, които определят условията за формиране на подземните води, тяхната динамика и режим са много, но първостепенно значение за тях имат:

- 1) Физико-географски - релеф, климат, хидрогеология, хидрография;
- 2) Геоложки - геоложки строеж, литоложки състав на скалите и тектонски структури.

Подземните водни тела, върху които е разположена Община Крушари, съгласно писмо изх.№ ЗДОИ-660/28.12.2017 г. на БДДР гр. Плевен и ПУРБ 2016-2021 са следните:

1. Подземно водно тяло BG1G000000N049 Карстово-порови води в Неоген-Сармат-Добруджа, с обща площ 3247,7 км² (фигура 13).

Населени места в община Крушари – Абрит, Александрия, Бистрец, Габер, Добрин, Ефрейтор Бакалово, Загорци, Земенци, Зимница, Капитан Димитрово, Коритен, Крушари, Лозенец, Огняново, Полковник Дяково, Поручик Кърджиево, Северняк, Северци, Телериг.

Естествените ресурси на ВТ са 4807 л/сек, разполагаеми ресурси 4803 л/сек, разрешеното водни количества 37 л/сек, експлоатационен индекс 1%.

Фигура 13: Подземно водно тяло BGIG000000N049, върху част от което е разположена община Крушари

2. Подземно водно тяло BG1G0000K1B041 Карстови води в Русенската формация, с обща площ 6626.0 км²

Населени места в община Крушари – Александрия, Бистрец, Габер, Ефрейтор Бакалово, Зимници, Капитан Димитрово, Коритен, Лозенец, Огняново, Поручик Кърджиево, Северняк, Северци, Телериг.

Естествените ресурси на ВТ са 11223 л/сек, разполагаеми ресурси 11136 л/сек, разрешеното водни количества 1061 л/сек, експлоатационен индекс 10%.

3. Подземно водно тяло BG1G000K1HB050 Карстово води в Разградската формация, с обща площ 4928,1 км²

Населени места в община Крушари – Абрит, Загорци, Земенци, Лозенец, Крушари, Полковник Дяково.

Естествените ресурси на ВТ са 3730 л/сек, разполагаеми ресурси 3627 л/сек, разрешеното водни количества 131л/сек, експлоатационен индекс 4%.

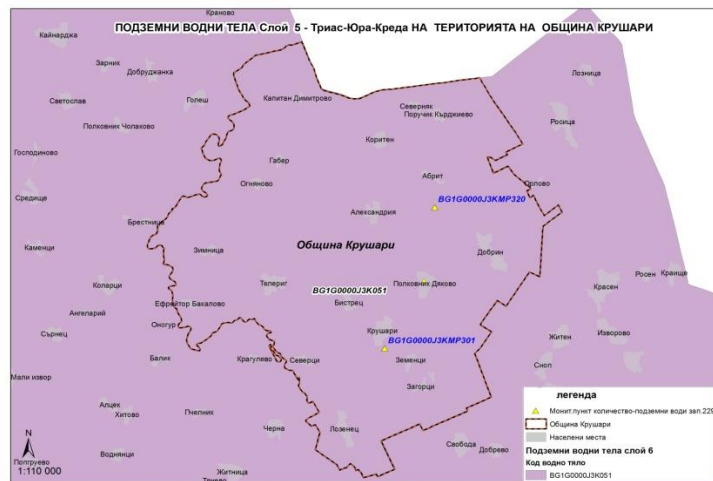

Фигура 14: Подземни водни тела BG1G0000K1B041 и BG1G000K1HB050, върху част от които е разположена община Крушари

4. Подземно водно тяло BG1G0000J3K051 Карстови води в Малм-Валанжския басейн, с обща площ 13104,5 км².

Населени места в община Крушари – Абрит, Александрия, Бистрец, Габер, Добрин, Ефрейтор Бакалово, Загорци, Земенци, Зимница, Капитан Димитрово, Коритен, Крушари, Лозенец, Огняново, Полковник Дяково, Поручик Кърджиево, Северняк, Северци, Телериг.

Естествените ресурси на ВТ са 4294 л/сек, разполагаеми ресурси 4242 л/сек, разрешеното водни количества 648 л/сек, експлоатационен индекс 15%.

Фигура 15: Подземно водно тяло BG1G0000J3K051, върху част от което е разположена община Крушари

На територията на Община Крушари, област Добрич попадат пунктове от националната програма за мониторинг на подземни води, утвърдена от Министъра на ОСВ.

➤ в подземно водно тяло **BG1G000000N049** е разположен пункт с код BG1G000000NMP298- Абрит, 148 капт. карстов извор от националната програма за мониторинг на химичното състояние.

➤ В подземно водно тяло BG1G000000NMP297 – Полковник Дяково, Кладенец и BG1G000000NMP298 – Арбит, 148 капт. карстов извор от националната програма за количествен мониторинг на подземните води, изпълнявана от НИМХ.

➤ В подземно водно тяло BG1G000J3K051-Крушари, Сондаж Залдапа и BG1G000J3KMP320 – Арбит, ТК ПЕС/87 – язовир Залдапа от националната програма за количествен мониторинг на подземните води изпълнявана от НИМХ.

2.3. Опасни хидроложки явления. Риск от наводнения

Районите в Дунавски район за басейново управление, със значителен потенциален риск от наводнения (РЗПРН), са определени със Заповед № РД – 88/21.08.2013 г. на Директора на БДУВДР и утвърдени със Заповед № РД – 744 от 01.10.2013 г. на Министъра на околната среда и водите.

РЗПРН са класифицирани в три степени на риск по отношение на човешкото здраве, стопанската дейност, околната среда и културно историческото наследство – нисък, среден и висок. Утвърдените РЗПРН съдържат само районите със степен на риск висок и среден.

Територията на община Крушари, област Добрич не попада в райони със значителен потенциален риск от наводнения.

Информация за риска от наводнения на територията на Община Крушари, съгласно ПУРН 2016-2021 в Дунавски район за басейново управление

ПУРН 2016-2021 г. е приет с Решение № 1104/29.12.2016 г. на Министерски съвет. В рамките на ПУРН 2016-2021 г. за утвърдените райони със значителен потенциален риск от наводнения (РЗПРН) са изготвени карти на заплахата и риска от наводнения. Обхватът на наводненията е определен при водни количества с обезпеченост 5%, 1% и 0,1% (с вероятен период на повторно настъпване 20 г., 100 г. и 1000

г.), при спазване на изискванията заложи в Методиката за оценка на заплахата и на риска от наводнения, съгласно изискванията на Директива 2007/60/ЕС (Европейска Директива за наводненията).

ПУРН 2016-2021г. съдържа Програма от мерки за намаляване на риска от наводнения и неблагоприятните последици по отношения на човешкото здраве, стопанска дейност, околната среда и културното наследство, с място за прилагане в РЗПРН, извън РЗПРН и за целия Дунавски район за басейново управление. Приложими за ОУП на Община Крушари са всички мерки в РЗПРН, извън РЗПРН и за Дунавски район за басейново управление, съгласно Приложение № 9 към ПУРН 2016-2021 г., в което са посочени и конкретните места на прилагане.

В ПУРН 2016-2021 г. в Дунавски район са планирани следните мерки извън РЗПРН и за целия Дунавски район за басейново управление за намаляване риска от наводнения с компетентен орган „Кмета на общината”, които са приложими и за община Крушари.

Таблица 11: Програма от мерки за намаляване риска от наводнения, с компетентен орган Кмета на общината

Място на прилагане/Код по национален каталог	Име на мярката	Описание на мярката	Допълнителна информация и пояснения	Приоритет	Ефект от мярката	Съвместимост с ПУРБ	Отговорна институция
Общи мерки за района за басейново управление							
РБУ/ PREP31-REAC78	Разработване и актуализиране на планове за защита при бедствия (в част наводнения)	Участие на компетентните органи за УРН от самото начало при разработването на планове за действия при природни бедствия, аварии.		висок	Повишаване на подготовеността на населението за наводнения	Неутрална към позитивна	Областен управител, Кмета на общината*
РБУ/ PRE59-PRO44-REAC132	Разработване и изпълнение на областни и общински програми за намаляване риска от бедствия вкл. от наводнения	Областните и общинските програми включват планиране на мероприятия за защита на критични участъци при опасност от преливане на диги и оградни съоръжения или локална защита на съоръжения от особена важност при критични ситуации.		висок	Повишаване на подготовеността на населението за наводнения	Неутрална към позитивна	Областен управител, Кмета на общината*
РБУ/ PRE28-REAC29	Инициативи за разработване на наредби за определяне на превантивните нормативи, строително-техническите норми за устройственото планиране на територията, проектирането, изпълнението и поддържането на строежите във връзка с намаляване на риска от бедствия /наводнения/	Целта е да не се допуска строителство в заливните зони, особено уязвимо такова или създаващо риск за допълнително замърсяване на водите и почвата.	Мярката се отнася за законодателството, регулиращо строителството на сгради и инфраструктура в зони с опасност от наводнение	висок	Минимизиране броя на засегнатите и пострадали хора при наводнения, Подобрване на защитата на значими стопански обекти	позитивна	МОСВ, МРРБ
РБУ/ PRE38-PRO21- PREP18	Създаване на Национална система за управление на водите в реално време	Осигуряване на национален обхват за управление на водите (водните ресурси)	Цялостно управление на водите, вкл ранно предупреждение	висок	Минимизиране броя на засегнатите и пострадали хора при наводнения, Подобрване на защитата на значими стопански обекти	неутрална	МОСВ
РБУ/ PREP54-REAC102	Изготвяне на указания за разработването и готовността за изпълнението на планове за защита при бедствия, включително от наводнения	Съвет за намаляване на риска от бедствия по 33Б		среден	Повишаване на подготовеността на населението за наводнения	неутрална	Съвет за намаляване на риска от бедствия по 33Б
РБУ/ PRE15-PREP1- RR6-REAC16	Изграждане на системи за ранно предупреждение, специално адресирани към поройни наводнения, дължащи се на интензивни валежи с малък пространствен и времеви обхват	Отнася се за речни басейни в относително високо пресечени терени, които следва да бъдат обхванати с метеорологични радары с висока резолюция и да бъдат оборудвани с автоматични датчици за регистриране на интензивни валежи заедно със системи за моделиране на валеж-отток. Обхващат специфични средни или малки водосбори с висок риск от поява на подобни наводнения. Рискът от подобни наводнения се засилва вследствие на климатичните промени.		среден	Минимизиране броя на засегнатите и пострадали хора при наводнения	неутрална	МОСВ-НИМХ-БАН
РБУ/ PRE5-PRO2- REAC6	Създаване на управляеми полдери и малки буферни басейни в заливни тераси на реките	Намаляване на скоростта, задържане на наносите и водните количества при преминаване на висока вълна в пасищата и алувиалните гори край реките; създаване на обеми за контролирано разтоварване на водните	Необходима е за съвместимост с ПУРБ	висок	Минимизиране броя на засегнатите и пострадали хора при наводнения; Осигуряване бързо	позитивна	Кмета на общината*

		количества чрез съществуващите на терена релефни форми			отвеждане на водите при интензивни валежи и наводнения от урбанизираните територии; Възстановяване на нормалните условия за живот; Минимизиране броя на засегнатите обекти от социалната инфраструктура		
РБУ/ PRE31-PREP2- RR7-REAC39	Ефективно управление на водните нива на язовири и ретензионни водохранилища. Недопускане на преливане през короната на дигите при поройни валежи в сравнително малки водосборни области	Преценка на хидроложка и хидравлична осигуреност на язовирните стени, особено на тази от насипен тип, от гледище на новите нормативни изисквания за сигурност на стените и асоциираните с тях водопроводящи съоръжения. Актуализиране на аварийните планове; запознаване на населението под такива съоръжения със съществуващите рискове.		висок	Минимизиране броя на засегнатите и пострадали хора при наводнения	неутрална	Собственик на съоръжението*
РБУ/ PRE35-PREP5- RR8-REAC52	Актуализиране на наредбите за поддържане и експлоатация на малките язовири с цел безопасно провеждане на високите вълни породени от поройни наводнения		Мярката е необходима, за да се увеличи сигурността на малките язовири	среден	Осигуряване бързо отвеждане на водите при интензивни валежи и наводнения от урбанизираните територии	Неутрална	МЕ
РБУ/ PREP8-REAC55	Координация и сътрудничество между всички управленски нива (национално, басейново и местно) от единната спасителна система	Координация в рамките на единна система за спасяване при наводнения	Тази мярка включва сътрудничество при дейности и финансиране между всички държавни ведомства с отговорности по отношение на наводненията	много висок	Създаване на съвременна нормативна уредба	Неутрална	ГД ПБЗН
РБУ/ PREP12-REAC59	Доизграждане и модернизиране на мрежата за метеорологичен и хидрометричен мониторинг	Осигуряване на повече и по-надеждни данни за водния ресурс и неговата динамика в реално време	Тази мярка е необходима, за да осигури прогнози за възникването на наводнения в реално време	много висок	Осигуряване на оперативна информация.	Неутрална	ИА ППД
РБУ/ PREP13-REAC60	Създаване на механизъм за координация на действията при възникване на риск от наводнения, вкл. в трансграничен район	Осигуряване на дву-, три- и многостранни дейности за координиране на мерките и дейностите по защита от наводнения, обмяната на информация и т.н. за достигане на общи съгласувани действия в рамките на национални и трансгранични водни басейни		висок	Минимизиране броя на засегнатите и пострадали хора при наводнения	Неутрална към позитивна	МОСВ; БД
РБУ/ PREP20-REAC66	Създаване на капацитет на компетентните органи (РНОСВ или БД)	Назначаване на допълнителни служители, възлагане на външни изпълнители, обучения и преквалификация за придобиване на хидроинженерна квалификация, допълнително натоварване на експертите по места	Тази мярка включва персонал, оборудване и инструменти, необходими за изпълнение на ПУРН	много висок	Повишаване квалификацията на персонала	Позитивна	МОСВ; БД
РБУ/ PREP21-REAC68	Ежегодно обследване на техническото и експлоатационното състояние на язовирните стени и съоръженията към тях	В посока избягване на аварии и "разрушаване" особено при наводнения.	Фокусът на мярката е върху състоянието и безопасността на язовирите	висок	Минимизиране на риска от наводнения по водното течение за целия речен басейн	Позитивна	Областния управител
РБУ/ PREP25-REAC72	Сътрудничество с компетентните органи за басейново управление и за управление на риска от наводнения на други държави	В съответствие с държавната политика за двустранно и многостранно сътрудничество и след съгласуване по нормативно установения ред на дейности в международни райони за басейново управление		много висок	Минимизиране на риска от наводнения по водното течение за целия речен басейн	Неутрална	МОСВ; БД
РБУ/	Поддържане и подобряване състоянието на съществуващи язовири	Мерки свързани най-вече със сигурността на стената, устойчивост на стената във връзка с изискванията на новите нормативни документи като ЕВРОКОД и др	Изисква информацията от мярка ВМ-А.3.6.5; отнася се само за язовири на "НС" ЕАД, НЕК и ВиК	висок	Минимизиране броя на засегнатите и пострадали хора при наводнения,	Неутрална към негативна	Собственика на съоръжението/

PRE47-PRO31-REAC118					Подобряване на защитата на значими стопански обекти		Съоръженията *
РБУ/ PRE48-PRO32-REAC119	Премахване на опасни, пречести и/или неефективни язовири	Премахване на някои малки язовири, които не изпълняват своето първоначално предназначение и представляват потенциална опасност за разположените под тях обекти и населени места	Изисква информацията от мярка ВМ-А.3.6.5	среден	Минимизиране броя на засегнатите и пострадали хора при наводнения	Позитивна	Собственика на съоръжението/ Съоръженията *
РБУ/ PRE57-PRO42-REAC130	Възстановяване на компрометирани диги	Тази мярка се налага най-вече поради слабости в експлоатацията на съществуващите диги, нарушаване целостта на дигите вследствие преминаване на селскостопански или горски пътища, изграждане на други инфраструктурни съоръжения, водопроводи, газопроводи и др.		висок	Минимизиране броя на засегнатите и пострадали хора при наводнения	Неутрална	МЗХ
РБУ/ PRE69-PRO54-REAC141	Осигуряване на скатовете за задържане	Мероприятия за увеличаване на грапавината чрез залесяване, изграждане на тераси и заграждения от биологичен и изкуствен материал.	Мярката цели да редуцира оттока на вода чрез залесяване с подходящи дървесни видове. Ще изисква съответното законодателство	среден	Подобряване на водозадържащата способност на земеделски, горски и крайречни територии	Позитивна	Собственика на съоръжението/ съоръженията; държавни предприятия по чл.163 от ЗГ*
РБУ/ PRE16-REAC17	Почистване на речни участъци и дерета за осигуряване преминаване на висока вълна	Премахване на препятствията за свободното преминаване на водите чрез почистване на участъци от речните корита и дерета от дървета и храсти, падащи дървета, дънери, битови и строителни отпадъци и други натрупвания		много висок	Минимизиране броя на засегнатите и пострадали хора при наводнения	Неутрална към негативна	Областния управител
РБУ/ PRE27-REAC28	Почистване и стопанисване на речните легла в границите на урбанизирана територия	Осъществяване на дейности по ликвидирани на натрупвания, създаващи препятствия за свободно преминаване на водите, чрез почистване на участъци от речните корита от дървета и храсти, падащи дървета, дънери, битови и строителни отпадъци и др.		висок	Осигуряване бързо отвеждане на водите при интензивни валежи и наводнения от урбанизираните територии	неутрална към позитивна	Кмета на общината*
РБУ/ PRE24-REAC25	Премахване на незаконни постройки, подприщящи съоръжения, огради, складиран материал и други намиращи се в границите на речните легла или дерета	Отстраняване на всички подприщящи строежи и съоръжения, намиращи се в речните корита и нарушаващи тяхната проводимост; създаване на обстановка на нетърпимост към незаконно изградените такива обекти.		среден	Минимизиране броя на засегнатите и пострадали хора при наводнения	Неутрална към позитивна	Кмета на общината*
РБУ/ PREP7-REAC54	Повишаване готовността на населението за реагиране при наводнения	Разработване и осъществяване на програми за превантивна дейност чрез средствата за масова комуникация; провеждане на учебни тренировки за отработване на действия за спасяване на хора и лично имущество; осигуряване на неприкосновен запас с вещи и храни от първа необходимост за населението	мярката е предвидена за всеки РЗПРН	висок	Подобряване на реакциите на населението при наводнения	Неутрална	ГД ПБЗН, Кмета на общината*
РБУ/ PREP9-REAC56	Популяризиране използването на застрахователни имуществени продукти в застрашените от наводнения райони	Създаване и разпространение на компенсиращи механизми за нанесени щети		среден	Повишаване на подготовеността на населението за наводнения	Неутрална	Застрахователи и презастрахователни дружества
РБУ/ PRE19-REAC20	Постоянен мониторинг на застрояването в близост до заливаемите зони	Нормативно регламентиране на дейностите на местните власти за ограничаване на строителството, вкл. незаконното, в и в близост до заливаемите зони, като се сравняват сателитни снимки, извършват се геодезични заснемания, ежегодни проверки на място и други дейности	предвидена е за всеки от 26-те РЗПРН в ДРБУ	среден	Минимизиране броя на засегнатите и пострадали хора при наводнения	Неутрална	Кмета на общината*

Доклад за Екологична оценка на предварителен проект за „Общ устройствен план на Община Крушари”

РБУ/ PREP39-REAC86	Провеждане на обучителна и информационна кампания по проблемите свързани с наводненията	Специално организирани събития за получаване на знания, информация и развитие на умения в случай на наводнение		висок	Повишена информираност на обществеността, подобрява подготовеността и реакциите та населението	неутрална към позитивна	БД, Кмета на общината*
РБУ/ PRE46-PRO30-REAC117	Реконструкция и ремонт на язовири	Реконструкция на самата язовирна стена, като повишаване височината на нейната корона, увеличаване проводимостта на съоръженията за отвеждане на високите води	отнася се за общинските язовири	среден	Минимизиране броя на засегнатите и пострадали хора при наводнения	Неутрална	Кмета на общината*
РБУ/ PREP11-REAC58	Информирание и осигуряване на широк достъп до информация на населението чрез използването на съвременни способности и технологии			среден	Повишена информираност на обществеността, подобрява подготовеността и реакциите та населението	неутрална към позитивна	МОСВ, Кмета на общината, ГД ПБЗН, НИМХ-БАН*
РБУ/ PRE82-PREP-63-REAC155	Изготвяне на ежедневен хидрометеорологичен бюлетин. Издаване на предупреждения при опасност от наводнения към МОСВ и ПБЗН -МВР	нова мярка от МОСВ		много висок	Минимизиране броя на засегнатите и пострадали хора при наводнения	Неутрална	НИМХ-БАН
РБУ/ PREP10-REAC57	Организация и информирание на заинтересованите страни надолу по речното течение	Засилена комуникация в рамките на целия речен басейн		среден	Минимизиране броя на засегнатите и пострадали хора при наводнения, Минимизиране на риска от наводнения по водното течение за целия речен басейн	Неутрална	БД; ГД ПБЗН
РБУ/ PRE81-PRO68	Използване на съвременни системи за управление на атмосферните води за намаляване на риска от наводнения /особено в населени места/	мярката цели безпроблемно отвеждане и оттичане на падналите в градската среда валежи и очакван облекчителен ефект върху канализационната мрежа в населените места		висок	Минимизиране броя на засегнатите и пострадали хора при наводнения, Осигуряване бързо отвеждане на водите при интензивни валежи и наводнения от урбанизирани територии	Неутрална	Собственика на съоръжението /съоръженията
РБУ/ PRE83-PRO69	Оценка на влиянието на хидротехническите съоръжения върху риска от наводнения на етап проект на изграждане на съоръжението	Мярката цели недопускане на повишаване на риска от наводнения при изграждане на нови съоръжения		висок	Минимизиране броя на засегнатите и пострадали хора при наводнения	Неутрална	Собственика на съоръжението /съоръженията *
Мерки за защита от наводнения извън РЗПРН- Поречие Дунавски Добруджански реки							
Северняк PRE49-PRO34-REAC121	Възстановяване на компрометирани диги	Тази мярка се налага най-вече поради слабости в експлоатацията на съществуващите диги, нарушаване целостта на дигите вследствие преминаване на селскостопански или горски пътища, изграждане на други инфраструктурни съоръжения, водопроводи, газопроводи и др.	възстановителни работи в част от съществуващо дере, землище на с. Северняк, общ. Крушари, обл. Добрич	висок	Осигуряване на по-висока степен на защита	неутрална	Кмета на общината *
Северняк PRE49-PRO34-REAC121	Терасиране, реконструкция на отводнителните канали	Терасирането на склоновете е мярка за задържане на повърхностните води. Тя може да бъде съчетана с реконструкция на каналите	Изграждане на отводнителен канал в землището на с. Северняк общ. Крушари, обл. Добрич	среден	Минимизиране броя на засегнатите и пострадали хора при наводнения	Неутрална към позитивна	Кмета на общината *

*Мерки за намаляване риска от наводнения, с компетентен орган „Кмета на общината”, които са приложими и за община Крушари.

Състояние на хидротехническите съоръжения, в региона, към който попада Община Крушари, съгласно Регионален доклад за състоянието на околната среда през 2017 година на РИОСВ Варна

Хидротехнически съоръжения под контрола на БДДР по общини. Извършени проверки, констатирано състояние.

За извършено обследване на потенциално опасните обекти и проводимостта на речните легла на територията на БДДР - Плевен., в изпълнение на Заповед №РКД-04-38/13.09.2017г. на Областния управител на област Добрич. Заповед №РД-17-7706-123/07.04.2017г. на Областния Управител на Област Варна.

През 2017 г. е извършено обследване на техническото и експлоатационно състояние на хидротехническите съоръжения, проводимостта на речните легла. Информацията е набрана от участия на експерти на дирекцията в състава междуведомствени комисии, назначени със заповеди на Областните управители на съответните области и Кметове на общини, находящи се на територията на БДДР-Плевен. В горесцитираните комисии са включени експерти от ДАМТН при обследването на язовирите – държавна и общинска собственост.

След направеният обход и оглед на място е предоставена следната обобщена информация :

V. Територия на област Добрич

Проводимост на реките Суха река, река Добричка, и дерета в:

Урбанизирани територии:

Комисията извърши оглед на речни легла с констатирана намалена проводимост от предходна проверка. Бяха проверени следните дерета и реки по общини, както следва:

1. За участъка от река Суха преминаваща през територията на с. Одринци.

- Участъкът на коригираното преди много години речно корито е затлачен и обрасъл с дървесна и храстовидна растителност.

- Изпусканото през основния изпускател на язовир „Одринци” водно количество в размер на около 50 л/с се провежда от речното корито нормално, но при увеличаване на дебита се получават разливи.

2. Участък в с. Долина, при мелницата:

Участъкът на речното корито е затлачен и обрасъл с дървесна и храстовидна растителност.

Изпусканото през основния изпускател на язовир „Одринци” водно количество в размер на около 50 л/с се провежда от речното корито нормално, но при увеличаване на дебита се получават разливи.

- Участък преминаващ през територията на село Ново Ботево. В момента на проверката коритото на реката провежда оттока. Почистен от храсти и дървета е отвора на стоманобетонен плочест мост част от път DOB 3111 (III –2702) свързващ селата Ведрина и Ново Ботево. В участък от приблизително 110 метра в регулацията на селото, реката е продълбочена и почистена от наноси. Извършеното продълбочаване не осигурява провеждането на висока вълна с нормативна обезпеченост без разливи.

Изменението на фактическата обстановка относно проводимостта на речните легла спрямо тази, констатирана при извършване на проверките през 2016 г. се изразява в следното:

Комисията предлага следните предписания за превантивни мерки:

1. За осигуряване на проводимост на реката от скатовите води след язовирната стена на язовир Одринци и оразмерителното водно количество от основния изпускател е необходимо да бъде осигурено финансиране и реализация на проекта за корекция от края на изградения първи етап до тръбния водосток на път III-2702 при км. 1+490 –4 x 1,00 м. в с. Одринци. (II и III етап от проекта „Корекция на река Суха от опашката на микроязовир „Златия 1” до 500 м. на язовирната стена на язовир „Одринци”).

2. Безименно дере:

- в участъка на с. Овчарово. Земният профил на коригираното дере се поддържа в добро състояние, осигурена е проводимост.

- в участъка на с. Сливенци. Земният профил на коригираното преди няколко години дере се поддържа в добро състояние, осигурена е необходимата проводимост.

- в участъка на с. Добрево. Изкопаното след наводнението от 2003 г. без проект корито не се поддържа и не осигурява провеждането на висока вълна с нормативна обезпеченост.

- в участъка на с. Свобода. Изкопаното след наводнението от 2003 г. без проект корито не осигурява провеждането на висока вълна с нормативна обезпеченост.

3. Безименно дере:

- в участъка на с. Бранище. Земният профил на коригираното дере е почистено, с осигурена проводимост.

- в участъка на плочест водосток на път II-71 при км. 91+050-1 x 5,00 м. до „Вигимед”.

Коритото на дерето е продълбочено и почистено скоро, забелязва се отток. Като цяло качеството на изкопните работи не е на необходимото ниво, течението меандрира по дъното на земното корито. Малкият водосток на територията на „Вигимед” не е премахнат и ще подприщва течението и предизвиква разлив.

4. Безименно дере преминаващо през с. Славеево в участъка на новоизградената пешеходна пасарелка. Дерето преди нея не е коригирано, след нея в участъка на парка речното корито е продълбочено, вероятно с обратен наклон или има препятствие, защото водата застоява.

Към момента на проверката представителя на община Добричка докладва, че тече процедура за почистване на деретата в населени и извън населени места в община Добричка, за които имат докладни записки от кметовете и кметските наместници.

Община Крушари

Реки и дерета в населените места:

1. Безименно дере в участъка на облицована корекция през с. Крушари. Като цяло коритото е почистено и е осигурена проводимост, но изграденото малко корито е затлачено и на практика заличено. Това води до отлагане на наноси по кюнето при ниски и средни води.

2. Безименно дере, десен приток на река Коритенска, преминаващо през с. Северняк в участъка на моста дерето е некоригирано, има проводимост за ниски и средни води, но за предотвратяване на разливи при преминаване на висока вълна е желателно да бъде проектирана и изпълнена земна корекция. Община Крушари е кандидатствала пред Междуведомствената комисия за възстановяване и подпомагане към Министерски съвет за изпълнение на такава корекция, за което бяха отпуснати над 600 000 лв. Но в продължение на две години не успя да усвои средствата и ги върна в Републиканския бюджет.

3. Река Коритенска в с. Коритен, в участъка на мост на път III-293, при км.39+725.

Профила на земната корекция в село Коритен е сравнително чист, но твърде плитък, поради затлачване с наноси.

4. Безименно дере, десен приток на река Коритенска в с. Абрит. Като цяло коригираното някога речно корито е сравнително чисто, с осигурена проводимост, с изключение на участък с пресичане на улица с макаданова настилка, която пречи на оттока на ниските води и води до застояване на водата.

5. Безименно дере - в участъка на мост на път III-293, при км.34+186 преди с. Александрия. Речното русло е широко и чисто, с осигурена проводимост. Преди моста е заето от обработваеми земи. След моста земната корекция е чиста, с осигурена проводимост.

- в участъка на сводов мост на път III-2932, при км. 2+724 в с. Полк. Дяково речното некоригирано корито е почистено, с осигурена проводимост. Вероятно поради препятствия или участък с обратен наклон по течението, водата след моста застоява.

Реки и дерета извън населените места

1. Река Коритенска в участъка на Стоманобетонен мост на общински път DOB 3173 /293 Коритен-Абрит-/III-2932/, в опашката на язовир „Залдапа”. Участъка преди моста е неоформена широка долина, със задоволителна проводимост. След моста опашката на язовира е затлачена и обрасла с дървесна, храстовидна и влаголюбива растителност.

Извън границите на урбанизираните територии

От извършения оглед извън регулация на населените места се констатира:

1. Река Добричка – в участъка на ЖП моста. Коритото на реката е почиствано през 2014 г. след катастрофалното наводнение. Осигурена е проводимост за ниски и средни води през левия отвор на моста. Относно провеждането на висока вълна през укрепвания навремето мост е съмнително провеждане на такава с нормативна обезпеченост без подприщване на течението и заливане на земеделски земи в района на местност „Чорчолийките” без изграждане на специално съоръжение. Комисията не може да прецени има ли опасност за конструкцията на моста в предвид извършеното продълбочаване непосредствено до устоите му и начина на укрепване в централната част - в участъка на мост на път II-97 при км. 2+110 -2 x 10,50 м. гр. Добрич - с. Козлодуйци, непосредствено след отбивката за с. Врачанци. Извършеното почистване и продълбочаване през 2014 г. след наводнението, все още осигурява необходимата проводимост за средни води в този участък, въпреки малкия наклон и започналото обрастване с растителност на откосите на изкопания канал.

- в участъка на път гр. Добрич – с. Богдан. Участъка преди началото на облицования профил е коригиран преди години със земен профил в изкоп. Поради обрастване с храстовидна и дървесна растителност и изградени разнообразни премоствания от собственици на имоти, коритото осигурява проводимост при ниски и средни води, но не и при високи води. Необходимо е възлагане и изработване на проект за нова корекция, съобразена със съществуващия проект на корекцията на гр. Добрич. Необходима е и реконструкция на тръбния водосток в началото на облицования участък – поради недостатъчно сечение.

Язовири

Язовирите Одринци, Малка Смолница и Плачи Дол 1 с добра проводимост надолу по течението до 500м след основния изпускател. Язовир Плачи Дол 2 е с разорано дърво и се ползва като обработваема земя.

Комисията предлага следните предписания за превантивни мерки:

1. Участъкът на път гр. Добрич – с. Богдан.

Областният управител да възложи изработване на проект за нова корекция, съобразена със съществуващия проект на корекцията на гр. Добрич и реконструкция на тръбния водосток в началото на облицования участък. Участъкът е с дължина около 1200 м. Да се изготвят документи до МКВПМС с искане за финансиране на проекта.

Реки и дерета в населените места

От извършения оглед в регулация на населените места се констатира:

1. Безименно дърво, десен приток на река Добричка в участъка на сводест ЖП водосток и коригирано земно корито през „Агромашина импекс”. Дерето беше коригирано след наводнението в района от 2009 г. Дерето непосредствено след водостока е с обратен наклон заради пресичането му от кабел високо напрежение.

2. Река Добричка

- в района на покрития участък при „ДКЦ 2”, между заустването на дърво „Сердика” и моста на бул. „25-ти септември”. Участъкът е почистен и с осигурена проектна проводимост.

Комисията предлага следните предписания за превантивни мерки:

1. Да се предприемат необходимите действия за осигуряване проводимостта на речния участък, дърво, десен приток на река Добричка в участъка на сводест ЖП водосток и коригирано земно корито

през „Агромашина импекс”, като за предприетите действия бъде писмено уведомена Басейнова дирекция „Дунавски район” Плевен.

2.4. Зони за защита на водите на територията на Община Крушари

В Р България е изградена система от защитени територии като част от регионалната и световната мрежа, в съответствие с международните договори по опазване на околната среда, по които Република България е страна.

Всички води и водни обекти се опазват от изтощаване, замърсяване и увреждане с цел поддържане на необходимото количество и качество и здравословна околна среда, съхраняване на екосистемите, запазване на ландшафта, включително и чрез създаване на зони за защита на водите. За постигането на тези цели се обособяват следните видове зони за защита на водите:

- зони за защита на питейните води - водни тела и санитарно-охранителни зони;
- зони с води за къпане;
- зони, в които водите са чувствителни към биогенни елементи, включително: уязвими зони и чувствителни зони;
- зони за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми;
- защитени зони, обявени за опазване на местообитания и биологични видове, в които поддържането или подобряването на състоянието на водите е важен фактор за тяхното опазване (Натура 2000).

Изготвени са регистри за защитените зони в границите на Дунавски район за басейново управление, като са включени и водните тела попадащи в тях.

2.4.1. Територии, обявени за извличане на вода, предназначена за човешка консумация, съгласно чл. 7 на Рамковата директива по водите

Повърхностни води

В изпълнение на изискванията на чл. 7, т. 1 от Директива 2000/60/ЕС на Европейския Парламент и на Съвета и чл. 119а, ал.1, т.1. от Закона за водите, предназначени за питейно-битово водоснабдяване са определени:

- водни тела, които се използват за питейно-битово водоснабдяване и имат дебит средно над 10 м³ на ден или служат за водоснабдяване на повече от 50 човека;
- водни тела, които се предвижда да бъдат използвани за питейно-битово водоснабдяване в бъдеще.

Опазването на водите, предназначени за питейно-битово водоснабдяване се осъществява чрез определяне на:

- водните тела - зони за защита на водите;
- санитарно - охранителни зони около водовземните съоръжения за питейно - битово водоснабдяване.

На територията на Общината няма повърхностни водни тела използвани за питейно битови цели.

Подземни води

В *таблица 12* са представени зоните за защита на питейните води от подземни водни тела попадащи в територията на БДДР, със броя учредени СОЗ и използваните водни количества към 2009 г. съгласно ПУВР, а на *таблица 13* връзката на подземните водни тела с други зони за защита на водите. Съгласно Проект на ПУРБ 2016-2021 г. зоните за защита са без изменение.

Таблица 12. Регистър на зоните за защита на питейните води от подземни водни тела на територията на БДДР към 2009 г., съгласно ПУРБ

Код на зона за защита	Код на ПБТ	Брой учредени СОЗ към 2009	Използвани водни количества за обществено ПБВ, м³/ден	Използвани водни количества за самостоятелно ПБВ, м³/ден
BG1DGW0000K1B041	BG1G0000K1B041	18	42 021,236	1 725,408
BG1DGW000000N049	BG1G000000N049	3	16 906,849	0
BG1DGW0000K1HB050	BG1G0000K1HB050	8	36 793,454	27,945
BG1DGW0000J3K051	BG1G0000J3K051	21	66 618,593	213,699

Таблица 13. Връзка на подземните водни тела с други зони за защита на водите

Наименование на водното тяло	Код на ПБТ	Зони за защита на водите			
		Зони за защита на питейни води	Уязвими зони (нитрати)	Зони за опазване на местообитания и водни биологични видове	
				Защитена зона за опазване на птици	Защитена зона за опазване на хабитати
Карстови води в Русенската формация	BG1G0000K1b041		в зоната на разкритие	в зоната на разкритие	в зоната на разкритие
Карстово-порови води в Неоген-Сармат-Добруджа	BG1G000000N049				
Карстови води в Разградската формация	BG1G0000K1hb050		в зоната на разкритие	в зоната на разкритие	в зоната на разкритие
Карстови води в Малм-аланжския басейн	BG1G0000J3K051		в зоната на разкритие		в зоната на разкритие

	ПБТ е зона за защита на питейни води
	ПБТ е динамично свързано със зоната за защита
	ПБТ частично се припокрива от зоната за защита
	ПБТ изцяло се припокрива от зоната за защита
	ПБТ не е зона за защита на питейни води или не е свързано с уязвима зона или зона за опазване на биологични видове

Съгласно Писмо изх. № 3ДОИ-660/28.12.2017 г. на БДПР гр. Плевен на територията на Община Крушари няма определени СОЗ в съответствие с изискванията на Наредба № 3/ 16.10.2000 г. за условията и реда за проучване, проектиране, утвърждаване и експлоатация на санитарно-охранителните зони около водоизточниците и съоръженията за питейно-битово водоснабдяване и около водоизточниците на минерални води, използвани за лечебни, профилактични, питейни и хигиенни нужди (Д.В.бр.88 от 27 октомври 2000 г.).

В таблица 14 е представена наличната информация (предоставена от ВиК дружествата) за водоизточниците, използвани за ПБВ на населените места в община Крушари.

Таблица 14. Водоизточници използвани за водоснабдяване по данни на ВиК

Наименование на водоизточника	Географски координати		Населено място	Община	Област
	Н	Е			
Р-20х Крушари 1	43°48',48,1"	27°45' 41,5"	Крушари	Крушари	Добрич
ДС Крушари 2	43°48',41,0"	27°45' 53,9"	Крушари	Крушари	Добрич
ДС Крушари 3			Крушари	Крушари	Добрич
ДС Полк.Дяково	43°49',55,8"	27°46' 42,9"	Полк.Дяково	Крушари	Добрич
ДС Абрит	43°54',16,6"	27°46' 49,7"	Абрит	Крушари	Добрич
ДС -1 Лозенец	43°45',38,3"	27°43' 52,1"	Лозенец	Крушари	Добрич
ДС -2 Телериг	43°50',54,2"	27°39' 41,5"	Телериг	Крушари	Добрич
ДС Кап.Димитрово	43°57',20,0"	27°41' 39,0"	Кап.Димитрово	Крушари	Добрич

В зоните за защита на питейните води задължително трябва да се спазва основна планирана мярка 2016-2021 г.- DW_1"Забрани и ограничения за изпълнения на дейности в зоните за защита на питейните води и в определените санитарно-охранителни зони (СОЗ) и буферните зони около водовземните съоръжения /системи", с действие за изпълнение на DW_1_4-"Спазване на забрани и ограничения в СОЗ съгласно заповедта за определяна на зоната и списъка по Приложение №1към Националния каталог от мерки (ПУРБ).

Приложение №1 към Националния каталог от мерки за ПУРБ съдържа Списък на дейностите, забранени или ограничени в зоните за защита на питейните води в определените СОЗ по Наредба №3 и буферните зони около водовземните съоръжения/системи, в случаите когато не са определени СОЗ.

Забранени дейности в цялата зона за защита на питейните води	Допълнителни дейности забранени: 1. в пояс II на определените СОЗ; 2. в буферна зона в радиус 1000 м от водоземното съоръжение, когато няма определена СОЗ.	Дейности, които не са забранени но могат да бъдат разрешени, ако със специални изследвания (процедура по ОВОС) се докаже, че няма да въздействат върху състоянието на водите в зоната за защита и/или в резултат от тях няма да се наложи допълнително пречистване за осигуряване на необходимото качество на питейната вода
За подземни водни тела или части от тях разположени в първи хоризонт (които се разкриват на повърхността)		
Пряко отвеждане на води, съдържащи опасни и вредни вещества в подземните води	Дейности, които водят до непряко отвеждане на опасни вещества във водното тяло от земната повърхност или между земната повърхност и водното ниво	Дейности, които водят до непряко отвеждане на вредни вещества от земната повърхност във водното тяло
Преработка и съхраняване на радиоактивни вещества и отпадъци	Дейности, които водят до непряко отвеждане на вредни вещества във водното тяло между земната повърхност и водното ниво	Добив на подземни богатства, в т.ч. инертни и строителни материали между земната повърхност и водното ниво
	Добив на подземни богатства, в т.ч. инертни и строителни материали, под водното ниво	Торене при съдържание на нитрати в подземните води до 35 мг/л - това като че ли няма смисъл
	Торене при съдържание на нитрати в подземните води над 35 мг/л	Напояване с подземни води от същото подземно водно тяло, от което се черпи питейната вода
	Използване на препарати за растителна защита, в т.ч. и разпръскването им с въздухоплавателни средства.	Изграждане на геоложки, хидрогеоложки и инженерногеоложки проучвателни съоръжения, в т.ч. и водоземни съоръжения за подземни води в подземното водно тяло (водоносния хоризонт)
	Напояване с води, съдържащи опасни и вредни вещества	Добив на подземни богатства в района на водоземане за питейно-битово водоснабдяване на населението, без да е доказано с конкретни проучвания и изследвания, че с добивната дейност не се понижава нивото на подземните води и няма опасност от влошаване на качеството им
	Водоземане, което създава риск за количеството и качеството на питейните води	
За подземни водни тела или части от тях разположени във втори и следващи хоризонти (които не се разкриват на повърхността)		
Пряко отвеждане на води, съдържащи опасни и вредни вещества в подземните води	Добив на подземни богатства	Изграждане на геоложки, хидрогеоложки и инженерногеоложки проучвателни съоръжения, в т.ч. и водоземни съоръжения за подземни води в подземното водно тяло (водоносния хоризонт)
	Дейности нарушаващи целостта на водонепропускливия пласт над подземното водно тяло	Добив на подземни богатства в района на водоземане за питейно-битово водоснабдяване на населението, без да е доказано с конкретни проучвания и изследвания, че с добивната дейност не се понижава нивото на подземните води и няма опасност от влошаване на качеството им
	Водоземане, което създава риск за количеството и качеството на питейните води	

2.4.2. Водни обекти в Община Крушари, съгласно ПУРБ, обявени за зони за отдих, водни спортове и/или за къпане, съгласно чл. 119а, ал.1, т. 2 (Директива 76/160/ЕЕС)

С изменението на ЗВ от юли 2015г. наименованието и обхвата на зоните за защита на водите, съгласно чл. 119а, ал. 1, т. 4 се промени от „зони с води за къпане“ на „водните тела, определени като води за отдих и водни спортове, включително определените зони с води за къпане“.

Съгласно изискванията на ЗВ, като зони за отдих, водни спортове и/или за къпане се определят водни тела, определени като води за отдих и водни спортове, включително определените зони с води за къпане.

Защитените територии, обявени като води за рекреация, включително определените като зони за къпане, се определят по смисъла на: Наредба № 5 от 30.05.2008 г. за управление качеството на водите за къпане (ДВ, бр. 53 от 10.06.2008 г.) транспонираща Директива 76/160/ЕЕС относно качеството на водите за къпане.

В региона на Община Крушари няма определени води за рекреация и зони за къпане.

2.4.3. Територии в Община Крушари, съгласно ПУРБ, чувствителни към биогенни елементи, включително територии, обявени за уязвими зони съгласно Директива 91/676/ЕЕС и територии, обявени за чувствителни територии съгласно Директива 91/271/ЕЕС.

Нормалното развитие на водната екосистема изисква наличие в нея на биогенните елементи азот, фосфор, въглерод, водород, кислород, сяра и др. От изброените елементи азотът и фосфорът и техните съединения играят най-важната роля за растежа на популациите на водната растителност. Внасянето на допълнително количество биогенни елементи и техните съединения във водоемите предизвикват нарушаване на екологичното равновесие в тях.

Увеличаване на количеството на хранителни вещества води до евтрофикация на водите, вследствие на който процес настъпват няколко взаимосвързани неблагоприятни ефекта във водоемите:

- "цъфтене" на водите - процес, при който съществено се увеличава числеността на един или няколко вида водорасли;
- бурното развитие на водораслите на повърхността води до промяна на светлинните условия, поради намаляване на прозрачността на водата, в следствие на което дънните водорасли загиват, образувайки токсични вещества;
- намаленото количество на кислорода във водата поради гнилостни процеси е причина за измиране водорасли, риби и други водни обитатели;
- влошава се качество на водата, поради придобиване на неприятна миризма и вкус.

Основните източници на замърсяване на водите с биогенни елементи са селското стопанство и отпадъчните води от бита, както и някои отрасли на промишлеността.

Чувствителните и уязвими зони са територии, обявени за защитени, тъй като водните тела в тези зони са чувствителни към влиянието на хранителни съставки - биогенни елементи (основно азот и фосфор) във водата.

2.4.3.1. Уязвими зони

Уязвимите зони се определят съгласно изискванията на Наредба № 2 от 13 септември 2007г. за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници.

Наредбата регламентира условия и изисквания, насочени към предотвратяване и намаляване на замърсяването на водите, с нитрати от земеделски източници, чрез:

- определяне на водите, които са замърсени, и на водите, които са застрашени от замърсяване (съдържание на нитрати с концентрация, по-голяма от 50 милиграма на литър), отчитайки физико-химичните и природните характеристики на водите и почвите;
- определяне като уязвими зони на районите в страната, в които чрез просмукване или оттичане водите се замърсяват или могат да бъдат замърсени с нитрати от земеделски източници и които допринасят за замърсяването.

В ПУРБ 2010 – 2015г. уязвимите зони в ДРБУ са определени съгласно Заповед № РД-795/10.08.20014г. на министъра на ОСВ.

Актуализацията на регистъра на тези зони е извършена въз основа на действащата към момента Заповед № РД 146/25.02.2015г. на министъра на ОСВ за определяне на нитратно уязвимите зони.

В Приложение 3.3.1. на ПУРБ 2016-2021 г. е представен Регистър на нитратно уязвимите зони в ДРБУ, съгласно Заповед № РД 146/25. 02.2015 г. на министъра на околната среда и водите.

Подземните водни тела, които са замърсени или застрашени от замърсяване с нитрати от земеделски източници съгласно Приложение №1 на Заповед №РД146/25.02.2015 г., върху част от които попада община Крушари са представени в следващата таблица.

Таблица 15. Подземни водни тела застрашени от замърсяване с нитрати

Код на водното тяло	Название на водното тяло
BG1G0000J3K051	Карстови води в Малм-Валанжския басейн
BG1G0000K1B041	Карстови води в Русенската формация
BG1G000K1HB050	Карстови води в Разградската формация

Подземно водно тяло BG1G000000N049, в обхвата на което попада община Крушари не е замърсено или застрашено от замърсяване с нитрати от земеделски източници, съгласно Приложение 1 към Заповед № РД 146/25.02.2015 г.

През Община Крушари не преминават повърхностни водни тела в териториалния обхват на БДДР, които са замърсени или са застрашени от замърсяване с нитрати от земеделски източници, съгласно Приложение 1 към Заповед № РД 146/25.02.2015 г.

Територията на община Крушари в пълен обхват попада в уязвима зона по надморска височина, съгласно Приложение 2 към Заповед № РД 146/25.02.2015 г.

2.4.3.2. Чувствителни зони

В Република България чувствителните зони са определени със Заповед № РД-970/ 28.07.2003 г. на Министъра на околната среда. Определените чувствителни зони са в съответствие с изискванията на Директива 91/271/ЕЕС от 21.05.1991г. за пречистването на градските отпадъчни води. Актуализация на регистъра на тези зони не е извършвана поради факта, че заповедта на министърът на ОСВ за тяхното определяне не е изменяна от 2003г.

За чувствителни зони следва да се определят тези водни обекти, в които се цели защита от еутрофикация - явление, което е предизвикано от повишаване на съдържанието във водите на биогенни елементи - азот и фосфор и съответно предизвиква растеж на зелени растения във водите. Това от своя страна води до изчерпване на разтворения кислород във водоприемника и предизвиква вторично замърсяване на водите.

Агломерациите, които са с население над 10 000 е.ж. и които зауват директно в чувствителна зона, следва в селищните пречиствателни станции за отпадъчни води да предвидят съоръжения за отстраняване на биогенните елементи азот и фосфор, което от своя страна оскъпява станцията с 10-15 %.

Актуализация на регистъра на тези зони не е извършвана поради факта, че заповедта на министъра на ОСВ за тяхното определяне не е изменяна от 2003 г. Съгласно действащата към момента Заповед № РД 970/28.07.2003г., чувствителните зони в повърхностните водни обекти в ДРБУ са с начало р. Дунав от границата при Ново село и край р. Дунав до границата при гр. Силистра, както и всички водни обекти във водосбора на р. Дунав на територията на Р. България. Според така определените чувствителни зони в ДРБУ, само водоприемниците в поречието Дунавски Добруджански реки попадат в нормална зона, а всички останали водоприемници са определени като чувствителни зони. Нормалната зона е с код BG-NA-2006, име Водосборен басейн на Добруджански реки и площ 8135,384 км².

Територията на община Крушари попада в Нормалната зона е с код "BG-NA-2006" и име Водосборен басейн на Добруджански реки.

2.4.4. Зони за опазване на стопански ценни водни биологични видове съгласно ПУРБ

В ПУРБ 2010 – 2015г. на територията на ДРБУ не са определяни зони за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми.

Определянето на този вид зони при актуализацията на ПУРБ, се извършва съгласно изискванията на Закона за рибарството и аквакултурите (ЗРА), Наредба № 4 от 20.10.2000г. за качеството на водите за рибовъдство и за развъждане на черупкови организми и утвърдения от министъра на ОСВ "Списък на стопански ценни видове риби и други водни организми".

ЗРА има за цел е да осигури устойчиво развитие на рибните ресурси, възстановяване и опазване на биологичното равновесие и обогатяване на разнообразието на рибните ресурси във водните екосистеми, включително развитие на стопанския и любителския риболов и аквакултурите. В закона е регламентирано за стопански риболов да се ползва българският участък на р. Дунав и Черно море.

С Наредба № 4 от 20.10.2000г. се регламентиран изискванията за качество на пресните води, обитавани от риби, чрез въвеждане норми за качество, с оглед на осигуряване защита на пресните води, които имат или биха имали възможност да поддържат живота на рибите (особено на тези, които са обект на стопански риболов). Въвежда се процедура по идентифициране на водите за обитаване от риби и установяване на програми за намаляване замърсяването на тези води.

Във връзка с определянето на зони за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми, през 2012г. министърът на ОСВ е утвърдил "Списък на стопански ценни видове риби и други водни организми".

Управлението, наблюдението и контролът върху рибарството, аквакултурите и търговията с риба и други водни организми се извършват от Изпълнителната агенция по рибарство и аквакултури (ИАРА) към министъра на земеделието и храните. ИАРА издава разрешителни за стопански риболов и регистрация на лицата, които развъждат и отглеждат риба и други водни организми. Риболовът се организира и провежда по начин, който не препятства естественото възпроизводство на рибните ресурси и техните миграционни пътища, не застрашава устойчивото развитие на техните запаси и благоприятства опазването на биоразнообразието. Всяка година със заповед на министъра на земеделието и храните се забранява риболова в определени и съгласувани с Министерство на околната среда и водите рибностопански обекти, като забраната е във връзка с необходимостта от опазване на биологичното разнообразие и създаване на оптимални условия за естествено възпроизводство на популациите от риба и други водни организми в определени рибностопански обекти по чл. 3, ал. 1, т. 1 и т. 2 от ЗРА или зони от тях.

При актуализация на регистъра на зоните за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми в Дунавски РБУ са взети предвид изискванията на ЗРА и информация от Заповед РД 09-152/09.03.2015 г. на министъра на земеделието и храните, издадена на основание чл. 3, ал. 1, т. 1 и т. 2 от ЗРА, с определени речните участъци и рибностопански обекти в които се забранява извършването на риболов.

На територията на община Крушари няма повърхностни водни тела, в които изцяло или частично попада зоната за опазване на стопански ценните видове риби и други водни организми.

2.4.5. Територии, съгласно ПУРБ обявени за опазване на местообитания или биологични видове, в които поддържането или подобряването на състоянието на водите е важен фактор за тяхното опазване, включително съответните обекти на Натура 2000, обявени съгласно Директива 92/43/ЕЕС за местообитанията и Директива 79/409/ЕЕС за опазване на дивите птици.

Защитени територии и зони, обявени за опазване на местообитания и биологични видове, в които поддържането или подобряването на състоянието на водите е важен фактор за тяхното опазване

Тези зони са определени/актуализирани, съгласно включените зони в Национална екологична мрежа (НЕМ), която е изградена в съответствие с изискванията на Закон за биологичното разнообразие (ЗБР). НЕМ включва:

➤ Защитени зони, като част от Европейската екологична мрежа Натура 2000, в които могат да участват защитени територии. Обектите на Натура 2000 са зони, обявени съгласно Директива 92/43/ЕИО за опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна (наричана накратко Директива за местообитанията или хабитатите) и Директива 79/409/ЕИО относно опазването на дивите птици (наричана накратко Директива за птиците);

➤ Защитени територии, които не попадат в защитените зони. Защитената територия е предназначена за опазване на биологичното разнообразие в екосистемите и на естествените процеси, протичащи в тях, както и на характерни или забележителни обекти на неживата природа и пейзажи. В тях се включват предимно гори, земи и водни обекти. Защитените територии се делят на няколко категории, регламентирани в Закона за защитените територии (ЗЗТ): национален парк, природен парк, резерват, поддържан резерват, природна забележителност и защитена местност.

В Националната екологична мрежа приоритетно са включени CORINE-места, Рамсарски места, важни места за растенията и орнитологични важни места. Тя е част от общоевропейска мрежа Натура 2000, съставена от защитени територии, целяща да осигури дългосрочното оцеляване на най-ценните и застрашени видове и местообитания за Европа, в съответствие с основните международни договорености в областта на опазването на околната среда и биологичното разнообразие.

Защитените зони от тази мрежа са предназначени за опазване или възстановяване на благоприятното състояние на включените в тях природни местообитания, както и на видовете в техния естествен район на разпространение.

➤ Повърхностни водни тела, които попадат в защитени зони (ЗЗ) за опазване на типове природни местообитания и местообитания на видове растения и животни (без птици) в ДРБУ

На територията на община Крушари попада една защитена зона по Директива 92/43/ЕЕС за екологична мрежа Натура 2000, чрез която се осъществява запазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна. Тя е част от общоевропейската, чрез която се осъществява дългосрочната политиката за опазване на околната среда и биологичното разнообразие в Европа. Припокрива защитена зона по Директива за птиците .

Таблица 16. Регистър на повърхностните водни тела , попадащи в ЗЗ за опазване на типове природни местообитания

Европейски идентификационен код на ЗЗ	Наименование на ЗЗ	Площ на цялата ЗЗ, km ²	Площ на ЗЗ на Територията на ДРБУ, km ²	Код на водното тяло, което попада в ЗЗ	Площ на водното тяло km ²	Площ на частта от водното тяло, върху която попада съответната ЗЗ, km ²
BG0000107	Суха река	624,813	623,829	BG1DJ200R013*	540,872	53,102
BG0000107	Суха река	624,813	623,829	BG1DJ345L1014*	6,475	5,363
BG0000107	Суха река	624,813	623,829	BG1DJ345R1009	234,034	133,546
BG0000107	Суха река	624,813	623,829	BG1DJ345R1010	627,533	15,293
BG0000107	Суха река	624,813	623,829	BG1DJ345R1109*	699,124	264,248
BG0000107	Суха река	624,813	623,829	BG1DJ900R1008	1970,739	21,601
BG0000107	Суха река	624,813	623,829	BG1DJ900R1011	313,738	130,524
BG0000107	Суха река	624,813	623,829	BG1DJ900R1015*	559,997	0,153

*Водно тяло, върху част от което попада община Крушари

Посочената зона е определена като „чувствителна” с цел опазване на местообитанията, при които поддръжката или подобряване състоянието на водите е важен фактор за опазването им, включително съответните обекти по «Натура 2000», определени съгласно Директива 92/43/ЕИО и Директива 79/409/ЕИО. За да бъде гарантирано опазването на природните местообитания и местообитанията на видовете, плановите, програмите, проектите и инвестиционните намерения се подлагат на оценка за съвместимост с предмета и целите на опазване на съответната защитена зона. Условиата и редът за извършване на оценка са регламентирани в Наредба по чл. 31 на Закона за биологичното разнообразие.

Зони обявени за опазване на птици 2009/147/ЕИО

➤ *Повърхностни водни тела, които попадат в защитени зони (33) за опазване на местообитания на птици и на територии, в които по време на размножаване, линееене, зимуване или миграция се стррупват значителни количества птици в ДРБУ са посочени в следващата таблица*

Таблица 17. Регистър на Повърхностни водни тела, които попадат в защитени зони (33) за опазване на местообитания на птици

Европейски идентификационен код на 33	Наименование на 33	Документ за обявяване на 33	Площ на цялата 33 km ²	Площ на 33 на територията на БДП, km ²	Код на водното тяло (ВТ), което попада в 33	Площ на ВТ, km ²	Площ на частта от ВТ, върху която попада съответната 33, km ²
BG0002048	Суха река	РД-853/15.11.2007г.	254,18	254,18	BG1DJ200R013*	540,87	15,01
BG0002048	Суха река	РД-853/15.11.2007г.	254,18	254,18	BG1DJ345L1014*	6,47	6,41
BG0002048	Суха река	РД-853/15.11.2007г.	254,18	254,18	BG1DJ345R1009	234,03	93,89
BG0002048	Суха река	РД-853/15.11.2007г.	254,18	254,18	BG1DJ345R1109*	698,97	137,37
BG0002048	Суха река	РД-853/15.11.2007г.	254,18	254,18	BG1DJ900R1008	1970,33	1,37

*Водно тяло, върху част от което попада община Крушари

2.5. Имисионно състояние на водните обекти на територията на Община Крушари. Повърхностни води

Качеството на водите е най-значителния индикатор за въздействието на човешката дейност върху естествената водна среда. Основните източници на замърсявания на водите, от които идват и съответните проблеми са земеделието, промишлеността, транспорта и населените места, като голяма част от тези замърсявания постоянно се изпускат в повърхностните и подземни води. Замърсители, предимно от органичен произход, се разграждат под въздействието на естествени самопречистващи процеси до определена степен, но някои вещества изобщо не могат да бъдат разградени от естествените процеси, което налага тяхното отстраняване или намаляване до допустими за околната среда граници.

Състоянието на водните тела е в зависимост от следните категории значими натоварвания:

- Значими точкови източници на замърсяване на повърхностните води;
- Значими дифузни източници на замърсяване на повърхностните води;
- Значими водовземания от повърхностните води;
- Други въздействия върху повърхностните води - морфологични изменения и регулиране на оттока.

Проблеми от точкови източници на замърсяване

Източник на натиска от точкови източници на замърсяване на водите са урбанизацията, промишлеността и селското стопанство. Взаимовръзката между вида натиск и източника на замърсяване/въздействие е показана в таблицата по-долу.

Таблица 18. Взаимовръзка между вида натиск и източника на замърсяване/ въздействие

Вид натиск	Източник на замърсяване/въздействие (потенциални проблеми, свързани с управлението на водите)
Заустване на непречистени или частично пречистени битови отпадъчни води от населени места; Заустване на частично пречистени промишлени отпадъчни води; Заустване на непречистени или недостатъчно пречистени промишлени отпадъчни води зауствани в канализационните мрежи и системи; Заустване на недостатъчно пречистени отпадъчни води от животновъдни ферми; Заустване на отпадъчни води от стари общински сметища, които не отговарят на екологичните изисквания и нерегламентирани сметища	Неизградени ГПСОВ на населените места, които имат изградена канализация; Нереконструирани и неефективни ГПСОВ на населените места с над 2000 еквивалент жители; Нереконструирани и неефективни промишлени пречиствателни станции, вкл и от животновъдни ферми; Незакрити и/или нерекултивирани общински и нерегламентирани сметища; Кумулативно въздействие върху повърхностните води от битови и/или промишлени емитери

Точковите източници на замърсяване на повърхностните води, самостоятелно или в комбинация, т.е. с кумулативно въздействие, са потенциално източници за влошаване състоянието на повърхностните водни тела.

Направеният анализ показва, че емисиите на общ азот и общ фосфор като цяло за басейна на река Дунав са намалели в сравнение с резултатите от предходния ПУРБ.

Анализът показва, че емисиите на общ фосфор в басейна на река Дунав произхождат най-вече от селищните системи и ерозията на почвата. Емисиите на общ фосфор са намалели с 27% в сравнение с резултатите, посочени в предходния ПУРБ. От пътищата на замърсителите във водите се забелязва намаление на приноса на ПСОВ и на селищните системи.

Проблеми от дифузни източници на замърсяване

Съгласно Закона за водите „замърсяване от дифузен източник е замърсяване в резултат от човешка дейност, което не е заустване на отпадъчни води в повърхностни води и/или отвеждане на замърсители в подземните води, концентрирано в определена точка“.

Съгласно Наредба № Н-4 от 14.09.2012г. за характеризиране на повърхностните води „дифузен източник на замърсяване означава дейност или дейности, замърсяването от които не може да се асоциира (свърже) с точков източник на замърсяване и произхожда в резултат на пространствено използване на земи“.

Като дифузни източници на замърсяване на повърхностните води са определени и разгледани:

- Населени места с над 2000 е.ж. без изградена или частично изградени канализационна мрежа във водосборната площ на поречията, включително товар от азот и фосфор постъпващ във водосбора на повърхностното водно тяло;

- Земеделие и съпътстващите го дейности във водосборната площ на повърхностното водно тяло:

- Използвана земеделска площ и обработваема земя, вкл. отглежданите земеделски култури във водосборната площ на повърхностното водно тяло;

- Използване на торове, вкл. и товар общ азот във водосборната площ на повърхностното водно тяло;

- Използване на препарати за растителна защита във водосборната площ на повърхностното водно тяло;

- Складове за препарати за растителна защита;

- Животновъдство - брой и гъстота на отглежданите животни, включително и товар азот и фосфор във водосбора на повърхностното водно тяло;

- Добив на подземни богатства във водосборната площ на повърхностното водно тяло;

- Ерозия-преглед на степента податливостта на ерозия във водосбора на повърхностното водно тяло;

- Депата за битови, строителни и промишлени отпадъци, които не отговарят на екологичните изисквания;

- Атмосферни отлагания-товар от атмосферни замърсители, вкл. товар общ азот и общ фосфор, постъпващ във водосбора на повърхностното водно тяло;

- Транспорт-автомобилен транспорт (магистрала и първокласни пътища), вкл. товар, постъпващ във водосбора на повърхностното водно тяло; замърсяване от корабоплаване;

При дифузно внесение вещества от значение са биогенните вещества, пестицидите (препарати за растителна защита) и тежките метали.

Проблемите произтичащи от дифузното натоварване на повърхностните води с азот се влияе основно от притока на подземни води (разтворените вещества), а с фосфор се предизвиква основно от ерозията (внесените количества твърди частици).

По начинът, по който се използва земята около повърхностните водни тела, може да се направи предположение, че дифузен натиск съществува, ако структурата на земеползването отговаря на някое

от следните условия: дял от обработваеми земи по-голям от 40%; дял на коренови култури, включително царевица по-голям от 20%; дял на особени култури (грозде, плодове, зеленчуци, слънчоглед, тютюн, ориз и др.) по - голям от 5% от орната земя; дял на урбанизирани територии по-голям от 15%.

В таблица 19 е показана взаимовръзката между вида натиск и източника на замърсяване/ въздействие при дифузно замърсяване на подземни води.

Таблица 19. Взаимовръзка между вида натиск и източника на замърсяване/ въздействие при дифузно замърсяване на подземни води

Вид натиск	Източник на замърсяване/въздействие (потенциални проблеми, свързани с управлението на водите)
Населени места с над 2000 ЕЖ без изградена или частично изградена канализационна мрежа/система; Площадки на стари общински сметища, които не отговарят на екологичните изисквания и нерегламентирани сметища; Площадки на стари производствени сметища, които не отговарят на екологичните изисквания и нерегламентирани сметища; Промислени лагуни; Земеделски -Площадки за съхранение на торове, Торене на земеделски площи, Използване на препарати за растителна защита, Складове за препарати за растителна защита, вкл. използвана земеделска площ и обработваема земя във водосборната площ на повърхностното водно тяло; Животновъдство –брой и гъстота на отглежданите животни във водосборната площ на повърхностното водно тяло; Добив на подземни богатства; Атмосферни отлагания на замърсители; Водоплюсна ерозия; Преглед на ползването на земята във водосборната площ на водното тяло.	Неизградена или недоизградена канализационна мрежа на населените места с над 2000 еквивалент жители; Незакрити и/или нерекултивирани общински и нерегламентирани сметища; Незакрити и/или нерекултивирани производствени и нерегламентирани сметища; Нереконструирани и неефективни промишлени пречиствателни съоръжения; Неспазване на добрите земеделски практики, по отношение на съхранение и използване на торове и препарати за растителна защита, вкл. отглеждане на животни Мини/Карieri/Находища на нефт и газ; Неизградени или неефективни пречиствателни съоръжения за въздух; Ерозирали речни брегове; Урбанизирана територия/Промислена територия/Земеделска територия/Горска територия/Други видове земеползване.

Проблеми вследствие на хидроморфологични изменения.

Като такива се обобщават:

- водочерпенето от повърхностните води, регулиране на оттока, морфологични изменения.
- проблеми възникнали в резултат на водочерпения за питейно - битови, промишлени, селскостопански, хидроенергийни и други цели.
- проблеми от регулиране на оттока.

Това са проблеми възникнали в следствие изграждане на хидроенергийни съоръжения (ВЕЦ, МВЕЦ), изграждане на язовири, диги за защита от наводнения, бентове и преливници. Въздействия, свързани с хидроморфологични промени значително се отразяват върху водните организми. Особено силно е въздействието на напречни строителни съоръжения, тъй като се прекъсва проходимостта за онези водни организми, които не са в състояние да преодолеят тези прегради.

➤ Проблеми от морфологични изменения

Прекъсването на естествената дължина на реките, физически изменения на коритото, развитие на инфраструктурата (пътища, мостове), инженерни дейности, земекопни работи са важни и съществени въздействия, които влияят върху натоварването с вредни и биогенни вещества. Често те отнемат на водните организми тяхната жизнена среда и достъпа до хранителни вещества, а с това и възможността им за оцеляване.

Хидроморфологичните изменения водят до изменения на местообитанията (хабитатите) на видовете, замърсяване на водите с приоритетни вещества, увеличаване съдържанието на биогенни и

органични вещества във водите и други. Всички биологични качествени елементи варират, в съответствие с изискванията на местообитанието им и процесите свързани с хидроморфологичните качествени елементи и динамиката на потока и оказват силно влияние при определянето на основния състав на съобществата на флората и фауната. От особено значение са въздействията на тези елементи върху субстрата, разлагането на органичните вещества и степента на взаимодействие с крайречната зона. Много водохващания са свързани с подприщителни съоръжения и с проблема на регулиране на оттока. Регулирането на оттока визира основно проблема на пропускливостта на речното легло. Липсата на пропускливост влияе върху водното тяло нагоре и надолу по течението. Признак за морфологични изменения – изправяне на речното корито, корекцията на речните легла, баражи. ВЕЦ, язовири и добив на инертни материали, ерозия, крайречна растителност, ползване на земи и др.

➤ ако делът на хидроморфологичните изменения е под 20% за цялото водно тяло, може да се предположи, че не са налице трайни хидроморфологични нарушения за цялото водно тяло – много добро състояние;

- 21 – 40 % -добро;
- 41 – 60 % -умерено;
- 61 – 80 % -лошо;
- 81 – 100 % -много лошо.

В чл. 4 от РДВ се дава определение на силно модифицираните водни тела (СМВТ) и изкуствените водни тела (ИВТ). Те биха могли да бъдат от всяка категория и тип води.

Силно модифицирани са силно изменени спрямо естественото им състояние водни обекти или части от тях в резултат на човешка дейност с цел защита от наводнения, водоползване или други икономически или социално значима дейност и чието възстановяване в естествено състояние е необосновано, защото е необосновано скъпо или би повлияло на икономическите дейности .

Изкуствени водни тела са водни тела , създадени в резултат от човешка намеса.

Натиск от климатични изменения

Видовете натиск са:

- засушаване, водещо до намаляване на оттока;
- поройни валежи причиняващи наводнения;
- повишаване на средната температура в резултат на което се променя температурния режим.

Натоварванията в резултат на антропогенната дейност, които могат да доведат водните тела в риск по отношение постигането и спазването на екологичните цели за добро състояние, определени в чл.4 на РДВ се определят като **значими натоварвания**.

Въз основа на оценката на риска водните тела се класифицират в следните категории:

➤ **Водни тела в риск** - за които е ясно без необходимост от по - нататъшно охарактеризиране или допълнителни мониторингови данни, че няма да постигнат екологичните цели в РДВ;

➤ **Водни тела, които е възможно да са в риск** - за които има вероятност да не постигнат екологичните цели в РДВ, но поради недостатъчно данни не може да се направи с достатъчна сигурност окончателна оценка. За тях са необходими допълнителни мониторингови данни за окончателната оценка;

➤ **Водни тела, които не са в риск** - за които е ясно без необходимост от по-нататъшно охарактеризиране или допълнителни мониторингови данни, че ще постигнат екологичните цели в РДВ.

В **таблица 20** е представена Риск-оценката на повърхностните водни тела преминаващи през Община Крушари съгласно ПУРБ 2016-2021 г.

Таблица 20. Риск оценка на повърхностните водни тела в БДУВДР, съгласно ПУРБ 2016-2021 г.

Код на повърхностно водно тяло	Географско описание на повърхностно водно тяло	Дължина на реките, km Площ на язовира, км ²	Водосборна площ, km ²	Оценка по биологичните елементи за качество	Оценка по физико-химични показатели				Обща Екологична оценка на риска	Химична оценка на риска - приоритетни вещества
				Риск оценка	Кислороден режим	Биогенни и замърсители	Специфични замърсители	Риск оценка		
BG1DJ345R1109	р. Суха от вливане на р. Добричка до устие	29,774	698.974	в риск	няма данни	няма данни	няма данни	в риск	в риск	вероятно в риск
BG1DJ345L1014	язовир Оногур на р. Суха	0.020	6.475	в риск	в риск/рН, Ел.пров./	в риск /P- PO4, общ P, N/	не в риск	в риск	в риск	вероятно в риск
BG1DJ200R013	р. Добричка от извор до вливане в р. Суха	65.549	540.872	в риск	в риск /БПК5, О ₂ Ел.пров./	в риск / N- NO2, NO3, NH4, P- PO4, общ P, N/	в риск /Mn/	в риск	в риск	вероятно в риск
BG1DJ900R1015	р. Парън дере	17.032	559.681	в риск	няма данни	няма данни	няма данни	в риск	в риск	вероятно в риск

2.5.1. Определяне на екологичното и химично състояние на повърхностните води

РДВ въвежда нов подход при оценка на състоянието на водите, като поставя изисквания за оценка на „**екологично състояние**” и „**химично състояние**” на повърхностните води. По - ниската от двете оценки определя оценката на „**общото състояние на водното тяло**”.

Във връзка с прилагането на Рамковата директива за водите 2000/60/ЕС басейновите дирекции към МОСВ са разработили програми за контролен и оперативен мониторинг на повърхностните и подземните води.

2.5.1.1. Екологично състояние

Екологичното състояние на повърхностните водни тела се оценява съобразно разработните при изготвянето на ПУРБ типово специфични референтни условия и класификационна система за биологичните елементи за качество, и поддържащите ги основни физико-химични елементи за качество за всяка от категориите повърхностни води - реки, езера, преходни води и крайбрежни морски води.

При силно модифицираните и изкуствените водни тела вместо екологично състояние се определя екологичен потенциал (ЕП), като най-високата степен е „добър ЕП”.

Класификацията на екологичното състояние включва:

- Състоянието на биологичните елементи за качество - макробезгръбначни, риби, макрофити, фитобентос и фитопланктон (за езерата);
- Концентрациите на основните физико-химични елементи, подкрепящи биологичните и на специфичните замърсители ФХЕК - за разграничаване на отлично, добро и умерено състояние;
- Състоянието на хидроморфологичните елементи за качество - за разграничаване на отлично от добро състояние.

Общите изисквания за оценка на екологичното състояние на повърхностните води са регламентирани с Наредба № Н-4 за характеризиране на повърхностните води, транспонираща РДВ. Класификационните системи за оценка на екологичното състояние на повърхностните води и стандартите за качество за специфичните замърсители са определени съответно с приложения 6 и 7 на наредбата.

В България липсва утвърдена методика за оценка на хидроморфологичните елементи за качество, поради което състоянието на ХМ елементи по данни от извършен мониторинг се определя по експертна преценка. Отлично състояние се определя, когато не се наблюдават или са налице незначителни отклонения от естествените условия. Във всички останали случаи състоянието се определя като добро.

Класифицирането на екологичното състояние на водните тела е извършено съгласно по-лошата от стойностите на резултатите по наблюдаваните биологични и физико - химични елементи за качество, в съответствие с Приложение V, 1.4.2. на РДВ и чл. 18, ал. 1 на Наредба №1/2011 г. за мониторинг на водите.

Използвана е адаптирана скала за оценка в пет степени съгласно изискването на РДВ: много добро, добро, умерено, лошо и много лошо, които се изобразяват с показаните в таблицата цветове:

ЕКОЛОГИЧНО СЪСТОЯНИЕ				
много добро	добро	умерено	лошо	много лошо

2.5.1.2. Химично състояние

Химично състояние Химичното състояние на повърхностните водни тела се оценява в два класа „Добро” и „Лошо”, които се изобразяват на картите със син и червен цвят.

„Добро химично състояние” е състоянието, при което средногодишната стойност (СГС) на замърсителите не превишава стандартите за качество на околната среда (СКОС). Тези водни тела, в които резултатите за всички приоритетни вещества отговарят на химичните стандарти за качество са в добро състояние, а водните тела в които има резултати над съответните определени стойности са в лошо състояние.

Състоянието на повърхностните води, категория реки, в обхвата на които попада територията на Община Крушари, съгласно ПУРБ 2016-2021 г. е представено в таблица 21.

Таблица 21. Състояние на повърхностни водни тела категория реки за втория цикъл на ПУРБ

Поречие	Код на повърхностното водно тяло	Тип	Дължина на реките, км/Площ на язовира, км ²	Водосборна площ, км ²	СМВ Т/ИВТ	Географско описание на повърхностното водно тяло	Оценка на екологично състояние/потенциал	Оценка на химично състояние	Показател и с отклонения от СКОС-за екологично състояние	Показатели с отклонения от СКОС-за химично състояние
Дунавски, Добруджански реки	BG1DJ345R1109	R9	29,774	699,124		р. Суха от вливане на р. Добричка до устие	4	2	лошо (O ₂ , БПК ₅ , ел. пров., N-съединения, P-съединения, N и P-total, МЗБ, МФ, ФБ, Mn, Fe)	
	BG1DJ345L1014	L16	3,008	6,475	СМВ Т	язовир Оногур на р. Суха	5	U	мн.лош (O ₂ , БПК ₅ , рН, ел.пр. N-NO ₃ , N-total, P-total, ФП)	
	BG1DJ200R013	R9	65,829	540,872		р. Добричка от извор до вливане в р. Суха	4	2	лошо (O ₂ , БПК ₅ , ел. пров., N-съединения, P-съединения, N и P-total; МЗБ, МФ, ФБ, Mn, Fe)	
	BG1DJ900R1015	R9	11,497	559,997		р. Парън дере	U	U		

2.6. Състояние на водните тела и цели за опазване за повърхностните водни тела категория реки в Община Крушари, съгласно ПУРБ 2016-2021 г.

Екологичните цели при управление на водите и сроковете за постигането им се определят в чл. 4 на Директива 200/60/ЕС (РДВ).

Съгласно чл. 156а, ал. 1 от ЗВ цели за опазване на околната среда (екологични цели) се определят по отношение на повърхностните и подземните води и по отношение на зоните за защита на водите, и са насочени към :

- предотвратяване на влошаването и постигане на добро количествено и качествено състояние/потенциал на подземните и повърхностните води;
- постигане на целите на законодателството, по силата на което е определена или обявена зоната за защита на водите.

В случаите, когато за едно водно тяло са поставени повече от една цел, се приема най-строгата.

Съгласно чл. 4 от РДВ, срокът за постигане на целите за опазване на околната среда е 2015 г.

В чл. 156в - 156е от ЗВ са регламентирани случаите, в които се допускат изключения от така определените цели и от сроковете за тяхното постигане, без това да се счита за нарушение на РДВ или на ЗВ. Тези изключения включват:

- удължаване на сроковете за етапно постигане на целите за опазване на околната среда;
- определяне на по-малко строги цели за опазване на околната среда;
- временно влошаване на състоянието на водните тела, в резултат от естествени или непреодолими причини/обстоятелства, които не са могли да бъдат предвидени;
- непостигане на добро състояние поради ново изменение на физичните характеристики на повърхностното водно тяло в резултат на нови дейности за устойчиво човешко развитие със социално-икономически ефект или непостигане на добро състояние на подземните води поради изменение на нивото им.

Актуализация на целите за опазване на околната среда на повърхностните водни тела, съгласно ПУРБ 2016-2021 г.

Целите за опазване на околната среда при повърхностните води по отношение на количеството и качеството на водите се определят за:

- предотвратяване влошаването на състоянието на всички повърхностни водни тела;
- опазване, подобряване и възстановяване на всички повърхностни водни тела за постигане добро състояние на водите;
- опазване и подобряване качеството на водите във всички изкуствени и силно модифицирани водни тела и постигане на добър екологичен потенциал и добро химично състояние на повърхностните води;
- предотвратяване, прогресивно намаляване и прекратяване наведнъж или на етапи на замърсяването от емисии, зауствания и изпускания на приоритетни и приоритетно опасни вещества;

Определяне на целите за опазване на околната среда за повърхностните водни тела

Актуализацията на целите за опазване на околната среда на повърхностните води е извършена на база:

- оценки на екологично и химично състояние на актуализираните водните тела, включително определяне на показатели с отклонения от СКОС;
- отчитане изпълнението на планираните в първия ПУРБ цели и изключения от постигането им;

➤ отчитане на извършените промени при актуализация на границите на повърхностните водни тела.

За повърхностните водни тела в добро екологично състояние (добър екологичен потенциал) и добро химично състояние са планирани следните цели за опазване на околната среда:

➤ към 2015 г.: „Постигане и запазване на добро екологично и химично състояние“;

➤ към 2021 г. и 2027 г.: „Запазване на добро екологично и химично състояние“.

За повърхностните водни тела в по-ниско от добро екологично състояние/добър екологичен потенциал и/или химично състояние планираните цели за опазване на околната среда са следните:

➤ към 2015 г. - „Предотвратяване влошаването на екологичното състояние/Предотвратяване влошаването на екологичния потенциал. Опазване, подобряване и възстановяване на повърхностното водно тяло. Предотвратяване на замърсяването и запазване на доброто химично състояние“;

➤ към 2021 г. и към 2027 г. - в зависимост от обосноваване на изключение от постигане на целите:

➤ „Постигане на СКОС за добро екологично състояние/добър екологичен потенциал (за показателите с отклонения) до 2021 г. Предотвратяване влошаване на екологичното състояние/екологичния потенциал по останалите елементи за качество. Предотвратяване на замърсяването и запазване на добро химично състояние“, или:

➤ „Постигане на СКОС за умерено екологично състояние/умерен екологичен потенциал (за показателите с отклонения) до 2021 г. Предотвратяване влошаване на екологичното състояние/екологичния потенциал по останалите елементи за качество. Намаляване на концентрацията на показателите с отклонения. Предотвратяване влошаването на химичното състояние по показателите без констатирани отклонения в СКОС“; или

➤ „Постигане на СКОС за добро екологично състояние (за показателите с отклонения) до 2021/2027 г. Постигане на СКОС за добро екологично състояние (за показателите с отклонения коригирани с фонова концентрация) до 2027 г. Предотвратяване влошаване на екологичното състояние по останалите елементи за качество. Постигане на СКОС за добро химично състояние (за показателите с отклонения) до 2027 г. Предотвратяване влошаването на химичното състояние по показателите без констатирани отклонения в СКОС“.

В таблица 22 са представени актуализираните цели за опазване на околната среда на повърхностните водни тела, които попадат в обхвата на Община Крушари, съгласно ПУРБ 2016-2021 г.

Таблица 22. Списък на актуализираните цели за опазване на околната среда за повърхностните водни тела, категория реки, съгласно ПУРБ 2016-2021 г.

Код на водното тяло	Име на реката	Оценка на екологично състояние/потенциал	Оценка на химично състояние	Показатели с отклонения от СКОС- за екологично състояние	Цел 2015г.	Цел 2021г.	Цел 2027г.	Цел след 2027г.	Основание за прилагане на изключение от постигане на добро състояние 2015г.	Постигната цел/не постигната цел
BG1DJ345R1109	р. Суха от вливане на р. Добричка до устие	4	2	лошо (O2, БПК5, ел. пров., N-съединения, P-съединения, N и P-total, MЗБ, МФ, ФБ, Mn, Fe)	Предотвратяване влошаването на екологичното състояние. Опазване, подобряване и възстановяване на повърхностното водно тяло. Предотвратяване на замърсяването и запазване на доброто химично състояние	Постигане на СКОС за O2, БПК5, ел. пров., N-съединения, P-съединения, N и P-total, MЗБ, МФ, ФБ за умерено екологично състояние до 2021г. Предотвратяване влошаване на екологичното състояние по останалите елементи за качество. Предотвратяване на замърсяването и запазване на доброхимично състояние	Постигане на СКОС за O2, БПК5, ел. пров., N-съединения, P-съединения, N и P-total MЗБ, МФ, ФБ за добро екологично състояние до 2027г. Постигане на СКОС за Mn и Fe за добро екологично състояние до 2027г. Предотвратяване влошаване на екологичното състояние по останалите елементи за качество. Предотвратяване на замърсяването и запазване на добро химично състояние	Запазване на добро екологично и химично състояние	чл. 156в от ЗВ (4.4.от РДВ) до 2027г. - съгл. Приложение 5.1.2	в изключение
BG1DJ345L1014	язовир Оногур на р. Суха	5	U	мн.лош (O2, БПК5, рН, ел.пр. N-NO3, N-total, P-total, ФП)	Предотвратяване влошаването на екологичен потенциал. Опазване, подобряване и възстановяване на повърхностното водно тяло. Предотвратяване на замърсяването и запазване на доброто химично състояние	Постигане на СКОС за O2, БПК5, рН, ел. пров., N-съединения, N и P-total ФП за умерен екологичен потенциал до 2021г. Предотвратяване влошаване на екологичното състояние по останалите елементи за качество. Предотвратяване на замърсяването и запазване на добро химично състояние.	Постигане на СКОС за O2, БПК5, рН, ел. пров., N-съединения, N и P-total ФП за добър екологичен потенциал до 2027г. Предотвратяване влошаване на екологичен потенциал по останалите елементи за качество. Предотвратяване на замърсяването и запазване на добро химично състояние.	Запазване на добър екологичен потенциал и химично състояние	чл. 156в от ЗВ (4.4.от РДВ) до 2027г. - съгл. Приложение 5.1.2	в изключение
BG1DJ200R013	р. Добричка от извор до вливане в р. Суха	4	2	лошо (O2, БПК5, ел. пров., N-съединения, P-съединения, N и P-total; MЗБ, МФ, ФБ, Mn, Fe)	Предотвратяване влошаването на екологичното състояние. Опазване, подобряване и възстановяване на повърхностното водно тяло. Предотвратяване на замърсяването и запазване на доброто химично състояние	Постигане на СКОС за O2, БПК5, ел. пров., N-съединения, P-съединения, N и P-total MЗБ, МФ, ФБ за умерено екологично състояние до 2021г. Предотвратяване влошаване на екологичното състояние по останалите елементи за качество. Предотвратяване на замърсяването и запазване на добро химично състояние.	Постигане на СКОС за O2, БПК5, ел. пров., N-съединения, P-съединения, N и P-total MЗБ, МФ, ФБ за добро екологично състояние до 2027г. Постигане на СКОС за Mn и Fe за добро екологично състояние до 2027г. Предотвратяване влошаване на екологичното състояние по останалите елементи за качество. Предотвратяване на замърсяването и запазване на добро химично състояние.	Запазване на добро екологично и добро химично състояние	чл. 156в от ЗВ (4.4.от РДВ) до 2027г. - съгл. Приложение 5.1.	в изключение
BG1DJ900R015	р. Парън дере	U	U		Достигане на добро състояние по всички показатели	Достигане на добро състояние по всички показатели	Достигане на добро състояние по всички показатели	Достигане на добро състояние по всички показатели	не приложимо	неизвестно

Таблица 23. Обосновка на планираните изключения от постигането на екологичните цели и мерки за постигане на целите за опазване на околната среда, за повърхностните водни тела, в чийто обхват попада Община Крушари ,съгласно ПУРБ 2016-2021 г.

Поречие	Код на повърхностното водно тяло	Географско описание на повърхностното водно тяло	СМВТ/ ИВТ	В Изключение от ПУРБ 2010-2015/ 3В	В Изключения/3В/по ПУРБ 2016-2021	Изключения/Наредбата/Методиката/Технически причини(естествени условия)Непропорционални (прекомерни) разходи	Стартирала/Планирани мерки
Дунавски Добруджански реки	BG1DJ200R013	р. Добричка от извор до вливане в р. Суха		Чл.156в, до 2027г	Чл.156в, до 2027г	чл.6(1)Технически необходимото време, за изпълнение на мерките ; Време за екологично възстановяване - когато подобренията/ мерките могат да бъдат осъществени за по-дълъг срок .	Стартирала е основна мярка: 1.Доизграждане на ПСОВ в гр. Добрич, като екологичният ефект от прилагането ѝ ще се прояви след 2015 г. 2.река Добричка е тип R9-пресъхващи понираци реки, изключително повлияни от естествените условия- засушаване, валежи, наводнения.
Дунавски Добруджански реки	BG1DJ345L1014	язовир Оногур на р. Суха	СМВТ		Чл.156в, до 2027г	чл.6.(1)Екологични аспекти (естествени причини)Време за екологично възстановяване - когато се изпълняват необходимите мерки.чл.7(2) .Изключение за определено водно тяло може да се обоснове и когато причините за влошаване на състоянието на водното тяло и обосноваването на изключение са в резултат от постъпваща вода от друго водно тяло; Водното тяло BG1DJ345L1014 е разположено непосредствено след водно тяло BG1DJ200R013 на р. Добричка, оценено в лошо екологично състояние.	1.Водното тяло е разположено в НУЗ- прилагат се добри земеделски практики . Необходимо е време за възстановяване на екологичното равновесие.
Дунавски Добруджански реки	BG1DJ345R1109	р. Суха от вливане на р. Добричка до устие			Чл.156в, до 2027г	чл.6.(1)Екологични аспекти (естествени причини). Време за екологично възстановяване - когато се изпълняват необходимите мерки.чл.7(2) Изключение за определено водно тяло може да се обоснове и когато причините за влошаване на състоянието на водното тяло и обосноваването на изключение са в резултат от постъпваща вода от друго водно тяло; Водното тяло BG1DJ345R1109 е разположено след водно тяло BG1DJ200R013 на р. Добричка, оценено в лошо екологично състояние и яз. Оногур-BG1DJ345L1014 -оценено в много лош екологичен потенциал.	1.Водното тяло е разположено в НУЗ- прилагат се добри земеделски практика . Необходимо е време за възстановяване на екологичното равновесие. 2.Тялото попада в тип R9- (добруджански понираци реки) За този тип реки не са определени референтни условия, поради невъзможността за събиране на дълга редица представителни данни. Изготвените и използвани за оценка на състоянието класификационни системи за БЕК са с ниско ниво на достоверност.

2.7. Състояние на повърхностните водни тела, част от които преминават през община Крушари за периода 2016-2017 г., по отделни елементи за качество

Настоящият анализ на качеството на повърхностните води е базиран на междинна оценка на състоянието на повърхностните води в Дунавски район за басейново управление (Дунавски РБУ), и отразява изменението в състоянието на водите спрямо състоянието, отразено в актуализирания План за управление на речните басейни /ПУРБ/ 2016-2021 в Дунавски район.

За целта оценката на състоянието по водни тела в ПУРБ, е сравнена с оценката, извършена от БДДР на база резултатите от изпълнения в последните две години (2016-2017) мониторинг на хидробиологични и физикохимични показатели, специфични замърсители и приоритетни вещества.

Водно тяло BG1DJ200R013 с име р. Добричка от извор до вливане в р. Суха

Качеството на водата за разглеждания период във водно тяло BG1DJ200R013, изследвано в пункта на р. Добричка при с. Росеново, показва подобрение по някои показатели в сравнение с оценката за втория цикъл на ПУРБ. Анализът сочи, че се наблюдават занижени концентрации, близки до изискванията за добро състояние, спрямо миналия период по показателя съдържание на нитратен азот. По другите показатели от групата на физикохимичните елементи, стойностите отговарят на умерено състояние, но като абсолютна стойност са по-ниски от измерените в периода 2010-2015г.

От наблюдаваните специфични замърсители няма установени превишения на СКОС. За 2016-2017 г. няма измерени високи стойности над СКОС на желязо и манган, както беше отчетено за предишния планов период, към 2015 година. По този елемент за качество водното тяло е в добро състояние.

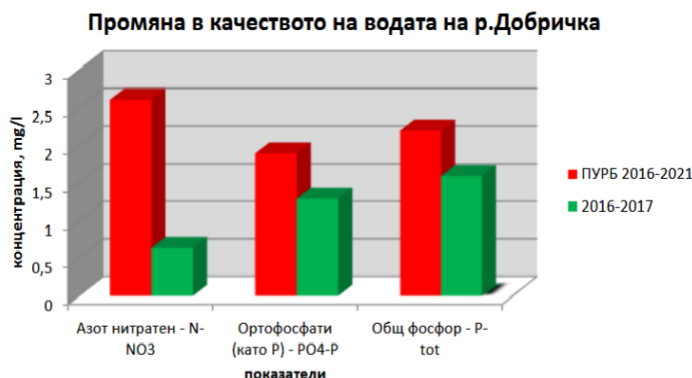
Според хидробиологичните данни за 2017г. (БЕК макрозообентос и фитобентос) пункта на р. Добричка при с. Росеново е оценен в лошо състояние, което е и оценката на цялото тяло. В ПУРБ 2016-2021 тялото също е оценено в лошо състояние.

За оценката на химичното състояние на водно тяло BG1DJ200R013 е планиран и изпълнен анализ на следните приоритетни вещества:

- пестициди: циклодиен пестицидите-алдрин, диелдрин, ендрин и изодрин, DDT, DDE, DDD, диурон и изопротурон, хлорфенвинфос, хлорпирифос.
- симазин и полициклични ароматни въглеводороди/ПАВ/
- разтворители: дихлорметан, тетрахлоретен –TER, трихлоретен –TRI, тетрахлорметан –TCM (CCl4)

За целия наблюдаван период не са регистрирани повишени концентрации на наблюдаваните ПВ, спрямо СКОС.

Оценката на химичното състояние в добро. Сравнението с миналия планов период показва, че водното тяло е запазило доброто си химично състояние.

Язовир Оногур на р. Суха, водно тяло BG1DJ345L1014

Водното тяло BG1DJ345L1014, тип L16 включва водосбора на язовир "Оногур". Пункта за мониторинг BG1DJ09991MS1031 е на язовирната стена.

За периода 2016-2017 година се наблюдава подобряване на качеството на водата в язовира по следните показатели: съдържание на кислород, съдържание на нитратен азот и електропроводимост. Измерените стойности отговарят на изискванията за добро състояние на водното тяло тип L16.

Няма измерени специфични замърсители над стойностите за СКОС за добро състояние.

Данните от хидробиологичен мониторинг за 2016 г. са от БЕК фитопланктон и според всички изчислени метрики, влизащи в състава на този БЕК, язовира е оценен в много лош екологичен потенциал. Налице са изключително високи средно сезонни стойности на хлорофил-а и присъствие на потенциално токсични видове, някои от които в състояние на цъфтеж. В ПУРБ 2016-2021 язовира също е оценен в много лош екологичен потенциал.

Както е описано по-горе в доклада, оценката на химичното състояние се извършва на база резултатите от приоритетни вещества. Във водно тяло BG1DJ345L1014 са анализирани следните ПВ: пестициди, въглеводороди и тежки метали –олово, никел и живак. Резултатите от анализа не показват отклонение от СКОС за добро състояние.

Тъй като в ПУРБ 2016-2021 г. язовир Оногур не е оценен и е в неизвестно химично състояние, сравнение с миналия период не е възможно да се направи. В заключение може да се заяви, че към 2017 година язовир Оногур е в добро химично състояние.

Водно тяло BG1DJ900R1015 р. Парън дере

Качеството на водата за разглеждания период 2016-2017 г. на водно тяло BG1DJ900R1015 е измерено в пункта след ПСОВ Генерал Тошево. Водното тяло е новообразувано и няма оценка в ПУРБ 2016-2021 г., т.е. оценено е в неизвестно състояние.

Резултатите от анализа на физикохимичните показатели показват, че се наблюдават превишение на стойностите за добро състояние по следните показатели, а именно: електропроводимост, съдържание на кислород, БПК₅, съдържание на нитритен и амониев азот, общ азот, общ фосфор и ортофосфати. Само по показателя нитратен азот, водите във водното тяло отговарят на изискванията за добро състояние.

Има установени превишени концентрации на наблюдавания показател манган. Стойността е 2 пъти над СКОС за добро състояние.

По физикохимични показатели и специфични замърсители водното тяло на р. Парън дере, може да се оцени в умерено състояние.

Според данните за 2016 г. от БЕК макрозообентос, пункта на р. Парън дере след ПСОВ Генерал Тошево е оценен в много лошо състояние, като това е и цялостната оценка на водното тяло. В ПУРБ 2016-2021 тялото не е оценено поради липса на данни.

През периода 2016-2017 година са анализирани следните приоритетни вещества: алдрин, диелдрин, ендрин и изодрин, DDT, симазин, хлорпирифос, антрацен, нафтаден, флуорантен, РАН, дихлорметан, тетрачлоретен –TER, тетрачлорметан –TCM (CCl₄), тричлоретен –TRI. Няма измерени концентрации превишаващи СКОС за добро състояние, съгласно изискванията на Наредбата за СКОС.

На база анализа на резултатите от проведения мониторинг, водното тяло BG1DJ900R1015 е оценено в добро химично състояние.

2.8. Подземни води

Подземните води в България имат повсеместно разпространение и играят важна роля за формирането на природната среда. Те представляват основен фактор за задоволяване на различни потребности на човека. За да се оцени ролята, мястото и значението на подземните води като воден ресурс и екологичен фактор, е необходимо те да бъдат разглеждани в зависимост от произхода им /инфилтрационен, седиментогенен, смесен/. Той определя техните физико - химични свойства и състав.

По произход, физико - химични свойства и цели, за които се използват подземните води в България се делят на три основни вида - пресни студени, минерални и високо минерализирани.

Факторите, които определят условията за формиране, динамиката и режима на подземните води са физико - географски - релеф, климат, хидрология и хидрография и геоложки - геоложки строеж, литоложки състав на скалите и тектонски структури.

В зависимост от средата, в която се формират подземните води, те могат да се класифицират като порови, пукнатинни и карстови.

Подземните води са възобновяем ресурс. Те представляват съществена част от оттока на страната /28-32%/, като през сезона на маловодие са главен източник на подхранване на речната мрежа. Първостепенното им значение се определя от факта, че те са основен източник на питейно-битово водоснабдяване на преобладаващия брой населени места. В много случаи използването на подземните води е технически, икономически и санитарно по-целесъобразно, отколкото на повърхностните води.

От хидрогеоложка гледна точка, цялата територия на Добричка област попада в границите на Варненския артезиански басейн (подрегион Добрич) от Долнодунавския (Мизийски) артезиански хидрогеоложки регион. Във водовместващите геоложки структури са формирани различни по тип и хидравлически характер подземни води:

- Порови подземни води (и по-рядко от смесен тип - порово-пукнатинни до порово-пукнатинно-карстови води) в несвързаните и слабо свързани горнокредни (сенонски), палеогенски и неогенски седименти, разпространени в периферните северни, източни и южни части от територията на Североизточна България, както и в повсеместно разпространените кватернерни отложения;
- Пукнатинно-карстови и карстови подземни води в неравномерно напукани и карбонатни скали с широко площно разпространение. Характеризират се със значителни водни ресурси и с разнообразни качества, като имат изключително важно значение за района;
- Пукнатинни подземни води в различно напуканата приповърхностна част на седиментните скали в зоната на регионалната напуканост (хипергенезата). Имат повсеместно, но спорадическо разпространение, неголяма дълбочина на залягане и ограничено практическо значение за целите на водоснабдяването.

Водни тела, върху които попада територията на община Крушари и характеристика на хидрогеоложките условия на водоносните хоризонти, съгласно Окончателен регионален генерален план на обособена територия на ВуК ЕООД гр.Добрич

Водоносни хоризонти в неогенските (миоценски) седименти

1. ПБТ „BG1G00000N1049 - Карстово-порови води в Неоген (Сармат) – Добруджа”

Подземно водно тяло „BG1G00000N1049 - Карстово-порови води в Неоген (Сармат) – Добруджа” е разположено в централната, западната и северозападната част на област Добрич и обхваща централните и западни части на миоценския (сарматски) водоносен хоризонт.

По химически състав подземните води в миоценските седименти са хидрокарбонатно-калциеви до хидрокарбонатно-калциево-магнезиеви и се характеризират с добри органолептични показатели (вкус, мирис, мътност и др.). Общата им минерализация варира от 0,320–0,390 г/л до 0,650–0,810 г/л, рН=7,1-7,6, обща твърдост- 5,3-7,8 мг.екв/л, а температурата на водата – $12^{\circ} \pm 2^{\circ}\text{C}$. Част от сарматските води, в близост до крайбрежната ивица на Черно море (Шабла-Тюленово), са хидрокарбонатно-хлоридно-натриеви, поради интрузия и смесване с морска вода.

Подземно водно тяло „BG1G00000N1049 - Карстово-порови води в Неоген (Сармат) – Добруджа” е в добро количествено и химично състояние, а основната цел е запазване на това състояние и за в бъдеще.

2. ПБТ „BG1G00000K1b041 - Карстови води в Русенската формация”

Подземно водно тяло „BG1G00000K1b041 - Карстови води в Русенската формация” е разположено в северозападната част на област Добрич и се припокрива с частта от Долнокредния

(Барем-аптски) водоносен хоризонт, изграден от карбонатните седименти на т. нар. „Русенска формация”.

Подземно водно тяло „BG1G0000K1b041 - Карстови води в Русенската формация” е оценено „в добро количествено състояние”, а основната цел е запазване на това състояние и за в бъдеще.

Химичното състояние на това ПВТ е оценено като лошо.

Съгласно официалната информация от ВиК-Добрич, в момента дружеството не ползва водоизточници за водовземане на подземни води от това подземно водно тяло.

3. ПВТ „BG1G000K1hb050 - Карстови води в Разградската формация”

Подземно водно тяло „BG1G000K1hb050 - Карстови води в Разградската формация” е разположено в западната и югозападна част на област Добрич и се припокрива с частта от Долнокредния (Барем-аптски) водоносен хоризонт, изграден от седиментите на т.нар. „Разградска формация”.

В глинесто-теригенно-карбонатните долнокредни седименти са се формирали пукнатинни до пукнатинно-карстови по тип подземни води със спорадическо разпространение, които не образуват общ водоносен хоризонт. Движението им се ограничава от развитата хидрографска система. Те се подхранват от инфилтрация на валежни води и на води от кватернерните отложения, а се дренират от речно-овражната система и от многобройни низходящи извори с дебит от 0,05 л/с до 0,80-1,00 л/с (рядко повече). По-големите извори са каптирани за местни водоснабдявания, а значението на останалата част е ограничено. Стойностите на модула на подземния отток са до 0,5 л/с.км², а в отделни участъци (с преобладаване на пукнатинно-карстови води) – около 1 л/с.км², което характеризира тази част на долнокредните седименти предимно като слабо до средно водообилни.

Подземно водно тяло „BG1G000K1hb050 - Карстови води в Разградската формация” е оценено „в добро количествено състояние”, а основната цел е запазване на това състояние и за в бъдеще.

Химичното състояние на това ПВТ е оценено като лошо.

Съгласно официалната информация от ВиК-Добрич, в момента дружеството не ползва водоизточници за водовземане на подземни води от това подземно водно.

4. Подземно водно тяло „BG1G0000J3K051 - Карстови води в Малм-Валанжинския басейн”

Подземно водно тяло „BG1G0000J3K051 - Карстови води в Малм-Валанжинския басейн” има повсеместно площно разпространение за територията, попадаща в обхвата на Басейнова дирекция „Дунавски район за речно басейново управление на водите с център гр. Плевен”. То е част от малм-валанжинския водоносен хоризонт с температура на подземните води по-ниска от 20°C.

Подземните води във водоносните пластове на малм-валанжинския водоносен хоризонт са студени и термални, хидрокарбонатно-калциеви до хидрокарбонатно-калциево-магнезиеви. Общата им минерализация варира от 0,320–0,450 г/л до 0,610–0,890 г/л, температурата на водата - от 14±1°C до 30–35° С и рН – от 7,0–7,4 до 8,1–8,6. Хлоридно-натриевото съдържание нараства в района на Гурково-Македонка, а в крайбрежната зона (Шабла, Тюленово) водите са от хлоридно-натриев тип, с обща минерализация до 3,5 г/л. Подземните води от малм-валанжинския водоносен хоризонт са уязвими на замърсяване само в зоните с повърхностни разкрития на пластовете, докато в неговите по-дълбоко разположени части хоризонтът е относително добре защитен.

Генерално подземните води от този водоносен хоризонт са относително чисти, с добри и много добри вкусови качества и отговарят по химически състав, микробиологични и радиологични показатели на изискванията за питейни цели.

Подземно водно тяло „BG1G0000J3K051 - Карстови води в Малм-Валанжинския басейн” е в добро количествено и химично състояние, а основната цел е запазване на това състояние и за в бъдеще.

2.8.1. Количествена характеристика на ПВТ

Количествено състояние	
Добро	Лошо

За да бъде подземното водно тяло в добро количествено състояние, трябва да бъде изпълнен всеки един от критериите (целите), определени в таблица 2.1.2 от приложение V към РДВ определението за добро състояние (5.1) както следва:

- наличните ресурси от подземни води да не надвишават дългосрочната средна годишна стойност на водочерпенето;
- да няма значително влошаване на химичното или екологичното състояние на повърхностните води в резултат от антропогенни промени в нивото, или промени в условията на теченията, които да доведат до неизпълнение целите по член 4 за свързани повърхностни водни обекти;
- да няма значително увреждане на сухоземни екосистеми, зависими от подземните води, в резултат от антропогенни промени в нивото;
- да няма осоляване или други нарушения в резултат на антропогенно предизвикани устойчиви промени в посоката на потока.

2.8.2. Качествена характеристика на водоносните хоризонти и подземните водни тела

Видове натиск и въздействие в резултат от човешката дейност върху състоянието на подземните води

Качеството на подземните води се определя от антропогенното въздействие, което се изразява в различен тип замърсявания от точкови и дифузионни източници.

➤ Проблеми от точкови източници на замърсяване

Като такива се разглеждат нерегламентирани (селски) сметища, общински сметища, складове за пестициди, течове от замърсени площадки, депа на производствени и опасни отпадъци, местоположения на стари замърсители, стари сметища, затворени индустриални терени, Б-Б кубове за събиране, депониране, дезактивиране и безопасно съхраняване на наличните в страната количества забранени, залежали и негодни за употреба пестициди.

За определяне на риска, на всеки точков източник е съпоставена общо потенциално натоварена повърхнина от подземното водно тяло в размер равен на радиус на въздействие от около 1 км. Приема се, че **съществува риск** за достигане на целите, когато сумата от действащите повърхнини **надвишава 33%** от разкритата повърхнина на съответното водно тяло.

При замърсявания от точкови източници в подземните води се повишава съдържанието на биогенни вещества.

➤ Проблеми от дифузни източници на замърсяване

Дифузни източници на замърсяване са земеползването (орна земя и трайни насаждения), селища без изградена канализационна система, урбанизирани територии.

Значимите проблеми от този вид въздействие върху подземните води са увеличаване съдържанието на нитрати, фосфати, сулфати, хром, желязо и манган. Съдържанието на нитрати е водещ параметър за дифузионните внасяния при подземните води. Когато делът на орната земя и урбанизираните територии **надвиши 75% от разкритата повърхнина на ПВТ, тялото е “в риск”**.

➤ Проблеми от натиска на водовземане

Натискът от водовземането от подземни води в Дунавски район е определен в съответствие с разработения единен национален подход. За целта е анализирана и обобщена информацията за всяко разрешено водовземане от подземни води в ПВТ. Информацията е анализирана общо и за отделни цели на използване на водите. При определяне на натиска и въздействието не са включени дебитите на естествените извори, дрениращи ПВТ.

За определяне на натиска от водовземане са използвани регистрите на издадените разрешителни за водовземане от подземни води, регистрите на кладенците за задоволяване на собствените

потребности на гражданите и регистъра на ресурсите на подземните водни тела за всяко ПВТ. Регистрите са съставени по ПВТ.

Натискът от водовземане е определен като значим, **когато експлоатационният индекс е над 40% (за цялото ПВТ или за частта от него)**, определен по модула на разполагаемите ресурси на ПВТ и площта на ПВТ /района.

2.8.3. Мониторинг на химично състояние на подземните води

Процедура за оценка на химичното състояние на подземните води

Извършва се чрез последователно прилагане на следните стъпки :

А. Обща оценка на химичното състояние на тялото

➤ За всеки наблюдаван показател в мониторинговият пункт за подземното водно тяло се извършва статистическа обработка на редицата от данни за периода с използване на медианата (вместо средноаритметична стойност с цел по висока достоверност);

➤ Получената стойност на показателя за водата в пункта се сравнява с най-строгата прагова стойност и стандарта за качество определени за замърсителя:

- Когато получената стойност е под праговата стойност/стандарта за качество са изпълнени изискванията за добро химично състояние на водата в пункта по този показател ;

- Ако получената стойност е над праговата стойност/стандарта за качество химичното състояние на водата в пункта се определя като лошо по този показател;

➤ Крайната оценка на състоянието на водата в района на пункта се определя по следния начин:

- Ако по всички показатели, състоянието е „добро“, състоянието на водата се определя, като „добро“ по този показател ;

- Ако по някой от показателите, състоянието е „лошо“ , състоянието на водата се определя като „лошо“ по този показател ;

➤ Оценка на състоянието на цялото ПВТ :

- Ако в района на всички пунктове за мониторинг в тялото състоянието е „добро“ – ПВТ е определено в „добро“ химично състояние

- Ако в района на някой от мониторинговите пунктове в тялото състоянието е „лошо“ – следва извършването на допълнителен анализ за окончателна оценка състоянието на водното тяло, чрез комбинирано прилагане на стъпките от Б. до Е.

Б. Определяне на степента на превишение

Ако по един или повече показатели в района на един или няколко мониторингови пункта състоянието е определено като „лошо“ , се извършва оценка на засегнатата площ по следния начин:

- Всеки засегнат от замърсяване участък от тялото е очертан, като в него са включени площта от тялото разположена между мониторинговите пунктове, в които е установено превишение над стандарта за качество или праговата стойност за някой от показателите и площта около всеки краен пункт, в който е установено превишение, изразено с площ на кръг с радиус 1 км.

- Определена е площта на всеки очертан засегнат участък от водното тяло и каква част от общата площ на тялото представлява в % ;

Заклучение:

- Когато площта на замърсяване от ПВТ е по-малка от 20% от общата площ на тялото и резултатите от останалите тестове (описани от В. до Е.) показват добро състояние и не са установени тенденции за повишаване на концентрациите на замърсителите – ПВТ е оценено в „добро“ химично състояние ;

- Когато площта на замърсяване от ПВТ е по-голяма или равна от 20% от общата площ на тялото и резултатите от останалите тестове (описани от В. до Е.) показват „лошо“ състояние и са установени значими и устойчиви възходящи тенденции за повишаване на концентрациите на замърсителите – ПВТ е оценено в „лошо“ химично състояние ;

В. Тест: „Инtruзия на солени и замърсени води“

Теста се прилага само за тела оценени в лошо количествено състояние и едновременно с това показали отклонения от изискванията за „добро“ състояние по даден показател. С теста се отчита дали променените водни нива са довели до влошаване на качествата на водата, чрез привличане на солени или замърсени води от повърхността.

Г. Тест: „Значимо влошаване на екологичното или химичното състояние на повърхностните водни тела, причинено от пренос на замърсители от ПВТ“

Този тест отчита връзката повърхностни - подземни води и се прилага за участъците от водните тела в които е идентифицирана такава връзка. За тези участъци и в случаите на установени отклонения от доброто състояние на подземните води в даден мониторингов пункт попадащ в участъка на взаимовръзката, се отчита възможността влошеното качество на подземните води да е оказало влияние върху качеството на повърхностните води.

Д. Тест: „Значимо влошаване на състоянието на земните екосистеми, зависещи от подземните води, поради пренасяне на замърсители от ПВТ“

Този тест отчита дали е осигурено необходимото качество на подземните води за поддържане на екосистемите зависещи от тях. Той се прилага за екосистеми попадащи в районите на мониторинговите пунктове оценени в „лошо“ състояние по определен показател и попадащи в най-близките до повърхността подземни води от първи слой. Извършва се оценка на вероятността влошеното качество на подземните води по определен/и показател/и да оказва отрицателно влияние върху статуса на екосистемата.

За подземните води попадащи в дълбоките слоеве теста е неприложим, защото дълбоко залягащите подземни води не оказват влияние върху екосистемите на повърхността.

Е. Тест: „Влошаване на качествата на подземните води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване“

Теста се прилага за идентифицирани водовземни съоръжения черпещи вода за питейно-битово водоснабдяване, попадащи в установените в стъпка А. райони с превишения на концентрацията на замърсителите.

2.8.4.Характеристика на подземните водни тела, в обхвата, на които попада Община Крушари, съгласно Приложение 1.3.1.на ПУРБ 2016-2021г.

Подземно водно тяло Карстово-порови води в Неоген (Сармат) – Добруджа, с код - BG1G00000N1049

А. Тип на ПВТ-напорно-безнапорен

В. Населени места в община Крушари- Абрит, Александрия, Бистрец, Габер, Добрин, Ефрейтор Бакалово, Загорци, Земенци, Зимница, Капитан Димитрово, Коритен, Крушари, Лозенец, Огняново, Полковник Дяково, Поручик Кърджиево, Северняк, Северци, Телериг

С. Вертикална позиция, хоризонти (1,2,3,)-1,2

Д. Площ на ПВТ,км²-3247,7

Е. Разкрита площ, км²-3224,8

Г. Характеристика на покриващите ПВТ пластове в зоната на подхранване- лъос, лъосовидни глинни и глинни

Г. ПВТ от които зависят пряко повърхностните води, водни екосистеми и и/или сухоземни системи - не

- Н. Натиск и въздействие върху
-естествени ресурси на ПВТ, л/с-**4204**
-разполагаеми ресурси л/с-**4131**
-Разрешени водни количества л/с-**362**
-Експлоатационен индекс%-**9 %**

И. Натиск и въздействие върху ПВТ химическото състояние

Категория натиск

-**Дифузен**- селско стопанство, населени места без канализация, подземни богатства-
25

-**Точкови**- складове за пестициди- 18,зауствания БОВ- 7,депа- 28,индустрия- 4, комплексни разрешителни- 5,подземни богатства- 14

Л. Риск оценка по количество-**не**

К. Риск оценка по химия-**да**

Л. Общ оценка на риска- **в риск**

Подземно водно тяло Карстови води в Русенската формация, с код - BG1G0000K1B041

А. Тип на ПВТ –**безнапорен**

В. Населени места в община Крушари- **Александрия, Бистрец, Габер, Ефрейтор Бакалово, Зимници, Капитан Димитрово, Коритен, Лозенец, Огняново, Поручик Кърджиево, Северняк, Северци, Телериг**

С. Вертикална позиция, хоризонти (1,2,3,) -**1,2,3**

Д. Площ на ПВТ, км² -**6626,0**

Е. Разкрита площ, км² -**3736,1**

Характеристика на покриващите ПВТ пластове в зоната на подхранване- **лъос, алувиални толожения и плиоценски глинни, пясъци и варовици**

Г. ПВТ от които зависят пряко повърхностните води, водни екосистеми и и/или сухоземни системи - **не**

- Н. Натиск и въздействие върху
-естествени ресурси на ПВТ, л/с-**11223**
-разполагаеми ресурси л/с-**11136**
-Разрешени водни количества л/с-**1061**
-Експлоатационен индекс%-**10%**

Н. Натиск и въздействие върху химичното състояние

Категория натиск -**Дифузен**- селско стопанство,населени места без канализация,
мини- 6,подземни богатства- 2

-**Точкови**- складове за пестициди- 18, зауствания БОВ- 14,депа- 177,индустрия- 19
комплексни

И. Риск оценка по количество -**не**

Л. Риск оценка по химия – **не**

К.   *Общ оценка на риска – не*

Подземно водно тяло Карстови води в Разградската формация, с код - BG1G000K1hb050

А.   *Тип на ПВТ –безнапорен*

В.   *Населени места в община Крушари- Абрит, Загорци, Земенци, Лозенец, Крушари, Полковник Дяково.*

С.   *Вертикална позиция, хоризонти (1,2,3,) -1,2,3*

Д.   *Площ на ПВТ, км² -4928,1*

Е.   *Разкрита площ, км² -3432,1*

Ф.   *Характеристика на покриващите ПВТ пластове в зоната на подхранване- почвен слой*

Г.   *ПВТ от които зависят пряко повърхностните води, водни екосистеми и и/или сухоземни системи - не*

Н.   *Натиск и въздействие върху*

-естествени ресурси на ПВТ, л/с-3730

-разполагаеми ресурси л/с-3627

-Разрешени водни количества л/с-131

-Експлоатационен индекс%-4%

И.   *Натиск и въздействие върху химичното състояние*

Категория натиск -Дифузен- селско стопанство, населени места без канализация, мини-3,подземни богатства- 2

-Точкови-брой- складове за пестициди- 15,зауствания БОВ- 20,депа- 117,индустрия-18,комплексни разрешителни- 5,мини- 3

Ж.   *Риск оценка по количество - не*

К.   *Риск оценка по химия – не*

Л.   *Общ оценка на риска – не*

Подземно водно тяло Карстови води в Малм-Валанжинския басейн, с код – BG1G0000J3K051

А.   *Тип на ПВТ –напорен*

В.   *Населени места в община Крушари-Абрит, Александрия, Бистрец, Габер, Добрин, Ефрейтор Бакалово, Загорци, Земенци, Зимница, Капитан Димитрово, Коритен, Крушари, Лозенец, Огняново, Полковник Дяково, Поручик Кърджиево, Северняк, Северци, Телериг*

С.   *Вертикална позиция, хоризонти (1,2,3,) -1,2,3,4*

Д.   *Площ на ПВТ, км² -13104,5*

Е.   *Разкрита площ, км² -644,7*

Ф.   *Характеристика на покриващите ПВТ пластове в зоната на подхранване-лџосови отложения в разкритите части*

Г.   *ПВТ от които зависят пряко повърхностните води, водни екосистеми и и/или сухоземни системи - не*

Н.   *Натиск и въздействие върху*

-естествени ресурси на ПВТ, л/с-4294

-разполагаеми ресурси л/с-4242

-Разрешени водни количества л/с-648

-Експлоатационен индекс%-15%

I. Натиск и въздействие върху химичното състояние

Категория натиск

-Дифузен селско стопанство ,населени места без канализация

-Точкови-брой- складове за пестициди- 1,депа- 1,заустване БОВ- 1,индустрия- 5,
комплексни

J. Риск оценка по количество -не

K. Риск оценка по химия –не

L. Общ оценка на риска –не

2.8.5. Състояние , Цели и Програма за постигането на целите за ПВТ, в обхвата на които попада Община Крушари , съгласно ПУРБ 2016-2021

2.8.5.1. Състояние и Цели за опазване на околната среда съгласно ПУРБ, за подземни водни тела върху които е разположена територията на Община Крушари

Таблица 24. Цели за опазване на околната среда за подземните водни тела, съгласно ПУРБ 2016-2021 г.

Код на ПВТ	Наименование на ПВТ	Количествено състояние	Химично състояние	Показател с отклонения от СКОС	Цел 2015г.	Цел 2021г.	Цел 2027г.	Цел след 2027г.	Постигната цел/непостигната цел 2015г.	Основание за изключване от постигане на добро химично състояние
BG1G0000N1049	Карстово-порови води в Неоген (Сармат) – Добруджа;	добро	добро		Постигане и запазване на добро количествено и химично състояние	Запазване на добро количествено и химично състояние.	Запазване на добро количествено и химично състояние	Запазване на добро количествено и химично състояние	да	-
BG1G0000K1B041	Карстови води в Русенската формация	добро	лошо	NO3, PO4	1.Постигане и запазване на добро количествено състояние; 2. Предотвратяване влошаването на химично състояние	1. Запазване на добро количествено състояние; 2. Предотвратяване на влошаването на химичното състояние по показатели NO3 и PO4; 3.Запазване на добро химично състояние по останалите показатели	1. Запазване на добро количествено състояние; 2. Постигане и запазване на добро химично състояние;	1. Запазване на добро количествено и химично състояние	изключение (хим. състояние)	чл.156в от ЗВ до 2027г.
G1G000K1hb050	Карстови води в Разградската формация	добро	лошо	NO3	1.Постигане и запазване на добро количествено състояние; 2. Предотвратяване влошаването на химично състояние	1. Запазване на добро количествено състояние; 2. Предотвратяване на влошаването на химичното състояние по показатели NO3 и PO4; 3.Запазване на добро химично състояние по останалите показатели	1. Запазване на добро количествено състояние; 2. Постигане и запазване на добро химично състояние;	1. Запазване на добро количествено и химично състояние	изключение (хим. състояние)	чл.156в от ЗВ до 2027г.
BG1G0000J3K051	Карстови води в Малм-Валанжинския басейн	добро	добро		Постигане и запазване на добро количествено и химично състояние	Запазване на добро количествено и химично състояние.	Запазване на добро количествено и химично състояние	Запазване на добро количествено и химично състояние	да	-

Таблица 25. Цели за опазване на околната среда на зони за защита на подземни води предназначени за питейно-битово водоснабдяване

Код на зоната за защита на подземни води, предназначени за ПБВ	Код на ПБТ	Наименование на ПБТ	Химично състояние 2015 г.	Показател с отклонения от СКОС	Цел на зоната за защита на водите 2015г.	Цел на зоната за защита на водите 2021г.	Цел на зоната за защита на водите 2027г.	Исключения от постигане на добро химично състояние
BG1DGW00000N1049	BG1G00000N1049	Карстово-порови води в Неоген (Сармат) – Добруджа;	добро		Запазване на добро химично състояние на зоната	Запазване на добро химично състояние на зоната	Запазване на добро химично състояние на зоната	неприложимо
BG1DGW0000K1b041	BG1G0000K1B041	Карстови води в Русенската формация	лошо	NO ₃ ,PO ₄	Предотвратяване влошаването на химично състояние на зоната	1. Предотвратяване на влошаването на химичното състояние на зоната по показатели NO ₃ и PO ₄ ; 2. Запазване на добро химично състояние по останалите показатели	Постигане и запазване на добро химично състояние на зоната ;	чл.156в от ЗВ до 2027г. (съгл. обосновката в Прил.5.2.2)
BG1DGW0000K1hb50	G1G0000K1hb050	Карстови води в Разградската формация	лошо	NO ₃	Предотвратяване влошаването на химично състояние на зоната	1. Предотвратяване на влошаването на химичното състояние на зоната по показател NO ₃ ; 2. Запазване на добро химично състояние по останалите показатели	Постигане и запазване на добро химично състояние на зоната ;	чл.156в от ЗВ до 2027г. (съгл. обосновката в Прил.5.2.2)
BG1DGW0000J3K051	BG1G0000J3K051	Карстови води в Малм-Валанжинския басейн	добро		Запазване на добро химично състояние на зоната	Запазване на добро химично състояние на зоната	Запазване на добро химично състояние на зоната	неприложимо

Таблица 26. Цели за опазване на околната среда на водозависими защитени зони за опазване на местообитания

Код на зоната за защита	Име на зоната за защита	Код на състоянието	Природнозащитно състояние на водозависимия вид	Код на вида/хабитата	Име на вида/хабитата	Цел за опазване на вида/хабитата
BG0000107	Суха река	FV	Благоприятно	1016	Vertigo moulinsiana	Запазване на стойностите на параметрите свързани с води за постигане на БПС на Vertigo moulinsiana, предмет на опазване в 33 BG0000107 Суха река
BG0000107	Суха река	FV	Благоприятно	1060	Lycaena dispar	Запазване на стойностите на параметрите свързани с води за постигане на БПС на Lycaena dispar, предмет на опазване в 33 BG0000107 Суха река.
BG0000107	Суха река	FV	Благоприятно	1355	Lutra lutra	Запазване на стойностите на параметрите свързан и с води за

						постигане на БПС на <i>Lutra lutra</i> , предмет на опазване в 33 BG0000107 Суха река
BG0000107	Суха река	U1	Неблагоприятно–Незадоволително състояние	1014	<i>Vertigo angustior</i>	Постигане на стойностите на параметрите свързани с води за постигане на БПС на <i>Vertigo angustior</i> , предмет на опазване в 33 BG0000107 Суха река
BG0000107	Суха река	U1	Неблагоприятно–Незадоволително състояние	1171	<i>Triturus karelinii</i> (<i>Triturus cristatus karelinii</i>)	Постигане на стойностите на параметрите свързани с води за постигане на БПС на <i>Triturus karelinii</i> (<i>Triturus cristatus karelinii</i>), предмет на опазване в 33BG0000107 Суха река
BG0000107	Суха река	U1	Неблагоприятно–Незадоволително състояние	1188	<i>Bombina bombina</i>	постигане на стойностите на параметрите свързани с води за постигане на БПС на <i>Bombina bombina</i> , предмет на опазване в 33 BG0000107 Суха река
BG0000107	Суха река	U1	Неблагоприятно–Незадоволително състояние	1220	<i>Emys orbicularis</i>	Постигане на стойностите на параметрите свързани с води за постигане на БПС на <i>Emys orbicularis</i> , предмет на опазване в 33 BG0000107 Суха река.
BG0000107	Суха река	U1	Неблагоприятно–Незадоволително състояние	3140	Твърди олиготрофни до мезотрофни води с бентосни формации от <i>Chara</i>	Постигане на стойностите на параметрите свързани с води за постигане на БПС на Твърди олиготрофни до мезотрофни води с бентосни формации от <i>Chara</i> , предмет на опазване в 33 BG0000107 Суха река
BG0000107	Суха река	U1	Неблагоприятно–Незадоволително състояние	3260	Равнинни или планински реки с растителност от <i>Ranunculon fluitantis</i> и <i>Callitricho-Batrachion</i>	Постигане на стойностите на параметрите свързани с води за постигане на БПС на Равнинни или планински реки с растителност от <i>Ranunculon fluitantis</i> и <i>Callitricho-Batrachion</i> , предмет на опазване в 33 BG0000107 Суха река.

Таблица 27. Цели за опазване на околната среда на водозависими защитени зони за опазване на птици

Код на 33В по Директивата за птици	Име на 33В по Директивата за птици	Наличие на актуален план за управление на 33 по директивата за птици (да/не)	Цели в План за управление на 33 по директивата за птици свързани със състоянието на води	Цел
BG0002048	Суха река	не		Опазване на водите с оглед подобряване на опазване на предмета на опазване в защитената зона

Таблица 28. Обосновка на планираните изключения от постигането на екологичните цели за подземните водни тела, съгласно ПУРБ 2016-2021 г.

Код на ПВТ	Наименование на ПВТ	Основание за изключение	Причини за изключение от постигане на екологичните цели
BG1G0000K1B041	Карстови води в Русенската формация	чл. 156в, т. 1, б. „в” от ЗВ (4.4.от РДВ) до 2027	В изключение по чл. 156в до 2027г., съгл. ПУРБ 2010-2015г. Запазва изключението и във втория цикъл на ПУРБ. При оценката на химичното състояние е констатирано запазване на постоянни стойности на замърсителите без възходящи ендемии. Това показва бавно подобряване в състоянието. Постигане на целта за добро химично състояние ще бъде достигнато при прилагането на програмата от мерки, но за по-дълъг период. Във втория ПУРБ са планирани мерки насочени към източниците на замърсяване, а именно земеделие, депа и пречиствателни станции/канализации.
G1G000K1hb050	Карстови води в Разградската формация	чл. 156в, т. 1, б. „в” от ЗВ (4.4.от РДВ) до 2027г.	В изключение по чл. 156в до 2027г., съгл. ПУРБ 2010-2015г. Запазва изключението и във втория цикъл на ПУРБ. При оценката на химичното състояние е констатирано запазване на постоянни стойности на замърсителите без възходящи ендемии. Това показва бавно подобряване в състоянието. Постигане на целта за добро химично състояние ще бъде достигнато при прилагането на програмата от мерки, но за по-дълъг период. Във втория ПУРБ са планирани

		мерки насочени към източниците на замърсяване, а именно земеделие, дѣпа и пречиствателни станции/канализации.

2.8.5.2. Програма от мерки за постигане на целите на Плана за управление на водите в Дунавски басейнов район, 2016 – 2021г.

Таблица 29. Програма от мерки за запазване и подобряване състоянието на повърхностните и подземните води, върху част от ,които е разположена територията на община Крушари

Код на мярка	Наименование на мярката	Действия за изпълнение на мярката	Код на действието	Вид мярка	Място на прилагане	Прилагащ орган
UW_2	Осигуряване на събиране, отвеждане и пречистване на отпадъчни води на населените места	2.Изпълнение на проекти за изграждане, доизграждане, реконструкция или модернизация на канализационна система за агломерации с под 2000 е.ж, вкл. доизграждане на канализация когато има изградена ПСОВ или осигуряване на подходящо пречистване (чрез изграждане на ПСОВ или отвеждане към друга ПСОВ), когато има изградена канализация	UW_2_2	допълваща	ДРБУ	Общини
UW_2	Осигуряване на събиране, отвеждане и пречистване на отпадъчни води на населените места	6. Осигуряване на отвеждане и подходящо пречистване на отпадъчни води от населени места с под 2000 е.ж., вкл. изграждане на подходяща канализационна система; ПСОВ, включване към по-голяма ПСОВ) Изграждане на влажна зона за пречистване на отпадъчните води от агломерации с по-малко от 2 000 е.жс.	UW_2_6	допълваща	ДРБУ	Общини
DP_6	Изпълнение на програма за собствен мониторинг на повърхностни, подземни води и отпадъчни води в района на дѣпа за отпадъци	2. Изпълнение на програма за собствен мониторинг на повърхностни, подземни води и отпадъчни води в района на дѣпа за неопасни отпадъци	DP_6_2	основна	Крушари	Собственик или оператор на съоръжението
DP_6	Изпълнение на програма за собствен мониторинг на повърхностни, подземни води и отпадъчни води в района на дѣпа за отпадъци	3. Изпълнение на собствен мониторинг на повърхностните, подземните и отпадъчните води в района на общинските дѣпа за битови отпадъци и осигуряване на информация за натиска върху водите	DP_6_3	основна	Крушари	Собственик или оператор на съоръжението
DP_14	Намаляване на дифузното замърсяване от оотпадъци от населените места	1.Изпълнение на проекти за закриване на общинските дѣпа за битови отпадъци, които не отговарят на нормативните изисквания, съгласно приложение 3 към Националния каталог от мерки	DP_14_1	основна	Крушари	Община
DP_14	Намаляване на дифузното замърсяване от оотпадъци от населените места	2.Депониране на битови отпадъци в съответствие с изискванията за третиране на отпадъци	DP_14_2	основна	ДРБУ	Община
DP_14	Намаляване на дифузното замърсяване от оотпадъци от населените места	3.Изграждане на РСО	DP_14_3	основна	ДРБУ	Община
DP_14	Намаляване на дифузното замърсяване от оотпадъци от населените места	4.Преустановяване на експлоатацията на нерегламентирани сметища ,които са причина за влошаване състоянието на водите	DP_14_4	основна	ДРБУ	Община
DP_14	Намаляване на дифузното замърсяване от оотпадъци от населените места	5.Рекултивация на терени, замърсени от битови отпадъци	DP_14_5	основна	ДРБУ	Община
CA_8	Осигуряване на измерване на количеството повърхностните води	2.Контрол на оттока в участъка след съоръжения за водовземане от повърхностни води и/или съоръжения за регулиране на оттока	CA_8_2	допълваща	яз. Оногур	БД; Собственик или оператор на съоръжението
HY_11	Осигуряване на непрекъснатостта на водните течения и движението на рибите	5. Въвеждане на условие в разрешителните за водовземане и/или ползване на ВТ на задължителен мониторинг от титуляра на разрешителните, за оценка	HY_11_5	допълваща	яз. Оногур	БД

		осигуряването на непрекъснатост на реката и общо хидроморфологично въздействие				
HY_11	Осигуряване на непрекъснатостта на водните течения и движението на рибите	6. Изпълнение на собствен мониторинг по съгласуване от БД програма	HY_11_6	допълваща	яз. Оногур	титуляра на разрешителното
DW_5	Проучване и изграждане на необходимата инфраструктура за подобряване на питейното водоснабдяване	1.Извършване на проучвания и изграждане на нови водовземни съоръжения, за осигуряване на алтернативно и/или допълнително водоснабдяване на райони с трайно установени отклонения във водата от водното тяло , предназначено за питейно водоснабдяване	DW_5_1	основна	ДРБУ	Общини, ВИК
DW_5	Проучване и изграждане на необходимата инфраструктура за подобряване на питейното водоснабдяване	2.Проучване и изграждане на нови съоръжения за водовземане , осигуряващи алтернативно и/или допълнително питейно водоснабдяване в райони, в които е констатиран недостиг на вода	DW_5_2	основна	ДРБУ	Общини, ВИК
DW_5	Проучване и изграждане на необходимата инфраструктура за подобряване на питейното водоснабдяване	3.Изграждане на съоръжения за пречистване на питейни води	DW_5_3	допълваща	ДРБУ	Общини, ВИК
EW_2	Намаляване на водовземането чрез намаляване загубите на вода в общественото водоснабдяване	6.Реконструкция на водопреносната мрежа , вкл. облицоване на напоителни канали за обществено напояване	EW_2_6	допълваща	ДРБУ	Общини, ВИК

2.9. Характеристики на водоползването и на водопотреблението (Използване на водните ресурси), съгласно Окончателен генерален план на обособена територия ВИК ЕООД, гр. Добрич

Използването на водните ресурси се свежда до снабдяване на урбанизираната територия с вода, необходима за поддържане на определен санитарно - хигиенен статус, за промишлено производство, за електроенергия, за напояване на обработваеми територии, за рекреация и пр. При оценка на характеристиките на водоползването и водопотреблението са взети под внимание основните принципи за рационалното използване на водните ресурси, чрез които да се постигне балансирана, качествена и устойчива среда, както следва:

- Интегрирано управление на водните ресурси;
- Управление на водностопанските системи на технологичен и басейнов принцип в съответствие с условията на разрешителните за ползване и опазване на водите и водните обекти;
- Спазване принципа на солидарността и обществения интерес чрез осигуряване на сътрудничество на всички нива на управление;
- Информационна обезпеченост, включване на обществеността в процесите на обсъждане и вземане на дългосрочни решения и програми за действия;
- Използване на новите технически постижения за икономично потребление на водите и подобряване ефективността на съществуващите водностопански системи и съоръжения.

В тази връзка, в ОУП на Община Крушари е предвидено развитието на инженерната инфраструктура - водоснабдяване, канализация.

Водни ресурси

Обща характеристика

Развитието на водоснабдяването на населените места е свързано със състоянието и вида на водните ресурси. Водоснабдяването в обособената територия на „В и К” ЕООД гр. Добрич се осъществява от подземни водоизточници.

За водоснабдяване на населените места от Добричка област се ползва подземна вода от два водоносни хоризонта. По-плитко разположеният от повърхността е „сарматският”, а по-дълбоко разположеният е „валанжският”. Водоизточниците на сарматския водоносен хоризонт са каптирани извори, шахтови и сондажни кладенци. Водното ниво се намира до 100 м от повърхността. От по-дълбоко разположения хоризонт водата се добива само чрез сондажни кладенци, като дълбочината на водата от повърхността е от 100 до 300 м. От шахтовите и сондажните кладенци водата се изчерпва с потопяеми помпи.

Повърхностни водни ресурси и тяхното използване (количество и качество)

Обособената територия на ВиК ЕООД, Добрич попада в граничните участъци между Черноморския и Дунавския речни басейни. Идентифицираните водни тела от категории „реки” и „езера” са:

- малки и средни черноморски реки от типа на реките Батова и Екрenska, попадащи в територията на БДДР
- пресъхващи реки - Хърсовска река, участъци от Суха река и притока ѝ Караман, Добричка река, попадащи в територията на БДДР.

От определените повърхностни водни тела в област Добрич няма такива, които да се използват като водоизточници за питейно-битовото водоснабдяване. Вследствие от това „ВиК” ЕООД гр. Добрич не ползва повърхностни води за водоснабдяване на населените места.

Оценка на възможностите и насоките за разширяване на водовземането от подземните водни тела в района на област Добрич

За подземните водни тела, използвани като източници за питейно-битово водоснабдяване в област Добрич, в която попада община Крушари, могат да се направят следните по-важни изводи (в количествен и качествен аспект):

Количествен аспект

Съгласно информацията, съдържаща се в плановите за управление на водите през периода 2016-2021 г. на басейнови дирекции „Дунавски район за речно басейново управление на водите с център гр. Плевен” и „Черноморски район за речно басейново управление на водите с център гр. Варна”, всичките подземни водни тела, попадащи изцяло или частично в границите на обособения район (област Добрич), са оценени „в добро количествено състояние”, а основната цел е запазване на това състояние и за в бъдеще.

Качествен аспект

От плановите за управление на водите през периода, се констатира общо лошо състояние за 2 подземни водни тела, части от които попадат в границите на община Крушари. Такива са подземните водните тела:

- „BG1G0000K1b041 - Карстови води в Русенската формация”, като съгласно официалната информация от ВиК-Добрич, в момента дружеството не ползва водоизточници за водовземане на подземни води от това подземно водно тяло;
- „BG1G000K1hb050 - Карстови води в Разградската формация” - съгласно официалната информация от ВиК-Добрич, в момента дружеството не ползва водоизточници за водовземане на подземни води от това подземно водно тяло;

Съгласно резултатите от Националния мониторинг за качеството на водите, изпълняван от Изпълнителната агенция по околна среда (ИАОС) на Министерството на околната среда и водите (МОСВ), основно замърсяването на подземните води в конкретния район е с нитрати, поради активната дейност в областта на земеделието и животновъдството. Основната причина е неправилно използване на азотни минерални торове, в разрез с добрите земеделски практики, неспазване на изискванията по отношение събирането, съхраняването и обезвреждането на торовия отпадък в животновъдството. Проблемът е трудно решим, тъй като нитратите са трайно присъстващо неорганично съединение във водата (крайна фаза на разграждане на органичната материя) и няма разработени достъпни и масово

приложими в практиката методи за отстраняването им от водата. Контролът върху спазване правилата на добрата земеделска практика и други мерки с цел недопускане замърсяването на водите с нитрати от земеделски дейности (в изпълнение на изискванията на Директива 91/676/ЕИО за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници) и реализиране на програми за обучение на фермерите, са важна предпоставка за недопускане замърсяването на питейните води с нитрати и пестициди.

Друг основен проблем е наличието на много селища без изградена канализация и без ПСОВ, както и липсата на защитни екрани при нерегламентираните депа за отпадъци - вследствие на обилни валежи и добра пропускателна способност на покриващия слой, замърсителите сравнително бързо достигат до подземните води.

Актуализирането и учредяване на санитарно-охранителни зони в цялостен вид, съгласно нормативните изисквания и засилване на контрола от страна на ВиК дружествата и съответните компетентни държавни органи по отношение спазването на забраните и ограниченията за определен вид дейности в тези зони, са друга важна предпоставка за опазване качеството на питейните води.

Направеният анализ показва, че възможностите за допълнително използване на подземни водни ресурси на територията на област Добрич са значителни. От хидрогеоложка гледна точка, дейностите следва да се концентрират в следните по-важни направления:

- рехабилитация, реконструкция и модернизация на съществуващи водовземни съоръжения;
- необходимо е да се направи пълна и компетентна регистрация на тези съоръжения и оценка на техническото и хидрогеоложкото им състояние (някои от тях са значително амортизирани или аварирани и следва да се ликвидират и/или тампонират), да се установи сегашната им производителност и се оборудват със съответната измервателна апаратура (такива са изискванията при прилагане на разрешителния режим за водоползване);
- въвеждане в действие или рационализация на добива от съществуващи водовземни съоръжения, особено на тези от горноюрско-долнокредния (малм-валанжински) и миоценския (сарматски) водоносни хоризонти и комплекси;
- изграждане на нови вододобивни съоръжения следва да става предимно чрез система от кладенци в близост до съществуващи регулационни обеми (резервоари) и помпени станции или на нови места, при доказана необходимост;
- проучване, проектиране и осъществяване на подходяща водностопанска схема и план за действие за оценка на екологичните условия при използване на подземните води с оглед предотвратяване на свръхексплоатацията им в отделни райони, смесване на води от различни водоносни хоризонти, опазване на качествата им, както и прогноза за трансграничния им пренос (за малм-валанжинския и сарматския водоносни хоризонти). Реализацията на такава схема и интегрираното управление на водите ще обезпечи питейно-битовото водоснабдяване на редица общини и населени места с постоянен или временен недостиг на питейни води и на съответния социален и икономически ефект от това.

Главна (с приоритетно значение) задача е намаляването на загубите на вода по водопреносната мрежа - за някои от водоснабдителните групи тези загуби са недопустимо високи, което от своя страна рефлектира върху себестойността на ползваната от консуматорите вода. Този проблем е от изключителна важност, тъй като е свързан с ангажирането на значително по-големи подземни водни ресурси от необходимите за питейно-битовото водоснабдяване на съответните населени места.

Настоящо потребление на вода

Община Крушари е изцяло водоснабдена. Данните за фактурирани водни количества, представени в таблицата по-долу са предоставени от ВиК Добрич ЕООД. ВиК дружеството води отчети за добитата вода от водоизточниците (общо за цялата област) и полезно използвана /фактурирана/ вода. Отчетите са разделени по следните видове консуматори: население, индустрия, селско горско и рибно стопанство и други. В отчета за „други“ са включени общо водните количества, консумирани от хотели, бюджетни организации и услуги.

Общо потребление

Общото водопотребление включва водопотреблението за бита, водното количество в индустрията, бюджетните предприятия и селското стопанство. В обособената територия липсват водомери при водоизточниците и на вход на населените места. Това прави трудно разграничаването на добитата и подадена вода (на вход на населено място), както и разграничаването на загубите, на такива по довеждащите тръбопроводи и на разпределителните мрежи в населените места.

В следващата таблица е показано общото водопотребление за община Крушари през периода 2009-2011 г., съгласно Окончателен Регионален генерален план на ВИК Добрич. През 2011 г. за територията на ВИК Добрич е регистрирано най-ниско водопотребление от 64 л/ж/д в община Крушари.

Таблица 30. Общо водопотребление за община Крушари за периода 2009 - 2011г.

Населено място			Крушари
2009 г.	Население,бр.		4685
	полезно използвана вода, хил. м ³ /год	общо	104
		домакинства	82
		Индустрия	6
		селско и горско стопанство	11
		други	5
	водопотр. л/ж/д	население	48
2010 г.	Население,бр.		4547
	полезно използвана вода, хил. куб м год	общо	113
		домакинства	92
		Индустрия	3
		селско и горско стопанство	18
		други	0
	водопотр. л/ж/д	население	55
2011 г.	Население,бр.		4456
	полезно използвана вода, хил. м ³ /год	общо	104
		домакинства	83
		Индустрия	3
		селско и горско стопанство	18
		други	0
	водопотр. л/ж/д	население	51
водопотр. л/ж/д		общо	64

Таблица 31. Битово водопотребление за община Крушари за периода 2009 – 2011 г

Населено място			Крушари
2009 г.	Население,бр.		4685
	полезно използвана вода, хил. куб м год	домакинства	82
	водопотр. л/ж/д	население	48
2010 г.	Население,бр.		4547
	полезно използвана вода, хил. куб м год	домакинства	92
	водопотр. л/ж/д	население	55
2011 г.	Население,бр.		4456
	полезно използвана вода, хил. куб м год	домакинства	83
	водопотр. л/ж/д	население	51

Нефактурирана вода

Най - общо загубите на вода се разделят на два вида: технически и търговски.

- *Техническите загуби* се дължат на скрити течове, видими аварии, изтичане на вода от водоеми и др. Те от своя страна се делят на *външни* - в довеждащите тръбопроводи извън населените места и *вътрешни* - във водоразпределителните мрежи по населени места.

- *Търговските загуби* се формират най-вече в следствие неточно отчитане на консумираната от потребителите вода или изобщо неизмерена такава, при консуматорите без водомери, кражби на вода и други.

Причини за техническите загуби

- Загуби във външната мрежа
- Обяснението за големите физически загуби е във вида и възрастта на тръбите, от които е изградена мрежата. Около 72% от външната водопроводната мрежа в обособената територия е изпълнена от етернитови тръби, които са с изтекъл амортизационен срок, често аварират и не отговарят на европейските и българските стандарти по отношение качеството на материала. Около 44% от водопроводите са полагани в периода 1928 – 1965 г, което означава, че възрастта им е над 50 год.
- Наличие на преливания от резервоари без регулиращи вентили
- Голяма част от територията е върху карстови терени, което удължава времето за индикиране на аварията, тъй като водата попива надолу.
- Загуби във вътрешната разпределителна мрежа
- Една от причините (както и при довеждащите водопроводи) е възрастта на тръбите и вида на материала, основно етернитови. С много лошо качество са и гумените уплътнители, използвани при връзките на тези тръби. Това предизвиква много аварии и течове, водещи до големи загуби на вода. Около 30% от вътрешните водопроводни мрежи са изградени в периода 1928 – 1960 г., което означава, че възрастта им е над 50 год., а 50% са изградени в периода 1961 – 1974 г.
- Друга сериозна причина за загубите на вода е високото налягане, поддържано в мрежата, поради неправилно зонирание. Това води до значително нарастване броя на аварията и съответно на водните загуби.
- Многобройни аварии, скрити и явни течове по сградните водопроводни отклонения, изпълнени от стоманени поцинковани тръби, които бързо корозират и 10-15 години след полагане, започват да аварират.

Причини за търговските загуби

- Предполагаемият главен източник за търговските загуби е неточността при измерването на консумираната вода. Техническата възможност и точността на използваните водомери след дългогодишна експлоатация е малка. Проучванията доказват, че използваните малки едноструйни водомери след няколко години експлоатация биха могли да дадат отклонения в показанията до 20% в минус. Друг проблем, който буди безпокойство по отношение на водомерите, е законовата рамка във връзка с използването им. Всички малки водомери са собственост на консуматора и засега е сравнително трудно да бъдат демонтирани, проверени и реабилитирани от съответната служба на фирма “ВиК”, без добрата воля на клиента. Също така, скритите течове на малки водни количества не могат да бъдат отчетени от по-големите водомерни устройства
- Кражби на вода - с увеличаване цената на водата през последните години, кражбите на вода са доста често явление.

Общата тенденция по отношение на водната консумация се изразява в спад на подаваните и полезноизползваните водни количества. Основните фактори за този процес се явяват демографския спад, намаляване на водоемкостта на промишлената дейност, както и икономическата криза през последните години. Структурата на водопотребление показва, че в рамките на обособената територия най-голям е дялът на битовото водопотребление.

Битовото водопотребление в л/ж/д е под средното за североизточния район (82л/ж/д) и под средното за страната (97л/ж/д).

Процентът на общите загуби далеч надхвърля средното ниво в развитите европейски държави, където този процент варира в границите до 20%. Големите загуби водят до разхищение на водните ресурси, повишена консумация на електроенергия и високи разходи за поддръжка на водопроводите. Характерно за обособената територия на ВиК Добрич е, че питейната вода се осигурява изцяло от подземни водоизточници, в повечето случаи на дълбочина 100-300 м. Съответно разходите за електроенергия за доставянето на вода са значителни. В тази връзка, големите водни загуби се явяват значителен проблем, повишавайки цената на услугата по доставяне на питейна вода и затруднявайки нормалната експлоатация на съоръженията.

Необходими са мерки свързани със събираемостта на средствата вложени за добиването и доставянето на вода.

Всичко това превръща мерките за намаляване на загубите на питейна вода в един от най-важните приоритети за постигне добра ефективност и повишаване качеството на ВиК услугите.

Таблица 32. Воден баланс за територията на община Крушари за периода 2009-2011 г. съгласно Окончателен Регионален Генерален план на ВиК Добрич

Година	Община	Население, бр.	Подадена вода**, хил.м ³	Полезно - използвана вода, хил.м ³					Общи загуби*, %	Водопотребление, л/ж/д		
				общо	домакинства	индустрия	селско и горско стопанство	други		общо	население	небитови
2009	Крушари	5296	339	104	82	6	11	5	69	61	48	13
2010	Крушари	5118	369	113	92	3	18	0	69	68	55	13
2011	Крушари	4456	333	104	83	5	18	0	69	64	51	13

*- Процентът на общите загуби по общини е по данни от ВиК ЕООД за базовата за биснесплана на дружеството 2007г и същият е приложен съответно и към 2009г, 2010г и 2011г, поради липса на данни за съответните години за ниво „населено място“ и „община“.

** - Подадената вода за 2010 и 2011г (на ниво „община“) е получена по изчислителен път, като функция на полезно-използваната вода и процента на общите загуби (приет, съгласно горната забележка), поради липса на отчетни данни. За 2007г са използвани съществуващи данни от ВиК Добрич.

Мерки за намаляване на загубите на питейна вода

Идентифициран проблем	Мярка
Липса на ефективен мониторинг върху водните загуби	Създаване на съвременна система за наблюдение и измерване на водочерпенето и водоподаването до всички консуматори
Големи общи загуби на вода и тенденция за покачването им	- Оптимизиране на водоснабдителните групи – намаляване дължините на довеждащите водопроводи, като се търсят възможности за водоснабдяване от близки водоизточници - Трайна политика за реконструкция и подмяна на физически остарели водопроводи и арматури - Контрол и проверка на измервателните уреди - Въвеждане на автоматични системи за управление на водите за бързо локализиране на течовете и аварията. - Контрол върху хидростатичното налягане във вътрешно разпределителните мрежи, чрез зонирание и регулиране. - Въвеждане на контролиращи и регулиращи системи, които да предотвратяват преливанията от резервоарите - Откриване на незаконните включвания чрез провеждане на планомерно изследване на някои главни водопроводи със специализирана апаратура или използване на специализирани фирми - Предприемане на юридически и финансови мерки за повишаване на събираемостта на задълженията - Предприемане на инициативи за опазване на водните ресурси и намаляване на разхищението на питейни води.

Изпълнението на предписаните мерки ще осигури по-устойчива политика за опазване и използване на водните ресурси и ще подобрят събираемостта на средствата, вложени от ВиК дружеството за добиването и доставянето на вода.

2.9.1. Водоснабдителна инфраструктура

Общи характеристики

Изграждането на водоснабдителната инфраструктура на Добруджа, в частност на област Добрич, започва през 1949 година. До 1964 година са изградени 11 крупни водоснабдителни системи, които са водоснабдявали населените места на областта, като характерно за Добричка област е било груповото водоснабдяване. През следващите години, вследствие от нарастващите нужди от вода, са изградени допълнителни мощности и се е променяла схемата на водоподаване за населените места. В резултат от това водоснабдителните системи са се увеличили на 60 броя, равномерно разпределени по цялата територия на областта.

Характерно за водоснабдителната инфраструктура в областта е голямата дължина на довеждащите водопроводи и тяхната свързаност. В резултат от това и по свои съображения, операторът „В и К” ЕООД гр. Добрич е възприел и разглежда цялата довеждаща водоснабдителна мрежа като една система. Осигуряването на питейна вода за населените места е организирано според наличните водни ресурси, техническата възможност за групиране на населените места, изградени водоеми, помпени станции и други съоръжения по трасетата на външните водопроводи.

Системата, експлоатирана от „В и К” ЕООД гр. Добрич ползва само подземни води за водоснабдяването на населените места.

Питейната вода се добива и доставя до потребителите почти на 100% помпажно, в много от случаите с няколко подема ПС. Степента на изграденост на водоразпределителните мрежи в урбанизираните територии е много близка до 100%, но е остаряла и амортизирана.

Водоизточници – количество и качество

За водоснабдяването на населените места в област Добрич операторът „В и К” ЕООД гр. Добрич ползва само подземни води, предимно от водоносни хоризонти Сармат и Валанж.

Водата се добива посредством сондажни и шахтови кладенци, достигащи дълбочини от 50 до 300 метра. От тях до черпателните водоеми на помпените станции водата се изчерпва с потопяеми помпи.

В таблицата по-долу е даден вида и броя на водоизточниците в община Крушари, по наименованието на помпената станция, която ги обслужва.

Таблица 33. Съществуващи водоизточници община Крушари, в обхвата на „В и К” ЕООД гр. Добрич

Име на групата /помпената станция/	водоизточници, които се ползват		водоизточници, които не се ползват		Забележка
	вид	брой	вид	брой	
ПС "КРУШАРИ"	ТК	3	ТК	1	Резервен - 1 бр.
ПС "АБРИТ"	ТК	1			
ПС "ЛОЗЕНЕЦ"	ТК	1			
ПС "ТЕЛЕРИГ"	ТК	2			

В обособената територия няма населени места с нарушено водоснабдяване, което да се дължи на недостатъчни дебети на водоизточниците, но има констатирани водоизточници, които доставят вода с незадоволително качество.

Няма учредени и изградени санитарно-охранителни зони около всички водоизточници. Част от разрешителните за водоползване са с изтекъл срок и предстои преиздаване.

Пречистване на питейната вода

Подземните води, които ВиК ЕООД, гр. Добрич ползва за водоснабдяване на населените места се подават до потребителите без пречистване.

На територията на област Добрич няма изградени ПСПВ, извършва се само обеззаразяване на водата с хлор-газ или натриев хипохлорид, според наличното оборудване. Това третиране на питейната вода се прилага главно в черпателните резервоари на помпените станции и /или в напорните водоеми и ревизионни шахти и довеждащите водопроводи.

Необходимо е процесът на обеззаразяване да се усъвършенства, като се приложи оборудване с автоматично дозиране, тъй като по данни от мониторинга на питейните води, често пъти се констатира наличие на остатъчен хлор или ешерихия коли и колиформи над допустимото. Мярката ще доведе до подобряване качеството на питейната вода.

Контролът върху качеството на питейната вода се извършва, като периодично РЗИ прави пробонабиране от помпените станции. Пробите се изследват по физико-химичен /цвят, мирис, вкус, мътност, рН, окисляемост, амоняк, нитрати, хлорид/ и микробиологични показатели /общ брой микроорганизми и коли форми/.

Пробите не са показвали отклонения от нормите на територията на община Крушари. Същевременно в района има зона с високо нитратно замърсяване като следствие от интензивното третиране на земеделските земи с азотни торове и вниманието следва да е насочено към периодични проучвания на състоянието на подпочвените води.

Водоеми/резервоари

За акумулиране на водните количества са изградени значителен брой водохранилища с различен обем, според нуждите към отделните водоснабдителни системи.

Голяма част от водопроводната система и съответните съоръжения в района са стари и амортизирани, което води до големи загуби на вода при транспортирането ѝ. Регистрирани са и значителни преливания от резервоарите.

При анализа за обемите на резервоарите, се установява, че почти навсякъде обемът им е достатъчен и тук основният приоритет ще е не толкова изграждането на нови такива, а рехабилитацията на съществуващите водохранилища.

Необходимо е изграждане на автоматична система за контрол и управление на водоснабдителната система, с цел преразпределяне на водата в резервоарите и нейното регулиране, за да се ликвидира възможността за тяхното преливане. Мярката ще доведе до намаляване загубите на питейна вода и намаляване мощностите за доставянето ѝ до потребителите

Помпени станции

За обособената територия е характерно, че водата се доставя почти 100% помпажно и се добива от голяма дълбочина средно от 50 до 300 метра. Енергомеханичното оборудване е силно застъпено като общият брой на помпените станции в община Крушари е показан в следващата таблица.

Разходите за електроенергия на ВиК дружеството за доставка на вода и транспортирането ѝ до потребителя са много големи, което поставя въпроса за подобряване на ефективността на помпените станции.

Таблица 34. Водоснабдителни помпени станции в община Крушари

ЕР	ВПС, брой	Р на помпа, kW	Забележка
Крушари	6	619	

Голяма част от помпените агрегати са морално остарели и се нуждаят от подмяна. Ефектът от мярката ще се изрази в икономия на електроенергия и намаляване на разходите по ремонт и поддръжка.

Главни водопроводи

Характерна особеност на водоснабдителните системи е голямата дължина на довеждащите водопроводи.

През различните периоди на развитие на водоснабдителните системи и мрежи са ползвани различни видове тръби и фасонни части. Понастоящем водопрееносната система, експлоатирана от ВиК ООД, Добрич е изградена основно от следните материали:

- стоманени тръби;
- азбестоциментови тръби с каучукови уплътнители с голямо съдържание на сажди, които вследствие на интензивно хлориране са компрометирани и не уплътняват връзките на тръбопроводите;
- полиетилен с висока плътност;

Поради силно хълмистия терен по магистралните водопроводи са изградени голям брой шахти за монтираните въздушници и калооттоци. Голяма част от тях следва да се подменят и модернизират, като особено внимание трябва да се обърне на състоянието на удароубивателите и възвратните клапи на помпените станции във връзка с тяхната функционалност и периодична настройка.

Съществен фактор за лошото техническо състояние на водопроводите е дългият период на експлоатацията им.

За етернитовите водопроводи основен проблем са каучуковите уплътнители, а за стоманените – вътрешната и външна корозия, също и отсъствието на катодна защита на стоманените водопроводи. Това определя и големите загуби на вода по външните водопроводи и разходи, свързани с отстраняването на аварии по тях.

Общият брой на отстранените аварии показва постоянен ръст в годините. Ето защо, ще бъде целесъобразно да се извърши реконструкция и ремонт на магистралните водопроводи, както и оптимизиране на схемата за водоснабдяване за всеки конкретен случай.

При рехабилитацията на водопроводите поради големите им диаметри и високата им проводимост, биха могли да се приложат модерни технологии - тръба в тръба, пясъчно-циментова обмазка.

Дължините на експлоатираните външни водопроводи в община Крушари са дадени в следващата таблица.

Таблица 35. Дължини на външните (довеждащи) водопроводи)

Експлоатационен район	Външни водопроводи, (м)

Крушари	107 071

В таблицата по-долу е представено разпределението на външните водопроводи според материала на тръбите.

Таблица 36. Разпределение на външните водопроводи в община Крушари според вида на материала

Експлоатационен район/ Община	Външни водопроводи (м)	Вид материал		
		АЦ (м)	Стомана (м)	ПЕВП (м)
Крушари	107071	105455	1520	96

Анализът на данните показва, че 98,49% от довеждащата водоснабдителна инфраструктура в общината е изградена от азбестоциментовите тръби, делът на стоманените тръби е 1,42% и на полиетиленовите 0,89%.

Преобладаващите етернитови водопроводи се явяват основен проблем на довеждащата водоснабдителна инфраструктура и са причина за възникващите аварии в отделни участъци, с възможност за предизвикване на прекъсвания на водоподаването, и влияние върху качествата на питейната вода.

Статистиката показва, че 71% от водопреносната мрежа е изградена в периода 1949 – 1970г, което означава, че водопроводите са с експлоатационна възраст между 40 и 64 години. Технически обоснования експлоатационен период на водопроводите, изградени през този период главно от етернитови, стоманени и поцинковани тръби, отдавна е изтекъл. Голямата експлоатационна възраст на външните водопроводи, обуславя:

- големи загуби
- намалена проводимост
- чести аварии
- влошено качество на питейните води

Анализът на данните за възрастта и материала на водопроводите показва една тревожна картина за състоянието на водопреносните мрежи. Необходима е спешна подмяна на остарелите, амортизирани външни водопроводи. Особено важно е и оптимизирането на водоснабдителните групи със значителни дължини на довеждащите водопроводи, при които питейна вода се транспортира от водовземания, намиращи се на 40-50 км. Осъществяването на тези мерки ще доведе до:

- значително намаляване на загубите на вода, което ще намали количеството на добиваната вода и съответно разходите за електроенергия;
- подобряване качеството на питейната вода, доставяна до потребителите;
- избягване прекъсването на водоснабдяването в населени места вследствие на аварии;
- по-опростена експлоатация на водоснабдителните системи от В и К оператора и снижаване на експлоатационните разходи.

Водоразпределителни мрежи

Както довеждащите водопроводи, така и водопроводните мрежи в населените места, основно са изградени след 1953 г, когато се извършва масирано водоснабдяването на Добруджа. Те са на възраст над 50 години, амортизирани са, често аварират и са с големи загуби на вода, над 78% от произведените водни количества.

Таблица 37. Дължини на вътрешните водопроводи

Експлоатационен район / Община	Вид материал					Обща дължина (м)
	АЦ (м)	Стомана (м)	Поцинковани тръби (м)	ПЕВП (м)	Чугун (м)	
Крушари	185916	-	-	880	-	186796

Най-голям дял отново имат азбесто-циментовите тръби, които са 99,5%.

Измерване на водата

Прецизното измерване на водните количества е от съществено значение за ефективното функциониране на системите. Ефективният процес на измерване зависи от две основни предпоставки:

- наличие на работещи измервателни устройства на всяка точка от водопреносната система, за която се изисква измерване на водните количества, съобразно българското законодателство, синхронизирано с европейските изисквания;
- ефективна програма за първоначална (преди монтиране) и последваща периодична проверка на измервателните уреди;
- Съгласно българското законодателство измервателни устройства следва да бъдат монтирани:
  - при водоизточника за отчитане на добитите и подаваните количества вода към урбанизираните територии;
  - на външните водопроводи преди първото разклонение на водопроводната мрежа във водоснабдяваната територия.

С въвеждането на Директива 2004/22/ЕС, отнасяща се за средствата за измерването, е необходимо да се акцентира на прецизността в измерването на водопотреблението и да се намалят загубите на вода. Това налага да се обърне сериозно внимание на:

- развитието на техническите средства за измерване разхода на вода;
- икономическата ефективност на точното измерване;
- метрологичния контрол на разходомерните устройства;
- калибрирането на съоръженията за измерване разхода на вода и налягането;
- нормативната уредба.

2.9.2. Функциониране на водоснабдителната система и недостатъци

За ОТ Добрич е характерна голямата дължина на водоснабдителната система. В същото време водопроводите са положени в лъос и лъосовидни глинни, характерни със своята пропадъчност при овлажняване, или в окарстени варовици, пясъци и глинести варовици. Това влияе неблагоприятно на износената водопроводна мрежа и затруднява бързото откриване на аварии и течове, което от своя страна се явява причина за големи загуби на питейна вода. Голям е процентът на етернитови и стоманени тръби, положени преди повече от 60-70 години, които вече са физически и морално остарели и се нуждаят от подмяна.

Водоизточниците, които се използват в момента, осигуряват достатъчно вода за всички изградени ВС. Проблемите, които среща ВиК оператора при водоснабдяването на някои от селищата са причинени предимно от големите загуби на вода. В тези случаи помпените станции работят на пълна мощност, но водата достигаща до консуматора е в недостатъчно количество.

Помпените агрегати (в БПС и ЦПС) са стари и енергоемки – често аварират, липсват резервни двигатели. Ползват се помпи от 60-те и 70-те години на миналия век. Като се вземе в предвид, че питейната вода се черпи от голяма дълбочина, състоянието, ефективността и енергоемкостта на помпите е от ключово значение за водоснабдяването на обособената територия.

Дезинфекция на много места се извършва по остарели методи (ръчно извършвана дезинфекция), което е причина за наличието на остатъчен хлор над допустимите стойности в питейната вода при консуматора.

Сградите на БПС, ПС и хлораторните помещения са в лошо състояние, често със затруднен достъп.

Резервоарите също създават проблеми при експлоатация и поддръжката – арматурите в сухите камери са в лошо състояние и корозирали части, поради това е препоръчително санирането им. Често преливат.

Състоянието на СОЗ около водоизточниците и съоръженията – учредени са СОЗ, необходимо е да бъдат поддържани – пояс Б не се поддържа.

Голям брой аварии както по довеждащите водопроводи (гравитачни и напорни) до населените места, така и по вътрешно разпределителната мрежа и СВО в населените места. Поради липса на съвременно оборудване, аварията не могат да бъдат открити своевременно.

Сериозно е положението с измерването на водните количества. Липсват измервателни уреди за следене на водочерпенето, водоподаването и консумацията. Мерки за подобряване работата на водоснабдителната група:

За решаването на така изведените общи проблеми могат да се предложат следните мерки:

- Относно водоизточниците:
  - Поради факта, че водоизточниците са с изчерпаем дебит е необходимо да се обърне внимание на инфраструктурата за намаляване на аварията и загубите по трасетата;
  - Поради лошото качество на природните подземни води – опазване на водоизточниците чрез изграждане на СОЗ; контрол върху СОЗ; прилагане на добри земеделски практики.
  - Рехабилитация и преоборудване на ВПС;
  - Възстановяване на загражденията, обозначенията на СОЗ и учредяването им по БД (т.е. легализиране на СОЗ);
  - Рехабилитация /подмяна на старите износени тръбопроводи по довеждащото трасе до населените места; (магистралния водопровод и за населени места);
  - Рехабилитация/подмяна на системата за обеззаразяване-премахване на ръчната дезинфекция; въвеждане по възможност на автоматично следене съдържанието на остатъчния хлор във водата и количеството на нитратите в питейните води;
  - Въвеждане на модерна и актуализирана диспечерска система SCADA на основата на GPRS връзките;
  - Рехабилитация на резервоарите;
  - Прецизно регулиране на налягането в мрежите;
  - Да се търсят възможности за зонироване на водоразпределителните мрежи.

Заключения и препоръки

На база на извършените до тук преглед и анализи на състоянието на ВиК инфраструктурата в обособената територия на ВиК Добрич са направени следните заключения:

Водоснабдяване

Към настоящия момент водните ресурси имат количествено обезпечение да задоволят нуждите за питейно-битово водоснабдяване. В качествено отношение са установени замърсявания основно с нитрати, причинени от силно развитото земеделие в района, животновъдството, нерегламентираните депа за битови отпадъци и селища без изградена канализация. Услугата по водоснабдяване е добре развита и покрива 99,9% от населението на област Добрич. Водоснабдителната система на областта се разглежда като една. Характеризира се с голяма дължина на довеждащите водопроводи. Разходите за електро-енергия за доставянето на водата до потребителите са огромни. Водоснабдителните помпени станции се нуждаят от подмяна на оборудването с нови мощности с по-висока енергийна ефективност. Водопроводните мрежи са амортизирани и в голям процент са изградени от материал, който не отговаря на съвременните санитарно-хигиенни изисквания, както е азбестоциментът. Освен голямата експлоатационна възраст, водопроводите са положени в предимно лъсови пропавъчни почви, което създава условия за чести аварии и увеличаване на загубите на вода. Най-голям процент от загубите се

реализира във вътрешните разпределителни мрежи. Това от своя страна е фактор за увеличаване на инфилтрираната вода в канализационните мрежи. Състоянието на водоемите в повечето случаи е недобро, с нарушени конструктивни елементи и корозирала тръбна мрежа, в следствие на което, на места има големи преливания. Друг основен проблем е липсата на работещи измервателни устройства, както при водоизточниците, така и на входа на населените места. Това прави невъзможно реалното отчитане на добитите водни количества и на загубите на вода. По тази причина водният баланс не може да представи истинската картина за функционирането на водопреносната система. Измерване на водните количества.

Най-голяма консумация на питейна вода има от битовия сектор – около 70% от полезно използваната вода от дружеството. Общото водопотребление на вода на жител на ден (по данни от ВиК оператора) е средно 161 л/ж/д. Загубите, които отчита оператора варират от 70% до 80% за разглеждания период.

За решаването на тези проблеми, с цел осигуряване на нормално водоснабдяване на населението с достатъчно количество и добро качество на вода за питейни нужди и съответно вода за промишлеността Консултантът препоръчва да се реализират следните най-общи мерки:

- Оптимизиране на водоснабдителните групи – намаляване дължините на довеждащите водопроводи, като се търсят възможности за водоснабдяване от по-близки водоизточници
- Реконструкция / подмяна на магистралните довеждащи водопроводи (съобразяване с новите условия относно собствеността на земята, осигуряване на необходимите сервитути и пътища за достъп до водоизточниците, ПС, НР и други съоръжения по трасетата);
- Реконструкция/подмяна на водоснабдителните помпени станции – сграден фонд (за бункерни помпени станции, централни помпени станции) и подмяна на оборудването (подмяна на помпените агрегати с цел постигане на добра енергийна ефективност);
- Обновяване/монтиране на съвременни измервателни уреди (разходомери и /или водомери) по възможност с дистанционно отчитане и контрол на подаваните количества вода при водоизточниците, преди и след напорните водоеми и/или на вход населено място и при крайния потребител. Поддръжка на цялото водомерно стопанство съгласно изискванията на закона;
- Реконструкция на напорните водоеми и оборудването им с контролиращи и регулиращи системи, които да предотвратяват преливанията
- Контрол върху хидростатичното налягане във вътрешно разпределителните мрежи, чрез зонирание и регулиране.
- Откриване на незаконните включвания чрез провеждане на планомерно изследване на някои главни водопроводи със специализирана апаратура или използване на специализирани фирми
- Изготвяне на актуални данни към подземните кадастри на населените места; въвеждане на ГИС системи за работа – ясна и достъпна информация за налични съоръжения, отразяване на ремонти и инвестиционни дейности;
- Изграждане на цялостна съвременна диспечерска система „SCADA“ - система за наблюдение, контрол и управление на водоснабдителните групи и системи

2.9.3. Прогнози за водопотребление

Прогноза за питейно-битово потребление (брой на население, свързаност, консумация на глава от населението)

Прогнозата за водопотреблението на населението е изготвена въз основа на следните налични официални данни:

- Брой население в населените места в обособената територия от последното преброяване по данни на НСИ и прогнозен брой на населението за периода 2012-2038 г;
- Битово потребление на вода в населените места в обособената територия за периода 2009-2011 г (фактурирана вода), получени данни от ВиК оператора.

Водоснабдителната норма за битово водопотребление е прогнозирана на база настоящото водопотребление за населените места. Като тенденцията за развитие на водопотреблението са приети следните норми:

- 120 л/ж/ден за населени места над 2000 жители и за населени места с туристически потенциал за развитие (за ОТ Добрич това са курортни селища, разположени на черноморското крайбрежие)
- 100 л/ж/ден за всички останали населени места.

Изчисленото водопотребление от населението в община Крушари е представено в таблицата по-долу по ключови години.

Таблица 38. Вода за битови нужди по общини и ключови години за периода 2011 – 2038 г.

	Община / Година	2011	2016	2021	2028	2038
Общо население	КРУШАРИ	4456	4028	3726	3440	3191
Битова консумация м ³ /г	КРУШАРИ	81059	147019	136003	125548	116462
Битова консумация л/ж/д	КРУШАРИ	50	100	100	100	100

Подробната прогноза за водопотреблението по години, сектори и сценарии на развитие е представена следващите таблици

Таблица 39. Прогноза за небитова консумация – оптимистичен сценарий

	Община / Година	2011	2016	2021	2028	2038
Общо население	КРУШАРИ	4456	4028	3726	3440	3191
Небитова консумация м ³ /г	КРУШАРИ	21000	20417	19649	18660	17518
Небитова консумация л/ж/д	КРУШАРИ	13	14	14	15	15

Таблица 40. Прогноза за небитова консумация – балансиран сценарий

	Община / Година	2011	2016	2021	2028	2038
Общо население	КРУШАРИ	4456	4028	3726	3440	3 191
Небитова консумация м ³ /г	КРУШАРИ	21000	19914	18668	17051	15 015
Небитова консумация л/ж/д	КРУШАРИ	13	14	14	14	13

Таблица 41. Прогноза за небитова консумация – песимистичен сценарий

	Община / Година	2011	2016	2021	2028	2038
Общо население	КРУШАРИ	4456	4028	3726	3440	3191
Небитова консумация м ³ /г	КРУШАРИ	21000	19552	18036	16202	13752
Небитова консумация л/ж/д	КРУШАРИ	13	13	13	13	12

2.9.3.1. Загуби на вода (технически и търговски на м³ и в %)

Всяка система ежегодно е подложена на редица течове и аварии и реалните загуби, възникващи от тези събития могат да бъдат икономически овладяни. В краткосрочен план това може да се постигне като се съблюдава тяхната средна продължителност чрез активен контрол на течовете (за локализиране на недокладвани спуквания), както и чрез скоростта и качеството на ремонтите на всички течове и аварии. За целите на генералното планиране е важно да се има предвид, че в среден до дълъг период от време, това се постига като се въздейства спрямо броя на ежегодно възникващите течове и аварии, посредством подобро управление на налягането и обновяване на тръбопроводите и разумно управление на активите. Това ще окаже влияние върху проекта на помпените станции и разпределителните мрежи, както и върху доставката на оборудване за активен контрол на течове и инструменти и оборудване за техническа поддръжка. Физическите загуби може да се намалят чрез

подмяна на дефектните тръбопроводи и връзки, намаляване на налягането и въвеждане на контрол на течовете. В градовете, където понастоящем има непостоянно обслужване, въвеждането на постоянно обслужване може да доведе до краткотрайно увеличаване на физическите загуби. Разширението на системата също така ще доведе до увеличаване, тъй като никоя система не е напълно водонепропусклива. Общите загуби на вода за областта възлизат на около 27,7 млн. м³, което представлява 78% от добитото водно количество. Количествата на търговски загуби (от неточно измерване, слаби уплътнения) и технологични загуби (от използвани води за противопожарни и технологични нужди) по нормативни изисквания е допустимо да бъдат до 10 %. Всички останали загуби е редно да се калкулират като реални загуби. Изхождайки от тази предпоставка и по искане на Възложителя, в крайния период 2038 г. след проведени инвестиционни намерения общите загуби (търговски, технически и реални) трябва да достигнат до 25 % от общото количество подадени води към всички консуматори. За периода до 2028 г. се допускат загуби до 35% (по предложение на Възложителя). При тези хипотези са изчислени загубите в куб. м и в % по общини и по населени места за ключовите години. Разработени са 3 сценария: „оптимистичен“, „балансиран“ и „песимистичен“ за нивото на общите загуби през целевите години.

Подробно разпределение на загубите за община Крушари в три сценария е показано в следващите таблици

Таблица 42. Загуби на вода - оптимистичен сценарий

	Община / Година	2011	2016	2021	2028	2038
Общо население	КРУШАРИ	4456	4028	3726	3440	3191
Загуби м ³ /г	КРУШАРИ	239580	260227	171308	73650	41755
Загуби %	КРУШАРИ	70%	61%	52%	40%	24%

Таблица 43. Загуби на вода – балансиран сценарий

	Община / Година	2011	2016	2021	2028	2038
Общо население	КРУШАРИ	4456	4028	3726	3440	3 191
Загуби м ³ /г	КРУШАРИ	239580	259437	165160	72924	41077
Загуби %	КРУШАРИ	70%	61%	52%	40%	24%

Таблица 44. Загуби на вода – песимистичен сценарий

	Община / Година	2011	2016	2021	2028	2038
Общо население	КРУШАРИ	4456	4028	3726	3440	3191
Загуби м ³ /г	КРУШАРИ	239580	258864	169551	72601	40796
Загуби %	КРУШАРИ	70%	61%	52%	40%	24%

2.9.3.2. Прогноза за общо водопотребление(общо водочерпене)

Въз основа на направените прогнози за битово водопотребление, небитово водопотребление и заложено намаляване на загуби е изчислено прогнозното общо водопотребление. Прогнозите по населени места в трите сценария са дадени по-долу.

Таблица 45. Прогноза за общо водопотребление - оптимистичен сценарий

	Община / Година	2011	2016	2021	2028	2038
Общо население	КРУШАРИ	4456	4028	3726	3440	3191
Общо фактурирана вода м ³ /г	КРУШАРИ	102059	167436	155652	144208	133980
Общо водопотребление л/ж/д	КРУШАРИ	63	114	114	115	115

Таблица 46. Прогноза за общо водопотребление – балансиран сценарий

	Община / Година	2011	2016	2021	2028	2038
Общо население	КРУШАРИ	4456	4028	3726	3440	3 191
Общо фактурирана вода м ³ /г	КРУШАРИ	102059	166933	154671	142599	131477
Общо водопотребление л/ж/д	КРУШАРИ	63	114	114	114	113

Таблица 47. Прогноза за общо водопотребление – песимистичен сценарий

	Община / Година	2011	2016	2021	2028	2038
Общо население	КРУШАРИ	4456	4028	3726	3440	3191
Общо фактурирана вода м ³ /г	КРУШАРИ	102059	166571	154039	141750	130214
Общо водопотребление л/ж/д	КРУШАРИ	63	113	113	113	112

2.9.3.3. Мерки за подобряване на водоснабдяването на територията на община Крушари, съгласно Окончателен Регионален Генерален план за „ВиК” ЕООД – гр. Добрич

Приоритетната инвестиционна програма залегнала в Окончателен Регионален Генерален план „ВиК” ЕООД – гр. Добрич по отношение водоснабдяването на община Крушари е следната:

А. Краткосрочна (2014-2020 г.)

В краткосрочната програма са включени инвестиционни мерки с цел:

- Премахване на основните дефицити, свързани с качеството и количеството на водата;
- Увеличаване на енергийната ефективност;
- Доставка на питейна вода с добри качества, отговаряща на Европейската Директива за питейни води. Премахва се основен дефицит, свързан с качеството на водата.

Таблица 48. Приоритетна краткосрочна инвестиционна програма

Зона/Община	Населено място/Агломерация	Мерки	Инвестиция, лв	Период на реализиране
зона Крушари (от 100 до 400м ³ /ден)	Крушари, Загорци, Бистрец, Александрия, Земенци, Габер, Огняново, П.Дяково	Рехабилитация на водопроводи, резервоари, помпени станции и черпателни резервоари - I етап	2 184 880	краткосрочна
зона Лозенец (до 100м ³ /ден)	Лозенец, Крагулево, Северци	Рехабилитация на водопроводи, резервоари, помпени станции и черпателни резервоари - I етап	214 553	краткосрочна
зона Телериг (до 100м ³ /ден)	Телериг, Зимница, Ефр.Бакалово	Рехабилитация на водопроводи, резервоари, помпени станции и черпателни резервоари	436 298	краткосрочна

В. В средносрочната програма (2021-2028 г.) са включени инвестиционни мерки с цел:

- Увеличаване на ефективността - намаляване на неприходната вода (ВЗ), енергийна ефективност;
- Рехабилитация и разширение на водоснабдителни системи осигуряващи устойчивост - рехабилитация и адаптация на инфраструктурата.

С изпълнение на предвидените дейности, ще бъдат постигнати следните резултати:

- Намаляване на загубите на вода в довеждащите водопроводи;
- Намаляване на загубите на вода във разпределителните мрежи и в сградните водопроводни отклонения (СВО).

Таблица 49. Приоритетна средносрочна инвестиционна програма

Зона/Община	Населено място/Агломерация	Мерки	Инвестиция, лв	Период на реализиране
зона Абрит (до 100м3/ден)	Абрит, Коритен, Пор.Кърджиево, Северняк	Рехабилитация на вътрешна водопроводна мрежа	2929500	средносрочна
зона Абрит (до 100м3/ден)	Абрит, Коритен, Пор.Кърджиево, Северняк	Рехабилитация на водопроводи, резервоари, помпени станции и черпателни резервоари	959810	средносрочна
зона Крушари (от 100 до 400м3/ден)	Крушари, Загорци, Бистрец, Александрия, Земенци, Габер, Огняново, П.Дяково	Рехабилитация на вътрешна водопроводна мрежа - I етап	11935000	средносрочна
зона Лозенец (до 100м3/ден)	Лозенец, Крагулево, Северци	Рехабилитация на водопроводи, резервоари, помпени станции и черпателни резервоари - II етап	1798093	средносрочна
зона Телериг (до 100м3/ден)	Телериг, Зимница, Ефр.Бакалово	Рехабилитация на водопроводи, резервоари, помпени станции и черпателни резервоари	3561900	средносрочна

С. В дългосрочната програма (до 2038 г.) са включени инвестиционни мерки с цел:

- Увеличаване на ефективността - намаляване на неприходната вода (ВЗ) ;
- Рехабилитация и разширение на водоснабдителни системи осигуряващи устойчивост - рехабилитация и адаптация на инфраструктурата.

С изпълнението на предвидените дейности, ще бъдат постигнати следните резултати:

- Премахване риска за здравето на населението от използване на АЦ водопроводи – над 90% от водоснабдителната инфраструктура ще бъде подменена;
- Намаляване на загубите на вода по външните водопроводи до 25%;
- Намаляване на загубите на вода по разпределителните мрежи до 25%.

Таблица 50. Приоритетна дългосрочна инвестиционна програма

Зона/Община	Населено място/Агломерация	Мерки	Инвестиция, лв	Период на реализиране
зона Крушари (от 100 до 400м3/ден)	Крушари, Загорци, Бистрец, Александрия, Земенци, Габер, Огняново, П. Дяково	Рехабилитация на вътрешна водопроводна мрежа - II етап	4980150	дългосрочна
зона Крушари (от 100 до 400м3/ден)	Крушари, Загорци, Бистрец, Александрия, Земенци, Габер, Огняново, П. Дяково	Рехабилитация на водопроводи, резервоари, помпени станции и черпателни резервоари - II етап	6673168,5	дългосрочна
зона Лозенец (до 100 м3/ден)	Лозенец, Крагулево, Северци	Рехабилитация на вътрешна водопроводна мрежа	4321400	дългосрочна
зона Лозенец (до 100 м3/ден)	Лозенец, Крагулево, Северци	Рехабилитация на водопроводи, резервоари, помпени станции и черпателни резервоари - III етап	1271000	дългосрочна
зона Телериг (до 100 м3/ден)	Телериг, Зимница, Ефр. Бакалово	Рехабилитация на вътрешна водопроводна мрежа	5208000	дългосрочна

2.10. Канализация и пречистване на отпадъчните води в община Крушари, съгласно Окончателен регионален генерален план на обособена територия ВиК ЕООД гр. Добрич

В областта на канализацията и пречистването на отпадъчните води, главните цели са насочени към:

- Събиране и отвеждане на отпадъчните води от населените места, чрез оптимизиране работата на канализационните мрежи, вкл. доизграждане на мрежата;
- Осигуряване на подходящо пречистване на отпадъчните води (според нормативните изисквания) преди заустването им във водоприемниците, чрез изграждане на нови или реконструкция и модернизация на съществуващи ПСОВ
- Увеличаване на населението, чиито отпадъчни води се пречистват до необходимото ниво – т.е. включване на нови потребители на услугата канализация и пречистване на отпадъчните води
- Изпълнение на поетите ангажменти за прилагане на директивите на ЕС за пречистване на отпадъчните води.

Относно канализацията и пречистването на отпадъчните води националното законодателство е осигурило достатъчно добра нормативна база, която съответства на изискванията на Европейските директиви и цели опазване на ресурса вода и водните екосистеми.

Канализационната мрежа в община Крушари е частично изградена, с изключение на общинския център, което е видно от следващата таблица.

Таблица 51. Канализационна мрежа в община Крушари, съгласно Общински план за развитие на община Крушари 2014-2020 г.

Община/ Населено място	Обществена канализация	Изгребна яма	Септична яма	Попивна яма	Няма канализация	Непоказано	Общо
Община Крушари	44	209	186	1682	311	234	2666
с. Абрит		6		12	65	12	95
с. Александрия		***	***	138			142
с. Бистрец	***		***	74		41	118
с. Габер				54	***		55
с. Добрин	***		84	51	***	4	141
с. Ефрейтор Бакалово		80	***	48	17		146
с. Загорци				24	7	***	32
с. Земенци	***		7	33	***		43
с. Зимница				48	***	***	50
с. Капитан Димитрово		7	***	39			48
с. Коритен	***	***	6	147	***	11	167
с. Крушари	30	46	43	302	31	91	543
с. Лозенец	6	3	23	203	13	29	277
с. Огняново				30			30
с. Полковник Дяково	***	***	***	131	42	7	185
с. Поручик Кърджиево				18	36	5	59
с. Северняк				90	7	24	121
с. Северци	***	57	3	29	5	8	103
с. Телериг	***	5	12	211	82		311

*** Данните са конфиденциални

Община Крушари отчита изоставане по отношение на развитието на канализационната инфраструктура и съответно в услугите по събиране, отвеждане и пречистване на отпадъчните води.

2.10.1. Очаквани количества отпадъчни води

Битови отпадъчни води

За оразмеряване на канализационните мрежи и пречиствателните съоръжения е необходимо да се определят количествата на отпадъчните води. Канализационната мрежа и съоръженията по нея трябва да бъдат в състояние да приемат и отвеждат максималните очаквани количества на отпадъчните води през разглеждания период 2014 - 2038 г. Количеството на битовите отпадъчни води от населените места се определя от броя на жителите, отводнителната норма и режима на оттичане. Броят на жителите се приема съобразно с перспективното развитие на селището за края на експлоатационния период.

Отводнителната норма е средното количество отпадъчна вода (за година), което се получава от един жител за денонощие. Отводнителната норма се приема 90% от водоснабдителната норма. Количествата битови отпадъчни води са представени таблично за всяка една агломерация, в която съществува в настоящия момент канализационна мрежа.

Таблица 52. Изчисления на битови отпадъчни води за с. Крушари

ГОДИНА	2011		2016		2021		2028		2038	
НАСЕЛЕНО МЯСТО	Битови отпадъчни води									
	м³/год	м³/ден	м³/год	м³/ден	м³/год	м³/ден	м³/год	м³/ден	м³/год	м³/ден
с. Крушари	0	0	0	0	42 085	115	39 274	108	37 960	104

Други отпадъчни води

Към небитовите отпадъчни води са отнесени отпадъчните води от бизнеса, като са включени отпадъчните количества от институциите, търговски обекти, промишлеността и земеделието. Към момента в канализационната мрежа в агломерациите се заустват отпадъчните води от малки промишлени цехове след локално пречистване. Това са води от малки предприятия на хранително-вкусовата промишленост, търговски обекти, обекти предоставящи различни видове услуги, автомивки и др. Пречистването на водите от промишлените предприятия, зауствени в канализационната мрежа се извършва с локални механични пречиствателни съоръжения, решетки, мазнино-уловители, кало-масло уловители и др. Тези предприятия имат договори с ВиК Оператора и задължение да заустват в градските колектори отпадъчни води до определена степен на пречистване.

Данните за отпадъчните количества за с. Крушари за ключовите години, оптимистичен, балансиран и песимистичен сценарий, са приложени в таблицата по-долу.

Таблица 53. Други отпадъчни води - оптимистичен сценарий

ГОДИНА	2011		2016		2021		2028		2038	
НАСЕЛЕНО МЯСТО	Битови отпадъчни води - оптимистичен сценарий									
	м³/год	м³/ден	м³/год	м³/ден	м³/год	м³/ден	м³/год	м³/ден	м³/год	м³/ден
с. Крушари	0	0	0	0	10 507	29	14 228	39	21 594	59
	Битови отпадъчни води- балансиран сценарий									
	0	0	0	0	9 468	26	11 978	33	16 400	45
	Битови отпадъчни води - песимистичен сценарий									
	0	0	0	0	8 875	24	10 968	30	14 087	39

2.10.2. Развитие на канализационна мрежа

Съобразно направените анализи, критериите за проектиране и разгледаните в общ план възможности за развитие, в Регионалния генерален план на от ВиК ЕООД-Добрич са предложени за инвестиция в канализационната инфраструктура и пречистването следните агломерации:

За агломерации под 2 000 ЕЖ, в които попада с. Крушари:

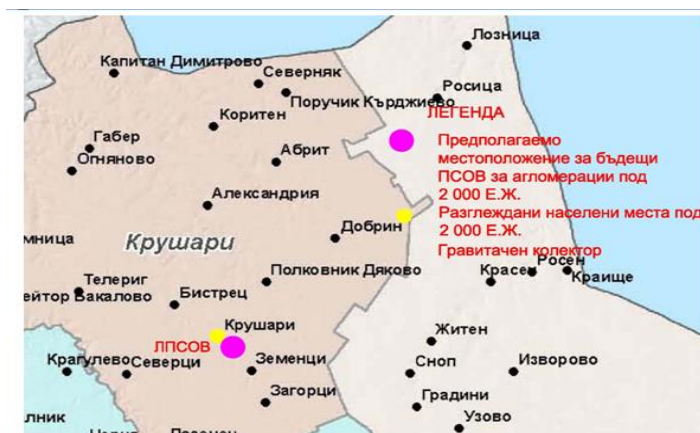
Предложенията, са съобразени с изискванията на Директива 91/271/ЕС за намаляване на биогенното замърсяване от градски отпадъчни води зауствани в повърхностните водни тела. В тази връзка в ПУРБ са подготвени мерки основаващи се на чл. 11, ал.3 буква а, имащи за цел изпълнението на това изискване. Мерките са отнасят за агломерации под 2 000ЕЖ и са следните:

- Изграждане на ПСОВ за агломерации под 2000 ЕЖ
- Изграждане и доизграждане на канализационна мрежа и осигуряване на подходящо пречистване на отпадъчните води от агломерации под 2000 ЕЖ

Таблица 54. Пречиствателни съоръжение за отпадъчни води, предвидени за изграждане в община Крушари

ПСОВ	Обхват на ПСОВ	Капацитет на ПСОВ	Период на изграждане
ПСОВ Крушари	с. Крушари	1 195	2021

Пречиствателни станции за отпадъчни води предвидени за инвестиция в ОТ Добрич

Фигура 16. Алтернативи за Разглеждани агломерации в община Крушари

Избрана алтернатива за агломерация Крушари

На база на разгледаните Алтернативи и направените изчисления предлагания вариант за пречистване на водите от с. Крушари е в локална ПСОВ Крушари. Предвидени са инвестиции към 2021 г. за изграждане на битова канализация и ЛПСОВ Крушари.

Таблица 55. Алтернативи за с. Крушари – 2021 г.

Параметър	A 1 Пречистване в собствена ПСОВ при 100% канализация
Инвестиционни разходи за канализация лв.	16,000,000
Инвестиционни разходи ПСОВ лв.	1,732,750
Общо Инвестиционни разходи	17,732,750
Общо ЕЖ за 2021	1,195
Общо ЕЖ за 2028	1,139
Общо ЕЖ за 2038	1,139
Разходи за експлоатация и поддържане за 2021	100,026
Разходи за експлоатация и поддържане за 2028	98,275
Разходи за експлоатация и поддържане за 2038	98,275
Отпадъчно водно количество за година 2021	51,552
Отпадъчно водно количество за година 2028	52,277
Отпадъчно водно количество за година 2038	57,078

2.10.3. Мерки за подобряване на канализацията на територията на община Крушари, предвидени в Окончателен Регионален Генерален план за ОТ „ВиК” ЕООД – гр. Добрич

Приоритетна краткосрочна инвестиционна програма

С изпълнение на предвидените дейности, ще бъдат постигнати следните резултати:

- Избягване замърсяването на подземните води и намаляване до минимум риска за човешкото здраве. Намаляване риска от включването на отпадъчните води без пречистване в реките и другите водни тела;
- Увеличаване степента на свързаност на населението към канализационната мрежа .
- Подобряване нивото на В и К услугите за населението и екологичното състояние;

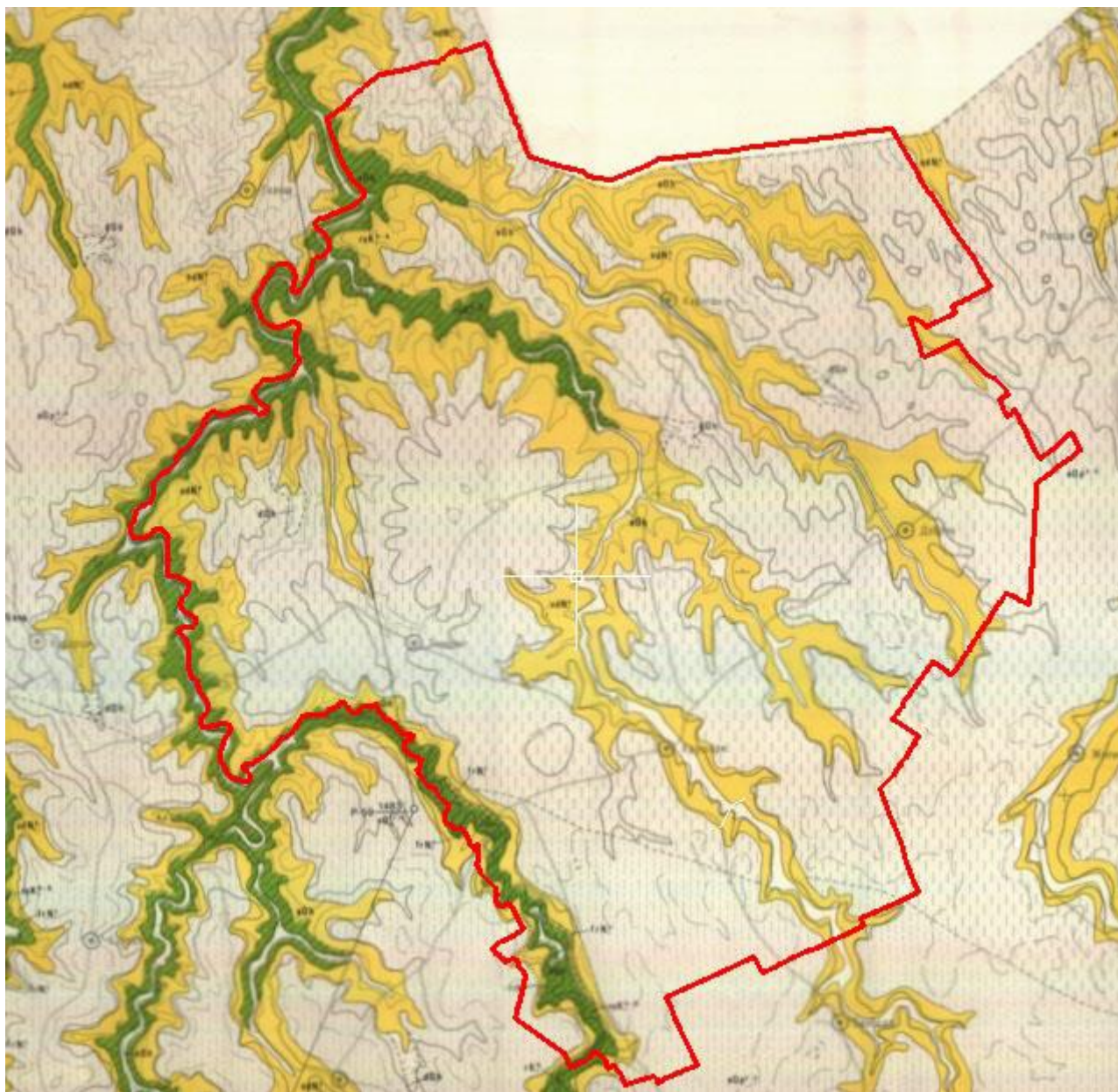
Таблица 56. Приоритетна краткосрочна инвестиционна програма за община Крушари

Зона/Общи на	Населено място/Агломерация	Мерки	Инвестиция, лв.	Период на реализиране
Крушари	с. Крушари	1. Изграждане на битова канализация на с. Крушари 2. Изграждане на локална ПСОВ за с. Крушари	17 732 750	краткосрочна

3. Геоложка основа и земни недра

3.1. Геоложки строеж на района

Територията на община Крушари попада върху част от картен лист Шокаричю и Крушари в М 1:100 000.

Фигура 17. Геоложка карта на района на община Крушари

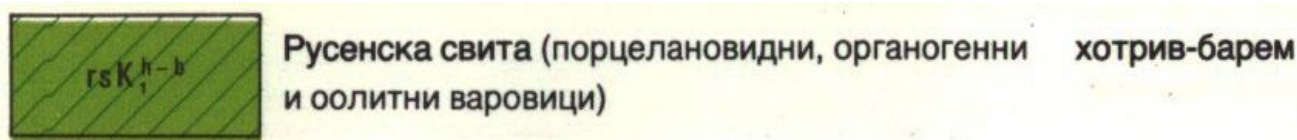
Геоложкият строеж на района, в обхвата на общината, е представен от разнообразни по произход и възраст геоложки формации. Разкриват се следните основни лито и хроностратиграфски единици и магмени тела:

- ✓ Долна креда
- ✓ Неогенски скали
- ✓ Кватернерни седименти

Долна креда

Русенска свита

Името е въведено от Б о н ч е в (1957) като "Русенски варовици". Нейният ранг е определен от Н и к о л о в (1969), а лектостратотипът при с. Басарбово, Русенско.

Долната граница с Каспичанската свита е литоложки рязка. С Разградската свита границата е нормална, като латералните контакти с нея представляват клиновидно зацепване. Горната граница е размивна с глауконитно-мергелно-пясъчниковата и пясъчно-каолиновата задруга. Такъв е нейният характер с неогенските свити и кватернерните образувания.

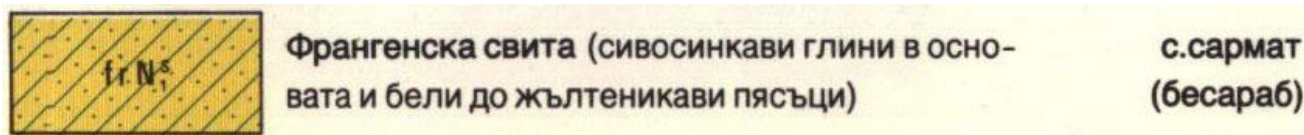
Русенската свита е изградена от незакономерна смяна на здрави, масивни, светлокафяви до бели порцеланови и порцелановидни варовици, оолитни варовици и дебелопластови органогенни варовици, изградени от прекристализирали корали, бриозои, реквиени и др. В повечето случаи варовиците са напукани, кавернозни, с отложен калцит по каверните.

Дебелината на Русенската свита достига до 490 m. Нейният стратиграфски обхват, според Н и к о л о в , Р у с к о в а (1987), е хотрив-апт.

Неоген

На територията на община Крушари неогенът е представен от Франгенската и Одърската свити.

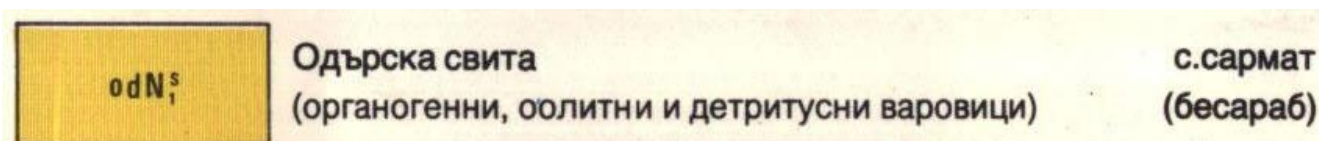
Франгенска свита

Отделена е от Г о ч е в (1934) като "франгенски пясъци" и редефинирана като свита от П о п о в и К о ю м д ж и е в а (1987) със стратотип при кв. Владиславово. Свитата се разкрива под формата на пясна ивица по средните части на склоновете на Варненското плато и пресичащите го долини.

Свитата е представена от жълтеникави и белезникави олигомиктови пясъци. Едрината на зърната варира от дребни до груби, но преобладават средно- и едрозърнестите. Често се наблюдава коса, а понякога и крътосана слоистост. Нарядко в горните части се срещат лещи и прослойки пясъчници, обикновено диаге-нетични. Глинестите прослойки са още по-редки, спорадични.

Одърска свита

Въведена е от П о п о в и К о ю м д ж и е в а (1987) със стратотип при с. Одърци, Добричко, в непосредствена близост северно от областта.

Тя се разполага нормално върху Франгенската свита и се покрива трансгресивно от Карвунската свита.

За свитата са характерни белите и жълтеникавите здрави варовици, детритусни, черупчести и оолитни, по-рядко пясъчливи и глинести; Всред тях се срещат пясъчливи или глинести прослойки, но в подчинени количества. Обикновено те съдържат множество останки от разнообразни молюски, но зле запазени и трудно опре-делими. На места, например при Аладжа манастир и при нос Калиакра, в тях са включени нубекулариеви рифове.

Мощността ѝ варира от 40—50 m до няколко m, като се припокрива от транегресивно залягащата Карвунска свита или само от кватернерни седименти. В ръбната зона и Южнобруджанския пролив стратиграфският ѝ обхват е част от бесарабския подетаж

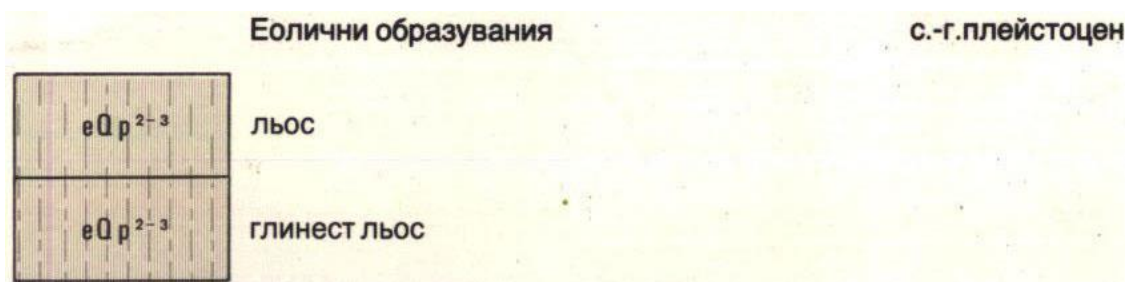
Кватернер

Кватернерът е представен от образувания с плейстоценска и холоценска възраст.

Плейстоценска серия

През плейстоцена се формират еолични образувания.

Еолични образувания

Към еоличните образувания се отнася лъосът, който има широко разпространение. Той следва с постепенен преход над долно-плейстоценските глини.

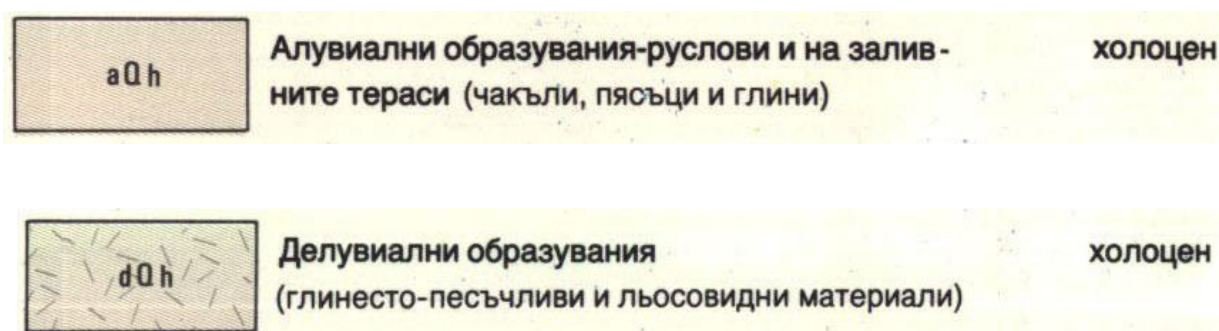
Лъосът представлява бледожълтеникава, финозърнеста, лека, порьозна, слабо споена глинесто-алевролитова скала. Набогатен е на калциев карбонат, който се наблюдава като единични зърна, налепни кори или конкреции с различна форма и големина - "лъосови кукли". Ясно изразената му цепителност във вертикално положение спомага за образуването на отвесни стени. Типично за лъоса е способността му да се доуплътнява при навлажняване, при което се образуват негативни форми, наречени "степни блюдца".

От север на юг става постепенно увеличаване на глинестия компонент за сметка на алевритовия и пясъчливия. Въз основа на съотношението пясък, глина, алеврит се отделят пясъчлив и типичен лъос.

Пясъчливият лъос образува тясна ивица в Побрежието, чиято южна граница се проследява приблизително по линията на селата Нова Черна, Малко Враново и Борисово. На юг от тази линия е развит типичният лъос. Погребаните почвени хоризонти в лъоса представляват набогатени на хумус, тъмнокафяви, рахли или глинясали изветрителни хоризонти. На север са установени пет погребани почви, като на юг те се редуцират до две.

Дебелината на лъосовия комплекс нараства от 10 m на юг до 40 m на север край р. Дунав между селата Нова Черна и Сливо поле. Произходът на лъоса приемаме за еоличен. Основният източник на материал най-вероятно произлиза от разливите на р. Дунав. Възрастта на лъосовия комплекс е все още нерешена, но като цяло може да се приеме за средно-късноплейстоценска.

Холоценска серия

През холоцена се образуват алувиалните отложения (aQh) от руслата и заливните тераси на реките. Те по състав не се отличават от формираните по време на плейстоцена подобни материали. ,

Широко са разпространени в Побрежието, край р. Дунав. Характерни за този район са гредовите (ниски дълги хълмове, ориентирани успоредно на реката), изградени от лъсови пясъци и пясъчлив лъс. Тяхното оформяне е станало не само от действието на речните води, а и под влиянието на вятъра.

Дебелината на холоценските алувиални образувания достига до 20 m. В С-304 при Ряхово над варовиците на Русенската свита е отложен 9 т едро- до грубозърнест кварцов пясък, примесен с дребен чакъл. Той е съставен изключително от добре заоблени, бели или жълти кварцови късове. Над тях следва жълтеникав, финозърнест, рахъл, глинесто-пясъчлив наносен материал (Филипов и др., 1968-ф). По време на холоцена се създават условия и за образуване на делувиялни, пролувиални и смесени генетически типове кватернерни отложения.

Делувиялни образувания (dQh). Представени са от 3-5 m дебели, глинесто-пясъчливи и лъсовидни материали. Наблюдават се по склоновете на речните долини и по-големите долове.

3.2. Тектоника на района

Районът на Община Крушари се намира изцяло в Мизийската платформа.

В морфоструктурния план на източната част на Мизийската плоча, северно от Провадийско-Камчийското структурно понижение и западно от Черноморската некомпенсирана депресия, се откроява Добруджанската подутина. Тя е развита на територията на Североизточна България и Югоизточна Румъния. Границите ѝ се предопределят от разломите Печеняга-Камена и Капидова-Овиду. Добруджанската подутина е с видими на повърхността размери - дължина от юг на север 200-210 km, ширина - 60-70 km и площ около 13 325 km². В нея ясно се разграничават две позитивни форми - северна и южна, разделени с понижение между тях.

Морфоструктурните граници на Добруджанското плато се маркират: на запад-югозапад -от Северобългарското сводово подуване; на юг - от Франгенското плато и Девненското долинно структурно понижение; на изток - от Черноморската некомпенсирана депресия; на северозапад и север - от Севернодобруджанска морфоструктура и няколко по-малки съставни на Мизийския литосферен блок морфоструктури, разположени в пределите на Република Румъния.

В Добруджанското плато се отделят два основни структурни плана - предюрски (с два блока - Безводишки и Добричко-Ветрински, разделени от Венелин-Прутската разломна зона, фосилизирана след триаса и следюрски.

До триаса неколкостранно се проявяват разломни движения при които Добричко-Ветринския блок се издига по отношение на Безводишкия блок.

Най-източната, затъваща към Черноморската некомпенсирана депресия част от Добруджанската подутина, с дължина 70 км, ширина 10-15 км., е известна с името Южно-Добруджански вал. На сушата, най-висока част от тази структура е Вранинският хорст (с наклон на югозапад по горнището на карбонските седименти). В пределите на хорста в палеозойските скали е открита въгленостна моласа с дебелина 1700 m (Добруджанският въглищен басейн). На изток границата на Безводишкия блок с Вранинския хорст, преминава по Тригорския разлом.

Скалите оформящи следюрския структурен план (до неогена вкл.), запечатват предходните скални комплекси, формирайки субхоризонтална повърхнина. Към този план се отнасят локалните позитивни структури - Карапелитска (амплитуда около 30 m, дължина 14 km, ядка от бериас-валанжински варовици и бедра от хотрив-аптски глинести варовици и мергели), Звънец-Киселовска (амплитуда ок. 130 m, дължина 12 km, ширина 1-6 km, ядка от бериас-валанжински варовици и бедра от хотрив-аптски глинести варовици и мергели) и Владимировска (амплитуда 100-120 m, размери ок. 8 km).

Границата на Добруджанската морфоструктура на югоизток опира до Балчишката депресия, която е представлявала некомпенсирано понижение с дебелина на фините теригенни скали и диатомови глинени (долен сармат) около 150 m. Чрез Южнодобруджанския пролив тя се е свързвала с Предкарпатския басейн. Окончателното запълване на Балчишката зона става през късния сармат.

Най-старите на повърхността на Добруджанското плато скали са с долнокредна възраст -бериас-валанжински варовици (Каспичанска свита). Разкрити са в резултат на всичането на Суха река и нейните притоци. По югозападния склон на платото върху хотривските мергели залягат ценомански мергели.

Най-голямо площно разкритие в платото има глинестия льос (ср.горен плейстоцен) и бесарабските варовици (Одърска свита, 30-40 m). Алувиалните чакъли, пясъци, глини и други скални материали, изграждащи ниската и високата заливни тераси в речните долини, са с холоценска възраст.

3.3. Сеизмичност

Територията на община *Крушари* попада в район с максимален интензитет на сеизмичните процеси от VII степен по скалата на Медвед-Шпонхиер-Карник с коефициент на земетръс $K_s = 0,10$ (Карта за сеизмично райониране на Република България за период 1000 години по Наредба № РД-02-20-2 от 2012 г. за проектиране на сгради и съоръжения в земетръсни райони).

Тази сеизмична активност е най-ниската за страната, поради което районът може да се характеризира като устойчив в сеизмично отношение.

3.4. Свладища

Според Карта на свладищата изготвена от "Геозащита Плевен" и "Геозащита Варна" и Приложение № 2 към „Национална програма за превенция и ограничаване на свладищата на територията на Република България, ерозията и абразията по Дунавското и Черноморското крайбрежие 2015-2020 г.“ на територията на община *Крушари* не са регистрирани свладища.

3.5. Минерално разнообразие

Според направената справка в Регистъра на дадените концесии за добив на подземни богатства на Министерството на енергетиката на територията на Община Крушари няма дадена концесия за добив на подземни богатства.

4. Земи и почви

Община Крушари обхваща територия от 417 458 dka, от които 76 080 dka са горски територии и 321 248 dka земеделски земи.

Геоложката основа, релефа и климатичните особености определят вида на почвите и тяхното състояние. Според генерализираната схема на почвите в България (по FAO) територията на община Крушари е изградена основно от черноземи.

Ордери: А – почви със забележима повърхностна акумулация на наситена с бази органична материя.

Типове: Черноземи (Chernozems, CH)

Черноземите са известни като калциево-хумусни почви с широко разпространение в континенталните и умереноконтиненталните области на Европа, Азия и Северна Америка. Като самостоятелен почвен тип те са отделени за първи път от руския почвовед В. Докучаев през 1883 г. Той ги нарекъл „царят на почвите, главното и основното богатство на Русия.

Почвеното богатство и на нашата страна се дължи в голяма степен на черноземите. Те са разпространени в Северна България, където в долния лесорастителен пояс заемат почти изцяло западната и централната част на Дунавската (Мизийската) хълмиста равнина, южната част на Добруджанското плато и част от Лудогорието. Тези земи покриват около 20 % от общата площ на страната. Черноземите са образувани върху льос, льосовидни седименти, глини, мергели и варовици при наличието на ливадностепна и горскостепна растителност. Най-благоприятни условия за тяхното развитие и формиране има в областите с разнотревно-житни тревни. Тези условия и редуването на влажни и сухи периоди през годината подпомагат хумификацията, насищането на хумуса с калций и излужването на карбонатите. В районът на община Крушари са представени три вида наносни почви: богати, бедни и карбонатни.

Карбонатите се натрупват на различна дълбочина в профила и варират от 0 до 20 %, във връзка с което черноземите се подделят на четири подтипа: карбонатни (кестеняви), обикновени (излужени), лесивирани (деградирани) и глееви (ливадни). В зависимост от мощността на хумусния хоризонт или според хумусното съдържание черноземите се подразделят на следните видове: слабо мощни (с хумусен хоризонт до 40 cm), средно мощни (40-80 cm) и мощни (над 80 cm).

В общината са разпространени главно обикновените (излужени) черноземи. Характерно за черноземите е високото хумусно съдържание, което се дължи на това, че те са се формирали основно под влияние на ливадно-степната растителност, която притежава мощна коренова система. След загиването им ливадно-степните треви оставят голямо количество растителни остатъци, които след редица превръщания преминават в хумус. По цялата дължина на територията си черноземните почви имат рохкав строеж.

Механичният състав варира, като най-често срещаните са среднотежките по механичен състав черноземи. Процентното съдържание на хумус е между 4 и 6%. Сравнително добре запасени с основните за растенията хранителни елементи - К, N и P. Реакцията им е неутрална и само в някои случаи тя клони към слабо алкална (при карбонатите например).

Структурата им е добре изразена - зърнесто-троховидна, като почвените им агрегати са сравнително устойчиви на отмиване. При образуването на почвите структурата е подложена на разрушаване, но благодарение на високото съдържание на Са в черноземите, тя бързо се възстановява.

Черноземните почви проявяват слаба лепливост и при изсъхване не се напукват.

Притежават добра водопропускливост и имат добра водозадържаща способност. Имат добър въздушен и топлинен режим.

От Баланса на земята по видове територии и начин на трайно ползване, общата площ на територията на общината е 417 458 dka, от които земеделски земи – **321 248 dka** и горски територии – 76 080 dka. Обработваемата земя е 277 222 dka и представлява 66.4 % от общата площ на общината.

Замърсяването на почвата е процес на натрупване на вредни вещества от естествен и/или антропогенен източник, чието поведение и концентрации причиняват увреждане на почвените функции, независимо дали се превишават действащите в страната норми и до замърсяване на повърхностни и подземни води. Наличието на замърсители, надхвърлящи определени нива, може да доведе до негативни последици в цялата хранителна верига, всички видове екосистеми и други природни ресурси.

Най-разпространените форми на увреждане на почвата са химическото замърсяване с тежки метали, металоиди и устойчиви органични замърсители, различни форми на деградационни процеси като ерозия, киселяване, засоляване, уплътняване, запечатване.

Замърсяване на почвата с тежки метали и металоиди – на територията на Община Крушари няма данни за замърсяване на почвата с тежки метали и металоиди.

Причини за доброто екологично състояние на почвите е липсата на активна промишлена дейност, както и на интензивна селскостопанска дейност.

Замърсяване на почвите с продукти за растителна защита (ПРЗ-пестициди) – на територията на община Крушари не са констатирани замърсявания на почвите с пестициди.

Нарушаване на земите и почвите от добивната промишленост - На територията на Общината няма кариери за добив на инертни материали, които са сериозен замърсител и освен това нарушават териториите.

Ерозия на почвата – Ерозията не е съществен проблем за почвите на общината, тъй като 100% от тях са с много ниска опасност от ерозия, според Карта на опасността от ерозия в България.

Вкислени и засолени почви - няма вкислени и засолени почви на територията на Общината.

Заблатени почви – няма заблатени почви на територията на Общината.

Може да се обобщи, че почвите в община Крушари са в добро екологично състояние.

5. Ландшафт

Ландшафтната структура се характеризира с девет типа равнинни ландшафти и техните групи. За по-подробно характеризиране на структурата на ландшафтите на тази територия се прилага подробна система за класифициране по вид на земното покритие, което определя типологията на ландшафта и е относително траен фактор във времето.

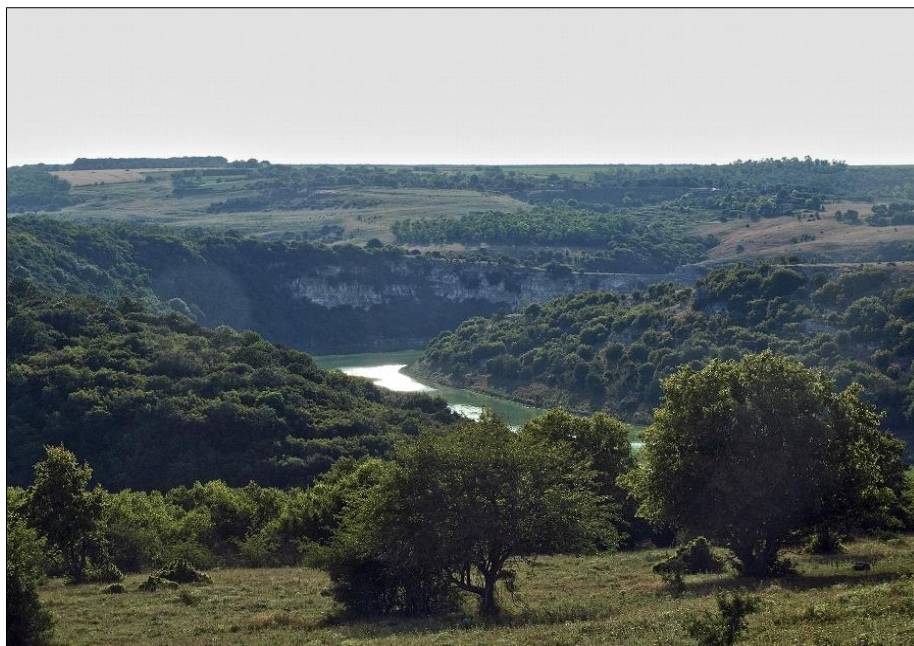
Характерът, структурата и обликът на ландшафта се формират от взаимодействието на основните природни и антропогенни ландшафти, присъстващи в обхвата на Община Крушари, които са изследвани последователно в съответствие с вертикалната структура на ландшафта.

Община Крушари е разположена в източната част на Дунавската равнина и се характеризира с нискохълмист релеф, леко наклонен на север и изток, поради което преобладават северните, североизточните, северозападните и източни изложения. Теренът е с надморска височина 50-300 m, като в по-голямата си част е равнинен с надморска височина около 200 m. Ландшафтната структура е заета от аграрни ландшафти на оборотните култури, аграрни ландшафти на трайните насаждения и ливадни ландшафти. Горските ландшафти са много ограничени около поречието на реките. Има и наличие на скални ландшафтни структури.

Ландшафтната характеристика на района на териториалния обхват на плана, е природно-антропогенна. Преобладаващите антропогенните компоненти на ландшафта, се изразяват в разположените на територията на общината населени места, съществуващите инфраструктурни обекти /пътища, сгради и др./, както и тези за селскостопански характер. Антропогенизация, като водещ фактор от своя страна допринася за твърде съществената промяна на природните ландшафти и формирането на съществуващата понастоящем структура на естествените ландшафти в района. С усвояването на преобладаващите земи за земеделско ползване, лесостепните и степни формации върху тях се ликвидират.

По отношение на хидрогеоложките условия, през територията на община Крушари, протичат следните реки формиращи характерният за тях ландшафт:

- *Суха река* - е река в Североизточна България, област Варна - общини Суворово и Аксаково, област Добрич – общини Добрич и Крушари и област Силистра - община Кайнарджа и Румъния. Влива се като суходолие в ез. Олтина в Румъния. Общата и дължината е 125.8 км, от които на територията на България преминават над 100 км;
- *Добричка река* – е река в Североизточна България, област Добрич — община Добричка и община Крушари, десен приток на Суха река от басейна на Дунав. Реката е с основно дъждовно-снежно подхранване, но с малък дебит и непостоянен режим;
- *р. Парън дере* – представлява част от граничен район Суха река - Черно море. Реката е с водосборна площ от 559.681 km²;
- *Язовир Оногур* – /„Оногурски гьол“/, събиращ оскъдните вече води на Суха река. Неголемият язовир придава изключително живописен облик на околността, и оформя специфичният ландшафт характерен за района с преобладаващи скални образувания.

Снимка 1. Язовир Оногур и прилежащият му ландшафт

Ландшафтните изменения на територията на община Крушари са необратими /главно в населените места/ поради това, че връщането на ландшафтния облик в изходното му състояние е невъзможно. В резултат на това, структурата на съществуващите естествени видове ландшафти основно се е изменила, като под влияние на природните и антропогенни елементи, формиращи отделните типове ландшафти характерни за територията ѝ, както следва:

- Транспортните обекти и инфраструктура, и прилежащите им зелени зони;
- Земеделски територии /ниви, трайни насаждения/;
- Гробищните паркове;
- Обектите за спорт и рекреация;
- Горски територии /гори/;
- Водни течения и площи и дървесно-храстовата растителност около тях.

На територията на община Крушари, ландшафтите могат да бъдат систематизирани в следния порядък:

- **Антропогенен ландшафт (промишлено–техногенен ландшафт)** – този тип ландшафт са формира, в резултат от човешката дейност, която е променила в различна степен някои от природните компоненти, формирайки техния специфичен характер и структура. За разлика от естествените ландшафти, които са в състояние да се саморегулират, развитието на антропогенния ландшафт зависи от човека. Този тип ландшафти, се подразделят най-общо на „урбанизирани“ или „техногенни“. В обхвата на техногенните ландшафти се включват ж.п линии, изградената инженерна инфраструктура, изкопите на рудниците и кариерите, изкуствените насипища от миннодобивната дейност и др.;
- **Урбогенен /Селищен** - този тип ландшафт са формира в резултат на активната човешката дейност и антропогенна намеса, която е променила в различна степен част от съществуващите природни компоненти, формирайки нов характер и структура на съществуващите ландшафти. Те обхващат различно променени от стопанската, строителната и културната дейност на човека, природни условия. В този тип ландшафт се включва на територията на населените места, крайграничните им прилежащи територии а също и съществуващата зелена система в тях.;

- **Антропогенни ландшафти с културно-историческо значение** - включва, всички недвижимите културни ценности на територията на Община Крушари;
- **Агрогенен /зеделски/ ландшафт** - селскостопанските ландшафти също имат значително присъствие, на територията на общината. Основната част от тях са: обработваеми земи и необработваеми земи;
- **Дендрогенен ландшафт** – обхваща всички горските територии, в границите на общината;
- **Дендрогенен ландшафт, около водни течения и обекти (Аквален ландшафт)** – дървесните и храстови насаждения около бреговете на реките, и водните обекти на територията на общината;
- **Природен ландшафт** - този тип ландшафт са формира под влияние на природните фактори, и не попадат под въздействието от човешката дейност. Устойчивостта на структура му се определя от процесите на саморазвитие и саморегулиране. В тази група попадат **законово запазените ландшафти** - това са ландшафтни комплекси, попадащи под защитата на държавното екологично законодателство - резервати, защитени територии и природни обекти и др.

Характеристика на видовете ландшафти на територията на общината

- **Антропогенен ландшафт (промишлено - техногенен ландшафт)**

Антропогенните (промишлено-техногенните) ландшафти се приемат като едни от най-неблагоприятни екологически въздействия, естетически нарушения, които се създават в околната среда. Промислените ландшафти се приемат за територии с незначително участие на елементи на естествената среда и натуралните формации.

Същите се характеризират със слаба устойчивост във времето. Тя е породена от липсата на възможност за саморегулиране, тъй като съществуването им зависи изцяло от антропогенната дейност.

На територията на община Крушари в икономическия сектор е изключително слабо развит, не е силно застъпена. Единствените представители на промишлеността са шивашка фирма, хлебопекарни и автосервиз. Традиционният отрасъл за общината е развитото селско стопанство свързано с животновъдство и интензивно земеделие.

На територията на общината, се произвеждат главно зърнени и зърнено-фуражни култури - пшеница и царевица, които заемат повече от 2/3 от обработваемата земя. Зърнопроизводството е напълно адаптирано към природно климатичните и почвени условия, характерни за общината, които са благоприятни за получаване на сравнително добри добиви от пшеница и царевица. Най-често срещаните зеленчукови култури са домати, картофи, лук. Основно значение за групата на техническите култури имат слънчогледът и тютюнът.

В рамките на антропогенните ландшафти се различават, следните типове ландшафти:

- Селскостопански ландшафт – включващ обработваеми и пустеещи земеделски земи;
  - Селищни /урбогенни/ ландшафти - включващ регулациите на населените места в общината;
  - Комуникационни ландшафти – включващ пътища, обекти на електропреносната мрежа и др.
- **Селищни ландшафти /урбогенни/**

Тази група ландшафти на територията на община Крушари, са представени в градовете, селата вилните зони или оформените и съществуващи промишлени зони. В случая на територията на общината те са представени от населените места, тъй като на територията липсват крупни промишлени производства и предприятия.

В териториалната структура на община Крушари определящо влияние за пространственото разположение на населените места има релефът – плоски и загладени хълмове, дълбоки и сравнително широки долини с полегати, а на места стръмни склонове, разсечени от суходолията на реки, който е предпоставка за хетерогенното разпределение на селищата от части основно по протежението на

реките, което формира линеарния характер на пространствената структура, както на селищната мрежа, така и на повечето от населените места.

Характерно за пространствената структура на селищната мрежа е тенденцията за усвояване на нови терени по дължината на комуникационните връзки, като на някои места тези нови образувания постепенно се сливат със съществуващите селища.

Административният център на общината, град Крушари подчертано централна структура и с концентрация на функции, в общинския център и периферни селища с различен характер. В общинския център село Крушари са съсредоточени административното и социално обслужване и основната част от икономическата дейност в общината. Селата с най-голям брой население на територията ѝ са с. Лозенец и с. Телериг.

- **Комуникационни /транспортни/ ландшафти**

На територията на общината транспортната мрежа е представена изцяло от автомобилен транспорт, формиращ изцяло облика на комуникационния и транспортен ландшафт в района на общината. На територията на общината няма изградени обекти на железопътната инфраструктура.

Териториалната достъпност в границите на общината се осъществява, посредством сухопътни транспорти връзки. Основните транспортни артерии, са пътищата от третокласната пътна мрежа /път III-293, III-2932, III - (О.п. Силистра - о.п. Дулово), III - (Средище - Хитово), а пътищата четвърта категория са с дължина 61 км.

Не по-малко влияние върху антропогенния облик на ландшафта на общината, оказват и електропроводите за високо напрежение, които също формират надземни инфраструктурни коридори, с дължина на електропроводите както следва:

- Въздушни линии със средно напрежение – 20 kW, 277.72 км - обслужваща деветнадесетте села на общината.

- **Антропогенни ландшафти с културно-историческо значение**

Културния ландшафт, отразява традиционната среда около обекта на наследството и тяхната взаимосвързаност пространствено и във времето, са свидетелства за миналите и сегашните взаимодействия на човека със заобикалящата го среда. Развитието на техниката, както и настъпилите промени в областта на градоустройството, транспорта, инфраструктурата, туризма и дейностите за отдиха водят до бърза промяна на европейските културни ландшафти, което може да доведе до влошаване на тяхното качество. Това се отнася не само до ландшафтите с голяма природна стойност, но и до всички други категории природни ландшафти, както и тези в градската среда.

Районът на Община Крушари е богат на археологически паметници, като най-многобройни и разнообразни са паметниците от епохата на римското владичество и ранна Византия. Районът притежава уникални пещери, обявени за археологически паметници. Това са Пещерна колония „Кара кая” (Черна скала) и Пещерна колония „Балабан кая” (Голяма скала) и др.

Фигура 18. Изглед на типичен антропогенен ландшафт с културно-историческо значение - Антична крепост /Абтаатското кале/, край с. Абрит

По отношение недвижимите културни ценности (НКЦ), съхранявани в границите на населени места: с най-висока степен на концентрация и с най-изявени ценностни характеристики са тези селата Капитан Димитрово, Ефрейтор Бакалово и Абрит. В него е представен набор от архитектурни и исторически паметници на културата, които са концентрирани в териториално обособени и относително съхранени урбанистични структури (34 бр. недвижими културни ценности вписани в Националния регистър на НКЦ за територията на община Крушари).

При изработването на предварителният проект за ОУП на община Крушари, се цели опазване и съхраняване на културното наследство /вкл. и културни ландшафти/, в цялото му многообразие и развитие на системата чрез устойчиво използване на културно-историческия потенциал.

- **Агрогенен /зеделски/ ландшафт**

Обликът на този тип ландшафт се формира от високият процент на обработваемите земи, изключително богатият фонд от мери и пасищата на територията на община Крушари. Агрогенните ландшафти са природо-териториални комплекси от землищата на общината. Формирани са под влияние на целенасочена антропогенната дейност, която предизвиква изменения в ландшафта, с цел удовлетворяване на определени потребности. Съществуването на тези ландшафти изцяло зависи от антропогенната дейност - човекът може постоянно да ги поддържа в конкретното състояние.

Земеделските площи, които формират агрогенния ландшафт в границите на община Крушари са с площ от 27 722.16 ha, а територията заета от пасища и мери е 3560 ha. Високият процента на този тип определят и характерният за общината ландшафт, заемащ повече от половината ѝ територията.

Основните земеделски култури, които се отглеждат в общината са: зърнено фуражни и технически култури – царевица, пшеница и слънчоглед.

- **Дендрогенен ландшафт**

Горските територии, формиращи дендрогенния ландшафт в Община Крушари, заемат площ от 7553.30 ha, което представлява 18.10 % от площта ѝ. Горите са естетическа категория със значително визуално и екологично въздействие, формиращи дендрогенния ландшафт. Горският фонд на територията е с много специфичен характер. Голяма част от горите са съставени от полезащитни горски, стопанисването на които, често не влиза в рамките на традиционното лесовъдство.

Преобладават горите на възраст до 50 год., които са около 70% от залесената площ. Естествените насаждения заемат около 40 %, горски култури около 60%. Горите от местни широколистните видове са около 30% от залесената площ.

Горските територии в обхвата на община Крушари се стопанисват изцяло от „ДГС Генерал Тошево“ (Североизточно държавно предприятие ДП - гр. Шумен). Основните насоки на организация на горското стопанство, предвидени в проекта, са съобразени с поставената цел по групи гори и земи съобразно функциите които те изпълняват.

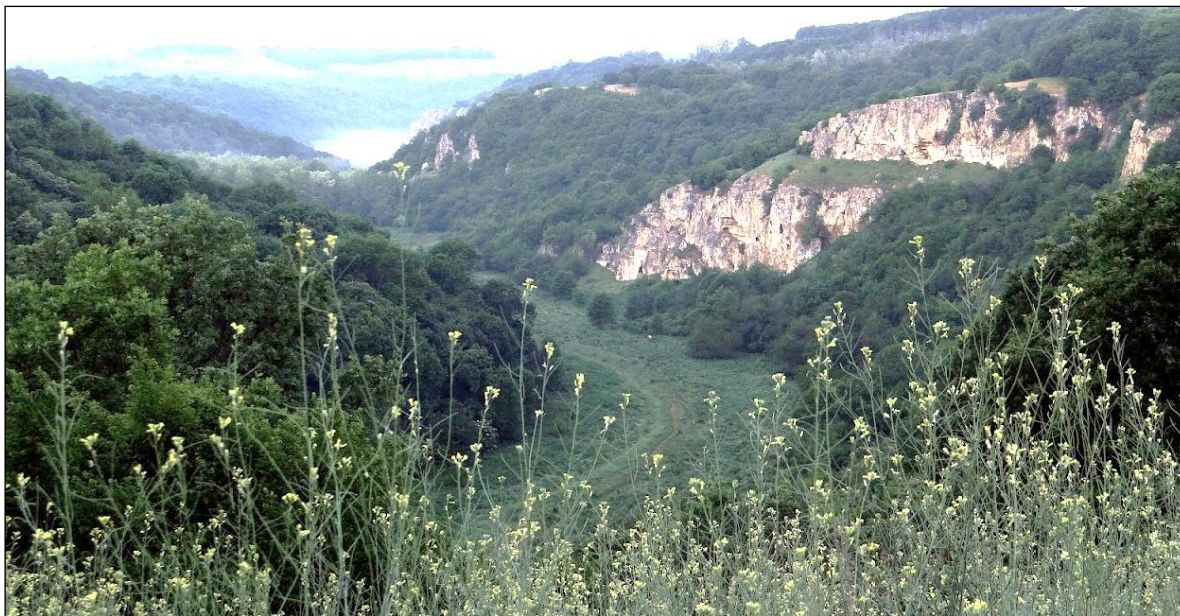
В структурата на горските ландшафти от територията на ландшафтна зона на област Дунавската равнина, Лудогорско-Добруджанска подобласт, преобладават карбонатни, типични и излужени, с рохкав строеж основно черноземи.

На територията на общината преобладават следните дървесни видове с процентно разпределение както следва: цер - 32.6%, акация - 27.5% черен бор - 1.4%, сребролистна липа - 4.75%, планински ясен - 3.2%, със средна възраст на насажденията 39 години.

- **Дендрогенен ландшафт, около водни течения и обекти (Аквален ландшафт)**

Към този тип ландшафт спадат териториите около водни течения и обекти, заети влаголюбива дървесно-храстова растителност, която подчертава и засилва изразителността на бреговия силует.

Тип ландшафти са представени в малка степен, като основният фактор за това е, че общината е бедна на повърхностни водни ресурси и липсват повърхностно течащи води, с характерен е непостоянен речен режим. През територията на общината преминава р. Суха река, която е с основно дъждовно-снежно подхранване, но е с непостоянен речен отток. След устието на десния си приток Добричка река Суха река навлиза в дълбок каньон, стръмните и отвесни скалисти брегове на който през средновековието изкуствено са издълбани стотици пещери, в които са се помещавали отшелници-монаси и християнски манастири. Това формира и специфичния за района ландшафт с каньонообразен облик.

Фигура 19. Характерен ландшафт по поречието на река Суха река

На територията на Община Крушари са изградени 2 микроязовира, захранвани от естествени водоизточници, като сумарната водна площ на двата язовира е 325 дка. Единият от тях е на границата с Община Тервел и се захранва от река Добричка. Вторият язовир се намира край с.Абрит в местността „Залдапа“. През летния сезон се наблюдава маловодие по поречието на реките преминаващи през общината. Тогава в определени части от течението на реките, ландшафтът се променя като израз на неговите сезонни ритмики. Визуалното възприятие на този тип промени в характерните речни ландшафти, е най-силно, през летния сезон.

Законово запазени ландшафти /природни ландшафти/

Община Крушари, притежава важни по отношение на биологичното разнообразие, съобщества и екосистеми. Това е и първостепенен фактор и за съществуващото естетическото въздействие на природните ландшафти, в района като цяло. Конкретно, в тази група се включват ландшафтни комплекси с консервационно значение, попадащи под законова защита.

По отношение на обектите попадащи по защитата на *Закона за защитените територии*, в границите на община Крушари попадат следните обекти:

- **Природна забележителност „Александрийската гора“**

Защитената територия е обявена със Заповед № 656 от 13.09.1979 г. на КОПС, бр. 79/1979 на Държавен вестник, с площ от 71.0 ha. Тя е разположена в землището на село Александрия, община Крушари.

- **Защитена местност „Суха река“**

Защитената територия е обявена със Заповед № РД-538 от 12.07.2007 г., публикувана в ДВ бр. 68/2007 г. Със Заповед № РД-459 от 13.06.2014 г., бр. 53/2014 на Държавен вестник, е направена промяна в режима на дейностите в границите ѝ. Защитената територия се припокрива частично със природна забележителност „Вратата“ /община Кайнарджа, с. Краново/ и ПЗ „Пещерата“ /община Кайнарджа, с. Голеш/.

Съгласно *Закона за биологичното разнообразие*, на територията на община Симеоновград, такива ландшафтни обекти са:

- **Защитена зона BG0000107 „Суха река“** - определена за опазване на природните местообитания и дивата флора и фауна, включена в списъка на защитените зони, приети с Решение на МС № 122/02.03.2007 г., ДВ, бр. 21 от 09.03.2007 г. и по Директива 92/43/ЕИО;
- **Защитена зона BG0002048 „Суха река“** - определена за опазване на дивите птици, съгласно Директива на Съвета 2009/147/ЕО/ за опазване на дивите птици.

6. Природни обекти

6.1. Защитени територии по смисъла на ЗЗТ

На територията на Община Крушари, попадаща в обхвата на плана, са разположени две защитени територии по смисъла на *Закона за защитените територии* (ЗЗТ), както следва:

- **Защитена местност „Суха река“**

Защитената територия е обявена със Заповед № РД-538 от 12.07.2007 г., публикувана в ДВ, бр. 68/2007 г. Със Заповед № РД-459 от 13.06.2014 г., бр. 53/2014 на Държавен вестник, е направена промяна в режима на дейностите в границите ѝ. Защитената територия се припокрива частично със природна забележителност „Вратата“ /община Кайнарджа, с. Краново/ и ПЗ „Пещерата“ /община Кайнарджа, с. Голеш/.

Площта на защитената местност е 2307.92 ha, и попада в границите на следните общини и населени места:

- Област: Добрич, Община: Добрич-селска, Населено място: с. Воднянци, с. Дряновец, с. Житница, с. Крагулево, с. Пчелник, с. Хитово;
- Област: Добрич, Община: Крушари, Населено място: с. Габер, с. Ефрейтор Бакалово, с. Зимница, с. Капитан Димитрово, с. Огняново;
- Област: Добрич, Община: Тервел, Населено място: с. Балик, с. Брестница, с. Коларци, с. Оногур;
- Област: Силистра, Община: Кайнарджа, Населено място: с. Голеш, с. Краново.

Целта на обявяването на защитената територия:

1. Опазване на територия с характерен ландшафт, включващ характерни за района суходолия, запазени части от камениста степ, скални тераси;
2. Опазване местообитанията на защитени, редки и уязвими растителни видове, като: Волжски горицвет - *Abonis volgensis* DC., Тънкожилест пелин - *Artemisia lerchiana* Weber, Светлолюспест пелин - *Artemisia pedemontana* Balbis, Румелийска метличина - *Centaurea rumelika* Boiss., Татарско диво зеле - *Crambe tataria* Sebeyk., Брошово еньовче - *Galium rubioides* L., Емилпопов очеболец - *Potentilla emillipopii* Nyarady., ледебуров миск - *Jurinea ledebourii* Bunge., азиатска мишовка - *Miniartia mesogitana*;
3. Опазване местообитанията на защитени, редки и уязвими животински видове, като: лешников сънливец - *Muscardinus avellanarius*, добруджански хомяк - *Cricetus cricetus*, степна мишка - *Sicista subtilis*, лалугер - *Citellus citellus*, Късоопашат ястреб - *Accipiter brevipes*, Голям ястреб - *Accipiter gentiles*, Малък ястреб - *Accipiter nisus*, Кафявоглава потапница - *Aythya ferina*, Белочела потапница - *Aythya niroka*, Скален орел - *Aquila chrysaetos*, Малък креслив орел - *Aquila pomarina*, Бухал - *Bubo bubo*, Забулена сова - *Tyto alba*, Белоопашат мишелов - *Buteo rufinus*, Орел змияр - *Circaetus galicus*, Осояд - *Pernis apivorus*, Сокол орко - *Falco subuteo*, Вечерна ветрушка - *Falco vespertinus*, Ливаден дърдавец - *Crex crex*, Орел рибар - *Pandion haliaetus*, Малък корморан - *Phalacrocorax pigmeus*;
4. Предоставяне на възможности за научни изследвания, образователна дейност, екологичен мониторинг и развитие на устойчив туризъм.

Фигура 20. Изглед от защитена местност „Суха река“, община Крушари

В границите ѝ е установен следният режим на дейности:

1. Забранява се строителство, с изключение на: изграждане, ремонт и реконструкция на пътища, включени в списъка на републиканските и общинските пътища съгласно чл. 3, ал. 4 от Закона за пътищата и предвидени в специализираните устройствени схеми и планове, както и изграждане на обекти от газопреносната мрежа на страната с национално значение в имоти с номера: 000114 и 000115 съгласно картата на възстановената собственост за землището на с. Балик, ЕКАТТЕ 02405, община Тервел, област Добрич;
2. Забранява се разкриване на кариери и други дейности, с които се изменят скалните образувания и естественият ландшафт;
3. Забранява се скално катерене и алпинизъм в периода 1 март - 30 юли;
4. Забранява се безпокоене на животинските видове през размножителния период;

5. Забранява се осъществяване на горскостопански дейности в периода 1 март - 30 юли;
6. Забранява се осъществяване на горскостопански дейности, които водят до смяна на местните за района дървесни видове;
7. Забранява се палене на огън, освен на определените за това места;
8. Забранява се залесяване и разораване на ливадите и пасищата.

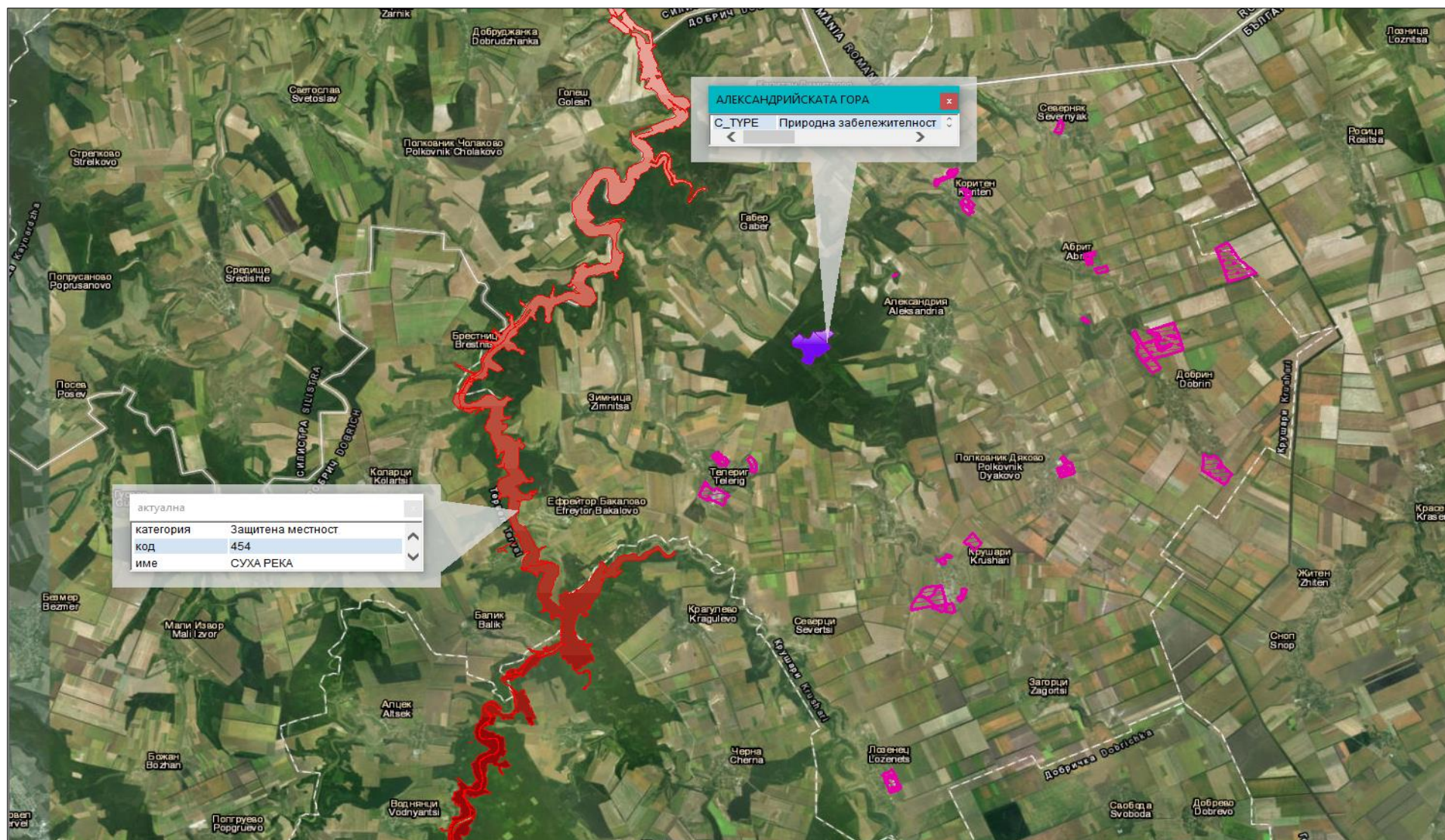
• **Природна забележителност „Александрийската гора“**

Защитената територия е обявена със Заповед № 656 от 13.09.1979 г. на КОПС, бр. 79/1979 на Държавен вестник, с площ от 71.0 ha. Тя е разположена в землището на село Александрия, община Крушари.

Целта на обявяването на защитената територия е опазване на естествена липова гора. В границите ѝ е установен следният режим на дейности:

1. Забранява се кастренето и повреждането на дърветата
2. Забранява се късането или изкореняването на растенията
3. Забранява се пашата на домашни животни
4. Забранява се безпокоенето на диви животни и вземането на техните малки или яйцата им, както и разрушаване на гнездата и леговищата
5. Забранява се разкриването на кариери, провеждането на минно-геоложки и други дейности, с които се поврежда или изменя както естествения облик на местността, така и на водния и режим
6. Забранява се извеждането на сечи, освен ландшафтни, след съгласуване със съответната районна инспекция за опазване на природната среда
7. Забранява се всякакво строителство, освен в случаите, когато такова е предвидено в устройствения проект на природната забележителност.

Фигура 21. Местоположение на защитените територии в Община Крушари, спрямо предвижданията на предварителния проект за ОУП /устройствените зони са в розов цвят /

Вековни дървета

Вековните дървета се опазват по реда на глава пета, чл. 109 от *Закона за биологичното разнообразие*. На територията на община Крушари е установено едно вековно дървета, включен в *Регистъра на вековните дървета в България*, а именно:

- **Летен дъб** (*Quercus robur* L.) (Код в регистъра: 2147) – **1 брой**. Намира се поземлен имот № № 11.73 в с. Полковник Дяково, община Крушари. Обявен със Заповед № 607 от 28.08.2015 г., ДВ, бр. 71/2015 г.

Дървото е със следните характеристики: Реална възраст: 250, Височина: 15 м, Периметър 5.5 м.

6.2. Защитени зони от националната екологична мрежа Натура 2000

В границите на община Крушари попадат две защитени зони по смисъла на чл. 31 от *Закона за биологичното разнообразие*, част от Националната екологична мрежа Натура 2000, посочени в следващата таблица.

Таблица 57.

Код	Име на зоната	Площ (ha)	Местоположение/ землище в община Крушари	Директива
B00002048	Суха река	62528.73	с.Габер, с. Ефрейтор Бакалово, с. Зимница, с.Капитан Димитрово, с.Северци, с.Телериг с. Огняново и с. Александрия	Директива на Съвета 2009/147/ЕО/ за опазване на дивите птици
B00000107	Суха река	25437.78	с. Абрит, с. Александрия, с. Габер, с. Добрин, с. Ефрейтор Бакалово, с. Зимница, с. Капитан Димитрово, с. Крушари, с. Лозенец, с. Полковник,	Директива на Съвета 92/43/ЕИО за природните местообитания

В териториалният обхват на община Крушари, попадат в части от следните защитени зони част от екологичната мрежа Натура 2000 по смисъла на *Закона за биологичното разнообразие* (ЗБР):

- в част от защитена зона за опазване на дивите птици BG0002048 „Суха река”, обявена със Заповед № РД-853/15.11.2007 г. и допълнена със Заповед № РД-84/28.01.2013 г., и двете на министъра на околната среда и водите;

В териториалните граници на защитена зона BG0002048 „Суха река”, попадат частично землищата на 8 населени места, от територията на община Крушари, представени в следващата таблица:

Таблица 58.

ЕКАТТЕ/Населено място	Име защитена зона	Код ЗЗ	Площ ЗЗ/ha	Площ от ЗЗ, в землището на населеното място/ ha	Площ от ЗЗ, в землището на населеното място/ %
00268/Александрия	Суха река	BG0002048	25749.8	90.5086	0.3514
14043/Габер	Суха река	BG0002048	25749.8	1223.0611	4.7497
27656/Ефрейтор Бакалово	Суха река	BG0002048	25749.8	1164.7670	4.5234
30884/Зимница	Суха река	BG0002048	25749.8	1946.0537	7.5575
36138/Капитан Димитрово	Суха река	BG0002048	25749.8	1435.5814	5.5751
53357/Огняново	Суха река	BG0002048	25749.8	1133.5131	4.4020
65913/Северци	Суха река	BG0002048	25749.8	120.7655	0.4689
72196/Телериг	Суха река	BG0002048	25749.8	205.3989	0.7976
				7319.6497 ha	28.4260%

С предвижданията на предварителният проект за ОУП на община Крушари, и планираните устройствени зони не се засягат границите на 33 BG00002048 „Суха река“, по Директива 2009/147/ЕИО за опазване на дивите птици. Не се отнемат площи от територията ѝ, и не се засяга структурата и функциите ѝ с направените с проекта за ОУП предвиждания.

Най-близко разположената до границите на 33 BG00002048 „Суха река“, е устройствена зона „Ср“ в землището на с. Александрия, отстояща на 309 m, от източната ѝ граница, и съответно на 857 m от устройствена зона 1/Смф, с. Телериг. Всички други предвиждания на проекта за ОУП /устройствени зони/, отстоят на повече от 2 km разстояние от границата ѝ.

- в част от защитена зона за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна B00000107 „Суха река“, включена в Списък на защитените зони, приет с РМС № 122/02.03.2007 г., която няма заповед за обявяване.

С предвижданията на предварителният проект за ОУП на община Крушари, се засягат 0.0472% от площта на 33 BG0000107 „Суха река“, територии разположени в източната периферна част на зоната. Разпределението на засегнатите части от защитената зона, попадащи в отделните устройствени зони, са представени в следващата таблица.

Таблица 59.

Код 33	Име 33	Категория УЗ	Устройствена зона /УЗ/	Населено място	Площ от УЗ, попадаща в 33/ha	Площ от 33 в %
BG0000107	Суха река	Жм1	2/Жм1	село Телериг	7.0502	0.0113
BG0000107	Суха река	Жм1	1/Жм1	село Телериг	9.6782	0.0155
BG0000107	Суха река	Пп1	1/Пп1	село Коритен	1.7350	0.0028
BG0000107	Суха река	Жм1	2/Жм1	село Коритен	3.2757	0.0052
BG0000107	Суха река	Смф	1/Смф	село П.Кърджиево	5.6065	0.0090
BG0000107	Суха река	Ср	1/Ср1	село Абрит	1.8008	0.0029
BG0000107	Суха река	Ср	Ср	село Александрия	0.3997	0.0006
Общо:					29.5460	0.0472

➤ Защитена зона BG0000107 „Суха река“

Защитената зона обхваща долината на Суха река с прилежащите ѝ суходолия, скали и скални венци по склоновете. Разположена е в Добруджа и обхваща участъка от най-южните ръкави на реката, между селата Изгрев и Калиманци на юг и до село Краново на север. Реката почти изцяло се губи в карстовия терен. Между селата Ефрейтор Бакалово и Брестница тя преминава в язовир с дължина 7-8 км.

Хълмовете по суходолието са обрасли с дъбови гори, по-рядко само от цер (*Quercus cerris*), по-често смесени гори от цер и келяв габър (*Carpinus orientalis*) и мъждрян (*Fraxinus ornus*). На места с Откритите пространства около долината са заети със селскостопански земи и пасища формирани от ксеротермни тревни съобщества с преобладаване на белизма (*Dichanthium ischaetum*), луковична ливадина (*Poa bulbosa*) и др. и по-рядко с мезоксеротермна тревна растителност.

- Административен район

BG32 – Северен централен район

BG33 – Североизточен район

- Географско местоположение на центъра на защитената зона

Географска дължина – E 27.6594

Географска ширина – N 43.7469

Други характеристики на зоната

Зоната включва голяма система от сухи речни долини, формира ли се в меката варовикова основа на Лудогорското плато. Те са обградени от различни видове широколистни гори - дъбови, липови, габърви. Над каньоните има много открити степни пространства и земеделски земи.

Качество и значимост

Относително добре съхранен карстов ландшафт с горски и степни петна, подходящи за прилепите и някои редки степни бозайници. Важно място за съществуването на безгръбначната фауна. Тесни дълбоки дерета обрасли с храсти и ниски горски терени с варовикови скали.

Уязвимост

Широкомасщабно развитие на селското стопанство, дори и на дъното на каньона. Мястото е под селскостопанско човешко въздействие. Култивиране, пресушаване и недостиг на водните ресурси в селата, залесяване с чуждоземни видове, изсичане на дърветата.

Територията на 33 „Суха река“ BG0000107 се припокрива на 3.86 % от площта ѝ, с 2 защитени местности и 3 природни забележителности, обявени в съответствие със *Закона за защитените територии*, както следва:

Таблица 60.

Име	Категория	Т	%
Гяур пещера	Природна забележителност	+	0.02
Александрийската гора	Природна забележителност	*	0.06
Вратата	Природна забележителност	+	0.02
Орловата могила	Защитена местност	*	0.07
Суха река	Защитена местност	+	3.69

По класове земно покритие площта на се разпределя в следните групи, съгласно актуализираният стандартен формуляр:

Таблица 61. Класове земно покритие в защитената зона

Класове земно покритие	% Покритие
Други обработваеми земи	37.0
Негорски площи, заети с растителни видове (включително градини, лозя, трайни насаждения)	1.0
Равнини, шубраци	23.0
Широколистни листопадни гори	30.0
Сухи ливади, степи	6.0
Общо	100

Предмет и цели на защитена зона съгласно чл. 8, ал. 1, т.2 на Закона за биологичното разнообразие:

- Запазване на площта на природните местообитания и местообитанията на видове и техните популации, предмет на опазване в рамките на защитената зона;
- Запазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видове, предмет на опазване в рамките на защитената зона, включително и на естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условия на средата;
- Възстановяване при необходимост на площта и естественото състояние на приоритетни природни местообитания и местообитания на видове, както и на популации на видовете, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

Основни заплахи на защитените зони са не браконьерската сеч и лов, паша – както преизпасването, така и липса на паша, което води до промяна на местообитанията; изкуствено

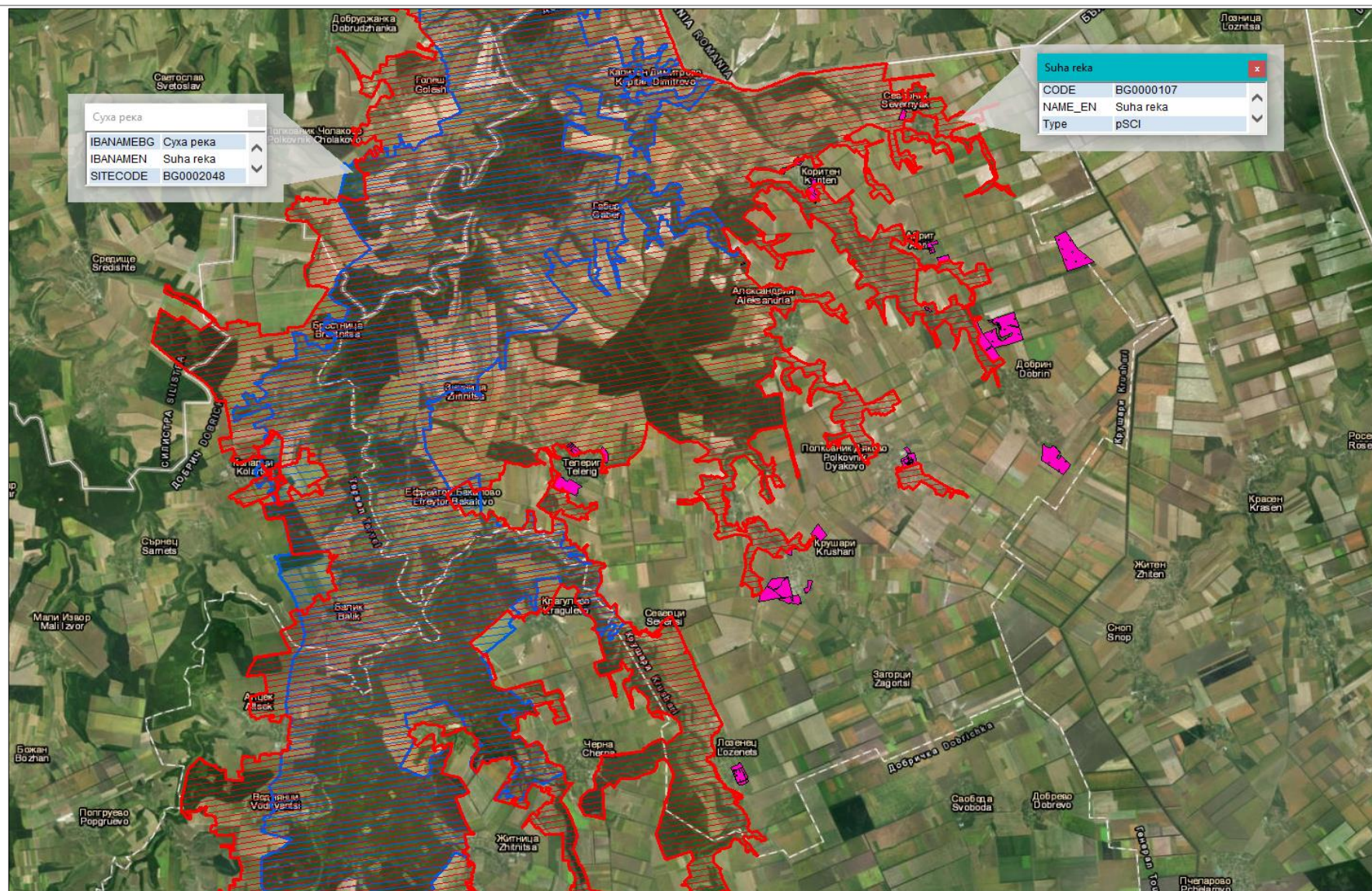
залесяване с неместни видове дървета; използване на хербициди, пестициди и торове в земеделието и изхвърлянето на отпадъци на нерегламентирани места.

Природни местообитания предмет на опазване в защитената зона

В актуализирания стандартен формуляр на защитената зона в нея са включени 14 природни местообитания включени в Приложение I на Директива 92/43 ЕИО, и предмет на опазване представени в следващата таблица.

Таблица 62.

Код	Тип природно местообитание	Покритие, ha	
		Актуализиран СДФ-2015	МОСВ 2013- картиране
3140	Твърди олиготрофни до мезотрофни води с бентосни формации от <i>Chara</i>	-	45.19
3260	Равнинни или планински реки с растителност от <i>Ranunculion fluitantis</i> <i>Callitricho-Batrachion</i>	-	69.84
40A0*	Субконтинентални пери-панонски храстови съобщества	43.7701	
6110*	Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от <i>Alyssosession albi</i>	45.19	56.9011
6210*	Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (<i>Festuco-Brometalia</i>) (*важни местообитания на орхидеи)	12421.332	6425.88
6240*	Субпанонски степни тревни съобщества	187.5861	192.49
6250	Панонски лъсови степни тревни съобщества	896.0367	1982.65
62A0	Източно субсредиземноморски сухи тревни съобщества	387.6781	21.92
62C0*	Понто-сарматски степи	396.9949	210.60
8310	Неблагоустроени пещери	47 бр.	47 бр.
91E0*	Алувиални гори с <i>Alnus glutinosa</i> и <i>Fraxinus excelsior</i> (<i>Alno-Pandion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>)	387.6781	Няма данни
91G0*	Панонски гори с <i>Quercus petraea</i> и <i>Carpinus betulus</i>	81.2873	454.75
91H0*	Панонски гори с <i>Quercus pubescens</i>	225.1034	661.66
91I0*	Евро-сибирски степни гори с <i>Quercus spp.</i>	2591.1905	3066.28
91M0	Балкано-панонски церово-горунови гори	8202.5188	4582.45
91Z0	Мизийски гори от сребролистна липа	175.705	189.18
*-приоритетно местообитание			
В болд са новоустановените за защитената зона природни местообитания			

Фигура 22. Местоположение на защитените зони спрямо предвижданията на проекта за ОУП на община Крушари

Целеви животински видове, предмет на опазване в защитената зона BG0000107 „Суха река“

Съгласно актуализирания стандартен формуляр на защитената зона (09.2016 г.), в границите ѝ предмет на защита са следните животински и растителни видове, представени в следващите таблици:

Таблица 63.

БОЗАЙНИЦИ, включени в Приложение II на Директива 92/43/ЕЕС		
Код	Име	
1302	<i>Rhinolophus mehelyi</i>	Подковонос на Мехели
1303	<i>Rhinolophus hipposideros</i>	Малък подковонос
1304	<i>Rhinolophus ferrumequinum</i>	Голям подковонос
1305	<i>Rhinolophus euryale</i>	Южен подковонос
1307	<i>Myotis blythii</i>	Остроух нощник
1308	<i>Barbastella barbastellus</i>	Широкоух прилеп
1310	<i>Miniopterus schreibersi</i>	Дългокрил прилеп
1316	<i>Myotis capaccinii</i>	Дългопръст нощник
1321	<i>Myotis emarginatus</i>	Трицветен нощник
1324	<i>Myotis myotis</i>	Голям нощник
1335	<i>Spermophilus citellus</i>	Лалугер
1352	<i>Canis lupus</i>	Европейски вълк
1355	<i>Lutra lutra</i>	Видра
2609	<i>Mesocricetus newtoni</i>	Добруджански (среден) хомяк
2633	<i>Mustela eversmannii</i>	Степен пор
2635	<i>Vormela peregusna</i>	Пъстър пор

Таблица 64.

ЗЕМНОВОДНИ И ВЛЕЧУГИ, включени в Приложение II на Директива 92/43/ЕЕС		
1171	<i>Triturus karelinii</i>	Голям гребенест тритон
1217	<i>Testudo hermanni</i>	Шипоопашата костенурка
1219	<i>Testudo graeca</i>	Шипобедрена костенурка
1220	<i>Emys orbicularis</i>	Обикновена блатна костенурка
1279	<i>Elaphe quatuorlineata</i>	Ивичест смок
1993	<i>Triturus dobrogicus</i>	Добруджански тритон

Таблица 65.

БЕЗГРЪБНАЧНИ, включени в Приложение II на Директива 92/43/ЕЕС		
Код	Име	
1052	<i>Hypodryas maturna</i>	Хидриас
1060	<i>Lycaena dispar</i>	Лицена
1065	<i>Euphydryas aurinia</i>	Еуфидриас
1078	<i>Callimorpha quadripunctaria</i>	Калиморфа
1083	<i>Lucanus cervus</i>	Бръмбар рогач
1084	<i>Osmoderma eremita</i>	Осмодерма
1087	<i>Rosalia alpina</i>	Алпийска розалия
1088	<i>Cerambyx cerdo</i>	Обикновен сечко

1089	<i>Morimus funereus</i>	Буков сечко
4013	<i>Carabus hungaricus</i>	
4042	<i>Polyommatus eroides</i>	Полиоматус
4045	<i>Coenagrion ornatum</i>	Ценагрион
4046	<i>Cordulegaster heros</i>	

Таблица 66.

РАСТЕНИЯ, включени в Приложение II на Директива 92/43/ЕЕС		
Ко	Име	
21	<i>Potentilla emilii-popii</i>	Емилипопово прозорче
23	<i>Himantoglossum caprinum</i>	Обикновена пърчовка
40	<i>Echium russicum</i>	Червено усойниче

Уязвимост на зоната: Широкомащабно развитие на селското стопанство, дори и на дъното на каньона. Мястото е под селскостопанско човешко въздействие. Култивиране, пресушаване и недостиг на водните ресурси в селата, залесяване с чуждоземни видове, изсичане на дърветата.

➤ **Защитена зона BG0002048 „Суха река“**

Защитена зона „Суха река“ с код BG0002048 е обявена със Заповед РД- 853/15.11.2007 на МОСВ. Площта на защитената зона е 25437.7861 ha, и попада на територията на община Кайнарджа, община Тервел, община Добричка и община Крушари (с. Габер, с. Ефрейтор Бакалово, с. Зимница, с.Капитан Димитрово, с. Северци, с.Телериг, с. Огняново и с. Александрия).

- **Административен район**

BG32 – Северен централен район

BG33 – Североизточен район

- **Географско местоположение на центъра на защитената зона**

Географска дължина – Е 27. 616111111111113

Географска ширина – N 43. 84111111111111

Характеристика на защитената зона

Зоната обхваща долината на Суха река с прилежащите ѝ суходолия, скали и скални венци по склоновете. Разположено е в Добруджа, северно от Добрич и обхваща участъка от село Карапелит на юг до село Краново на север. Реката почти изцяло се губи в карстовия терен. Между селата Ефрейтор Бакалово и Брестница тя преминава в язовир с дължина 7-8 км. Хълмовете по суходолието са обрасли с дъбови гори, по-рядко само от цер (*Quercus cerris*), по-често смесени гори от цер и келяв габър (*Carpinus orientalis*), на места с мъждрян (*Fraxinus ornus*). Откритите пространства около долината са заети със селскостопански земи и пасища обрасли с ксеротермни тревни съобщества с преобладаване на белизма (*Dichantium ischaetum*), луковична ливадина (*Poa bulbosa*) и др. и по-рядко с мезоксеротермна тревиста растителност (Бондев, 1991). Язовирът е обрасъл по бреговете с водолюбива растителност, а водната му повърхност е покрита на места с дребна водна леща (*Lemna minor*) и отделни участъци с роголистник (*Ceratophyllum* spp.). Скалите и скалните венци са предимно варовикови и със средна височина около 20 м, с множество ниши, корнизи и малки пещери.

В Суха река са установени 193 вида птици, от които 58 са вписани в Червената книга на България (1985) като редки ли застрашени от изчезване. От срещаните се видове 90 са от европейско природозащитно значение (SPEC) (BirdLife International, 2004). Като световно застрашени в категория SPEC1 са включени 10 вида, а като застрашени в Европа съответно в категория SPEC2 - 24 вида, в SPEC3 - 56 вида. Мястото осигурява подходящи местообитания за 72 вида, включени в приложение 2 на Закона за биологичното разнообразие, за които се изискват специални мерки за защита. От тях 66 са вписани също в приложение I на Директива 79/409 на ЕС. Суходолието на Суха река е едно от най-значимите

места в страната за червения ангъч (*Tadorna ferruginea*), белоопашатия мишелов (*Buteo rufinus*), малкия креслив орел (*Aquila pomarina*) и бухала (*Bubo bubo*), където тези видове гнездят в значителни количества. По Суха река са се срещат представителни гнездови популации и група от видове, характерни за откритите пространства и преходните местообитания на границата на гората – градинската овесарка (*Emberiza hortulana*), синявицата (*Coracias garrulus*), късопръстата чучулига (*Calandrella brachydactyla*), горската чучулига (*Lullula arborea*), полската бърбрия (*Anthus campestris*), совоокия дъждосвирец (*Burchinus oedicephalus*), ястребогушото коприварче (*Sylvia nisoria*), червеногърбата сврачка (*Lanius collurio*) и черночелата сврачка (*Lanius minor*).

Суха река е един от най-важните миграционни коридори в Добруджа, като се явява типично място с тесен фронт на миграция за щъркели и грабливи птици по западно черноморския прелетен път *Via Pontica*. Ежегодно по време на есенна миграция от тук преминават повече от 37 000 щъркели и 5000 грабливи птици. Част от птиците продължават своя път към долината на река Провадийска, а друга част – към долината на река Батова.

Уязвимост

Суха река е заобиколена от земеделски земи и е частично изолирана от други територии поддържащи подобни местообитания. Поради наличие на селища по границите на мястото достъпа до определени части от него е силно улеснен. Територията е чувствителна към дейности причиняващи безпокойство на птиците, особено на гнездящите по скалите. Такива са скалното катерене, иманярството и туристически дейности през гнездовия период. Ловът и браконьерството също водят до безпокойство на птиците.

Сечите в горите, включително голите сечи, както и горските пожари влошават качеството на горските местообитания и безпокоят птиците по време на гнездовия период. Интензивното земеделие, включващо употребата на изкуствени торове, пестициди, инсектициди и дори отрови има директно отрицателно влияние върху птиците и тяхната хранителна база. Пасищата и ливадите се застрашени от разораване и превръщане в земеделски земи, както и от прекомерна паша. Водите често биват замърсявани с отпадни води от малки предприятия в района. Потенциална заплаха както за местообитанията, така и за птиците в района е изграждането на ветроенергийни паркове. Те ще затрудняват свободното придвижване на птиците и ще доведат до фрагментиране на местообитанията на мигриращите и зимуващите птици. Ветровите генератори ще бъдат бариера за хиляди реещи се мигриращи птици и нощни мигранти по пътя им на юг и на север и ще причинят значителна смъртност и съответно намаляване на техните популации.

Предмет и цели на защитена зона съгласно чл. 8, ал. 1, т.2 на Закона за биологичното разнообразие:

- Запазване на площта на природните местообитания и местообитанията на видове и техните популации, предмет на опазване в рамките на защитената зона.
- Запазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видове, предмет на опазване в рамките на защитената зона, включително и на естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условия на средата.
- Възстановяване при необходимост на площта и естественото състояние на приоритетни природни местообитания и местообитания на видове, както и на популации на видовете, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

Видове птици, включени в Приложение № 2 на Закона за биологичното разнообразие, предмет на опазване в защитената зона

Таблица 67.

Малък сокол	<i>Falco columbarius</i>
Късопръст ястреб	<i>Accipiter brevipes</i>
Сирийски пъстър кълвач	<i>Dendrocopos syriacus</i>
Кръстат (царски) орел	<i>Aquila heliaca</i>
Белоопашат мишелов	<i>Buteo rufinus</i>

Белоока потапница	<i>Aythya nyroca</i>
Орел рибар	<i>Pandion haliaetus</i>
Малък орел	<i>Hieraaetus pennatus</i>
Голям креслив орел	<i>Aquila clanga</i>
Малък креслив орел	<i>Aquila pomarina</i>
Ливаден блатар	<i>Circus pygargus</i>
Ръждив ангъч	<i>Tadorna ferruginea</i>
Полски блатар	<i>Circus cyaneus</i>
Голяма пъструшка	<i>Porzana porzana</i>
Орел змияр	<i>Circaetus gallicus</i>
Египетски лешояд	<i>Neophron percnopterus</i>
Белоопашат морски орел	<i>Haliaeetus albicilla</i>
Червена каня	<i>Milvus milvus</i>
Вечерна ветрушка	<i>Falco vespertinus</i>
Осояд	<i>Pernis apivorus</i>
Степен блатар	<i>Circus macrourus</i>
Бяла лопатарка	<i>Platalea leucorodia</i>
Блестящ ибис	<i>Plegadis falcinellus</i>
Бял щъркел	<i>Ciconia ciconia</i>
Черен щъркел	<i>Ciconia nigra</i>
Ръждива чапла	<i>Ardea purpurea</i>
Голяма бяла чапла	<i>Egretta alba</i>
Малка бяла чапла	<i>Egretta garzetta</i>
Нощна чапла	<i>Nycticorax nycticorax</i>
Малък воден бик	<i>Ixobrychus minutus</i>
Къдроглав пеликан	<i>Pelecanus crispus</i>
Розов пеликан	<i>Pelecanus onocrotalus</i>
Малък корморан	<i>Phalacrocorax pygmeus</i>
Черна каня	<i>Milvus migrans</i>
Полска бьбрица	<i>Anthus campestris</i>
Червеногуша гъска	<i>Branta ruficollis</i>
Градинска овесарка	<i>Emberiza hortulana</i>
Черночела сврачка	<i>Lanius minor</i>
Червеногърба сврачка	<i>Lanius collurio</i>
Тръстиков блатар	<i>Circus aeruginosus</i>
Ястребогушо коприварче	<i>Sylvia nisoria</i>
Сокол скитник	<i>Falco peregrinus</i>
Горска чучулига	<i>Lullula arborea</i>
Късопръста чучулига	<i>Calandrella brachydactyla</i>
Дебелоклюна чучулига	<i>Melanocorypha calandra</i>
Среден пъстър кълвач	<i>Dendrocopos medius</i>

Сив кълвач	<i>Picus canus</i>
Синявица	<i>Coracias garrulus</i>
Козодой	<i>Caprimulgus europaeus</i>
Ливаден дърдавец	<i>Crex crex</i>
Бухал	<i>Bubo bubo</i>
Малка пъструшка	<i>Porzana pusilla</i>
Сив жерав	<i>Grus grus</i>
Турилик	<i>Burhinus oedicephalus</i>
Бойник	<i>Philomachus pugnax</i>
Черна рибарка	<i>Chlidonias niger</i>
Малък горски водобегач	<i>Tringa glareola</i>
Малка черноглава чайка	<i>Larus melanocephalus</i>
Белочела рибарка	<i>Sterna albifrons</i>
Белобуза рибарка	<i>Chlidonias hybridus</i>
Голяма бекасица	<i>Gallinago media</i>
Средна пъструшка	<i>Porzana parva</i>

Редовно срещащи се мигриращи видове птици, които не са включени в Приложение № 2 на Закона за биологичното разнообразие, предмет на опазване в защитената зона

Таблица 68.

Голям корморан	<i>Phalacrocorax carbo</i>
Голям гмурец	<i>Podiceps cristatus</i>
Малък гмурец	<i>Tachybaptus ruficollis</i>
Бял ангъч	<i>Tadorna tadorna</i>
Голям горски водобегач	<i>Tringa ochropus</i>
Обикновена калугерица	<i>Vanellus vanellus</i>
Голям зеленоног водобегач	<i>Tringa nebularia</i>
Малък червеноног водобегач	<i>Tringa totanus</i>
Сива гъска	<i>Anser anser</i>
Тъмногърд брегобегач	<i>Calidris alpina</i>
Северен мишелов	<i>Buteo lagopus</i>
Обикновен мишелов	<i>Buteo buteo</i>
Сива чапла	<i>Ardea cinerea</i>
Голяма белочела гъска	<i>Anser albifrons</i>
Сива патица	<i>Anas strepera</i>
Лятно бърне	<i>Anas querquedula</i>
Зеленоглава патица	<i>Anas platyrhynchos</i>
Фиш	<i>Anas penelope</i>
Зимно бърне	<i>Anas crecca</i>
Клопач	<i>Anas clypeata</i>
Кривоклюн брегобегач	<i>Calidris ferruginea</i>
Малък зеленоног водобегач	<i>Tringa stagnatilis</i>

Шилоопашата патица	<i>Anas acuta</i>
Жълтокрака чайка	<i>Larus cachinnans</i>
Кафявоглава потапница	<i>Aythya ferina</i>
Речна чайка	<i>Larus ridibundus</i>
Малка черногърба чайка	<i>Larus fuscus</i>
Чайка буревестница	<i>Larus canus</i>
Зеленоножка	<i>Gallinula chloropus</i>
Черношипа ветрушка	<i>Falco tinnunculus</i>
Обикновен пчелояд	<i>Merops apiaster</i>
Малък ястреб	<i>Accipiter nisus</i>
Ням лебед	<i>Cygnus olor</i>
Белокрила рибарка	<i>Chlidonias leucopterus</i>
Речен дъждосвирец	<i>Charadrius dubius</i>
Голям ястреб	<i>Accipiter gentilis</i>
Орко	<i>Falco subbuteo</i>
Късокрил кюкавец	<i>Actitis hypoleucos</i>

7. Биологично разнообразие

7.1. Растителност /Флора/

„Флора” се нарича комплексът от всички растителни видове, които в определен период от време се срещат в даден район - високата дървесна растителност и храстовия подлес на горските масиви, горските култури, тревистата и храстовидна растителност на откритите терени, водната растителност и растителността край водните тела.

Съгласно “Класификационна схема на типовете горски месторастения” територията попада в Мизийската горско-растителна област (М), в Долен равнинно-хълмист и хълмисто-предпланински пояс на дъбовите гори от 0 до 600 м н.в., в подпояса на равнинно-хълмистите дъбови гори от 0 до 400 м н.в.

Според геоботаническото райониране на страната районът на община Крушари се отнася към Европейската широколистна растителност, Илирийска (Балканска) провинция – Лудогорски окръг. Остатъчната естествена растителност се характеризира предимно с мезоксерофитни церови гори и по-слабо участие на благауна. Срещат се още естествени насаждения от обикновен габър (*Carpinus betulus*), келяв габър (*Carpinus orientalis*), благун (*Quercus frainetto* Ten.), космат дъб (*Quercus pubescens*), култури от акация (*Robinia pseudoacacia* L.), черен бор (*Pinus nigra*), червен дъб (*Quercus rubra*), ср. липа (*Tilia tomentosa* Moench) и др. Освен посочените дървесни видове, в района се срещат и следните храстови видове: обикновен дрян (*Cornus mas* L.), обикновена шипка (*Rosa canina*), чашкодрян (*Euonymis europaeus* L.), смрадлика (*Cotinus coggygria* Mill.), обикновен люляк (*Syringa vulgaris*), обикновена леска (*Corylus avellana* L.), черен бяз (*Sambucus nigra*), и др.

Според геоботаническото райониране на растителната покривка на Република България (по Бондев И., 1997 г.), територията на община Крушари попада в Евроазиатска степна и лесостепна област, Долнодунавска провинция.

Долнодунавската провинция се характеризира с остатъчни ксеротермни гори от космат и виргилиев дъб, цер и отчасти благун. Заема крайграничната зона от Тутракан почти до брега на Черно море. По-голямата част е била покрита с ксеротермни гори от космат дъб и цер, а на места в западната част - остатъци от липа и др. В източната част, главно между Добрич и морския бряг, са съществували гори с доминиране на дръжкоцветния дъб, части от които съществуват и сега. В изграждането на растителната покривка на Евксинската и Илирийската провинция освен многобройните европейски и евроазиатски флорни елементи участват и по-специфични, включително балкански и български ендемични флорни елементи. Най-голяма обаче е групата на степните флорни елементи (20 вида):

добруджанско коило (*Stipa lessingiana*), волжки горицвет (*Adonis wolgensis*), емилипопово прозорче (*Potentilla emili-popii*), сивосивкаво сграбиче (*Astragalus glaucus*), донска спарзета (*Onobrychis tanaitica*), драка (*Paliurus spina-christi*), висока превара (*Scutellaria altissima*) и др.

Илирийските балкански ендемити са само 2 вида - янкев зановец (*Chamaecytisus jankae* (Velen.) Rothm.) и прашниковата асинеума (*Asyneuma anthericoides* (Janka) Bornm.). Два вида са евксински - полски ясен (*Fraxinus oxycarpa*), и коленчатото диво жито (*Aegilops geniculata*).

Растителност за територията на община Крушари, се характеризира и определя като ксерофитна и мезоксерофитна, микротермна и мезотермна растителност в ксеротермния дъбов пояс и в хълмистите равнини

- Коренната растителност на територията на общината в този растителен район, е представена от следните типове флористични елементи:

- **Гори от цер (*Querceta cerris*)**

Церовите гори са извънредно богати на дървесни, храстови и тревни видове. В изграждането на места участват с единични индивиди *Ulmus minor* Mill., *Acer campestre* L., *A. tataricum* L., *Fraxinus excelsior* L., *Fraxinus ornus* L., *Carpinus betulus* L., *C. orientalis* Mill., *Sorbus torminalis* (L.) Crantz., *Quercus pedunculiflora* C. Koch, *Q. dalechampii* Ten. От храстите най-често се срещат *Crataegus monogyna* Jacq. (на места формира и добре развит подлес), *Ligustrum vulgare* L., *Cornus mas* L., *C. sanguinea* L., *Euonymus europaea* L. и др.

- **Смесени гори от граница (*Quercus pubescens* Willd.), виргилиев дъб (*Quercus virgiliana* (Ten.) Ten.) и келяв габър (*Caprinus orientalis* Mill.). на места възникнали вторично.**

От формацията на косматия и виргилиевия дъб смесените им гори с келявия габър имат най-широко разпространение. По-големи територии, заети с тях, се намират в Сърнена гора (Сливенско, Старозагорско), Варненско в Предбалкана (около Червен бряг, и др.), по-рядко на други места.

Освен доминиращите видове в дървесния етаж участват още *Quercus cerris* L., *Fraxinus ornus* L., *Quercus frainetto* Ten., *Pyrus pyrausta* (L.) Burgsd. и др. Горите са силно повлияни от човека и в повечето случаи те са повече или по-малко разредени. В тях проникват редица храсти, които на места дори доминират, т. е. извършва се постепенна смяна на горската с храстова растителност. По-често от храстите преобладават *Paliurus spina-christi* Mill., на места *Cotinus coggygria* Scop, и др. и особено много тревни видове като *Poa bulbosa* L., *Dichanthium ischaemum* (L.) Roberty и др.

- **Ксеротермни тревни формации с преобладаване на белизма (*Dichantieta ischaemi*), луковична ливадина (*Poaeta bulbosae*, *Poaeta concinnae*), сади на (*Chrysopogoneta grylli*) и ефемери (*Ephemerela*)**

С деградацията на горите и на храстовите ценози ксеротермната тревна растителност постепенно навлиза в разредените гори и храсталаци, където се формират съответни тревни ценози.

Фитоценозите на садината са изградени от много голям брой видове - над 50, а в южните части техният брой надхвърля 100 вида. Освен едификатора *Chrysopogon gryllus* L. (Trin.), най-често в изграждането на формацията участват *Poa bulbosa* L., *Dichanthium ischaemum* (L.) Roberty, *Festuca valesiaca* Schlecht. ex Gaudin., *Thymus panonicus* All., *Potentilla pedata* Willd. ex Spreng., *Potentilla laciniosa* Waldst. & Kit. ex Nestl., *P. recta* Gr., *Filipendula vulgaris* Moench., *Eryngium campestre* L., *Salvia nemorosa* L., *Salvia nutans* L., и др.

В сединовите ценози често се срещат отделни индивиди или групи от храсти и дървета остатъци от бившите горски и храстови фитоценози. По-често се срещат *Quercus pubescens* Willd., *Quercus virgiliana* Ten., *Quercus cerris* L., *Quercus frainetto* Ten., *Paliurus spina-christi* Mill., и др.

Формацията на луковичната ливадина (*Poa bulbosa* L.) се отнася към ефемероидната растителност и също е широко разпространена в нашата страна предимно на утъпкани почви или с разбит и разпратен повърхностен слой. средизимноморско разпространение.

По-често в изграждането на фитоценозите на луковичната ливадина участват видовете *Festuca valesiaca* Schlecht. ex Gaud., *Chrysopogon gryllus* (L.) Trin., *Dichanthium ischaemum* (L.) Roberty, *Bromus*

squarrosus L., *Scleranthus perennis* gr., *Scleranthus annuus* gr., и др. От ефемерната растителност най-често се срещат формациите на *Brachypodium distachyon* (L.) P. B., *Psilurus incurvus* (Gouan) Schinz & Thell., *Vulpia myuros* (L.) C.C. Gmel., *Vulpia ciliata* Dumort. и по-рядко на други видове. В съобществата на *Poa bulbosa* L. се срещат на места отделни дървета и храсти като *Paliurus spina-christi* Mill., *Pyrus amygdali formis* Vill., *Quercus pubescens* Wi11d., *Asparagus acutifolius* L., *Jasminum fruticans* L. и др., които са остатъци от бившите горски и храстови фитоценози по тези места.

От ефемерната растителност най-често се срещат формациите на *Brachypodium distachyon* (L.) P. B., *Psilurus incurvus* (Gouan) Schinz & Thell., *Vulpia myuros* (L.), *Vulpia ciliata* Dumort. и по-рядко на други видове.

В съобществата на *Brachypodium distachyon* (L.) P. B. най-често участие в изграждането им вземат *Poa bulbosa* L., *Poa concinna* Gaud., *Echinaria capitata* Dest., *Psilurus incurvus* (Gouau) Schitnz et Theel, *Vulpia myuros* (L.) C.C.Gmel., *Aegilops geniculata* Roth., *Cynodon dactylon* Pers., *Tragus racemosus* (L.) All, *Rostraria cristata* (L.) Tzel., *Aira elegans* Willd. ex Gaud., *Trigonella monspeliaca* L., *Medicago minima* (L.) Bart., и др.

Съобществата на *Vulpia myuros* (L.) C. C. Gme1. и *Vulpia ciliata* Dumort. имат по-ограничено разпространение и обикновено са изградени от редица предимно едногодишни видове, характерни и за споменатите вече ефемерни ценози на *Brachypodium distachyon* (L.) P. B. и *Psilurus incurvus* (Gouau) Schitnz et Theel. и др.

- **Мезоксеротермна тревна растителност с преобладаване на луковична ливадина (*Poa bulbosa* L.), пасищен райграс (*Lolium perenne* L.), трескот (*Cynodon dactylon* (L.) Pers.), на места и белизма (*Dichantium ischaemum* (L.) Roberty.) и по-рядко садина (*Chrysopogon gryllus* (L.) Trin.) главно по селските мери**

Тези формации са разпространени главно на терени върху черноземи и смолници. Те са особено характерни в крайселските мери. където почвата е повече или по-малко утъпквана от тревопасните животни. При по-слабо утъпкани почви преобладават мезофитните видове *Lolium perenne* L., *Trifolium repens* L. и др. При утъпкването на почвата, тя до голяма степен се уплътнява и тези видове намаляват, а се увеличават видовете *Cynodon dactylon* Pers. и особено ксеротермните тревни видове *Poa bulbosa* L., *Chrysopogon gryllus* (L.) Trin., *Dichantium ischaemum* L., на места и *Festuca valesiaca* Sch 1ert.

Териториите, заети от селскостопански земи в ксеротермния дъбов пояс и в хълмистите равнини, са доста разнородни по отношение на екологичните условия и по своя произход в смисъл на мястото на кои коренни горски формации са възникнали или създадени.

- **Селскостопански площи на мястото на гори от цер (*Quercus cerris* L.)**

Върху тези земи се отглеждат предимно житни култури (пшеница, царевица), по-малко лозя, овощни градини и др. Разпространени най-вече в района на Добруджа, по-слабо в Плевенско, Троянско, отчасти във Видинско и др.

- **Селскостопански площи на мястото на смесени гори от цер (*Quercus cerris* L.) и виргилиев дъб (*Quercus virgiliana* (Ten.) Ten.) често с примес и от дръжкоцветен дъб (*Quercus pedunculiflora* C. Koch)**

Тези земи са широко разпространени в северната част на Дунавската хълмиста равнина главно върху черноземи и в Южна България предимно върху смолници. Основни култури и тук са житните (пшеница и царевица) и лозята.

- **Изкуствени насаждения от салкъм (*Robinia pseudoacacia* L.)**

Почти навсякъде салкъмовите култури заемат сравнително малки площи, често в съседство с изкуствени насаждения от черен бор. По-големи площи, засадени с *Robinia pseudoacacia* L., се намират в Добруджа (главно източно от Толбухин) и в Дунавската равнина, в повечето случаи в по-северните райони, недалеч от бреговете на Дунав (Врачанско, Плевенско, Търновско, Русенско) и в Сливенско. В някои участъци салкъмовите култури са създадени на мястото на деградирали гори, където и сега се срещат отделни групи дървета и единични индивиди от цер, космат дъб, полски бряст и храсти от *Cotinus coggygia* Scop., и др.

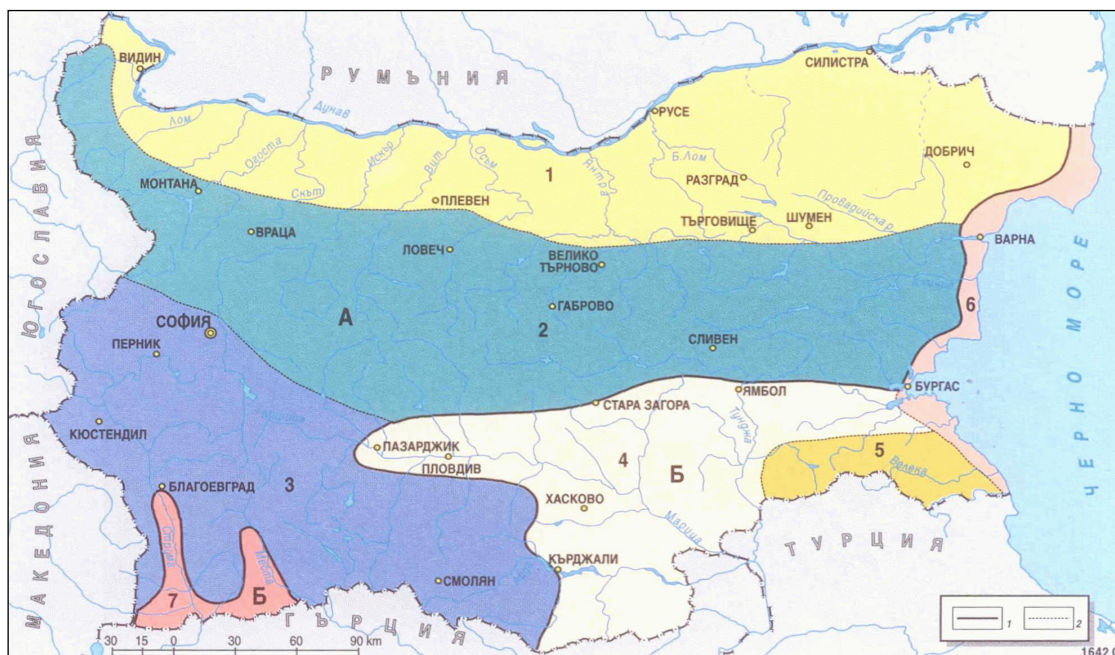
Горските територии в обхвата на община Крушари се стопанисват изцяло от „ДГС Генерал Тошево“ (Североизточно държавно предприятие ДП - гр. Шумен). Горските територии, формиращи дендрогения ландшафт в Община Крушари, заемат площ от 7553.30 ha, което представлява 18.10 % от площта ѝ.

7.2. Животински свят

Сухоzemната фауна на България, в зоогеографско отношение, принадлежи към Палеарктичната зоогеографска област на Холарктичното царство. Значителна част от територията на страната е разположена в Евросибирската зоогеографска подобласт, но граничи и с Медитеранската зоогеографска подобласт. Това е основната причина на територията на България да има два зоогеографски комплекса: северен (евро-сибирски), формиран от студеноустойчиви видове животни, и южен (медитерански), включващ множество топлолюбиви видове. Включва българската част на Южна Добруджа, която е обезлесена и е почти изцяло заета от обработваеми площи.

Според зоогеографското деление на България (Георгиев, 1982), територията на Община Крушари попада в Дунавския район, Добруджански подрайон. Повечето видове във фауната тук са евросибирски и европейски елементи. Сред останалите преобладават видове с холарктично и палеарктично разпространение. Ендемити сред надземната фауна почти липсват, докато при подземната са установени 2 балкански и 4 български ендемита.

В зоогеографски аспект фауната е от палеарктичен тип и по-конкретно от видове предимно на умерените географски ширини, като в района се срещат и известен брой видове с южно разпространение за Европа, т. е. с ареали в Средиземноморската подобласт на Палеарктика, което в климатично отношение е следствие от непосредствената близост на морето, която близост обуславя и по-мекия климат на тези територии. В животинския свят преобладават евросибирски и средноевропейски зоогеографски елементи.

1 – граница между евросибирската (А) и (Б) територия; 2- граница между зоогеографските райони 1. Дунавски район; 2. Старопланински район; 3. Рило-Пирински район; 4. Тракийски район; 5. Странджански район; 6. Черноморски район; 7. Струмско-Местенски район.

Орнитофауната на Добруджанския район е разнообразна, което се дължи до голяма степен на близостта му с Черноморския басейн, както и на карстовите терени със скални венци, представляващи специфични местообитания за определени видове.

Средното поречие на р. Суха река представлява орнитологичен обект с национално значение, в който са установени повече от 190 вида птици. По Суха река са се срещат представителни гнездови популации и група от видове, характерни за откритите пространства и преходните местообитания на

границата на гората – градинската овесарка (*Emberiza hortulana*), синявицата (*Coracias garrulus*), късопръстата чучулига (*Calandrella brachydactyla*), горската чучулига (*Lullula arborea*), полската бълбрия (*Anthus campestris*), совоокия дъждосвирец (*Burchinus oedictemus*), ястребогушото коприварче (*Sylvia nisoria*), червеногърбата сврачка (*Lanius collurio*) и черночелата сврачка (*Lanius minor*).

Сред тях са защитените видове птици червен ангъч - *Tadorna ferruginea*, египетски лешояд - *Neophoron percnopterus*, орел змиар - *Circetus gallicus*, белоопашат мишелов - *Buteo rufinus*, малък креслив орел - *Aquila pomarina* и бухал - *Bubo bubo*. В Добруджанския биогеографски район се срещат и други редки видове птици, като скален орел - *Aquila chrysaetus*, черен щъркел - *Ciconia nigra*, ловен сокол - *Falco cherrug*, белошипа ветрушка - *Falco naumanni*, вечерна ветрушка - *Falco vespertinus*, и др.

Степните птици са представени от голямата дропла (*Otis tarda*), яребицата (*Perdix perdix*), дебелоклюнатата чучулига (*Melanocorypha calandra*), европейският степен орел (*Aquila rapax orientalis*), черногърбото каменарче (*Oenanthe pleschanka*) и моминият жерав (*Anthropoides virgo*).

За територията на общината са характерни и видовете птици, като голям синигер (*Parus major*), южен славей (*Erithacus megarrhynchos*), домашно врабче (*Passer domesticus*), полско врабче (*Passer montanus*), испанско врабче (*Passer hispaniolensis*), скално врабче (*Petronia petronia*), орехче (*Troglodytes troglodytes*), сврака (*Pica pica*), чавка (*Corvus monedula*), полска врана (*Corvus frugilegus*), гарван (*Corvus corax*), сива врана (*Corvus corone ornix*) и др.

Във фаунистично отношение, бозайниците в Добруджански биогеографски район представляват смесен комплекс между видове, обитаващи широколистните гори и такива, които са свързани със степния тип местообитания. Тук са разпространени популациите на степната скачаща мишка (*Sicista subtilis*), но освен нея се срещат още пъстрият пор (*Mustela eversmanni*), степният пор (*Mustela eversmanni*), лалугерът (*Spermophilus citellus*), хомякът (*Cricetus cricetus*), вълкът (*Canis lupus*), лисицата (*Vulpes vulpes*), златката - *Martes martes*, степния пор - *Mustela eversmanni* и др. От синантропните видове бозайници, характерни за населените места се срещат следните видове - белогръд таралеж (*Erinaceus concolor*), белокоремна белозъбка (*Crocidura leucodon*), малка белозъбка (*Crocidura suaveolens*), европейска катерица (*Sciurus vulgaris*), европейски лалугер (*Spermophilus citellus*), обикновен сънливек (*Glis glis*), горски сънливек (*Dromomys nitedula*), домашни мишки (*Mus* sp.), черен плъх (*Rattus rattus*), сив плъх (*Rattus norvegicus*), горски мишки (*Apodemus* sp.), полевка (*Microtus arvalis*), див заек (*Lepus europaeus*), лисица (*Vulpes vulpes*), чепен пор (*Mustela putorius*), белка (*Martes foina*).

Във фауната на този подрайон участват много степни видове като южният зелен гущер (*Lacerta viridis meridionalis*) и добруджанският ивичест гущер (*Lacerta trilineata dobrogica*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*), шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), пъстър смук (*Elaphe quatuorlineata sauromates*), смук мишкар (*Elaphe longissima*), голям стрелец (*Coluber jugularis*) от влечугите.

По отношение на представителите на Клас Безгръбначни фауна е богата, но много слабо проучена. Тя включва червеи от клас *Oligochaeta*, кърлежи и паяци от клас *Arachnida*. От клас Насекоми (*Insecta*) се срещат водни кончета (разред *Odonata*), едnodневки (разред *Ephemeroptera*), дървеници (разред *Hemiptera*), богомолки (разред *Manthodea*), скакалци (разред *Orthoptera*), пчели и оси (разред *Hymenoptera*). По-богато представени са разредите *Coleoptera* (майски бръмбар, торни бръмбари, калинки и др), пеперуди (*Lepidoptera*) и мухи (*Diptera*).

8. Културно-историческо наследство

Съгласно Закона за културното наследство, в сила от 10.04.2009 г., културното наследство обхваща нематериалното и материалното недвижимо и движимо наследство като съвкупност от културни ценности, които са носители на историческа памет, национална идентичност и имат научна или културна стойност.

Географската характеристика и пространственото развитие на селищната структура в община Крушари са предпоставка за заселване на различни цивилизации по територията ѝ още от Древността. В тази връзка, културното наследство в района е резултат от дългогодишното напластяване на отминали цивилизации и епохи, които носят специфична памет и идентичност на мястото.

Районът на Община Крушари е богат на археологически обекти, но много от тях са неизследвани.

Все още непроучени надгробни могили има около селата Добрин, Северняк, Лозенец, Телериг, Габер и др., което е белег на активен поселищен живот през ранните исторически епохи.

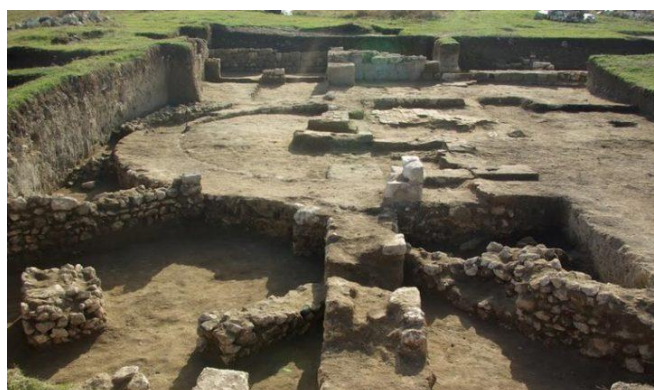
Най-многобройни и разнообразни са историческите обекти от епохата на римското владичество и ранна Византия. На територията на общината е намерена римска и средновековна българска керамика, антични и средновековни селища, част от тях укрепени (т. нар. кале) и с водопроводи.

Районът притежава уникални пещери, обявени за археологически обекти. Това са Скален манастир „Гяур евлери“ (Невернишки жилища), Пещерна колония „Кара кая“ (Черна скала) и Пещерна колония „Балабан кая“ (Голяма скала). „Гяур евлери“ е един от най-ранните скални манастири не само по българските земи, но и на територията на Европа.

Фигура 23. Скален манастир „Гяур евлери“

На територията на община Крушари се намира най-големият укрепен античен център в земите на днешна Добруджа - Залдапа. Тя е родното място на Виталиан - предводител на известния бунт срещу император Анастасий, прераснал в 5-годишна гражданска война. Разположена е в м. Калето, между селата Абрит и Добрин. Има общо 32 крепостни кули с различна форма и размери, 3 главни и 2 по-малки порти. Обликът на укрепителната система свидетелства за късноримския ѝ произход. Величествените мащаби на Залдапа (над 35 ха) и монументалният характер на разкритите градежи не оставят никакво съмнение, че тя трябва да се причисли към най-големите и значителни късноантични градски центрове в тази част на Балканския полуостров.

Фигура 24. Антична крепост Залдапа

На около 1,5 км северозападно от с. Александрия (Капаклии), сред вековни брястове се е намирало двубредното светилище Мустафа Канаат - Св. Илия, известно сред местното население като „Дървеното теке“. Дървеното теке е единствено по рода си за цяла Североизточна България и датира от XVII-XVIII в.

Фигура 25. Двубредно светилище - Мустафа Канаат/ Свети Илия

В с. Поручик Кърджиево се намира още едно казълбашко светилище на Каиб деде. Разположено е в западната част на селото, в дерето на една от напълно запустелите вече махали и представлява голям невялан камък с неправилна форма, без надпис и украса. Обредно свързани с гроба на светеца са разположеният на около 20-на метра вдясно кладенец и многото дървета и храсти.

Фактът, че голяма част от разположените на територията на общината културно-исторически обекти не са изследвани, е предизвикателство за научните среди. Налице е реален потенциал за изучаване, популяризиране и превръщане на историческото наследство в основа на създаване на интегрирани туристически продукти и привличане на интереса към територията.

Таблица 69. Списък на културно историческото наследство на Община Крушари

№	Данни от Националния регистър на недвижимите културни ценности и Публичния регистър на издадените декларационни актове и на актовете за прекратяване на временния режим								
	Наименование на НКЦ	Локализация		Статут по смисъла на ЗКН					
		Населено място	Махала / местност/	Документ за предоставяне на статут:	Декларационни актове:	Документ за определяне на режимите	Вид на НКЦ		Категория на НКЦ
							Според научната и културната област	Според пространствената структура и териториалния обхват	
1	Антична крепост /Абтаатското кале/	с. Абрит	2,5 км югоизточно	ДВ, бр. 73 от 1967 г.			архитектурно-строителна от Античността и Средновековието	единична	местно
2	Древен път "Кесика" /Сечения/	с. Абрит	3 км югоизточно, на десния бряг на Суха река		писмо № 4267 от 23.12.1985 г.		археологическа	единична	
3	Воден каптаж и резервоар	с. Абрит	2,5 км югоизточно на левия бряг на Суха река		писмо № 4267 от 23.12.1985 г.		археологическа	единична	
4	Таен подход, коридор към крепостта Абтаатското кале	с. Абрит	2,5 км югоизточно на левия бряг на Суха река		писмо № 4267 от 23.12.1985 г.		археологическа	единична	
5	Късноантична крепост	с. Александрия	м. "Кузе", 3 км западно	ДВ, бр. 73 от 1967 г.			архитектурно-строителна от Античността и Средновековието	единична	местно
6	Антично селище	с. Благовец	в селото (дн. кв. на село Добрин)	ДВ, бр.73 от 1967 г.			архитектурно-строителна от Античността и	единична	местно

Доклад за Екологична оценка на предварителен проект за „Общ устройствен план на Община Крушари”

							Средновековие то		
7	Абритското кале-развалините на старата римска крепост, намиращо се в землището на с. Добрин, Крушарска община, Добришка околия, отстоящо на 2 км североизточно от с. Добрин на границата със землището на с. Абрит, Коритенска община, при границите за калето, дълбоки долове от три страни	с. Добрин/ с. Абрит		ДВ, бр.180 от 1949 г.			Народна старина	единична	
	Антична крепост Залдапа		м. "Калето"	Заповед № РД-9Р-49 от 26.11.2015 на МК/ДВ, бр. 10 от 2016/		Заповед № РД-9Р-49 от 26.11.2015 на МК/ДВ бр.10 от 2016/ Протокол на комисия от 06.04.2015 г.	археологическа	групова	национално
8	Надгробна могила	с. Добрин	300 м североизточно от стопански двор, непосредствено в ляво от шосето за с. Росица		писмо № 4267 от 23.12.1985 г.		археологическа	единична	
9	Надгробна могила	с. Ефрейтор Бакалово	м. "Мусаджик", 3 км южно		писмо № 4267 от 23.12.1985 г.		археологическа	единична	
10	Скален манастир /Гяуревлери/ /Невернишки жилища/	с. Ефрейтор Бакалово	5 км югоизточно при десния бряг на Добрички дол		писмо № 4267 от 23.12.1985 г.		археологическа	единична	
11	Пещерна колония /Кара кая/ /Черна скала/	с. Ефрейтор Бакалово	5,5 км югоизточно на десния бряг на Добрички дол		писмо № 4267 от 23.12.1985 г.		археологическа	единична	
12	Пещерна колония "Балабан кая" /Голяма скала/	с. Ефрейтор Бакалово	2,6 км южно на десния бряг на Суха река		писмо № 4267 от 23.12.1985 г.		археологическа	единична	

Доклад за Екологична оценка на предварителен проект за „Общ устройствен план на Община Крушари”

13	Пещерна колония "Емин за маара" /Емин ага пещера/	с. Ефрейтор Бакалово	2,5 км север-северозападно на десния бряг на Суха река		писмо № 5423 от 08.11.1988 г.		археологическа	единична	
14	Пещерна обител	с. Ефрейтор Бакалово	2 км северозападно, на левия бряг на Суха река/ 2 км северно от каменния мост на реката/		писмо № 5423 от 08.11.1988 г.		археологическа	единична	
15	Скална килия	с. Ефрейтор Бакалово	1 км запад - северозападно, на десния бряг на Суха река /2 км северно от каменния мост на реката/		писмо № 5423 от 08.11.1988 г.		археологическа	единична	
16	Къща на Радка Илиева	с. Земенци / Земен/			писмо № 222 от 25.01.1983 г.		архитектурно-строителна	единична	
17	Къща на Стоян Костадинов /сега Иван Костадинов/	с. Земенци / Земен/			писмо № 222 от 25.01.1983 г.		архитектурно-строителна	единична	
18	Яташка къща със скривалище дом на Георги и Йонко Георгиеви	с. Земенци	0,5 км северно	ДВ, бр.66 от 1976г.			историческа	единична	местно
19	Партизански бункер	с. Зимница	3,5 км северно	ДВ, бр.66 от 1976г.			историческа	единична	местно
20	Късноантична крепост	с. Капитан Димитрово /Димитриево /	2,5 км западно	ДВ, бр.73 от 1967 г.			архитектурно-строителна от Античността и Средновековието	единична	местно
21	Древен път "Кесика" /Сечения/	с. Капитан Димитрово	3,5 км запад - югозапад от селото, при билната част от височината разположена южно от суходолието Буа дереси /Богата река/, СИ от крепостта Калето		писмо № 1006/20.03.1990 г.		археологическа	единична	
22	Антично селище от римската и късноримската епоха / II - IV в./	с. Капитан Димитрово	1,6 км южно от селото, на двата бряга на долина, до водоизточника Кайнака в м. Сая Кулак /Стая в долината/, в дясно от пътя за гр. Добрич		писмо № 1006/20.03.1990 г.		археологическа	единична	

Доклад за Екологична оценка на предварителен проект за „Общ устройствен план на Община Крушари”

23	Пещерна колония "Буа дели" от късната античност /V-VI в./	с. Капитан Димитрово	3,5 км западно от селото, при десния бряг на суходолието Буа дере, 250 м северозападно от т.нар. Овчарници		писмо № 1006/20.03.19 90 г.		археологическа	единична	
24	Селище от късната римска епоха - IV в от н.е.	с. Капитан Димитрово	2,5 км източно от селото, м. Кованлък долай /Пчелна долина/ и височината Тузлъ борун /Солен нос/, на 150-200 м от границата с Румъния		писмо № 1006/20.03.19 90 г.		археологическа	единична	
25	Таен подземен ходник с водно съоръжение /вероятно от периода IV-VI в./	с. Капитан Димитрово	4 км запад-югозапад от селото при източния отбранителен сектор на крепостта Калето и извън нея		писмо № 1006/20.03.19 90 г.		археологическа	единична	
26	Ранновизантийски /или късноримски/ водопровод /IV-VI в./	с. Капитан Димитрово	3 км запад - югозапад от селото, започва от югоизточната част на рида Деве бой / Дълга камила/ - 300 м югозападно от м. Пчеларник и достига до крепостта Калето		писмо № 1006/20.03.19 90 г.		археологическа	единична	
27	Къща на Стоян Манев Петров	с. Крушари			Списък от 1971 г.		архитектурно-строителна	единична	
28	Къща на Стоян Йорданов	с. Крушари			Списък от 1971 г.		архитектурно-строителна	единична	
29	Дом и одая на Васил Радков	с. Крушари			Списък от 1971 г.		архитектурно-строителна	единична	
30	Къща на Евтим Петров	с. Крушари			Списък от 1971 г.		архитектурно-строителна	единична	
31	Къща на Георги Михов Коканов	с. Крушари			Списък от 1971 г.		архитектурно-строителна	единична	
32	Църква "Св. Димитър"	с. Крушари			писмо № 5586 от 27.10.1986 г.		художествена	единична	
33	Антично селище	с. Поручик Кърджиево	до селото	ДВ, бр. 73 от 1967 г.			архитектурно-строителна от Античността и Средновековието	единична	местно

34	Антично и средновековно селище	с. Телериг	в селото	ДВ, бр. 73 от 1967 г.			архитектурно- строителна от Античността и Средновековието	единична	местно

Таблица 70. Списък на военните паметници на община Крушари

№	Наименование
1	Свободно стояща паметна плоча на загиналите в Отечественната война
2	Мраморна плоча на полковник Антон Дяков Дяков – герой от Първата световна война
3	Паметник на загиналите в Отечественната война
4	Паметник на загиналите в Отечественната война от селищна система Крушари
5	Паметна плоча на загиналите в Отечественната война
6	Паметна плоча на загиналите от с. Телериг в Отечественната война
7	Архитектурен паметник на загиналите във войните през 1912 – 1913, 1915 – 1918, 1944 - 1945

В следващата таблица са описани археологическите обекти от Община Крушари, регистрирани в автоматизираната информационна система “Археологическа карта на България” (АИС „АКБ”) към НАИМ-БАН. В Таблицата са посочени и режимите за ползване на териториите на археологически обекти, определени съгласно чл. 35 от Наредба № 7 на МРРБ от 22 декември 2003 г. за правила и нормативи за устройство на отделните видове територии и устройствени зони, а именно:

- ✓ Режим „А“ – забраняват се всички видове дейности – строителни, добивни, благоустройствени, селскостопански, мелиоративни и други, които нарушават целостта на земния пласт в границите на археологическия обект;
- ✓ Режим „Б“ – относно археологически обекти, попадащи в обработваеми земеделски площи; забраняват се всички видове изкопни работи, както и дълбочинната обработка на почвата (риголване), засаждане на трайни култури с дълбока коренова система, заблацияване и др., които могат да унищожат или засегнат археологическата субстанция в границите на обекта.

Таблица 71: Списък на археологически обекти на територията на Община Крушари

Обект №	Регистрационна карта №	Населено място	Местност	Площ	Категория, опазване	Вид	Хронология	Режим на ползване
1	10002559	Абрит	Калето	300	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.	Базилика, Укрепен квартал	Късна античност, Късна Римска епоха	Б
2	10003936	Ефрейтор-Бакалово		1	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.	Обект с неопределена функция	Късна Желязна епоха	Б
3	10003949	Зимница		1	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.	Селище	Елинистическа епоха, Желязна епоха, Късен неолит	Б
4	10003950	Ефрейтор-Бакалово		5	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.	Селище	Римска епоха	Б
5	10003951	Ефрейтор-Бакалово		5	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.	Селище	Късна античност, Късна Римска епоха	Б
6	10004238	Абрит	500м от крепост Запалда	5	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.	Плосък некропол	Раннославянски период	Б
7	10004288	Абрит		5	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.	Плосък некропол	Късна античност	Б
8	1300151	Крушари	Голямата могила	2	Статут: обявен ПК с национално значение ПМС 1711/10.62 г.	Могилен некропол	Неопределима	А
9	1300152	Абрит	Шесте могили	2	Статут: обявен ПК с национално значение ПМС 1711/10.62 г.	Могилен некропол	Неопределима	А
10	1300153	Абрит	Алма кулак	2	Статут: обявен ПК с национално значение ПМС 1711/10.62 г.	Могилен некропол	Неопределима	А
11	1300154	Александрия	Текето	4	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.	Плосък некропол, светилище	Римска епоха, Възраждане	Б

12	1300155	Бистрец	Иланлъюк	3	Статут: обявен ПК с национално значение ПМС 1711/10.62 г.	Могилен некропол	Неопределима	А
13	1300156	Бистрец	Големите гробища	2	Статут: обявен ПК с национално значение ПМС 1711/10.62 г.	Могилен некропол	Неопределима	А
14	1300157	Бистрец	Ириджебова могила	2	Статут: обявен ПК с национално значение ПМС 1711/10.62 г.	Могилен некропол	Неопределима	А
15	1300158	Габер	Калето	11	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.	Крепост	Късна Желязна Епоха	Б
16	1300159	Добрин	Калето	500	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.	Град, крепост	Неопределима, Късна античност	Б
17	1300160	Добрин	западно от с. Арбит	2	Статут: обявен ПК с национално значение ПМС 1711/10.62 г.	Могилен некропол	Неопределима	А
18	1300161	Добрин	Кошиюк	2	Статут: обявен ПК с национално значение ПМС 1711/10.62 г.	Могилен некропол	Неопределима	А
19	1300162	Загорци	Честите могили	7	Статут: обявен ПК с национално значение ПМС 1711/10.62 г.	Могилен некропол	Неопределима	А
20	1300163	Загорци	Мальови могили	4	Статут: обявен ПК с национално значение ПМС 1711/10.62 г.	Могилен некропол	Неопределима	А
21	1300164	Загорци	Емшеналча	4	Статут: обявен ПК с национално значение ПМС 1711/10.62 г.	Могилен некропол	Неопределима	А
22	1300165	Загорци	Долатеви могили	2	Статут: обявен ПК с национално значение ПМС 1711/10.62 г.	Могилен некропол	Неопределима	А
23	1300166	Коритен	Дълбията	2	Статут: обявен ПК с национално значение ПМС 1711/10.62 г.	Могилен некропол	Неопределима	А
24	1300167	Коритен		2	Статут: обявен ПК с национално значение ПМС 1711/10.62 г.	Могилен некропол	Неопределима	А
25	1300168	Лозенец	Сейтелерюк	4	Статут: обявен ПК с национално значение ПМС 1711/10.62 г.	Могилен некропол	Неопределима	А

26	1300169	Лозенец	Ардалък	4	Статут: обявен ПК с национално значение ПМС 1711/10.62 г.	Могилен некропол	Неопределима	А
27	1300170	Лозенец	в стопански двор	3	Статут: обявен ПК с национално значение ПМС 1711/10.62 г.	Могилен некропол	Неопределима	А
28	1300171	Лозенец	Севдалийска махала	2	Статут: обявен ПК с национално значение ПМС 1711/10.62 г.	Могилен некропол	Неопределима	А
29	1300172	Лозенец	Пресечената могила	3	Статут: обявен ПК с национално значение ПМС 1711/10.62 г.	Могилен некропол	Неопределима	А
30	1300173	Полковник-Дяково	Юкчукур	6	Статут: обявен ПК с национално значение ПМС 1711/10.62 г.	Могилен некропол	Неопределима	А
31	1300174	Полковник-Дяково	източно от шосето за Александрия	4	Статут: обявен ПК с национално значение ПМС 1711/10.62 г.	Могилен некропол	Неопределима	А
32	1300175	Полковник-Дяково		3	Статут: обявен ПК с национално значение ПМС 1711/10.62 г.	Могилен некропол	Неопределима	А
33	1300176	Поручик-Кърджиево	Честите могили	12	Статут: обявен ПК с национално значение ПМС 1711/10.62 г.	Могилен некропол	Неопределима	А
34	1300177	Поручик-Кърджиево		4	Статут: обявен ПК с национално значение ПМС 1711/10.62 г.	Могилен некропол	Неопределима	А
35	1300178	Поручик-Кърджиево	Трънливата могила	2	Статут: обявен ПК с национално значение ПМС 1711/10.62 г.	Единична могила	Неопределима	А
36	1300179	Северняк		2	Статут: обявен ПК с национално значение ПМС 1711/10.62 г.	Могилен некропол	Неопределима	А
37	1300180	Северци	м. Голямата могила и западно от нея	3	Статут: обявен ПК с национално значение ПМС 1711/10.62 г.	Могилен некропол	Неопределима	А
38	1300181	Телериг	Бузлука	2	Статут: обявен ПК с национално значение ПМС 1711/10.62 г.	Могилен некропол	Неопределима	А
39	1300182	Абрит	на южния на бряг на язовира	10	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.	Селище	Първа Българска държава	Б

40	1300183	Телериг	Кереметлика	4	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.	Обект с неопределима функция, Святилище	Римска епоха, Тракийски период	Б
41	1300184	Александрия	Ергека	13	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.	Обект с неопределима функция, Селище	Късна Желязна Епоха, РЖЕ - втори период	Б
42	1300185	Александрия	Кашлъ чаира	2	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.	Плосък некропол	Римска епоха	Б
43	1300186	Александрия	Юртлука	52	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.	Обект с неопределима функция, Селище	Първа Българска държава, Римска епоха	Б
44	1300187	Бистрец	Каратекелник	4	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.	Селище	Първа Българска държава	Б
45	1300188	Бистрец		5	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.	Селище	Първа Българска държава	Б
46	1300189	Бистрец		2	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.	Плосък некропол	Първа Българска държава	Б
47	1300190	Габер	Пандъкльорма н	14	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.	Плосък некропол	Желязна епоха	Б
48	1300191	Габер	източно от Куричешме	5	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.	Селище от градски тип	Първа Българска държава	Б
49	1300192	Зимница	Юртлука	23	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.	Обект с неопределена функция, Селище от градски тип	Първа Българска държава, Римска епоха, Късна Желязна Епоха	Б
50	1300193	Зимница	Гьолгелик	1	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.	Обект с неопределена функция, Святилище	Римска епоха, Късна Желязна епоха	Б
51	1300194	Коритен	Кьойлюка	11	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.	Обект с неопределена функция, Селище	Първа Българска държава, Римска епоха	Б

Доклад за Екологична оценка на предварителен проект за „Общ устройствен план на Община Крушари”

52	1300195	Коритен		11	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.	Селище	Късна Желязна епоха	Б
53	1300196	Лозенец	Юртлука	8	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.	Селище	Желязна епоха	Б
54	1300197	Лозенец	Юртлука	33	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.	Обект с неопределена функция, Селище	Първа Българска държава, Римска епоха, Късна Желязна Епоха	Б
55	1300198	Огняново	Отула	8	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.	Селище	Първа Българска държава, Късна Желязна Епоха	Б
56	1300199	Северняк		10	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.	Селище	Късна Желязна епоха	Б
57	1300200	Телериг		6	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.	Плосък некропол	Първа Българска държава	Б
58	1300459	Загорци		2	Статут: обявен ПК с национално значение ПМС 1711/10.62 г.	Единична могила	Неопределима	А
59	1300483	Лозенец		1	Статут: обявен ПК с национално значение ПМС 1711/10.62 г.	Единична могила	Неопределима	А
60	1300601	Абрит	Кесика	1	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.	Път	Римска епоха	Б
61	1300602	Абрит	Малък кесик	1	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.	Път	Римска епоха	Б
62	1300603	Абрит	Голям кесик	1	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.	Път	Римска епоха	Б
63	1300604	Капитан Димитрово	Деве боюн	12	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.	Крепост-убежище	Късна античност	Б
64	1300605	Телериг	Кереметлика	3	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.	Светилище	КЖЕ - втори период, Римска епоха	Б

65	1300606	Александрия	Кашлъ чаир	45	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.	Селище	Римска епоха	Б
66	1300607	Бистрец	Каратекелник	100	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.	Селище	Римска епоха	Б
67	1300608	Габер	Куру чешма	80	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.	Селище	Римска епоха	Б
68	1300609	Добрин	възвишения на южния бряг на язовира	25	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.	Селище	Римска епоха	Б
69	1300610	Добрин		90	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.	Селище	Римска епоха	Б
70	1300611	Коритен	Юртлука	150	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.	Селище	Римска епоха	Б
71	1300612	Полковник-Дяково	Юртлука	125	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.	Селище	Римска епоха	Б
72	1300613	Поручик-Кърджиево	Орманджика	40	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.	Селище	Римска епоха	Б
73	1300614	Северци	Узун баир	10	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.	Селище	Късна античност	Б
74	1300615	Телериг	Дара орман	60	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.	Селище	Римска епоха	Б
75	1300695	Добрин	землището на с. Благовец - сега Добрин	100	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.	Селище	Римска епоха	Б
76	1300696	Добрин	землището на с. Благовец - сега Добрин	110	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.	Селище	Римска епоха	Б
77	1300697	Полковник-Дяково	м. Петър Желевата нива	120	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.	Селище	Римска епоха	Б

Читалищата са културна институция, която изпълнява учебно-просветителски функции и самодейност. В Община Крушари има седем читалища, като разпределението им по населени места и площ е следната:

Таблица 72. Читалища в община Крушари

Читалище	Площ кв.м.	Брой места	Посещаемост за 2012 г.
НЧ „Светлина – 1945“ - с. Полковник Дяково	375	198	100
НЧ „Втори Юни – 2004“ - с. Александрия	180	50	100
НЧ „Кирил и Методий – 1941“ - с. Ефрейтор Бакалово	586	100	0
НЧ „Христо Ботев – 1940“ - с. Коритен	510	322	100
НЧ „Йордан Драгнев – 1894“ - с. Крушари	710	233	Библиотека и информационен център - 2289 човека., самодейни състави 7 бр. със 107 участника;
НЧ „Асен Златаров – 1962“ - с. Лозенец	870	150	0
НЧ „Стефан Караджа – 1936“ - с. Телериг	510	100	100

9. Фактори, които замърсяват или увреждат околната среда

9.1. Опасни вещества

По смисъла на ЗООС “Опасно вещество“ е:

- за целите на глава седма, раздел II - вещество или смес по смисъла на чл. 3 от Регламент (ЕО) № 1272/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 16 декември 2008 г. относно класифицирането, етикетирането и опаковането на вещества и смеси, за изменение и отмяна на директиви 67/548/ЕИО и 1999/45/ЕО и за изменение на Регламент (ЕО) № 1907/2006 (ОВ, L 353/1 от 31 декември 2008 г.);
- за целите на глава седма, раздел I – всяко вещество или смес, класифицирано в една или повече от категориите на опасност, посочени в част 1 на приложение № 3, или поименно изброено в част 2 на приложение № 3, включително под формата на суровина, продукт, страничен продукт, остатък или междинен продукт, включително вещество, което е възможно да се получи в резултат на протичането на странична реакция или при възникването на авария.

На територията на община Крушари няма производствени единици, които са класифицирани като предприятия с нисък или висок рисков потенциал. Във връзка с това не е необходимо ОУП да се съобразява с осигуряване на необходимите хигиенно-защитни зони.

9.2. Отпадъци

Община Крушари има разработена и приета Програмата за управление на отпадъците за периода 2014-2020 г. Последната е разработена на основание чл. 52 от Закона за управление на отпадъците и в съответствие със структурата, целите и предвижданията на националния план за управление на отпадъците (НПУО). Основната цел е да се определят необходимите мерки за управление на отпадъците в общината, чрез която да се постигне намаляване на въздействията върху околната среда, причинени от образуваните отпадъци, подобряване на ефективността на използване на ресурсите, увеличаване отговорностите на замърсителите и стимулиране на инвестициите в областта на управление на отпадъците.

9.2.1. Генерирани отпадъци на територията на Община Крушари

На територията на Община Крушари се образуват различни видове отпадъци. Тенденциозното им нарастване или пък намаляване е в зависимост от няколко фактора:

- разположение на населените места, инфраструктура, плътност на застрояване;
- брой на населението в тях;
- дейността на населението като източник на образуването;
- икономическото положение.

Битови отпадъци

ТБО и приравнени към тях се получават в резултат на жизнената дейност на хората по домовете, в административни, социални и обществени сгради. Към тях се приравняват и отпадъци от обекти и дейности, когато нямат характер на опасни и в същото време тяхното количество или състав няма да попречи на третирането им съвместно с битовите.

При сравнение количеството на събраните и депонирани през последните две години отпадъци се забелязва увеличение, което сравнено с намаляващото население е недопустимо.

2015 г. - 489,200 тона – 4213 бр. жители

2016 г. - 170,140 тона – 4126 бр. жители

2017 г. - 294,800 тона – 4042 бр. жители

2018 г. - 263,840 тона – 3893 бр. жители

2019 г. - 426 тона извозени, 256 тона депонирани – 3797 бр. жители

2020 г. – 421,040 тона извозени, 332,40 тона депонирани – 3906 бр. жители.

Необходимо е през следващите години усилията да се съсредоточат върху намаляване на количеството и последващо стабилизиране.

Известно е, че БО се формират от жизнената дейност на хората. Количеството и съставът им зависят от мястото на образуване, от стандарта на живот на населението и неговата култура, степента на благоустроеност, начина на отопление и много други фактори. Специфична особеност за количеството на отпадъците генерирани през годината е през второто полугодие да надвишава количеството от първо полугодие. През този период се извършва масово почистване на градинските площи и домовете. Настоящият етап на икономически спад и обедняване на населението, налага на по-голямата част от него да използва като форма на отопляване - твърдо гориво, фактор който не може да бъде пренебрегнат, тъй като количеството сгурия и жар значително се отразява и върху обемът и количеството на отпадъците.

Строителни отпадъци (СО)

Строителните отпадъци се формират основно от строителство, реконструкция и ремонт на сгради. В община Крушари тяхното количество е незначително поради слабо функциониращо строителство, главно по икономически причини и миграция на населението

Няма специални площадки за строителни отпадъци на територията на общината. Транспортирането на строителните отпадъци се извършва от генераторите на отпадъци срещу съответното заплащане до места за временно съхранение.

Производствени отпадъци

На територията на общината няма действащи предприятия

Генерирани опасни отпадъци

Към масово разпространените опасни отпадъци се отнасят стари акумулатори и батерии, живачни лампи, отработени масла и др.

Общинската администрация има задължението да осъществява контрол по дейностите свързани със събирането на такива отпадъци.

Обемисти и специални отпадъци.

Такива отпадъци са старите автомобили, домакински електроуреди, мебели и всички останали отпадъци не попадащи в другите категории. Все още голям брой стари автомобили са на улицата или на неподходящи обществени места.

Селскостопански отпадъци

Типични и характерни за района отпадъци формирани от голяма част от населението са отпадъците от земеделска и животновъдна дейност. Отпадъците са предимно от груби фуражи, животинска торова маса, растителна маса и други, отпаднали при отглеждане на животни и земеделски култури.

За съжаление, този вид отпадък не се оползотворява и хората го изхвърлят в контейнерите за БО, което води до увеличение на количеството, а от там и на отчисленията, които се плащат от общината.

9.2.2. Система за събиране и извозване на отпадъците

Относителният дял на обслужваното население в община Крушари от системи за организирано събиране на отпадъците е 100%. Проблеми с нерегламентираните сметища не съществуват. Общината е извършила рекултивация на нерегламентирани сметища.

Община Крушари е партньор заедно с още 8 общини от територията на Добричка и Шуменска област /Добрич, Добричка, Тервел, Каварна, Балчик, Шабла, Генерал Тошево и Никола Козлево/ в изграждането на регионалното депо за твърди битови отпадъци, въведено в експлоатация от 01.03.2015 г. Площта на клетката за депониране на отпадъците е 30 030 кв.м, а обемът и е 240 000 куб.м. При строителството предварително са оформени дъното и откосите на клетката. Долният изолационен екран на клетката е изграден от минерален запечатващ пласт/глина/ с дебелина 50 см. Върху минералния екран е положена геомембрана на ивици със застъпване. Целта им е да предпази земната основа от проникване на инфилтрат от отпадъчното тяло на депото. Върху мембраната е положен геотекстил, който я предпазва от нараняване. Изградена е дренажна система за отвеждане на инфилтрата. Тя се състои от дренажни тръби, а дъното и откосите на клетката са застлани с промита речна баластра.

В приемната зона на депото са разположени следните обекти: Регистрация и охрана, Административно битова сграда с лаборатории, Съоръжения за рециклиране на материали, Площадка за компостиране, Склад за временно съхраняване на опасни отпадъци от бита, Пункт за зареждане с гориво, Резервоар за вода с обем 540 куб.м, Резервоар за вода с обем 160 куб.м за противопожарни нужди, Гараж с автомивка и ремонтно техническа работилница, Трансформаторен пост и аварийен генератор, ЛПСОВ, Площадка за раздробяване на строителни отпадъци и Сондаж.

Съгласно издаденото Комплексно разрешително No 433НО--ИО-АО/2012г. на обекта дневния капацитет на РД Стожер е 130 тона/24 часа, а общия капацитет за депониране е 685 000 тона.

Община Крушари извозва ежеседмично ТБО в Депо – с. Стожер. Във всички населени места са разположени метални контейнери тип „Бобър”. Общо в общината във всички населени места са разположени 330 контейнера.

В община Крушари са приети следните наредби, които регламентират събирането и извозването на ТБО :

1. Наредба №15 за управление и финансиране на дейностите по третиране на битови и строителни отпадъци на територията на община Крушари
2. Наредба №18 за изграждане и опазване на зелената система на територията на община Крушари.

Предстои актуализация на Програмата за управление на отпадъците.

9.3. Рискови енергийни източници - шум, вибрации, радиации

9.3.1. Шум

Шумът е фактор, въздействащ върху всички живи организми и околната среда. Под шум се разбира всеки нежелан звук, който причинява неприятно или смущаващо възприятие или има увреждащо действие. С понятието шум се определя комплекс от звуци в широк честотен диапазон - от

16 Hz до 20 kHz, които оказват неблагоприятно въздействие върху човешкия организъм. Няма област и човешка дейност, при които да не се наблюдава шумово излъчване. Недвусмислено е установено, че шумът има висока социална цена. Той трябва да се възприема не по-малко сериозно от другите видове замърсявания, тъй като влиянието му върху човешкото здраве е съизмеримо с тяхното. Шумът в околната среда, причинен от транспортните, промишлените и ремонтните дейности, е един от главните екологични проблеми в урбанизираните територии. Количествено шумът се оценява чрез величината „ниво на звуковото налягане” и се изразява с мерната единица Децибел (dB). В околната среда преобладават променливите шумови емисии. За оценяването им е въведен терминът „еквивалентно ниво на шума L_{eq} [dB(A)]”.

Съществуват многобройни по разнообразие мерки за намаляване нивата на шум от основните съществени източници в околната и жизнената среда – автомобилен, железопътен и въздушен трафик, от промишлени производства и всички останали локални източници. Най-натоварени в акустично отношение са големите градове в страната. Това се дължи на непрекъснато нарастващия брой на транспортните средства. Недостатъците в градоустройствените и в транспортно-комуникационните планове, както и неефективното до този момент планиране и управление на акустичната среда от страна на общинските власти, са фактори, които допълнително утежняват акустичната обстановка в населените места.

Оценката, управлението и контролът на шума в околната среда, причинен от автомобилния, железопътния, въздушния и водния транспорт, както от промишлените инсталации и съоръжения и от локални източници на шум, се регламентират чрез Закона за защита от шума в околната среда, в сила от 01.01.2006 г. (посл. изм. и доп. ДВ. бр.101 от 27 Ноември 2020 г.), както и чрез подзаконовите документи към него, издадени в съответствие с изискванията на чл. 11 и чл. 14.

Един от тези документи е Наредба № 6 от 26 юни 2006 г. на Министерство на здравеопазването и Министерство на околната среда и водите (Обн. ДВ. бр.58 от 18 Юли 2006г., изм. и доп. ДВ. бр.26 от 29 Март 2019 г.). С нея се определят:

1. Показателите за шум в околната и жизнената среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието;
2. Граничните стойности на показателите за шум в околната и жизнената среда;
3. Методите за оценка на стойностите на показателите за шум в околната и жизнената среда и на вредните ефекти от шума върху човешкото здраве;
4. Граничните стойности на нивата на проникващ шум в помещенията на жилищни сгради, сгради със смесено предназначение и обществени сгради, включително обекти с обществено предназначение;
5. Методите за оценка на нивата на проникващ шум в помещенията на жилищни сгради, сгради със смесено предназначение и обществени сгради, включително обекти с обществено предназначение.

По този начин се създава възможност за оценки и прогнози за състоянието на шумовото натоварване в урбанизираните територии и в тихите зони извън тях, за разработването на стратегически карти за шум и планове за действие с оглед защита здравето на населението и подобряване качеството на живот.

Граничните стойности на нивата на шума в различни територии и устройствени зони в урбанизираните територии и извън тях са определени в Таблица № 2 от Приложение № 2 към чл. 5 от Наредба № 6/2006 г. на МЗ и МОСВ както следва:

Таблица 73.

№	Територии и устройствени зони в урбанизираните територии и извън тях	Еквивалентно ниво на шума в dB(A)		
		ден	вечер	нощ
1	2	3	4	5

1.	Жилищни зони и територии	55	50	45
2.	Смесени централни градски части	60	55	50
3.	Територии, подложени на въздействието на интензивен автомобилен трафик	60	55	50
4.	Територии, подложени на въздействието на релсов железопътен и трамваен транспорт	65	60	55
5.	Територии, подложени на въздействието на авиационен шум	65	65	55
6.	Производствено-складови територии и зони	70	70	70
7.	Зони за обществен и индивидуален отдих	45	40	35
8.	Зони за лечебни заведения	45	35	35
9.	Зони за научноизследователска и учебна дейност	45	40	35
10.	Тихи зони извън агломерациите	40	35	35

Забележка. Граничната стойност на максималното ниво на шума при прелитане на летателно средство над определена територия е 85 dB(A).

С Наредба № 4 от 27 декември 2006 г. на МРРБ, МЗ, МВР и МОСВ за ограничаване на вредния шум чрез шумоизолиране на сградите при тяхното проектиране и за правилата и нормите при изпълнението на строежите по отношение на шума, излъчван по време на строителство, се определят:

1. Техническите изисквания за защита от шум на сградите при проектирането им;
2. Техническите правила за изпълнение на строителните и монтажните работи (СМР), чрез които се осъществява защитата от шум в сградите;
3. Техническите правила и норми за извършване на СМР при изпълнението на строежите по отношение на шума в околната среда;
4. Изискванията към инвестиционния проект на строежа.

Наредбата се прилага при проектиране и изпълнение на жилищни сгради и на сгради за обществено обслужване в областта на здравеопазването, образованието, културата и изкуството, търговията, общественото хранене, хотелиерството и услугите, административни и производствени сгради. Изискванията на наредбата за ограничаване на шума, излъчван при изпълнението на СМР, се прилагат за всички строежи.

От 12.02.2011 г. е в сила и Наредба № 54 от 13.12.2010 г. на МЗ и МОСВ за дейността на националната система за мониторинг на шума в околната среда и за изискванията за провеждане на собствен мониторинг и предоставяне на информация от промишлените източници на шум в околната среда (отменяща Наредба № 2 от 2006 г.). С тази наредба се уреждат редът и начинът на функциониране на националната система за мониторинг на шума в урбанизираните територии, като и изискванията за провеждане на собствен мониторинг и предоставяне на информация от промишлените източници на шум в околната среда. Целта на Наредбата е да се оцени шумовото натоварване в урбанизираните територии, създавано от основните източници на шум. Съгласно тази наредба РЗИ по места провеждат регулярни измервания на шумовите нива в пунктове, определени съгласно Методика на МЗ.

Транспортен шум

Основните източници на шум в урбанизираните територии са транспортните средства. Интензивният автомобилен трафик е основния фактор, който влияе върху акустичната среда в селищните територии. Автотранспортният шум е в пряка зависимост от интензивността на движението, скоростта и структурата на транспортния поток, пропускателната способност на пътните артерии, възрастта на автомобилния парк, вида и качеството на пътната настилка, ситуационното и нивелетно разположение на пътя и характера на терена встрани от него.

Основният шумов фон се създава от автомобилите – леки и товарни и тези на масовия градски транспорт. През последните години в резултат на масовия внос на автомобили предимно „втора

употреба” автомобилният парк в страната е основно подменен. Въпреки че повечето от автомобилите са втора употреба, нивото на излъчвания от тях шум е значително по-ниско спрямо шума от използваните преди това, но същевременно техният брой се увеличава интензивно. Най-високи нива на шума се предизвикват от средствата на масовия градски транспорт, особено от много остарелите автобуси, от товарните камиони и др.

Пътната инфраструктура на територията на община Крушари е сравнително добре изградена и свързва общината със съседните общини, а от там и с цялата страна.

Териториалната достъпност се осъществява чрез сухопътни транспорти връзки. Те подробно са описани в *раздел I.4.5.* на настоящия доклад. **През територията на Общината не преминават пътища от висок клас (автомагистрала, първокласни и второкласни пътища) от РПМ.**

Транспортният достъп и вътрешнообщинската достъпност в община Крушари се осъществява чрез пътна мрежа с дължина от 152,2 км.; основните транспортни артерии са пътищата от третокласната републиканска пътна мрежа с дължина 90,2 км. Състоянието ѝ е задоволително. В последните 5 години е извършено цялостно асфалтиране на пътя Крушари-Ефрейтор Бакалово-разклона /Добрич-Силистра/ и частично асфалтиране на участъци от четвъртокласната мрежа. В публикувания Отчет за изпълнението през 2019 г. на мерките, заложен в ОПР на община Крушари е отчетено, че изцяло е завършен проект „Рехабилитация /реконструкция/ изграждане на улична мрежа, в т.ч. тротоари, в с. Загорци, с. Бистрец, с. Ефрейтор Бакалово, с. Полковник Дяково, с. Телериг, с. Абрит и с. Лозенец на стойност 1205,00 хил. лв. от Централния бюджет за Община Крушари; в процес на оценка е проект за „Рехабилитация на част от улица „Черно море” и улица „Изгрев” в с. Крушари, община Крушари, област Добрич” на стойност 137,26 хил. лв. Също така до края на плановия период през 2020 г. за подобряване на транспортната достъпност в програмата за реализация са заложили и следните проекти:

- ✓ Рехабилитация на общински път 3172 /III-7001/Кап.Димитрово-Габер-Огняново-/DOV 2171/ от км + 0+000 до км 11+400;
- ✓ Изграждане на обслужващ път до местността Текето в землището на с.Александрия, община Крушари;
- ✓ Ремонт на улици в община Крушари по ПМС 260 от 24.11.2017 г.;
- ✓ Ремонт на пътни настилки на общински пътища и улици в община Крушари.

Улиците в общината са 90,64 км, от които около 36 км са без настилка. Общото им състояние е лошо. В рамките на възможностите на общинския бюджет се планират средства за рехабилитацията им.

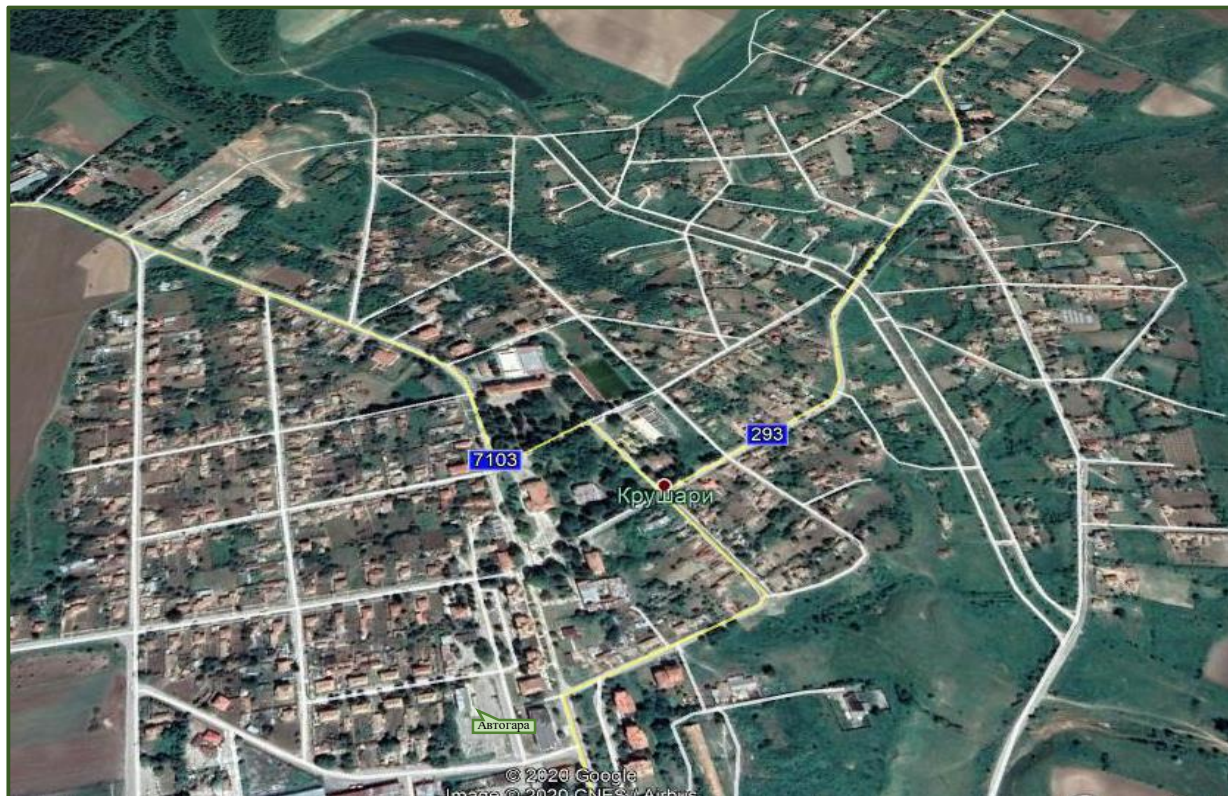
Общината се обслужва от автомобилен транспорт. Транспортните линии са недостатъчни - в повечето населени места дневно преминава един автобус. Отдалечените села имат лоша връзка с общинския и областния административен център.

Интензивността на автомобилния трафик е основен фактор, който влияе върху акустичната среда в населените места. **На територията на общината няма пункт от мрежата автоматични преброителни пунктове АЗУПТ на АПИ.** Най-близкият автоматичен преброителен пункт до територията на общината е на път II-29, намиращ се до областния център Добрич и данните от него не могат да се използват за оценка на акустичното натоварване в общинския център Крушари. Няма информация за проведено преброяване за интензивността на автомобилното движение на територията на Общината.

Транспортите потоци по местните пътища обикновено са с ниска часова интензивност, движението е с по-малка скорост и не възникват значителни шумови емисии, които да създават наднормени еквивалентни шумови нива при прилежащите територии. За това допринася и наличието на крайпътна и дворна растителност, която поглъща и изолира възникващите временни шумови емисии от преминаващи транспортни средства. Състоянието на пътната настилка също оказва влияние върху акустичната среда. В този смисъл проведените ремонти и рехабилитационни мероприятия се отразяват благоприятно на акустичната среда в общината.

В общинския център Крушари има изградена автогара - Автогара Крушари (Фигура 26). Тя е ситуирана в южния рядконаселен край на жилищната зона, на достатъчно разстояние от жилищните

сгради. Транспортните линии на територията на Общината като цяло са недостатъчни - в повечето населени места дневно преминава само един автобус. Това обуславя и незначителното шумово натоварване от този вид транспорт. В допълнение акустичната среда в жилищните зони се благоприятства от наличната дървесна и храстова растителност по улиците и в дворовете на населените места.

Фигура 26. Автогара Крушари

На територията на Община Крушари не попада съществуваща железопътна инфраструктура. (писмо на ДП „Национална компания железопътна инфраструктура” № ЖИ 7754/27.02.2019 г.). Респективно няма акустични въздействия от този вид транспорт върху жилищните зони и в околната среда.

Като цяло транспортната инфраструктура на община Крушари не натоварва съществено акустичната среда на нейната територия. Бъдещо подобряване състоянието на пътните настилки, улици и тротоари, съчетано със съответно озеленяване, би се отразило положително както в екологичен аспект като цяло, така и върху акустичната среда в прилежащите територии и в жилищната зона на община Крушари.

Източници на шум от битов характер

На второ място са локалните източници на шум и шум от битов характер – строителни и ремонтни дейности, товаро-разтоварни работи, събиране на сметта, игри на деца (училища, детски градини, детски площадки) и др.

Следващият по значение фактор, който влияе върху акустичната среда в жилищните зони, е шумът, излъчван от заведенията за обществено хранене, увеселителните заведения, различните сервиси и авторемонтните работилници, разположени в непосредствена близост до жилищните сгради.

Съгласно регламентираната и ръководена от Министерство на здравеопазването „Система за контрол, ограничаване и намаляване на комуналния шум в населените места” в общинския център Крушари няма обособен пункт за измерване на шумовите характеристики. Поради това община Крушари не разполага с реални данни за акустичната обстановка в жилищната зона. От РЗИ Добрич

извършват локално замерване при евентуално подадени сигнали от жители на населените места. Няма данни за постъпили жалби и проведени измервания на територията на община Крушари.

Индустриален шум

Шумът от производствените дейности в урбанизираните територии засега е на трето място. В голямата си част тези дейности са обособени в промишлените зони и/или са извън границите на населените места. Проблем биха могли да създават малките производствени предприятия, разположени в близост до жилищните сгради, а именно дървообработващи предприятия, предприятия за алуминиева дограма и др.

Според основните икономически показатели територията на община Крушари е със слабо развита икономика. Промислеността като отрасъл в Общината почти не е застъпена. Единствените представители на промислеността са шивашка фирма, хлебопекарни и автосервиз. Всички изброени предприятия са с незначителен дял и принос в икономиката на общината. Не малка част от тях са със затихващи функции и намаляващ пазарен дял, а за други тепърва предстои да се доказват в условията на пазарна икономика. През последните години има и фалирали предприятия.

Изпълнителната агенция по околна среда (ИАОС) към МОСВ осъществява мониторинг на шума от промишлени източници, чиято цел е да предоставя информация за състоянието на акустичната среда в населените места вследствие дейността на промишлените предприятия – източници на шумово излъчване. ИАОС поддържа и актуализира база данни с измерванията на акустичното натоварване, която включва:

- Нивото на шума по границата на промишления източник в dB(A);
- Нивото на шума в мястото на въздействие - най-близката жилищна или обществена сграда в dB(A).

За осъществяване ефективен контрол на шума, излъчван от промишлени инсталации и съоръжения, съгласно разпоредбите на Закона за защита от шума в околната среда РИОСВ Варна извършва контролна дейност по утвърден график съвместно с ИАОС-Регионална лаборатория Варна; измерванията се извършват, прилагайки „Методиката за определяне на общата звукова мощност, излъчвана в околната среда от промишлено предприятие и определяне нивото на шума в мястото на въздействие”, утвърдена със заповед № РД-613/08.08.2012 г. на Министъра на околната среда и водите. Територията на община Крушари попада в обсега на контрол на РИОСВ Варна. Съгласно годишните доклади за състоянието на околната среда не са извършвани проверки и измервания за състоянието на акустичната среда в този район. Няма и предприятия, попадащи в обхвата на комплексния разрешителен режим, съгласно изискванията на Наредба № 54/2010 г. на МЗ и МОСВ. Също така няма информация за постъпили жалби и сигнали.

От изложението до тук може да се направи изводът, че акустичната обстановка на територията на община Крушари като цяло е необременена и не се наблюдават трайни наднормени шумови натоварвания на околната среда. Съгласно ОПООС 2018-2022 г. на територията на Общината не се превишават пределно допустимите норми и съответно шумът не може да бъде причислен към основните екологични проблеми.

9.3.2. Вибрации

Физическото определение за вибрации е „механично трептене на еластична среда”. Измерването на вибрациите е наложително, за да се оцени както влиянието им върху експлоатационния срок на машините, така и да се установи прякото въздействие върху здравето на човека. От голямо значение е и обстоятелството, че вибрациите, пренасяни от машините, конструкциите и сградите, се излъчват в околното пространство като шум, което води до влошаване на общата акустична обстановка.

От 12 юни 1989 г. е в сила Директива 89/391 ЕИО - „Рамкова директива“ за БЗР (безопасност и здраве при работа) за въвеждане на мерки за насърчаване подобряването на безопасността и здравето на работниците на работното място. Рамковата директива с нейното широко приложно поле и други директиви, посветени на конкретни аспекти на безопасността и здравето при работа, са основата на европейското законодателство в областта на безопасността и здравето.

На основата на Директива 89/391 ЕИО и подчинената на нея Директива 2002/44/ЕС-Вибрации у нас от МЗ и МТСП е разработена Наредба № 3, ДВ, бр. 40/2005 г. за защита на здравето и безопасността на работещите от рискове, свързани с експозицията на вибрации. Европейската директива, както и Наредбата, въвеждат не само нормите, но и методите на измерване и оценка, задълженията на работодателите, здравните аспекти и наблюдение и др. информационни приложения, посочени подробно в международните стандарти, третиращи общите и локални вибрации.

Освен Наредба № 3, ДВ, бр. 40/2005 г., у нас е действаща и Наредба № 45 за норми за допустимите стойности на вибрациите в жилищните сгради, издадена от Министъра на народното здраве и Председателя на Комитета по архитектура и благоустройство, обн., ДВ, бр. 4 от 15.01.1980 г., в сила от 01.01.1980 г.

На територията на община Крушари кратковременни вибрации в околната среда биха могли да възникват от преминаващи тежкотоварни МПС и строителни машини, от извършвани строително-ремонтни дейности и други. Същите източници, както и действаща наблизо строителна техника, биха могли да предизвикат такива вибрации и в жилищни сгради. За сега няма систематизирани наблюдения и резултати от проведени измервания на вибрации за жилищните райони на община Крушари. Предполага се, че съответните оператори взимат необходимите мерки за поддържане в изправност на наличната им техника и за минимизиране във времето на извършваните с тази техника операции, така че да са сведени до минимум евентуално възникнали вибрации в прилежащите терени.

Няма информация за оплаквания от граждани, свързани с шум и вибрации от заведения за развлечение, разположени в жилищни зони и сгради на територията на община Крушари.

9.3.3. Йонизиращи лъчения

Йонизиращите лъчения, които съкратено се наричат с придобилия гражданственост термин “радиация”, са неизбежен факт в живота на човечеството. Радиацията, респективно нейните източници са съществували и съществуват в природата; това са естествените радиоактивни източници. Радиоактивни източници могат да бъдат получавани и по изкуствен начин, т.нар. техногенни източници. Развитието на съвременната цивилизация е неразривно свързано с все по-широкото използване на различни по вид и интензитет източници на радиация, създадени от човека. Броят на хората, които влизат в контакт с източници на йонизиращи лъчения и биха могли да бъдат облъчени от тях, непрекъснато нараства. Така проблемите за радиацията от чисто научни, технологични и икономически се превръщат и в социален проблем на нашето съвремие.

Разпространените в природата естествени радионуклиди заедно с космическото лъчение създават т.нар. *естествен радиационен фон*, който въздейства непрекъснато на всички живи организми на планетата.

Естественият радиационен гама-фон е физична характеристика на околната среда и представлява полето на гама-лъчите, в което се намират всички живи организми на Земята. Измерваната величина е мощност на дозата на гама-лъчението и е специфична за всеки пункт, област, регион. Данните за мощността на дозата гама-лъчение за страната се получават в реално време от 26 постоянни локални мониторингови станции (ЛМС) на Националната автоматизирана система за непрекъснат контрол на радиационния гама-фон, администрирана от Изпълнителната агенция по околна среда. Най-близо разположена до община Крушари е ЛМС в гр. Тервел. През последните години стойностите на гама фона, отчетени в тази станция, по данни от ИАОС варират в диапазона 0,08 - 0,09 микроСиверта/час, като остават в ниски, рамките на характерните стойности за страната.

Радиационното състояние на околната среда се контролира чрез измервания на естествения радиационен (наречен „гама”) фон, а също така и чрез оценяване съдържанието на естествените радионуклиди Уран-238, Радий-226, Торий-232, Калий-40 и други в различните компоненти на околната среда. С това са ангажирани Министерството на околната среда и водите, Министерството на здравеопазването, Националният център по радиобиология и радиационна защита и други институции чрез своите регионални поделения.

Различното съдържание на естествените радионуклиди в почвите се дължи на наличието и специфичното им за всеки регион разпределение в почвообразуващите скали. Принципно е невъзможно

изработването на нормативен документ, определящ гранични стойности на това естествено съдържание. Поради това измерените стойности се сравняват с фонове величини, определени след множество дългогодишни измервания и характеризиращи почвите, незасегнати от стопанска дейност в отделните области от страната. Пробите се вземат от почвен слой 0÷20 cm и се извършва гама-спектрометричен анализ за определяне съдържанието на естествени и техногенни радионуклиди в тях. Вземането на извадките за изпитване е съпътствано с измерване на гама фон в конкретния пункт.

Радиологичният мониторинг на необработваемите почви, извършван от ИАОС, се осъществява в мрежа от над 400 постоянни пункта за наблюдение, равномерно разпределени по цялата територия на страната. Пунктът за община Крушари е при общинския център Крушари. Радиационният мониторинг се осъществява от ИАОС – Регионална лаборатория Варна.

Съгласно информацията от ИАОС в публикуваните годишни доклади за състоянието на околната среда, през последните години съдържанието на контролираните радионуклиди в повърхностния 20-сантиметров почвен слой за района на община Крушари не се различава от характерните за региона и е в долната част на диапазона от фонове концентрации за страната.

Отложеният на територията на страната Цезий-137 (^{137}Cs) вследствие аварията в Чернобилската АЕЦ през 1986 г. за община Крушари е в най-ниския диапазон 0 - 50 Bq/kg (ИАОС ГД 2019 г.) На територията на общината през последните години не е констатирано допълнително радиационно замърсяване на околната среда.

За нуждите на промишлеността, селското стопанство, здравеопазването и др. в открит или закрит вид се използват изкуствени източници на йонизиращи лъчения (изкуствени радиоактивни източници). Чрез тях се извършват диагностика, стимулират се оздравителни процеси, определят се плътности, размери, дефекти, неутрализира се статично електричество и др. Всички обекти, на чиято територия се използват такива източници, се контролират от съответните звена на РЗИ. Тези обекти притежават необходимите разрешителни документи съгласно нормативните изисквания на Закона за безопасно използване на ядрената енергия (ЗБИЯЕ) (обн. ДВ. бр. 63 от 28 Юни 2002 г., посл. изм. и доп., бр. 77 от 18.09.2018 г., в сила от 01.01.2019 г.) и подзаконовите разпоредби, издадени от Агенцията за ядрено регулиране (АЯР). За територията на община Крушари няма информация за констатирани инциденти с такива източници.

9.3.4. Нейонизиращи лъчения

Нейонизиращи лъчения са електромагнитните лъчения, които поради своята същност не предизвикват йонизация в средата, през която преминават.

Спектърът на нейонизиращите електромагнитни излъчвания включва ултравиолетовите, видимите, инфрачервените лъчи и радиовълните.

Източници на електромагнитни лъчения в околната среда са високоволтните електропроводи и съоръжения от електропреносната мрежа. Те са с определена зона на въздействие в границите на съответните сервитути. Многобройните трафопостове, изградени в жилищните зони преди години, са ситуирани съгласно действащата тогава Наредба № 7 за хигиенните изисквания за здравна защита на селищната среда (отменена по-късно, ДВ, бр. 38/17.05.2011 г.). По този начин се ограничава евентуалното вредно въздействие на ЕМП в прилежащите жилищни зони. Това се отнася и за населените места на община Крушари.

Открит остава въпросът за въздействието на електромагнитните излъчвания от многобройните антени и базови станции на мобилните оператори в населените места. Резултатите от измервания на параметри на ЕМП би следвало да се оценят за съответствие с изискванията на Наредба № 9 от 1991 г. за пределно допустими нива на електромагнитни полета в населени територии и определяне на хигиенно-защитни зони около излъчващи обекти (обн., ДВ, бр. 35 от 1991 г.; попр., бр. 38 от 1991 г., изм. доп. ДВ бр. 8/2002 г.)

Пределно-допустимите нива на напрегнатостта и на плътността на енергийния поток на електромагнитните полета (ЕМП) в селищата и зоните за продължително обитаване, курортните зони, зоните за отдих и лечение и др. в границите на тяхната регулация, определени с издадената от МЗ и МОСВ Наредба № 9/03.05.1991 г. (ДВ бр. 35, попр. ДВ бр. 38/14.05.1991 г., изм. ДВ бр. 8/22.01.2002 г.)

за пределно допустими нива на електромагнитни полета в населени територии, са представени в следващата таблица.

Таблица 74.

№ по ред	Честотен обхват, в който работи излъчвателят	Пределно допустимо ниво
1	от 30 до 300 kHz	25 V/m
2	от 0,3 до 3 MHz	15 V/m
3	от 3 до 30 MHz	10 V/m
4	от 30 до 300 MHz	3 V/m
5	от 0,3 до 30 GHz	10 μ W/cm ²

Честотният обхват, определен с Наредба № 9 като вреден над определено ниво на лъчението на териториите на населените места, е с граници от 30 kHz до 30 GHz.

Освен Наредба № 9/1991 г. всички мобилни оператори са задължени да спазват и *Техническите изисквания за работа на електронни съобщителни мрежи от спътникови радиослужби и съоръженията, свързани с тях*, издадени от Комисията за регулиране на съобщенията (В сила от 25.01.2008 г. Обн. ДВ. бр.8 от 25 Януари 2008г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.87 от 9 Октомври 2020г.)

Съгласно тези изисквания операторите трябва да предприемат такива мерки, че да намалят до минимум риска за населението от вредните електромагнитни полета и излъчвания, като разполагат електронните съобщителни устройства на такива места, където населението ще бъде най-малко изложено на вредни излъчвания.

В тези изисквания е заложено и спазването на стандарта EN 50 360 - европейски стандарт за хигиенни изисквания за честоти от 300 MHz до 3 GHz.

В момента за всеки обект, който по своето основно предназначение излъчва, пренася или трансформира електромагнитна енергия, се определя конкретна хигиенно-защитна зона. На основание чл. 35 от *Закона за здравето* местоположението на обекта се съгласува от Главния държавен здравен инспектор само при условие, че сградите и местата за постоянен или инцидентен престой на хора не попадат в границите на хигиенно-защитната зона на конкретния излъчвател.

Телекомуникационната мрежа на територията на община Крушари е представена в съответната част на *раздел I, т. 4.6.2.* от ДЕО на ОУПО.

В РЗИ Добрич се поддържа регистър на източниците на ЕМП и съгласно годишните доклади се извършва мониторинг на базовите станции, източници на нейонизиращо лъчение. Целта на мониторинга е да бъдат обхванати с контролни измервания регистрираните на територията на областта базови станции, както в гъстонаселени жилищни райони, така и в близост до детски, учебни и лечебни заведения. В община Крушари има регистрирани 4 броя такива обекти - по един на „БТК“ ЕАД и „А1 България“ ЕАД и два броя на „Теленор България“ ЕАД. За сега няма информация за проведени измервания за параметрите на сумарните електромагнитни полета, достигащи до жилищни сгради, детски градини, училища и други обществени заведения конкретно на територията на община Крушари. Регистрираните мобилни оператори не покриват изцяло територията на Общината, като все още има селища без телефон и мобилно покритие.

Източник на електроенергия на територията на община Крушари е общата електроенергийна система на страната. Електроснабдяването се осигурява от „Енерго Про - Варна“ ЕАД, клон Добрич. Подробно описание на електроенергийната система на територията е представено в *раздел I, т. 4.6.1.* Изградена е една подстанция 110/20 kV, ситуирана в района на с. Крушари, която обслужва цялата територия на общината. Междуселищната електропреносна мрежа със средно напрежение 20kV е тип въздушна и е в добро състояние. Изградени са 132 трафопоста, ситуирани съгласно действащите нормативни изисквания така, че да не създават допълнително акустично и електромагнитно натоварване

в съседните жилищни зони и сгради. Вътрешноселищната мрежа с ниско напрежение е в лошо състояние; на частичен ремонт и подмяна подлежи мрежата в селата.

За съществуващите електропроводи на територията на общината са осигурени обслужващи сервитути за профилактика и ремонт, като са спазени изискванията на издадената от МЕ, МЗХ и МРРБ Наредба № 16 от 2004 г. за сервитутите на енергийните обекти (ДВ, бр. 88 от 2004 г., изм. ДВ, бр. 77 от 2 септември 2008 г., ДВ, бр. 75 от 29 септември 2015 г.). Може да се отбележи също, че са спазени и проведени изискванията на Наредба № 3 на МЕЕР за устройство на електрическите уредби и електропроводните линии (обн., ДВ, бр. 90 от 13.10.2004 г. и бр. 91 от 14.10.2004 г., в сила от 15.01.2005 г., изм. и доп., бр. 108 от 19.12.2007 г.). По този начин се осигурява защита от евентуални наднормени електромагнитни натоварвания на околната среда извън съответните сервитути. В тези зони не се допуска извършване на СМР, товаро-разтоварни дейности, складиране на строителни материали и паркиране на монтажна и транспортна техника.

На този етап няма конкретна информация за електромагнитното натоварване на територията на община Крушари. Може да се каже, че като цяло натовареността с нейонизиращи електромагнитни лъчения на селищната и околната среда на Общината не се отличава от характерната за всички урбанизирани територии в страната.

10. Здравно-хигиенни аспекти на околната среда

Здравно-хигиенните аспекти към настоящия доклад отразят аспектите на човешкото здраве от въздействието върху околната среда и характеризираните източници на вредно въздействие от плана – „Общ устройствен план на Община Крушари”.

Рамката за оценка на здравният риск, за качеството на живот и благосъстояние в общината представлява интегриран подход, който изисква комбинирана оценка на риска и неговото управление с цел контролиране на заболяванията, свързани с източниците на въздействие, експертиза на състоянието на компонентите на околна среда и характеристика на основните замърсители. Това осигурява хармонизирана рамка от здравни насоки по отношение на свързаните рискове и появата на кумулативен ефект.

Рамката включва оценка на здравните рискове преди поставянето на здравни цели и предприемане на мерки за намаляване на отрицателното въздействие и повишаване качеството на живот, там където е възможно, като част от по-широкия процеса на ангажиране.

10.1. Здравно-демографски показатели

Към 2012 г. населението на Община Крушари наброява 4 510 души. Тя е най-малката по брой на населението сред 8-те общини на област Добрич, в нея живее 2,4% от населението на областта.

31% от населението на общината живее в общинския център - с. Крушари. Останалите 69% живеят в 18 - те села на територията на община Крушари.

За периода 2001 - 2011 г. общината намалява с 1377 души (от 5924 на 4547 души), прирастът е отрицателен - минус 23,2% . Налице е трайна тенденция на спад в броя на населението. Съпоставяйки данните за общината като цяло и за отделните населени места се вижда, че ситуацията във всички населени места от общината е идентична.

Същата тенденция продължава и през последните години, като населението на Община Крушари в периода 2016-2020 г. намаля от 4126 на 3743 души, т.е. с 381 души.

Половата структура на населението на община Крушари не се различава съществено от тази за страната и за отделните региони. Тенденцията е в намаляване на броя представители и на двата пола, но при жените това става с по-бавни темпове.

Възрастовата структура на населението е важен показател от гледна точка на това, че служи за определяне основните параметри на работната сила, потребностите от жилища, обслужващи обекти и т.н. Контингентът от хора в трудоспособна възраст в община Крушари е в превес над останалите две възрастови групи (63%).

През последните две години от разглеждания период /2001-2011 г./ се забелязва по-рязък спад в броя им. Такъв се наблюдава и при групата от хора под трудоспособна възраст. Линията на населението над трудоспособна възраст (19,7%) почти съвпада с тази, на населението под трудоспособна възраст (17,3%). Тези данни говорят за заплахата от застаряване на населението.

Механичното движение на населението на община Крушари е разнородно. Рязко изразена е тенденцията за изселване на населението през периода 2004-2011 г., с пик през 2007 г. (-156 души). През последните две години се наблюдава обрат - броят на заселените се увеличава, като през 2012 г. достига +38 души.

Според статистическите данни етническият състав на населението в общината е както следва: българи - около 42%, турци - 41,3% и роми - около 12%. Сумата от процентите е по-малка от сто, тъй като има не определени се. Няма етническо напрежение. Православието и мюсюлманството са основните вероизповедания в района.

Най-големият дял на населението над 7 годишна възраст, по степен на образование, заемат тези с основно образование - 40,4%. Висшистите в общината са 3,5%, жителите със средно образование - 19,9%, жителите с начално образование - 19,6%, с незавършено начално образование да 10,1%, а броят на тези, които никога не са посещавали училище е почти 6,3%.

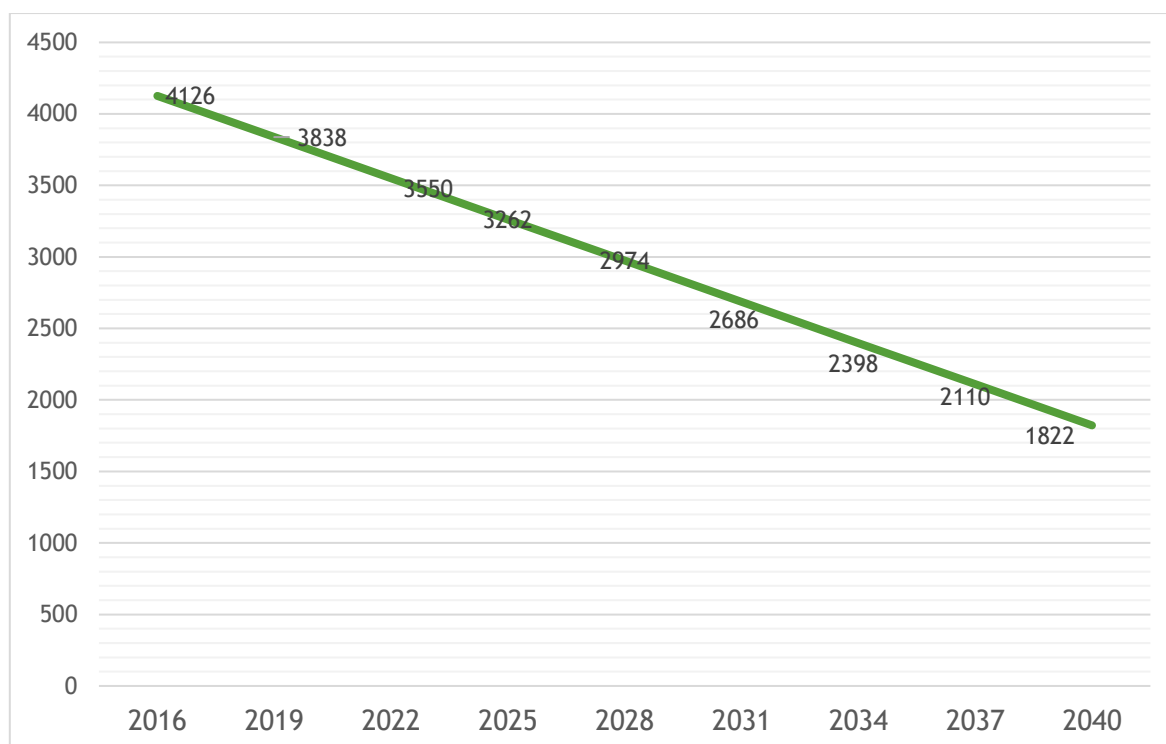
55% от завършилите висше образование са жители на общинския център - с. Крушари. Най-голям брой висшисти, по отношение на селата, се намират в с. Телериг - 16 души.

Образователната структура на населението в община Крушари в сравнение с националната, а и тази в Добричка област, се отличава съществено. В община Крушари над 16 % от жителите са необразовани, а 60 % - ниско образовани.

При разработването на Общия устройствен план е разработена и **прогноза за демографско развитие**. Вариантите са 3:

- *Реалистичен вариант / I вариант /при хипотеза за конвергентност/*

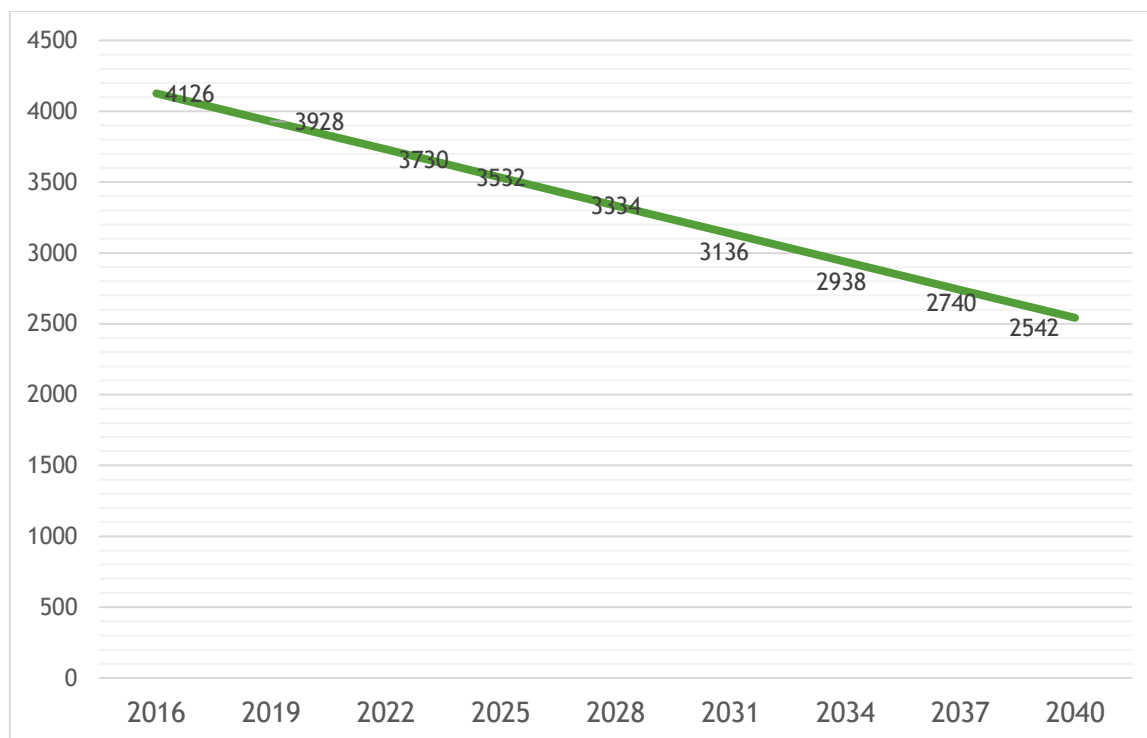
При този вариант се вземат под внимание настоящата демографска ситуация и тенденциите в нея, като той се определя за реалистичен и е съобразен с нормативните изисквания на Европейския съюз за демографско и социално-икономическо развитие на страните членки. При него се очаква населението на общината да намалее до 1822 души през 2040 г.

Фигура 27. Прогноза за броя на населението на община Крушари през 2040 г. I вариант /при хипотеза за конвергентност/

- Оптимистичен вариант / II вариант /относително ускоряване/

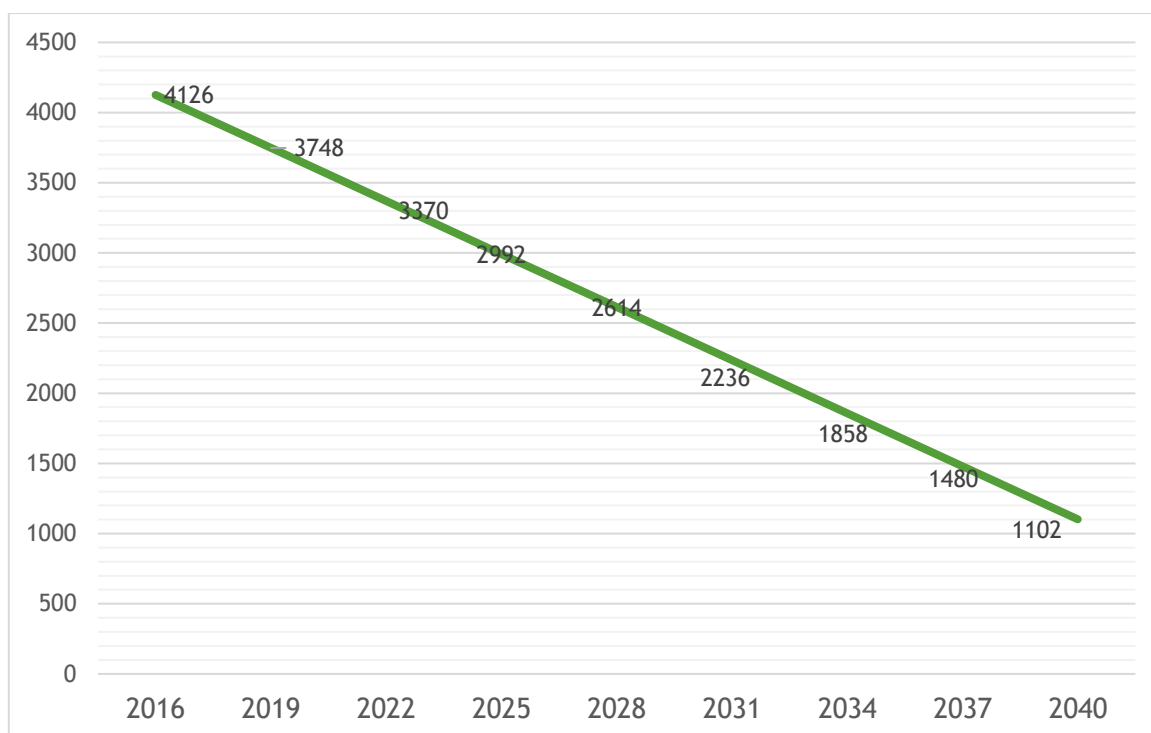
При II вариант /относително ускоряване/, за изходни данни се вземат тези от настоящата демографска ситуация, но се предполага, че отрицателните стойности на механичния прираст ще намалееят, ще има увеличение на тоталния коефициент на плодовитост и ще се увеличи очакваната продължителност на живота. Като цяло се предполага, че демографското развитие ще протича при по-благоприятни социално-икономически процеси в страната и на територията на общината. Тук отново се очаква намаляване на броя на населението, но до 2542 души през 2040 г.

Фигура 28. Прогноза за броя на населението на община Крушари през 2040 г. II вариант /относително ускоряване/

- Песимистичен вариант / III вариант /относително забавяне/

При III вариант /относително забавяне/, за изходни данни се вземат тези от настоящата демографска ситуация, но се предполага, че отрицателните стойности на механичния прираст ще се увеличат, ще има намаляване на тоталния коефициент на плодовитост и очакваната продължителност на живот ще се увеличи незначително. Този вариант се очаква да се развие при хипотези за неблагоприятни социално-икономически процеси в страната и на територията на общината. Тук се очаква голямо намаление на броя на населението на общината, до 1102 души през 2040 г.

Фигура 29. Прогноза за броя на населението на община Крушари през 2040 г. III вариант /относително забавяне/

Обща заболяемост на населението

Здравословното състояние и здравния статус на населението е интегрален показател за социално-икономическото развитие на страната, качеството на живота на населението и качеството на развитие на човешкия капитал. Общата заболяемост на населението, се измерва чрез регистрираните случаи на заболяванията по обращаемостта на населението за здравна помощ към звената за извънболнична помощ и заболяемостта (новооткритите случаи), дава представа за честотата и структурата на заболяванията, по повод на които населението активно търси здравна помощ.

През 2018 година в Област Добрич и в частност в Община Крушари се наблюдават тенденциите от предходните години:

- ✓ Заболеваемостта се води от болестите на дихателната система – 235,9 на хиляда, следват болести на органите на кръвообращението – 116,9 на хиляда и болести на пикочо-половата система – 99,5 на хиляда.
- ✓ При болестността е обратно, водещи са болестите на органите на кръвообращението – 662,7 на хиляда, следвани от болестите на дихателната система – 418,5 на хиляда и болести на пикочо – половата система – 234,7 на хиляда.

Регистрирани заболявания, болестност – през 2018 година регистрираните заболявания за област Добрич са 476 336, които представляват 2 740,2 на хиляда.

Новооткрити заболявания, заболяемост – през 2018 година новооткритите заболявания са 183 414 или 1 055,1 на хиляда.

При децата до 17 години – общо болелите са 77 979, като 5 649 са деца до 1 година, а новооткритите заболявания са 47 149. Почти половината 44,5 % от заболяванията са от групата на болестите на дихателната система, следвани от инфекциозните болести – 12,8 % и болести на кожата и подкожната тъкан – 7,2 %.

Таблица 75: Болестност и заболяемост сред населението в област Добрич 2018 г.

		Болестност	Заболеваемост

№ на класа	НАИМЕНОВАНИЕ НА БОЛЕСТИТЕ ПО МКБ-10	Регистрирани заболявания	На 1 000 души от население то	Относи телен дял	Регистрирани заболявания	На 1 000 души от население то	Относ ителен дял
	ОБЩО I – XIX клас	476 336	2 740,2	100	183 414	1 055,1	100
I	Някои инфекциозни и паразитни болести	17 978	103,4	3,8	11 145	64,1	6,1
II	Новообразувания	11 284	64,9	2,4	3 811	21,9	2,1
III	Болести на кръвта, кръвотворните органи и отделни нарушения, включващи имунния механизъм	2 010	11,6	0,4	715	4,1	0,4
IV	Болести на ендокринната система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата	31 060	178,7	6,5	5 307	30,5	2,9
V	Психични и поведенчески разстройства	10 396	59,8	2,2	3 111	17,9	1,7
VI	Болести на нервната система	26 871	154,6	5,6	8 264	47,5	4,5
VII	Болести на окото и придатъците му	26 939	154,9	5,7	15 118	87	8,2
VIII	Болести на ухото и мастоидния израстък	13 417	77,2	2,8	6 677	38,4	3,6
IX	Болести на органите на кръвообращението	115 201	662,7	24,2	20 320	116,9	11,1
X	Болести на дихателната система	72 741	418,5	15,3	41 005	235,9	22,4
XI	Болести на храносмилателната система	18 124	104,3	3,8	8 117	46,7	4,4
XII	Болести на кожата и подкожната тъкан	18 612	107,1	3,9	10 225	58,8	5,6
XIII	Болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан	38 743	222,9	8,1	12 919	74,3	7,0
XIV	Болести на пикочо-половата система	40 807	234,7	8,6	17 298	99,5	9,4
XV	Бременност, раждане и послеродов период	1 083	6,2	0,2	486	2,8	0,3
XVI	Някои състояния, възникващи през перинаталния период	140	0,8	0,02	63	0,4	0,03
XVII	Вродени аномалии [пороци на развитието], деформации и хромозомни аберации	908	5,2	0,2	277	1,6	0,1
XVIII	Симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, неклассифицирани другаде	11 009	63,3	2,3	7 727	44,5	4,2
XIX	Травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини	19 013	109,4	4	10 829	62,3	5,9

по данни на РЗИ-Добрич

Основни проблеми на здравето на населението:

✓ **Болести на органите на кръвообръщението** – те са водещи в структурата на умиранията от десетилетия. Показателите нарастват при двата пола с възрастта, по-подчертано в групите след 35 години при мъжете и 45 години при жените.

✓ **Онкологични заболявания** - болестността от злокачествени новообразованиа отново бележи повишение през разглежданата година - 6 940 души, като в сравнение с 2017 г., когато е увеличена с 717 души, като коефициентът се увеличава на 3 939.9 на сто хиляди души от населението. Новооткритите случаи са 554 което представлява 314.5 на сто хиляди души.

✓ **Болести на дихателната система** - тези заболявания са водещи в структурата на общо регистрираните заболявания – второ място с болестност 418,5 на 1 000 жители и първо със заболяемост 235,9 на 1 000 жители през 2018 год.

✓ **Инфекциозни заболявания, в т.ч. туберкулоза** - през 2018 година болестността от заразни и паразитни болести е още по-висока – 103,4 на хиляда, в сравнение с 2017 година, когато е била 77,8 на хиляда. Заболеваемостта също е увеличена на 64,1 в сравнение с 2017 г, когато е 49,7 на хиляда. Болестността от активна туберкулоза бележи леко повишение през изминалата година, като коефициента е 90,3 на сто хиляди, от които новооткритите случаи са 14,8 на сто хиляди. Най-голям е дялът на белодробната туберкулоза – 81,7 на сто хиляди души, като новооткритите са 13,8 на сто хиляди;

✓ **Психични заболявания** - през 2018 г. структурата на психичните заболявания запазва своята тенденция от 2017 година, като хоспитализираните болни са 1943, или 111,8 на десет хиляди души от населението. Около 57% от всички хоспитализирани са с диагноза шизофрения, шизотипни и налудни разстройства. Следват болелите от разстройства на настроението (афективни разстройства) и др. От диспансеризирани с най-голям дял продължават да са болните с шизофрения и налудни разстройства, следват афективните разстройства и болните с умствена изостаналост.

Смъртност

Коефициентът за смъртност през 2018 г. е 16,6 на хиляда, като показателят за смъртност сред мъжете е 8,9 срещу 7,7 на хиляда при жените.

През 2018 година в област Добрич са умрели **2 908 души**, което е с 49 по-малко от предходната година. В структурата на смъртността по причини между 2017 и 2018 година не се наблюдават съществени промени. Основна причина за умиранията остават болестите на органите на кръвообращението, чийто интензитет е 1 023,9 на сто хиляди, а относителният им дял – 61,2 %, следвани от новообразуванията, чийто интензитет е 307,8 на сто хиляди и относителен дял 18,4 %.

През 2018 г. броят на починалите деца под 1-годишна възраст бележи спад в сравнение с 2017 г., като починалите деца са 10, от които 5 момчета и 5 момичета.

Показателят за детска смъртност за област Добрич е 7,7 на 1 000 живородени, като при момчетата той е 7,5, а при момичетата 8,0. Основните причини за умиранията на децата под 1- годишна възраст през 2018 година са: някои състояния, възникващи през перинаталния период – 50 % от всички умрели деца; вродени аномалии (пороци на развитието), деформации и хромозомни аберации и болести на дихателната система по 20 % и Травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини – 10%.

Изграденост на елементите на социалната инфраструктура, касаещи здравното състояние на населението

На територията на Община Крушари съществуват 4 лекарски практики за първична медицинска помощ - лекарски кабинети на общопрактикуващи лекари в селата Крушари, Коритен, Телериг и Лозенец, включващи четири лекари, един фелдшер, акушерка и медицинска сестра, т.е. една медицинска практика обслужва средно 1127 души. Стоматологични услуги се извършват от една практика в централното селище на общината. Осигуреността на населението на общината с лекари и лекари по дентална медицина е далеч под средното за страната. Пациентите с по-сериозни здравословни проблеми се насочват към най-близко разположената болница - в областния център гр. Добрич. Там се намира и най-близкият център на Спешна медицинска помощ. На територията на Община Крушари се намира една аптека в с. Крушари, която в момента не функционира.

В СОУ Христо Смирненски е изграден училищен медицински кабинет. Назначени са две медицински лица, които обслужват всички училища и детски градини.

Основният проблем в здравеопазването е отдалечеността на мястото на предлагане на медицинска помощ, най-вече спешна, неотложна, специализирана и болнична.

Предвид структурата на населението, община Крушари продължава успешно да развива мрежата от социални услуги. В нея са обхванати хора в неравностойно положение, каквито са възрастните и немошни хора, хората с увреждания (205 души, регистрирани на територията към 2012 г.), децата в нужда и пр. В сектора на социалните услуги община Крушари отчита висока активност и успеваемост на привлечените по проекти средства, инвестирайки по този начин в подобряване качеството на живот на най-нуждаещите се.

Част от социалните услуги са институционализирани и са представени от:

- **Дом за стари хора** - намира се в с. Добрин, специализирана институция за предоставяне на социални услуги, насочени към подкрепа на възрастните хора в осъществяване на ежедневните им дейности. Открита е на 14.10.2005 г.

Домът за стари хора се помещава в напълно реконструирана, модерно оборудвана и обзаведена сграда, позволяваща общуване в дневна - с телевизор, видео библиотека и развлекателни игри. Сградата разполага с модерно обзаведен кухненски блока също с 12 стаи с по две легла, всяка със собствен санитарен възел. Капацитетът на социалното заведение е 25 души.

За възрастните хора се грижи персонал от 13 души квалифицирани кадри и помощни служители.

- **Дом за деца с умствена изостаналост** - В с. Крушари от над 50 години функционира един от най-големите в страната Дом за деца с умствена изостаналост от 3 до 18 години. Капацитетът на дома е 100 места. През 2005/06 г. със средства на Социално-инвестиционния фонд (СИФ) е извършен основен ремонт, чрез който значително са подобрени материалните условия за оказване на качествена грижа в институцията.

В изпълнение на приетата Стратегия за деинституционализация, през 2014 г. се очаква закриване на специализираната институция. Наличието на сграден фонд, на други таргет групи, които се нуждаят от специализирана грижа, а също на обучен персонал, са фактори, които предоставят възможност за заместването на предлаганата социална услуга с нова. По този начин ще се запазят работни места, ще се съхрани изгражданата с години материално-техническа база, и ще се покрият нужди на областта (на територията ѝ няма домове за възрастни хора с деменция, на възрастни с умствена изостаналост, звена „Майка и бебе“, липсва социално-учебен център и схеми за създаване на заетост на хора в неравностойно положение, които са примерна алтернатива за ДДУИ).

На този етап общината не е делегирала социални дейности на лицензирани доставчици. Към 2012 г. се предоставят и следните услуги:

- **Дневен център за деца с увреждания** - намира се в с. Крушари, със застроена площ от 332 м². Състоянието на сградния фонд е отлично. Центърът е с капаците 20 места и ежедневно се посещава от деца от ДДУИ и деца с увреждания от общността. Съществува заплаха Дневният център да преустанови дейността си след 2014 г. със закриването на Дома за деца с умствена изостаналост. Възможната алтернатива е в създаването на Център за рехабилитация и социална интеграция, който би отговорил на нуждите на регистрираните в общината 205 лица с увреждания, повече от които живеят в съставните на общината населени места и нямат достъп до социална услуга.

- **Домашен социален патронаж** - Услугата включва доставка на храна по домовете на пенсионери, социално слаби и хора с увреждания. Обслужва 65 потребителя от цялата община

Домашен помощник и домашен санитар - предоставянето на услугата осигурява заетост на 26 лица, които обслужват 49 потребителя в 12 населени места. Реалната необходимост от такава услуга надхвърля 100 души. Общината използва възможностите на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“, за да осигури на хора в неравностойно положение помощ чрез асистенти и домашни помощници, изпълнявайки последователно три проекта - „Център за социални услуги в

семејна среда”, „Център за социални услуги в семејна среда-2” (2008 -2012 г.) и „Подкрепа за социално вклучвање” (2012 - 2014 г.), на обща стойност 289 261 лв.

През 2014 г. ще стартира работа и Защитено жилище. В изпълнение на Стратегијата за деинституционализација започна реализацијата на проект на община Крушари по мярка 321 на ПРСР за изграждане на защитено жилище, чрез което ќе се задоволат нуждите на деца с увреждания, навършили 18 г.

Обучен е персонал, който има умения за доставяње на социални услуги, облекчени са семејства, в които има хора в неравностойно положение, налице е административен капацитет за управление на социални проекти. Постигнатото е добра база за развитие на дейности в социалната сфера и в следващия програмен период.

Предвид тенденцијата в развитието на социалните услуги и наличието на специализирана база и персонал в општината, потенцијалът е в разкривањето на нова, липсваща услуга на територијата на област Добрич, која би позволила на Крушари развитие на социална икономика. Такъв проект може би е создавањето на Кризисен център. Општината располага с публични сгради, които могат с частични ремонти да поемат нова функционалност, още повеќе ќе се ослободувањето на квалифициран и неквалифициран персонал од ДДУИ няма да има проблеми с наемањето на служители и с организацијата на работа в Центра.

10.2.   *Характеристика на рисковите фактори. Врздействие врху човешкото здраве*

Рисковите фактори, влијајќи на здравето на населението, се сврзват на прво място с начина на живот, животната средa (екологична, трудова, семејна), системот на здравеопазување, како и с редица биологични карактеристики. Трбава да се отбележи, че врху појавувањето и врздействието на рисковите фактори имаат определено влијание икономическите и социалните услови в страната. Тези фактори оказват съществено влијание врху силата на отговора на даден индивид спремо експозицијата. Съществуват различни врзки межу експозицијата и ефекта, което се обяснява преди всичко с възприемчивостта на организма, која от своя страна може да се повлияе от различни физични фактори /бременност, возраст и др./, от намалувањето нивото на важни ензими учествуващи в детоксикацијата на редица хемични съединения или на генетични фактори.

За оценката са наблюдавани опщата заболуемост и болести, които се предполага, че могат да отразуваат здравниот риск от замърсувањето на околната средa.

10.2.1. *Рискови фактори, сврзани със стила и начина на живот*

Подобрувањето на здравно-демографските показатели е сложен и продължителен процес. Наред със социално-икономическите фактори влијание оказват и стила на живот (тютюнопушене, небалансирано хранене, психоемоционален стрес, ниска двигателна активност, тютюнопушене), хронични неинфекциозни заболувања (хипертензия, мозъчно-съдова болест, затлъстување, диабет), генетични фактори, рискови фактори на околната средa, ниска здравна и сексуална култура, особено сред малцинствените групи, регресивен тип възрастова структура на населението.

Негативни фактори, сврзани с начина на живот:

- 1) *Тютюнопушенето* е поведенчески фактор с изключително неблагоприятни здравни последици. Той е сред най-разпространените, най-сериозните и тежки рискови фактори за здравето. Доказана е врзката за възникнувањето на околу 20 вида заболувања, причинени от употребата на тютюн, а също така и пасивното пушене. От тях по-важни са рак на бело дроб, заболувања на дишанелната система /астма, бронхит, пневмонии/, сърдечно-съдови заболувања.
- 2) *Злоупотребата с алкохол* води до соматични, психологични и социални последици. Потврдена е врзката на алкохолот с цирозата на черно дроб, рака на устната кухина, фаринкса, ларинкса, хранопровода; има доказателства за врзка с рака на стомаха, дебелото черво, гърдата; по-голям е рискът за инсулт, хипертензия, кардиомиопатия; може да се увреди половата функција, нервната система и др.

- 3) *Нерационалното хранене* води до редица болести: на органите на кръвообращението, някои видове рак, диабет, болести на храносмилателната система, а също и болести свързани с недохранването.
- 4) *Ниска двигателна активност* се асоциира с редица болестни състояния на организма: в детската възраст тя забавя нормалното физическо и психическо развитие, води до появата на затлъстяване и други състояния; в средната възраст и нагоре – съдейства за възникване на редица хронични болести: сърдечно-съдови, диабет тип 2, остеопороза, метаболитни и злокачествени заболявания и други.
- 5) *Злоупотреба с наркотици* е сериозен рисков фактор с тежки последици за индивида, семейството и обществото, който довежда до понижаване качеството на живота, преждевременна смърт (инфекции, СПИН, хепатит, предозиране), деформирани семейни отношения и хроничен стрес за членовете на семейството, престъпност, понижаване на интелектуалния потенциал, увреждане на генетичния фонд.
- 6) *Психосоциалният стрес* повишава значително риска от появяване на артериална хипертония, атеросклероза, миокардни увреждания, внезапна сърдечна смърт, диабет, астма и редица психосоматични заболявания.

10.2.2. Рискови фактори, свързани със социално-икономическата среда

Влиянието на социалните фактори се изразява в тяхната скритост и дългосрочност. Например състоянието на хроничен стрес може да доведе дадено заболяване след по-продължителен период от време и тогава лекарят да не отбележи значението на този фактор.

Ниските доходи и икономическата несигурност са значими стресови фактори от много години, които в голяма степен са повлияли за развитието на хронични заболявания, ниска раждаемост и други неблагоприятни здравни и демографски показатели.

Коефициентът за безработица на населението за цялата област, и в частност за община Крушари, за периода 2007-2011 г. е с по-високи стойности от средните за страната, като показателят нараства с развитието на икономическата криза 2009-2011 г. и достига 20,03 %. По този начин средногодишното равнище на безработица в общината се връща на стартовото през 2007 г., когато стойностите са 20,2%, при 11,71% за 2008, 12,19 % през 2009 и 15,56 % през 2010 г. В структурата на безработните лица по пол жени са половината от безработните. Във възрастовата структура на безработните най-многобройни са възрастовите групи от 30 до 50 г. Делът на възрастовата група над 50 г. е 34%, а младежката безработица представлява 17 % от всички безработни. Безработните лица без квалификация и специалност в общината са най-многобройната група в професионалната структура на безработните (над 72 %).

По показателя за средно равнище на безработица община Крушари попада в район за целенасочена подкрепа съгласно чл. 6 на Закона за регионалното развитие.

Може да се очаква, че социалните и битови фактори ще имат все по-значима роля през следващите години за повишаване на здравния риск на населението в общината.

Общинската администрация ще има първостепенна задача за подобряване на състоянието на местната икономика и разширяването ѝ, обърната към нуждите на живущите. Фактор за устойчивото развитие на общината е по-нататъшното стимулиране на сектора на малките и средни предприятия, развитието на местното предприемачество и укрепване на частния сектор. Сериозни потенциални възможности за разкриване на нови работни места са наличните природни, културни и исторически забележителности, които дават сериозно основание за извеждането на туризма като приоритетен отрасъл в общината. Развитието на екотуризма и селския туризъм ще доведе до нови възможности за разрастване на малкия и средния бизнес. От друга страна, необходимостта от развитие на туризма ще доведе до нарастване на инвестициите и подобряване на инфраструктурата.

10.2.3. Рискови фактори, свързани с околната среда

➤ *Замърсяване на атмосферния въздух*

Основни атмосферни замърсители – особености, здравни ефекти:

Прахът е основен атмосферен замърсител на въздуха. Вредният му здравен ефект зависи главно от размера и химичния състав на суспендираните прахови частици, от адсорбираните на повърхността им други химични съединения, в това число мутагени, ДНК - модулатори и др., както и от участието на респираторната система, в която те се отлагат.

Основни източници на прах са промишлеността, транспорта, енергетиката и битово отопление. През отоплителния сезон на локално ниво основен източник на замърсяване с прахови частици е изгарянето на твърди и течни горива в бита. Причината за това са ниските комини и специфичните метеорологични условия през зимния сезон, при които се намалява възможността за разсейване на атмосферните замърсители.

Фините прахови частици се емитират в атмосферата директно (първични емисии) или се образуват от емитираните в атмосферата газове - прекурсори на фини прахови частици (вторични емисии). Серният диоксид, азотните оксиди и амонякът са неорганични газообразни вещества, прекурсори на фините прахови частици. Формирането на частиците се определя от техния относителен фактор на образуване, който за изброените вещества е съответно $\text{SO}_2 - 0,54$; $\text{NO}_x - 0,88$ и за $\text{NH}_3 - 0,64$

Здравни ефекти - Прахът постъпва в организма предимно чрез дихателната система, при което по-едриите частици се задържат в горните дихателни пътища, а по-фините частици (под $10 \mu\text{m}$ – ФПЧ_{10}) достигат до по-ниските отдели на дихателната система, като водят до увреждане на тъканите в белия дроб. Деца, възрастни и хора с хронични белодробни заболявания, грип или астма са особено чувствителни към високи стойности на ФПЧ_{10} .

Вредният ефект на замърсяването с прах е по-силно изразен при едновременно присъствие на серен диоксид в атмосферния въздух. Установено е тяхното синергично действие по отношение на дихателните органи и откритите лигавици. То се проявява с дразнещо действие и зависи от продължителността на експозицията. Кратковременната експозиция на $500 \mu\text{g}/\text{m}^3$ прах и серен диоксид увеличава общата смъртност при населението, а при концентрации наполовина по-ниски се наблюдава повишаване на заболяемостта и нарушаване на белодробната функция. Продължителната експозиция на серен диоксид и прах се проявява с повишаване на неспецифичните белодробни заболявания, предимно респираторни инфекции на горните дихателни пътища и бронхити - при значително по-ниски концентрации от ($30 \div 150 \mu\text{g}/\text{m}^3$), което е особено силно проявено при деца. Най-уязвими на комбинираното въздействие на праха и серния диоксид са хронично болните от бронхиална астма и от сърдечно-съдови заболявания.

Въглеродният оксид е газ без цвят, без мирис, без вкус, малко по-лек от въздуха. Представлява един от най-широко разпространените атмосферни замърсители, който се образува при непълното горене на въглерод съдържащи материали.

Най-голям източник на СО е автомобилния транспорт – над 65 % от общото емитирано количество за страната.

Здравни ефекти – Въглеродният оксид прониква в организма при вдишване. В кръвта се свързва с хемоглобина и образува карбоксихемоглобин, чиято връзка е 250 пъти по-стабилна отколкото на оксигемоглобина. Вредното му въздействие произтича от нарушаване преноса на кислород до тъканите. Пренаталната експозиция води до увреждане на плода. Образуването на карбоксихемоглобин определя здравните ефекти на въглеродния оксид.

Образуваният карбоксихемоглобин води до хипоксия в тъканите и смущения в чувствителните на кислородния дефицит органи: сърце, мозък, кръвоносни съдове и форми елементи. Рискът за здравето се оценява на базата на образувания карбоксихемоглобин в организма, което зависи от концентрацията му във въздуха и продължителността на експозицията. При ниски концентрации на карбоксихемоглобин (под 10%) се засилват симптомите при болни от стенокардия или се изясняват невроповеденчески ефекти.

Като безопасно ниво се определя 2,5 – 3,0 % карбоксихемоглобин, което е еквивалентно на 30-минутна експозиция на $60 \text{ mg}/\text{m}^3$ или при 8-часова експозиция на $10 \text{ mg}/\text{m}^3$. Това ниво се препоръчва за опазване здравето на населението. Болни от сърдечно-съдови заболявания са чувствителни към високи концентрации.

Препоръка – Болни от сърдечно-съдови заболявания са чувствителни към високи концентрации. Необходимо е да се избягва продължителен престой при високи концентрации.

Качество на атмосферния въздух на територията на Община Крушари

На територията на община Крушари няма изградена и функционираща автоматична измервателна станция за контрол на качеството на въздуха, като част от НСМОС. Контрол на качеството на атмосферния въздух се осъществява от компетентния орган при необходимост от мобилна лаборатория на ИАОС.

Направеното моделиране с използването на модела на ЕРА за комплексни източници ISC-Aermod в настоящия доклад показва, че на територията на община Крушари в зависимост от метеорологичните условия, използването на твърди горива за битово отопление и натоварването на пътната мрежа с транспортни средства, може да се наблюдава увеличение на концентрациите на ФПЧ_{10} , в сравнение с обичайните такива, но не се превишава средноденоношната норма от $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$, като не се превишава и нормата за средногодишната концентрация от $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$, което показва пълно съответствие на качеството на въздуха в община Крушари с нормативните изисквания.

➤ **Питейни води**

За водоснабдяването на населените места в област Добрич операторът „В и К” ЕООД гр. Добрич ползва само подземни води, предимно от водоносни хоризонти Сармат и Валанж. Водата се добива посредством сондажни и шахтови кладенци, достигащи дълбочини от 50 до 300 метра. От тях до черпателните водоеми на помпените станции водата се изчерпва с потопяеми помпи.

Подземните води, които ВиК ЕООД, гр. Добрич ползва за водоснабдяване на населените места се подават до потребителите без пречистване.

На територията на област Добрич няма изградени ПСПВ, извършва се само обеззаразяване на водата с хлор-газ или натриев хипохлорид, според наличното оборудване. Това третиране на питейната вода се прилага главно в черпателните резервоари на помпените станции и /или в напорните водоеми и ревизионни шахти и довеждащите водопроводи.

Необходимо е процесът на обеззаразяване да се усъвършенства, като се приложи оборудване с автоматично дозиране, тъй като по данни от мониторинга на питейните води, често пъти се констатира наличие на остатъчен хлор или ешерихия коли и колиформи над допустимото. Мярквата ще доведе до подобряване качеството на питейната вода.

Контролът върху качеството на питейната вода се извършва, като периодично РЗИ прави пробонабиране от помпените станции. Пробите се изследват по физико-химичен /цвят, мирис, вкус, мътност, рН, окисляемост, амоняк, нитрати, хлорид/ и микробиологични показатели /общ брой микроорганизми и коли форми/.

Пробите не са показвали отклонения от нормите на територията на община Крушари. Същевременно в района има зона с високо нитратно замърсяване като следствие от интензивното третиране на земеделските земи с азотни торове и вниманието следва да е насочено към периодични проучвания на състоянието на подпочвените води.

➤ **Наводнения**

Територията на община Крушари, област Добрич не попада в райони със значителен потенциален риск от наводнения.

В раздел II, т. 2.4. от настоящия доклад подробно е разгледан риска от наводненията, както и приоритетите и целите за управление на риска от наводнения за Дунавски район за басейново управление и програмата от Мерки за предотвратяване риска от наводнения.

➤ **Шумово замърсяване**

Шумът и шумовото “замърсяване” на околната среда представляват един от големите екологични проблеми на нашето време. Шумът е комплекс от звуци, които действат неблагоприятно върху човешкия организъм. Минималната звукова енергия, която при човека е в състояние да предизвика слухово възприятие, се нарича долен слухов праг и се означава с 0 децибела. Най-горната

граница, при която човек възприема звука като болка, се нарича горен слухов праг или праг на болката и отговаря на сила на звука от 130 децибела при 1000 херца честота.

Шумът не само в работната среда, но и в околната среда е сериозен проблем за здравето на хората. Шумът понякога може да е мъчителен, но проблем е, когато вреди на здравето. Шумът допринася за най-сериозните поражения на слуха, доказано чрез широкомащабни медицински изследвания на **връзката между шума и някои здравословни проблеми**.

Основни видове и източници на шум на територията на Община Крушари са: транспортен шум, източници на шум от битов характер и индустриален шум.

От направения в настоящия доклад обстоен анализ на шумовото натоварване на територията на общината, става ясно, че акустичната обстановка на територията на община Крушари като цяло е необременена и не се наблюдават трайни наднормени шумови натоварвания на околната среда.

➤ **Йонизиращи и нейонизиращи лъчения**

Радиационният гама фон в Общината е в границите на характерните за страната фоновы стойности. Извършените измервания на радиационния гама-фон и анализи на проби от необработваеми почви през последните години не установяват отклонения от характерните фоновы стойности за региона.

Източници на електромагнитни лъчения в околната среда са високоволтовите електропроводи и съоръжения от електропреносната мрежа. Те са с ограничена зона на въздействие в границите на нормативно определените сервитути. Многобройните трафопостове, изградени в жилищните зони преди години, са ситуирани съгласно действащата тогава Наредба № 7 за хигиенните изисквания за здравна защита на селищната среда (отменена по-късно, ДВ, бр. 38/17.05.2011 г.). По този начин се ограничава евентуалното вредно въздействие на ЕМП в прилежащите жилищни зони. Това се отнася и за населените места на община Крушари.

Съгласно Отчет за дейността на Регионална здравна инспекция-Добрич за 2018 г., причините за заболяемостта на населението се определя в най-голяма степен от заболявания, които се дължат на демографски фактори, свързани със стареенето на населението, нездравословно хранене, тютюнопушене, употреба на алкохол, нерационален и нехигиеничен живот, намалена двигателна активност и спортуване, живот в стрес и др.

11. Генетично модифицирани организми

Генетично модифициран организъм (на англ. *genetically modified organism*) е организъм, чиито гени са умишлено променени от човека. Като синоним се използва също така понятието *трансгенен организъм*. Според Директива 2001/18/СЕ на ЕО *генетично модифицираният организъм* е организъм (като се изключи човешкия) с изменен генетичен материал, който не е извършен посредством естествено размножаване и/или комбиниране на индивидите.

ОУП не е свързано с генериране или използване на генетично модифицирани организми. Планът не предвижда ползването на такива след реализацията си.

12. Евентуално развитие на компонентите и факторите на околната среда без прилагане на плана

Атмосферен въздух

При неприлагане на плана се очаква запазване на настоящото състояние на качеството на атмосферния въздух.

Повърхностни и подземни води

При неприлагане на плана не се очаква тенденция към изчерпване на водните ресурси.

Ще се запазят и силно неблагоприятните тенденции за недостатъчно използване на капацитета на питейните водоизточници; завишаване загубите на питейна вода, в резултат на амортизацията на водопроводната мрежа; ниска изграденост на канализационна мрежа и продължаващата ѝ амортизация.

Земни и почви

В случай, че плана за ОУП на община Крушари не се приложи не се очаква промяна в предназначението на земите, не се очаква промяна в почвеното плодородие на земите в територията на общината.

Геоложка основа и земни недра

Не се очаква развитие на геоложката основа и минералното разнообразие без прилагане на плана.

Територията на Община Крушари предлага добри инженерно-геоложки условия за строителството на сгради и съоръжения.

Основният принцип, който следва задължително да се спазва при изграждането на нови или при реконструкцията на съществуващи строителни обекти и съоръжения, е строителните дейности да се извършват след провеждането на конкретни и подробни инженерно-геоложки и хидрогеоложки проучвания, при стриктно спазване на законовата и подзаконова нормативна уредба и на всички норми за проектиране и изпълнение на строително-монтажните работи.

Ландшафт

Нереализирането на заложеното в предварителният проект за ОУП, устройствено планиране на територията на Община Крушари се очаква в голяма степен да запази настоящето състояние на ландшафтните комплекси, и съществуващите тенденции за трансформиране на значителната част от природните и земеделски ландшафти в антропогенни.

Също така възможността за значително намаляване относителния дял на ландшафтите с естествена устойчивост, е много малка, тъй като в по-голямата си част те остават непроменени и се запазват. Съществува опасност от увеличаване на пустеещи земи, при неприлагането на предвижданията на проекта. Неизпълнението на задачите и целите за развитие, заложени в предварителният проект за ОУП на община Крушари, е възможно да предпази тези територии от планирано урбанизиране и да съхрани природния им характер, в сегашния им вид.

Биологично разнообразие. Защитени природни територии

Настоящият план предвижда мероприятия по изграждане, преустройство, обновяване и развитие на влизащите в състава на община Крушари населени места, като всичко това е подчинено на основната цел на предварителният проект за ОУП – очертаване визията, философията и перспективите за развитие на общината, както подходите и мерките за тяхното постигане.

Планът предвижда мероприятия по изграждане, преустройство, обновяване и развитие на влизащите в състава на община Крушари населени места, като всичко това е подчинено на основната цел на проекта – очертаване визията, философията и перспективите за развитие на общината, както подходите и мерките за тяхното постигане.

Основни структуроопределящи стопански отрасли за социално – икономическото развитие на община Крушари са: селското стопанство /в т.ч. растениевъдство и животновъдство/, тъй като отрасълът промишленост не е силно застъпен на територията на общината. На територията на общината няма развита тежка промишленост, поради което районът е екологично чист.

Туристическата дейност е слабо развита на територията на общината, тъй като на територията има различни видове природни, археологическите и културни забележителности. Характерът на застъпените дейности, в границите на общината е предпоставка за сравнително висока чистота на отделните компоненти на околната среда – въздух, вода и почви и добра съхраненост на естествените природни обитания и местообитанията на видовете, предмет на опазване в обявените на територията на общината защитени зони и защитени територии.

Основните заплахи за защитените зони и територии, са свързани със задълбочаване на еутрофикационните процеси в случай на недобри практики в аграрния сектор, наличие на нерегламентирани торища, високи норми на торене с изкуствени торове и прекомерна употреба на растително защитни препарати.

Развитието на община Крушари, без прилагане на плана вероятно ще продължи да осигурява и в близките десетилетия добра съхраненост на съобществата в защитените природни територии обявени

по Закона за защитените територии и местообитанията на растителните и животински видове предмет на опазване в защитените зони, обявени по Закона за биологичното разнообразие.

От друга страна неприлагането на плана предполага хаотизъм в инвестиционните процеси и потенциални нарушения в целостта на защитените зони обявени по Закона за биологичното разнообразие, увреждане на обитания и ключови елементи в тях. Демографските процеси на територията на общината, вероятно ще се развият в песимистична насока съгласно на прогнозите за периода за който се изготвя ОУП /15-20 години/. При този вариант се предвижда запазване с разширение на дейността промишлените предприятия и по-силно за селското стопанство в бъдеще, с минимален икономическия растеж (прогнозиран на база минали периоди).

С неприлагането на предварителният проект за ОУП на община Крушари, ще се засилят тенденциите към обезлюдяването на малките населени места на територията на общината, с последващи сукцесии в земеделските земи и подивяване на пасищата. Обезлюдяването е предпоставка за западането на животновъдството в района, в следствие на което ще се задълбочат неблагоприятните сукцесионни процеси в природните местообитания, характеризиращи се с определен тип тревна растителност, деградация, промяна на състава на растителната покривка и захрастяване.

Деградацията на тревните обитания, промяната на състава на растителната покривка и захрастяването на пасищата и сенокосните ливади водят до промени в числеността на популациите на населяващите тревните обитания степни видове, безгръбначни, влечуги и дребни бозайници, които са храна за много птици, обитаващи разположените в общината защитени природни територии.

С неприлагането на плана възможностите за постигане на основните цели, в това число модернизацията, реконструкцията и развитието на техническата инфраструктура и опазване на околната среда като основни фактори за подобряване и стабилизация на социално - икономическите процеси в общината, при съобразяване с ограничителните параметри на съществуващите конструкции и съоръжения и при съхраняване и възобновяване на природните ресурси няма да бъдат постигнати.

Културно-историческо наследство

Ефективното опазване, управление и използване на КИН е важен ресурс за подобрения в системите на труд, обитаване, отдих и туризъм. Без прилагането на плана тези дейности няма да се осъществят.

Отпадъци и опасни вещества

Замърсяванията с отпадъци е свързано с редица рискове за околната среда: създават се условия за промяна в състава и свойствата на почвите, увеличаване на ерозията, създават се предпоставки за замърсяване водите /повърхностни и подпочвени/, въздуха /миризми, прах, различни видове въглеродороди/, отрицателно въздействие върху растителните и животински видове в региона.

Без прилагането на общия устройствен план:

- Създават се възможности за разполагане на съоръжения за третиране на отпадъци на площадки, неотговарящи на нормативните изисквания;
- Създават се възможности за неравномерното натрупване /нерегламентирани „сметища“/ на отпадъците на територията на Общината, което би довело до трудности при управлението им.

ОУП не създава предпоставки за въздействия от опасни вещества и не изменя в отрицателна посока съществуващото положение.

Рискови енергийни източници

При неприлагането на така представения проект за ОУП на община Крушари не се очаква промяна по отношение на йонизиращите и нейонизиращите лъчения.

По отношение на фактор „Шум” би се влошила благоприятната към настоящия момент акустична среда на територията на Общината. Неприлагането на устройствената концепция, предложена с разработвания ОУП на община Крушари, би могло да доведе до появата на проблеми по отношение на акустичната обстановка в района на общинския център, дължащи се в най-голяма степен на

автомобилния транспорт и да възпрепятства тяхното комплексно решение в съчетание с други планови документи.

Здравно-хигиенни аспекти

При неприлагането на плана се очаква запазване и евентуално влошаване на здравословното състояние на населението. Без прилагането на плана ще се забави икономическото развитие на общината, ще се пропуснат ползи от финансиране и допълнителни инвестиции и усвояване на целеви средства от ЕС за благоустройство на територията на общината, което ще забави подобряването на условията на труд и качеството на живот в населените места.

III. ХАРАКТЕРИСТИКА НА ОКОЛНАТА СРЕДА ЗА ТЕРИТОРИИ И ОБЕКТИ, КОИТО МОГАТ ЗНАЧИТЕЛНО ДА БЪДАТ ЗАСЕГНАТИ

Като основа за изработването на предварителният проект за ОУП, са разгледани фрагментите на територия на общината в пространствено и функционално отношение, както и прогнозата за тяхната динамика на база визията и стратегическите цели за развитие на района и анализ на демографските и социално-икономически процеси през следващите години. Набелязани са конкретните потребности, във всяка от урбанистичните структурни единици (обитаване, рекреация, производство, обслужване и др.), и е предложена съответната концепция за тяхното балансиране в пространствено и функционално отношение.

С предложените териториални решения, заложи в предварителния проект за ОУП на община Крушари, се залага устройствено планиране както в урбанизираните, така и в част от не урбанизираните територии, в границите на населените места в общината. Това включва и преразпределение на функции, което да осигури оживяване на населените места, и формиране на „контактни зони” около населените места и зоната на активно влияние на туристическите активности.

Урбанизираните територии на общинския център с. Крушари, се явяват като главна икономическа, социална и обслужваща сила и периферни малки селища без ключови функции.

В направените прогнозни предвиждания с предварителният проект за ОУП, е предвидена по отношение на системата обитаване /отрицателен прираст на населението/, устройствена зона Жм1 48.89 ha, в три села Крушари, Телериг и Кортен. В другите населени места от територията на общината, не се предвижда разширение на съществуващите жилищни територии. С предварителният проект не се предвиждат да се реализират нови вилни зони, в отделните населени места в общината и се запазват съществуващите към момента.

Териториите с производствени функции нарастват с 72.76 ha, предвидени предимно за сметка на обработваеми земи – ниви, в землищата на селата Абрит, Коритен, Лозенец, Крушари и Полковник Дяково. Същите са проектирани във в голяма част от населените места, включително и в административният център на общината.

Количествената промяна на земеделските терени се изразява с намаляването на площта им в малка степен с 321.75 ha или намалението е от 65.83 % на 65.14 % (обработваеми и необработваеми, и трайни насаждения), за сметка на всички останали площи, които ще бъдат увеличени (производствени и жилищни терени, и др.). Тези промени няма да се отразят с негативни последици, но ще доведе до намаляне на аграрните компоненти на ландшафта в границите на общината, в незначителна степен. Така с реализацията на тези обекти се очаква трансформация на част от селскостопанските ландшафти в селищни, но не в самостоятелни фрагментарно разположени участъци а като хармонично продължение на основната територия на населените места.

В този смисъл предложеното с ОУП развитие на селищната среда създава добри предпоставки за балансирано изграждане на системата от ландшафтни компоненти на селищната среда при запазване и доразвиване на елементите, подчертаващи връзките между селищната, природната и културно-историческата среда. С подчертано присъствие в облика на ландшафта на общината, на територията ѝ се намират редица обекти на културно-историческото наследство. С помощта на предвижданията в ОУПО, бъдещото социализиране и опазване на всички тях, ще внесат нови акценти в палитрата от антропогенни ландшафти в района.

Включените в предвижданията на проекта нови територии, не се очаква да доведат до значителни промени във характеристика на околната среда. Очакват се локални промени в ландшафта, без промени в основния тип ландшафт, характерен за територията на община Крушари.

IV. СЪЩЕСТВУВАЩИ ЕКОЛОГИЧНИ ПРОБЛЕМИ, УСТАНОВЕНИ НА РАЗЛИЧНО НИВО, ИМАЩИ ОТНОШЕНИЕ КЪМ ПЛАНА, ВКЛЮЧИТЕЛНО ОТНАСЯЩИ СЕ ДО РАЙОНИ С ОСОБЕНО ЕКОЛОГИЧНО ЗНАЧЕНИЕ

Атмосферен въздух

Основните източници на емисии в приземния атмосферен слой в Община Крушари са от битовото отопление и транспортните средства.

Направеният в т. II.1. от настоящия доклад анализ на основните източници на емисии в атмосферния въздух на територията на Община Крушари показва, че в зависимост от метеорологичните условия, използването на твърди горива за битово отопление и натоварването на пътната мрежа с транспортни средства, може да се наблюдава увеличение на концентрациите на ФПЧ₁₀, в сравнение с обичайните такива, но не се превишава средноденоношната норма, като не се превишава и нормата за средногодишната концентрация, което показва пълно съответствие на качеството на въздуха в община Крушари с нормативните изисквания.

Води

Съществуващите екологични проблеми, които имат отношение към плана, са свързани с развитието на инфраструктурата, формирането на битови отпадъчни води в населените места, хаотична урбанизация на земеделските земи и други и са представени в следващата таблица.

Таблица 76: Съществуващи екологични проблеми, които имат отношение към ОУП на Община Крушари

Приоритетен проблем	Въздействие	Цел	Насоки
1. Формирани отпадъчни води от населените места и производствени предприятия – липса на ПСОВ и канализация.	Изменение на биологичните и химичните показатели на водите. Влошаване на екологичното състояние.	Подобряване на хидробиологичните условия. Намалване на биогенния натиск.	Намалване на общото количество на непречистените отпадъчни води до вропейските нормативни изисквания.
2. Стари замърсявания от нерегламентирани сметища.	Изменение на биологичните и химични показатели вследствие инфилтрат от незаконни сметища	Намалване на общото замърсяване от точкови източници.	Прилагане на съвременни екологични методи за управление на отпадъците.
3. Дифузно замърсяване от селското стопанство поради неприлагане на добри аграрни и фермерски практики.	Изменение на биологичните и химичните показатели.	Достигане на добро химично, биологично и общо екологично състояние на водите. Достигане и поддържане на добър екологичен статус.	Прилагане на добри земеделски и фермерски практики.
4. Проблем с отпадъци в реките, напоителните и отводнителни канали.	Влошаване на екологичния статус на водите. Замърсяване на речните корита и канали.	Поддържане на пропускателността на речните корита и каналите.	Контрол при управление на отпадъците.
5. Нарушение на оттока в реките и напоителните канали.	Изменение на оттока чрез изграждане на различни хидротехнически съоръжения.	Ефективно функциониране на хидромелиоративната система.	Възстановяване и поддържане на ХТС. Контрол при отпадане на площи от категорията „поливи” поради хаотична смяна на предназначението на земята.
6. Нарушена морфология на речните корита, водещи до ерозионни процеси от нерегламентирано изземване на инертни материали от речните корита.	Нарушение на хидроморфологичните условия; ерозия на речния бряг; унищожаване на крайречни диги и др. съоръжения. Риск от наводнение на прилежащи земи.	Рекултивация на засегнатите от изземването на инертни материали участъци.	Забрани, ограничения и контрол за добив на инертни материали от реките. Укрепване и поддържане на речния бряг и речните корита от ерозия.

7. Понижаване на нивото на подземните води от нерегламентирано изземване на инертни материали.	Понижаване на нивото на подземните води от удълбочаване на речното корито.	Предотвратяване и превантивни мерки срещу ерозионните процеси. Рекултивация на засегнатите участъци.	Забрани, ограничения и контрол за добив на инертни материали от речните корита.

Земи и почви

Община Крушари обхваща територия от 417 458 dka, от които 76 080 dka са горски територии и 321 248 dka земеделски земи.

Най-разпространените форми на увреждане на почвата са химическото замърсяване с тежки метали, металоиди и устойчиви органични замърсители, различни форми на деградационни процеси като ерозия, киселяване, засоляване, уплътняване, запечатване.

Замърсяване на почвата с тежки метали и металоиди – на територията на Община Крушари няма данни за замърсяване на почвата с тежки метали и металоиди.

Причини за доброто екологично състояние на почвите е липсата на активна промишлена дейност, както и на интензивна селскостопанска дейност.

Замърсяване на почвите с продукти за растителна защита (ПРЗ-пестициди) – на територията на община Крушари не са констатирани замърсявания на почвите с пестициди.

Нарушаване на земите и почвите от добивната промишленост - На територията на Общината няма кариери за добив на инертни материали, които са сериозен замърсител и освен това нарушават териториите.

Ерозия на почвата – Ерозията не е съществен проблем за почвите на общината, тъй като 100% от тях са с много ниска опасност от ерозия, според Карта на опасността от ерозия в България.

Вкислени и засолени почви - няма вкислени и засолени почви на територията на Общината.

Заблатени почви – няма заблатени почви на територията на Общината.

Почвите в община Крушари са в добро екологично състояние.

Ландшафт

Зони с нарушен ландшафт

Разнообразни са факторите, влияещи върху състоянието на ландшафта. Към тях се включват както тези с антропогенен произход така и природно-обусловени явления с негативно действие върху абиотичната и биотичната среда.

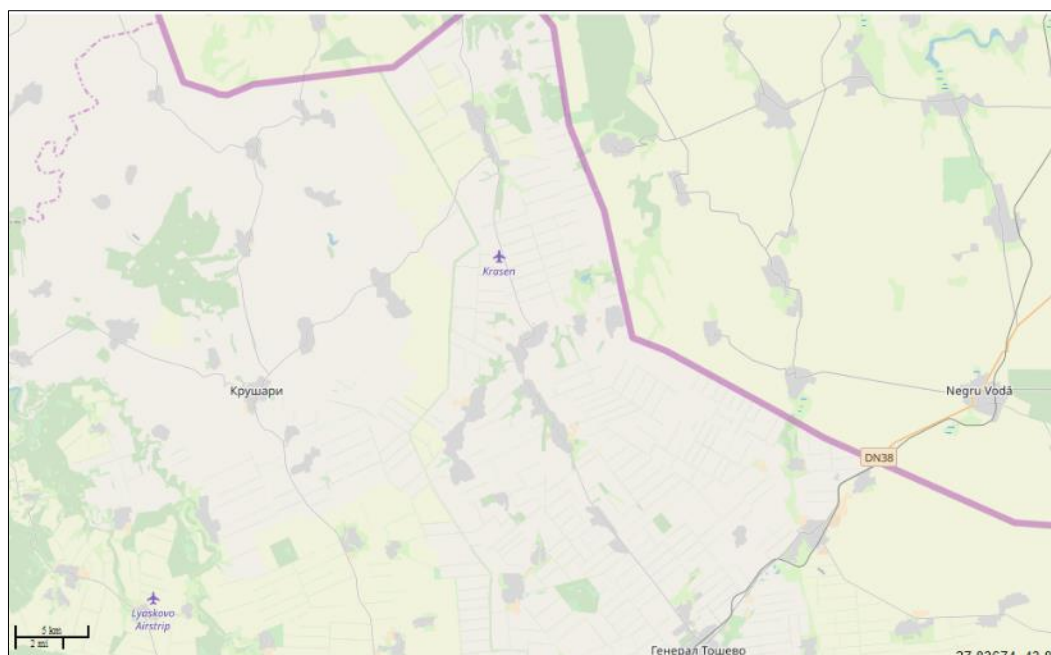
Към основните антропогенни увреждания формиращи такива зони, можем да включим териториите, нарушени в следствие открития добив на подземни богатства, както натрупването на основно битови и строителни отпадъци в неподходящи за това места (нерегламентирани сметища). Друг важен елемент е и наличието на свлачищни зони (или такива с потенциален и такива с активен характер, обусловени както от природните фактори, така и от някои антропогенни интервенции.

Кариери за добив на подземни богатства

На територията на Община Крушари не са открити полезни изкопаеми, освен кариерни материали в незначителни количества в с. Телериг.

Свлачища

По данни на „Геозащита Варна“ ЕООД, в границите на която попада община Крушари няма регистрирани активни свлачища на територията ѝ.

Фигура 30. Изводка от карта с активните свлачища на територията община Крушари
(по Специализирана карта регистър на свлачищата – „Геозащита Варна“ ЕООД)

Защитени природни територии

Защитени територии по Закона за защитените територии

На територията на Община Крушари, попадат частично и изцяло 2 защитени територии по смисъла на *Закона за защитените територии* - 1 защитена местност и 1 природна забележителност. Регистрирано е и едно вековно дърво, съгласно актуалния регистър на вековните дървета в България. Същите заемат обща площ 474.25 ha (1.137 % от територията на общината).

Защитените територии са отдалечени от населени места, и новопредвидените устройствени зони с допустим режим на застрояване.

Предвижданията на проекта за ОУП на община Крушари, създават предпоставки за промени основно в границите на населените места и прилежащите на тях площи, като с прилагането на плана земите в съседство с разположените на територията на общината защитени територии, обявени по реда на *Закона за защитените територии* запазват предназначението си.

Потенциалните отрицателни въздействия и увреждането на предмета на опазване на разположените на територията на общината защитени територии могат да бъдат следствие на причини с неантропогенен (естествен) и антропогенен произход.

Въздействия с неантропогенен произход са природни бедствия, наводнения, земетресения, ветровали, снегопади, продължителни суши, естествени сукцесии и др., които са в състояние да разрушат или увредят скални образувания, изкоренят, повредят дървесната растителност или изцяло променят характера и състава на растителността.

С антропогенен произход са въздействията свързани с иманярски набези, вандализъм, незаконни сечи и паша на добитък, причинени по небрежност и невнимание пожари, колекционерство и др.

Проблемите с антропогенен произход за защитените територии, най-често са нарушенията на режима на опазването им. Обикновено това са бране на цветя и събирането на билки и горски плодове от туристи или местни жители. По редки са случаите на преследване на дивеч и ловуване на територията на защитени територии и паша на домашни животни в тези, в които това категорично е забранено и наложено в заповедите за обявяването им.

Сечите и стопанските дейности в защитени територии, в противоречие с режима на опазването им са изключения поради прилагания контрол от държавните и контролните органи.

До голяма степен всички потенциални неблагоприятни въздействия могат да бъдат минимизирани с прилагането на предварителният проект за ОУП на община Крушари.

Защитени зони, обявени по Закона за биологичното разнообразие

На територията на община Крушари са разположени 2 защитени зони по смисъла на чл. 31 от *Закона за биологичното разнообразие*, част от Националната екологична мрежа Натура 2000, по Директива 92/43/ ЕЕС за природните местообитания и Директива 2009/147/ЕЕС за опазването на дивите птици (B00002048 „Суха река“ и B00000107 „Суха река“).

С предварителният проект за ОУП на община Крушари, и планираните устройствени зони *не се засягат границите на 33 BG00002048 „Суха река“, по Директива 2009/147/ЕИО за опазване на дивите птици*. Не се отнемат площи от територията ѝ, и не се засяга структурата и функциите ѝ с направените с проекта за ОУП предвиждания.

С планираните устройствени зони в предварителният проект за ОУП на община Крушари, *се засягат 0.0472 % от площта на 33 BG0000107 „Суха река“ по Директива 92/43/ ЕЕС за природните местообитания*, като този процент включва части от устройствени зони в населени места, разположени в източната периферна част на зоната.

Обявените защитени зони, част от екологичната мрежа Натура 2000, покриват значими за биоразнообразието територии в този район, което осигурява съответните биокоридорни връзки между местообитанията на целевите животински видове, които се опазват в границите им.

По отношение на съществуващите екологични проблеми в двете защитените зони, попадащи в териториалният обхват на плана, каквито са случаите на нерегламентирани сечи, браконьерство с последващи безпокойство и пряко унищожаване на видове, предмет на опазване в тях по-скоро са изключения. Проучванията на разпределението на поземлените ресурси и показателите на въздуха, почвите и водите, позволяват извода, че територията на община Крушари като цяло не притежава сериозни екологични проблеми. Отсъстват тежки замърсители на околната среда и замърсени територии.

В тази връзка може да се посочи, че поради ниската гъстота на населението в общината случаите на безпокойство и пряко унищожаване на видове, предмет на опазване в защитените зони и в прилежащите им територии, с реализацията на предварителният проект за ОУП по-скоро ще са изключения.

Отрасълът на животновъдството и земеделието е добре развит на територията на общината с висок относителен дял на дребните стопанства, но обезлюдяването на части от територията ѝ води до сукцесии на горската растителност в земеделските земи и подивяване на откритите пасищни територии и ливади. Процесът към самозалесяване който се наблюдава в по-слабо населените места в които има изоставени земеделски земи и полуестествени хабитати, като ливади и пасища е заплаха за редица видове, чието съществуване зависи от доброто състояние на агроценозите.

В резултат на деградацията на тревните местообитания възможните отрицателни въздействия за защитените зони са възможните промени в числеността на популациите на населяващите тревните обитания степни видове, безгръбначни, влечуги и дребни бозайници. По отношение на структурата и развитието на промишлеността на територията на община Крушари, тя се определя като община с много ниска степен на промишлено развитие.

По тези причини не се констатираат значителни екологични проблеми свързани с функционирането на защитените зони от мрежата Натура 2000, водещи до нарушаване на целостта и структурата им, както и увреждане на предмета на опазването им.

Съществуващ екологичен проблем за защитените зони са основно незаконните сечи, и честото несъобразяване с действащите лесоустройствените планове от страна на частните стопани. Територията на защитените зони е чувствителна към дейности причиняващи безпокойство на птиците, особено на гнездящите по скалите – главно в защитена зона 33 BG00002048 „Суха река“. Такива са скалното катерене, иманярството и туристически дейности през гнездовия период. Сред голяма част от туристите съществува неразбиране на природните явления и механизми, обвързаността на видовете и техните

съобщества със средата, необходимостта от разумно ползване на природните ресурси, както и предубеждения към определени видове – хищници, грабливи птици, прилепи, влечуги и земноводни.

Недостатъчната екологична култура много често е в основата на разрушителното отношение спрямо природата, което от своя страна води до намаляване на популациите, унищожаване на животни и растения от приоритетни и други видове. Проява на подобно отношение са незаконният лов и риболов, изхвърлянето на битови отпадъци извън определените за целта места, замърсяването с промишлени и строителни отпадъци, както и нерационално използване на възстановимите природни ресурси.

Земеделието и животновъдството в района се поддържат от застаряващо и недостатъчно на брой местно население. Поради обезлюдяване е възможно изчезването на определен брой селскостопански дейности, благодарение на които в продължителен период се е поддържал благоприятен биологичен статус на екосистемите в района. Липсват финансови ресурси за обезпечаване на първоначален капитал за развитие на сектора, както и професионални умения и експертни познания за прилагането на екологично земеделие.

Една от целите на предварителният проект за ОУП на община Крушари е да бъде създаден регламент, съобразно който в обособените в границите на населените места устройствени зони, да бъдат създадени условия за инвестиране в областта на промишлеността, селското стопанство, жилищното строителство, туризма и създаването на оптимална техническа инфраструктура, в резултат на което, част от екологичните проблеми да бъдат решени или в значителна степен минимизирани.

Отпадъци и опасни вещества

На територия на община Крушари няма установени нерегламентирани сметища. Проблеми с нерегламентираните сметища вече не съществуват, тъй като общината е извършила рекултивация на 418 дка на такъв тип сметища през последните няколко години.

По данни от годишните доклади на РИОСВ-Варна за състоянието на околната среда (РИОСВ, 2019 г.), на територията на общината не са установени такива.

По отношение на фактор „опасни вещества” не са установени съществуващи екологични проблеми.

Акустична обстановка

Основният аспект на вредното въздействие на шума е свързан с влиянието му върху човешкия организъм и здраве. Високите шумови нива влияят върху слуховия апарат на човека, психическото и нервно състояние на личността, имунната система, обмяната на веществата, сърдечно-съдовата система и др. Подлежащите на контрол обекти са източниците на шум, намиращи се в промишлени зони, жилищни зони и в близост до жилищни зони. Приоритетни са тези, които се намират в жилищни зони с цел да се предотврати дискомфортът през различните части на денонощието и вредните ефекти от шума върху здравето на населението.

РИОСВ - Варна организира извършване на измерването, оценката, управлението и контрола на шума, излъчван в околната среда от промишлени инсталации и съоръжения, включително за категориите промишлени дейности по Приложение № 4 към чл. 117, ал. 1 от Закона за опазване на околната среда. На територията на община Крушари през последните години не са провеждани измервания на акустични емисии от производствени предприятия.

Може да се каже, че територията на община Крушари не е обременена с голямо шумово натоварване. Източник на шумово замърсяване са пътищата от РПМ, както и общинските пътища с недобро качество на пътните настилки. Пътната инфраструктура е изцяло покрита с трайна настилка, която на места е обновена след реализирани проекти за реконструкция и рехабилитация (по-конкретно цялостно асфалтиране на пътя Крушари-Ефрейтор Бакалово-разклона /Добрич-Силистра/ и частично асфалтиране на участъци от четвъртокласната мрежа).

Факторите, които биха оказвали влияние върху акустичната обстановка за в бъдеще, могат да се групират в следните категории:

- Увеличаващ се брой на МПС (предимно лични МПС);

- Недостатъчна пропускателна способност на използваната транспортна мрежа;
- Липса на ефективна шумозащита;
- Незадоволително състояние на пътните настилки;

Липса на ефективен предварителен и текущ санитарен контрол.

Йонизиращи и нейонизиращи излъчвания

Един пункт от територията на община Крушари е включен в постоянната мрежа за радиологичен мониторинг на околната среда, извършван от ИАОС – този при с. Крушари. Извършените измервания на радиационния гама-фон и анализи на проби от необработваеми почви през последните години не установяват отклонения от характерните фоновы стойности за региона.

Радиационният гама фон в Общината е в границите на характерните за страната фоновы стойности. На територията на община Крушари не е констатирано радиационно замърсяване на околната среда. Поради това не се е налагало осъществяване на антирадиационни и защитни мероприятия в този аспект.

Нейонизиращи лъчения са електромагнитните лъчения, които поради своята същност не предизвикват йонизация в средата, през която преминават. Въздействието им върху човешкия организъм е коренно различно от това на йонизиращите. Излагането на електромагнитни полета причинява незабавни биологични ефекти, ако полетата са достатъчно силни. Те могат да ускоряват топлинното движение на молекулите в живите тъкани, в резултат на което се повишава температурата в тях и са възможни вредни последствия.

Електромагнитното поле (ЕМП) е съвкупност от електрично и магнитно поле и се разпространява в пространството във вид на електромагнитни вълни. Източници на електромагнитни излъчвания в околната среда са високоволтовите електропроводи и съоръжения от електропреносната мрежа на България. Те са с ограничена зона на въздействие в границите на нормативно определените сервитути.

Захранването на община Крушари е ориентирано към 110kV. Има връзка с електроенергийната система на страната като подстанцията е свързана така, че да осигурява сигурност на електрозахранването.

Електроснабдяването на Община Крушари следва и за в бъдеще да се разглежда свързано с развитието на съседните общини като цяло.

За подобряване на електрозахранването на Общината следва да се рехабилитират въздушните електропроводи и обновят трансформаторните постове с монтиране на съвременно оборудване.

Община Крушари има развита телефонна мрежа, обхващаща по-голямата част от територията. Телефонните съобщения са организирани на базата на аналогови системи, аналогови преносни системи и нискочестотни селищни и междуселищни кабели, като постепенно се въвежда и цифрова техника. Междуселищните телефонни съобщения се обслужват от мрежите за близък междуселищен трафик и тъй като се осъществяват по аналогови линии, връзките са с влошено качество. Междуселищните връзки са с изтекъл ресурс на използване. Преносните системи в община Крушари са най-старите в областта.

Мобилните оператори не покриват изцяло територията на общината. Има села без телефон и мобилно покритие. Обществен интернет има в общинския център, в останалите населени места няма покритие. Предоставянето на достъп до съвременен фиксиран и високоскоростен интернет би се отразило благоприятно с цел осигуряване на далекосъобщителни услуги с европейски стандарт, като се предвиди разширяване достъпа до цифрови наети линии, ADSL широколентов абонатен достъп за подаване на данни, високоскоростен интернет, интерактивни услуги и др.

Всички предвиждания в плана за ОУП на община Крушари, касаещи електропреносната и електроразпределителната мрежа и телекомуникациите, на етап конкретно проектиране следва да са в съответствие с изискванията на нормативната уредба с цел недопускане възникването на наднормени електромагнитни излъчвания в околната среда.

Културно-историческо наследство

Съществуващи екологични проблеми по отношение на КИН са:

- Липса на устройствени планове, които да предотвратят по-нататъшната урбанизация на територията на общината в граници, не накърняващи качествените характеристики, целостта и съхранението на културното наследство.
- Недостиг на средства за възстановяване на сгради - обекти на културното наследство, които са били съборени и до момента не са възстановени и на тяхно място не е реализирана застрояка.

V. ЦЕЛИ НА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА НАЦИОНАЛНО РАВНИЩЕ, ИМАЩИ ОТНОШЕНИЕ КЪМ ПЛАНА И НАЧИНА, ПО КОЙТО ТЕЗИ ЦЕЛИ И ВСИЧКИ ЕКОЛОГИЧНИ СЪОБРАЖЕНИЯ СА ВЗЕТИ ПОД ВНИМАНИЕ ПО ВРЕМЕ НА РАЗРАБОТВАНЕТО НА ПЛАНА

Благоприятните екологични условия са важен фактор за социално-икономическото развитие на всяко населено място. В този смисъл разработването на Общ устройствен план на Община Крушари е съобразен с Националните цели по опазване на околната среда.

Целите на опазване на околната среда, с които е съобразен изготвения проект за ОУП са съобразени с всички действащи нормативни стратегически документи на местно, регионално и национално ниво. Те са разгледани по-долу в текста за отделните стратегии, планове и програми на национално равнище.

Целите на опазване на околната среда на национално ниво се съдържат основно в следните национални планове, програми и стратегии:

- Национална програма за развитие „България 2020“ и Национална програма за развитие „България 2030“
- Националната стратегия за регионално развитие (НСРП) за периода 2012-2022 г.
- Стратегически план за биологично разнообразие 2011-2020 г.
- Трети национален план за действие по изменение на климата за периода 2013-2020 г.
- Национална стратегия за развитие и управление на водния сектор
- Национална приоритетна рамка за действие /НПРД/ за Натура 2000 в България

1. Връзка на ОУП с Националната програма за развитие „България 2020“

НПР БГ2020 е рамков дългосрочен документ, който се основава на анализ на ситуацията в страната и идентифициране на тенденциите за развитие, като определя визията и общите стратегически цели на националните политики до 2020 г., обхващащи всички сектори на провеждане на социално-икономически политики и техните регионални измерения.

От приоритетите на НПР БГ2020 връзка с настоящия план има *Приоритет 3: Постигане на устойчиво интегрирано регионално развитие и използване на местния потенциал*. Приоритетът е насочен към развитие на потенциала на българските райони, намаляване на междурегионалните различия и превръщането на всички региони в привлекателно място за живеене и бизнес със съхранена природа и уникални културни паметници и традиции. Мерките реализирани по този приоритет ще допринасят за намаляване на икономическите и социални неравенства, за интегрирано развитие на градовете, за подобряване на техническата инфраструктура и за засилване на икономическото, социално и териториално сближаване в страната. Приоритетът е ориентиран към политиката за развитие на районите, постигането на цели за намаляване на икономическите и социалните неравенства, както и към интегрирано развитие на градовете и укрепване на ролята им в селските райони за постигане на вътрешна териториална хомогенност.

Таблица 77: Връзка на плана с НПР „България 2020“

Приоритети и Подприоритети на НПР „България 2020“	Мероприятия, предвидени с ОУП, водещи до постигане на приоритетите

Приоритет 3: Постигане на устойчиво интегрирано регионално развитие и използване на местния потенциал Подприоритет 3.1: Активизиране на специфичния потенциал на регионалните и местните икономики чрез подкрепа и повишаване на конкурентоспособността на малкия и средния бизнес Подприоритет 3.2: Развитие на устойчиви форми на туризъм и на културните и креативни индустрии в регионите Подприоритет 3.3: Създаване на условия за опазване и подобряване на околната среда в регионите и адаптиране към промените на климата в полза на устойчивия растеж Подприоритет 3.4: Подобряване на качеството и осигуряване на достъп до образователни, здравни, социални и културни услуги в регионите Подприоритет 3.5: Развитие капацитета на националните, регионалните и местни власти за стратегическо планиране, и подобряване на регионалното управление Подприоритет 3.6: Развитие на трансграничното сътрудничество за мобилизиране потенциала на периферните гранични територии	Прогнозата по отношение на социално-икономическата дейност в общината предвижда терени за обособяване на Смесени многофункционални устройствени, в което да се разполагат сгради от разнообразен тип, включително за обслужване и складова дейност, както и Предимно производствени зони за привличане на разнообразни инвестиции. Целта е развитие на потенциала на местната икономика и създаване и развитие на поминък на територията на община Крушари. Съхранение и опазване на съществуващото културното наследство. Налице е реален потенциал за изучаване, популяризиране и превръщане на историческото наследство в основа на създаване на интегрирани туристически продукти и привличане на интереса към територията.

Забележка: В таблицата са описани единствено приоритетите и подприоритетите НПП „България 2020“, които имат връзка с настоящия план

Таблица 78: Връзка на плана с НПП „България 2030“

Приоритети и Подприоритети на НПП „България 2030“	Мероприятия, предвидени с ОУП, водещи до постигане на приоритетите
Приоритет 9: Местно развитие 9.1 Конкурентоспособност и развитие на регионите 9.2 Качество на живот в селските райони	С предвиденото устройствено планиране /нови устройствени зони Жм, Смф и Пп/ се цели повишаване на интереса към община Крушари, създаване и развитие на поминък на територията ѝ и развитие на потенциала на местната икономика

Забележка: В таблицата са описани единствено приоритетите и подприоритетите НПП „България 2020“, които имат връзка с настоящия план

2. Връзка на ОУП с Националната стратегия за регионално развитие (НСРР) за периода 2012-2022 г.

Националната стратегия за регионално развитие е стратегически документ, който задава модела на държавната политика за постигане на балансирано и устойчиво развитие на районите на страната. НСРР определя дългосрочните цели и приоритети на политиката за регионално развитие и следи за тяхното постигане и взаимно допълване. Главната стратегическа цел на НСРР е „Постигане на устойчиво интегрирано регионално развитие, базирано на използване на местния потенциал и сближаване на районите в икономически, социален и териториален аспект“. ОУП следва да допринесе за реализацията на някой от стратегическите целите, заложи в НСРР 2012-2022 г., описани в следващата таблица.

Таблица 79: Връзка на плана с НСРР за периода 2012-2022 г.

Цели и приоритети на Националната стратегия за регионално развитие (НСРР) за периода 2012-2022 г.	Мероприятия, предвидени с ОУП, водещи до постигане на целите и приоритетите
Стратегическа цел 1: Икономическо сближаване в европейски, национален и вътрешнорегионален план чрез развитие на собствения потенциал на районите и опазване на околната среда. Приоритет 1.1. Активизиране на специфичния потенциал на регионалните и местните икономики чрез подкрепа за повишаване конкурентоспособността на малкия и средния бизнес. Приоритет 1.2. Развитие на устойчиви форми на туризъм и на културните и творчески индустрии в районите Приоритет 1.3. Развитие на инфраструктурата за опазване на околната среда	С ОУП се предлагат решения за ефективното използване на ресурсите и потенциалите на извън урбанизираната територия за целите на социално – икономическото развитие на общината. Активизиране на малките населени места и формиране на по широк спектър на функции в тях; Внимателно планиране на щадящи околната среда дейности в и около територии с природозащитен статус
Стратегическа цел 2: Социално сближаване и намаляване на регионалните диспропорции в социалната сфера чрез създаване на условия за развитие и реализация на човешкия капитал Приоритет 2.1. Подобряване на достъпа до образователни, здравни, социални и културни услуги и развитие на спортната инфраструктура в районите	Създаване на условия за развитие и обновяване на социално икономическия комплекс, така че да се осигури заетост на наличната и на потенциалната работна сила в общината Териториално устройствено зонироване на територията в рамките за следващите фази и етапи на планирането ѝ.
Стратегическа цел 4: Балансирано териториално развитие чрез укрепване на мрежата от градове-центрове, подобряване свързаността в районите и качеството на средата в населените места Приоритет 4.2. Подобряване на свързаността на районите в национален и международен план, включително с големите градски центрове в съседните страни	Органично и функционално обвързване на с. Крушари с останалите населени места в екологично, икономическо, художествено и културно отношение Формиране на „контактни зони” около населените места и зоната на активно влияние на туристическите активности

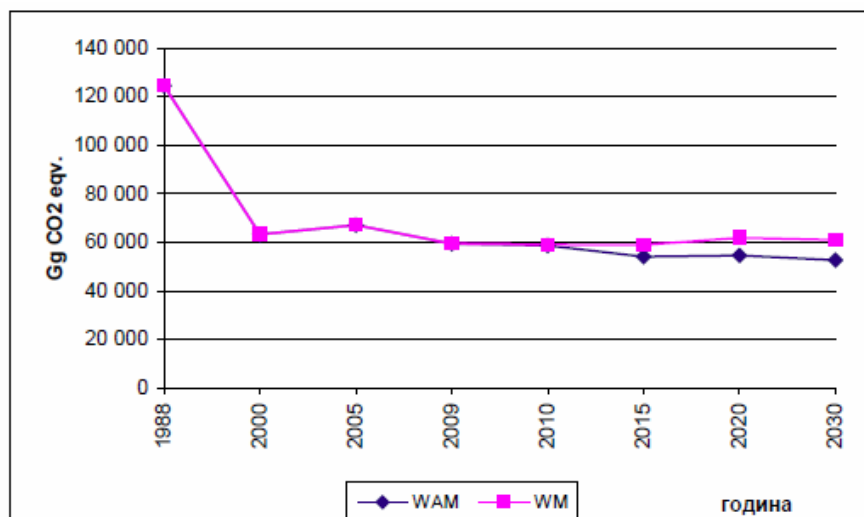
Забележка: В таблицата са описани единствено целите и приоритети на НСРР, които имат връзка с настоящия план

3. Връзка на ОУП с Трети национален план за действие по изменение на климата за периода 2013-2020 г.

Сценарии и прогнози за изменение на емисиите на парникови газове (ПГ)

Емисиите на парникови газове през 2009 г. бележат спад с около 52% спрямо нивата им през базовата 1988 г. поради няколко основни причини като прехода към пазарна икономика, реструктуриране на промишлеността, политика към либерализиране на енергийните пазари, включително и такива фактори като намаление на населението и на БВП. Основният сценарий, заложен в Третия НПДИК, отразява всички одобрени и приложени политики и мерки за намаляване на емисиите на парникови газове в страната до края на 2009 г. и е наречен Сценарий с мерки - WM. Той предвижда количеството емисии на ПГ през 2020 г. да бъде около 61 800 Gg CO₂ екв.

Вторият сценарий е Сценарият с допълнителни мерки - WAM. Той отразява всички приети политики и мерки за намаляване емисиите на парникови газове в страната след 2009 г., включително отражението на политиките и мерките, представени в плана. Съгласно този сценарий сумарните емисии на страната през 2020 г. ще бъдат около 54 500 Gg CO₂ екв., те са представени на следващата графика.

В плана са заложени мерки включващи изпълнение както на действащи (към 2012 г.), така и на предвидени (до 2020 г.) стратегии и секторни политики. Общият ефект от мерките по сектори, изразен в очаквано намаляване на емисиите парникови газове до 2020 г., се изчислява на 44.832 млн. тона CO₂екв.

Влиянието на отделните сектори е разгледано на кратко в следващата точка

- **Сектор „Енергетика“**

Най-големият източник на емисии на парникови газове в страната са енергийните предприятия за производство на електрическа и топлинна енергия.

Причина за понижението на интензитета на емисиите парникови газове е намалената консумация на въглища за бита. Тази понижена консумация е резултат от политики и мерки, приложени от Министерството на икономиката и енергетиката, компенсирани частично значителното увеличение на емисиите, предизвикано от предсрочното извеждане от експлоатация на ядрени мощности.

Съществена част от намалението на емисиите е постигнато от подобрената експлоатация на блокове 5 и 6 в АЕЦ „Козлодуй“ и от подобрената експлоатация на топлофикационните дружества

- **Сектор „Промисленост“**

Правителствената политика за ускорена приватизация води до почти пълна приватизация на промишлените инсталации. Като следствие, най-неефективните предприятия са затворени. Новите собственици въвеждат различни мерки за спестяване на енергия, които са основно организационни мерки и мерки „без разходи“ или с „ниски разходи“.

- **Сектор „Бит и услуги“**

В този сектор е постигнато най-значителното намаление на емисии на ПГ в сравнение с базовата за инвентаризациите година. Намалението е постигнато чрез либерализация на енергийния пазар и, най-вече - чрез премахване на субсидиите. Намалението на емисиите е причинено от намаленото потребление на течни горива и въглища и увеличеното потребление на природен газ, както и от утрояване потреблението на ВЕИ (дърва и друга биомаса).

- **Сектор „Транспорт“**

Приватизацията на автомобилния транспорт, значителното съкращаване на субсидиите за железопътния транспорт и закриването на железопътни маршрути водят до промяна в структурата на транспорта – от железопътен в автомобилен, което е причина за регистрирания относителен растеж на емисиите от парникови газове. Емисиите на ПГ от сектора намаляват в сравнение с базовата година.

Намалението следва драстичния спад в транспортната дейност (измерена в тонкилометри). Голямата разлика между намалението на емисиите и намалението на товаропотока отразява променената структура на транспортиране – от железопътни превози към автомобилни, което увеличава специфичните емисии.

- **Сектор „Селско стопанство“**

В този сектор не са приложени съществени мерки за намаление на емисиите. Редукцията е пряко следствие от общия спад на селскостопанската дейност от 1988 г. насам. Намалението на емисиите от животновъдството следва намалението в броя на селскостопанските животни. Важен елемент на правителствената политика е усвояването на средствата от ЕС, ориентирани към подпомагане на селските организации с оглед увеличаване на тяхната роля при достигане на пазарна защита в изкупуването на селскостопанска продукция.

- **Сектор „Отпадъци“**

Правителствените програми си поставят за цел и вече постигат осезателно намаление на генерираните количества отпадъци. Мерките за намаление на емисиите на ПГ, които се предвиждат в този сектор, са свързани преди всичко с управление на твърдите битови отпадъци.

Анализът на инвентаризациите на ПГ за последните няколко години сочи, че депата за твърди битови отпадъци са най-големият източник на метан (CH₄) измежду всички източници на CH₄, които се отчитат в националната инвентаризация. Добив и оползотворяване на газ от депата не се практикува у нас и целият газ от депата се емитира в атмосферата или (в редки случаи) се изгаря.

Прогнозите на емисиите в сценария с мерки предполагат прилагането на програми за намаляване на количествата биоразградими отпадъци за депониране и улавяне и изгаряне във факел на метана от депата. Най-добрите практики могат да осигурят улавяне и изгаряне във факел само на около 50% от генерирания газ.

Основните политики и мерки с пряко и значимо въздействие върху поведението на операторите и инвеститорите в енергийния сектор, респективно – върху тенденциите на емисиите на парникови газове, са както следва:

- изискванията за намаляване на емисиите от серни диоксиди, азотни диоксиди и прах съгласно Програмата за прилагане на Директива 2001/80/ЕС относно ограничаване на определени замърсители на въздуха от големи горивни инсталации и комплексните разрешителни, издадени на операторите на отделните инсталации по смисъла на чл. 117, ал. 1 и 2 към Глава 7, раздел II от ЗООС;
- политиката за насърчаване на инвестициите в модернизиране на съществуващи и изграждане на нови въглищни централи чрез подписване на дългосрочни договори между централите и НЕК за изкупуване на енергията.

В Третия национален план за действие по изменение на климата за периода 2013-2020 г. са разгледани и представени подробни мерки за прилагане в отделните сектори с цел правилно прилагане политиката на страната по изменение на климата в България.

Съгласно предвижданията на проекта за ОУП на община Крушари, няма направени предвиждания за територии планирани за промишлени дейности с такъв мащаб, които евентуално биха повлияли върху климатичното състояние в района на общината.

4. Връзка на ОУП с Националната стратегия за развитие и управление на водния сектор

Генералната стратегическа цел, която страната ще преследва в дългосрочен план за развитието и управлението на водния сектор, поставена в „Национална стратегия за управление и развитие на водния сектор в Р. България до 2015 г.“, е: устойчиво ползване на водните ресурси за осигуряване на водоснабдяването за питейни нужди на населението и за икономиката в условията на басейново управление на трансграничните води и на глобално изменение на климата при гарантиране на екологична устойчивост на засегнатите водни системи и националните интереси, свързани с осигуряването на необходимата по количество и качество вода за нуждите на сегашните и бъдещите

поколения. За постигането на тази дългосрочна цел са формулирани четири стратегически цели, чието изпълнение ще бъде осъществено през периода 2005-2014 г.

Таблица 80: Цели на Националната стратегия за управление и развитие на водния сектор в България и връзката им с настоящия план

Стратегически цели на национална стратегия за управление и развитие на водния сектор в Р България	Предложения в ОУП за постигане на целите
Цел 1: Гарантирано осигуряване на вода за населението и бизнеса в условията на промени на климата, водещи до засушаване 1.1. Осигуряване на непрекъснато водоподаване чрез рехабилитация на съществуващите и изграждане на нови язовири и резервоари, рехабилитация на водопроводната мрежа и водоизточниците. 1.2. Намалване на общите количества използвана вода чрез инвестиции във водностопанската инфраструктура и мерки за подобряване на ефективността при използването на водните ресурси.	- Предложената схема в ОУП за оптимизиране на водоснабдителната система ще допринесе за постигане на подцел 1.1. - Подмяна на съществуващите етернитови тръби на водопроводната мрежа със съвременни материали ще допринесе за постигане на подцел 1.2. - Контрол за рационално използване на водните ресурси в промишлеността - издаване на разрешително за водоползване, селското стопанство - животновъдство, растениевъдство, въвеждане на индивидуално отчитане на водопотреблението ще допринесе за постигане на подцел 1.2.
Цел 2: Запазване и подобряване на състоянието на повърхностните и подземните води 2.1. Премахване на заустването на необработени отпадъчни води в изкуствени и естествени водоприемници и в Черно море чрез изграждане, реконструкция и модернизация на системи за отвеждане и пречистване на отпадъчни води. 2.2. Укрепване на институционалната система за мониторинг и контрол, която да гарантира доброто състояние на повърхностните и подземните води. 2.3. Превръщане на Плановите за управление на речните басейни в основен планов документ при интегрираното управление на водите.	- Предложените в ОУП насоки и мерки за постигане и запазване на добро екологично и химично състояние на водите на р. Суха, яз. Оногур, р. Добричка и р. Парън дере ще допринесат за постигане на подцел 2.1. - Въвеждане на ефективно действащи ПС към съответни стопански обекти; ситуирането в производствените зони на производствени дейности със съвременни технологии; системен контрол за емисионните норми на предприятия, формирани производствени води, ще допринесе за постигане на подцел 2.1. - Цялостна канализация на населените места; изграждане ПСОВ за третиране на отпадъчните битови води. Тези предложения ще допринесат за постигане на подцел 2.1.
Цел 4. Намалване на риска от щети при наводнения 4.1. Идентифициране на рисковите зони. 4.2. Осъществяване на мерките от плановите за защита от наводнения.	Предложенията, залегнали в „План за действие при аварии и бедствия” на територията на общината ще допринесат за постигане на цел 4.

Забележка: В таблицата са описани единствено целите, които имат връзка с настоящия план

VI. ВЪЗМОЖНИ ЗНАЧИТЕЛНИ ВЪЗДЕЙСТВИЯ ВЪРХУ ОКОЛНАТА СРЕДА И ФАКТОРИТЕ, КОИТО Я УВРЕЖДАТ И ВРЪЗКИТЕ МЕЖДУ ТЯХ

1. Атмосферен въздух

Оценката на този компонент на околната среда се извършва на база анализ на предвижданията на плана по отношение устройството и локацията на производствените дейности, организацията на транспортно-комуникационната мрежа, съсредоточията на селскостопанската инфраструктура, зоните за рекреативна дейност, за търговско и друг вид обществено обслужване и др. Всички тези дейности представляват в по-малка или по-голяма степен интерес по отношение определяне въздействието им върху качеството на атмосферния въздух.

При анализ на заложените дейности може да се направи извода, че реализацията на ОУП няма да утежни замърсяването на атмосферния въздух и не се очаква значително въздействие върху него.

Очакваните въздействия върху качеството на атмосферния въздух се оценяват както следва: по вид – позитивни; слабо вероятни; по продължителност – променливи; с ограничен териториален обхват; ниска честота; ниски рискове за човешкото здраве; без превишаване на екологични стандарти и без кумулативен ефект.

2. Повърхностни и подземни води

2.1. Водоснабдяване. Необходими водни количества. Актуализация на данните от демографското развитие на Община Крушари

2.1.1. Прогнози за развитие на водоснабдяването

Прогнозата за водопотреблението от населението е изготвена въз основа на следните налични официални данни:

- Брой население в населените места в обособената територия от последното преброяване по данни на НСИ и прогнозен брой на населението за периода 2011-2038 г;
- Битово потребление на вода в населените места в обособената територия за периода 2011 (фактурирана вода) и прогноза (балансиран сценарий), съгласно Окончателен регионален генерален план на ОТ ВиК ЕООД гр. Добрич;
- Небитова консумация на вода в населените места в обособената територия за периода 2011 (фактурирана вода) и прогноза (балансиран сценарий), съгласно Окончателен регионален генерален план на ОТ ВиК ЕООД гр. Добрич;
- Загуби на вода в населените места в обособената територия за периода 2011 (фактурирана вода) и прогноза (балансиран сценарий), съгласно Окончателен регионален генерален план на ОТ ВиК ЕООД гр. Добрич.

Таблица 81: Прогноза за водопотребление, балансиран сценарий

	Община / Година	2011	2016	2021	2028	2038
Общо население	КРУШАРИ	4456	4028	3726	3440	3191
Битова консумация м ³ /г	КРУШАРИ	81059	147019	136003	125548	116462
Небитова консумация м ³ /г	КРУШАРИ	21000	19914	18668	17051	15 015
Общо фактурирана вода м ³ /г	КРУШАРИ	102059	166933	154671	142599	131477
Загуби м ³ /г	КРУШАРИ	239580	259437	165160	72924	41077
Подадена вода общо м ³ /г	КРУШАРИ	341639	426370	319831	215523	172554

Прогнозата за населението в община Крушари съгласно балансирания е за намаляване от 4456 на 3191 души.

За консумацията на вода е предвидено нарастване от 63 на 113 л/ж/ден, като количеството на общо фактурираната вода ще нарасне от 102059 на 131 477 м³/г.

При реализиране на намерението да се достигнат европейските стандарти, като се намалят загубите към 2038 от 70% на 24%, количеството на подаваната вода ще е 172 554 м³/год. , което е почти 2 пъти (341639 м³/год.) по-малко от подаваното количество през 2011 г.

Видно е, че доставяните от ВИК ЕООД гр. Добрич водни количества са достатъчни за да осигурят водоснабдяването на общината, при спазване на определени условия, свързани с намаляване на загубите във водопрепосната мрежа и подобряване качеството на водата.

Независимо от това, като се има пред вид прогнозите за намаляване на водния ресурс под влияние на изменението на климата е необходимо да се търсят алтернативни източници при аварийни (ремонтни) ситуации и в по-далечна перспектива.

2.1.2. Прогнози за развитие на канализацията

Битовите отпадъчни води се получават в резултат на осъществяването на битовата дейност на хората (измиване, почистване) от обществените заведения, от перални и др. Те са замърсени със суспендирани, колоидни и разтворени примеси. Съставът на тези води е сравнително постоянен и зависи от броя на хората в населеното място, типа на селището, наличието на обществени заведения за хранене и битово обслужване и др.

В общината няма изградени действащи канализационни системи. Поради големия обем на необходимите капиталови разходи изграждането ще се извършва поетапно, като предстои изграждане и на пречиствателна станция за отпадъчни води в с. Крушари.

Отпадъчните води от населените места от вътрешността на Общината заустват в септични ями или други примитивни отводнителни съоръжения.

Съгласно ОУП след изграждане и реконструкция на канализационните мрежи не се очакват замърсени отпадъчни води да се заустват във водоприемници или подземни хоризонти.

Предложенията в ОУП на община Крушари насочени към изграждане и модернизиране на техническата инфраструктура и по-конкретно:

- строителство и реконструкция на канализационна система и изграждане на канализационни колектори за битово-фекални води **и ЛПСОВ** в с. Крушари, са в съответствие с дейностите, обхванати от основен Приоритет 1 “Изграждане и развитие на необходимата инфраструктура за събиране, пречистване и отвеждане на отпадъчните води” на стратегическата цел на “Националната стратегия за интегрирано развитие на инфраструктурата в Република България и оперативен план за изпълнение за периода 2006 – 2015 г.”, както и в съответствие със Специфична цел 2.3.1. “Изготвяне и прилагане на ИПГВР в градовете и подобряване благоустройството на селищната среда” и Специфична цел 2.3.2. “Подобряване на водоснабдителните услуги и внедряване на съвременни технологии за екологизация на жизнената среда”, залегнала в Регионален план за развитие на Североизточен район за планиране за периода 2014-2020 г.

Дъждовни води

Количеството на дъждовните води зависи от местните условия – географски, климатични, топографски, степен на благоустроеност на територията и т.н.

Формираните повърхностни и атмосферни води ще се отводняват в зависимост от приетото вариантно решение за рехабилитация и изграждане на канализационна мрежа на селищата на община Крушари.

За оразмеряване на канализационните мрежи и пречиствателните съоръжения е необходимо да се определят количествата на отпадъчните води. Канализационната мрежа и съоръженията по нея трябва да бъдат в състояние да приемат и отвеждат максималните очаквани количества на отпадъчните води в края на приетия експлоатационен период. Количеството на битовите отпадъчни води от населените места се определя от броя на жителите, отводнителната норма и режима на оттичане. Броят на жителите се приема съобразно с перспективното развитие на селището за края на експлоатационния период. Отводнителната норма е средното количество отпадъчна вода (за година), което се получава от един жител за денонощие. Отводнителната норма се приема 90% от водоснабдителната норма.

2.2. Източници на замърсяване предвидени в ОУП

2.2.1. Прогноза за развитие на икономиката

Проектът отчита условията, отнасящи се за Североизточния район за планиране на страната и взаимните връзки със съседните общини, определящи общото икономическо състояние на региона. Общата тенденция е за развитие на икономиката в региона, но има и слабости и пречки, оказващи съществено значение за забавяне на някои процеси в развитието. От гледна точка на Националната регионална политика Община Крушари попада към изостаналите селски райони от разновидностите на районите за целенасочено въздействие. Това са райони, в които по-голямата част от трудоспособното население е заето в селското и горското стопанство, характеризират се с ниска степен на развитие на транспортната, техническата и социалната инфраструктура, ниско образователно равнище и

квалификация на населението в трудоспособна възраст, ограничени възможности за трудова заетост, високо равнище на безработицата, ниски доходи на населението и обезлюдяване.

Специфичните цели на политиката на регионално развитие по отношение на селските райони са:

- развитие на жизнен селскостопански сектор;
- диверсификация на структурата на икономиката, съобразена с местния потенциал;
- създаване на алтернативни източници на заетост и доходи;
- стабилизиране на демографското и селищното развитие;

Вземайки предвид Общинския план за развитие а именно стратегическа цел 1 /Повишаване на интереса към община Крушари/ и стратегическа цел 2 /Създаване и развитие на поминък на територията/ с приоритет 3 /Развитие на потенциала на местната икономика/ общия устройствен план предвижда устройствени зони /Пп1/ с обща площ от приблизително 72,75 ха.

Прогнозата по отношение на социално-икономическата дейност в общината предвижда терени за обособяване на смесени многофункционални устройствени зони /СМФ/ с обща площ от 86,76 ха . Залагането на СМФ зони може да стимулира икономиката защото могат да се разполагат сгради от разнообразен тип включително за обслужване и складова дейност. Този тип много функционални зони са особено благоприятни за нормалното функциониране на общинския център, както и второстепенни населени места където има развитие на селскостопански и други дейности.

Инвестиционни намерения са проявени по отношение на възобновяемите енергийни източници, предстои да се реализират фотоволтаичен и ветроенергиен парк. За улесняване на тези намерения в проекта са заложени проектни терени Срп1 с обща площ от 221,16 ха в землищата на село Добрин и село Абрит.

- При условие, че в следващи фази на проектиране предвидените дейности се съобразят със съществуващата нормативна база и се предвидят подходящи и достатъчен брой локални пречиствателни съоръжения, те не биха се отразили негативно на повърхностните и подземни води от замърсяване.

При реализацията ще е необходимо проектиране и реализация на нови водопроводни и канализационни участъци. При условие, че се спазват нормативни изисквания и документи, свързани с коментираната материя, промените няма да окажат негативно въздействие върху околната среда и в частност повърхностните водни течения и подземните води.

2.2.2. Селищна система

Подобряването на икономическите показатели на общината в общата икономическа рамка на областта се дължи на аграрния сектор, като той се отличава със сравнително по-високо ниво на динамика в развитието. Проектът търси подобрене, изменчивост предимно на пространствено - функционалните характеристики на отделните урбанизирани територии.

В съответствие с основните национални и европейски стратегически насоки за развитие през следващия програмен период, развитието на основните урбанизирани територии следва да се фокусира върху следните тематични направления:

- Условия за живот, бизнес и работа на местната общност в рамките на урбанизираната територия;
- Еколого-устойчиво и енергийно ефективно развитие на града и неговите функционални системи;
- Ефективна пространствена организация на територията и адекватно инфраструктурно осигуряване;
- Управление на града и прилежащата територия;
- Подобряване на мобилността между населените места.

Система отпих и рекреация

Предвид местоположението на общината, сектор туризъм не се развива качествено и конкурентно. Няма данни за регистрирани места за настаняване и средства за подслон. Туристическият сектор не е развит, като няма и туристическо предлагане на територията на общината.

Проектът не предвижда нови терени за рекреационни дейности, курорти и вилни зони.

Промени в обхвата на система “Обитаване”

В община Крушари при съществуващите тенденции на отрицателен прираст на населението в близък бъдещ план не се очаква рязко повишаване на търсенето на жилища. Необитаемият жилищен фонд потвърждава негативните тенденции на обезлюдяване в общината. При евентуален икономически растеж в бъдещ период от 20 години би следвало да се създадат условия за повишаване на стандарта на живот на жителите, което би довело до нужда от реконструкция на част от жилищния фонд както и нови терени за жилищно строителство. Тези мерки биха задържали населението на територията на общината, предлагайки му възможности за реализация и добър стандарт на живот, довеждайки до нови зони на растеж и прекратяване на негативната тенденция. Прогнозата по отношение на система обитаване предвижда нови терени за жилищно строителство /Жм1/ с площ от приблизително 48,89 ха.

Необходима е цялостна реконструкция на водоснабдителната мрежа с цел намаляване на загубите, които достигат 80-90%, както и възстановяване на преходните водоеми. Водоподаването с помпи води до високи разходи за електрическа енергия и в комбинация с високите загуби на водни количества води до завишени разходи за поддържане на водоснабдителната мрежа. Необходима е поетапна подмяна на водопроводите захранващи населените места, като първо това трябва да се случи за с. Крушари, а в последствие и за останалите населени места с приоритет за намаляване на загубите.

Съгласно разработения предварителен проект на разглеждания ОУП се предвижда изграждането на канализационна мрежа първо в общинския център, където е съсредоточена основната част от населението, а после в останалите населени места, както и изграждане на ПСОВ с. Крушари.

Изграждането на ПСОВ трябва да се съобрази както със съществуващите, така и с новите проекти на улични канализационни мрежи, съобразено с демографската прогноза за общината.

При условие, че се спазват предложенията за улавяне, отвеждане и пречистване на формираните отпадъчни води и свързаните с тях нормативни документи, промените в обхвата на система “Обитаване” няма да окажат негативно въздействие върху околната среда и в частност повърхностните водни течения и подземните води.

2.3. Компоненти на околната среда, върху които промените хидроложки и хидрогеоложки условия и промененото качество на водите ще окажат съществено влияние

При реализиране на проекта ОУП на Община Крушари не се очаква да настъпят съществени промени в хидроложки и хидрогеоложки условия. Организираното пречистване на отпадните води изключва промени в хидрографската мрежа, нарушения и промени в хидрогеоложкия режим на повърхностните и подземни води. Това от своя страна не води до нарушение на нито един от компонентите на околната среда.

С реализирането на ОУП на община Крушари, отпадъчните води ще постъпват в локални ПСОВ за отделните селища. За заустването на пречистените води ще се проведе процедурата по чл. 46, ал. 1, т. 1, буква „д” от Закона за водите, в резултат на което ще се издаде Разрешително от БДДР - гр. Плевен за заустване на пречистени отпадъчни води и ще се определят индивидуалните емисионни ограничения.

Реализирането на плана не влияе негативно по никакъв начин върху състоянието на подземните води, тъй като:

- няма отвеждане на замърсители в подземни води;
- няма обезвреждане, включително депониране на приоритетни вещества, които могат да доведат до непряко отвеждане на приоритетни вещества в подземните води;
- няма други дейности върху повърхността и в подземния воден обект, които могат да доведат до непряко отвеждане на приоритетни вещества в подземните води;

- не се използват материали, съдържащи приоритетни вещества при изграждане на конструкции, инженерно-строителни съоръжения и др., при които се осъществява или е възможен контакт с подземните води и от които могат да бъдат замърсени подземните води;
- няма смесване на подземни води с различно качество чрез съоръженията на подземни води;
- няма инжектиране на природен газ или втечнен нефтен газ в подземните водни обекти.

2.4. Прогноза и оценка на очакваните изменения в качеството на водите, включително и в качеството на водите в границите на санитарно-охранителните зони, при заустване на отпадъчните води, при пряко и непряко отвеждане в подземните води и др.

Прякото отвеждане на непречистени отпадни води от предвиденото при реализиране на ОУП строителство, би довело до рязко влошаване качеството на повърхностните и подземните води в района и практика такъв вариант би довел до погубване на възможността от тяхното използване.

С реализирането на ПСОВ в населените места се отхвърля възможността от замърсяване на повърхностните и подземните води в района.

Въздействието от реализирането на проекта за ОУП на Община Крушари се оценява като положително и допринася за устойчиво развитие на околната среда.

Мероприятия по отношение опазване на повърхностните и подземни води, които трябва да се имат предвид при реализиране на плана са:

- Преди започване на строителство да се предвидят химически тоалетни за работещите на обектите;
- Предлага се изпреварващо изграждане на новата и реконструкцията на съществуващата водопроводна мрежа;
- Водопроводната мрежа трябва да бъде обезопасена от евентуални течове;
- Проектирането и изграждането на бъдещите канализационни клонове трябва да се извършва едновременно с проектирането и изграждането на ПСОВ, като се осигури включване на всички канализационни потоци към довеждащия колектор на ПСОВ;
- Всички водовземания и ползване на воден обект, с цел заустване на води, по време на хидравлични изпитания, е задължително да се съгласуват с БДДР, с цел преценка на необходимостта от издаване на разрешително по реда на ЗВ и извършване на мониторинг на водите (съгласно проведената консултация с БДДР-Плевен).

При реализация на проекта за ОУП на Община Крушари следва да се имат предвид следните изисквания, забрани и ограничения, регламентирани в ЗВ, включително:

- За извършване на дейности по почистване и поддържане на деретата на територията на общината е необходимо да се представи в БДДР информация, съгласно изискванията на чл. 58, ал. 1 и ал. 2 от ЗВ.
- Изискванията на чл. 143, ал.1 от ЗВ, съгласно който за защита от вредното въздействие на водите не се допускат дейности, с които се нарушава естественото състояние и проводимостта на речните легла, бреговете на реките и крайбрежните заливаеми ивици.
- Забраните на чл. 146 от ЗВ за застрояване в заливаемите тераси на реките и сервитута на хидротехническите съоръжения.
- При извършване на дейности, граничещи с води и водни обекти – публична държавна собственост е необходимо да се определят граници в съответствие с чл. 155, ал. 1, т. 1 от ЗВ.
- Предвид чл. 125 от ЗВ включването на нови количества отпадъчни води следва да се съобрази с капацитета и ефективността на съществуващата канализационна система.
- Изискванията на чл. 44 и чл. 46 от ЗВ, в случай на водовземане и/или ползване на воден обект.

➤ Съгласно изискванията на чл. 198о от ЗВ , предоставянето на ВиК услуги на потребителите се извършва единствено от ВиК оператор по реда на ЗВ и ЗУТ.

➤ Да бъдат съобразени съответните забрани и ограничения в поясите на СОЗ, описани в Приложение № 2 към чл. 10, ал. 1 на Наредба № 3/16.10.2000 г. на МОСВ, МРРБ и МЗ (ДВ, бр. 88/2000 г.)

*При изпълнение на посочените в проекта мероприятия, изпреварващото изграждане на ВиК инфраструктурата, както и предложенията направени с настоящата Екологична оценка, ще се спомогне за изпълнение на **предвидените мерки залегнали в ПУРБ**.*

3. Геоложка основа и земни недра

Въздействията върху геоложката основа възникват както в резултат на естествени (природни) процеси като ерозията и денудацията, така и при изпълнение на строителни дейности на територията на Община Крушари (изграждане на нови сгради и различни видове строителни съоръжения, както и при реконструкции, основни обновявания и ремонти, преустройства, надстрояване или промяна на предназначението на съществуващи строежи).

Тези въздействия ще възникнат при реализацията на ОУПО *Крушари* и произтичащите инвестиционни инициативи. В тази връзка, устройството и застрояването на терени, попадащи в стръмни склонови участъци, както и подсичането на скатове, свързано със строителство на линейни съоръжения (особено - на пътища), е необходимо да се извършва при реализиране на превантивни мерки, възпрепятстващи възникването или активизирането на свлачищни или срутищни процеси - т.нар. „*Рискови разрушителни геоложки процеси с внезапно действие или с периодично активизиране*”. Въздействието върху геоложката основа на естествени процеси като водната ерозия (т.нар. „*Процеси и явления с непрекъснато действие*”) е факт, който е в основата на негативни въздействия върху околната среда.

Територията на Община Крушари предлага добри инженерно-геоложки условия за строителството на сгради и съоръжения.

Основният принцип, който следва задължително да се спазва при изграждането на нови или при реконструкцията на съществуващи строителни обекти и съоръжения, е строителните дейности да се извършват след провеждането на конкретни и подробни инженерно-геоложки и хидрогеоложки проучвания, при стриктно спазване на законовата и подзаконова нормативна уредба и на всички норми за проектиране и изпълнение на строително-монтажните работи.

Вид на въздействията - вторични, кумулативни, едновременни, краткосрочни, средносрочни и дългосрочни, постоянни и временни

Основните типове въздействия върху околната среда могат да се дефинират, както следва:

- **по вид** - по време на изпълнение на ново строителство, укрепване, ремонт и рехабилитация на сгради и/или съоръжения на техническата инфраструктура въздействието е *пряко, първично, краткосрочно, временно, отрицателно, обективно обусловено*; при експлоатацията на реализираните обекти, произтичащи от прилагането на плана, въздействието е *пряко, постоянно, дългосрочно и с незначителни последици* и с подчертано *положителен ефект*;
- **по вероятност** - неблагоприятни въздействия могат да се проявят с различна вероятност при различните мероприятия, предвидени в ОУПО *Крушари*.

Възможното въздействие върху околната среда (в частност - върху геоложката основа) се оценява, както следва:

- **по продължителност** - дългосрочно по време в обхвата на действие на ОУП на община *Крушари*;
- **по териториален обхват** - съответства на степента на намеса - най-често е с локален обхват;
- **по честота** - временно (в периодите по време на строителството) и постоянно - по време на експлоатацията на различните обекти, които ще бъдат реализирани чрез ОУП на община *Крушари*;

- **кумулятивен ефект** - от наслагващите се фактори, които оказват въздействие върху човешкото здраве.

4. Минерално разнообразие

ОУПО Крушари не предвижда усвояване на нови територии за добив на полезни изкопаеми. Като цяло, добивът на полезни изкопаеми в общината оказва неблагоприятни въздействия за околната среда и здравето на хората, като самите кариери и баластриери нарушават и ландшафта около населените места, в които се намират.

Вид на въздействията - вторични, кумулативни, едновременни, краткосрочни, средносрочни и дългосрочни, постоянни и временни

Основните типове въздействия върху околната среда могат да се определят, както следва:

- **по вид** - по време на експлоатацията на находища на минералните ресурси въздействието е *пряко, първично, дългосрочно (до изтичане срока на концесията), временно, отрицателно, обективно обусловено*;
- **по вероятност** - неблагоприятните въздействия могат да се проявят с различна вероятност по време на действие на ОУПО Крушари.

Възможното въздействие върху околната среда, в частност и върху геоложката основа, се оценява, както следва:

- **по продължителност** - дългосрочно по време на експлоатацията на находища на минерални ресурси;
- **по териториален обхват** - съответства на степента на намеса - най-често е с локален обхват;
- **по честота** - временно (в периодите по време на строителството) и постоянно - по време на експлоатация на различните обекти, които ще бъдат реализирани чрез ОУП на община Крушари;
- **кумулятивен ефект** - от наслагващите се фактори, които оказват въздействие върху околната среда и човешкото здраве.

5. Земи и почви

Устройствената концепция и предложените решения на проекта на ОУПО Крушари разглежда територия от 41721,01 ха. За постигане на целите са необходими промени в поземлените ресурси гарантиращи бъдещо развитие на общината. В проекта на ОУПО Крушари има увеличение при терените за земеделска земя с възможност за застрояване за неземеделски нужди /Сср1/, смесена многофункционална устройствена зона /Смф/, терените за производствени дейности /Пп1/ и терени за жилищни функции /Жм1/. Всички промени на териториалните елементи са за сметка главно на комунално обслужване и стопанство, обработваеми земи-ниви, необработваеми земи, недефиниран НТП и функция, обработваеми земи-трайни насаждения.

1. При производствената зона /Пп1/ има увеличение от 0.87 ха на 73.62 ха с оглед подобряване на трудовата заетост на населението на общината и намаляване на емиграцията;

2. Значимо увеличение в плана се предвижда при терените за земеделска земя с възможност за застрояване за неземеделски нужди /Сср1/ от 0 ха на 218.97 ха.

3. Увеличение се предвижда на смесена многофункционална устройствена зона /Смф/ от 0 ха на 86.76 ха.

4. Предварителния проект предвижда увеличаване на терените жилищни функции /Жм1/ от 1286.80 ха, на 1333.73 ха.

Всички увеличения на площите, са направени чрез намаление на земеделска земя с право на промяна.

Въздействие върху земите и почвите ще има там където е предвидено строителство :

- По време на строителството - пряко

Първичният терен ще бъде нарушен. Нарушенията ще бъдат свързани с дейности, нарушаващи почвената покривка - в участъците на строителните работи.

Необходимо е отделяне на хумуса (макар и минимален), депонирането му отделно от останалата земна маса и последващото му използване по предназначение.

Част от изкопаните земни маси ще се използват при вертикалната планировка на терена, а останалата част ще бъдат изнесени от терена и депонирани на подходящо място (съгласувано с общината).

Строителните площадки са ограничени по площ (само с оглед на обслужване на строителството).

След приключване на строителните работи е необходимо да се възстановят всички нарушения на околния терен, да се предвидят противоерозионни мерки и ландшафтно оформяне с подходяща за района растителност.

Необходимо е да се заличат временните строителни площадки и да се възстанови нарушената почвена покривка върху тях.

По време на експлоатацията - Нарушения на нови терени няма да има.

Не се очаква замърсяване на граничещите терени.

6. Природни обекти

Въздействия върху защитени територии по смисъла на ЗЗТ

Прилагането на предварителният проект за ОУП на Община Крушари, не се засягат поради строителни или друг вид свързани с прилагането му дейности, разположените на територията на общината две защитени територии /защитена местност „Суха река“ природна забележителност „Александрийска гора“, тъй като всички предвидени в плана устройствени зони са предвидени в територии, извън техните граници и не ги засягат.

Потенциалните отрицателни въздействия, и увреждането на предмета на опазване на защитени територии, попадащи в границите на община Крушари могат да бъдат следствие на причини с неантропогенен (естествен) и антропогенен произход.

Въздействия с неантропогенен произход са природни бедствия, наводнения, земетресения, продължителни суши, естествени сукцесии и др., които са в състояние да разрушат или увредят скални образувания, изкоренят, повредят дървесната растителност или изцяло променят характера и състава на растителността.

С антропогенен произход са въздействията свързани с, вандализъм, незаконни сечи и паша на добитък, причинени по небрежност и невнимание пожари, колекционерство и др.

До голяма степен всички потенциални неблагоприятни въздействия могат да бъдат минимизирани с прилагането на предварителният проект за ОУП на община Крушари.

По отношение на териториите, защитени по ЗЗТ, са създадени необходимите устройствени условия с проекта, за тяхното физическо опазване и ограничен достъп, съобразно режимите, определени в заповедите за обявяването им. Като по този начин ще се ограничи допълнителното кумулативно и антропогенно натоварване.

Всичко това определя въздействията от прилагането на проекта за ОУП върху защитените територии по смисъла на ЗЗТ като благоприятни и гарантиращи опазването им.

Въздействия върху защитени зони обявени по реда на Закона за биологичното разнообразие

Плана е съобразен с изискванията на Закона за биологично разнообразие и устройствените режими на защитените зони – Натура 2000 и Закона за защитените територии като се отчитат и изискванията ЗУТ и другите нормативни документи в областта на устройственото проектиране за съобразяване с действаща кадастрална карта и процедирани планове:

- обхватът на защитените зони съпада в голяма степен с най-активната във функционално и урбанистично отношение част от общинската територия;

- за защитените зони от Натура 2000, попадащи в териториалният обхват на плана до момента липсват утвърдени планове за управление им. Направено е картиране на хабитатите и видовете предмет на опазване в тях, и частични проучвания за видовете птици в тях.

Територията на Община Крушари, включена в предварителният проект за ОУП на Община Крушари, попада в границите на общо 2 защитени зони - защитена зона за опазване на дивите птици BG0002048 „Суха река” /28.4040 % от територията на община Крушари/, и защитена зона за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна B00000107 „Суха река” /31.2841 % от територията на община Крушари/.

Степента на въздействието върху местообитанията на животинските видове и природните местообитания предмет на защита, е използвана следната скала.

Таблица 82.

0 – няма въздействие
от 1 до 3 – слабо въздействие, което може да бъде избегнато без прилагане на специални мерки освен спазване на най-добрите практики при строеж и експлоатация;
от 4 до 6 – средно по степен въздействие, което е необходимо да се отчете в комбинация с други фактори и да се препоръчат мерки за намаляване или премахване на въздействието;
от 7 до 10 – значително въздействие, което е необходимо да бъде премахнато чрез избор на алтернативи или прилагане на смекчаващи и компенсаторни мерки;

- **Защитена зона BG0002048 „Суха река”**

Птици предмет на опазване в защитената зона

Проектът за ОУП на Община Крушари определя основните устройствени принципи и изисквания за бъдещето развитие на общината в дългосрочен период.

Имайки предвид, че всяка една екологична група от включените в Заповед № РД 853/15.11.2007 г. на МОСВ, с която е обявена защитената зона птици обитава различни части от нея и е с определени изисквания към обитанията в които гнезди, търси храна или пребивава в тях по време на миграция или зимуване могат да бъдат направени следните обобщения и заключения.

Относно защитена зона 33 BG0002048 „Суха река“ не се очаква промяна в структурата и природозащитните и функции, тъй като с предвижданията на проекта за ОУП на община Крушари, територията на защитеното зона не се засяга.

С предвижданията на предварителният проект за ОУП на община Крушари, и планираните устройствени зони, не се засягат и не попадат в границите на 33 BG0002048 „Суха река“ по Директива 2009/147/ЕИО за опазване на дивите птици, и не се отнемат площи от нея. От територията на общината, в границите на защитената зона попадат части от землища на селата Александрия, с. Габер, с. Е.Бакалово, с. Зимница, с. К.Димитрово, с. Огняново, с. Северци и с. Телериг с обща площ от 7319.6497 ха или 28.4040 %, от площта ѝ.

Най-близко разположената до границите на 33 BG0002048 „Суха река“, е устройствена зона е „Сср“ в землището на с. Александрия, отстояща на 309 m, от източната ѝ граница, и на 857 m от устройствена зона 1/Смф, с. Телериг - в които има изградени и съществуващи сгради и инфраструктура Всички други предвиждания на предварителният проект за ОУП /устройствени зони/, отстоят на повече от 2 km разстояние от границата ѝ. Във връзка с гореизложеното, може да се направи заключението, че степента на въздействие от реализацията на отделните обекти в новопредвидените устройствени зони с проекта за ОУП на община Крушари, върху предмета на защитената зона ще бъде сведена до липсата на въздействие, и няма да засегне структурата, и да отнеме от площта ѝ.

Няма да се отнемат местообитания на видове предмет на опазване, и редовно срещащи се мигриращи птици в защитената зона. Предвид тези факти, не се очаква отрицателно въздействие

от реализирането на плана, което ще се отрази върху популациите на птиците в зоната през цялата година, но в рамките на емкостта на екосистемата, без да има промяна в популацията им.

- **Защитена зона BG0000107 „Суха река“**

Природни типове местообитания и растителност в границите на засегнатата защитена зона BG0000107 „Суха река“

Заклучение: В основната си част проекта за ОУП на община Крушари, както и разполагането на планираните устройствените зони ще е предимно в урбанизирани площи, жилищни, производствени и вилни територии разположени в близост до населените места с цел урегулирането им. С предвижданията на плана не се засягат горски територии, не се предвиждат корекции на реки, пресушаване на водни обекти и други подобни дейности, които да доведат до нарушение на състоянието на този тип екосистеми и като цяло в състоянието на компонентите на околната среда в границите на защитената зона.

С така изготвения предварителен проект за ОУП на община Крушари и неговият териториален обхват, се засягат в различна степен, пряко части от природни местообитания предмет на опазване в защитена зона BG0000107 „Суха река“ по Директивата за местообитанията 92/43/ЕИО.

Реализацията на предварителният проект за ОУП на община Крушари, с така направените териториално устройствени предвиждания е възможно да доведе до слаба промяна структура и площта на природните местообитания, както и снижаване на параметрите на биоценозите в границите им, като не се очаква за предизвика отрицателно въздействие в близките до територията на общината полигони на местообитания, или такива извън защитената зона. С реализацията на плана, се засягат малки части от общо 5 природни местообитания, като от тях 4 са приоритетни и включени в Приложение № 1 към чл.6, ал.1, т. на Закона за биологичното разнообразие и Приложение 1 на Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания.

Оценката на степента на въздействие от проекта за ОУП на община Крушари върху природните местообитания свързано с целостта на 33 BG 0000107 „Суха река“ с оглед опазване на тяхната структура, функции и природозащитни цели, е представени в следващата таблица.

В тази връзка според приложената скала, въздействието върху природните типове местообитания се оценява с бална оценка от 2 до 4 от слабо до средно отрицателно въздействие, за засегнатите от предвижданията на плана местообитания, и в тази връзка се препоръчват мерки за намаляване или премахване на въздействието от реализацията на проекта за ОУП.

Таблица 83. Обща оценка на въздействията на предварителният проект за ОУП на община Крушари, върху местообитанията, предмет на опазване в защитена зона BG 0000107 „Суха река“

КОД	Пр.	НАИМЕНОВАНИЕ	Загуба на	Увреждане на местообитание	Наличие на кумулативни ефекти	Битово замърсяване	Обща оценка на степента на въздействие
3140		Твърди олиготрофни до мезотрофни води с бентосни формации от <i>Chara</i>	2	1	2	1	2 -слабо
6110	*	Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества	4	4	3	3	4 – средно
6210	*	Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (<i>Festuco Brometalia</i>) (*важни	3	2	3	2	3 -слабо
6250	*	Панонски лъсови степни тревни	2	1	2	1	2- слабо
62C0	*	Понто-сарматски степи	3	2	3	2	3 -слабо

*приоритетно местообитание

По отношение на местообитанията предмет на опазване в защитена зона BG 0000107 „Суха река“, общото заключение е:

- ❖ С реализацията на предварителния проект за ОУП на община Крушари, се засягат 0.0472 % от сухоземна територия на защитена зона BG 0000107 „Суха река“, в източната периферна част на зоната в землищата на селата Александрия, Абрит, П.Кърджиево, Коритен и Телериг, община Крушари;
- ❖ По-голяма част от тези устройствени зони са разположени в близост до регулационните граници на населените места, с вече изградена инфраструктура и активно човешко присъствие;
- ❖ С предварителният проект за ОУП на Община Крушари се засягат малки части от 5 природни местообитания в границите на защитената зона, 4 от които приоритетни и предмет на опазване в защитената зона BG 0000107 „Суха река“. Части от полигоните на местообитанията, попадат в граници на поземлени имоти в които има изградена, частична инфраструктура или сгради, т.е антропогенно повлияни райони;
- ❖ Кумулативни въздействия, които могат да се очакват от реализирането на плана ще повлияят върху естествения характер на защитените зони, както и на природните местообитания предмет на опазване. Тези въздействия ще са свързани главно с увеличаване на антропогенния натиск върху тях, свързан усвояване на нови територии на база планираните нови устройствени зони;
- ❖ За да се ограничат и сведат до минимум очакваните въздействията от реализацията на плана /преки и кумулативни/, върху природните местообитания е необходимо да се приложат предложените, смекчаващи мерки;
- ❖ В случай, че се възприемат предвидените мерки, заложи в настоящия ДОСВ по време на изработване на Окончателния проект на плана, инвестиционното проектиране и строителството на обектите, не се очаква да се прояви слабо или средно по степен въздействие върху нито едно природно местообитание в защитена зона BG0000107 „Суха река“. След въвеждане в експлоатация на отделните обекти, в новопредвидените устройствени зони и при условие, че се спазват изискванията на действащата нормативна уредба и на мерките, заложи с настоящия доклад, съществени неблагоприятни въздействия върху природни местообитания не се очакват.

Целеви животински видове предмет на опазване в защитена зона BG0000107 „Суха река“

Посочените новопредвидени и съществуващи устройствени зони, предвидени с проекта за ОУП на община Крушари, попадащи в границата на защитената зона, са разположени в близост до регулационните граници на населените места в общината, в близост до регулационните граници на населените места, и в близост до съществуващата пътна инфраструктура и са значително антропогенно повлияни.

Заключението относно очакваните въздействия от прилагането на предварителния проект за ОУП на община Крушари, върху целевите животински предмет на опазване в двете защитени зони, е както следва:

Безгръбначни. Предвидените в проекта за ОУП на община Крушари устройствени зони, засягат малка част от площта защитената зона, в която се засягат незначителна част от площите на определените в защитената зона местообитания на различните групи безгръбначни животни. Част от тези местообитания са разположени в близост до новопредвидените зони в землищата на селата, Александрия, Абрит, П.Кърджиево и Коритен, в периферията на населените места. В някои от тях има вече изградени сгради и инфраструктура.

От включените в актуализирания стандартен формуляр, безгръбначни предмет на опазване в защитената зона, в границите на устройствените зони попадат малки части от местообитанията на следните безгръбначни видове:

Въздействието от реализацията на плана, върху тези видове се определя с незначителна степен - 1.

- **Бръмбар рогац (*Lucanus cervus*)** - с проекта за ОУП на община Крушари, се засягат 0.0778 ha или 0.0003 %, от потенциалните местообитания на вида в землището на село Александрия, и не се засягат установените находища на вида, в границите на защитената зона;
- **Буков сечко (*Morimus funereus*)** - с проекта за ОУП на община Крушари, се засягат общо 0.09053 ha или 0.00036 % от потенциалните местообитания в защитената зона, в землището на село Александрия – 0.008264 ha, и 0.082266 ha в землището на с. Коритен;
- **Тигрова пеперуда (*Callimorpha/ Euplagia/ quadripunctaria*)** - с проекта за ОУП на община Крушари, се засягат 0.00599 % или 0.07449 ha, от оптималните местообитания на вида в землището на село Александрия, като не се засягат установените находища на вида, в границите на защитената зона;
- **Обикновен паракалоптенус (*Paracaloptenus caloptenoides*)** - с проекта за ОУП на община Крушари, се засягат 0.0986 % или 1.5657 ha, от оптималните местообитания на вида, в землищата на селата Абрит, Коритен и П.Кърджиево, и 0.0225% или 0.9290 ha от потенциалните МО, в землищата на селата Абрит и Коритен. С реализацията и предвижданията на плана, не се засягат ефективно заети местообитания на вида. Не се засягат и установените 4 находища на вида, в защитената зона;
- **Лицена (*Lycaena dispar*)** - с проекта за ОУП, не се засягат ефективно заети местообитания на вида. С проекта за ОУП на община Крушари, се засягат 0.0314 ha или 0.0426 %, от потенциални местообитания на вида, в землищата на селата Абрит, Коритен и Александрия.

Въздействието от реализацията на плана, върху тези два вида се определя с ниска степен - 2.

- ***Vertigo angustior*** - с предвижданията на проекта за ОУП, не се засягат ефективно заети местообитания и находища на вида. Пряко въздействие от реализацията на проекта за ОУП, се очаква върху 0.0528% /0.3103 ha/ от потенциалните местообитания на вида, в землищата на селата Абрит и Александрия;
- ***Vertigo moulinsiana*** - с предвижданията на проекта за ОУП, не се засягат ефективно заети местообитания и находища на вида. Пряко въздействие от реализацията на плана, се очаква върху 0.0528% /0.3103 ha/, от потенциалните местообитания на вида, в землищата на селата Абрит/.

Земноводни и влечуги. Предвидените в проекта за ОУП на община Крушари устройствени зони, засягат малка част от площта защитената зона, в която попадат части от местообитания на различни видове земноводни и влечуги. Част от тези местообитания, са разположени в близост до новопредвидените устройствени зони в землищата на селата, Александрия, Абрит, П.Кърджиево, Коритен и Телериг.

С предвижданията на плана се засягат, основно площи от слабо-пригодните местообитания на вида, и в по-малка степен пригодните в границите на защитената зона. Върху част от видовете е възможно да се формират въздействия, в ниска степен главно от битово замърсяване и кумулативно въздействие в ниска степен, предвид на това, че са разположени в близост до новопредвидените устройствени зони, разположени в близост до регулационните граници на населените места, в границите на община Крушари.

От включените в актуализирания стандартен формуляр, земноводни и влечуги предмет на опазване в защитената зона се засягат местообитанията на следните видове:

Въздействието от реализацията на плана, върху тези видове се определя с незначителна степен - 1.

- **Голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*)** - с предвижданията на проекта за ОУП, се засягат 0.9954 ha (0.0472%) от слабо-пригодните местообитания и 5.3553 ha (0.5528%) от пригодните за вида местообитания в защитената зона, в землищата на селата Телериг, Коритен, Абрит и П.

Кърджиево община Крушари;

- **Ивичест смок (*Elaphe quatuorlineata*)** - с предвижданията на проекта за ОУП се засягат 12.000 ha (0.0944 %) от слабо-пригодните, и 1.0058 ha (0.0235 %) от пригодните за вида местообитания, в землищата на селата Телериг, Коритен, Абрит и П. Кърджиево община Крушари;
- **Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*)** - с предвижданията на проекта за ОУП, се засягат 1.1857 ha (0.0494 %) от пригодните местообитания (Александрия, Коритен, Абрит), и 9.4832 ha (0.4491 %) от слабо-пригодните за вида местообитания, в землищата на селата Телериг, Александрия, Коритен, Абрит и П. Кърджиево, община Крушари;
- **Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*)** - с предвижданията на проекта за ОУП се засягат 4.6331 ha (0.1834%) от слабо-пригодните местообитания на вида, в землищата на селата Абрит, Александрия, Телериг, Коритен, и П. Кърджиево, община Крушари.

Въздействието от реализацията на плана, върху видът се определя с ниска степен - 2.

- **Шипобедрена костенурка (*Testudo hermanni*)** - с предвижданията на проекта за ОУП се засягат 9.3513 ha (0.3702 %) от слабо-пригодните, и 3.9285 ha (1.2672 %) от пригодните за вида местообитания, в землищата на селата Абрит, Александрия, Телериг, Коритен, и П. Кърджиево община Крушари.

Бозайници. Предвидените в проекта за ОУП на община Крушари устройствени зони, засягат малка част от площта защитената зона, в която попадат части от местообитания на различните видове бозайници. Част от тях са разположени в близост до новопредвидените устройствени зони, в землищата на селата, Александрия, Абрит, П.Кърджиево, Коритен и Телериг, община Крушари.

От включените в актуализирания стандартен формуляр, бозайници предмет на опазване в защитената зона се засягат части от потенциални и субоптимални местообитания на следните видове:

Въздействието от реализацията на плана, върху тези два вида се определя с незначителна степен - 1.

- **Европейски вълк (*Canis lupus*)** - с предвижданията на проекта за ОУП се засягат, 5.72 ha или 0.005 % от площта на потенциалните местообитания на вида, в защитената зона. Засегнатите местообитания, попадат в землищата на селата Александрия, Абрит, Коритен и Поручик Кърджиево, община Крушари;
- **Видра (*Lutra lutra*)** – с предвижданията на предварителният проект за ОУП на община Крушари, се засягат 1.97 ha или 0.133 % от площта на потенциалните местообитания на вида в защитената зона, в землището на село Абрит, община Крушари.

Въздействието от реализацията на плана, върху тези видове бозайници се определя с ниска степен - 2.

- **Европейски лалугер (*Spermophilus citellus*)** – с предвижданията на проекта за ОУП, се засягат 2.05 ha или 0.011% от площта на субоптималните местообитания в защитената зона. Засегнати се площи от местообитанията в землищата на селата Коритен, Телериг и Поручик Кърджиево, община Крушари;
- **Пъстър пор (*Vormela peregusna*)** – с предвижданията на проекта за ОУП, се засягат малка площ от определените като субоптимални местообитания на вида - 17.072 ha или 0.274 % от площта им в зоната, в землищата на селата Абрит, Телериг и Поручик Кърджиево, община Крушари;
- **Степен пор (*Mustela eversmannii eversmannii*)** - с предвижданията на проекта за ОУП, се засягат 4.258 ha или 0.059 %, и 6.238 ha или 0.061% от ефективно заетите местообитания на вида в защитената зона, в землищата на селата Абрит, Коритен, Телериг и Поручик Кърджиево, община Крушари;
- **Добруджански (среден) хомяк (*Mesocricetus newtoni*)** - с предвижданията на проекта за ОУП, се засягат 6.710 ha или 0.073 %, от потенциалните местообитанията в границите на защитената зона, в землищата на селата Коритен и Телериг, община Крушари.

Прилепи. С реализацията на плана се очаква се загуба на малки по площ територии, от потенциални и ловни местообитания с реализацията на плана, в границите на защитена зона BG0000107 „Суха река”, без да се засягат летни и зимни убежища и находища на видовете. Въздействие се очаква върху следните видове, както следва:

Въздействието от реализацията на плана, върху видът се определя с ниска степен - 2.

Дългокрил прилеп (*Miniopterus schreibersi*) - с предвижданията на проекта за ОУП, се засягат 2.1087 ha от потенциални местообитания на вида (1.2560 % от площта им), в землищата на селата Коритен, П. Кърджиево, Александрия и Абрит община Крушари.

Въздействието от реализацията на плана, върху останалите видове прилепи се определя с незначителна степен - 1.

- **Широкоух прилеп (*Barbastella barbastellus*)** - с предвижданията на проекта за ОУП, се засягат 3.6067 ha потенциални местообитания на вида (0.03394 % от площта им), в землищата на селата Абрит, Александрия, Капитан Димитрово и П.Кърджиево, община Крушари;
- **Остроух нощник (*Myotis blythii*)** - с предвижданията на проекта за ОУП, се засягат 2.1088 ha от потенциалните местообитания на вида (0.1298 % от площта им в зоната), и 10.035 ha от ловните (0.02627 % от площта им в зоната), в землищата на селата Абрит, Коритен, Александрия, П.Кърджиево, община Крушари;
- **Дългопръст нощник (*Myotis capaccini*)** - с предвижданията на проекта за ОУП, се засягат 3.9389 ha от ловните местообитания на вида, или 0.0456 % от площта им. В част от поземлените имоти попадащи в обхвата им, има вече изградени и съществуващи сгради, например в землището на село Абрит, община Крушари;
- **Трицветен нощник (*Myotis emarginatus*)** - с предвижданията на проекта за ОУП, се засягат 1.0120 ha от потенциалните местообитания на вида или 0.0472 % от площта им в зоната. От ловните местообитания 0.0934 ha или 0.0003 % от площта им в зоната, в землищата на селата Коритен, Телериг, П. Кърджиево, Александрия и Абрит;
- **Голям нощник (*Myotis myotis*)** - с предвижданията на проекта за ОУП, се засягат 3.1844 ha от потенциалните местообитания на вида (0.3030 % от площта им в зоната). От ловните местообитания, са съответно 10.0407 ha или 0.0262 % от площта им в ЗЗ, в землищата на селата Коритен, Телериг, П. Кърджиево, Александрия и Абрит;
- **Южен подковонос (*Rhinolophus euryale*)** - с предвижданията на проекта за ОУП, се засягат 0.0100 ha от потенциалните местообитания на вида (0.0200 % от площта им в зоната). От ловните местообитания, са съответно 0.0241 ha или 0.0100 % от площта им в зоната, в землището на с. Александрия, община Крушари;
- **Голям подковонос (*Rhinolophus ferrumequinum*)** - с предвижданията на проекта за ОУП, се засягат 7.6551 ha от потенциалните местообитания на вида (0.4096 % от площта им в зоната). От ловните местообитания, са съответно 2.136 ha или 0.0479 % от площта им в зоната, в землищата на селата Коритен, Телериг, П. Кърджиево, Александрия и Абрит;
- **Малък подковонос (*Rhinolophus hipposideros*)** - с предвижданията на проекта за ОУП, се засягат 7.1023 ha от потенциалните местообитания на вида (0.4746 % от площта им в зоната). От ловните местообитания 1.6365 ha или 0.0337 % от площта им в зоната, в землищата на селата Абрит, Телериг, Александрия и Коритен;
- **Подковонос на Мехели (*Rhinolophus mehelyi*)** - с предвижданията на проекта за ОУП, се засягат 3.7761 ha от потенциалните местообитания на вида (0.2551 % от площта им в зоната). От ловните местообитания, са съответно 1.2874 ha или 0.0199 % от площта им в зоната), в землищата на селата Абрит, Александрия, Коритен, Телериг и П. Кърджиево.

Риби. С прилагането на предвижданията на предварителният проект за ОУП на община Крушари, не се очаква въздействие върху видовете риби, предмет на опазване в защитена зона BG0000107 „Суха река”.

От реализацията на плана, върху тази група животински видове - не се очаква въздействие – степен 0.

С прилагането на предварителния проект за ОУП на община Крушари, в този му вариант се очакват въздействия в ниска до средна степен, от прилагането на плана върху част от природните местообитания предмет на опазване в защитената зона, както и върху част от целевите животински видове и местообитанията им, в границите на защитена зона BG0000107 „Суха река“, по Директивата за природните местообитания.

С предвиденото устройствено зониране се отнемат малки площи, от потенциални и оптимални местообитания разположени в близост до населените места, от части с изградена инфраструктура. С предвижданията на проекта за ОУП, не се засягат находища на целеви животински и растителни видове, предмет на опазване в защитената зона. За да бъдат сведени до минимум и премахнати тези очаквани въздействия от предвижданията на плана, трябва да се изпълнят предложените в точка 6 мерки, за ограничаване и смекчаване на въздействието от реализацията му.

С предвижданията на предварителния проект за ОУП на община Крушари, не се засягат площи от ЗЗ BG0002048 „Суха река“, в тази връзка не се очакват промени в структурата и функциите ѝ.

В обобщение може да се посочи, че предварителният проект за ОУП на община Крушари ще бъде съвместим с предмета и целите на защитените зони, и няма да доведе до фрагментация и промяна в структурата и функциите им, след като се приложат предложените в настоящия доклад смекчаващи мерки, при изпълнението им:

- ❖ Няма да бъде предизвикана фрагментация на природни местообитания, популации и местообитания на целеви животински видове, представляващи предмет на опазване, след прилагане на смекчаващите мерки;
- ❖ Изготвянето и реализацията на проекта за ОУП, не води до прояви на прекъсване на функционалните връзки в популациите на видовете от предмета на опазване в защитените зони, при изпълнение на предложените мерки. Няма да съществуват основания да се очаква измеримо изменение на фактора „фрагментиране“ на популации в защитените зони. Ще се ограничи и възможността за формирането на очакваните прояви на бариерен ефект;
- ❖ Реализацията на предварителния проект за ОУП на община Крушари, няма да предизвика сукцесионни процеси в зоните, водещи до промяна на видовия състав или в условията на средата - химически, хидроложки, геоложки, климатични или други промени;
- ❖ Планът не внася мащабни промени в съществуващия ландшафт, в обхвата на защитените зони и не предизвиква такива в геоложката основа, повърхностни и подземни води. Не води до значими за целевите видове, емисии на вредни вещества във въздуха, водите и почвите;
- ❖ Кумулативните въздействия от дейности, свързани с прилагането на плана ще са незначителни, без да се променя съществуващото положение в защитените зони и без да се отнемат допълнителни площи от типовете природни местообитания и местообитанията на видовете, които се опазват в тях. Това ще се постигне след, прилагане на предложените смекчаващи мерки;
- ❖ С реализирането на свързаните с плана инвестиционни предложения, няма да бъдат предизвикани препятствия в миграционни коридори на птиците предмет на опазване в защитена зона BG0002048 „Суха река“, по Директивата за птиците
- ❖ Прилагането на плана не е в противоречие с наложените в Заповедите за обявяването на ЗЗ BG0002048 „Суха река“ и режими и не е в противоречие с целите за постигането за които е обявена;
- ❖ Няма да бъдат фрагментирани популациите на редки, защитени и ендемични видове, както и няма да бъде влошена структурата и динамиката на популациите им;
- ❖ С плана не се засягат пряко находища и местообитания на редки, ендемични и включени в приложенията на Закона за биологичното разнообразие растителни и животински видове –

не са установени такива;

- ❖ Прилагането на плана не е в противоречие с предложените в стандартните формуляри на защитени зони BG0000107 „Суха река“ и BG0002048 „Суха река“ режими, и не е в противоречие с целите за постигането им за които са обявени.

При изпълнението на всички предложени мерки (т. 6 от ДОСВ) и нормативно установени режими, заложили в правилата и нормите за прилагането на предварителния проект на ОУП на община Крушари, се счита, че прилагането на плана няма да окаже значително въздействие върху целостта и природозащитните цели на двете защитени зони.

7. Биологично разнообразие

7.1. Растителен свят

С прилагането на плана се увеличават с 46.94 ha терените за зони с жилищни функции /Жм1/, с 72.76 ha за производствени дейности /Пп1/, в землищата на селата Абрит, Коритен, Лозенец, Крушари и Полковник Дяково, община Крушари. В проекта на ОУПО Крушари се предвижда и увеличение при терените за земеделска земя с възможност за застрояване за неземеделски нужди /Сср1/ с площ от 218.97 ha в селата Добрин, Абрит, смесена многофункционална устройствена зона /Смф/ съответно с площ от 86.76 ha в землищата селата Телериг, Крушари и Поручик Кърджиево, община Крушари. Не се променят съществуващите площи на гробищните паркове на територията на общината.

Съгласно представеният баланс към предварителния проект за ОУП на община Крушари, няма да бъдат засегнати горски територии с новопредвидените в предварителния проект устройствени зони.

Няма да бъде унищожавана растителност извън границите на устройствените зони на територията, за която се изготвя плана. При създаването на нови зелени площи, съгласно предвижданията на предварителния проект ще се използват характерни местни видове, като се избегнат чуждоземните и инвазивни растителни видове. От площи заети с широкоразпространени рудерални видове ще се премине към обогатяване на територията с многократно по-голям от характерния за крайселищните открити площи растителни видове.

По време на реализирането на обектите в новопредвидените устройствени зони, прилагането на плана ще бъде унищожена само растителност от широко разпространени плевелни видове, която не е предмет на опазване от българското законодателство.

При застрояването и инфраструктурните проекти ще бъдат отстранени най-широко разпространени рудерални видове, като обикновен щир, (*Amaranthus retroflexus*), хибриден щир (*Amaranthus hybridus*), обикновен лопен (*Verbascum thapsus*), полско птиче просо (*Lithospermum arvense*), синя метличина (*Centaurea cyanus*), бодлива метличина (*Centaurea calcitrapa*), трескот (*Cynodon dactylon*), полски синап (*Sinapis arvensis*), синя жлъчка (*Cichorium intybus*), бял равнец (*Achillea millefolium*), червена мъртва коприва (*Lamium purpureum*), обикновено безсмъртниче (*Xeranthemum annuum*), теснолист жиловлек (*Plantago lanceolata*), широколист жиловлек (*Plantago major*), бучиниш (*Conium maculatum*), тревист бърз (бързак) (*Sambucus ebulus*), обикновена коприва (*Urtica dioica*), и др.

Няма да бъде унищожавана растителност извън границите на устройствените зони, на територията за която се изготвя плана.

При създаването на нови зелени площи ще се използват характерни местни декоративни и овощни видове.

Няма да бъдат засегнати, находища на растителни видове подлежащи на опазване съгласно чл.40 от ЗБР. Поради характера на растителността която ще бъде отстранена и незначителния процент на площите, които потенциално ще бъдат засегнати с прилагането на плана въздействията върху растителността на територията на общината ще бъдат незначителни.

7.2. Животински свят

Въпреки, че с прилагането на плана, поради дългосрочния му характер възможностите за застрояване в предвидените в проекта за ОУП устройствени зони с голяма вероятност ще останат

неоползотворени към края му, при оценката на въздействията е предвиден най-тежкия сценарий, използване на всички предвидени възможности за строителство в границите на предвидените в проекта устройствени зони.

Очакванията са въздействията от новопредвидените устройствени зони в населените места на Община Крушари, който е единственото населено място на територията на общината и прилежащите на него площи, в които предвижданията по ОУП допускат смяна на статута на земята за производствени и друг вид дейности, както и от експлоатацията на сградите и съоръженията в площите за производствена дейност да бъдат незначителни, при което да бъдат засегнати широко разпространени животински видове, с големи възпроизводствени възможности, без това да доведе до промени в численостите на популациите им.

Проектът за ОУП на община Крушари предвижда увеличение от 0.87 ха на 72.76 ха, съответно 0.35 % на производствените зони, на жилищни територии от 1286.80 ха на 1333.39 ха., (с 3.65 %), намалят се площите на териториите за комунално обслужване и стопанство от 179.27 ха на 85.52 ха (с - 52.30 %), земеделска зона с възможност за застрояване за неземеделски нужди от 179.27 ха на 85.52 ха, и за смесена мултифункционална устройствена зона от 0.00 ха на 86.76 ха. Всички увеличения на площите, са направени чрез намаляване на земеделска земя от ниска категория и с право на промяна.

Новопланираните устройствени зони с предварителния проект за ОУП на община Крушари, в отделните населени места включват територии разположени в близост до регулационните им граници. Това са територии, обитавани от ограничен брой животински видове. В останалите видове територии в които в проекта за ОУП няма нови предвиждания: гори, храсталаци, пасища и водни тела в които няма предвидена устройствена намеса, промените в числеността и състава на обитаващите ги животински видове ще са в рамките на естествените промени и определят от процеси и дейности с които проектът за ОУП на община Крушари няма пряка връзка: лесоустройствени проекти, практики в селското и горското стопанство, сукцесии следващи климатичните промени и др.

Тъй като с прилагането на плана увеличението на площта на предвидените за урбанизираните територии е незначително, като се засягат предимно прилежащи на гр. Крушари площи при запазване площта на горските територии ще бъдат засегнати само местообитания на определен брой дребни бозайници и влечуги, в които присъствието на по-едри бозайници и птици в тях е изключение.

За част от животинските видове, поради приспособимостта им за живот в урбанизирана среда съставът и числеността на обитаващите предвидените в ОУП терени за нови устройствени зони и тези за които се предвижда разширение, както и обитаващите площи в които в проекта за ОУП няма предвиждания ще останат без промяна. Видовете, за които урбанизацията е свързана с отнемане на местообитания ще се изтеглят в подходящи за тях местообитания в близките площи, които ще останат незасегнати.

Ще бъдат засегнати местообитания на ограничен брой, животински видове, предимно, широко разпространени и адаптирани към условията в близост и в населените места. Ще бъдат засегнати и незначителни площи от местообитанията на включените в Приложение 2 от ЗБР животински видове, които се опазват, чрез включването им в защитени зони. Местообитанията на включените в Приложения 2(а) и 3 от ЗБР животински видове, по-голямата част от които са птици се съгласно чл. 35а. се опазват, чрез включването им в защитени територии, обявени по реда на *Закона за защитените територии*, границите на които ще бъдат обозначени в графичната част на проекта за ОУПО и включени в баланса на територията като „територии за природозащита“.

Въздействията върху всеки един клас от гръбначната фауна и безгръбначните ще бъдат както следва:

Бозайници

Повече от половината от територията на общината (68.83%) е заета от обработваеми земеделски земи, а необработваемите са 10.46 %. Горските площи заема едва 18.10 % от територията ѝ.

На територията на общината горските площи са разположени предимно в западната ѝ част и предоставят благоприятни условия за укриване, отглеждане на потомство и намиране на храна. Същите са на разстояние, по-голямо от обхвата на въздействията, които се очакват с реализирането на

инвестиционните предложения, които се допускат с прилагането на предварителния проект за ОУП в новопредвидените и съществуващите устройствени зони.

В останалата част от територията на община Крушари, в която преобладават обработваемите земи са горските територии са фрагментирани на сравнително малки участъци, и разположени в съседство със земеделски земи и пътища и не предоставят благоприятни условия за укриване, отглеждане на потомство и намиране на храна поради което едри бозайници близо до по-големите населени места в общината, където в проекта за ОУП има нови предвиждания се срещат епизодично.

По вероятно е случайно преминаване през земеделските земи на по-едри диви животни през зимата, когато поради снегонавяване или лоши метеорологични условия човешкото присъствие в района е минимално и единични екземпляри от по-едри бозайници случайно могат да се окажат на близко разположени до територии за които в ОУП на община Крушари има нови предвиждания. Малката вероятност за директна среща на хора с по-едри диви бозайници свежда въздействията от реализирането на плана върху тях до незначителни.

Обитаващите откритите площи и обработваемите земеделски земи дребни бозайници като европейската къртица (*Talpa europaea*), източноевропейски (белогръд) таралеж (*Erinaceus concolor*), белокоремна белозъбка (*Crocidura leucodon*), малка белозъбка (*Crocidura suaveolens*), обикновена кафязъбка (*Sorex araneus*), обикновена полевка (*Microtus arvalis*), сляпо куче (*Spalax leucodon*), европейски лалугер (*Spermophilus citellus*), полска мишка (*Apodemus agrarius*) и други укриващи се в подземни убежища са с кратък жизнен цикъл, големи възпроизводствени способности и застрояването на предвидените в проекта за ОУП устройствени зони няма да предизвика съществени промени в числеността на популациите им.

Планът предвижда намаляване размера на обработваемите земи и необработваемите общо със 321.69 ха (3.39%) в малко степен, като част от тях ще бъдат преотредени за зелени площи в отделните устройствени зони, в които характерът на растителната покривка няма съществено да се промени.

Намаляването на размера на земеделската земя е незначително и ще се осъществи в дългосрочен период, което ще бъде незабележимо във времето и няма съществено да се отрази на популациите на обитаващите земеделските земи и откритите площи животински видове.

Поради незначителното намаление на размера на обработваемите и необработваеми земи ще се запазят условията за укриване, възпроизводство и стабилна численост на дребните бозайници като европейски лалугер (*Spermophilus citellus*), полска мишка (*Apodemus agrarius*), източноевропейския (белогръд) таралеж (*Erinaceus concolor*), белокоремната белозъбка (*Crocidura leucodon*), малката белозъбка (*Crocidura suaveolens*), обикновената кафязъбка (*Sorex araneus*), обикновената полевка (*Microtus arvalis*), сляпо куче (*Spalax leucodon*), европейската къртица (*Talpa europaea*), европейски див заек (*Lepus europaeus*), язовец (*Meles meles*), черен пор (*Putorius putorius*), лисица (*Vulpes vulpes*), чакал (*Canis aureus*) и невестулка (*Mustela nivalis*). Числеността им ще се запази в границите на естествените колебания поради което въздействията върху тях се определят като незначителни.

Прилепи

На територията на община Крушари, са налични местообитания с различна степен на пригодност (ловни територии и предимно летни убежища) за прилепната фауна: широкоух прилеп (*Barbastella barbastellus*), дългокрил прилеп (*Miniopterus schreibersii*), остроух нощник (*Myotis blythii*), дългопръст нощник (*Myotis capaccinii*), трицветен нощник (*Myotis emarginatus*), голям нощник (*Myotis myotis*), южен подковонос (*Rhinolophus euryale*), голям подковонос (*Rhinolophus ferrumequinum*), малък подковонос (*Rhinolophus hipposideros*), подковонос на Мехели (*Rhinolophus mehelyi*).

Прилагането на плана не застрашава местообитанията им тъй като с прилагането му не се засягат подземни убежища за зимуване и размножаване. Значимите за прилепите подземни местообитания пещери, скални цепки и стари гори с голям брой хралупати дървета са отдалечени от терени в които проектът за ОУП има нови предвиждания. Същите са на територии за които в ОУП няма новопредвидени устройствени зони и ще останат незасегнати, тъй като не се предвиждат дейности в такива местообитания.

Предвидените пространствена структура и визия за развитието на общината в изготвения проект за ОУП на община Крушари предполагат с прилагането му запазване на благоприятния природен статус на обитаващите територията на общината бозайници и определя очакваните въздействия от прилагането му като благоприятни за тях.

Птици

С прилагането на проекта за ОУП на община Крушари, се предвижда запазване размера на горските площи и незначителен спад в размера на земеделските земи. Това предполага запазване на числеността и видовия състав на обитаващите пояса на широколистните гори и откритите площи, край населените места видове птици и създаване условия за намиране на удобни за гнездене места и допълнителна храна на обитаващите населени места видове.

Някои от видовете като полско врабче (*Passer montanus*), домашно врабче (*Passer domesticus*), селска лястовица (*Hirundo rustica*) и градска лястовица селска лястовица (*Delichon urbica*), ще продължат да ползват за гнездене подпокривните пространства на сградите в населените места и съществуващите на територията им зелени площи.

Нишите по сградите, между покривите и стените, зелените площи за обществено ползване, дървесната растителност по улиците ще бъдат обитавани от домашното врабче (*Passer domesticus*), полското врабче (*Passer montanus*), свраката (*Pica pica*), гугутката (*Streptopelia decaocto*), големия синигер (*Parus major*), синия синигер (*Cyanistes caeruleus*), южния славеј (*Luscinia megarhynchos*), сирийския пъстър кълвач (*Dendrocopus syriacus*), средния пъстър кълвач (*Dendrocopus medius*), обикновената кукумявка (*Athene noctua*), а прилежащите на жилищните сгради и крайселищни терени червеногърба сврачка (*Lanius collurio*), сива овесарка (*Miliaria calandra*), градинска овесарка (*Emberiza hortulana*), бяла стърчиопашка (*Motacilla alba*), качулата чучулига (*Galerida cristata*), полска чучулига (*Alauda arvensis*), обикновен скорец (*Sturnus vulgaris*), чавка (*Corvus monedula*), сива врана (*Corvus corax*), гарван гробар (*Corvus corax*), щиглец (*Carduelis carduelis*) и др.

В откритите площи край населените места в общината, ще продължат да се срещат и някои по-разпространени хищни птици като черношипа ветрушка (*Falco tinnunculus*), малкия ястреб (*Accipiter nisus*) и големия ястреб (*Accipiter gentilis*), като за тези птици ще бъдат запазени възможностите за ловуване. За населяващите в настоящия момент територията на населените места птици реализирането на плана ще бъде с незначителни въздействия, тъй като промени в численостите им не се очакват, а за някои от тях въздействията ще бъдат положителни, тъй като планът предвижда увеличаване на територията на зелените площи.

Влечуги

В проекта за ОУП на община Крушари се предвижда незначителен спад в размера на земеделските земи поради което отрицателни въздействия върху влечугите изразяващи се в значително намаляне на площта на местообитанията им и числеността на популациите им не се очакват. Планът не предвижда и съществени промени в начина на стопанисване на земеделските земи като в периода на действие на плана преобладаващи ще останат площите в които се отглеждат зърнени култури, лозя и овощни градини, отделени една от друга чрез синури, малки необработваеми участъци, захрастени пространства, ивици дървета и пр., подходящи за обитаване от гущерите: зелен гущер (*Lacerta viridis*), стенен гущер (*Podarcis muralis*) и кримски гущер (*Podarcis tauricus*).

За останалите по-редки видове от гущерите, както костенурките и змиите, обитаващи естествени местообитания в горските площи отрицателни въздействия от свързани с прилагането на плана дейности не се очакват, тъй като в проекта за ОУП не се предвижда намаляване на площта им.

Риби и земноводни

С прилагането на плана най-значими за рибите и земноводните ще останат реките, от които с най-голяма водосбор е р. Суха река, както и наличните язовири на територията на общината.

С прилагането на проекта за ОУП Крушари не се предвижда пресушаването на водни обекти или замърсяването им поради заустване на непречистени води, така че целият клас риби няма да бъде застрашен от реализирането му. Не съществува риск за популациите на рибите и земноводните, от

замърсяванията поради аварийни, тъй като на територията липсват такива промишлени предприятия. В проекта за ОУП се предвижда реконструиране, на канализационната система при което да бъде изцяло предотвратено замърсяването на разположените на територията на общината водни тела с което въздействията от реализирането на плана върху рибите ще бъдат изцяло положителни и свързани с увеличаване на числеността на популациите им.

Въздействия върху безгръбначните

Въздействията от прилагането на плана ще бъдат незначителни, като от дейностите ще бъдат засегнати широко разпространени видове, вредители по овощните дървета и културните растения и видове, които не са обект на опазване съобразно българското природозащитно законодателство и международни конвенции.

Тъй като свързаните с проекта за ОУП на община Крушари дейности засягат урбанизирани територии и прилежащи на тях земеделски земи, в които са извършвани третираня с инсектициди същите не притежават характеристиките на местообитания на редки и защитени видове насекоми. Независимо дали ще бъде реализиран плана или не употребата на пестициди и инсектициди е регламентирана в дворовете и градините с цел осигуряване на продукция от растящите в тях овощни дървета лози и отглеждането на зеленчуци съгласно съществуващите земеделски практики. Съществуващите зелени площи за обществено ползване, ще продължат да изпълняват функциите си на местообитание за различните видове пеперуди и други насекоми.

При набелязване на превантивни мерки за недопускане на аварийни ситуации по време на строителството и преки въздействия по време на експлоатацията на бъдещите обекти в устройствените зони върху населяващите територията на общината животински видове, очакваните въздействия от реализирането на допустимите с плана ИП могат да бъдат сведени до незначителни, като прилагането му ще засегне само широко разпространени растителни и животински видове, които не подлежат на опазване от страна на българското природозащитно законодателство. Тъй като новите предвиждания в проекта са основно за урбанизирани територии и прилежащи на тях нискобонитетни земи, няма да се стига до вмешателство по време на размножителния период на по-голямата част от представителите на дивата фауна.

С прилагането на плана застрояването на свободните имоти, и преустройството на съществуващи сгради и съоръжения, ще се извърши без да се засягат площи с консервационна стойност, а само такива които са обект на човешка дейност поради което очакваните въздействия от прилагането на плана върху фауната на територията на община Крушари могат да бъдат класифицирани като незначителни, периодични и с дългосрочен в границите на периода на действие на ОУП характер и обратими в случаите с допустима рекултивация.

8. Ландшафт

От баланса на територията на община Крушари е видно, че с предвижданията на предварителният проект за ОУП се стреми да се решат устройствените проблеми на общината с неголеми промени на общата структура на територията ѝ. Нарастването на урбанизирани територии практически ще бъде в малка степен. Предвижданията на проектът, са насочени към стабилизиране на селищната мрежа на общината, интензификация на ползването на селищните територии и утвърждаване на действащото устройствено планиране.

От анализа на природните и антропогенните компоненти на ландшафта, става ясно, че са налице предпоставки за съхраняването на съществуващия характер на ландшафта в определени територии, за съчетанието на природни и антропогенни компоненти в интегрирани политика и култура на земеползване.

Въпреки че характерът на ландшафта вече е оформен и под въздействие на антропогенна дейност, то предварителният проект за ОУП на община Крушари ще подпомогне неговото съхранение и опазване, самовъзстановяване и положителна промяна. Регулираното териториално развитие, ще подобри привлекателността на множеството културно-исторически ценности. Предложените режими за система обитаване, културно наследство, зелена система, спорт и отдых ще подпомогнат съхраняването на естествените пейзажи и подобряване на ландшафта.

Като основа за изработването на проекта за ОУП на община Крушари, са взети предвид съставните части на отделните землища в населените места в пространствено структуриране и функционално отношение, както прогнозата за тяхната динамика на база визията и стратегическите цели за развитие на района и анализ на демографските и социално-икономически процеси през времеви обхват на действие на плана.

Направените с проекта за ОУП на община Крушари предвиждания съгласно времеви хоризонт на ОУП, (съгласно действащата нормативна уредба в устройственото планиране, срокът на действие на ОУП е 15-20 години), като е съобразено развитието на всяка една от системите (и под системите към тях) и обвързването им с пространственото и териториалното планиране на същите, в тази връзка може да се посочи, че няма да се отрази с негативни последици, и ще намалят аграрните компоненти в ландшафта на общината в съвсем малка степен.

В новопредвидените устройствени зони с проекта за ОУП на община Крушари също е застъпена концепцията за урбанистично развитие с ниски показатели на застрояване, както и съпътстващо изграждане на нови елементи на зелената система във всяка от тези зони. Очаква се общо подобрение на средата в резултат от възстановяването на природните и антропогенни компоненти на ландшафта.

Предвижданията на ОУПО няма да имат отрицателно въздействие върху развитието на ландшафта, тъй като ще бъдат предпоставка за съвременно третиране и устройство на територията и на отделни компоненти на ландшафта.

Промените в характера на ландшафта след реализиране на предварителния проект на ОУП и устройствено зонироване на територията в разширен обхват се очаква да настъпят в присъединените към населените места територии, разширяването на вилните и складово производствените зони, но като цяло проектът е насочен към запазването на тяхното ландшафтно предназначение, като ги обединява в една цялостна урбанизирана структура.

9. Културно-историческо наследство

В общината има богатство на археологически обекти, но много от тях са неизследвани, има не малко непроучени надгробни могили. Районът притежава уникални пещери, обявени за археологически обекти. На територията на община Крушари се намира най-големият укрепен античен център в земите на днешна Добруджа – Залдапа, той е бил площ над 35 ха. Разположена е в м. Калето, между селата Абрит и Добрин. Има общо 32 крепостни кули с различна форма и размери, 3 главни и 2 по-малки порти. Това е една от най-големите и значителни късно антични градски центрове в тази част на Балканския полуостров. Налице е реален потенциал за изучаване, популяризиране и превръщане на историческото наследство в основа на създаване на интегрирани туристически продукти и привличане на интереса към територията.

Факторите, които могат да доведат до отрицателно въздействие върху културните ценности са мащабни строителни проекти в близост до тези обекти; природни бедствия, като земетресения, наводнения или прогресиращи промени от геологически, климатични и други природни фактори.

Негативни въздействия върху културното наследство биха могли да се проявят и при неподходящо интегриране на НКЦ в културни маршрути или осигуряване на тяхната социализация, изразяващи се в нарушаване на естествената околна или урбанизирана среда, в която се излага обектът, неподходящ начин на реставриране или експониране, визуално неподходяща и непасваща на средата и обекта инфраструктура, изградена за осигуряване на достъпа до него и др.

При изработването на проекта за ОУПО по отношение на културното наследство, определената основната цел е опазването му в цялото му многообразие и развитие на системата чрез устойчиво използване на културно-историческия потенциал. Връзката между опазването на наследството и благоустройството на териториите е определен като най-съществен принцип на настоящия ОУПО. Ефективното опазване, управление и използване на КИН е важен ресурс за подобрения в системите на труд, обитаване, отдих и туризъм.

Избраният вариант на устройство не предполага негативни въздействия върху НКЦ и отразява съвременните политики в това отношение: новите устройствени територии не засягат единични или групови обекти на КИН. В разработената „Схема на културно-познавателни маршрути“ към проекта за

ОУП е отразена интеграцията на НКЦ и природни забележителности със селищната и пътна инфраструктура на община Крушари на ниво на ОУПО.

Със спазването на предложените с ОУП на Община Крушари устройствени решения и рестрикции и предложената концепция, се очаква значително положително въздействие в посока опазване и развитие на системата от обекти на архитектурното и археологическото наследство.

10. Фактори, които замърсяват или увреждат околната среда

10.1. Опасни вещества

ОУП не създава предпоставки за въздействия от опасни вещества и не изменя в отрицателна посока съществуващото положение.

10.2. Отпадъци

Община Крушари ще продължи да се развива и променя независимо дали ще се реализира проекта на Общия устройствен план. Както и към настоящия момент, така и при това бъдещо развитие, ще се генерират отпадъци.

Реалистичният вариант на прогнозата показва, че числеността на населението на общината ще намалее като се очаква да достигне към 2040 г. 1822 души /от 4126 души през 2016 г./. Предвид демографската прогноза, за следващите години се очакват намаляване на населението в проучваната територия, което означава, че обемът генерирани битови отпадъци ще намалява или ще се запази. Не се очакват и сериозни изменения в морфологичният им състав поради запазване бита на обитаване.

Отпадъците могат да окажат влияние върху отделните компоненти на околната среда и човешкото здраве, ако не се вземат мерки за тяхното надеждно управление. Необходимо условие за това е наличието на съоръжения за тяхното третиране и обезвреждане, както и местоположението на тези съоръжения. С настоящия проект за ОУП са предвидени терени за предимно производствени зони, където могат да бъдат разположени такива съоръжения без да се въздейства отрицателно върху здравето на населението.

При спазване на изискванията на законодателството по отношение управление на отпадъците, не се очаква отрицателно въздействие на този фактор върху компонентите на околната среда.

10.3. Рискови енергийни източници – шум, вибрации, радиации

10.3.1. Въздействия от шума

В направения анализ на съществуващото състояние на транспортно-комуникационната осигуреност на община Крушари се отчита, че пътната инфраструктура на общината е добре изградена. Това обуславя много добра възможност за връзки с останалата част от страната и в частност с областния център и със съседните общини. Състоянието на транспортната мрежа с дължина от 152,2 км, от които 90,2 км са републиканска пътна мрежа, е задоволително. За съжаление голяма част от общинската пътна мрежа е в лошо техническо състояние. Извършваните частични ремонти не подобряват цялостното им технико-експлоатационно състояние. Следва да се предвидят средства за рехабилитация на тези участъци. Перспективна връзка е изграждането на международния път, свързващ Общината с Румъния, което ще е много благоприятно за бъдещото развитие. При осъществяването на тази връзка следва да се набележат и осъществят съответни мерки за ограничаване на шумовите емисии в прилежащите терени.

Съгласно прогнозите не се предвижда разширение на съществуващата републиканска пътна мрежа и няма заложили нови терени за транспорт и комуникации на територията на община Крушари. Респективно няма предпоставки за възникване на допълнителни емисии шум от транспортен трафик в нови терени.

В оценявания ОУП на община Крушари се предвижда обособяване на производствени зони с общ размер 73,62 ха (при налични към момента 0,87 ха). Такива зони са предвидени за селата Абрит, Коритен, Лозенец, Крушари и Полковник Дяково. Пространственото разположение на проектните терени за предимно производствени зони Пп1 е представено на *фигура 3*.

Тези терени са ситуирани извън жилищните зони, в близост до основните за Общината транспортни връзки.

При бъдещото подробно устройствено планиране за тези терени, съгласно заложените Показатели за застрояване на отделните видове територии, устройствени зони и самостоятелни терени следва да се предвижда площ за озеленяване $P_{оз} = \text{мин. } 50\%$ за всеки новоотреден УПИ за производствена дейност по отделно. Планираното и осъществено озеленяване, освен естетични функции, ще играе положителна роля и в акустичен аспект, ограничавайки и поглъщайки евентуални шумови емисии от конкретно производство. При самото проектиране следва да се оценят евентуалните шумови емисии и се предвидят мерки за недопускане превишаването на граничните стойности на нивата на шума в различните територии и устройствени зони в урбанизираните територии и извън тях, регламентирани в Приложение № 2 към чл. 5 на Наредба № 6 от 2006 г. на МЗ и МОСВ.

На този етап не се очаква горепосочените предвиждания за промишлените зони в проекта за ОУП да доведат до неблагоприятно въздействие върху акустичната среда на територията на община Крушари.

Зелената система на населените места е от съществено значение за комфортната акустична среда. Устойчивото развитие на община Крушари е свързано както със съхраняване подобряване на показателите за състоянието на околната среда и превенцията на екологичните рискове, така и с поддържане и развитие на зелената система на нейната територия.

Съгласно ОПООС 2018 – 2022 г. на община Крушари зелените площи в населените места се разделят на :

- Озеленени площи в регулационните граници на населеното място;
- Озеленени площи извън регулационните граници. Те от своя страна биват:
  - полезащитни пояси
  - зелени зони
  - озеленени площи покрай шосета.

Няма конкретна информация за съотношението на тези зони към общата територия на Общината.

Устройственият план не предвижда специални мерки за подобряване на зелената система на територията на общината чрез обособяването на нови терени за озеленяване. Не се предвиждат и нови терени за рекреация и спорт. Добра стратегия в това направление би било насърчаване на публично-частното партньорство при залесяването и озеленяването на територията.

Предвижданията на ОУП на община Крушари ще способстват за ограничаване и намаляване на евентуални шумови емисии в урбанизираните зони на общината, ще допринасят за благоприятната акустична среда в конкретните селищни територии и ще осигурят здравословна и комфортна акустична обстановка за населението.

В проекта за ОУПО Крушари няма заложен предпоставки за възникването на наднормени вибрации, отразяващи се неблагоприятно върху околната среда и здравето на жителите на общината.

10.3.2. Въздействия от йонизиращи лъчения

Източници на допълнителни йонизиращи лъчения могат да бъдат ядрени аварии, атомни електроцентрали, дейности и инсталации за получаване и преработка на ядрено гориво, източници, използвани за медицински нужди (рентгенови апарати за диагностични цели, радиоизотопи, използвани за диагностика и терапия) и други.

Предложенията за устройствени решения на селищната среда, заложен в оценявания проект за ОУП на община Крушари, нямат пряко отношение към разглежданите източници на йонизиращи лъчения; не се предвиждат терени за такива дейности. Поради това не се очаква реализацията на плана да доведе до промяна на радиационния статус на територията на община Крушари.

10.3.3. Въздействия от електромагнитните (нейонизиращи) излъчвания

Основните източници на повишени електромагнитните излъчвания на територията на община Крушари с възможно неблагоприятно въздействие върху човешкото здраве и околната среда са радио-

и телевизионните предаватели, подстанцията за високо напрежение, електропроводите, трафопостовите, хранващи жилищни квартали и сгради, аналоговите и цифровите базови станции за мобилна комуникация и др.

Съгласно Прогнозата за развитие на електроснабдяването в оценявания ОУПО Крушари на този етап не се предвижда изграждането на нова електропреносна мрежа високо напрежение. По принцип предвидените нови жилищни и промишлени зони за развитие са сравнително малко и в близост до съществуващата електрическа мрежа. При възникване на нужда от изграждане на нови съоръжения, тяхното проектиране и изпълнение трябва да се съобрази с изискванията на съответните енергийни дружества. То следва да бъде извършвано при стриктното спазване на изискванията на съответните нормативни документи. Така ще се осигури превенция и по отношение нивата на електромагнитните излъчвания в околната среда.

По принцип при спазване съответствие с действащите нормативи не се очакват вредни въздействия от ЕМП върху компонентите на околната среда и здравето на хората. В подробните устройствени планове следва да се следи за разположението на трафопостовите, хранващи отделните групи от сгради.

Друг възможен източник на ЕМП в околната среда са елементите на съобщителната инфраструктура. Съгласно предоставената информация националните GSM оператори осъществяват телекомуникационно покритие, което е недостатъчно за обхващане на цялата територия на община Крушари. На този етап няма информация за планиране на нови базови станции на мобилните оператори. При евентуално бъдещо развитие на общината в тази насока, това следва да се осъществи при спазване изискванията на всички нормативни документи в тази област. Така няма да се допусне възникване на наднормени ЕМП в околната среда.

В така представения проект за ОУП на община Крушари няма предпоставки за възникването на наднормени електромагнитни излъчвания в околната среда и жилищните зони.

В заключение може да се обобщи, че не се очакват значителни и трайни негативни въздействия от шум, вибрации, йонизиращи и нейонизиращи (електромагнитни) излъчвания в околната среда от реализацията на ОУП на община Крушари.

11. Въздействия върху здравно-хигиенните аспекти на околната среда

При оценката на риска са преценени факторите и тяхното влияние върху човешкото здраве в резултат на урбанизацията, предвидена с предварителния проект за ОУП на община Крушари.

Основната цел на ОУП е да осигури устойчиво развитие и благоустрояване на община Крушари в съответствие със специфичните природни и обществено-икономически дадености и да създаде най-благоприятни условия за обитаване, труд и отдих на постоянното население на общината. ОУП е разработен в съответствие със съвременните нормативи и стандарти на ЗУТ и Наредба № 7 на МРРБ за правила и норми за устройство на различните видове територии. Основните параметри на ОУП са дадени в Правила и нормативи за прилагане на ОУП.

Устройствените решения, подкрепящи развитието на стопанския сектор в общината ще допринесат за създаване на условия за приемлива среда на труд и опазване на здравето на населението в синхрон с опазване и използване на потенциала на природните дадености и ще създава благоприятни условия за привличане на чужди инвестиции и разкриване на нови работни места. В част от населените места – селата Крушари, Абрит, Коритен, Лозенец и Полковник Дяково, проектът предвижда предимно производствени зони, с които се осигуряват устройствени условия за реализация на инвестиционни инициативи, свързани с изграждането на малки и средни предприятия, за обекти на логистиката и на епизодичното, периодичното и ежедневното обслужване.

С цел стимулиране на икономиката са заложили и устройствени зони СМФ, защото там могат да се разполагат сгради от разнообразен тип, включително за обслужване и складова дейност. Този тип много функционални зони са особено благоприятни за нормалното функциониране на общинския център, както и второстепенни населени места, където има развитие на селскостопански и други дейности – с. Крушари, с. Телериг и с. Поручик Кърджиево.

Голяма част от имотите в горните устройствени зони са част от бившите селскостопански дворове към населените места, със съответната инфраструктура и застрояване.

Инвестиционни намерения са проявени по отношение на възобновяемите енергийни източници, предстои да се реализират фотоволтаичен и ветроенергиен парк. За улесняване на тези намерения в проекта са заложени проектни терени Сср в землищата на село Добрин и село Абрит. Същите са разположени извън населени места и следва инвестиционните предложения в тях да се оценят за евентуални здравни въздействия и се предвидят съответните мерки.

Планът предвижда минимално разширение на строителните граници на част от населените места в общината за нуждите на обитаване – селата Коритен, Телериг и Крушари. При тяхното проектиране са взети в предвид разположението на съществуващите бивши селскостопански дворове и разположението на новите предимно производствени. На този етап не се очаква тези предвиждания за промишлените зони в проекта за ОУП да доведат до неблагоприятно въздействие по отношение на здравето на населението в община Крушари. При конкретното проектиране на бъдещи намерения в тези зони е необходимо да се оценят евентуалните здравни въздействия и се предвидят съответните мерки.

Анализираните нива на атмосферните замърсители за прогнозния период са основание да се твърди, че в общината няма големи замърсители на атмосферния въздух. Реализацията на ОУП не е свързана с появата на нови значителни източници на емисии в атмосферния въздух, които да окажат отрицателно въздействие върху качеството на въздуха в община Крушари.

При реализиране на проекта ОУП на Община Крушари не се очаква да настъпят съществени промени в хидроложки и хидрогеоложки условия. В проекта няма заложени предпоставки за възникването на наднормени вибрации, йонизиращи и електромагнитни излъчвания, отразяващи се неблагоприятно върху околната среда и здравето на жителите на общината.

С проекта за ОУП на община Крушари, успешно от хигиенни позиции се определят рамките за бъдещото планиране и управлението на устройствения процес. Поставени са изискванията към последващите подробни устройствени планове (ПУП) със съответните план схеми, определено е устройството на различните видове територии в съответствие със здравно-профилактичните изисквания. Предвидени са необходимите мерки за гарантиране и в бъдеще на здравословни условия за живот, като всички дейности и обекти в плана не създават условия за повишаване на здравния риск за населението.

От комунално-хигиенни позиции може да се обобщи, че проекта на ОУП на община Крушари не съдържа предвиждания, които могат да доведат до негативни ефекти за здравето на населението в общината. В проекта на ОУП се регламентира съвременна териториална планова основа за дългосрочно устойчиво и екологосъобразно устройствено развитие, в съответствие с приетите стратегически документи за регионално развитие и със специфичните за общината природни, културно-исторически, туристически и други дадености.

12. Обобщение на въздействията

Предвид на това, че с ОУП се определят единствено преобладаващото предназначение и начин на устройство на отделните структурни части на териториите, конкретното предназначение и начин на устройство на отделните поземлени имоти в обхвата на ОУП се определя от подробни устройствени планове, при последващо проектиране при спазване на нормативната уредба, и по-специално на ЗУТ и Наредба № 7 от 22 декември 2003 г. за правила и нормативи за устройство на отделните видове територии и устройствени зони, както и изискванията на нормативната уредба по околна среда, с новите устройствени зони не се очаква натоварване на средата и кумулативни въздействия, които да доведат до отрицателно въздействие върху околната среда и човешкото здраве в Община Крушари.

Таблица 84: Обобщено въздействие

Компоненти и фактори на околната среда	Пряко /Непряко	Краткотрайно /Среднотрайно /Дълготрайно	Временно /Постоянно	Кумулативно	Положително /Отрицателно	Степен

Атмосферен въздух	непряко	дълготрайно	постоянно	не се очаква	положително	ниска
Повърхностни води	непряко	дълготрайно	постоянно	не се очаква	не се очаква	средна
Подземни води	непряко	дълготрайно	постоянно	не се очаква	не се очаква	средна
Земни недра	пряко	дълготрайно	постоянно	не се очаква	отрицателно	ниска
Почви	пряко	дълготрайно	постоянно	не се очаква	отрицателно	ниска
Биологично разнообразие	пряко	дълготрайно	постоянно	ниско	положително	ниска
Природни обекти	пряко	дълготрайно	постоянно	не се очаква	положително	ниска
Ландшафт	пряко	дълготрайно	постоянно	не се очаква	положително	ниска
КИН	не се очаква	не се очаква	не се очаква	не се очаква	не се очаква	ниска
Отпадъци	не се очаква	не се очаква	не се очаква	не се очаква	не се очаква	ниска
Опасни вещества	не се очаква	не се очаква	не се очаква	не се очаква	не се очаква	ниска
Физични фактори	не се очаква	не се очаква	не се очаква	не се очаква	не се очаква	ниска
Здравно състояние на населението	пряко	дълготрайно	постоянно	не се очаква	положително	ниска

VII. МЕРКИ, КОИТО СА ПРЕДВИДЕНИ ЗА ПРЕДОТВРЯВАНЕ, НАМАЛЯВАНЕ И ВЪЗМОЖНО НАЙ-ПЪЛНО ОТСТРАНЯВАНЕ НА НЕБЛАГОПРИЯТНИТЕ ПОСЛЕДСТВИЯ ОТ ОСЪЩЕСТВЯВАНЕТО НА ПЛАНА ВЪРХУ ОКОЛНАТА СРЕДА

За предотвратяване на възможните отрицателните въздействия следва да бъдат предвидени и спазвани мерки за тяхното ограничаване по време на етапа на планиране и проектиране на конкретните дейности и намерения в съответните устройствени зони в проекта за ОУП на Община Крушари.

Предложените мерки за предотвратяване, намаляване и възможно най-пълно отстраняване на неблагоприятни последици върху околната среда и здравето на населението от прилагането на Общия устройствен план на Община Крушари, както и за общо подобряване на екологичните и санитарно-хигиенните условия са систематизирани по групи, съответстващи на изискванията на нашето законодателство и в последователност, съответстваща на направените анализи и прогнозни оценки, като съответно групирани по компоненти и фактори на околната среда.

Посочените от експертния колектив, изготвил екологичната оценка, мерки са дадени като предложения, които могат да бъдат редуцирани, добавени нови или променени от компетентния орган по околна среда – РИОСВ-Варна, преди приемането им в окончателен вариант.

Мерки, свързани с качеството на атмосферния въздух и микроклимат

№	Предложена мярка	Етап на изпълнение
1.	Стимулиране на използването на други енергийни източници за отопление в битовия сектор, различни от твърди горива.	По време на прилагането на плана

Мерки за опазване на повърхностните и подземни води

№	Предложена мярка	Етап на изпълнение
1.	Намаляване на общото количество на непречистените отпадъчни води до европейските нормативни изисквания чрез прилагането на краткосрочните, средносрочните и дългосрочни инвестиционни проекти, заложи в РГП на ОТ„ВиК“ ЕООД гр. Добрич.	По време на прилагането на плана
2.	Предотвратяване и превантивни мерки срещу ерозионните процеси, както и рекултивация на засегнатите участъци. Укрепване и поддържане на речния бряг и речните корита от ерозия.	По време на прилагането на плана
3.	Прилагане на съвременни екологични методи и контрол при управление на отпадъците.	По време на прилагането на плана
4.	Прилагане на добри земеделски и фермерски практики.	По време на прилагането на плана
5.	Възстановяване и поддържане на ХТС.	По време на прилагането на плана
6.	Забрани, ограничения и контрол за добив на инертни материали от речните корита..	По време на прилагането на плана

Мерки за опазване на почвите и почвените ресурси

№	Предложена мярка	Етап на изпълнение
1.	Селективно отнемане на хумусния хоризонт на почвата (изключение при плитките и скелетните почви) в процеса на изкопните работи на всички строителни обекти, правилно съхранение и оползотворяване на хумусната почва (Съгласно изискванията на Наредба № 26).	По време на прилагането на плана
2.	Рекултивация на нарушените терени след приключване на строителните дейности на всички инвестиционни обекти.	По време на прилагането на плана
3.	Спазване на изискванията за големините на наклоните на откосите и за височината на насипните слоеве съобразно механичния състав на несвързаните субстрати при техническата рекултивация на нарушените терени.	По време на прилагането на плана
4.	Задължително използване на местни тревни и дървесни видове (от прилежащите територии), особено на защитени такива, при биологичната рекултивация на нарушените терени.	По време на прилагането на плана

Мерки за опазване на геоложката основа и минералното разнообразие

№	Предложена мярка	Етап на изпълнение
1.	Основният принцип, който следва задължително да се спазва при изграждането на нови или при реконструкцията на съществуващи строителни обекти и съоръжения, е строителните дейности да се извършват след провеждането на конкретни и подробни инженерно-геоложки и хидрогеоложки проучвания, при стриктно спазване на законовата и подзаконова нормативна уредба и на всички норми за проектиране и изпълнение на строително-монтажните работи.	По време на прилагането на плана
2.	В наклонени терени допустимостта, степента и характерът на строителното усвояване на съответната територия да се определят след извършване на цялостни и детайлни инженерно-геоложки проучвания, доказващи общата и локална устойчивост на склона, както и поведението му при бъдещо застрояване. Инженерно-геоложките и хидрогеоложките проучвания (ИГХГП) да се извършват за територия, а не за единични имоти, като се отчита взаимодействието между съседни имоти по наклона на склона. При доказана необходимост, строителството се предхожда от изграждане на укрепителни мероприятия. Стриктно спазване на: - изискванията на Наредбата за проектиране на геозащитни строежи, сгради и съоръжения в свлачищни райони; - нормите за проектиране на плоско фундиране (включително - глава осма: „Особености при проектиране на сгради и съоръжения в наклонени терени”); - съществуващите забрани и ограничения за строителство в терени засегнати или потенциално опасни от възникване на свлачищни или срутищни процеси.	По време на прилагането на плана

№	Предложена мярка	Етап на изпълнение
3.	Да се изграждат нови и да се поддържат съществуващите укрепителни съоръжения в подсечени при строителството наклонени терени или в стръмни склонове (скатови) участъци. Да се промени досегашния подчертано технически подход при изграждането на укрепителни съоръжения, като се прилагат по екологосъобразни методи и конкретни решения, които биха нарушили в по-малка степен естествения ландшафт.	По време на прилагането на плана

Мерки за опазване на ландшафта

№	Предложена мярка	Етап на изпълнение
1.	Извършване на ландшафтно-устройствени мероприятия /озеленяване и др./, за защита и възстановяване на съществуващите традиционни за общината ландшафти.	Окончателен проект на ОУП
2.	Приобщаване на обекти и съоръжения на техническата и транспортната инфраструктура в ландшафтното оформяне на прилежащите пространства;	Окончателен проект на ОУП
3.	Изграждане на предвидените зелени зони и ландшафтно оформяне с растителност на територията, предвидени с проекта за ОУП на община Крушари за приобщаване към околния ландшафт.	Окончателен проект на ОУП
4.	Да се спазва % плътност на озеленяване, предвидени в проекта за ОУП, заложи и отразени в „Специфичните правила и норми“ за прилагане на ОУП на община Крушари.	Окончателен проект на ОУП
5.	Използване на съвременни методи на проектиране, съобразени с основния критерий за максимално вписване на новопредвидените обекти, в устройствено определените зони съгласно проекта за ОУП спрямо съществуващата околност и ландшафт.	Окончателен вариант на ОУП

Мерки за опазване на биоразнообразието (флора, фауна, защитени територии и зони)

№	Предложена мярка	Етап на изпълнение
1.	При изграждане на обектите, в новите устройствени зони да не се засягат терени извън границите на застрояване. Да се маркират с трайни знаци външните граници на отделните строителни площадки.	По време на прилагането на плана

№	Предложена мярка	Етап на изпълнение
2.	При прилагането на проекта за ОУП за инвестиционни предложения, включени в приложение 1 и 2 на ЗООС да започне след проведена процедура по реда на глава 6-та от ЗООС и по оценка на съвместимостта на предвижданията в тях с предмета и целите на опазване на защитените зони.	По време на прилагането на плана
3.	При реконструкция и ново строителство, свързано с разрушаване на стари сгради и извеждане на сечи, извън съществуващите граници на населените места сечите и разрушаването да се извършва след приключване на периода на гнездене и след обследване на подпокривните пространства за наличие на прилепи.	По време на прилагането на плана
4.	При изготвянето на ПУП-Парцеларни планове за инфраструктурни проекти да бъдат включвани решения и мерки за осигуряване на коридори за миграция и обмен на генетичен материал между популациите на обитаващите общината животински видове.	По време на прилагането на плана
5.	В случай на необходимост от поставяне на заграждения същите да позволяват безпрепятственото преминаване на дребни, наземно живеещи животни;	По време на прилагането на плана
6.	Прилагането на ОУП за инвестиционни предложения, включени в приложение 1 и 2 на ЗООС да започне след проведена процедура по реда на глава 6-та от ЗООС и по оценка на съвместимостта на предвижданията в тях с предмета и целите на опазване на защитените зони.	По време на прилагането на плана
7.	Да не се допуска внасянето на растителни видове, включени в списъка на инвазивните и потенциално инвазивните чужди видове висши растения за България, индикатор SEBI 10 – Инвазивни чужди видове за Европа (източник ИАОС http://eea.government.bg/bg/soer/2010/biodiversity-nem/biologichno-raznoobrazie-natsionalna-ekologichna-mrezha-1).	По време на прилагането на плана
8.	При окончателното разработване и реализиране на предвидените с проекта на ОУП на община Крушари устройствени зони да се спазват заложените нормативи в изискванията на ЗУТ и Наредба №8 за обема и съдържанието на общите устройствени планове.	По време на прилагането на плана, в окончателен проект за ОУП
9	Реализирането на дейностите и на отделните обекти и предвиждания в УЗ заложи в проекта за ОУП да бъдат извършвани извън периода март – май.	По време на прилагането на плана, в окончателен проект за ОУП
10	Да се спазят и изпълнят мерките от 9 до 14 заложи в ДОСВ, засягащи защитена зона BG 0000107 „Суха река“, неразделна част от настоящия ДЕО. Мерките са свързани с редукция и отпадане на части от устройствени зони /поземлени имоти/, с цел съхранение на природни местообитания и местообитания на целеви животински видове предмет на защита.	По време на прилагането на плана, в окончателен проект за ОУП
11.	За новите устройствени зони да се осигури приоритетно изграждане на водоснабдителни и канализационни мрежи и съоръжения на отпадъчните води, с цел съхранение на подходящи местообитания на по-голяма част от целевите животински видове предмет на опазване в защитените зони и всички естествени биотопи на видове, с които външните граници на населените места от ОУП граничат.	По време на прилагането на плана

№	Предложена мярка	Етап на изпълнение
12.	По време на строителството на обектите в отделните УЗ, да се спазват разпоредбите на <i>Закона за управление на отпадъците</i> и подзаконовите нормативи за неговото прилагане, с цел предотвратяване на битово замърсяване и засягане на растителността и растителна покривка.	По време на прилагането на плана
13.	Съобразяване на всички проектни решения с максимално опазване и запазване на съществуващата зелена система Предотвратяване на допълнителното унищожение на растителност и растителна покривка. Запазване растителността в съседни терени до границите на зоната, намаляне на кумулативното въздействие	По време на прилагането на плана
14.	Конкретни дейности свързани с ремонт и поддръжка на техническата инфраструктура да бъдат оценявани още при планиране/проектиране, за свеждане до минимум въздействията върху прилежащите природни местообитания или местообитания на видове.	По време на прилагането на плана

Мерки за ограничаване вредното въздействие на отпадъците

№	Предложена мярка	Етап на изпълнение
1.	Действия по контрол и превенция за недопускане на нови замърсявания и периодично почистване при поява на нови нерегламентирани сметища.	По време на прилагането на плана
2.	Започване на строителните работи на обекти и съоръжения само при сключен договор с лицензирана фирма за обезвреждане на опасните отпадъци, които ще се генерират.	По време на прилагането на плана

Мерки за ограничаване вредното въздействие на опасните вещества

№	Предложена мярка	Етап на изпълнение
1.	При планиране на бъдещи инвестиционно намерения за предприятия и/или съоръжения с висок или нисък рисков потенциал на територията на Община Крушари, за същите да се спазват изискванията на Глава VII, Раздел I от ЗООС.	По време на прилагането на плана

Мерки за подобряване на акустичната обстановка

№	Предложена мярка	Етап на изпълнение
1.	При одобряване на проекти, включени в обхвата на ОУПО Крушари за строежи в близост до съществуващи промишлени, транспортни или локални източници на шум, местоположението на проектираните сгради да осигурява защита от шум по смисъла на Наредба № 4 от 27.12.2006 г. на МРРБ, МЗ, МВР и МОСВ (обн. ДВ бр.6/ 2007 г.): - при спазване на условието нивото на шума за избраното местоположение, създадено от съществуващ или очакван шум от автомобилен, релсов и въздушен транспорт, локални и промишлени източници, да е по-малко от граничните стойности на нивото на шум съгласно табл. 2 на приложение № 2 от Наредба № 6 от 2006 г. към Закона за защита от шума в околната среда; - жилищни сгради, сгради за обществено обслужване, административни и производствени сгради да не се разполагат в територия и устройствена зона с доказано съществуващо или очаквано ниво на шума над граничните стойности на нивата на шум за съответната зона. Изключения се допускат само след осигурена защита от шум в съответствие със същата наредба.	По време на прилагането на Плана/При одобрения на инвестиционни проекти в обхвата на ОУПО Крушари
2.	За ограничаване на шума, излъчван на строителните площадки, за всички строежи на отделните инвестиционни проекти, които ще се реализират с обхвата на ОУПО, да се изпълняват мерките, предвидени в глава трета от Наредба № 4 от 27.12.2006 г.	По време на прилагането на Плана/При одобрения на инвестиционни проекти в обхвата на ОУПО
3.	Ремонт на уличната и пътна настилка в жилищните зони, където това е възможно.	По време на прилагането на Плана

Мерки за ограничаване въздействието на електромагнитните полета

№	Предложена мярка	Етап на изпълнение
1.	При възможност - извършване на оценка на здравния риск за населението от община Крушари в сътрудничество с РЗИ-Добрич при продължителна експозиция на електромагнитни лъчения от различните източници, функциониращи на територията на общината. Предоставяне обществен достъп до резултатите от направената оценка с цел осъществяване на комуникация с жителите на Общината относно съществуващите рискове за здравето.	По време на прилагането на Плана

Мерки за подобряване на радиационна среда

№	Предложена мярка	Етап на изпълнение
1.	Не са необходими специални мерки	-

Мерки за опазване на културно-историческото наследство

№	Предложена мярка	Етап на изпълнение
1.	Съхраняване и поддържане на съществуващите исторически ценности на културата и други обекти на КИН на територията на Община Крушари и правилното им използване като ресурс за културен туризъм.	По време на прилагането на плана
2.	Да се спазват изискванията на чл. 161 от Закона за културното наследство, според който при осъществяването на инвестиционни проекти на физически и юридически лица в територии, за които има данни за наличие на такива обекти, да се извършват предварителни археологически проучвания, с които се установява дали те няма да бъдат засегнати или нарушени.	По време на прилагането на плана

Мерки за опазване на здравно-хигиенните условия

№	Предложена мярка	Етап на изпълнение
1.	Разполагането на обслужващи и търговски обекти в жилищните територии да бъде съобразено с недопускане на наднормени стойности на проникващ шум и други вредни фактори на околната среда.	По време на прилагането на плана
2.	Отделните разработки следва да се съобразяват с изискванията на чл. 31 от Закона за здравето, относно осигуряване опазването на жизнената среда от вредно въздействащите върху здравето на човека биологични, химични и социални фактори.	По време на прилагането на плана
3.	На основание чл. 166, ал. 1, т.6 от Закона за гражданското въздухоплаване (ЗГВ), всички инвестиционни инициативи, свързани с изграждане на обекти (сгради и съоръжения, водоеми, сметища, надземни силнотоккови линии, кариерни ями и други подобни обекти) в района на летищата и тяхната околност в обхвата на нормативно определените сервитутни зони и зоните на влияние, следва да се съгласуват с ГД ГВА.	По време на прилагането на плана

Забележка: Изложените в този раздел мерки имат характер на предложения, които при необходимост да бъдат допълнени и/или видоизменени от Компетентния орган.

VIII. МОТИВИ ЗА ИЗБОР НА РАЗГЛЕДАНИТЕ АЛТЕРНАТИВИ И ОПИСАНИЕ НА МЕТОДИТЕ ЗА ИЗВЪРШВАНЕ НА ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА, ВКЛЮЧИТЕЛНО ТРУДНОСТИТЕ ПО СЪБИРАНЕ НА НЕОБХОДИМАТА ЗА ТОВА ИНФОРМАЦИЯ

1. Алтернативни варианти за постигане целите на плана

В процеса на изготвяне на проекта за ОУП на Община Крушари, от страна на проектантския колектив са извършени работни обсъждания на алтернативи по всяко едно от устройствените решения свързани с плана, с представители на специалисти и заинтересовани лица от различни обществени групи (включително общинската администрация, общинския съвет, градоустройствени и технически специалисти, експлоатационни дружества и др.).

Разработените в етап предварителен проект на ОУП устройствени варианти отразяват и баланса на вижданията на консултираните към момента заинтересовани страни, в степента, в която съчетаването на тези виждания е възможно. Мотивите за избор на алтернативите, залегнали в окончателната версия на проекта на ОУП, се свеждат до следните групи критерии:

- 1) функционалност и постигане на поставената устройствена цел;
- 2) степен на очакваното въздействие върху околната среда и качеството на живот;
- 3) осигуряване на подходяща за реализацията на функциите му жизнена среда.

Проекта за ОУП на Община Крушари, е Възложен за изготвяне от Община Крушари, на „Про Консулт Крушари“ ДЗЗД. Представената ни проектна документация и разработки към проекта за ОУП на Община Крушари, не са разгледани и предвидени алтернативни варианти на проекта.

Към настоящия момент съществуват следните три реално осъществими алтернативни варианта за реализация на ОУП на Община Крушари:

1) Реализиране на ОУП в представения вариант, без да бъдат реализирани (частично или изцяло) предложените от екипа по ЕО мерки в Раздел 7 за смекчаване въздействието на отделните устройствени мероприятия, заложиени в Плана, както и смекчаващите мерки при реализирането на плана в обхвата на защитените зони попадащи в границите на Община Крушари в т. 6 от Доклада за ОС;

2) Реализиране на ОУП в представения вариант, със задължително изпълнение на всички смекчаващи мерки за предотвратяване и намаляване на неблагоприятните въздействия от реализацията на план, предложени от екипа по ЕО в Раздел 7, както и смекчаващите мерки при реализирането на плана в обхвата на защитените зони попадащи в границите на Община Крушари в т. 6 от Доклада за ОС;

- 3) Нулевата алтернатива - алтернативата планът да не се изпълни.

Реализацията на „Нулевата алтернатива“ не е препоръчителна, тъй като:

- Голяма част от устройствените задачи, заложиени в предварителния проект за ОУП на Община Крушари са насочени към подобряване на характеристиките на околната среда и осигуряването на по-добро качество на живот.
- Направени са конкретни предвиждания свързани с развитието на производството и устойчивото потребление. За запазване на естествените характеристики на природната среда в максимална степен, с проекта за ОУП са препоръчани градоустройствени параметри, отговарящи на спецификата на територията и избраната за нея функция. Със заложените решения на ОУП се търси създаване на балансирана, качествена и устойчива среда за съхранение на съществуващото биоразнообразие на територията на община Крушари.

Предвид на изяснените въздействия считаме, че реализирането на ОУП на Община Крушари ще доведе до подобряване на социално-икономическите условия и качеството на средата за живеене, труд и почивка, без да води след себе си необратими промени в околната среда и значителни негативни въздействия.

2. Описание на методите за извършване на екологична оценка

Настоящият доклад по екологична оценка и направените екологични анализи на отделните компоненти от реализацията на проекта за Общия устройствен план на Община Крушари, е изготвена в

съответствие със Закона за опазване на околната среда и Закона за устройство на територията, съгласно изискванията за съвместяване на процедурите по планиране и екологична оценка. Екологичната оценка на ОУП е разработена като екологична част, изпълняваща функцията и на екологична оценка, която да отговаря на изискванията на ЗУТ и на НАРЕДБА № 8 за обема и съдържанието на устройствените схеми и планове като освен това в нея бъдат включени и всички елементи на екологичната оценка, така, както те са определени в актуализираните в периода 2012 г. – 2020 г. нормативни документи - ЗООС и Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми.

При изготвянето на екологичната оценка са използвани най-актуалните налични данни към момента за територията на областта и общината.

Основните методи, използвани в процеса на работа по доклада за ЕО следват изискванията на Наредбата за ЕО и включват събиране и обработка на данни; изследване на литературни и нормативни източници; документален анализ; сравнителни многофакторни анализи и оценки по компоненти и дефиниране на проблеми, изводи, препоръки и мерки за редуциране на отрицателните въздействия.

При разработването на настоящия документ са използвани методически принципи, подходи и конкретни методики, както следва:

Методически принципи:

- принцип на териториалност, съгласно който територията е интегрираща категория, степента на усвояване на която определя характера на съществуване и развитие;
- принцип на системност, според който всяко явление се разглежда като част от единна система;
- принцип на приемственост, съгласно който проблемите на околната среда са предмет на внимание във всички фази на планиране, проектиране, строителство и експлоатация;
- принцип на относителна оптималност, съгласно който управлението на околната среда се осъществява на база оптимално съчетаване на процесите на урбанистично развитие с капацитета на природните ресурси и условията за живот на населението;
- принцип на приоритетност, при който определен процес или фактор има предимствена роля пред останалите;
- принцип на предпазването, при който, ако за дадено въздействие няма достатъчно информация, то се приема най-лошият възможен сценарий.

Методически подходи:

- при проучване на съществуващото състояние се прилагат основно аналитичните подходи;
- системно-структурния подход е в основата на оценката на съществуващото състояние на компонентите на околната среда;
- прогнозата на компонентите се базира на сценариите на намеренията за развитие, групирани по съответен начин.

При изследване на растителния свят на територията на община Крушари е използван маршрутният метод и методът на пробните площадки. Определянето на видовете е извършено по Флора на Република България, том 1-10 и по Определител на висшите растения в България (Кожухаров (ред.) 1992). Определянето на местообитанията е според Ръководството за определяне на местообитания от европейска значимост в България (Кавръкова, Димова, Димитров, Цонев & Белев, 2005).

Определянето на местообитанията е според алгоритъма и критериите за определяне и картиране на хабитатите включени в Натура 2000 (Цонев, Димова, Белев), ръководството за определяне на местообитания от европейска значимост в България (Зелени Балкани) и ръководството за оценка на благоприятно природозащитно състояние за типове природни местообитания и видове по НАТУРА 2000 в България (Зингстра).

Методи за оценка на въздействието върху растителния и животински свят в зависимост от биоценотичната стойност на обекта

За оценка състоянието на животинския свят са използвани основни методи и подходи за преки теренни изследвания на бозайниците и птиците.

Конкретните методики и ръководства, както и всичко останали литературни и нормативни документи са описани в *Раздел X*.

Настоящият документ е разработен в съответствие с приетото Задание и отправените препоръки от РИОСВ-Варна и др. институции и обществени организации в етапа на консултации за определяне на обхвата настоящата оценка.

За целите на определяне на състоянието на околната среда е искана информация по реда на ЗДОИ от различни институции. Получената информация включва данни за основните компоненти необходими за коректното провеждане на анализите и регистриране на основните тенденции по всеки от компонентите и факторите на средата.

Информация за всички останали информационни източници, методики, ръководства, нормативни документи стратегически, планови и др. документи е посочена в *Раздел X* по-долу.

3. Трудности по събиране на необходимата за това информация

Основните затруднения при набиране на данните за изготвяне на Екологичната оценка са свързани с достъпа до актуална информация, по някои от частите от доклада. Част от данните са събирани от експертите на място, извършени са огледи и анализи на наличната информация.

IX. ОПИСАНИЕ НА НЕОБХОДИМИТЕ МЕРКИ ВЪВ ВРЪЗКА С НАБЛЮДЕНИЕТО ПО ВРЕМЕ НА ПРИЛАГАНЕТО НА ПЛАНА - СРОКОВЕ, ОТГОВОРНИЦИ, САНКЦИИ

След приемането и одобряването на проекта за ОУП на община Крушари, прилагането му следва да се извърши съгласно Специфичните правила и нормативите, които са неразделна част от Плана.

Въз основа на резултатите и изводите от прогнозите за въздействие върху околната среда и човешкото здраве в резултат от прилагането на ОУП на община Крушари, препоръчваме следните конкретни мерки, въз основа на които да се извършва наблюдението и контрола на въздействието върху околната среда и човешкото здраве при неговата реализация:

Таблица 85:

Мярка по наблюдение или контрол	Срок	Индикатори	Периодичност на отчитане	Изпълнение
Контрол на замърсителите на атмосферния въздух	Периодичен	Измерени стойности на замърсителите	Ежегодно	РИОСВ-Варна
Спазване на нормите за концентрации на замърсители в атмосферния въздух, като се намаляват емисиите от транспорта и битовия сектор, чрез подобряване състоянието на пътната мрежа и газифициране на района.	Постоянен	Брой регистрирани превишения на нормите	Ежегодно	Община Крушари и РИОСВ
Контрол на водопотреблението	Постоянен	Консумирана вода	Ежемесечно	Басейнова дирекция, РИОСВ-Варна, община Крушари
Мониторинг на повърхностните, подземните и крайбрежните води	Постоянен	По критериите на НСЕМ	Ежемесечно	Басейнова дирекция, РИОСВ-Варна, община Крушари
Мониторинг на питейните водоизточници	Постоянен	Дебит и качества, по показателите на ВиК и НАСЕМ	Ежемесечно	В и К, РЗИ-Добрич, община Крушари
Мониторинг на точковите източници на замърсяване	Постоянен	В зависимост от вида замърсяване	Ежегодно	РИОСВ-Варна, община Крушари
Оперативни дейности по почистване и рекултивиране на всички нерегламентирани сметища и замърсени терени, в случай на регистриране на такива	Постоянен	1) Брой и площ на регистрирани замърсени терени 2) Брой и площ на изчистените терени	Ежегодно	Община Крушари със съдействието на РИОСВ-Варна
Оперативен контрол за спазване на изискванията за извършване на инженерно-геоложки проучвания в етапа на инвестиционно проектиране.	Постоянен / В периода на фазата на: Проектиране, Строителство и експлоатация	Справка на одобрените инвестиционни проекти и наличието на инженерно-геоложки проучвания	Ежегодно	Община Крушари
Оперативен контрол над дейностите по рекултивация на нарушени терени	Постоянен	1) Наличие на нови нарушени терени (брой/ площ/ характер на регистрираните нарушения)	Ежегодно	Община Крушари със съдействие на РИОСВ-Варна

Мярка по наблюдение или контрол	Срок	Индикатори	Периодичност на отчитане	Изпълнение
		2) Рекултивирани обекти (брой на обектите и обхват на рекултивационни дейности)		
При озеленяването да се използват местни растителни видове, и да се избягва употребата на инвазивни и чуждоземни растителни видове	Постоянен / В периода на фазата на: Проектиране, Строителство и експлоатация	Предотвратяване вноса на нетипични за геоботаническия район видове и запазване характера на местната растителност.	Ежегодно	Община Крушари, Възложители
Спазване режимите и дейностите заложи в Планове за управление за териториите, които са със специфичен статут (защитени територии съгласно ЗЗТ, ЗБР и Закон за културното наследство) в границите на Общината, в съседство, на които ще се извършват строителни дейности.	Постоянен / В периода на фазата на: Проектиране, Строителство и експлоатация	Превантивен и оперативен контрол за спазване режимите и дейностите заложи в Планове за управление за териториите, които са със специфичен статут (защитени територии съгласно ЗЗТ, ЗКН) в границите на Общината, в съседство, на които ще се извършват строителни дейности	Ежегодно	Община Крушари със съдействие на РИОСВ-Варна, НИНКН
Опазване на културно-историческото наследство	Постоянен	Брой засегнати и нарушени културни ценности спрямо общия брой културни ценности на територията на Община Крушари	Ежегодно	Община Крушари, НИНКН (регионални структури)
Да се прилагат мерките (действия) за подобряване на акустичната обстановка в краткосрочна, средносрочна и дългосрочна перспектива.	Постоянен	Доклад по контрол и наблюдение, и изпълнение на мерките	Ежегодно	Община Крушари

Забележка: Изложените в този раздел мерки имат характер на предложения, които при необходимост да бъдат допълнени и/или видоизменени от Компетентния орган.

Х. ИЗПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА В ДОКЛАДА ЗА ЕО

ЗАКОНИ и НАРЕДБИ

1) ЗАКОН за опазване на околната среда

Обн., ДВ, бр. 91 от 25.09.2002 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.54 от 16 Юни 2020г.

2) ЗАКОН за защитените територии

Обн., ДВ, бр. 133 от 11.11.1998 г., посл. доп. ДВ. бр.1 от 3 Януари 2019г.

3) ЗАКОН за биологичното разнообразие

Обн., ДВ, бр. 77 от 9.08.2002 г., посл. изм. ДВ. бр.98 от 27 Ноември 2018г.

4) ЗАКОН за защита от шума в околната среда

Обн., ДВ, бр. 74 от 13.09.2005 г., в сила от 1.01.2006 г., посл. доп. ДВ. бр.60 от 30 Юли 2019 г.

5) ЗАКОН за управление на отпадъците

В сила от 13.07.2012 г. Обн. ДВ. бр.53 от 13 Юли 2012 г., посл. доп. ДВ. бр.81 от 15 Октомври 2019 г.

6) ЗАКОН за водите

Обн. ДВ. бр.67 от 27 Юли 1999г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.44 от 13 Май 2020 г.

7) ЗАКОН за чистотата на атмосферния въздух

Обн. ДВ. бр.45 от 28 Май 1996 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.81 от 15 Октомври 2019 г.

8) ЗАКОН за почвите

Обн. ДВ. бр.89 от 6 Ноември 2007г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.98 от 27 Ноември 2018 г.

9) ЗАКОН за регионалното развитие

Обн. ДВ. бр.50 от 30 Май 2008г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.21 от 13 Март 2020 г.

10) ЗАКОН за устройство на територията

Обн. ДВ. бр.1 от 2 Януари 2001г., посл. изм. ДВ. бр.21 от 13 Март 2020 г.

11) ЗАКОН за подземните богатства

Обн. ДВ. бр. 23 от 12 Март 1999 г., посл. доп. ДВ. бр.98 от 27 Ноември 2018 г.

12) ЗАКОН за горите

В сила от 09.04.2011 г. Обн. ДВ. бр.19 от 8 Март 2011 г., посл. изм. ДВ. бр. 13 от 16 Февруари 2016 г.

13) ЗАКОН за културното наследство

Обн. ДВ. бр.19 от 13 Март 2009 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.44 от 13 Май 2020 г.

14) ЗАКОН за защита от вредното въздействие на химичните вещества и смеси

Обн. ДВ, бр.10/4.02.2000 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.17 от 26 Февруари 2019 г.

15) 5ЗАКОН за опазване на земеделските земи

Обн. ДВ, бр. 35 от 24.04.1996 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.83 от 9 Октомври 2018 г.

16) ЗАКОН за здравето

В сила от 01.01.2005 г., Обн. ДВ. бр.70 от 10 Август 2004г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.44 от 13 Май 2020 г.

17) НАРЕДБА за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми (загл. изм. - ДВ, бр. 3 от 2006 г.)

В сила от 01.07.2004 г. Приета с ПМС № 139 от 24.06.2004 г. Обн. ДВ. бр.57 от 2 Юли 2004 г. с посл. изм. и доп.

18) НАРЕДБА за условията и реда за извършване на оценка за съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони.

Обн. ДВ. бр.73 от 11 Септември 2007г. с посл. изм. и доп.

19) НАРЕДБА № 6 от 9.11.2000 г. за емисионни норми за допустимото съдържание на вредни и опасни вещества в отпадъчните води, зауствани във водни обекти

Издадена от министъра на околната среда и водите, министъра на регионалното развитие и благоустройството, министъра на здравеопазването и министъра на икономиката, обн., ДВ, бр. 97 от 28.11.2000 г., изм. и доп., бр. 24 от 23.03.2004 г., в сила от 23.03.2004 г.

20) НАРЕДБА № 12 от 15 юли 2010 г. за норми за серен диоксид, азотен диоксид, фини прахови частици, олово, бензен, въглероден оксид и озон в атмосферния въздух

В сила от 30.07.2010 г. Издадена от Министерството на околната среда и водите и Министерството на здравеопазването. Обн. ДВ. бр.58 от 30 Юли 2010 г.

21) НАРЕДБА № 7 от 3.05.1999 г. за оценка и управление качеството на атмосферния въздух

Издадена от министъра на околната среда и водите и министъра на здравеопазването, обн., ДВ, бр. 45 от 14.05.1999 г., в сила от 1.01.2000 г.

22) Наредба № 2 за проектиране, изграждане и експлоатация на водоснабдителни системи

Обн. ДВ. бр.34 от 19 Април 2005 г. с посл. изм. и доп.

23) НАРЕДБА № 14 от 23 септември 1997 г. за норми за пределно допустимите концентрации на вредни вещества в атмосферния въздух на населените места

Обн. ДВ. бр.88 от 3 Октомври 1997г. с посл. изм. и доп.

24) НАРЕДБА № 2 от 23 юли 2014 г. за класификация на отпадъците

Издадена от Министерството на околната среда и водите и Министерството на здравеопазването Обн. ДВ. бр.66 от 8 Август 2014 г.

25) НАРЕДБА № 9 от 1991 г. за пределно допустими нива на електромагнитни полета в населени територии и определяне на хигиенно-защитни зони около излъчващи обекти.

Издадена от Министерство на здравеопазването в сила от 03.05.1991 г. Обн. ДВ. бр.35 от 3 Май 1991г., попр. ДВ. бр.38 от 14 Май 1991г. с посл. изм. и доп.

26) НАРЕДБА № 1 от 27.06.2005 г. за норми за допустими емисии на вредни вещества (замърсители), изпускани в атмосферата от обекти и дейности с неподвижни източници на емисии

Издадена от министъра на околната среда и водите, министъра на икономиката, министъра на здравеопазването и министъра на регионалното развитие и благоустройството, обн., ДВ, бр. 64 от 5.08.2005 г., в сила от 6.08.2006 г.

27) НАРЕДБА № 7 от 24.08.2004 г. за изискванията, на които трябва да отговарят площадките за разполагане на съоръжения за третиране на отпадъци

Издадена от министъра на околната среда и водите, министъра на регионалното развитие и благоустройството, министъра на земеделието и горите и министъра на здравеопазването, обн., ДВ, бр. 81 от 17.09.2004 г. кн. 10/2004 г., стр. 363

28) НАРЕДБА за третиране на биоотпадъците

Приета с ПМС № 235 от 15.10.2013 г. Обн. ДВ, бр. 92 от 22.10.2013 г.

29) НАРЕДБА за излязлото от употреба електрическо и електронно оборудване

Приета с ПМС № 355 от 28.12.2012 г., обн. ДВ. бр.2 от 08.01.2013 г.

30) НАРЕДБА за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали

Приета с ПМС 277 от 5.11.2012 г., обн., ДВ, бр. 89 от 13.11.2012 г., в сила от 13.11.2012 г.

31) НАРЕДБА за отработените масла и отпадъчните нефтопродукти

Приета с ПМС № 352 от 27.12.2012 г., обн. ДВ. бр.2 от 08.01.2013 г.

32) НАРЕДБА за изискванията за третиране и транспортиране на производствени и опасни отпадъци

Приета с ПМС № 53 от 1999 г., ДВ, бр.29/1999 г.

33) НАРЕДБА за опаковките и отпадъците от опаковки

Приета с ПМС № 271 от 30.10.2012 г., обн., ДВ, бр. 85 от 6.11.2012 г., в сила от 6.11.2012 г., изм. и доп., бр. 76 от 30.08.2013 г., в сила от 30.08.2013 г.

34) НАРЕДБА за изискванията за третиране на отпадъците от моторни превозни средства

В сила от 01.01.2005 г. Приета с ПМС № 311 от 17.11.2004 г. Обн. ДВ. бр.104 от 26 Ноември 2004г. с посл. изм. и доп.

35) НАРЕДБА № 7 от 14.11.2000 г. за условията и реда за заустване на производствени отпадъчни води в канализационните системи на населените места

Издадена от министъра на околната среда и водите, министъра на регионалното развитие и благоустройството и министъра на здравеопазването, обн., ДВ, бр. 98 от 1.12.2000 г.

36) НАРЕДБА № 7 от 22.12.2003 г. за правила и нормативи за устройство на отделните видове територии и устройствени зони

Издадена от министъра на регионалното развитие и благоустройството, обн., ДВ, бр. 3 от 13.01.2004 г., в сила от 13.01.2004 г., изм. и доп., бр. 10 от 28.01.2005 г.; изм. с Решение № 653 от 21.01.2005 г. на ВАС на РБ - бр. 11 от 1.02.2005 г., в сила от 1.02.2005 г. с посл. изм. и доп.

37) НАРЕДБА № Н-12 от 21 ноември 2012 г. за реда за идентифициране, деклариране, предоставяне на статут и за определяне на категорията на недвижимите културни ценности, за достъпа и подлежащите на вписване обстоятелства в Националния регистър на недвижимите културни ценности

38) НАРЕДБА № 8 от 14 юни 2001 г. за обема и съдържанието на устройствените схеми и планове

В сила от 01.08.2001 г. Издадена от Министерството на регионалното развитие и благоустройството Обн. ДВ. бр.57 от 26 Юни 2001г. с посл. изм. и доп.

39) НАРЕДБА № 9 от 16.03.2001 г. за качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели

Издадена от министъра на здравеопазването, министъра на регионалното развитие и благоустройството и министъра на околната среда и водите, Обн. ДВ. бр.30 от 28 Март 2001г. с посл. изм. и доп.

40) НАРЕДБА № 6 от 26 юни 2006 г. за показателите за шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите за шум в околната среда, методите за оценка на стойностите на показателите за шум и на вредните ефекти от шума върху здравето на населението.

Издадена от Министерството на здравеопазването и Министерството на околната среда и водите. Обн. ДВ. бр.58 от 18 Юли 2006г.

41) НАРЕДБА № 1 от 11.04.2011г. на МОСВ за мониторинг на водите

В сила 29.04.2011г., издадена от МОСВ (обн. ДВ, бр.34/29.04.2011г.). Обн. ДВ. бр.34 от 29 Април 2011г. с посл. изм. и доп.

42) Наредба № 2 за проектиране, изграждане и експлоатация на водоснабдителни системи

Обн. ДВ. бр.34 от 19 Април 2005г. с посл. изм. и доп.

43) НАРЕДБА № 9 за качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели

Издадена от министъра на здравеопазването, министъра на регионалното развитие и благоустройството и министъра на околната среда и водите, обн., ДВ, бр. 30 от 28.03.2001 г. с посл. изм. и доп.

44) НАРЕДБА № Н-4 от 14.09.2012 г. за характеризиране на повърхностните води

Издадена от министъра на околната среда и водите, обн., ДВ, бр. 22 от 5.03.2013 г., в сила от 5.03.2013 г. с посл. изм. и доп.

45) НАРЕДБА № РД-02-20-2 от 27 януари 2012 г. за проектиране на сгради и съоръжения в земетръсни райони

В сила от 15.03.2012 г., издадена от Министерството на регионалното развитие и благоустройството, Обн. ДВ. бр.13 от 14 Февруари 2012г., попр. ДВ. бр.17 от 28 Февруари 2012г., попр. ДВ. бр.23 от 20 Март 2012 г.

46) НАРЕДБА № 3 от 1 август за допустимо съдържание на вредни вещества в почвата

Обн. ДВ. бр. 71 от 12 Август 2008 г.

47) НАРЕДБА № 26 от 2.10.1996 г. за рекултивация на нарушени терени, подобряване на слабопродуктивни земи, отнемане и оползотворяване на хумусния пласт

Обн. ДВ, бр. 89/1996 г. с посл. изм. и доп.

48) НАРЕДБА № 3 от 5 май 2005 г. за минималните изисквания за осигуряване на здравето и безопасността на работещите при рискове, свързани с експозиция на вибрации

Обн. ДВ, бр. 40 от 12 Май 2005 г.

49) НАРЕДБА за обхвата, структурата, съдържането и методиката за изработване на планове за опазване и управление на единичните или груповите недвижими културни ценности

Обн. ДВ, бр. 19, от 8 март 2011 г.

50) Правилник за прилагане на Закона за опазване на земеделските земи

Приет с ПМС № 240 от 24.09.1996 г. Обн. ДВ, бр. 84 от 4 Октомври 1996 г. с посл. изм. и доп.

51) Метод за комплексна експертна оценка на ландшафта – публ. В. Троева и Г. Цолова, Ландшафтно планиране. С., 1997 г.

52) Метод за визуална оценка на ландшафта – публ. МОСВ, С., 1997 г.

КОНВЕНЦИИ И ДИРЕКТИВИ

- 1) Европейска конвенция за ландшафта, 2000 г.;
- 2) Конвенция по международната търговия със застрашени видове от дивата фауна и флора (Вашингтонска, CITES), в сила от 16 април 1991 г. (ДВ, бр. 6 от 1992 г.);
- 3) Конвенция по влажните зони с международно значение, по – специално като местообитания за водолюбиви птици (Рамсарска), в сила от 24 януари 1976 г. (ДВ, бр. 56 от 1992 г.);
- 4) Конвенция за опазване на дивата европейска флора и фауна и природните местообитания (Бернска), в сила от 01 май 1991 г. (ДВ, бр. 23 от 1995 г.);
- 5) Конвенция за биологичното разнообразие, в сила от 16 юли 1996 г. (ДВ, бр. 19 от 1999 г.);
- 6) Конвенция за защита на мигриращите видове (Бонска), в сила от 01 ноември 1999 г. (ДВ, бр. 16 от 2000 г.);
- 7) Конвенция за трансгранично замърсяване на въздуха на далечни разстояния, в сила от 16 март 1983 г. (ДВ, бр. 45 от 2003 г.);
- 8) Конвенция за достъпа до информация, участието на обществеността в процеса на вземането на решения и достъпа до правосъдие по въпроси на околната среда, в сила от 16 март 2004 г. (ДВ, бр. 33 от 2004 г.);
- 9) Протокол от Картахена по биологична безопасност към Конвенцията по биологично разнообразие, в сила от 11 септември 2003 г. (ДВ, бр. 83 от 2003 г.);
- 10) Конвенция за опазване на дивата европейска флора и фауна и природните местообитания, ратифицирана и влязла в сила за България през 1991 г.;
- 11) Конвенция за влажните зони с международно значение, утвърдена с Решение 389 на Министерския съвет от 18.11.1974 г. Обн., ДВ, бр. 56 от 10.07.1992 г., в сила за България от 24.01.1976 г. Изменена с Протокол от 3.12.1982 г., в сила за България от 27.02.1986 г.;
- 12) Директива 2001/42/ЕО за оценка на въздействието на някои планове и програми върху околната среда
- 13) Директива 2009/147/ ЕИО за опазването на дивите птици
- 14) Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания на дивата флора и фауна

СТРАТЕГИИ, ПЛАНОВЕ И ПРОГРАМИ

- 1) „Европа 2020“: Стратегия за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж
- 2) Европейска стратегия за биоразнообразието, обхващаща периода до 2020 г.
- 3) Седма програма за действие в областта на околната среда на ЕС до 2020 г. „Да живеем добре в пределите на нашата планета“
- 4) Стратегически план за биологично разнообразие 2011-2020 г.

- 5) Глобална стратегия за опазване на растенията 2020 г.
- 6) План за опазване на водните ресурси на Европа до 2020 г. /Blueprint/
- 7) Национална програма за развитие „България 2020“
- 8) Национална стратегия за регионално развитие (НСРР) за периода 2012-2022 г.
- 9) Национална концепция за пространствено развитие за периода 2013 - 2025 г.
- 10) Национална стратегия за развитие и управление на водния сектор; Стратегия за развитие на транспортната система на Република България до 2020 г.
- 11) Национален план за действие на енергията от възобновяеми източници до 2020 г.
- 12) Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020 г.
- 13) Оперативна програма „Транспорт и транспортна инфраструктура“ 2014-2020 г.
- 14) Трети национален план за действие по изменение на климата за периода 2013-2020 г.
- 15) Национална приоритетна рамка за действие /НПРД/ за Натура 2000 в България
- 16) Национална информационна и комуникационна стратегия за мрежата „Натура 2000“, 2014-2023 г. /НИКС/
- 17) Национален план за управление на отпадъците 2014-2020 г. /НПУО/
- 18) Национален стратегически план за поетапно намаляване на количествата на биоразградимите отпадъци, предназначени за депониране 2010-2020 г.
- 19) Национален стратегически план за управление на отпадъците от строителство и разрушаване на сгради /ОСР/ на територията на Р България за периода 2011-2020 г.
- 20) Национална стратегия за развитие на горския сектор в Република България за периода 2013 - 2020 г. (НСРГСРБ 2013 – 2020)
- 21) Стратегическият план за развитие на горския сектор 2014 - 2023 г.
- 22) Националната стратегия за развитие на ловното стопанство 2012 – 2027 г.
- 23) Програма за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци от хартия, метали, пластмаса и стъкло
- 24) Национална програма за предотвратяване на образуването на отпадъци /НППО/
- 25) Програма за развитие на селските райони на Република България 2014-2020 г.
- 26) Национална програма за действие за устойчиво управление на земите и борба с опустиняването на Р България /Актуализация за програмен период 2013-2020 г./
- 27) План за управление на речните басейни в Дунавски район за басейново управление за периода 2016-2021 г.
- 28) План за управление риска от наводнения в Дунавски район за басейново управление 2016-2021 г. (ПУРН ДРБУ)
- 29) Регионалният план за развитие (РПР) на Североизточен район (СИР) за периода 2014 - 2020 г.
- 30) Областната стратегия за развитие на област Добрич 2014 - 2020 г.
- 31) Общински план за развитие на Община Крушари 2014-2020 г.
- 32) Общинска програма за опазване на околната среда на Община Крушари 2018 – 2022 г.
- 33) Програма за управление на отпадъците на територията на Община Крушари 2014-2020 г.

ЛИТЕРАТУРНИ ИЗТОЧНИЦИ

- 1) Биоценози с естествено формираща се флора и фауна, толерантни към умерен антропогенен натиск и възможности за съществуване на уникални флористични и фаунистични елементи, Справочник, МОС, 1997 г.
- 2) Бондев, И. Растителността в България, 1991 г, София

- 3) Бончев Е. 1957, Геология на Българи, Народна просвета
- 4) Географски институт при БАН. 2002 География на България. 2002. изд. Форком
- 5) Гочев П. 1934. Геологични бележки за околността на Варненските езера. БГД, 6
- 6) Застрашените животни в България, Академично издателство „проф. Марин Дринов”, София, 2000 г.
- 7) Костадинова И, С Дерелиев, Инструкция за оценка на защитени зони по чл.7 ал.3 във връзка с чл.6, ал1, т.3 и 4 от Закона за биологичното разнообразие, включващи местообитания на видове птици, Костадинова И (съст.) 1997. Орнитологично важни места в България. БЗДП, Природозащитна поредица. Книга 1, БЗДП, София, 176 с.; 2001
- 8) Л.Филипов, Обяснителна записка към геоложка карта на България М 1:100000, картен лист Шокаричу и Крушари
- 9) Ловни птици и бозайници в България, Практическо ръководство, Издателство “Пенсофт”, 2001 г.
- 10) Мичев, Т., П. Янков. 1993. Орнитофауна. В: Национална стратегия за опазване на биологичното разнообразие. Основни доклади, София, т. 1, 585-613
- 11) Нанкинов, Д., С. Симеонов, Т. Мичев, Б. Иванов, 1997. Фауна на България, Aves, част II, София, Изд. “Проф. М. Дринов”, БАН, 427 с.
- 12) Нанкинов, Д и колектив. 2004. Численост на националните популации на гнездящите в България птици. Зелени Балкани, Пловдив
- 13) Николов Т., 1969. Стратиграфия на долната креда в Североизточна България, изв. геол. инст., сер. стратигр. и литол.
- 14) Николов, Т., Н. Рускова, 1987. Кредна система – долнокредна серия. Техника
- 15) Орнитологично важни места в България и Натура 2000; Българско дружество за защита на птиците, Природозащитна поредица/ Книга 11
- 16) Пешев, Ц, Нанкинов, Д, Пешев, Д. Гръбначните животни в България, 2000 г., София
- 17) Проф. д-р Нино Нинов, Таксономичен списък на почвите в България според световната система на ФАО
- 18) Птиците на Балканския полуостров, Издателство „Петър Берон”, София, 1991 г.
- 19) Ръководство за определяне на местообитанията от европейска значимост, 2005 г., София
- 20) Физическа и социално-икономическа география на България, 2002 г, БАН, София
- 21) Филипов, Л. и др. 1968. Доклад за кватернерните отложения на част от Северна България между градовете Велико Търново, Попово, Русе и Тутракан, извършени през 1967 г. Геофонд КГ
- 22) Цонев Р, Димова Д, Белев Т, Хабитати, разпространение, площ и алгоритъм за картиране; Преработили: Росен Цонев и Мариус Димитров)
- 23) Червена книга на НР България – 2015 /Том I, Том II, Том III Изд. на БАН, София/
- 24) Численост на националните популации на гнездящите в България птици 2004 Екип „Орнитофауна“ към Работна група „Фауна“ по проект на ДЕРА НАТУРА 2000 в България
- 25) Янков П Атлас на гнездящите птици в България; Българско дружество за защита на птиците, Природозащитна поредица/ Книга 10
- 26) Collins Bird guide 2nd edition, Harper Collins Publishers Ltd, Färlth&Hässler, Värnamo, Sweden 2009
- 27) Kovatcheva, T. 1976. Zonation of the Barremian and the Aptian from the Fore-Balkan and the North-Eastern part of the Moesian Platform on Foraminifera. — Geol. Bale, 6, No 3, 81-92

ДРУГИ ИЗТОЧНИЦИ

- 1) Предварителен проект за ОУП на община Крушари, изготвен от Обединение „Про Консулт Крушари“ ДЗЗД с Ръководител проект: арх. Борислав Георгиев;
- 2) Метеорологични данни от НИМХ-БАН;
- 3) Министерство на енергетиката - Регистър на концесиите
- 4) РИОСВ Варна - Регионален доклад за състоянието на околната среда през 2019 година;

- 5) РИОСВ-Варна - Регионален доклад за състоянието на околната среда през 2018 година;
- 6) РИОСВ-Варна - Регионален доклад за състоянието на околната среда през 2017 година;
- 7) РИОСВ-Варна - Регионален доклад за състоянието на околната среда през 2016 година;
- 8) Годишен анализ на здравно-демографското състояние и здравната мрежа в област Добрич 2018 г.
- 9) План за управление на речния басейн в Дунавски район 2010-2015 г.
- 10) План за управление на речния басейн в Дунавски район 2016-2021 г .
- 11) Управление на риска от наводнения – БДДР
- 12) Окончателен Регионален Генерален план за “ВиК” ЕООД гр. Добрич
- 13) БДДР-Плевен – Информация за Водни тела на територията на община Крушари и данни за съществуващите в Община Крушари водоизточници за питейно-битови цели и минерални водоизточници и утвърдените санитарно-охранителни зони със съответните три пояса около тях (*писмо изх.№ ЗДОИ-660/28.12.2017 г.*);
- 14) РИОСВ-Варна – Информация относно екологичното състояние в Община Крушари предоставена по реда на ЗДОИ и др.